

JAARVERSLAG 2010

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	4
1.1 Leeswijzer.....	4
1.2 Resultaten in 2010	4
1.3 Ontwikkeling organisatie	14
1.4 Afronding recessie-aanpak	15
1.5 Conclusie	15
2 Beleidsverantwoording.....	19
2.1 Programma Gemeenteraad.....	19
2.2 Programma College & Bestuur	22
2.3 Programma Dienstverlening en Stadsdelen.....	25
2.4 Programma Openbare orde en Veiligheid.....	32
2.5 Programma Cultuur.....	38
2.6 Programma Onderwijs.....	44
2.7 Programma Integratie en Krachtwijken.....	50
2.8 Programma Werk en Inkomen.....	55
2.9 Programma Sociale voorzieningen en armoedebestrijding.....	60
2.10 Programma Jeugd en Gezin.....	64
2.11 Programma Leefomgeving.....	69
2.12 Programma Economie	75
2.13 Programma Sport	80
2.14 Programma Mediabeleid, monumenten, archeologie.....	85
2.15 Programma Maatschappelijke ondersteuning.....	88
2.16 Programma Volksgezondheid en Zorg.....	94
2.17 Programma Verkeer	100
2.18 Programma Wonen	107
2.19 Programma Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling.....	113
2.20 Programma Milieu & Duurzaamheid	122
2.21 Programma Citymarketing en Internationale stad.....	125
2.22 Programma Financiën.....	130
2.23 Programma Overige beleidsvoornemens.....	133
2.24 Programma Interne Dienstverlening.....	135
3 Bedrijfsvoering.....	137
3.1 Inleiding	137
3.2 Organisatiebeleid.....	137
3.3 Doelmatigheid en doeltreffendheid	138
3.4 Personeelsbeleid	138
3.5 Huisvestingsbeleid.....	145
3.6 Inkoopbeleid	145
3.7 Duurzaamheid en milieuzorg	146
3.8 Informatiebeleid.....	146
3.9 Beheer ICT processen	147
3.10 Juridische zaken.....	147
3.11 Betalingsproces	148

4 Paragrafen.....	150
4.1 Gemeentelijke inkomsten.....	150
4.2 Lokale heffingen.....	153
4.3 Weerstandsvermogen	158
4.4 Onderhoud kapitaalgoederen	164
4.5 Financiering.....	170
4.6 Grondbeleid	174
4.7 Verbonden Partijen	184
4.8 Investerings	190
4.9 Krachtwijken	196
4.10 Subsidiebeleid	201
5. Stadsdelen	203
5.1 Stadsdelen Algemeen.....	204
5.2 Stadsdeel Loosduinen	205
5.3 Stadsdeel Escamp.....	208
5.4 Stadsdeel Segbroek.....	210
5.5 Stadsdeel Scheveningen.....	212
5.6 Stadsdeel Centrum	214
5.7 Stadsdeel Laak.....	215
5.8 Stadsdeel Haagse Hout.....	217
5.9 Stadsdeel Leidschenveen – Ypenburg.....	219
6. Afronding recessie-aanpak.....	221
Bijlagen	224
Bijlage 1 Waarderingsgrondslagen en grondslagen voor resultaatbepaling.....	224
Bijlage 2 EMU-saldo.....	229
Bijlage 3 Gemeentelijke tarieven	230
Bijlage 4 NCW standen operationele grondexploitaties	233
Bijlage 5 Subsidies.....	236
Bijlage 6 Grote investeringsprojecten	247
Bijlage 7 Financieel Economische monitor.....	249
Bijlage 8 Begrippenlijst.....	255
Bijlage 9 Afkortingenlijst.....	258

Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken 2010 van de gemeente Den Haag. De gemeente legt hierin verantwoording af over het beleid en de financiën in 2010.

2010 was een bewogen jaar. De economische recessie trof ook onze gemeente. De financiële meewind die we jaren hebben gekend is omgeslagen in een behoorlijke tegenwind. Voor het eerst in jaren sluit de gemeente af met rode cijfers: een negatief resultaat van € 8,6 miljoen. De recessie manifesteert zich vooral stevig op de vastgoedmarkt. We hebben de waarde van de gronden die wij bezitten flink naar beneden moeten bijstellen. Veel meer Hagenaars moesten een bijstandsuitkering aanvragen. De uitvoering hiervan werd duurder. Ook diverse bezuinigingen vanuit het Rijk raken onze gemeente. Tegenover die tegenvallers staan een aantal eenmalige financiële meevallers, die het negatieve resultaat over 2010 enigszins hebben verzacht.

Na de gemeenteraadsverkiezingen trad in de zomer van 2010 een nieuw college aan. Het nieuwe college stond en staat voor een lastige financiële opgave. Op veel terreinen moeten we bezuinigen. In het coalitieakkoord zijn hierover goede afspraken gemaakt. Een groot deel van de bezuinigingen zullen we realiseren door een forse vermindering van het aantal ambtenaren. Maar ook verschillende subsidies worden gekort. Deze maatregelen komen soms hard aan, maar zijn nodig om de gemeente financieel gezond te houden en om te kunnen blijven investeren in onze stad.

Juist in deze bewogen jaren blijft de stad in beweging. Daar zetten we ook heel bewust op in. Wij kijken vooruit en kiezen ervoor om samen met onze inwoners aan de slag te gaan. Het afgelopen jaar zien we daarvan goede resultaten. Onze stad groeit naar 500.000 inwoners. Dit is een mooi perspectief. Den Haag is dé internationale stad van vrede en recht – het afgelopen jaar kwamen er weer nieuwe instituten bij. In 2010 was Den Haag een aantrekkelijke stad, zowel om te ondernemen, om te wonen als om te bezoeken. De evenementen in de stad trokken veel bezoekers. Ondernemers waren positief over het ondernemersklimaat. De gemeente kreeg een ruime voldoening van de burgers voor de dienstverlening en voor het cultuuraanbod. Stuk voor stuk resultaten die ons inspireren om ook in de komende jaren te blijven investeren in onze stad. In tijden van bezuinigingen boren we de creativiteit van de stad aan, zoeken we naar slimme oplossingen en voeren we op tal van terreinen kwaliteitsslagen door. Dat maakt de gemeente efficiënter en effectiever. Zo willen we de uitdagingen tegemoet treden.

2010 was in alle opzichten een bewogen jaar. We hebben desondanks mooie resultaten kunnen boeken. Financieel was het een lastig jaar. Voor het eerst sinds jaren hadden we een negatief resultaat en loopt onze vermogenspositie terug. Omdat de gemeente financieel op orde is, kunnen we zulke ontwikkelingen opvangen. Maar de tegenwind is nog lang niet voorbij. Daarom is het zaak om op koers te blijven met de bezuinigingen. Alleen dan kunnen we de financiële huishouding van de gemeente gezond houden en tegelijkertijd werken aan de toekomst van de stad.

De wethouder van Financiën en Stadsbeheer

Sander Dekker

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Jaarlijks maakt de gemeente Den Haag een begroting. In deze begroting staan afspraken over wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat dat gaat kosten. We maken hiermee inzichtelijk wat we doen voor burgers en bedrijven met het budget. Jaarlijks legt de gemeente ook verantwoording af over haar beleid. We geven antwoord op drie vragen. Wat hebben we bereikt? Wat hebben we daarvoor gedaan? Wat heeft dat gekost? De gemeenteraad, de Haagse burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties krijgen hiermee inzicht in onze prestaties 'en de financiële huishouding van de gemeente. Dit laatste gebeurt vooral in de jaarrekening. De eerste twee vragen worden beantwoord in dit jaarverslag over 2010. De jaarrekening gaat vooral in op de derde vraag.

Dit eerste hoofdstuk bevat de hoofdlijnen van het jaarverslag. Het is als het ware een zelfstandig leesbare samenvatting. In dit hoofdstuk zoomen we in op de belangrijkste resultaten in 2010. Deze illustreren we aan de hand van tabellen en grafieken over de topindicatoren. In hoofdstuk 2 is per programma uitgebreidere informatie opgenomen over de resultaten en inspanningen van de gemeente. In hoofdstuk 3 vindt u informatie over de organisatie en bedrijfsvoering van de gemeente. Hoofdstuk 4 bevat informatie over inkomsten, investeringen en subsidies. Hoofdstuk 5 gaat over de stadsdelen. Tenslotte zoomen we in hoofdstuk 6 in op de afronding van de recessiemaatregelen.

1.2 Resultaten in 2010

Onderstaand treft u een korte terugblik per programma. Dit zijn slechts een aantal highlights. Voor een uitgebreidere toelichting van het programma verwijs ik u naar hoofdstuk 2 van dit stuk.

Programma 1 Gemeenteraad

Bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2010 zijn aanmerkelijk meer Hagenaars naar de stembus gegaan dan in 2006. De opkomst was 52,9, in 2006 was dit nog 47,7%. De campagne 'Nie Klagûh, Stemmûh!' was succesvol, met als hoogtepunt de afsluitende bijeenkomst op de Grote Markt ('Vekiezingsnâch'). Voor de eerste keer in Nederland konden Hagenaars nachtstemmen, 280 stemmers hebben deze gelegenheid benut.

Programma 2 College en Bestuur

In 2010 is de brandweer uit de gemeentelijke organisatie ontvlochten en onderdeel geworden van Veiligheidsregio Haaglanden. De politie, de geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen, en het ambulancevervoer maakten hier al deel van uit. Met de toevoeging van de brandweer is de organisatie van de Veiligheidsregio voltooid.

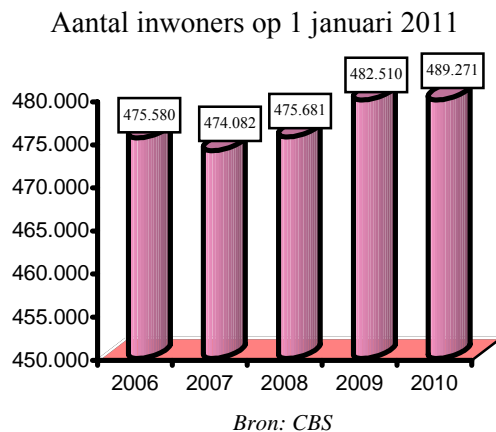
In 2010 heeft Den Haag het voortouw genomen bij een voorstel aan de VNG-ledenvergadering voor een lagere gemeentelijke bijdrage. Dit voorstel is door de ledenvergadering overgenomen.

Programma 3 Dienstverlening en Stadsdelen

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2000-2003
Klanttevredenheid dienstverlening <i>Bron: Stadsenquête 2010</i>	86%	≥85%	78%	77%

De dienstverlening aan de burger wordt door de Haagse burger positief gewaardeerd. 86% van de burgers geeft een 7 of hoger. Fors meer burgers dan in 2009 waren tevreden hierover. Sinds 2008 vindt steeds meer dienstverlening plaats in de stadsdelen. Onder meer voor diensten op het terrein van leefbaarheid, welzijn, jeugd, sport, wijkcultuur, veiligheid en participatie kunnen bewoners nu in hun eigen wijk terecht. Burgers

waarderen dit positief. Dit maakt de stad voor burgers aantrekkelijk. Het aantal burgers stijgt mede hierdoor gestaag (zie figuur). Er wonen inmiddels bijna 500.000 mensen in Den Haag.

In 2010 organiseerde de gemeente Den Haag twee verkiezingen. Eén voor de gemeenteraad (3 maart) en één voor de Tweede Kamer (9 juni). 69% van de Hagenaars maakte de gang naar de stembus. De gemeente Den Haag was bij de Tweede Kamerverkiezingen ook verantwoordelijk voor het stemmen door de kiezers buiten Nederland. 4.000 mensen werkten mee om deze verkiezingen in Den Haag succesvol te organiseren. Bij de gemeenteraadsverkiezingen is ook een stembureau ingericht in een zogenaamde stemtram en stembus.

Programma 4 Openbare orde en veiligheid

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2000-2003
Beoordeling gevoel van onveiligheid in eigen stadsdeel en Den Haag als geheel:				
- percentage dat zich wel eens onveilig voelt	37,4%	34%	35,1%	46,4%
- percentage dat zich vaak onveilig voelt	6,8%	5%	6,2%	9,1%

bron: Landelijke Integrale veiligheidsmonitor

Net als in veel andere grote steden, voelen veel burgers zich nog onveilig. Het is lastig om dit gevoel weg te nemen, omdat het gevoel vaak niet gebaseerd is op de werkelijke cijfers en feiten over veiligheid. We zetten als gemeente juist extra in op veiligheid en handhaving. Het goede effect hiervan blijkt uit de feitelijke daling van de criminaliteitscijfers in 2010. Het lijkt alsof de cijfers over veiligheidsgevoel verband houden met andere zaken in de leefomgeving van mensen of de wereld. Veelplegers worden hard aangepakt. In de stadsdelen Scheveningen, Laak, Centrum, Escamp en Leidschenveen-Ypenburg is jeugdoverlast stevig aangepakt. Het Veiligheidshuis ondersteunde dit. We richtten ons op de harde kern van deze overlastgevendende groepen. Ook hebben we een geïntegreerde aanpak voor jongeren met een justitieel verleden en voor jongeren die dreigen af te glijden naar crimineel gedrag (risico-jongeren). In 2010 begeleidden wij 75 jongeren met justitieel verleden en 51 risicojongeren. In 2010 zijn 240 huisverboden opgelegd, dit was een ruime verdubbeling ten opzichte van 2009.

Programma 5 Cultuur

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting
Oordeel bezoeker over aanbod cultuurvoorzieningen (uitgedrukt in de schaal van 1 – 10)	7,5	7,4	7,4	7,4

Den Haag was ook in 2010 een aantrekkelijke cultuurstad. Het cultuuraanbod in Den Haag werd in 2010 met een 7,5 beoordeeld. Dit was beter dan in voorgaande jaren. Hiermee werden veel bezoekers naar de stad getrokken en dat is goed voor de Haagse economie. Een goed cultuuraanbod maakt de stad aantrekkelijk om er te gaan wonen en/of er een bedrijf of instelling te vestigen. In de woonaantrekkelijkheidsindex 2009 (Atlas voor Gemeenten 2010) is Den Haag gestegen van 5 naar 4.

Belangrijk onderdeel van het cultuuraanbod is de popmuziek. Den Haag huisvestte in 2010 grote evenementen als Parkpop, Beatstad en het Beachconcert. In maart 2010 heeft Den Haag zich voor het eerst gepresenteerd als 'Music City The Hague powered by Crossing Border' op het festival South by South West (SXSW), hét toonaangevende showcase festival ter wereld dat jaarlijks in Austin (Texas) plaatsvindt. Daarnaast heeft in mei 2010 de eerste editie van het festival Walk the Line plaatsgevonden op en rondom de PopHotSpot Grote Markt. Hiermee positioneert Den Haag zich internationaal, maar ook nationaal, als stad van popmuziek.

In 2009 heeft de raad ingestemd met de realisatie van een nieuw dans- en muziekcentrum op de huidige locatie van het Lucent Danstheater en de Dr. Anton Philipszaal (RIS 164033). Het Koninklijk Conservatorium maakt ook deel uit van dit voorstel. De raad heeft besloten het versoberd basisplan als uitgangspunt te hanteren voor het nieuwe dans- en muziekcentrum aan het Spuiplein (RIS 178616). Uiterlijk medio 2012 wordt een definitief besluit genomen over de realisatie hiervan.

Programma 6 Onderwijs

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting
Aantal doelgroepeuters dat deelneemt aan vroeg- en voorschoolse educatie	2.350	2.520	2.469	1.442

Den Haag werkt hard aan het wegwerken van taalachterstanden bij peuters. Kinderen moeten een goede start hebben in het basisonderwijs. In 2010 namen meer peuters deel aan de voorschoolse educatie (anders dan alleen taalonderwijs). Dit aantal steeg van 3.627 in 2009 naar 3.747 in 2010. Echter het aantal deelnemende doelgroepeuters is met 2.350 iets lager dan verwacht. Dit kan het gevolg zijn van een nieuwe wijze van registreren door de scholen zelf, het kan ook om een daadwerkelijke afname van de doelgroep gaan. Dit zoeken we nog uit. In het schooljaar 2009-2010 telde Den Haag 70 schakelklassen met bijna 900 leerlingen.

Het is belangrijk dat jongeren een startkwalificatie behalen. We hebben de aanpak bij voortijdig schoolverlaten gestroomlijnd en de voorlichting aan leerlingen en ouders verbeterd. Mede hierdoor is het aantal schoolverlaters sterk teruggedrongen: het afgelopen jaar met bijna een kwart. In 2010 is een tweede vakcollege techniek geopend en zijn samen met werkgevers leerwerktrajecten op maat opgezet. Tevens is de loopbaanoriëntatie uitgebreid.

Programma 7 Integratie en Krachtwijken

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Nulmeting 2009
% Hagenaars dat slaagt voor het inburgeringsexamen als % van het aantal Hagenaars dat examen doet <i>Bron: SZW</i>	68%	80%	76%

De gemeente wil dat nieuwkomers in de stad goed integreren. Een inburgeringscursus helpt hierbij. In 2010 hebben we een grote groep mensen, die al eerder de cursus had gevolgd maar nog geen examen hadden gedaan, gestimuleerd om alsnog examen te doen. Dit is gelukt. Helaas zakten juist veel van deze mensen voor het examen. Dit leidde tot een fors lager slagingspercentage in 2010. De inburgeraar kon in 2010 voor het eerst kiezen voor een inburgeringstraject dat past bij de persoonlijke mogelijkheden en ambities. Hiermee willen we de inburgering aantrekkelijker maken en daarmee een beter resultaat boeken. We zetten in op 2.000 mensen in de krachtwijken, dat werden er fors meer: 2.649. Het aanbod is nu voor alle inburgeraars beschikbaar.

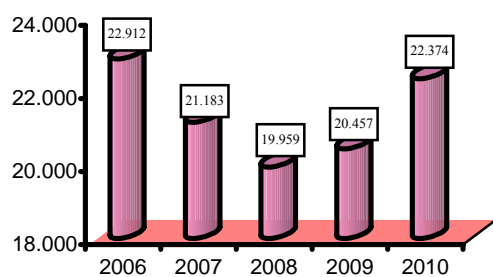
Een goede integratie begint met het leren van de Nederlandse taal. Het project Taal in de buurt kende een grotere belangstelling dan verwacht. We gingen uit van 1.000 deelnemers. Dit werden er 1.600. Als gevolg hiervan moest extra capaciteit worden ingehuurd.

Programma 8 Werk en inkomen

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2006
Bijstandsvolume als percentage van de huishoudens in Den Haag <i>Bron: CBS</i>	7,7%	8,4%	6,8%	7,6%

Het economische herstel in 2010 is voorzichtig. Landelijk was een verbetering te zien van vrijwel alle centrale arbeidsmarktindicatoren: werkgelegenheid, werkloosheid, participatie en vacatures. Het aantal Haagse bijstandsuitkeringen is in 2010 (ten opzichte van 2009) gegroeid van 16.976 naar 18.703. Het bijstandsvolume steeg naar 7,7%, maar blijft daarmee wel onder de verwachte stijging naar 8,4%. De hogere bijstandsaantallen leidden tot € 14 miljoen extra uitgaven.

Gemiddeld aantal uitkeringen

Bron: SZW, 2010

Het totale aantal uitkeringen nam nog toe in 2010. Maar de werkloosheid neemt af en de economie groeit weer. Onze inzet is om te voorkomen dat mensen in een uitkering belanden, of degenen die daar al zitten daar zo snel mogelijk uit te helpen. We toetsen bij een aanvraag van een uitkering streng. Samen met het UWV zijn werkzoekenden begeleid van werk naar werk. Vooral jongeren zijn sterk getroffen door de crisis. Daarom is het goed dat er in 2010 ruim 880 jongeren uit de WIJ-inkomensvoorziening (een jeugdwerkloosheidsuitkering) uitstroonden. Voor jongeren met geringe opleidingskansen ontwikkelde de gemeente samen met het ROC Mondriaan het programma Werkmaat.

Programma 9 Sociale voorzieningen en armoedebestrijding

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Percentage huishoudens dat gebruikmaakt van de minimavoorzieningen ten opzichte van het aantal huishoudens met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum <i>Bron: Armoede monitor</i>	90%	90%	84%	84%

Het bereik van de voorzieningen onder de doelgroep is hoog. In 2010 heeft 90% van de huishoudens met een laag inkomen gebruik gemaakt van één of meer van de voorzieningen. De acties gericht op tegengaan van niet-gebruik zijn succesvol geweest. Er zijn bijna 85.000 Ooievaarspassen verstrekt in 2010 en de maatschappelijke participatie is gestegen.

Door de crisis hebben in 2010 meer Haagse burgers dan in 2009 een laag inkomen (Armoedemonitor 2010). Zo is het aantal bijstandsuitkeringen het afgelopen jaar gegroeid. In september 2010 verstrekte de Voedselbank 2.200 pakketten per week, een jaar eerder waren dat er nog 1.900. In 2010 zijn bijna 85.000 Ooievaarspassen verstrekt.

Kinderen moeten kunnen meedoen ondanks een laag inkomen van de ouder(s). Veel meer 'Kinderen doen mee' aan sport of culturele activiteiten. Exclusief het leszwemmen deden 4.500 kinderen in het seizoen 2009/2010 hieraan mee. De Stichting Leergeld verstrekte in 2010 3.000 pc's voor schoolgaande jeugd tegenover 1867 in 2009, en 800 fietsen tegenover 813 in 2009.

In 2010 deden nog steeds 4.242 burgers een beroep op de schuldhulpverlening. Hoewel minder dan in 2009 (5.500), is dit aantal nog altijd beduidend hoger dan vóór de recessie. We werkten hard aan verbetering van het dienstenaanbod en aan verkorting van de doorlooptijden.

Programma 10 Jeugd en Gezin

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Aantal door JGZ bereikte kinderen in het 1e jaar	98%	98%	98%	98%
Aantal kinderen 4 -19 jaar in beeld bij de JGZ (Bron: Registratie dienst OCW)	85%	90%	72%	n.v.t.

Het is van belang dat we onze kinderen goed in beeld hebben. In 2010 gingen bijna alle Haagse kinderen naar het consultatiebureau (98%). Via de scholen krijgen we steeds beter zicht op de gezondheidssituatie van het overgrote deel van de kinderen tussen 4 en 19 jaar (van 72% in 2009 naar 85% in 2010). JGZ neemt deel aan alle Interne Zorgcommissies op de basisscholen en Zorg Advies Teams (ZAT's) in het voortgezet onderwijs, waaronder ook het ROC Mondriaan met bijna 20.000 leerlingen.

Centra voor Jeugd en Gezin hebben een cruciale functie in de jeugdzorg. Tot en met 2010 realiseerden wij zeven Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) in zes stadsdelen. Verder controleerden wij de naleving van de Leerplichtwet intensiever. De gemeente heeft in 2010 gezinscoaches ingezet en 641 jongeren geholpen via het Jeugd Interventie Team.

In september 2009 startte de gemeente met Crownies, waarbij kinderen en jongeren door het uitvoeren van klusjes in de wijk kunnen sparen voor leuke (actieve) beloningen. Maar liefst 1.344 jongeren hebben een account op www.crownies.nl. De gemeente zette in 2010 het Stedelijk Mobiel Jongeren Team in. Het team benadert jongeren, geeft bij hen grenzen aan, en bemiddelt en begeleidt hen naar zinvolle activiteiten of hulpverlening. In het afgelopen jaar greep het team op 16 locaties in. Daarbij waren er 1.317 contacten met jongeren en vonden er 427 doorverwijzingen plaats.

Programma 11 Leefomgeving

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Oordeel inwoners over woonomgeving (rapportcijfer) (Bron: Veiligheidsmonitor)	7,1	7,0	7,1	7,1

In 2010 is veel inzet gepleegd om de stad schoon te krijgen en te houden. Zo zijn er 555 ondergrondse afvalcontainers en bijna 400 nieuwe afvalbakken geplaatst. Het aantal ondergrondse containers stijgt de komende jaren naar in totaal ca. 3500. In de stadsenquête van 2010 wordt het 'Ophalen van huisvuil' beoordeeld met het rapportcijfer 7,8. Begin 2010 is met de NV Afvalverwerking Rotterdam voor de komende tien jaar een nieuw contract voor de overslag, het transport en de verwerking van het Haagse huishoudelijk afval afgesloten.

De inwoners van Den Haag beoordelen de woonomgeving in de veiligheidsmonitor met een ruime voldoende (7,1). Ongeveer 6,5 hectare wegdek heeft een onderhoudsbeurt gehad. Nog eens 3,5 hectare

onderhoud is uitgevoerd in combinatie met andere projecten, zoals de vervanging van riolering. Daarnaast is 18 kilometer tegelfietspad omgezet in rood asfalt. Om de stad een groen aanzien en een mooie uitstraling te geven zijn in 2010 in totaal 3700 nieuwe bomen geplant. Door de extreme winter van 2009/2010 is schade opgetreden aan de wegen in Den Haag. De schade van de winter 2010/2011 wordt nog berekend. De weersomstandigheden hebben voor behoorlijke hinder gezorgd bij bewoners, bedrijven en bezoekers van de stad. Den Haag heeft de gehele winter de beschikking gehad over voldoende strooizout.

Handhaving heeft prioriteit. In 2010 hebben we een grote kwaliteitsslag gemaakt in de organisatie van de handhaving. De komende tijd wordt de professionalisering doorgezet en de samenwerking met de politie verbeterd. Het aantal uitgedeelde bekeuringen is in 2010 gestegen.

Programma 12 Economie

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2005
Aantal arbeidsplaatsen in Den Haag <i>Bron: werkgelegenheidsregister</i>	263.845	266.000	266.174	225.000

Den Haag investeert in het ondernemersklimaat. Ondanks de recessie bleef het aantal arbeidsplaatsen grotendeels overeind. Den Haag blijft dus aantrekkelijk voor bedrijven en andere organisaties.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2004
Waardering van het ondernemersklimaat <i>Bron: Benchmark Ondernemersklimaat</i>	6,6	6,6	niet gemeten	6,4

Ondernemers gaven het ondernemersklimaat een voldoende. Dit kan beter. Juist daarom is eind 2010 het project Red Tape gestart. Hierin zitten honderden maatregelen om de administratieve lasten voor burgers en bedrijven verder te verlagen. De ventvergunning werd bijvoorbeeld afgeschaft. Veel ondernemers hebben ook geen horeca exploitatievergunning meer nodig. We schrapten in 2010 de vergunning voor alarminstallaties en de ontheffing sleuteladres uit de Algemene Plaatselijke Verordening. Vanaf 2010 dragen ondernemers de toeristenbelasting nog maar 1 keer per jaar af, in plaats van 4 keer.

We ondersteunen Haagse bedrijven via het Keurmerk Veilig Ondernemen. Het keurmerk geeft aan dat in een winkelgebied of bedrijventerrein een aantal structurele maatregelen zijn getroffen om criminaliteit en brand te voorkomen, en de veiligheid en het veiligheidsgevoel te vergroten. Die maatregelen worden afgesproken tussen lokale ondernemersverenigingen, politie en brandweer en de gemeente. Dit hebben we in 2010 uitgebreid. Marktpartijen zijn geholpen bij herontwikkelingsplannen voor winkelcentra. Startende ondernemers kunnen wel een steuntje in de rug gebruiken. In 2010 namen ruim 220 startende ondernemers deel aan het KvK-Starterstraject en waren er in 193 KvK-Coachtrajecten voor pas gestarte ondernemers.

Medio 2010 ging de vernieuwde en verbeterde versie van www.denhaag.nl/ondernemen online. Ondernemers kunnen hier informatie vinden over bijvoorbeeld het starten van een bedrijf, de financiën en netwerken.

Programma 13 Sport

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Nulmeting 2009
% Sportdeelname totaal Den Haag <i>(Bron: Stadsenquête, RSO)</i>	57%	57%	54%

Beweging is belangrijk om gezond te blijven. Meer Hagenezen doen aan sport dan in 2009 en daarmee hebben we onze doelstelling voor 2010 bereikt. Dit is een goede ontwikkeling. In 2010 organiseerden zogenaamde combinatiefunctionarissen sportactiviteiten ná schooltijd. Ook ondersteunen zij

sportverenigingen op allerlei manieren. Zij waren actief op 74 scholen en bij 32 sportverenigingen. In totaal volgden hierdoor 6.525 leerlingen in 2010 sportcursussen na schooltijd.

Met 'sportief Gezond' werkt de gemeente samen met partners in de stad om meer Hagenaars aan het sporten en bewegen te krijgen. We willen bereiken dat eind 2014 18.000 extra Hagenaars kiezen voor een sportieve leefstijl, zodat hun gezondheid en welzijn verbeteren.

Topsport kan niet zonder breedtesport en breedtesport niet zonder topsport. Den Haag manifesteerde zich in 2010 als topsportstad. In de zomer van 2010 was Den Haag het podium voor de World Tour beachvolleybal en het WK 470 zeilklasse. Tijdens dit zeilevenement wist het Nederlandse zeilduo Lobke Berkhout en Lisa Westerhof voor de kust van Scheveningen hun wereldtitel te behouden. Op 11 november 2010 werd bekend dat Den Haag in samenwerking met de Nederlandse Hockeybond (KNHB) het WK hockey in 2014 mag gaan organiseren in het ADO Stadion. Nog nooit heeft er in Den Haag zo'n groot toernooi plaatsgevonden.

Programma 14 Media, monumenten en archeologie

In 2010 hebben we een hechte en solide samenwerking tussen de lokale omroep en de regionale Omroep West tot stand gebracht. We hebben ons als gemeente sterk gemaakt voor behoud van de lokale publieke programmering.

Monumenten zijn sieraden voor onze stad. In 2010 hebben we de Grote Kerk en de Lutherse Kerk daarom gedeeltelijk gerestaureerd. Een hoogtepunt was de voltooiing van de door rijk en gemeente gesubsidieerde restauratie van de RK kerk H. Jacobus de Meerdere aan de Parkstraat. Op 11 en 12 september was de jaarlijkse Open Monumentendag, dit jaar met als thema 'De smaak van de 19de eeuw'. Er gingen meer dan 20.000 mensen naar de monumentendag.

De archeologie in Den Haag richt zich op het behoud van het archeologische erfgoed in de bodem. In 2010 is onderzoek uitgevoerd in/op het Wijndaelerplantsoen, aan het Spui/Lamgroen, aan de Bezuidenhoutseweg, de Uithofslaan, het Fazantplein en de Kwartellaan. De resultaten van onderzoeken worden gebruikt voor tentoonstellingen en schoolprojecten, en bewaard in het Haags Archief.

In september 2010 vond in de Den Haag een groot internationaal congres plaats van de European Association of Archeologists.

Programma 15 Maatschappelijke ondersteuning

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Het aandeel klanten met een Wmo-voorziening dat aangeeft dat deze voorziening bijdraagt aan het zelfstandig kunnen blijven wonen. <i>Bron: SGB0-onderzoek tevredenheid cliënten WMO</i>	78%	85%	84%	84%

Ondanks dat het beleid ongewijzigd bleef, vinden minder mensen dat hun WMO-voorziening bijdraagt aan het zelfstandig kunnen blijven wonen. Het gebruik van de Wmo-voorzieningen neemt al jaren toe, zo ook in 2010, terwijl op grond van gegevens uit de Wmo-monitor blijkt dat het aantal mensen met een beperking dat zelfstandig woont, is toegenomen met bijna vier procent van 28.604 tot 29.703. We zullen de ontwikkelingen scherp blijven volgen.

In 2010 maakten circa 12.000 ouderen en gehandicapten gebruik van hulp bij het huishouden. Er zijn geen wachtlijsten voor de hulp bij het huishouden. Over het algemeen zijn de klanten tevreden tot zeer tevreden. De meeste klanten hebben een vaste hulp, en dit wordt door de meeste gebruikers erg op prijs gesteld.

In 2010 zijn meer Hagenaars vrijwilligerswerk gaan doen. Meer vrijwilligersorganisaties hebben een onkostenvergoeding of subsidie gekregen. Vrijwilligersorganisaties konden gebruik maken van ruimten in de gesubsidieerde Haagse welzijnsaccommodaties.

Voor Haagse burgers die te maken hebben met meerdere problemen, heeft de gemeente de Meldcode (een centraal meldpunt) ingericht. Het meldpunt behandelt sommige crisismeldingen zelf en zet andere meldingen door naar zogenoemde casemanagers. Deze zorgen voor stroomlijning van de (gezins)aanpak, afstemming en effectieve inzet van hulpverleners. In 2010 waren er 2.951 meldingen, waarvan 2.240 meldingen werden opgepakt. Het meldpunt behandelde er 623, waarvan 428 crisismeldingen. Dat is bijna drie keer zo veel als in 2009.

Programma 16 Volksgezondheid en Zorg

Topindicator	Realisatie 2010	Realisatie 2009	Nulmeting
Aantal dak- en thuislozen met trajectplan afgezet tegen het totale aantal dak- en thuislozen <i>Bron: Centraal Coördinatie (CCP) Punt Maatsch. Opvang</i>	2.000/2.000	1.900/2.000	300/2.000

In Den Haag zijn ongeveer 2.000 dak- en thuislozen en ongeveer 1.500 mensen die dreigen dat te worden. Alle daklozen hebben een trajectplan. Daarmee hebben we onze doelstelling overtroffen. Sinds 2006 zijn er veel opvangplaatsen bij gekomen, onder andere doordat er meer voorzieningen kwamen waaronder twee doorstroomvoorzieningen.

De gemeente werkt met het programma 'Natuurlijk: gezonde wijken!' in zeven wijken (waaronder de vier Krachtwijken) aan het tegengaan van gezondheidsachterstanden. Naast verbeteren van gezondheid streven we naar versterken van de zelfredzaamheid van bewoners. In 2010 zijn ruim 50 initiatieven van bewoners en professionals rond gezondheidsthema's zoals voeding, beweging, gezonde leefstijl en stress /psychosociale gezondheid uitgevoerd.

In 2010 voerden we voor jongeren tot 20 jaar het programma 'Gezond Gewicht II' uit: 1.500 jongeren hebben passende begeleiding gekregen. Op 54 scholen zijn kinderen gemeten en gewogen door de vakleerkrachten lichamelijke opvoeding.

Programma 17 Verkeer

We werkten hard aan de bereikbaarheid en mobiliteit van de stad. In 2010 vervingen we 18 kilometer fietspad met tegels door rood asfalt. We investeerden hierin ruim € 8 miljoen. De plannen voor een 'snelfietsroute' tussen Den Haag en Rotterdam zijn klaar, evenals de plannen voor een fietsbrug over de A4.

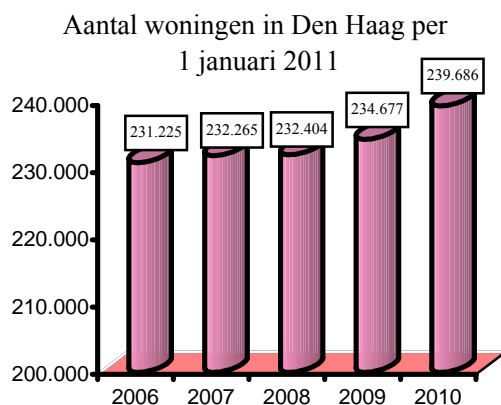
In 2010 voerden we veel projecten uit op scholen om de veiligheid van leerlingen in het verkeer te verbeteren. 23 peuterspeelzalen hadden een verkeersthema week. Kinderen op 110 scholen kregen dodehoeklessen. 37 Haagse scholen hadden een verkeersleerkracht en 167 leerlingen zetten zich in als verkeersbrigadier. In vijf gebieden voerden we 30 km/uur zones in, waardoor de snelheid van het autoverkeer hier afnam.

Programma 18 Wonen

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2006
Wijziging woningvoorraad				
Opgeleverde nieuwbouw	1.973	2.500	3.669	2.471
Totaal toevoeging aan woningvoorraad	2.495	2.000	4.075	2.662
Totaal onttrekkingen aan woningvoorraad	598	900	963	1.622
Saldo wijziging woningvoorraad	1.897	1.800	1.800	1.040
<i>Bron: CBS woningvoorraad, bewerking DSO/onderzoek</i>				

In 2010 nam het aantal woningen in Den Haag toe met 1.897. Als gevolg van de economische recessie zijn er in 2010 minder woningen opgeleverd dan gepland. Om de productie niet stil te laten vallen heeft de

gemeente de bouw met maatregelen gestimuleerd. Er zijn ook minder woningen gesloopt dan gepland. Mede hierdoor startte in 2010 de bouw van 1.329 nieuwe woningen.

Bron: CBS

In 2010 riep de gemeente twee duurzaamheids subsidies voor particulieren in het leven: een subsidie voor dak- en vloerisolatie en een subsidie voor de aanleg van groene daken. Van beide subsidies wordt goed gebruik gemaakt.

Ongeveer 13.500 m² graffiti en posters werd in 2010 schoongemaakt of verwijderd. In totaal zijn 2.563 deelnemers aangesloten bij de graffiti schoonmaakregeling.

Programma 19 Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2008
Aantal vestigers in en vertrekkers uit Den Haag				
- aantal vestigers uit het binnenland	19.008	19.500	18.259	18.259
- aantal vestigers uit het buitenland	15.710	13.000	16.593	16.593
- aantal vertrekkers naar het binnenland	18.028	19.500	17.947	17.947
- aantal vertrekkers naar het buitenland	12.605	10.500	12.619	12.619
<i>Bron realisatie: GBA, bron prognose: Bevolkingsprognose 2010-2030</i>				

Uit de cijfers blijkt dat Den Haag in 2010 aantrekkelijk werd voor vestigers uit het binnenland. Ook bijna 16.000 mensen uit het buitenland vestigden zich in Den Haag. Dit is meer dan verwacht.

Het winkelaanbod is van groot belang voor de aantrekkelijkheid van de stad. De Haagse binnenstad profileert zich als winkel-, uitgaans- en cultuurstad. In totaal waren er maar liefst 32,5 miljoen bezoekers. In juni werd de succesvolle Shopping Night georganiseerd (100.000 bezoekers) en in december de Winterse Warmtedagen. In 2010 is gewerkt aan de voorbereiding van de herinrichting van de Grote Marktstraat en het realiseren van een podium op de Grote Markt

De economische crisis heeft grote gevolgen voor de gebiedsontwikkeling in Den Haag. Daarom zijn eind 2010 de ambities bijgesteld. In veel gebieden zal de gemeente marktinitiatieven ondersteunen, maar niet zelf het voortouw nemen. Toch staan we niet stil. De gemeente blijft wel inzetten op de internationale zone. In 2010 is het Stadskantoor Leyweg opgeleverd. De bouw van de twee torens in het Wijnhavenkwartier schiet goed op.

Programma 20 Milieu en duurzaamheid

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2007
CO2-reductie (%)	-46	4	-44	0
Uitstoot CO2 in kton	3.226	2.115	3.184	2.203

In 2010 is de CO₂-emissie van Den Haag als stad bepaald. Dat is de uitstoot door het wonen, werken en de mobiliteit in Den Haag. De emissie over 2010 was 3226 kiloton, en steeg daarmee licht t.o.v. 2009 (3184 kiloton). Dit komt door een toename van het aantal woningen en arbeidsplaatsen (voornamelijk in de industrie) in Den Haag.

De gemeentelijke organisatie zelf is in 2010 voor het eerst klimaatneutraal. De gemeente nam in 2010 extra energiebesparende maatregelen. De klimaatinstallatie in het stadhuis is nagekeken en verbruikt nu minder energie; het besturingssysteem van de liften is aangepast en werkt nu energiezuiniger, sport- en onderwijsgebouwen kregen zo veel mogelijk dubbel glas, en op 12 scholen van het voortgezet onderwijs zijn zonnepanelen geplaatst. Alle 12 scholen kregen 30 vierkantenmeter zonnepaneel. De gemeente ging door met het opwekken en inkopen van duurzame energie, en in 2010 compenseerden we 7296 ton CO₂ in het Klimaatfonds Den Haag.

Programma 21 Citymarketing en Internationale Stad

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2007
Aantal toeristen:				
- hotelgasten uit het buitenland	293.300	275.000	284.000	315.000
- aantal hotelovernachtingen van buitenlandse gasten	570.000	580.000	530.000	633.600
<i>Bron: CBS</i>				

Den Haag blijft zeer aantrekkelijk voor toeristen. In 2010 kwamen er meer buitenlandse toeristen naar Den Haag dan in 2009. Dat is een goed resultaat. Het goede winkelaanbod en cultuuraanbod zorgen voor het binnenhalen van toeristen. Den Haag is in 2010 uitgeroepen tot evenementenstad van het jaar. De evenementen Parkpop, Festival Classique, Den Haag Sculptuur en The Hague Jazz trokken onder de vlag The Hague Festivals in juni 2010 ruim 900.000 bezoekers.

De gemeente stimuleert creativiteit. De gemeente heeft twee beurzen uitgereikt aan toptalenten van de creatieve industrie. We begeleiden presentaties van de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten en meubelontwerpers die zich presenteerden op de interieurbeurs Salone Internazionale del Mobile in Milaan. Daarnaast waren er workshops en lezingen over het ontwerpvak op de Wereldtentoonstelling in Sjanghai tijdens de Dutch Creative Week.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2007
Aantal instellingen in het cluster vrede en recht	84	82	79	71
<i>Bron: Jaarplan BIZ/International Desk 2007</i>				

In 2010 hebben vijf nieuwe niet-gouvernementele organisaties (ngo's) zich in onze stad gevestigd. De kwartiermakersfase van The Hague Institute for Global Justice is in volle gang. Het tijdelijke bestuur, heeft de stichting The Hague Institute for Global Justice opgericht en een tijdelijke Dean aangesteld. Het Residual Mechanism met de resttaken en archieven van het Joegoslavië Tribunaal komt in Den Haag en start naar verwachting haar activiteiten in juli 2013.

Programma 22 Financiën

2010 was een lastig jaar. Voor het eerst in jaren sluit de gemeente af met rode cijfers: een negatief resultaat van € 8,6 miljoen. We hebben bezittingen moeten afwaarderen. Veel meer Hagenaars hebben een bijstandsuitkering moeten aanvragen. De uitvoering hiervan is duurder geworden. Ook diverse bezuinigingen vanuit het Rijk raken onze gemeente.

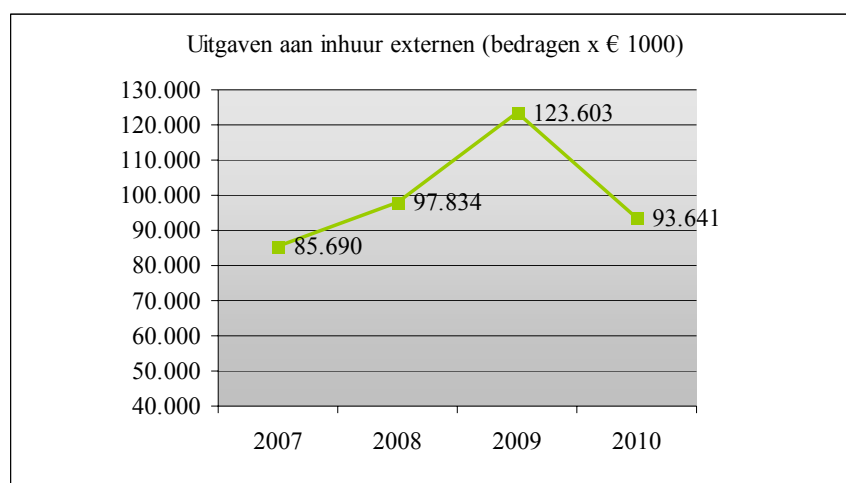
In 2010 hebben we moeilijke keuzes moeten maken. Die zijn nodig om financieel gezond te blijven. In 2010 hebben we moeten interen op onze reserves. Financieel kunnen we nog steeds tegen een stootje. Maar we staan voor nog meer lastige financiële opgaven de komende jaren. Daarom is het zaak om de afgesproken maatregelen allemaal uit te voeren. En daarbij gaan we de rekening niet bij onze burgers neerleggen.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Positie op de ranglijst van gemeentelijke woonlasten van de grote gemeenten <i>Bron: COELO</i>	2	2	5	5

De rekening van de recessie moet niet neerslaan bij Haagse burgers en bedrijven. Den Haag verlaagt juist de onroerendezaakbelasting in 3 jaar tijd met 10 procent. In 2010 verlaagden we de lasten al met 6 procent. Haagse gezinnen kregen een fors lagere woonlastennota dan gezinnen elders in Nederland. De gemeente Den Haag was in 2010 de op één na voordeligste woonstad van Nederland en de voordeligste gemeente van Zuid-Holland.

1.3 Ontwikkeling organisatie

De gemeente zelf is volop in beweging. In maart 2010 vond de gemeenteraadsverkiezing plaats. Dit zorgde voor een nieuwe samenstelling van de Haagse gemeenteraad. Na de verkiezingen kwam er ook een nieuw college van burgemeesters en wethouders tot stand. Het nieuwe college legde de afspraken voor de periode 2010-2011 vast in het coalitieakkoord 'Aan de slag'. Hierin staan de prioriteiten, alsook de investeringen en bezuinigingen. Dit bevat ook bezuinigingen op het apparaat. In 2010 is het plan gemaakt voor de invulling van die taakstelling. De uitvoering vindt plaats in de jaren 2011-2014. De gemeente bezuinigt niet alleen op eigen personeel, maar ook op de inhuur van externen. Deze inhuur daalde in 2010 van € 124 mln. naar € 94 mln. Dit is een daling van bijna 25%.

De gemeente stuurt natuurlijk niet alleen op de omvang van de gemeentelijke dienst maar ook op de kwaliteit. Meer vrouwen en niet-westerse allochtonen maken deel uit van de top van de organisatie. Dat is een goed resultaat. De komende jaren gaat het om het laten doorstromen van het zittende talent.

Mede daardoor wordt de samenstelling van het personeelsbestand een afspiegeling van de beroepsbevolking in Den Haag.

De dienstverlening van de balie door de gemeente verandert ook ingrijpend. In 2010 kreeg de nieuwe dienst Publiekszaken vorm.

1.4 Afronding recessie-aanpak

Het afgelopen jaar stond in het teken van de afronding van aanpak van de recessie. De gemeente heeft in 2009 en 2010 veel investeringen versneld. In 2009 en 2010 gaven we hieraan € 83 miljoen uit. Doel was om de economie te stimuleren en investeringen in de stad op gang te houden. Vrijwel alle maatregelen zijn in 2011 afgerond en financieel afgewikkeld (zie ook hoofdstuk 6). Het gaat bijvoorbeeld om werkgelegenheidsprojecten en passende oplossingen voor het begeleiden van mensen van werk naar werk. En het begeleiden van jongeren naar werk, scholing of stage. In totaal zijn 44 gevels van particuliere panden in winkelstraten met subsidie aangepakt. Door de hele stad zijn noodzakelijke investeringen in het riool, gemalen, bruggen en havens versneld. Daarnaast is 30 kilometer fietspad geasfalteerd. Lantarenpalen zijn versneld vervangen en van energiezuinige verlichting voorzien. De Haagse bushaltes zijn beter toegankelijk gemaakt voor minder validen. Vanuit het calamiteitenfonds zijn ruim vijftig evenementen, instellingen en verenigingen op het gebied van jeugd, sport en cultuur extra ondersteund in verband met tegenvallende sponsorinkomsten.

In 2009 en 2010 hebben we kortom de mouwen opgestroopt om de lokale economie te stimuleren. Deze tijdelijke aanpak heeft een positieve bijdrage geleverd om de stad door de het zwaarste deel van de economische dip heen te loodsen. Deze aanpak bleek op vele fronten effectief. De recessieaanpak en de extra inspanningen zijn hiermee zo goed als afgerond.

1.5 Conclusie

De resultaten over 2010 laten zien dat we op veel terreinen goede voortgang boeken. De criminaliteit nam in Den Haag wederom af in 2010. Meer Hagenaars deden mee aan sport, onderwijs, inburgeringstrajecten en vrijwilligerswerk. Meer Hagenaars gingen naar de stembus bij de verkiezingen. Het aantal inwoners groeide naar bijna 500.000. Toeristen verbleven in 2010 meer nachten in onze stad, mede door tal van succesvolle evenementen. Het aantal arbeidsplaatsen daalde wel, maar slechts licht. We investeerden in fietspaden, afvalcontainers, en ook startten we met de opknapbeurt van de boulevard van Scheveningen. Den Haag profileerde zich ook in 2010 weer sterk als internationale stad van vrede en recht. Er kwamen wederom instellingen bij. Hagenaars zijn tevreden over hun woonomgeving. Burgers in onze stad kunnen rekenen op goede voorzieningen en een goede dienstverlening van de gemeente, ook in de stadsdelen.

Er zijn ook zorgen. Het aantal mensen dat een beroep moest doen op bijstand en ondersteunende voorzieningen steeg. We zetten volop in om deze mensen zo snel mogelijk weer aan de slag te helpen. De bouw van woningen stagneert en de kantorenmarkt heeft het zwaar. Dit zet ook de inkomsten, zoals leges, van de gemeente onder druk. De gemeente ziet zich ook geconfronteerd met (aangekondigde) rijksbezuinigingen op terreinen. De contouren van deze rijksbezuinigingen werden in 2010 met het nieuwe regeerakkoord zichtbaar.

2010 stond in het teken van de aanpak van de recessie. Deze aanpak was succesvol. De gemeente heeft in 2009 en 2010 veel investeringen versneld. Dit ging om bijna € 90 mln. Hiermee konden we in dieptepunt van de recessie de economie stimuleren. Het overgrote deel van de maatregelen is in 2010 afgerond en financieel afgewikkeld.

2010 was ook een overgangsjaar. Na de gemeenteraadsverkiezingen trad een nieuw college aan. Dit college zette met het coalitieakkoord de lijnen uit voor vier jaar. We hebben in 2010 een goede start gemaakt met de uitvoering van de plannen.

Samenstelling college van burgemeester en wethouders

Zetelverdeling (totaal 45), maart 2010

PvdA	10
PVV	8
VVD	7
D66	6
CDA	3
Groenlinks	3
SP	2
Haagse Stads Partij	2
Islam Democraten	1
Politieke Partij Scheveningen	1
Partij voor de Dieren	1
Partij voor de Eenheid	1

2 Beleidsverantwoording

2.1 Programma Gemeenteraad

Coördinerend portefeuillehouder: Presidium

Gemeenteraad		Vertegenwoordigen van alle Haagse burgers	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>7.957</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>533</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>7.424N</td></tr> </table>	Lasten	7.957	Baten	533	Saldo	7.424N
Lasten	7.957								
Baten	533								
Saldo	7.424N								
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)							
Gemeenteraad	De raad als volksvertegenwoordiger stelt de kaders en controleert deze.	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>1.730</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>1</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>1.729N</td></tr> </table>	Lasten	1.730	Baten	1	Saldo	1.729N	
Lasten	1.730								
Baten	1								
Saldo	1.729N								
Ombudsman	Het onafhankelijk behandelen van klachten van burgers en instellingen.	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>488</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>15</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>473N</td></tr> </table>	Lasten	488	Baten	15	Saldo	473N	
Lasten	488								
Baten	15								
Saldo	473N								
Bestuursondersteuning raad	Terzijde staan van raad en commissies en verzorgen van de communicatie tussen burger en raad.	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>1.984</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>31</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>1.953N</td></tr> </table>	Lasten	1.984	Baten	31	Saldo	1.953N	
Lasten	1.984								
Baten	31								
Saldo	1.953N								
Apparaatskosten raad	Betalen van vergoedingen aan fracties en het treffen van voorzieningen voor de raad.	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>2.603</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>486</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>2.117N</td></tr> </table>	Lasten	2.603	Baten	486	Saldo	2.117N	
Lasten	2.603								
Baten	486								
Saldo	2.117N								
Rekenkamer	Onderzoeken van de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur.	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>476</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>0</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>476N</td></tr> </table>	Lasten	476	Baten	0	Saldo	476N	
Lasten	476								
Baten	0								
Saldo	476N								
Huisvesting Raad	Huisvesten van de gemeenteraad, de raadsfracties en het presidium.	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>676</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>0</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>676N</td></tr> </table>	Lasten	676	Baten	0	Saldo	676N	
Lasten	676								
Baten	0								
Saldo	676N								

Wat hebben we bereikt?

Bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2010 zijn aanmerkelijk meer Hagenaars naar de stembus gegaan dan in 2006: 52,9% respectievelijk 47,7%. Deze hogere opkomst blijkt toe te schrijven aan de opkomstbevorderingscampagne 'Nie Klagûh, Stemmûh!'. 280 Hagenaars hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid van nachtstemmen. De verschillende onderdelen van de campagne werden overwegend positief gewaardeerd.

De jaarlijkse visitatie in het kader van de ISO-certificering van de griffie verliep voorspoedig. De kwaliteit van de dienstverlening van de griffie werd door de externe auditinstantie wederom positief beoordeeld.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Gemeenteraad en Griffie

2010 was voor de gemeenteraad een bijzonder jaar: op 3 maart werden de nieuwe leden van de raad gekozen. Ter bevordering van de opkomst bij deze verkiezingen is een intensieve campagne gevoerd met als hoogtepunt de afsluitende bijeenkomst op de Grote Markt ('Vekiezingsnâch'). Voor de eerste maal in Nederland werd hier de mogelijkheid tot nachtstemmen geboden.

De nieuwe raad besloot vier vakcommissies in te stellen: de Commissies Bestuur, Ruimte, Leefomgeving en Samenleving. Voordat deze commissies operationeel waren, werd een Algemene raadscommissie ingesteld, die alle voorkomende zaken afhandelde voor besluitvorming door de Raad. De Verordening Raadscommissies is gewijzigd zodat elke fractie, ongeacht de grootte, de gelegenheid heeft maximaal twee fractievertegenwoordigers voor benoeming door de raad voor te dragen. Fractievertegenwoordigers zijn commissieleden die geen raadsleden zijn. Het vergadermodel voor raad en commissies met als motto 'Minder technisch, meer politiek, meer boeien' is door de nieuwe raad verder uitgewerkt en in de praktijk toegepast. De doelstelling van deze vergaderwerkwijze is om efficiënter te vergaderen en de werkdruk van raadsleden te verminderen.

Rekeningencommissie

De Rekeningencommissie doet onderzoek naar de door het gemeentebestuur opgestelde jaarrekeningen en het gevoerde financiële beheer. Het secretariaat van de commissie wordt in opdracht van de griffie uitgevoerd door de Gemeentelijke Accountantsdienst. Op 18 februari 2010 heeft de raad de handreiking voor de beheersing van verbonden partijen vastgesteld, op voorstel van de Rekeningencommissie. Die heeft daarvoor onderzoek verricht naar zes gemeentelijke participaties. Kort na de verkiezingen in maart 2010 is de Rekeningencommissie in vrijwel geheel nieuwe samenstelling gestart met het onderzoek naar de jaarrekening 2009. Naast het onderzoek naar de jaarrekening heeft de Rekeningencommissie in 2010 onder andere aandacht besteed aan financiële beheersvraagstukken over het toezicht op de accountantsdienst, de kostendekkendheid van heffingen en tarieven, de gemeentelijke financiering en de kwaliteit van de tussentijdse afsluitingen (met bijzondere aandacht voor de Dienst Stedelijke Ontwikkeling)

Interactie met bevolking

Per 1 april 2010 zijn alle geldende Haagse verordeningen, dat wil zeggen algemeen verbindende voorschriften, opgenomen in de landelijke Centrale Voorziening Decentrale Regelgeving. Daarmee zijn ze voor iedere burger helder en toegankelijk te raadplegen. In 2010 heeft de gemeenteraad drie burgerinitiatieven behandeld. De burgerinitiatieven over de herinrichting van de Groot Hertoginnelaan en over het YMCA Scheveningen werden, al dan niet geamendeerd, aangenomen, maar het burgerinitiatief over de Viaductweg werd niet-ontvankelijk verklaard.

Rekenkamer

In 2010 heeft de Rekenkamer Den Haag zes producten geleverd:

- Grip op grote projecten (januari), rapport
- Terugblik op de afgelopen raadsperiode (februari), brief
- Jaarverslag 2009 (maart), rapport
- Follow up Treasury (maart), brief
- Veiligheid in de woonomgeving (juni), rapport en digitale kaart
- Werkconferentie grote projecten, spreektekst dhr. A. Duivesteijn (september)

De quick scan subsidies, die is gestart in juni 2010, is vertraagd wegens uitval van een van de twee onderzoekers van de rekenkamer. Hij zal naar verwachting in de eerste helft van 2011 gepubliceerd worden. Samen met de G4-rekenkamers is in september gestart met een onderzoek naar het luchtkwaliteitsbeleid, een publicatie wordt verwacht in juni 2011. In februari 2011 organiseert de rekenkamer een werkconferentie 'monitoring coalitieakkoord' als sluitstuk van de quick scan op de begroting 2011.

De voorzitter van de Rekenkamer bezocht de raadsfracties voor inventarisatie en uitleg onderzoeksprogramma. De jaarlijkse retraitsdag van de leden vond plaats in juli, enkele raadsleden en ambtenaren namen daaraan (of aan een deel daarvan) deel. In december stelde de Rekenkamer het onderzoeksprogramma vast voor de periode september 2010 tot en met december 2011.

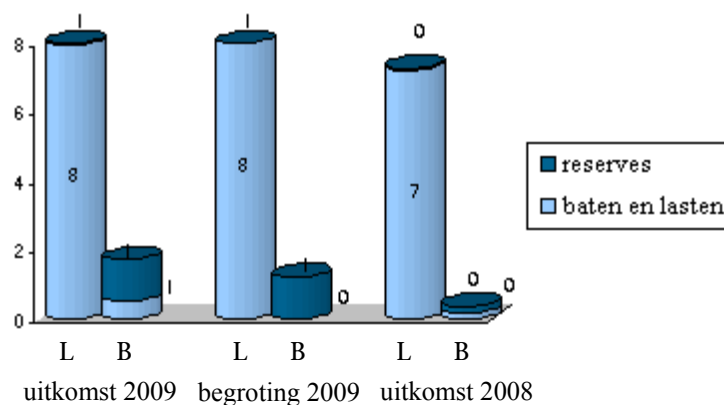
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Gemeenteraad	1.730	1	1.891	-	1.549	3
Huisvesting Raad	676	-	581	-	593	-
Ombudsman	488	15	493	-	-	-
Ombudsman	-	-	-	-	479	39
Bestuursondersteuning Gemeenteraad	1.984	31	2.114	7	2.075	87
Apparaatskosten Gemeenteraad	2.603	486	2.651	18	2.106	60
Rekenkamer	476	-	469	-	434	6
Subtotaal	7.957	533	8.199	25	7.236	195
Verrekening met reserves	508	1.209	510	1.209	39	197
Totaal	8.465	1.742	8.709	1.234	7.275	392

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	547	550	1.248
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	653	682	640
Investerings	-	-	92

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.2 Programma College & Bestuur

Coördinerend portefeuillehouder: J.J. van Aartsen

College & Bestuur	Uitvoeren van beleid voor de Haagse samenleving	Lasten 52.009 Baten 6.873 Saldo 45.136 N
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
College van burgemeester en wethouders (B&W)	Betalen van salarissen en wachtgeld aan (voormalige) leden van het college van B&W.	Lasten 2.835 Baten 8 Saldo 2.827 N
Bestuursondersteuning	Adequaat adviseren en secretariael ondersteunen van het bestuur.	Lasten 7.800 Baten 908 Saldo 6.892 N
Concernfuncties Personeel, Organisatie en Informatiebeleid en Communicatie	Adviseren en ondersteunen van het bestuur op de terrein van POI en Communicatie.	Lasten 20.621 Baten 1.607 Saldo 19.014 N
Juridische zaken en bestuurlijke vernieuwing	Adviseren en ondersteunen van het bestuur op het terrein van Juridische zaken en bestuurlijke vernieuwing	Lasten 8.339 Baten 3.473 Saldo 4.866 N
Concernfunctie Financiën	Adviseren en ondersteunen van het bestuur op financieel terrein.	Lasten 6.487 Baten 728 Saldo 5.759 N
Apparaatskosten college van B&W	Organiseren van representatieve evenementen en treffen van functionele voorzieningen.	Lasten 2.410 Baten 51 Saldo 2.359 N
Bestuurlijke samenwerking	Bijdragen aan het Stadsgewest Haaglanden en de VNG.	Lasten 3.091 Baten 0 Saldo 3.091 N
Huisvesting College B&W	Huisvesten van de collegeleden.	Lasten 426 Baten 98 Saldo 328 N

Wat hebben we bereikt en gedaan?

Stadsdeelgericht werken

De coördinatie van stadsdeelgericht werken liep via dit programma. Met ingang van 2010 worden de activiteiten en prestaties verantwoord bij programma 3 Excellente dienstverlening.

Glasvezel voor de stad: Fibre to the Home

Voor het project Fibre to the home zijn € 2,0 mln. uit de recessiemiddelen beschikbaar gesteld. Hiermee is een projectorganisatie opgericht. De gemeente was in 2010 met twee partijen in onderhandeling. De onderhandelingen leidden niet tot het gewenste resultaat, waarna deze zijn stopgezet. Bij amendement van

16 december 2010 heeft de raad besloten maximaal € 0,6 mln. in de bestemmingsreserve Fibre to the home beschikbaar te houden om voor 2011 de continuïteit van de ondersteuning van het project vanuit de projectorganisatie te garanderen. Na aftrek van al gemaakte kosten is conform het amendement € 1,2 mln. vrijgevallen ten gunste van het jaarrekeningresultaat.

Huisvesting gemeente aan de Leyweg

In december is het pand aan de Leyweg casco opgeleverd. Begonnen is met het inrichten ervan, zodat in 2011 het gebouw in gebruik kan worden genomen.

Huis voor de Democratie en Rechtsstaat

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft op 12 februari 2010 laten weten dat het Huis voor Democratie en Rechtsstaat niet op de locatie Spui/Kalvermarkt gehuisvest wordt. De gesprekken tussen het Rijk en gemeente over dit Huis zijn daarom voorlopig opgeschort.

Brandweer naar Veiligheidsregio Haaglanden

De Haagse brandweer is in 2010 uit de gemeentelijke organisatie overgedragen aan de Veiligheidsregio Haaglanden. Op onderdelen als vastgoed, personeel en financiën is dit een complexe operatie. Er zijn nog enkele openstaande kwesties die in 2011 worden afgerond.

Personeelsbeleid

In 2010 stonden twee grote P&O-opgaven centraal: uitvoering geven aan de nieuwe Strategienota 'Boeien en bewegen' en voorbereiding van de opvang van de personele gevolgen van de bezuinigingen. Het belangrijkste resultaat is dat met de bonden afspraken zijn gemaakt over de vernieuwing van het personeelsbeleid voor reorganisaties, in lijn met de komende veranderingen. Daarin zijn onder andere flankerende maatregelen afgesproken om de mobiliteit te bevorderen en om boventallig personeel van werk naar werk te begeleiden. Op 1 december is het nieuwe gemeentelijke bureau Van werk naar werk geopend, dat de regie op herplaatsing en uitstroom van personeel voert en de Toetsingscommissie vacatures ondersteunt. Op het vlak van mobiliteit is in het kader van de Metropoolregio de samenwerking met Rotterdam aangehaald.

De Strategienota beschrijft de verdere ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie en het daarvoor te voeren personeelsbeleid. Het vergroten van de resultaatgerichtheid van het apparaat staat daarin centraal. Er is een nieuw leiderschapsprofiel ontwikkeld voor het werven en ontwikkelen van het gehele gemeentelijke management. De gesprekscyclus is vernieuwd ter ondersteuning van de relatie tussen leidinggevend en medewerkers. Om gemeentebreed scherp en methodisch zicht te krijgen op de noodzakelijke personele ontwikkeling is de personeelsschouw ontworpen. Den Haag is als een van de eerste grote gemeenten in 2010 gestart met digitalisering van alle administratieve personeelsprocessen. 2011 zal in het teken staan van de uitvoering van de in 2010 ontwikkelde instrumenten.

Informatievoorziening

Onder programma 2 valt de financiering van de concerninformatiesystemen, waartoe de beheerskosten en de kosten van nieuwe ICT-ontwikkelingen behoren. Dit zijn informatiesystemen die dienstoverstijgende informatie bevatten. In 2010 is de gemeente bezig geweest met het verder versterken van de aansturing van de gemeentelijke ICT. De gemeente heeft zich voorbereid op de aanstelling van een 'Chief Information Officer'. De ontwikkeling van concerninformatiesystemen is opgedeeld in vijf programma's om de aansturing te vereenvoudigen en de samenhang te borgen.

Het eerste programma is 'Infrastructuur', voor de ontwikkeling van de technische infrastructuur, beveiliging en standaardisatie. Ook wordt gewerkt aan het vereenvoudigen van het koppelen van de informatiesystemen binnen de gemeente. Daarvoor zijn in 2010 de communicatiestandaarden vastgelegd, is er een zogenaamd 'woordenboek' gemaakt en is er een registratie gemaakt van de webservices binnen de gemeente.

Het tweede programma is 'E-loket', voor de doorontwikkeling van het digitale loket van de gemeente. Daaronder vallen het verder ontwikkelen van de website www.denhaag.nl en de invoering van standaardformulieren.

Het derde programma is 'Zaakgericht werken'. Dit richt zich op de ontwikkeling van de achterkant van het E-loket. Er is in 2010 hard gewerkt aan bijvoorbeeld de digitalisering van processen en de doorontwikkeling van het digitale archief.

Het vierde programma is 'Stelsel van Kernregistraties'. Dit gaat over het gemeentebreed beschikbaar maken van gegevens. Zo is de Basisregistratie Adressen en Gebouwen conform de wettelijke eisen ontwikkeld, wordt er gewerkt aan de doorontwikkeling van het GBA en is er een nieuw geografisch kaartensysteem gekomen met de naam WebGIS.

Het laatste programma is het programma 'Bedrijfsvoering' ter verbetering van de bedrijfsvoeringssystemen voor bijvoorbeeld de financiële en personele administratie. In dit programma is in 2010 vooral aandacht geweest voor het goed afwegen van de noodzaak van nieuwe functionaliteit en het zo veel mogelijk gestandaardiseerd inrichten van de systemen.

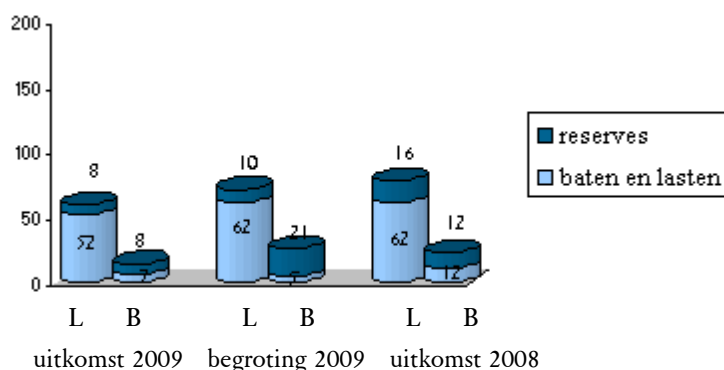
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
College van BenW	2.835	8	2.161	20	1.800	109
Huisvesting College B & W	426	98	378	98	448	98
Bestuursondersteuning en bestuursadvisering College van B&W	7.800	908	7.295	631	7.514	878
Concernfunctie POI en Communicatie	20.621	1.607	32.457	867	26.879	7.258
Juridische zaken en bestuurlijke vernieuwing	8.339	3.473	7.942	2.872	9.076	3.234
Concernfunctie Financiën	6.487	728	6.124	402	11.002	84
Apparaatskosten college van B&W	2.410	51	2.169	11	2.582	56
Bestuurlijke samenwerking	3.091	-	3.116	-	3.142	-
Subtotaal	52.009	6.873	61.642	4.901	62.443	11.717
Verrekening met reserves	8.014	8.103	10.057	21.387	15.884	11.826
Totaal	60.023	14.976	71.699	26.288	78.327	23.543

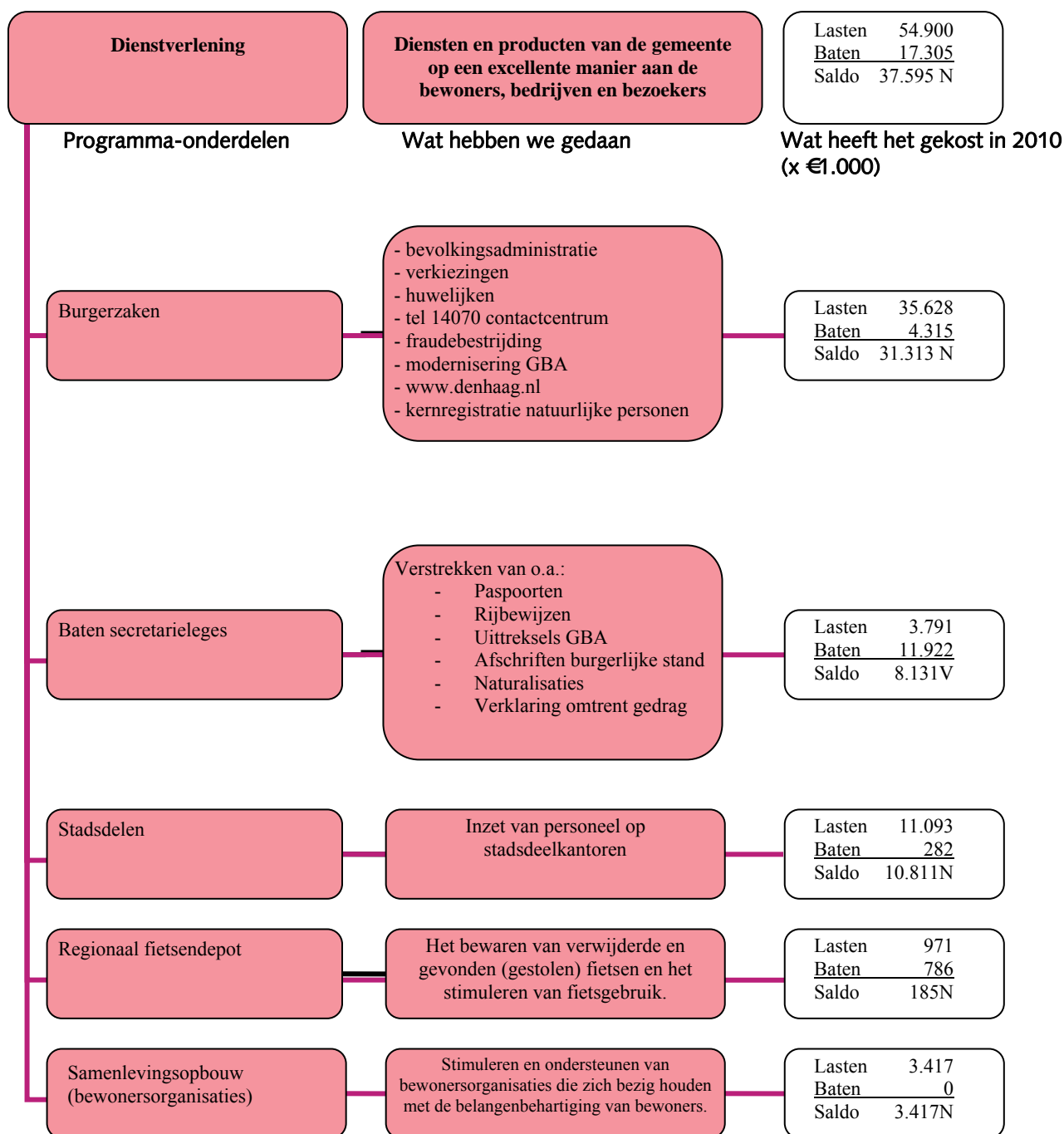
	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	20.339	9.588	20.428
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	1.824	1.528	1.280
Investerings	-	-	698

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.3 Programma Dienstverlening en Stadsdelen

Coördinerend portefeuillehouder: Mw. I. van Engelshoven

Wat hebben we bereikt?

Het coalitieakkoord 'Aan de slag!' stelt dat de dienstverlening van een excellent niveau moet zijn. De gemeente heeft de ambitie om in 2015 tot de beste gemeentelijke dienstverleners van Nederland te behoren. Dit betekent dat de klant centraal staat. Uiteindelijk bepaalt de klant of wij deze ambitie realiseren. De ontwikkeling van de klanttevredenheid nemen we daarom als uitgangspunt om te bepalen of we onze doelstellingen bereiken. Het klanttevredenheidsonderzoek is in 2010 anders ingericht waardoor we meer inzicht krijgen in de tevredenheid met internet, telefoon, balie, e-mail en post.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2000-2003
Klanttevredenheid dienstverlening* <i>Bron: Stadsenquête 2010</i>	86%	≥85%	78%	77%

*voor deze topindicator wordt gemeten welk percentage burgers meer dan een 7 geeft als totaalbeoordeling voor de klantgerichtheid bij het verkrijgen van een product van Burgerzaken

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De gemeente heeft in 2010 een aantal structurele verbeteringen gerealiseerd. Sommige van deze verbeteringen zijn nu nog niet direct zichtbaar voor de bewoners, bedrijven en bezoekers van Den Haag.

Burgerzaken

Excellente Dienstverlening: de klant centraal

In 2010 heeft de gemeente de samenvoeging van het gemeentelijk Call Center, het platform www.denhaag.nl en de dienst Burgerzaken in de dienst Publiekservice afgerond. Dit moet leiden tot betere en efficiëntere dienstverlening. Per 1 januari 2011 is de samensmelting van de dienst Publieksservice met de stadsdeelorganisatie (Deco) en de Gemeentelijke Belastingdienst in de dienst Publiekszaken voltooid. Deze dienst wordt dé frontoffice voor de gemeente Den Haag, waarvoor de klant centraal staat.

In het programma Excellente Dienstverlening heeft de gemeente gewerkt aan een uitgewerkt dienstverleningsconcept. Dit moet begin 2011 worden afgerond.

Samenwerking op processen

In 2010 zijn meer producten in samenhang aangeboden aan bewoners, bedrijven en bezoekers. De gemeente wil op deze manier steeds efficiënter werken. Digitalisering van processen zien we in allerlei vormen terugkomen. Hierin speelt het gemeentelijke informatiebeleid (zie 4.5) een cruciale rol.

Met het programma Roadmap E-dienstverlening geeft de gemeente invulling aan de digitalisering van processen door:

- Een individuele omgeving voor bewoners en bedrijven binnen het platform denhaag.nl te realiseren;
- Het digitaliseren van de 50 meest aangevraagde producten;
- Het geautomatiseerd afhandelen van digitale vragen, meldingen en aanvragen.

Digitalisering resulteert onder andere in ‘Mijn Haagse Afspraken’ en het Cliënt Begeleidingssysteem waarmee de klant ook in 2010 via ‘click’ (internet), ‘call’ (Gemeentelijk Contactcentrum) en ‘face’ (receptie of burgerzakenbalie) een afspraak kon maken voor reisdocumenten en rijbewijzen. De stromen van klanten op afspraak en klanten op vrije inloop worden naadloos geïntegreerd. 68% van de klanten blijkt bekend te zijn met de mogelijkheid om vooraf een afspraak te maken. 14% maakt gebruik van deze mogelijkheid.

In 2009 is bij wijze van test de receptiefunctie van een Stadsdeelkantoor van een aantal diensten geïntegreerd. Dit is in 2010 als permanente serviceverlening gerealiseerd. Klanten worden voor bepaalde producten direct aan de receptiebalie geholpen en hoeven niet meer doorverwezen te worden.

Het in 2008 gestarte project Digitalisering Burgelijke Stand is in 2010 succesvol uitgevoerd en staat gereed voor invoering. Vanaf 1 februari 2011 zijn de akten van de burgerlijke stand vanaf 1985 digitaal beschikbaar. De gemiddelde levertijd van 3 werkdagen is daarmee verkort tot ongeveer 10 minuten.

Registratie niet-ingezetenen (RNI)

Eind van 2010 is duidelijk geworden dat er een register van niet-ingezetenen (RNI) gaat komen; Den Haag wordt een van de bijna 20 gemeenten waar de registratie kan plaatsvinden. Personen die een zekere binding met Nederland hebben maar niet in aanmerking komen voor registratie in de GBA, zoals seizoenswerkers en bezitters van een onroerende zaak, kunnen in RNI geregistreerd worden. Zij krijgen dan een burgerservicenummer (sofinummer). Het RNI zal uiterlijk 1 januari 2012 van start gaan.

Pardonregeling

De gemeente was ook in 2010 nog betrokken bij de nasleep van de zogenoemde pardonregeling. Bijna 1400 Hagenaars hebben een generaal pardon gekregen. De administratieve afhandeling in de GBA en de registers van de burgerlijke stand nam, gelet op het belang van betrokkenen en de vele instanties die daarbij betrokken moeten zijn (zoals IND, Openbaar Ministerie), wederom veel tijd in beslag.

Rampenbestrijding en crisisbeheersing

Ook in 2010 heeft de gemeente veel aandacht besteed aan de organisatie rond rampenbestrijding en crisisbeheersing. Deze is verder geprofessionaliseerd. In geval van een ramp kan snel het actiecentrum (Centraal Registratie en Informatiebureau) operationeel gemaakt worden en kunnen de opgedragen taken naar behoren worden uitgevoerd.

Verkiezingen

In 2010 hebben twee verkiezingen plaatsgevonden: voor de gemeenteraad (3 maart) en de Tweede Kamer (9 juni). Voor de Tweede Kamerverkiezingen was de gemeente Den Haag ook verantwoordelijk voor de kiezers buiten Nederland. In totaal hebben 4.000 mensen meegewerkt aan de organisatie van deze verkiezingen in Den Haag: ambtenaren, uitzendkrachten, stembureauleden, verhuizers, cateraars, ambassademedewerkers et cetera. Het tellen van de papieren stemmen bleek erg veel werk te zijn, waardoor de stembureauleden vermoeiende lange dagen maakten van 's ochtends vroeg tot na middernacht. Om hun werk te verlichten zijn in 2010 extra stembureauleden ingezet die in ploegendienst werkten. Bij de Tweede Kamerverkiezingen is extra aandacht besteed aan de kwaliteit van de stembureauleden. Er heeft een strengere selectie op basis van cv's plaatsgevonden, er zijn ambtenaren op alle stembureaus geplaatst en er werd een ruimere vergoeding geboden om meer geschikte stembureauleden te trekken. Alle (plv) voorzitters en nieuwe stembureauleden zijn naar een verplichte instructiebijeenkomst geweest. Ook werden beveiligers ingezet op een aantal stembureaus. De kwaliteit van de processen-verbaal met de berekening van de stemmen bleek hierna verbeterd. Ook hebben zich geen problemen op stembureaus voorgedaan. Het bleek moeilijk om alle 270 stembureaus in Den Haag goede toegankelijk voor rolstoelen te maken. Geprobeerd is niet toegankelijke locaties te vervangen of toegankelijk te maken met opritten. Voor blinden lag op 70 stembureaus bij de Tweede Kamerverkiezingen een kandidatenlijst in braille. Bij de gemeenteraadsverkiezingen is ook een stembureau ingericht in een zogenoemde 'stemtram' en 'stembus'. Deze mobiele stembureaus trokken de meeste kiezers. In juni waren de drukst bezochte stembureaus op Centraal Station en Verzorgingshuis Swaenesteijn in Leyenburg.

Voorafgaand aan beide verkiezingen heeft een voorlichtingscampagne plaatsgevonden, op o.a. www.denhaag.nl en middels abriposters om kiezers te wijzen op de mogelijkheid om iemand anders te machtigen als zij zelf niet kunnen stemmen. Bij de gemeenteraadsverkiezingen heeft de gemeente de 52 publicatieborden in de stad zelf beplakt met partijaffiches. Dit bleek aanzienlijk duurder dan het zelf laten plakken door partijen. Daarom is deze service niet herhaald bij de Tweede Kamerverkiezingen.

De organisatie van de Tweede Kamerverkiezingen voor de kiezers buiten Nederland bleek een grotere operatie dan voorheen. Veel meer kiezers lieten zich registreren. Van de geregistreerde kiezers heeft 85% per brief gestemd. De overige kiezers hebben iemand gemachtigd in Nederland of zijn zelf in Nederland komen stemmen met een kiezerspas. Voor deze kiezers buiten Nederland hebben zich twee problemen voorgedaan. Door de aswolk van de IJslandse vulkaan was een tijd lang geen internationaal postverkeer mogelijk, waardoor vele registratieverzoeken te laat binnen kwamen bij de gemeente. Er is getracht zoveel mogelijk van deze verzoeken alsnog in behandeling te nemen. Tevens moesten door een misdruk van stembiljetten extra stembiljetten worden gedistribueerd op de briefstembureaus op ambassades.

Op de verkiezingsavonden werd de voorlopige uitslag rond middernacht bekendgemaakt, nadat 95% van de stembureaus klaar was met tellen op partijniveau. Op 3 maart vond 's avonds een uitslagenfeest plaats in het atrium. Aan de Gemeenteraadsverkiezingen hebben 20 partijen deelgenomen, waarvan 7 lokale partijen. Voor de Tweede Kamerverkiezingen deden 16 partijen mee in kieskring 's-Gravenhage. De opkomst was 53% in maart en 69% in juni.

Expatdesk

In 2010 is The Hague Hospitality Center (HHC) geopend; dit richt zich op de expats, internationale media en delegaties. Het HHC heeft een servicedesk voor expats. Dit loket heeft zowel een fysieke balie als een virtuele balie op de internationale gemeentelijke website. Binnen het HHC wordt intensief samengewerkt met het Immigratiekantoor van de gemeente en de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Met steeds meer bedrijven worden afspraken gemaakt om via de zogenoemde bedrijvenprocedure de inschrijving in de GBA van de buitenlandse werknemers te vergemakkelijken.

Afhandelen klachten en inkorten bezwaarprocedure

In 2010 zijn 289 klachten binnengekomen (2009: 329). Een deel van de klachten is direct te herleiden naar de twee verkiezingen die in 2010 gehouden zijn. Het proces “Kiezers buiten Nederland” is sterk afhankelijk van een juiste en correcte bezorging van de post in binnen- en buitenland. Wanneer hierin verstoringen optreden, leidt dat al snel tot klachten. Kiezers die in het buitenland wonen, kunnen dan immers niet stemmen. Het merendeel van de klachten (84%) werd binnen 4 weken afgedaan, 95% van de klachten is binnen 6 weken afgedaan. 57% van de klachten was gegrond (in 2009 53%). De Dienst Publieksservice levert bijna 100% van de stukken inzake bezwaarschriften binnen 2 weken aan de gemeentelijke Adviescommissie bezwaarschriften.

Fraudebestrijding

In het samenwerkingsverband ‘Terugdringen identiteits- en documentfraude’ werken de gemeente Den Haag, de IND, de Regiopolitie Haaglanden en het Haagse Openbaar Ministerie samen. De gezamenlijke aanpak richtte zich in 2010 vooral op meervoudige vermissingen van paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten, identiteitsfraude en documentfraude. De instelling van het Actieteam Fraude (voorlopig voor 2 jaar) heeft geleid tot een intensieve samenwerking tussen alle betrokkenen. Enkele experimenten met de convenantpartners zoals ‘Derdelanders’ (toegang tot Nederland door vreemdelingen door een ‘relatie’ met een EU-onderdaan) en ‘Misbruik van de pardonregeling’ (onderzoek naar fraude in het kader van de zogenaamde ‘één keer liegen mag-regeling’) hebben de meerwaarde van deze samenwerking aangetoond. Beide experimenten hebben de landelijke pers en de Tweede Kamer gehaald en hebben aangetoond dat de beleidsmatige voorbereiding in de afgelopen jaren van de aanpak van identiteits- en documentfraude tot successen leidt.

Modernisering basisadministratie

Het programma ‘mGBA’ (modernisering GBA) wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In 2009 heeft het project een doorstart gemaakt; in 2011 zullen de gevolgen voor de gemeenten duidelijk worden. Den Haag werkt hiertoe nauw samen met de andere G4-gemeenten. De invoering van de mGBA zal gevolgen hebben voor het destijds aangeschafte GBA-systeem, Key2Burgerzaken en de Kernregistratie Natuurlijke Personen. De mGBA beoogt een betere kwaliteit van de gegevens en eenduidigheid van gegevensuitwisseling tussen gemeenten. Daarbij wordt de systematiek van bijhouding vereenvoudigd en daardoor gemakkelijker leesbaar.

Sinds 1 januari 2010 is de GBA aangewezen als dé authentieke basisadministratie voor persoonsgegevens voor de hele overheid. Dit houdt in dat instanties verplicht zijn gebruik te maken van GBA-gegevens. Afwijkingen worden teruggemeld aan de GBA voor nader onderzoek. De gemeente Den Haag voldoet aan de terugmeldverplichting. Naast de gemeente Den Haag namen vier grote afnemers, te weten de Rijksbelastingdienst, de Rijksdienst voor het Wegverkeer, de Sociale Verzekeringsbank en enkele provinciale administraties aan deze proef deel. De gemeente Den Haag kan daardoor terugmelden aan andere gemeenten bij gereede twijfel aan de gegevens. In 2011 zal de gemeente voor de binnengemeentelijk afnemers de mogelijkheid creëren om terug te kunnen melden op alle authentieke gegevens in de GBA.

www.denhaag.nl

Het platform denhaag.nl bevat de site met dezelfde naam en alle andere sites die de gemeente Den Haag exploiteert. Het nieuwe stadspitaal www.denhaag.nl startte op 21 oktober 2009. In 2010 werd denhaag.nl genomineerd voor de alfabetiseringsprijs en kreeg het de tweede plaats in de benchmark publiekszaken voor het digitale loket en de eerste plaats in de benchmark digitale dienstverlening van Ernst en Young. Daarnaast sloot de gemeente zich aan op de Centrale Voorziening Decentrale Regelingen. denhaag.nl verwierf het oranje logo van stichting waarmerk Drempel Vrij. Dit betekent volgens de stichting dat een website al heel ver is met toegankelijkheid, maar dat nog niet aan alle ijkpunten wordt voldaan.

Sinds 15 december 2010 maken alle gemeentelijke websites gebruik van één contentmanagementsysteem en één analysepakket. Ze voldoen aan de Haagse beveiligingseisen. Daarnaast worden alle sites meegenomen als de centrale overheid eisen stelt aan websites. In 2010 werd ook het Twitteraccount van de gemeente ondergebracht bij het platform. Den Haag heeft van alle gemeentes verreweg de meeste volgers.

Baten secretarieleges

Het aantal immigranten dat zich in Den Haag meldt (2010: 15.007; 2009: 16.047; 2008: 15.696), is redelijk stabiel. Het aantal emigranten (2010: 6.286; 2009: 5.837; 2008: 9.203) is toegenomen. Het aantal binnengemeentelijke verhuizingen is met ruim 56.000 (2009 ruim 53.000) licht gestegen. Het aantal vestigingen uit een andere gemeente is wederom gestegen (2010: 20.898; 2009: 19.999). Het aantal vertrekken naar een andere gemeente is nagenoeg gelijk gebleven op 20.612.

Er zijn minder reisdocumenten afgenomen, namelijk 61.246 paspoorten (6,1% afname) en 32.955 Nederlandse identiteitskaarten (2,6% afname). Ook zijn minder rijbewijzen afgegeven, namelijk 43.292 (14,6% minder)

Er zijn 3% meer pinbetalingen aan de balie geweest dan in 2009. 63% van de betalingen ging per pin (2009: 61%).

Naturalisatieceremonies

In 2010 waren er 36 naturalisatieceremonies, waarvan 1 speciale (2009: 40, waarvan 3 speciale). De speciale naturalisatieceremonie betrof de landelijke naturalisatiedag op 15 december 2010. Daarvoor zijn 1.812 naturalisanten/optanten uitgenodigd (2009: 2.187), waarvan 88% is gekomen (2009: 90%).

Stadsdelen

In 2008 startte de Deconcentratie. Sindsdien wordt een fors deel van de collectieve dienstverlening uitgevoerd op stadsdeelniveau, zoals op de terreinen leefbaarheid, welzijn, jeugd, sport, wijkcultuur, veiligheid en participatie. Door stadsdeelgericht te werken worden Hagenaars meer direct betrokken en verbonden bij hun buurt, wijk en stadsdeel. Zo hebben bewoners onder meer invloed op de totstandkoming van het vierjaarlijkse Stadsdeelplan en het jaarlijkse Activiteitenprogramma. Daarnaast kunnen bewoners door stadsdeelbudgetten initiatieven (laten) uitvoeren.

De doelstellingen van Deconcentratie zijn:

1. Vergroten van de doorzettingsmacht van de bewoners door vragen en ideeën van bewoners en organisaties sneller te behandelen
2. Verbeteren van de collectieve dienstverlening door de bewoners daar directe invloed op te laten uitoefenen
3. Verruimen van de burgerbetrokkenheid door bewoners meer (echte) invloed te geven op gemeentelijke plannen, activiteiten en budgetten.

Bewonersorganisaties

Bewonersorganisaties en –groepen zijn belangrijke intermediairs voor het college bij de vormgeving en invulling van een op de wijken toegesneden beleid. Het streven is de komende jaren een samenwerkingsrelatie tot stand te brengen waarbij de bewonersorganisaties niet alleen namens de wijk spreken, maar er ook voor zorgen dat de wijk zelf spreekt. In 2010 ging de gemeente samen met de bewonersorganisaties aan de slag om nieuwe subsidievoorwaarden en een modelstatuut te ontwikkelen. Daarin komen doelen voor de programma's, de bestuursvorming en de representativiteit van de vertegenwoordiging van de wijk. In het najaar 2010 heeft de gemeente in een uitgebreid inspraaktraject in alle stadsdelen met de bewonersorganisaties en bewoners hierover overlegd.

Andere burgergroepen

Bewonersorganisaties zijn zeker niet de enige spreekbuis van de wijk. Daarnaast bestaan er straatgroepen, milieugroepen, migrantenorganisaties, levensbeschouwelijke organisaties of andere groepen wijkbewoners zijn. Ook deze wijkgroepen krijgen aandacht van de gemeente. Een specifieke categorie vormen de groepen bewoners die vrijwillig een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en de veiligheid in Den Haag. Het gaat om buurtpreventie-, buurtinterventie-, nachtpreventieteams en straatvertegenwoordigers. In 2010 maakten ruim

400 bewoners, verdeeld over 21 van deze teams hun rondes door buurt en wijk. Deze ‘oren en ogen van de buurt’ melden onveilige situaties en onvolkomenheden in de sfeer van de leefbaarheid.

Participatie

De bewonersorganisaties willen dat de gemeente bij burgerparticipatie beter aangeeft wat zij van de bewonersorganisaties verwacht. Daarom is een nieuwe inspraak- en participatieverordening opgesteld.

Activiteitenprogramma's

De uitvoering van het activiteitenprogramma 2010 staat toegelicht in Paragraaf 5 Stadsdelen.

De Activiteitenprogramma's 2011 zijn opgesteld. De gemeente bracht in kaart hoeveel bewoners en partners bijdroeg aan de totstandkoming ervan. Dit getal vormt de nulmeting voor de samenspraaktrajecten die in 2011 gaan lopen rond de Stadsdeelplannen 2012-2015 en de Activiteitenprogramma's 2012.

Kwaliteit dienstverlening

Om zicht te krijgen op de tevredenheid van bewoners die zaken aandragen voor de zogenoemde participatiebudgetten heeft de gemeente in 2010 een indicator vastgesteld. Streven is minimaal het rapportcijfer 7 voor de kwaliteit (snelheid, informatieverstrekking e.d.) van de afhandeling van de aanvraag.

Regionaal Fietsdepot

De gemeente besloot in september 2009 tot oprichting van het Fietsdepot Haaglanden. De kosten van het fietsdepot worden grotendeels gedekt door subsidie van het Stadsgewest Haaglanden. Het Fietsdepot is 1 april 2010 van start gegaan. Het verwerkt fietsen en ondersteunt zo de bestrijding van overlast van fietsen zonder eigenaar ondersteund. Het Fietsdepot Haaglanden is 1 april 2010 van start gegaan. Door politie verwijderde fietsen worden hier gestald. Het Fietsdepot wordt verzorgd door de Haeghe Groep waar mensen werken met een afstand tot de arbeidsmarkt, zij doen hier werkervaring op.

Door het Fietsdepot Haaglanden werden de stations beter bereikbaar, en werd het fietsgebruik gestimuleerd.

Samenlevingsopbouw

In 2010 zijn door het opbouwwerk actieve bewonersgroepen ondersteund en nieuwe initiatieven gestimuleerd. 50 algemene bewonersorganisaties hebben subsidie gekregen om de belangen van hun wijk te behartigen. Vanuit de verschillende stadsdeelorganisaties zijn activiteiten en initiatieven ontplooid met bewoners(groepen) over tal van onderwerpen zoals participatie, herstructurering, veiligheid en maatschappelijke ondersteuning. De gemeente onderhoudt via de acht stadsdeelorganisaties intensief contact met de algemene bewonersorganisaties.

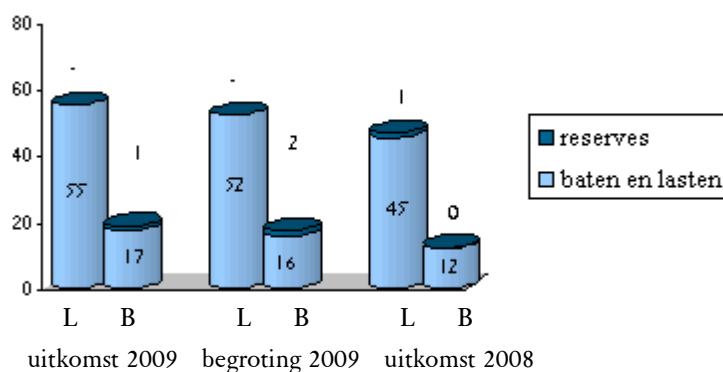
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Stadsdelen	11.093	282	10.843	-	162	8
Apparaatskosten Stadsdelen Burgerschap	-	-	-	-	1.049	38
Apparaatskosten Stadsdelen Jeugd	-	-	-	-	1.030	37
Apparaatskosten Stadsdelen Leefbaarheid	-	-	-	-	7.955	295
Apparaatskosten Maatschappelijke Ondersteuning	-	-	-	-	1.068	39
Burgerzaken	35.628	4.315	33.413	3.893	24.883	174
Baten secretarieleges	3.791	11.922	3.410	11.079	3.410	11.265
Regionaal Fietsendepot	971	786	735	550	73	53
Samenlevingsopbouw (bewonersinitiatieven)	3.417	-	3.461	-	5.532	-
Subtotaal	54.900	17.305	51.862	15.522	45.162	11.909
Verrekening met reserves	-	1.353	-	1.820	1.350	291
Totaal	54.900	18.658	51.862	17.342	46.512	12.200

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	964	173-	2.317
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	342	729	391
Investerings	148	456	309

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.4 Programma Openbare orde en Veiligheid

Coördinerend portefeuillehouder: J.J. van Aartsen

Wat hebben we bereikt?

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2000-2003
Beoordeling gevoel van onveiligheid in eigen stadsdeel en Den Haag als geheel:				
- percentage dat zich wel eens onveilig voelt	37,4%	34%	35,1%	46,4%
- percentage dat zich vaak onveilig voelt	6,8%	5%	6,2%	9,1%

bron: Landelijke Integrale veiligheidsmonitor

Het afgelopen jaar is op verschillende manieren en vanuit verschillende invalshoeken bijgedragen aan de openbare orde en veiligheid in Den Haag. In willekeurige volgorde kan gedacht worden aan het Veiligheidshuis, het RIEC, het HEIT, de Wet Bibob, het horecabeleid, het coffeeshopbeleid, het inzetten van de voetbalwet en het veelvuldig inzetten van bijvoorbeeld een tijdelijk huisverbod. Dat de inzet van deze middelen en activiteiten bijdragen aan een veilige stad Den Haag blijkt uit het feit dat de geregistreerde criminaliteit in Haaglanden in 2010 nagenoeg op de norm is die in 2007 voor 2011 als doel is gesteld, te weten: het aantal aangiften ten opzichte van 2002 is met 25% afgenomen. Dat de percentages inzake veiligheidgevoelens niet correleren met deze stabilisatie van de criminaliteitscijfers is dus niet te wijten aan deze (beleids)inspanningen maar lijken eerder gelegen in onvrede over andere aspecten in relatie tot de leefomgeving danwel gebeurtenissen in deze steeds kleiner wordende wereld.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bestrijding onveiligheid

Veiligheidshuis Den Haag

In september 2009 is in Den Haag het veiligheidshuis van start gegaan. Het veiligheidshuis Den Haag bestaat uit Politie Haaglanden, het Openbaar Ministerie, de reclasseringsinstellingen, zorginstellingen, de Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, het gevangeniswezen en Bureau Halt. Deze organisaties werken samen aan een veilig Den Haag door criminaliteit en overlast terug te dringen of voorkomen en recidive tegen te gaan. In 2010 is het concept veiligheidshuis verder (door)ontwikkeld en werd een eerste slag gemaakt in het efficiënt en integraal oppakken en afhandelen van vooral individuele cases.

Persoonsgebonden aanpak

Wat betreft de persoonsgebonden aanpak van volwassenen is in het bijzonder de aanpak van veelplegers geïntensiveerd en geoptimaliseerd. Concreet houdt dit in dat waar mogelijk het strafrecht, bestuursrecht en de (na)zorgketen geïntegreerd wordt, zodat de veelpleger ook echt een aanpak op maat krijgt. Bij de persoonsgebonden aanpak van jongeren is naast de aanpak van jongeren met een justitieel kader (de zogenaamde topjongeren) in het Justitieel Jongeren Overleg (JJO) ook aandacht gekomen voor een persoonsgebonden aanpak van risicjongeren. Risicjongeren zijn jongeren die dreigen af te glijden naar crimineel gedrag. Door deze jongeren vroegtijdig te signaleren en in het risicjongerenoverleg (RJO) te bespreken, wordt getracht verergering te voorkomen. In 2010 zijn voor de stad Den Haag 75 topjongeren en 51 risicjongeren van een individuele maatwerk aanpak voorzien.

Jeugdoverlast

De aanpak van jeugdoverlast is in 2010 verder uitgerold over de stad. Deze aanpak wordt - met ondersteuning van het Veiligheidshuis - uitgevoerd in de stadsdelen Scheveningen, Laak, Centrum en Escamp en Leidschenveen-Ypenburg. De integrale aanpak in de stadsdelen en de geboden ondersteuning in het Veiligheidshuis hebben er toe geleid dat jongeren die behoren tot de harde kern van deze overlastgevende jeugdgroepen uit de anonimiteit zijn gehaald. Zij zijn aangesproken op overlastgevend gedrag en hebben stuk voor stuk een hulpaanbod gekregen. Dit heeft op zijn beurt weer geleid tot drastische afname van de jeugdoverlast in deze gebieden. Hulpverleners geven aan dat veel jongeren openstaan voor verbetering in hun leven.

Nazorg ex-gedetineerden

Jeugdige ex-gedetineerden worden besproken in het Netwerk- en Trajectberaad. De nazorg aan Haagse volwassen ex-gedetineerden wordt via Bureau Nazorg gestroomlijnd. In 2010 is het bureau Nazorg verder geprofessionaliseerd. Beoogd is om de terugkeer in de samenleving zo voorspoedig mogelijk te laten verlopen, op verschillende aspecten als identiteitsbewijs, huisvesting, werk&inkomen en zorg. Bureau Nazorg vervult een makelaarsfunctie tussen vraag vanuit detentie en het aanbod op lokaal niveau. Enkelvoudige acties worden rechtstreeks bij de aanbieder uitgezet, bij meervoudige hulpvragen wordt casemanagement ingezet.

Tijdelijk Huisverbod

Op 1 januari 2009 is de Wet tijdelijk huisverbod in werking getreden. Deze wet biedt de burgemeester de mogelijkheid om bij huiselijk geweld de pleger uit huis te plaatsen voor de duur van tien dagen. Deze termijn kan met maximaal 18 dagen worden verlengd. Waar in 2009 in 115 zaken een huisverbod is opgelegd, waren dat er in 2010 al 240. In 129 zaken is het huisverbod verlengd. In 20 zaken is een verzoek om voorlopige voorziening ingediend en beroep ingesteld bij de rechtbank. In 19 zaken heeft de rechtbank geoordeeld dat het huisverbod door burgemeester terecht is opgelegd of verlengd. Dit instrument is een nuttig en waardevol middel, omdat er een periode van rust en veiligheid gecreëerd wordt waarbinnen alle partijen direct hulpverlening krijgen aangeboden. Er zijn voorbereidingen getroffen voor de instelling van een Haagse taakgroep huiselijk geweld, zodat preventie, zorg en repressie steeds meer op elkaar worden afgestemd.

Radicalisering

De aanpak van polarisatie en radicalisering is verder uitgebouwd. Hoewel Den Haag de ogen en oren openhoudt voor alle uitingsvormen worden de activiteiten met name gericht op de preventie van rechtsextremistische en islamitische vormen van polarisatie en radicalisering. De medewerkers radicalisering en polarisatie hebben hun contacten in de stad verder uitgebouwd om signalen van polarisatie en radicalisering tijdig op te kunnen pakken, waarbij tevens is gestart met het leggen van contact met diverse vrouwenorganisaties en nieuwe groepen Hagenaars. Voorts zijn er adviezen afgegeven, bijeenkomsten georganiseerd en trainingen voor eerstelijnsmedewerkers opgezet. Er zijn ongeveer 50 adviezen en informatie verstrekt aan relevante gemeentelijke en externe instellingen, er zijn 3 lunchbijeenkomsten georganiseerd om de kennis van betrokken instanties en gemeenten te vergroten, er zijn twee projecten in de sfeer van onderwijs en één op het gebied van identiteitsontwikkeling in uitvoering genomen, de voorbereidingen zijn afgerond om 250 eerstelijnsmedewerkers te trainen (uitvoering begin 2011) en er is samengewerkt met politie, de vier grote steden, de regiogemeenten, de VNG, rijksdiensten en internationale organisaties. De aanpak is verder versterkt met gebruikmaking van onder andere het

veiligheidsfonds, conform de in de Haagse notitie ‘signalering polarisatie en radicalisering’ beschreven lijnen.

Gebiedsgerichte aanpak

De hotspots zijn in 2010 ingebed in de reguliere aanpak op stadsdeelniveau. Veiligheidsprojecten binnen de gebiedsgerichte aanpak worden jaarlijks met de bewoners van de stadsdelen besproken voor het opstellen van de activiteitenplannen per stadsdeel. Daar waar sprake is van overlastgevende jeugdgroepen zijn deze - met ondersteuning door het Veiligheidshuis - aangepakt. Zoals hierboven reeds aangegeven is de uitrol van de gebiedsgerichte aanpak succesvol verlopen.

Veiligheidsrisicogebied

De politie houdt de ontwikkeling met betrekking tot (vuur)wapens bij het Hollands Spoor en omgeving en uiteraard ook in andere delen van de stad goed in de gaten. Dit maakt het mogelijk om alert te reageren op ongewenste ontwikkelingen en waar dat nodig is tijdig een gebiedsaanwijzing te geven, zodat tot preventief fouilleren kan worden overgegaan. In Den Haag is in 2010 het niet noodzakelijk gebleken o.b.v. harde cijfers en risicoprofielen om een veiligheidsrisicogebied aan te wijzen in het kader van preventief fouilleren, hetgeen een positieve ontwikkeling is.

Gebiedsaanwijzingen (Alcohol- en blowverboden)

In 2010 is in Den Haag voor 26 gebieden een alcoholverbod ingesteld. In 5 gebieden is een blowverbod ingesteld. De aangewezen gebieden worden periodiek geëvalueerd. Op meerdere locaties is er een toename van MOE-landers die verantwoordelijk zijn voor alcohol gerelateerde overlast. Daarom heeft de gemeente in 2010 een onderzoeksopdracht naar de achtergronden van de problematische groep in voorbereiding genomen. De uitkomsten daarvan worden betrokken bij gerichte beleidsmaatregelen. In 2010 is vanwege aanhoudende overlast een blowverbod ingesteld in het stadsdeel Scheveningen voor het gebied Haringkade e.o., Zeeheldenkwartier en Weimarstraat e.o. hetgeen ertoe geleid heeft dat de overlast er sterk is afgenomen.

Cameratoezicht

De aantallen camera's en locaties zijn niet gewijzigd. De evaluatie voor het cameratoezicht over de jaren 2006 t/m 2010 zal begin 2011 bestuurlijk worden afgerond. Hierin worden de bestaande camerolocaties geëvalueerd, de financiering en kostenverdeling politie – gemeenten nader bekeken en is de juridische mogelijkheid opgenomen voor de inzet van flexibel cameratoezicht. Flexibel cameratoezicht is ingezet in de Frans Halsstraat, Koningstraat, Van Ostadestraat en op de Boulevard in Scheveningen. Voor wat betreft de laatste locatie zijn de uitkomsten positief; het cameratoezicht wordt daar verlengd, als onderdeel van het Plan van aanpak voor de kuststrook.

CTOV

In het kader van terrorismebestrijding heeft het kabinet in 2006 besloten de inzet van cameratoezicht op de OV-knooppunten in Nederland op een hoger niveau te brengen door middel van een financiële impuls. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) heeft in dit kader een 7-tal spoorwegstations aangemerkt als meest risicovolle objecten in het kader van terroristische acties. De NS-stations Den Haag CS en HS vallen onder deze zeven locaties. Vanuit het Rijk kregen we hier tot eind 2010 subsidie voor.

Algemene veiligheid

Keurmerk Veilig Ondernemen

In 2010 hebben er KVO-trajecten gedraaid in 17 winkelgebieden en op 5 bedrijventerreinen tevens is gestart met 1 nieuw project op een bedrijventerrein en met 5 winkelgebieden. Het aantal ge(her)certificeerde winkelgebieden bedraagt op dit moment: 12. Het aantal ge(her)certificeerde bedrijventerreinen bedraagt op dit moment: 5.

RIEC HHM: bestrijding georganiseerde criminaliteit

Den Haag heeft actief geparticipeerd in het RIEC. Niet in de laatste plaats omdat het hoofd van het RIEC vanuit onze gemeente gedetacheerd is. Zo ook is Den Haag vertegenwoordigd in de themawerkgroepen van het RIEC (mensenhandel, georganiseerde hennepcultuur, vastgoedfraude en handhavingsknelpunten). Met betrekking tot de toepassing van de wet Bibob heeft de gemeente het RIEC in 34 gevallen geraadpleegd. In 12 gevallen heeft dat geleid tot weigering of intrekking van vergunningen dan wel het stellen van extra voorwaarden aan vergunningen. Bovendien is de vestiging van het LIEC (het landelijke bureau) naar Den Haag gegaan en zijn daartoe eind 2010 de eerste voorbereidingen getroffen.

Vergunningen en handhaving

Horeca

In 2010 is nieuw horecabeleid ingevoerd met als belangrijk uitgangspunt het actief stimuleren van de Haagse horecafunctie, waarbij de positieve kant van de horeca meer dan voorheen wordt belicht. Gemeentelijke regelgeving is naar aanleiding van het project Red Tape waar mogelijk versoepeld. De ondernemer krijgt meer ruimte. De strakke handhaving van regelgeving en vergunningvoorwaarden is echter gebleven. Er zijn twintig handhavingsbesluiten (14 sluitingen en 6 intrekkingen van vergunningen) genomen. Daartegen is 12 keer bezwaar aangetekend en 2 keer beroep, die beiden ongegrond zijn verklaard. Er is geen hoger beroep ingesteld.

Coffeeshops

Alle coffeeshops zijn in 2010 gecontroleerd. Met betrekking tot de aanpak van overconcentratie van coffeeshops wordt opgemerkt dat bespreking in de commissie bestuur over het coffeeshopbeleid en de aanpak van overconcentratiegebieden plaatsvindt, zodra de Minister van Veiligheid en Justitie duidelijkheid heeft gegeven over het landelijk beleid (wietpas en reikwijdte afstandscriterium voor scholen). Voor growshops en smartshops bestaat geen vergunningplicht. Desondanks worden ook dergelijke inrichtingen gecontroleerd. In 2010 zijn er bij dergelijke controles twee overtredingen van wet- en regelgeving geconstateerd. Naar aanleiding van deze constatering heeft de burgemeester handhavend opgetreden (tijdelijke sluiting van de growshop/smartshop).

Wet Bibob

In 2010 is ingezet op de integriteit en kwaliteit van de coffeeshopbranche. Als onderdeel hiervan zijn alle 40 Haagse coffeeshops gescreend via het Landelijk Bureau BIBOB (LBB) en het RIEC. Begin 2011 wordt de commissie Bestuur hierover geïnformeerd. In de reguliere horeca- en prostitutiebranche werden 403 standaardtoetsen uitgevoerd, waarbij in 88 zaken nader onderzoek plaatsvond naar de vergunningaanvraag. Aanvragers trokken zich in vier gevallen terug na het stellen van aanvullende vragen. In tien gevallen werd advies aan het LBB gevraagd, hetgeen in vijf gevallen leidde tot een intrekkingprocedure. Daarnaast heeft de burgemeester eenmaal zelfstandig (zonder het LBB) een horecavergunning ingetrokken en eenmaal zelfstandig aanvullende voorwaarden aan een horecavergunning verbonden.

Prostitutiebedrijven

In het eerste kwartaal van 2010 is de Kadernota prostitutiebeleid 2010-2012 vastgesteld. In de Kadernota zijn de aspecten zorg en veiligheid integraal benaderd. Eén van de speerpunten van het beleid is de aanpak van mensenhandel. Daartoe is het project mensenhandel opgezet. Als onderdeel van de geïntensiveerde aanpak van mensenhandel is een aanscherping van de gedragsnormen voor exploitanten en beheerders in de APV opgenomen. Eind 2010 is in het kader van deze aanpak ook de strafmaat voor illegale prostitutie verhoogd. De politie (team commerciële zeden) heeft haar toezichtscapaciteit op de prostitutiebranche uitgebreid met twee formatieplaatsen. Er zijn ten aanzien van seksinrichtingen en escortbedrijven vijf waarschuwingen uitgegaan en vijf bestuurlijke maatregelen genomen. In 2010 zijn twee gerechtelijke procedures aangespannen. In beide zaken werd de gemeente in het gelijk gesteld.

Ter uitvoering van het project Red Tape hoeft vanaf 1 april 2011 maar eens in de twee jaar een exploitatievergunning te worden aangevraagd. De strenge antecedententoets en de Bibob-toets blijven onverminderd van kracht en kunnen zonodig tussentijds plaatsvinden.

ADO Den Haag

De calamiteitenroute is begin 2010 fysiek afsluitbaar gemaakt en fungeert tot ieders tevredenheid, onder andere voor de bussen van uitsupporters. Het multifunctioneel centrum (MFC) is januari 2010 van start gegaan als onderkomen voor de supporters. Het wordt goed bezocht, ook bij uitwedstrijden, omdat supporters dan de wedstrijd live op een scherm kunnen volgen. Een en ander leidt tot nu toe niet tot ongeregelheden. Vorig seizoen is de politie-inzet gezakt van 18.000 naar 11.000 uur. In het lopende seizoen zijn de sportieve prestaties goed en dat draagt bij aan de sfeer op de tribunes. In goed overleg tussen de partners worden de regels rond de verkoop van alcohol in het MFC en het stadion versoepeld. Dit neemt niet weg dat er stevig tegen individuele ordeverstoorders wordt opgetreden. De nieuwe voetbalwet die per 1 september van kracht is geworden geeft daartoe extra mogelijkheden.

Voetbalwet

Op 1 september 2010 is de Wet Maatregelen Bestrijding Voetbalvandalisme en Ernstige Overlast (hierna: de Voetbalwet) in werking getreden. Met deze wet heeft de burgemeester extra bevoegdheden verkregen om ordeverstoring gedrag van individuen of groepen tegen te gaan. De burgemeester kan overgaan tot het opleggen van een gebiedsverbod en een groepsverbod, al dan niet in combinatie met een meldingsplicht. Ook de officier van justitie heeft soortgelijke bevoegdheden gekregen. Naar verwachting zullen de bevoegdheden vooral worden ingezet bij de bestrijding van overlast in wijken. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan overlast die wordt veroorzaakt door individuen en groepen in wijken, zoals overlastgevende jeugdgroepen. Ook bij evenementen en voetbalgerelateerde overlast zouden de maatregelen kunnen worden ingezet. De gemeente heeft in samenspraak met de politie, het Openbaar Ministerie en het Veiligheidshuis een beleidsregel opgesteld. In deze beleidsregel wordt aangegeven op welke wijze binnen de gemeente Den Haag de Voetbalwet wordt uitgevoerd. De burgemeester heeft de Voetbalwet voor het eerst ingezet bij de jaarwisseling (2010-2011) door aan zes personen een gebiedsverbod op te leggen. Verder heeft hij negen personen gewaarschuwd dat zij een gebiedsverbod opgelegd zullen krijgen, indien zij zich in de aanloop naar de jaarwisseling nog eenmaal schuldig maken aan ordeverstoring gedrag.

Haags Economisch Interventie Team (HEIT)

In 2010 heeft HEIT op 58 controledagen in totaal 317 controles (waarnemingen ter plaatse) uitgevoerd. Het team bleek halverwege het jaar vooruit te lopen op de planning, waardoor er ruimte ontstond voor controles bij bakkerijen in de krachtwijken. Dit resulteerde in 48 controles bij bakkers. De financiële resultaten over 2010 worden in het eerste kwartaal 2011 opgemaakt.

Brandweorzaken en strandveiligheid

In 2010 is de Haagse brandweer overgedragen aan de Veiligheidsregio Haaglanden. In het jaarverslag 2010 van de Veiligheidsregio zal (voor de laatste keer) verantwoording worden afgelegd over activiteiten en prestaties van de Haagse Brandweer. Met ingang van 2011 zal de Veiligheidsregio integraal over de regionale brandweer rapporteren.

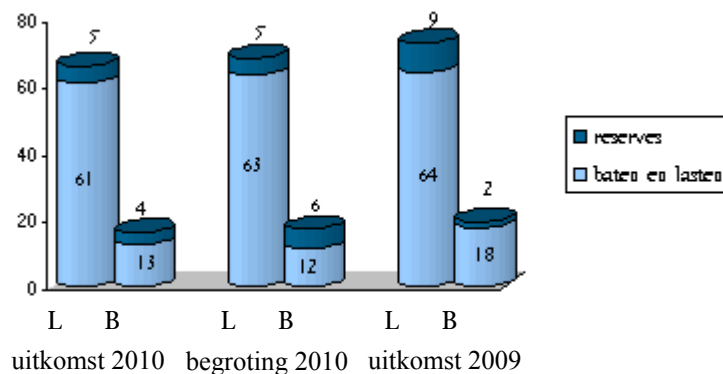
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Brandweer en rampenbestrijding	41.835	4.988	41.576	4.534	47.105	8.762
Strandveiligheid	820	-	820	-	613	2
Bestrijding Onveiligheid	18.430	7.847	20.966	7.115	16.683	8.927
Horecavergunningen	-	-	-	-	-	64
Opsporing en ruiming conventionele explosieven	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	61.085	12.835	63.362	11.649	64.401	17.755
Verrekening met reserves	4.919	3.600	4.994	5.722	8.663	1.797
Totaal	66.004	16.435	68.356	17.371	73.064	19.552

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	10.513	7.698	9.195
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	5.118	5.293	4.351
Investerings	-	-	8.353

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.5 Programma Cultuur

Coördinerende portefeuillehouders: Mw. M. de Jong

Cultuur	Behoud cultureel erfgoed, gevarieerd aanbod, ondersteunen van kunst en cultuur	Lasten 95.604 Baten <u>5.907</u> Saldo 89.697N
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Kunstzinnige vorming	Stimuleren ontwikkeling van een educatief aanbod door culturele instellingen. Verschaffen van inzicht in en kennis van een breed cultureel aanbod bij kinderen en jongeren.	Lasten 12.285 Baten <u>1.201</u> Saldo 11.084N
Beeldende kunst	Stimuleren van een gevarieerd en hoogwaardig beeldende kunstenaarsaanbod.	Lasten 6.275 Baten <u>446</u> Saldo 5.829N
Accommodaties voor kunstbeoefening	Huisvesting en exploitatie van accommodaties op het gebied van de professionele podiumkunsten.	Lasten 18.826 Baten <u>2.499</u> Saldo 16.327N
Muziek, zang en opera	Stimuleren van productie en programmering van het professionele muzikaanbod.	Lasten 7.769 Baten <u>0</u> Saldo 7.769N
Toneel en dans	Stimuleren van productie en programmering van het professionele dans- en toneelaanbod.	Lasten 9.484 Baten <u>0</u> Saldo 9.484N
Film, video en letterkunde	Stimuleren van de belangstelling voor de filmkunst, letterkundige activiteiten en de audiovisuele media.	Lasten 1.886 Baten <u>0</u> Saldo 1.886N
Amateurkunst	Stimuleren van actieve en passieve cultuurparticipatie.	Lasten 3.898 Baten <u>0</u> Saldo 3.898N
Overige kunst	Stimuleren van diverse vormen van kunst en cultuur en financiering voor diverse programma's of projecten.	Lasten 7.500 Baten <u>0</u> Saldo 7.500N
Musea	Instandhouding breed museaal aanbod. Behoud cultureel erfgoed en professioneel collectiebeheer.	Lasten 22.213 Baten <u>1.381</u> Saldo 20.832N
Gemeentearchief	Het in goede, geordende en toegankelijke staat beheren van archieven en collecties.	Lasten 5.468 Baten <u>380</u> Saldo 5.088N

Wat hebben we bereikt?

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2007
Oordeel bezoeker over aanbod cultuurvoorzieningen (uitgedrukt in de schaal van 1-10) (Bron: Stadsenquête)	7,5	7,4	7,4	7,4

De gemeente wil een gevarieerd en hoogwaardig cultuuraanbod aanbieden in de stad, dat toegankelijk is voor brede groepen uit de Haagse bevolking en dat door de Haagse burger positief wordt gewaardeerd. Het is verheugend dat de waardering van de Haagse bevolking voor het cultuuraanbod met een 7,5 weer hoog is. Een goed cultuuraanbod maakt de stad aantrekkelijk om in te gaan wonen en een bedrijf of instelling te vestigen. In de woonaantrekkelijkheidsindex 2009 van de Atlas voor Gemeenten 2010 is Den Haag gestegen naar de vierde plaats (van de vijfde plaats in 2007-2008). Daarnaast is het cultuuraanbod van belang om bezoekers naar de stad te trekken. Dit betekent een impuls voor de lokale economie. Ook houdt de gemeente zich bezig met het behoud van het culturele erfgoed van de stad en het professionele beheer van haar collecties. Dit jaar heeft de gemeente verder gewerkt aan de planvorming van twee grote projecten: Den Haag Culturele Hoofdstad 2018 en het Dans- en Muziekcentrum aan het Spui.

De gemeente voert het cultuurbeleid uit volgens het Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2009-2012. Daarin zijn de structurele subsidies aangegeven en zijn de nieuwe beleidsimpuls vastgelegd. In 2010 heeft de gemeente 29 instellingen in het Meerjarenbeleidsplan tussentijds geëvalueerd. Hiervoor is een externe adviescommissie ingesteld.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Den Haag Culturele Hoofdstad 2018

Voor de Haagse kandidatuur voor Europese Culturele Hoofdstad in 2018 heeft de gemeente een stichting opgericht die het Haagse bidboek opstelt. Aus Greidanus is benoemd tot artistiek directeur. De gemeente heeft een convenant gesloten met de gemeenten in de regio en met Rotterdam. Zij steunen de Haagse kandidatuur. De gezamenlijke Haagse cultuurinstellingen hebben een symposium georganiseerd over de ambitie van 2018.

Wijkcultuur

2010 was het laatste jaar van het Actieplan Wijkcultuur 'De vonk die overslaat'. De externe commissie voor de tussentijdse evaluatie van het Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2009-2012 heeft eind 2010 ook de evaluatie van de wijkcultuur ter hand genomen. Het rapport van de commissie verschijnt begin 2011. Subsidie is gegeven voor de verbouwing van de entree van de Regentes. Ook heeft de gemeente veel grotere en kleinere projecten ondersteund, zoals voor de amateurkunstbeoefening en voor een project Indiase Dans dat samen met Korzo en het Nederlandse Fonds voor de Podiumkunsten wordt gefinancierd. In alle stadsdelen zijn kleinschalige cultuurprojecten voor wijkcultuur ondersteund.

Regeling Cultuurparticipatie

Het landelijke Fonds voor Cultuurparticipatie en de grote gemeenten en provincies hebben afspraken gemaakt voor 2009-2012, die zijn vastgelegd in de Regeling Cultuurparticipatie. De regeling richt zich op het stimuleren van cultuurparticipatie van alle burgers, zodat iedereen, te beginnen bij jongeren, actief in aanraking komt met een cultuurdiscipline. Dit moet bereikt worden met projecten op het gebied van amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur.

In 2010 zijn onder andere het Cultuurmenu van de Haagse Musea, het Kunstmagneetproject van de Inspecteur de Vriesschool, het Zwingfestival, een filmproject van Kosmopolis in stadsdeel Escamp en het Haagse Hiphop-centrum in Bink36 ondersteund.

Creatieve Stad

In 2010 is verder gewerkt aan het programma Creatieve stad. Meer hierover staat in het programma 12 Economie.

Collectieve cultuurmarketing

LAGroup heeft op 18 februari 2010 de ‘Strategienota Collectieve Cultuurmarketing Den Haag’ aangeboden, met handvatten aan de culturele instellingen, Den Haag Marketing en de gemeente. Het rapport legt heldere strategische keuzes en uitgangspunten voor, onder andere over doelgroepen, marketingproducten en de toekomst van het Haags Uitburo. Den Haag Marketing heeft het initiatief genomen om de aanbevelingen uit te voeren, ondersteund door een stuurgroep van de opdrachtgevers en de Haagse culturele festivals.

Culturele Projecten

In 2010 was €0,86 mln. beschikbaar voor Culturele Projecten. Voor 192 projecten is subsidie aangevraagd, daarvan zijn er 75 geheel of gedeeltelijke gehonoreerd.

Metropoolregio Rotterdam Den Haag

De agenda voor de Metropoolregio Rotterdam Den Haag is op 16 november 2010 door de colleges van beide steden vastgesteld, De mogelijkheden voor samenwerking met Rotterdam op het gebied van cultuur zijn verder onderzocht. Eind 2010 laten Den Haag en Rotterdam een scan maken van de culturele infrastructuren van beide steden en de (mogelijke) samenwerkingsverbanden tussen cultuurinstellingen. De vragen zijn hoe cultuur de metropoolvorming kan stimuleren en welke kansen metropoolvorming biedt voor de cultuursector.

Internationalisering cultuurbeleid

In 2010 hebben verschillende Haagse culturele instellingen opgetreden in het buitenland. Zo heeft het Residentie Orkest een tournee naar Duitsland en Wenen gemaakt, het Nederlands Dans Theater onder andere naar Thailand, Italië en Turkije, en hebben Haagse bands Den Haag vertegenwoordigd op het SXSW-festival. In het kader van World Expo 2010 in Sjanghai heeft Den Haag bijgedragen aan het culturele programma in het Dutch Culture Centre met voorstellingen en concerten van het Nederlands Dans Theater, Korzo Theater, Toneelgroep De Appel en het Koninklijk Conservatorium, en met een Escher tentoonstelling van het Gemeentemuseum. Als lid van Eurocities neemt Den Haag ook deel aan het Cultuur Forum, dat in 2010 driemaal bijeen geweest. Hiervan zijn twee bijeenkomsten bezocht.

Kunstzinnige vorming

In het kader van het Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2009-2012 is in 2010 subsidie verleend aan het Koorenhuis, Boekids, Festival de Betovering, Haags Kinderatelier en Rabarber. Eind 2009/begin 2010 zijn diverse onderzoeken naar cultuureducatie afgerond. Deze dienen als basis voor het ontwikkelen van een nieuwe visie op cultuureducatie, die wordt verwerkt in het nieuwe Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2013-2016.

Beeldende kunst

Ateliers en broedplaatsen

In 2010 is het actieprogramma Ruimte voor de kunst verschenen. In LabS55 is een muziekcluster gemaakt met oefenruimte voor de slagwerkgroepen Percossa en Slagwerk Den Haag. De renovatie van Quartair is nagenoeg gereed. Stroom biedt aan kunstenaars ruimte aan in de creatieve cluster op de zesde etage van De Schilde.

Broedplaatsen zijn, aldus het collegeakkoord, tijdelijk. In 2010 moest De Illusie de panden aan de Schouwburgstraat/Casuariestraat verlaten. Ook de Deltaschool aan de Zaanstraat was niet meer beschikbaar voor beeldende kunstenaars. Daar staat tegenover dat in 2010 onder andere de Roggeveenstraat 2, de Weimarstraat 300 en het kleine belastingkantoor bij station Hollands Spoor als tijdelijke locatie beschikbaar zijn gekomen.

Instellingen

Subsidie is verleend aan Den Haag Sculptuur, Grafische Werkplaats Heden, Project Space 1646, Pulchri Studio, Stroom, Tag, VillaNuts, Vrije Academie en Galerie West. De Grafische Werkplaats is beter zichtbaar geworden door nieuwe samenwerkingsverbanden. Dat resulteerde in de manifestatie *Analog Fest*, waar veel nieuw en jong publiek mee werd bereikt. Stroom was medeorganisator van de vijfde editie van het symposium Landelijk Overleg Kunst in Opdracht (Loko) en haalde hiermee een groot aantal kunstenaars, opdrachtgevers, beleidsmakers en geïnteresseerden naar Den Haag. Het was de eerste Loko-bijeenkomst die speciaal over kunst in de stedelijke omgeving ging.

Subsidies culturele activiteiten Broedplaatsen

In 2010 was €0,15 mln. beschikbaar voor subsidies voor culturele activiteiten Broedplaatsen. Daarvoor zijn 49 aanvragen ingediend, waarvan er 34 (gedeeltelijk) zijn gehonoreerd.

Accommodaties voor kunstbeoefening

Subsidie is verleend aan de Acteestudio, Atrium, Paard van Troje, Cultuuranker Escamp, Koninklijke Schouwburg, Korzo Theater, Stichting Exploitatie Muziekcentrum, het Openluchttheater Zuiderpark, Theater aan het Spui, Theater Pierrot, Zeebelt, Theater de Regentes, Diligentia en Pepijn. Er loopt een onderzoek naar een nieuw Dans- en Muziekcentrum aan het Spuiplein. Een concept dat uniek is in de wereld. In 2010 is een bedrijfsplan opgesteld, is een maatschappelijke kosten en baten analyse (mkba) gemaakt, is het programma van eisen aangescherpt en is onderzocht welke besparingen mogelijk zijn op het oorspronkelijke basisplan en wat de consequenties zijn van eventuele alternatieven. Daarnaast is de architectenselectie in 2010 afgerond.

Ook is in 2010 hard gewerkt aan de verbouwing en de nieuwbouw van het Korzo Theater. Eind 2010 heeft Korzo de tijdelijke locatie in de Binckhorst verlaten. Het nieuwe theater is begin 2011 geopend.

Eerder heeft de gemeente aan Theater Pierrot en het Openluchttheater Zuiderpark vanwege een dreigend exploitatietekort een extra exploitatiesubsidie toegekend. In 2010 zijn bestuur en directie van Pierrot en Openluchttheater afgetreden. Een ad interim bestuurder heeft de financiële positie van Pierrot in kaart gebracht. Daarnaast is een onderzoek naar de exploitatie van het Openluchttheater afgerond. De gemeente is in gesprek met externe partijen over de mogelijkheden van het Openluchttheater Zuiderpark.

Ook heeft de gemeente het pand aan de Zuidlarenstraat overgedragen aan Vestia. Vestia is in overleg met het Cultuuranker Escamp gestart met de verbouwing.

Muziek, zang en opera

Subsidie is verleend aan culturele instellingen en festivals op het gebied van de klassieke muziek, popmuziek, jazz, nieuwe muziek en oude muziek. Het gaat om de Stichting Gastprogramming, Haags Orgel Kontakt, Johan Wagenaar Stichting, Internationaal Kamermuziekfestival Den Haag, Loos, Musica Antica da Camera, New Dutch Academy, Prospero, Pure Jazz, Residentie Orkest en The Hague Jazz. In 2010 is de subsidie aan Pure Jazz stopgezet en voor een deel aangewend voor het festival The Hague Jazz.

In 2010 zijn twee nieuwe Haagse popmuziekactiviteiten mogelijk gemaakt die een impuls geven aan het Haagse popbeleid. Zo heeft de stad Den Haag zich in maart 2010 voor het eerst gepresenteerd als 'Music City The Hague powered by Crossing Border' op het festival South by South West (SXSW), hét toonaangevende showcase festival ter wereld dat jaarlijks in Austin, Texas plaatsvindt. Met het genereren van (inter)nationale (media-)aandacht en het opdoen en onderhouden van relaties in de internationale muziekindustrie positioneerde Den Haag zich met dit initiatief internationaal, maar ook nationaal, als een stad van popmuziek. Daarnaast heeft in mei 2010 de eerste editie van het festival Walk the Line plaatsgevonden op en rondom de PopHotSpot Grote Markt. Dit tweedaagse festival kent een internationale programming van bands en artiesten die aan het doorbreken zijn bij het grote publiek. De Haagse bands die Den Haag vertegenwoordigen op SXSW treden ook op tijdens het Walk the Line festival. Ook staan zij geboekt op de vooravond van het festival Crossing Border en mag één van hen Beatstad openen. Daarmee dragen deze initiatieven bij aan de ontwikkeling van de Haagse popscene.

Toneel en dans

Subsidie is verleend aan Alba Theaterhuis, Ballet van Leth, Cadance (Korzo), De Dutch Don't Dance Division, het Nationale Toneel, Holland Dance Festival, Nederlands Dans Theater, Stella Den Haag en Toneelgroep Drang. Begin 2010 is het onderzoek naar het functioneren van Theater aan het Spui afgerond. Het behoudt zijn subsidie in 2011 en 2012.

Film, video en letterkunde

Subsidie is verleend aan het Crossing Border Festival, Dichter aan Huis, Filmhuis Den Haag, Jan Campertstichting, Shoot Me Filmfestival, Literair Theater Branoul en Winternachten.

Amateurkunst

Subsidie is verleend aan Culturalis, Haags Pop Centrum inclusief Bazart, Musicon en het Prinses Christina Concours. Via Culturalis ondersteunt de gemeente de amateurpodiumkunsten. 2010 is het eerste jaar dat het nieuwe Culturalis Theater aan de Hobbemastraat heeft gefunctioneerd. Diverse amateurgezelschappen hebben het nieuwe podium gebruikt. Ook heeft Culturalis activiteiten geïnitieerd voor en met mensen uit de Schilderswijk en omgeving. De gemeente heeft een impuls aan de amateurpodiumkunsten gegeven door €200.000 extra subsidie. Culturalis is in 2010 tussentijds geëvalueerd. Mede op basis van het advies is eind 2010 opdracht verleend voor een doelmatigheidsonderzoek.

Musea

Instellingen

Den Haag heeft een breed en gevarieerd aanbod van grote internationaal gerichte, en kleinere meer lokaal gerichte musea. Subsidie is verleend aan het Nederlands Muziek Instituut, Gemeentemuseum Den Haag inclusief Gem/Fotomuseum, Escher in Het Paleis, Haags Historisch Museum, Museon, Museum Bredius, Muzee Scheveningen, Museum Loosduinen, Sarnámihuis, Nederlands Muziek Instituut en het aan Museum Beelden aan Zee gelieerde Sculptuur Instituut. De gemeente heeft in 2010 aan het Museon €1,2 mln. gegeven voor vernieuwing van de museale inrichting. De klimaatinstallatie van het Museon en de depots van het Gemeentemuseum zijn vervangen. De eerste Haagse Museumnacht, die op 4 september door zo'n twintig deelnemende instellingen werd georganiseerd en circa 9.000 (jonge) mensen op de been bracht, heeft ook subsidie gekregen.

Erfgoed

In 2010 werd gestart met het onderhoud aan de gemeentelijke luidklokken. Het historische tijdluiden in de Haagse toren en het raadhuis uit 1605, is heringevoerd. De Geschiedkundige Vereniging Die Haghe ontving subsidie.

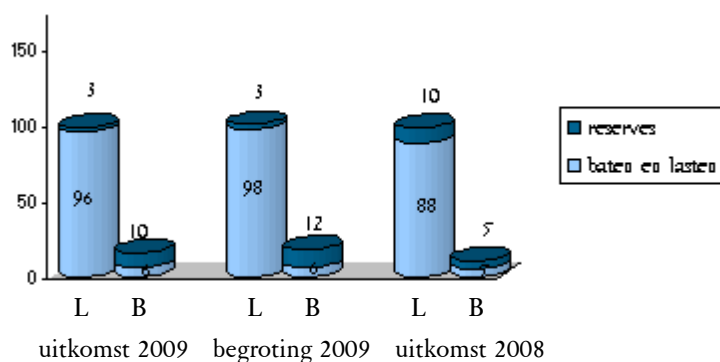
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Kunstzinnige vorming	12.285	1.201	12.727	1.213	8.115	620
Beeldende kunst	6.275	446	7.043	446	5.100	210
Accomodaties voor kunstbeoefening	18.826	2.499	19.714	2.490	17.645	2.394
Muziek, zang en opera	7.769	-	7.774	-	7.745	-
Toneel en dans	9.484	-	9.484	-	9.469	-
Film, video en letterkunde	1.886	-	1.887	-	1.835	-
Amateur kunst	3.898	-	3.900	-	4.543	-
Overige kunst	7.500	-	7.826	-	6.974	1
Musea	22.213	1.381	22.242	1.381	21.086	1.375
Gemeente archief	5.468	380	5.211	116	5.950	434
Subtotaal	95.604	5.907	97.808	5.646	88.462	5.034
Verrekening met reserves	2.922	9.728	2.922	12.184	9.967	5.489
Totaal	98.526	15.635	100.730	17.830	98.429	10.523

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	4.199	1.740	11.005
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	7.594	6.273	6.583
Investerings	8.222	9.390	2.716

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.6 Programma Onderwijs

Coördinerend portefeuillehouder: Mw. I. van Engelshoven

Onderwijs	Optimaliseren educatieve infrastructuur	Lasten 147.600 Baten <u>13.344</u> Saldo 134.256N
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Openbare basisonderwijs subsidie POO	Vergoeding toekennen voor de kosten van administratie, beheer en bestuur (bruidsschat)	Lasten 2.992 Baten <u>0</u> Saldo 2.992N
Onderwijshuisvesting	Investeren in onderwijshuisvesting	Lasten 41.411 Baten <u>534</u> Saldo 40.877N
Onderwijsachterstandenbeleid	Uitvoeren van thema's uit de Haagse Educatieve Agenda 2010-2014	Lasten 47.753 Baten <u>961</u> Saldo 46.792N
Leerlingenvervoer	Het bieden van een vervoersvoorziening conform de verordening leerlingenvervoer	Lasten 7.431 Baten <u>27</u> Saldo 7.404N
Activiteiten en projecten stedelijk onderwijsbeleid	Specifieke onderwijsprojecten en het uitvoeren van thema's uit de Haagse Educatieve Agenda	Lasten 8.380 Baten <u>225</u> Saldo 8.155N
Gymnastiek- en schoollokalen	Verhuur van gymlokalen na schooltijd	Lasten 45 Baten <u>47</u> Saldo 2V
Volwasseneneducatie	Volwassenen cursussen aanbieden: lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden	Lasten 7.323 Baten <u>6.265</u> Saldo 1.058N
Schoolbegeleidingsdienst onderwijsachterstands-activiteiten	Scholen in staat stellen onderwijsachterstanden van leerlingen te verminderen	Lasten 1.452 Baten <u>0</u> Saldo 1.452N
Schoolbegeleidingsdienst reguliere schoolbegeleiding	Hulp bij onderwijsverbetering en voor leerlingen met problemen in hun ontwikkeling	Lasten 1.937 Baten <u>0</u> Saldo 1.937N
Kinderopvang	Toezien op en handhaven van de kwaliteit van de kinderopvang	Lasten 894 Baten <u>87</u> Saldo 807N
Openbare bibliotheek	Beschikbaar stellen van informatiedragers en digitale bronnen, adviseren, informatie verstrekken en educatie	Lasten 27.824 Baten <u>3.031</u> Saldo 24.793N
Voor- en vroegschoolse educatie	Investeren in de taalontwikkeling van jonge kinderen	Lasten 158 Baten <u>2.167</u> Saldo 2.009N

Talenten herkennen en erkennen, dat is de primaire doelstelling van het Haagse onderwijs. Kinderen, jongeren en volwassenen moeten de kans krijgen om zich maximaal te ontplooiën. Investeren we in onderwijs, dan investeren we in de toekomst van de Haagse burgers en van de stad. De Haagse Educatieve Agenda 2010-2014 is de basis voor het onderwijsbeleid. Taalachterstanden worden weggewerkt bij jonge kinderen in de voorschool, maar taalonderwijs voor alle leeftijden vraagt om grote inzet. De ontwikkeling van de brede school, in het basis onderwijs en in het voortgezet onderwijs, heeft prioriteit. Minder kinderen moeten voortijdig de school verlaten. Het onderwijs in Den Haag moet goed aansluiten op de arbeidsmarkt.

Wat hebben we bereikt?

Talentontwikkeling is een leidend thema in het coalitieakkoord 2010-2014. Iedere Hagenaar moet een eerlijke (tweede) kans krijgen het beste uit zichzelf te halen. De gemeente start een taal- en onderwijsoffensief. De Haagse Educatieve Agenda 2010-2014 bevat een nieuw subsidieprogramma met vaste momenten van aanvragen en beschikken. Op 7 december 2010 is voor het eerst het Bestedingsprogramma Onderwijsbeleid 2011 vastgesteld.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2006
Aantal doelgroepeuters dat deelneemt aan voor- en vroegschoolse educatie (Bron Civision)	2.350	2.520	2.469	1.442

Minder doelgroepeuters hebben deelgenomen aan de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) Bij kinderdagverblijven is de daling 18%, bij de peuterspeelzalen is de deelname gelijk gebleven. In totaal namen in 2010 3.747 peuters (ook niet doelgroepeuters) deel aan de VVE. Dat is iets meer dan in 2009 (3.627 peuters).

Wat hebben we daar voor gedaan?

Openbaar basisonderwijs subsidie POO

De stichting De Haagse Scholen ontvangt sinds de verzelfstandiging in 2008 van de gemeente jaarlijks, tot en met 2012, subsidie voor administratie, beheer en bestuur.

Onderwijshuisvesting

Conform de nota 'Visie op onderwijshuisvesting Den Haag 2000-2010' en de Programma's onderwijshuisvesting worden schoolgebouwen die niet meer voldoen aan de huidige eisen vervangen. In 2010 is één nieuwe school opgeleverd: aan de Zwaardvegersgaarde 25 voor de bijzondere school voor (voortgezet) speciaal onderwijs Koetsveldschool. In 2011 worden drie schoolgebouwen opgeleverd, waarvan de oplevering in 2010 was voorzien: de Maria Montessorischool en De Gantel aan de Zevenwoudenlaan (vanwege technische gebreken in het gebouw) en het Varias College aan de Zusterstraat (vanwege het faillissement van twee aannemers). Verder zijn conform planning acht nieuwbouwprojecten in 2010 in uitvoering genomen die in 2011 of 2012 worden opgeleverd. 80 scholen hebben in totaal € 4,5 mln. rijkssubsidie gekregen voor verbetering van het binnenklimaat, De gemeente moest zelf € 4,2 miljoen bijdragen. Uitvoering vond plaats in 2010 en loopt door in 2011.

Onderwijsachterstandenbeleid en voor- en vroegschoolse educatie

Voor- en vroegschoolse educatie

In 2010 zijn de doelstellingen voor de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) gerealiseerd. Op 1 november 2010 namen 2.350 doelgroepkinderen eraan deel. Eind 2010 waren er 83 voorscholen. In 2010 waren er 240 peutergroepen, dat is 3 meer dan in 2009. Daarnaast waren er 33 reguliere kinderdagverblijven, twee meer dan in 2009, waar een VVE-programma wordt uitgevoerd. In 2010 waren er 8 groepen met VVE op drie kindercentra voor kinderen van inburgeraars. 53 leidsters van de voorschool namen als proef deel aan een taaltoets. 62% van de deelnemers voldeed niet aan het vereiste taalniveau en heeft daarom een nascholingstraject gevolgd.

Beheersing van de Nederlandse taal: realiseren schakelklassen

Schakelklassen zijn voor kinderen met een grote taalachterstand, opdat ze daarna (weer) kunnen deelnemen aan het reguliere onderwijs. In het schooljaar 2009-2010 waren er in Den Haag 70 schakelklassen met bijna 900 deelnemers. In totaal hebben in de GSB-periode (2006-2009) in Den Haag 3.221 leerlingen aan een schakelklas deelgenomen. Dat is ruim meer dan met het Rijk afgesproken (1.800). In het schooljaar 2010-2011 zijn 77 schakelklassen van start gegaan. Dit is inclusief 2 kopklassen: één al langer bestaande Havo/Vwo kopklas en een nieuwe Vmbo-t kopklas. Hiermee is de doelstelling voor 2010 (voortzetting en uitbreiding schakelklassen en kopklassen) bereikt.

Ontwikkelingen brede school primair onderwijs

De gemeente zet sterk in op de brede school. In het schooljaar 2010-2011 voeren achttien basisscholen het leerkansenprofiel uit; dat is twee meer dan voorgenomen. Hierbij wordt de leer- en ontwikkeltijd van leerlingen op zware achterstandscholen met zes uur per week verplicht verlengd. Hieronder vallen ook de zes brede buurtscholen plus, die in de vier Haagse krachtwijken ontwikkeld worden. In het najaar van 2010 is de selectie gestart voor een vierde tranche van leerkansenprofiel scholen. De vastgestelde doelen met betrekking tot het ontwikkelen van de brede school zijn, binnen de budgettaire kaders, in 2010 behaald. Er hebben geen inhoudelijke beleidswijzigingen plaatsgevonden.

Brede school voortgezet onderwijs

Conform het collegeprogramma is de ontwikkeling van de brede school voortgezet onderwijs in 2010 ingezet en is het beleids- en subsidiekader brede school voortgezet onderwijs tot stand gekomen. Begin 2011 kunnen scholen een aanvraag indienen. Er is budget voor 11 scholen, waaronder één school voor voortgezet speciaal onderwijs.

Leerlingenvervoer

Sommige leerlingen kunnen niet op eigen gelegenheid naar school reizen. De voor hen dichtstbijzijnde toegankelijke school is bijvoorbeeld te ver weg of zij kunnen door een handicap geen gebruik maken van het openbaar vervoer. De ouders van deze leerlingen kunnen dan aanspraak maken op een door de gemeente verstrekte voorziening. Hieraan werd voor 2010 geen specifiek doel in aantallen neergelegd. In 2009-2010 werd voor 1.652 leerlingen subsidie aangevraagd, waarvan 111 werden afgewezen en 1.541 werden toegekend. Naar aanleiding van de commotie afgelopen zomer, ontstaan na strikte toepassing van de bepalingen in de Verordening Leerlingenvervoer, wordt er gewerkt aan een klankbordgroep leerlingenvervoer voor een betere afstemming tussen gemeente en belanghebbenden.

Activiteiten en projecten stedelijk onderwijsbeleid

Bevorderen ouderbetrokkenheid

De gemeente investeert in de relaties tussen school, ouders en leerlingen. In het schooljaar 2009-2010 zijn, zoals beoogd, negen nieuwe basisscholen gestart met het project 'Meer Kansen Met Ouders'. Elke basisschool heeft daarin samengewerkt met de bijbehorende voorschool aan het ontwikkelen van ouderbeleid. Via het project Ouder en School biedt de gemeente een laagdrempelige vorm van oudereducatie aan, speciaal gericht op ouderbetrokkenheid. De uitvoering vindt plaats op de basisschool, onder schooltijd, een dagdeel per week. In het schooljaar 2009-2010 hebben 36 scholen deelgenomen aan Ouder en School. Dat zijn er 11 meer dan beoogd. Ook is bij 43 schakelklassen gezorgd voor een speciaal programma voor de ouders van de leerlingen (de doelstelling was 40). Ten slotte is het ROC Mondriaan gestart met een driejarig traject om ouderbeleid te ontwikkelen en ouderbetrokkenheid te vergroten. In 2010 zijn de beoogde doelen voor primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs ruimschoots behaald, binnen de bestaande inhoudelijke en budgettaire kaders.

Leerplicht

In het schooljaar 2009-2010 telde Den Haag 68.715 leerplichtigen. Bij de gemeente zijn 6.626 meldingen van verzuim binnengekomen, dat is circa 10% meer dan over het schooljaar 2008-2009. Het signaalverzuim (als het verzuim samenhangt met sociaal-emotionele problemen van de leerling) is 29% toegenomen. Het luxe verzuim, als een leerling ongeoorloofd vakantie opneemt tijdens de schoolperiode (vaak rondom de schoolvakanties) is toegenomen met 19% naar 462 meldingen. Door de zomeractie zijn directieuren van scholen meer aanvragen gaan afwijzen. Hierdoor kwamen er meer ziekmeldingen. Alleen met een

huisbezoek kan worden aangetoond dat deze ziekmeldingen niet terecht zijn gedaan. 124 leerplichtige jongeren staan überhaupt niet bij een onderwijsinstelling ingeschreven, een afname met 25%.

Terugdringen voortijdig schoolverlaten

De resultaten uit het schooljaar 2008-2009 liggen in lijn van de prognose. 24% minder kinderen verlaten voortijdige school (ten opzichte van het schooljaar 2005-2006). Vooral de krachtwijken laten een positieve ontwikkeling te zien. De Stationsbuurt en Transvaal hebben een afname van respectievelijk 38% en 36%, de Schilderswijk heeft een afname van 22%. Den Haag Zuid-West blijft iets achter met een daling van 17%. In 2010 is extra casemanagement ingezet op risicojongeren. Er is een nieuw registratiesysteem ingevoerd, waarmee jongeren beter worden gevolgd. Dit kan helpen bij het voorkomen van een tweede uitval. In samenwerking met ROC Mondriaan zijn meer opstap- en oriëntatietrajecten gestart. Ook is er een rebound MBO gestart en zijn er voorbereidingen getroffen voor een verlengde knooppuntvoorziening voor 16/17-jarige risicojongeren. De voorlopige cijfers over het schooljaar 2009-2010 zijn positief.

Bevorderen soepele overgang diverse schooltypen

De gemeente helpt de schoolbesturen bij de aansluiting van het basisonderwijs op het voortgezet onderwijs. Zo stroomt ieder kind vanuit groep acht in het basisonderwijs door naar de voor dat kind beste vorm van voortgezet onderwijs. Jongeren die het vmbo met diploma verlaten, worden geholpen met de overstap naar het MBO. Ook is er structurele opvang ontwikkeld voor leerplichtige kinderen die niet meer op school kunnen of willen zitten en waarvoor (nog) geen indicatie is in het speciaal onderwijs. Samen met de schoolbesturen zorgt de gemeente zo een dekkend stedelijk netwerk van (tijdelijke) opvangvoorzieningen voor leerlingen die buiten de boot vallen. Zoals verwacht hebben minder leerplichtige kinderen een traject aangeboden gekregen, omdat de vmbo-scholen zelf de doorstroom van risicojongeren oppakken. We hebben hierover met de scholen taakstellende afspraken gemaakt. De doelen zijn gerealiseerd.

Leerling en zorg

Alle scholen voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs en het ROC Mondriaan hebben in 2010 een subsidie ontvangen voor de inzet van schoolmaatschappelijk werk.

Vanaf het schooljaar 2008-2009 draaien vier proeven op het gebied van hoogbegaafdenonderwijs op verschillende basisscholen verspreid over de stad: vroegsignalering en handelingsplanning, plusklassen, Leonardoprofiel en digitalisering van de leeromgeving. Aan het einde van schooljaar 2010-2011 worden de resultaten en opbrengsten van de afgelopen drie jaar geëvalueerd.

Betere aansluiting onderwijs –arbeidsmarkt en stages

In oktober 2010 is het tweede vakcollege techniek geopend. Voor de vakcolleges zorg en horeca hebben de betrokken vmbo's en het ROC Mondriaan besloten om, mede met het oog op de landelijke ontwikkelingen, de vakcolleges te laten starten in 2011. Met deze verschuiving is ook het budget doorgeschoven naar 2011 en wordt de doelstelling van 6 vakcolleges in 2011 gerealiseerd.

De start van een werkschool op de Uitenhagestraat is vertraagd. Staedion wil de opleiding rechtstreeks koppelen aan haar eigen werkplaats en monteurs en de beoogde milieuopleiding gericht op recycling moet nog worden ontwikkeld. Wel vinden met het bedrijf Wilkohaag recycleactiviteiten plaats in samenwerking met praktijkschool De Einder. Het starten van leerwerktrajecten op maat met werkgevers is opgezet voor het terugdringen van voortijdige schoolverlaten en voor de uitvoering van de Wet Investeren in Jongeren. Acht werkgevers investeerden in een leerwerktraject. Ook bij Startbaan liepen vergelijkbare trajecten. In het schooljaar 2009-2010 deden ca. 250 jongeren mee. Daarvan haalde 60% een diploma.

45 ondernemers in het MKB uit de stad volgden een training ondernemersvaardigheden, Nederlands voor ondernemers of digitale vaardigheden, 33 kregen een certificaat. Negen ondernemers ontvingen een certificaat voor de gecombineerde training van Nederlands en praktijkleermeester voor een stagiaire in de detailhandel. Hiermee is een eerste aanzet gegeven aan de uitvoering van dit collegespeerpunt.

Stimuleren hoger onderwijs

De gemeente stimuleert initiatieven van (internationale) onderwijsinstellingen en studentenorganisaties. De subsidieregeling werd in 2010 herijkt. Het Leiden University College The Hague is in september 2010 gestart. Er is in Den Haag zowel tijdelijke als permanente huisvesting gekomen voor het University College. Hiermee zijn twee belangrijke doelen uit de Haagse Educatieve Agenda 2010-2014 behaald. The

Hague Institute for the Internationalisation of Law (HIIL) stelde in 2010 een leerstoel 'Rule of Law' in, met een doorlooptijd van drie jaar. In 2010 is een meerjarige uitvoeringsovereenkomst gesloten met 'The Global Card' over de organisatie van de Haagse studentenpas. Na 2012 moet de exploitatie van deze pas zichzelf financieel kunnen bedruipen. De eerste beurzen van het Wim Deetman Studiefonds zijn in oktober 2010 uitgereikt.

Versterken internationaal basis- en voortgezet onderwijs

In december 2010 is een nieuwe aanvraag voor een volwaardige Europese School in Den Haag bij de Raad van Bestuur van de Europese scholen in Brussel akkoord bevonden. In het voorjaar van 2011 beslist de Raad van Bestuur over het onderwijskundige concept van de te starten Europese School Den Haag. Alle scholen voor voortgezet onderwijs hebben het lespakket 'Den Haag Internationale stad van Vrede en Recht' gratis toegestuurd gekregen voor brugklasleerlingen en zij konden ook dit jaar weer gratis een bezoek aan het Vredespaleis brengen. In 2010 is actief deelgenomen aan het netwerk rond Eurocities.

Schoolveiligheid

In 2010 is de veiligheidsadviseur geïntroduceerd voor scholen. Het afgelopen jaar is er veel gebruik gemaakt van zijn diensten. Alle scholen hebben de Haagse Veiligheidskaart om het veiligheidsbeleid te verbeteren. De eerste scholen zijn gestart met het traject voor het Haagse certificaat Veilige School. Er is een nieuw convenant schoolveiligheid ontwikkeld. Het stadsdeel Haagse Hout zal als eerste het nieuwe convenant gaan gebruiken. Diverse scholen hebben gebruik gemaakt van de subsidiemogelijkheden voor weerbaarheidstrainingen en mediation.

Gymnastiek- en schoollokalen

De scholen in Den Haag hebben gezamenlijk ruim 200 gymzalen, daarvan zijn er 62 verhuurd. Dat levert € 356.000 op, dat voor 90% naar de schoolbesturen gaat. Het komt overeen met ongeveer 25.000 uur verhuur per jaar, gemiddeld 8 uur per zaal per week. Hiermee is aan de doelstelling voldaan.

Volwasseneneducatie

De gemeentelijke doelstelling van 1.965 deelnemers aan verschillende trajecten volwasseneneducatie is gerealiseerd. In 2010 begonnen 2.061 Hagenaars met een opleiding uit het aanbod van de volwasseneneducatie. Vooral de opleidingen NT1 en NT2 (Nederlands als eerste respectievelijk tweede taal) kenden met 1.677 deelnemers een grote toeloop. Sinds de invoering van het Besluit samenwerking VO-BVE, worden vavo-leerlingen van 16 en 17 jaar bekostigd via het voortgezet onderwijs. Daarom zijn er minder vavo-leerlingen dan verwacht. In 2010 verlaagde het Rijk het (Participatie)budget voor de volwasseneneducatie met 25%. Met ROC Mondriaan zijn afspraken gemaakt om de beschikbare middelen efficiënter in te zetten. Het in 2009 ontwikkelde aanbod voor de sociaal kwetsbaren als (ex) dak- en thuislozen is in 2010 door ROC Mondriaan met succes voortgezet. Het regionale project Doe Weer Mee, voor werving van laaggeletterden, is met succes voortgezet en is verder versterkt door inzet van ambassadeurs (voormalige laaggeletterden). Verder wordt de Nederlandse taal (buiten school) onderwezen door educatieve televisie en radio en online.

Schoolbegeleidingsdienst

De Stichting Haags Centrum voor Onderwijsadvies (HCO) is per 1 januari 2010 de verzelfstandigde opvolger van het Haags Centrum voor Onderwijsbegeleiding. Het HCO heeft, zoals afgesproken, met onder meer scholen gewerkt aan thema's uit de nieuwe Haagse Educatieve Agenda 2010-2014 'Haags talent erkend', zoals voor- en vroegschoolse educatie, schakelklassen en brede school.

Kinderopvang

In 2010 constateerde de inspectie veel vaker géén overtredingen. Dit komt door de bestuursrechtelijke handhaving en de invoering van het Risicogestuurd Toezicht. Op grond hiervan worden kindercentra op de belangrijkste kwaliteitseisen getoetst. Verder heeft 2010 in het teken gestaan van de gastouderopvang. Gastouderbureaus moeten aan strengere wettelijke eisen voldoen, waarop wordt toegezien en gehandhaafd. Er zijn meer gastouders aangemeld dan verwacht. In 2010 is het Landelijk Register Kinderopvang in werking getreden.

Bibliotheek

Op 17 juli is de nieuwe bibliotheekvestiging in de Fahrenheitstraat geopend. Tevens is verdieping 1 van de Centrale Bibliotheek in gebruik genomen. Deze ruimte is in 2010 omgebouwd tot een multifunctionele leesruimte die ook geschikt kan worden gemaakt voor lezingen, debatten, muziekvoorstellingen en andere evenementen. De werkzaamheden in de nieuwe locatie aan de Leyweg vorderen gestaag. In het nieuwe stadskantoor op de begane grond wordt een bibliotheek ingericht. In februari 2010 heeft het college besloten tot verplaatsing van het VVV/Uitburo van de Hofweg naar de Centrale Bibliotheek aan het Spui op de begane grond van de Centrale Bibliotheek. De verwachting is dat in juni 2011 de nieuwe ruimte in gebruik kan worden genomen. Mede gelet op landelijke ontwikkelingen en de mogelijkheid om hiermee efficiencyvoordelen te realiseren is besloten tot de ingebruikname van betaalautomaten.

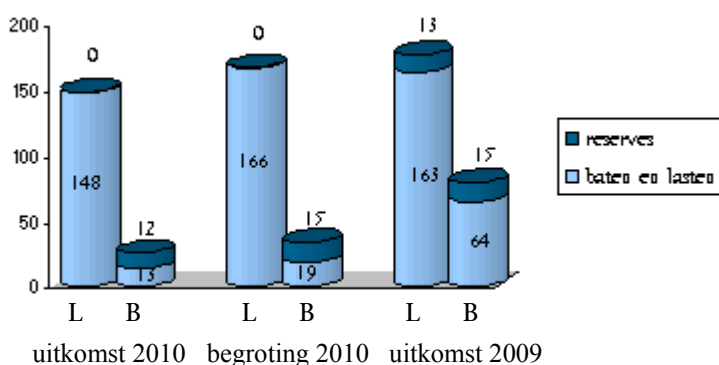
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Openbaar basisonderwijs subs POO	2.992	-	2.582	-	3.426	-
Openb. basisonderwijs, onderwijshuisvesting	8.782	-	8.882	-	8.186	-
Bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting	18.009	-	18.086	-	14.693	81
Openb. (voortgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting	869	-	911	-	812	-
Bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting	2.244	122	2.256	123	1.861	129
Openb. voortgezet onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	-	-	-	-	-	-
Openb. voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting	3.045	-	3.065	-	3.278	-
Bijz. voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting	8.462	412	8.598	345	7.939	399
Onderwijsachterstandsbeleid	47.753	961	51.777	4.515	45.203	32.775
Voor- en vroegschoolse educatie	158	2.167	4.840	-	-	-
Schoolbegeleidingsdienst onderwijsachterstandsactiviteiten	1.452	-	1.452	-	2.070	541
Schoolbegeleidingsdienst reguliere schoolbegeleiding	1.937	-	1.937	-	8.356	6.771
Leerlingenvervoer	7.431	27	7.481	38	6.627	40
Act/ projecten stedelijk onderwijsbeleid	8.380	225	18.260	4.378	12.768	486
Gymnastiek- en schoollokalen	45	47	50	54	66	46
Volwasseneneducatie	-	-	-	-	19.926	19.620
Openbare bibliotheek	27.824	3.031	28.039	2.719	27.783	3.302
Volwasseneneducatie	7.323	6.265	7.487	6.345	-	-
Kinderopvang OCW	894	87	710	-	396	68
Subtotaal	147.600	13.344	166.413	18.517	163.390	64.258
Verrekening met reserves	386	11.999	386	14.934	13.138	15.044
Totaal	147.986	25.343	166.799	33.451	176.528	79.302

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	19.116	20.134	30.729
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	1.169	946	1.078
Investerings	29.041	39.880	20.953

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.7 Programma Integratie en Krachtwijken

Coördinerend portefeuillehouder: J.M. Norder

Integratie en Krachtwijken	Stimuleren van de maatschappelijke deelname							
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)						
Burgerparticipatie Krachtwijken	Creëren van draagvlak en vergroten van de betrokkenheid in de vier Haagse Krachtwijken	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>34.671</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>12.655</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>22.016N</td></tr> </table>	Lasten	34.671	Baten	12.655	Saldo	22.016N
Lasten	34.671							
Baten	12.655							
Saldo	22.016N							
Coördinatie Krachtwijken	Gemeentebreed coördineren en aanjagen van de wijkaanpak in Den Haag	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>2.291</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>5</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>2.286N</td></tr> </table>	Lasten	2.291	Baten	5	Saldo	2.286N
Lasten	2.291							
Baten	5							
Saldo	2.286N							
Asielzoekers en vluchtelingenbeleid	Begeleiden en ondersteunen van (ex-) asielzoekers	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>2.147</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>688</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>1.459N</td></tr> </table>	Lasten	2.147	Baten	688	Saldo	1.459N
Lasten	2.147							
Baten	688							
Saldo	1.459N							
Interculturalisatie en diversiteitsbeleid	Het bevorderen van emancipatie van diverse groepen door zitting in overlegraden	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>1.088</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>659</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>429N</td></tr> </table>	Lasten	1.088	Baten	659	Saldo	429N
Lasten	1.088							
Baten	659							
Saldo	429N							
Inburgering	Inburgeraars de kans bieden de Nederlandse taal goed te beheersen om optimaal te participeren in de Nederlandse samenleving	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>8.366</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>35</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>8.331N</td></tr> </table>	Lasten	8.366	Baten	35	Saldo	8.331N
Lasten	8.366							
Baten	35							
Saldo	8.331N							
Volwasseneneducatie (inburgering)	Inburgeraars de kans bieden de Nederlandse taal goed te beheersen om optimaal te participeren in de Nederlandse samenleving	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>19.566</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>11.268</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>8.298N</td></tr> </table>	Lasten	19.566	Baten	11.268	Saldo	8.298N
Lasten	19.566							
Baten	11.268							
Saldo	8.298N							
		<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>1.213</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>0</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>1.213N</td></tr> </table>	Lasten	1.213	Baten	0	Saldo	1.213N
Lasten	1.213							
Baten	0							
Saldo	1.213N							

Dit programma is gericht op het verbeteren van het sociale leefklimaat van de stad. Wij willen Hagenaars aanmoedigen om samen met de gemeente verantwoordelijkheid te nemen voor een vitale, leefbare en sociale stad, en de sociale binding met en binnen de stad te versterken.

Wat hebben we bereikt?

Er zijn in 2010 meer bewonersinitiatieven gehonoreerd dan in 2009. Het bereik van de projecten en programma's wordt daarmee groter. Ook komen er meer bewoners naar de 'stemavonden' in de wijken. Bewoners maken dus steeds meer gebruik van de mogelijkheid om initiatieven te ontwikkelen en uit te voeren en om zelf te bepalen welke initiatieven worden gehonoreerd. De bewonersbetrokkenheid in de wijk wordt vergroot. Het effect is een lichte toename in het gevoel van veiligheid en leefbaarheid in de buurt. Bewoners zien ook dat bijvoorbeeld de voorzieningen voor jongeren beter worden.

De grootste groep verplichte inburgeraars is inmiddels bereikt. Afgelopen jaar is daarom, met inzet van het wervingsteam, ook flink geïnvesteerd in de groep vrijwillige inburgeraars. Ook is de toeleiding van (vrijwillige) inburgeraars met een uitkering of werk geïntensiveerd. Ten slotte zijn afspraken gemaakt met verschillende werkgevers en hun brancheorganisaties. Deze acties hebben ertoe geleid dat we de gestelde ambitie voor 2010 hebben bereikt.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Nulmeting 2009
% Hagenaars dat slaagt voor het inburgeringsexamen als % van het aantal Hagenaars dat examen doet <i>Bron: SZW</i>	68%	80%	76%*

*De nulmeting 2009 wijkt licht af van de nulmeting die in de begroting was gehanteerd. Dit wordt veroorzaakt, doordat de inburgeringsexamens worden geregistreerd in een extern systeem (van het agentschap OCW-DUO). Hierdoor kunnen nog kleine wijzigingen in eerdere jaren optreden.

Het slagingspercentage is lager dan in 2009. Dit jaar zijn er gerichte acties ingezet om inburgeraars die eerder een traject hebben gedaan bij Mondriaan en Intop en nog geen examen hadden gedaan, alsnog te motiveren examen te doen. Deze acties hebben geleid tot een grotere examendeelname. Helaas blijkt een aanzienlijk deel van deze inburgeraars gezakt te zijn voor het examen, waardoor het slagingspercentage daalde. De verwachting is dat dit jaar het slagingspercentage weer zal stijgen.

Meedoen staat centraal in de inburgeringstrajecten. Inburgeraars combineren bij een duaal traject hun taal cursus met een (beroeps)opleiding of een baan, of met vrijwilligerswerk. Aan inburgeraars met een uitkering die nog geen werk hebben, bieden wij de gecombineerde trajecten van inburgering en re-integratie aan. Momenteel is 95% van de inburgeringstrajecten in Den Haag duaal (80% begroot).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Burgerparticipatie krachtwijken

De businesscase bewonersparticipatie heeft als doel bewoners actief te betrekken bij de ontwikkeling van hun buurt en wijk. Basis voor de businesscase zijn de middelen van het Rijk voor bewonersbudgetten voor 2008 tot en met 2011. Bijdragen worden volgens de standaard subsidievoorwaarden van de gemeente Den Haag toegekend, beschikt en afgerekend. In Transvaal beoordeelt en honoreert de 'Klankbordgroep Transvaal' (bewoners, corporatie en gemeente) de projectvoorstellen. Er zijn in 2010 in totaal 26 projectvoorstellen ingediend. Hiervan zijn 16 plannen gehonoreerd en 5 nog in behandeling. In de Schilderswijk konden in 2010 het hele jaar ideeën worden ingediend. Projecten die aansluiten bij de thema's talentvolle wijk, veilige wijk en schone wijk kregen voorrang. In 2010 zijn 110 voorstellen ingediend, waarvan er 87 zijn gehonoreerd. In de Stations- en Rivierenbuurt zijn in 2010 de 21 initiatieven die in 2009 zijn gehonoreerd in uitvoering genomen. Eind 2010 waren 9 projecten afgerond. In Zuidwest werden in 2010 169 projecten ingediend, waarop in totaal 1.000 mensen kwamen stemmen. Daarvan zijn 34 projecten gekozen voor uitvoering.

Coördinatie Krachtwijken

In 2010 is het merendeel van de krachtwijkenbusinesscases in uitvoering genomen. Het programmabureau Krachtwijken coördineert het programma, jaagt het aan en stuurt de uitvoering van businesscases aan. Het programmabureau levert daarnaast informatie over de voortgang en geboekte resultaten, stuurt de communicatie over het integrale programma aan en speelt een bindende rol in het netwerk van alle partners betrokken bij de aanpak. De wijkteams, waarin ook de corporaties zitten, zorgen voor de uitvoering. In paragraaf 4.9 Krachtwijken van dit jaarverslag wordt uitgebreid ingegaan op de voortgang en organisatie van de Krachtwijken.

Asielzoekers en vluchtelingenbeleid

De gemeente subsidieert de volgende activiteiten en organisaties:

Statushouders

Bij vestiging in Den Haag ontvangen statushouders ondersteuning bij onder andere de huisvesting, inschrijving bij de gemeente, de huisarts, inschrijven van kinderen bij een school, informatie geven over de Haagse sociale kaart, maar ook scholing in de Nederlandse taal als aanloop naar de verplichte inburgeringstrajecten. Dit jaar kregen ongeveer 2.400 asielzoekers informatie en advies en ongeveer 200

asielzoekers ondersteuning bij het vestigen en participeren in Den Haag. Vluchtelingenwerk Zuidvleugel ontvangt hiervoor een subsidie.

Ex-ama's

Voor de groep die als minderjarige asielzoekers naar Nederland is gekomen maar die inmiddels ouder is dan 18 jaar is in 2009 het landelijke project Perspectief gestart. Daarmee wil de gemeente illegaliteit voorkomen en een perspectief bieden op een menswaardige toekomst, in Nederland of in het land van herkomst. In dit project zijn in 2010 ongeveer 95 ex-Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers (ex-ama's) begeleid. De gemeente financiert een deel van het project.

Uitgeprocedeerde asielzoekers

Hoewel gemeenten sinds 1 januari 2010 geen uitgeprocedeerde asielzoekers regulier meer mogen opvangen, geldt er nog wel een zorgplicht. In Den Haag coördineert de Stichting Samenwerkende Sociale Fondsen (SSSF) de noodopvang. In de uitvoering zijn ook Vluchtelingenwerk Zuidvleugel en Stek betrokken. Afgelopen jaar is er aan ongeveer 35 gezinnen noodopvang geboden en leefgeld verstrekt.

Interculturalisatie en diversiteitsbeleid

In het voorjaar van 2010 heeft een commissie onder voorzitterschap van ex-minister Sorgdrager een advies uitgebracht, ten aanzien van het te voeren beleid op het terrein van burgerschap. De adviezen zijn door het college overgenomen. Mede aan de hand daarvan is besloten het gemeentelijke beleid – in de nieuwe Nota Integratiebeleid: “verschillend verleden, één toekomst” - toe te spitsen op de integratie van nieuwe groepen binnen de Haagse samenleving.

Fonds Burgerschap

Het burgerschapsbeleid richt zich op het stimuleren van de onderlinge contacten tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Voor het Fonds Burgerschap zijn in 2010 ruim 400 aanvragen ingediend, voor Straatfeesten 270. Het college heeft besloten het Fonds Burgerschap op te heffen. Deze middelen worden in een nieuwe regeling opgenomen en via de stadsdelen toegekend.

Taal in de Buurt

Taal in de Buurt is een laagdrempelig taalaanbod Nederlands voor oud- en nieuwkomers, waarmee mensen meer zelfredzaam worden in de Haagse samenleving. Deelname aan deze taalcursussen is geheel vrijwillig en verplicht niet tot het volgen van een inburgeringstraject. Vanaf het eerste jaar 2009 is het aanbod breed uitgezet onder de verschillende bevolkingsgroepen. Daarvoor is gebruik gemaakt van de contacten die bestonden met de verschillende vrijwilligers- en belangenorganisaties. De belangstelling voor deelname aan deze taalcursussen was groot. Als gevolg hiervan moest extra capaciteit worden ingehuurd. Uitgegaan was van 1.000 deelnemers, maar er hebben 1.600 personen aan de taalcursussen deelgenomen.

Aanpak risicogroepen

Den Haag wordt al vele jaren geconfronteerd met zogeheten risicjongeren (van 12 tot 24 jaar) uit Antilliaanse en Marokkaanse bevolkingsgroepen. Deze groep verlaat vaak voortijdig school, is veel werkloos en vaker crimineel. De Antilliaanse probleemjongeren komen uit eenoudergezinnen of zijn tienermoeders. Het Rijk en de gemeente stellen extra geld beschikbaar gesteld om de problemen terug te dringen. In de praktijk is dit geen eenvoudige opgave, omdat er steeds nieuwe groepen jongeren bij komen. Dit ook door migratie vanuit de voormalige Nederlandse Antillen. Voor het terugdringen van die problemen zijn verschillende trajecten ingezet, waaronder criminaliteitsbestrijding, trajectbemiddeling naar de arbeidsmarkt, tegengaan schooluitval, coachen van gezinnen in samenwerking met de centra voor jeugd en gezin, maar ook de extra inzet van straatcoaches om de overlast van jongeren met een Marokkaanse achtergrond te verminderen. De resultaten en effecten van deze inspanningen komen pas in het voorjaar 2011 beschikbaar.

Metropolis conferentie

In oktober werd de 15e Metropolis Conferentie met succes georganiseerd in Den Haag. Dit is een platform voor onder meer wetenschappers, politici en professionals, die met elkaar van gedachten wisselen over ontwikkelingen op de terreinen van migratie en integratie. Aan deze conferentie hebben circa 900 personen deelgenomen, afkomstig uit verschillende landen. Er zijn 95 workshops en 8 studietours georganiseerd. Het

centrale thema was: 'Justice and Migration: Paradoxes of Belonging'. Met de organisatie van deze conferentie heeft Den Haag als gaststad wederom een bijdrage geleverd aan een mondiale bespreking van dit vraagstuk.

Midden- en Oost-Europeanen

De laatste jaren zijn er meer arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa gekomen. Per 1 januari 2010 stonden 10.265 van zulke arbeidsmigranten ingeschreven in de GBA in Den Haag. In 2005 waren dat er nog 2.648. De grootste groepen zijn de Polen (in 2010: 4.734) en de Bulgaren (in 2010: 3.625). Het aantal Bulgaren nam ten opzichte van 2009 met 87% het sterkst toe. Voor de Polen was dat percentage 39%.

De meeste Midden- en Oost-Europeanen die in Den Haag of in de regio werken, wonen in Den Haag. Zij vestigen zich voornamelijk in de stadsdelen Centrum, Escamp en Laak, gevolgd door Segbroek en Scheveningen. In de regio wonen er ongeveer 2.000, met de grootste groepen in het Westland (590), Delft (452) en Zoetermeer (335). Met de groei nemen ook de knelpunten toe. Het betreft niet langer vooral illegale bewoning, overbewoning en slechte arbeidsomstandigheden, maar eveneens overmatig drankgebruik, dak- en thuisloosheid en aansluitingsproblemen op de samenleving. De gemeente gaat de integratie van de Midden- en Oost-Europeanen gericht bevorderen, en gaat knelpunten tegen. Er is extra ingezet op communicatie en op stimuleren van taal en inburgering. In 2011 zal het beleid verder worden geïntensiveerd.

Aanpak discriminatie

De aanpak van discriminatie heeft drie kerntaken: klachtenbehandeling, registratie en monitoring, en voorlichting en advisering. De klachtenbehandeling heeft zich voornamelijk gericht op individuele slachtoffers. Het had vooral een curatief karakter. In 2010 heeft het antidiscriminatiebureau ruim 200 klachten behandeld van verschillende aard. Via de registratie van meldingen en klachten is een beter beeld verkregen in trends en ontwikkelingen, op grond waarvan betere voorlichtings- en preventieactiviteiten zijn ontwikkeld en discriminatie ook op structureel niveau zijn aangepakt. In de afgelopen jaren is veel expertise opgebouwd waar burgers, instellingen en overheid regelmatig gebruik van maken. De werkzaamheden zijn nadrukkelijker toegespitst op voorlichting en advisering aan groepen, instellingen en individuen. Hiermee is gewerkt aan de naamsbekendheid, waardoor slachtoffers beter de weg naar het antidiscriminatiebureau vinden. Naast de reguliere taken zijn er ook vier projecten uitgevoerd, te weten Wereldreis door eigen stad, Stappanel Den Haag, Jongeren Be-it en Haags P-team.

Inburgering

Het vraaggerichte inburgeren is dit jaar officieel van start gegaan. De inburgeraar kan kiezen voor een inburgeringstraject dat past bij zijn persoonlijke mogelijkheden en ambities. Door een aanbod op maat te bieden neemt zowel de kwaliteit als de wervingskracht van inburgering toe. Lessen worden door de week, overdag of 's avonds, en in het weekend gegeven. Ook is e-learning mogelijk, waardoor de cursist minder vaak naar school hoeft. Het vraaggericht inburgeren is ontwikkeld als businesscase in het kader van de krachtwijkenaanpak. De doelstelling was dat 2.000 mensen in de krachtwijken een inburgeringstraject zouden volgen. Dat zijn er 2.649 geworden. Het aanbod is nu voor alle inburgeraars beschikbaar en niet alleen voor de inwoners van de krachtwijken.

Kwaliteitsverbetering is ook een onderdeel van het vraaggerichte inburgeren. In dit kader vinden structureel door Den Haag OpMaat visitaties plaats in de vorm van lesbezoeken en gesprekken met docenten en cursisten. De visitaties richten zich voornamelijk op de (inhoud van de) lessen, de docenten en de fysieke omgeving. Naast de visitaties zijn er, om de mening van de inburgeraar voortdurend te kunnen horen, klantenpanels ingericht.

De met het Rijk afgesproken ambitie van 5.409 inburgeringstrajecten in 2010 is gerealiseerd. Er zijn meer dan 6.000 trajecten gestart. Door achterstanden bij de landelijke Dienst Uitvoering Onderwijs bleef de teller formeel steken op 5.857 trajecten. Dat is fors meer dan de 3.590 gestarte trajecten in 2009. De gerealiseerde ambitie heeft geleid tot een financiële prestatiebekostiging van €5,9 mln. Deze middelen zijn bedoeld om mogelijke tekorten in de komende jaren te kunnen dekken op de uitvoering van inburgering, dan wel voor het op verantwoorde wijze afbouwen van de uitvoering op dit beleidsterrein als gevolg van de wijzigingen in het rijksbeleid.

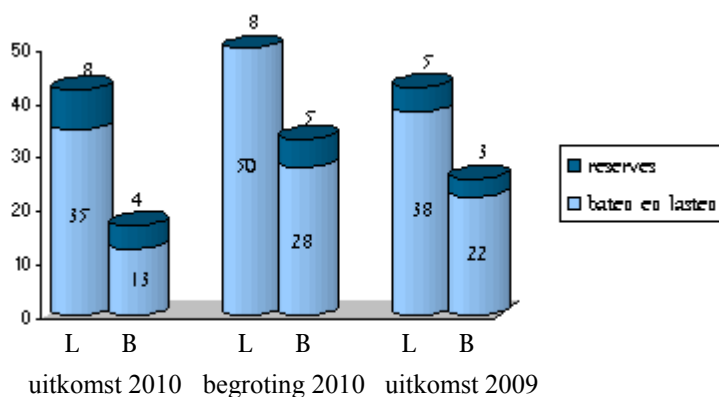
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Coördinatie Krachtwijken	2.147	688	2.502	180	4.260	749
Volwasseneneducatie (splitsing)	-	-	-	-	1.002	-
Interculturalisatie en diversiteitsbeleid	8.366	35	8.777	151	10.056	2.167
Burgerparticipatie krachtwijken	2.291	5	3.091	-	1.924	15
Asielzoekers en vluchtelingenbeleid	1.088	659	1.070	665	-	-
Inburgering	-	-	-	-	20.866	19.358
Volwasseneneducatie (inburgering)	1.213	-	1.220	-	-	-
Inburgering	19.566	11.268	33.423	26.876	-	-
Subtotaal	34.671	12.655	50.084	27.872	38.108	22.289
Verrekening met reserves	7.640	4.209	7.640	5.216	4.664	3.399
Totaal	42.311	16.864	57.724	33.088	42.772	25.688

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	7.445	6.438	4.014
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	-	-	-
Investerings	-	-	-

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.8 Programma Werk en Inkomen

Coördinerend portefeuillehouder: H.P.M. Kool

Werk en inkomen	Kansen bieden aan hulpbehoevende burgers om in het eigen levensonderhoud te voorzien	
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Algemene bijstandsverlening	Een tijdelijke uitkering bieden aan degenen die die nodig hebben	Lasten 328.528 Baten 275.636 Saldo 52.892N
Werkgelegenheidsprojecten	Het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt	Lasten 132.219 Baten 96.568 Saldo 35.651N
Inkomensvoorzieningen	Een tijdelijke uitkering bieden aan degenen die buiten de WWB vallen maar de uitkering nodig hebben	Lasten 0 Baten 0 Saldo 0
Kinderopvang SZW	Bieden van kinderopvang voor onbelemmerde deelname aan traject re-integratie, participatie of inburgering	Lasten 5.889 Baten 391 Saldo 5.498N
Sociale werkvoorziening	Het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw)	Lasten 94.833 Baten 85.443 Saldo 9.390N
Werkgelegenheidsprojecten Sociale werkvoorziening	Het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.	Lasten 6.984 Baten 5.703 Saldo 1.281N
		Lasten 568.453 Baten 463.741 Saldo 104.712N

Burgers met een vraag om ondersteuning helpt de gemeente zo snel mogelijk aan werk zodat ze in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Via vangnetvoorzieningen en re-integratie-instrumenten kunnen burgers hun maatschappelijke positie verbeteren en hun deelname aan de maatschappij vergroten. Alleen mensen die het echt nodig hebben, ontvangen een bijstandsuitkering. De gemeente doet er alles aan om:

- minder mensen in de bijstand te krijgen;
- meer mensen uit de bijstand te krijgen;
- mensen een baan te bezorgen, waar mogelijk op de reguliere arbeidsmarkt.

Wat hebben we bereikt?

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2006
Bijstandsvolume als percentage van de huishoudens in Den Haag <i>Bron: CBS</i>	7,7%	8,4%	6,8%	7,6%

De stijging van het bijstandsvolume als percentage van de huishoudens in Den Haag is lager dan werd begroot. Het economische herstel in 2010 bleef fragiel, maar liet landelijk een verbetering zien van vrijwel alle centrale arbeidsmarktindicatoren: werkgelegenheid, werkloosheid, participatie en vacatures.

De werkloosheid is nog steeds voor een belangrijk deel geconcentreerd in de vier grote steden. In april 2010 woonde ruim 20% van alle werkzoekenden in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag of Utrecht (een jaar geleden 22%). In de sterk verstedelijkte regio's, waar de vier grote steden onder vallen, zal het percentage niet werkende werkzoekenden nog toenemen, maar duidelijk minder dan het landelijk gemiddelde. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door Groot Amsterdam en door Haaglanden. Bij Haaglanden is dit vooral het gevolg van het vertragende effect van het Haagse karakter van de arbeidsmarkt, waardoor een daling van het aantal uitkeringen in Den Haag pas later zal inzetten.

De doelstelling van de Haeghe Groep is mensen te begeleiden naar een reguliere arbeidsplek of zo dicht mogelijk er tegenaan. Centraal staat hierbij de ontwikkeling van de medewerker. Ultimo 2010 werken er in Den Haag meer mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening dan de landelijke taakstelling voorschrijft. In oktober 2010 is een tijdelijke stop op de instroom in de sociale werkvoorziening van kracht, in afwachting van de nadere invulling van de bezuinigingen van het Rijk.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Algemene bijstandsverlening

Volume ontwikkeling

De invloed van de economische crisis was heel 2010 merkbaar. De gemeente heeft werkzoekenden en burgers met onvoldoende inkomen bijgestaan en zo goed mogelijk begeleid richting zelfredzaamheid. Door een effectieve inzet van maatregelen, zoals poortwachters en re-integratie, heeft de gemeente eraan gewerkt om de stijging van het aantal bijstandsgerechtigden zo laag mogelijk te houden.

In het bestuursakkoord 2007-2011 hebben de gemeenten afspraken met het Rijk gemaakt over de financiering van de bijstandsverlening. Deze afspraken hebben tot gevolg dat de relatieve prestatie van de gemeente Den Haag ten opzichte van de overige gemeenten leidt tot beloning of bestraffing. De gemeente heeft zich daarom de ambitie gesteld met het aantal bijstandsuitkeringen levensonderhoud lager uit te komen dan het landelijke gemiddelde. Bij een vergelijking van de ontwikkeling van de bijstandsdichtheid vanaf het vierde kwartaal 2006 tussen Nederland en Den Haag, blijkt dat Den Haag de landelijke trend verslaat. Ten opzichte van het vierde kwartaal 2006 is de bijstandsdichtheid in 2010 landelijk 0,66% lager, in Den Haag was deze 4,62% lager.

Meten we echter over een kortere periode, dan laat de stijging van het aantal bijstandsuitkeringen een ander beeld zien. Volgens gegevens van het CBS (30 november 2010) is de stijging in Den Haag, gemeten vanaf september 2008, 1% hoger dan het landelijke gemiddelde. Het aantal bijstandsuitkeringen is in 2010 gegroeid van 16.976 naar 18.703. Het CBS geeft tevens aan dat de groei van bijstandsuitkeringen in Nederland bijna tot stilstand is gekomen. Den Haag loopt normaal gesproken in de conjuncturele ontwikkeling achter op de rest van Nederland, wat verklaard kan worden door de aanwezigheid van veel overheidsinstellingen. Het gevolg hiervan is dat economisch herstel en de bijbehorende daling van het aantal uitkeringen in Den Haag ook later zal inzetten. Vooralsnog duurt de stijging van het aantal uitkeringen voort.

Voor Den Haag is het definitieve bijstandsbudget voor 2010 €261 mln. Op basis van het budget 2010 en de stand van het aantal uitkeringen ontstaat een tekort op de inkomensvoorzieningen (WWB, WIJ, IOAZ, IOAW, WWIK en BBZ prestarters) van circa €11 mln. Dit tekort wordt gedekt uit de reserve Inkomensvoorzieningen. Er resteert in de reserve Inkomensvoorzieningen per eind 2010 €10,9 mln.

Poortwachters

Er wordt zo veel mogelijk voorkomen dat mensen onnodig een beroep op bijstand doen. De gemeente werkt nauw samen met het UWV-Werkbedrijf om mensen in eerste instantie te bemiddelen naar werk. Als die mensen toch een uitkering aanvragen, controleert de gemeente het recht op uitkering grondig. De gemeente wijst 30% van de aanvragen af.

Rechtmatige bijstandsverstrekking en voorkomen en bestrijden van fraude

De gemeente informeert klanten tijdig over hun rechten en plichten om misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen te voorkomen. Daarnaast wordt elke uitkering jaarlijks op rechtmatigheid gecontroleerd en

worden fraudeonderzoeken uitgevoerd op basis van concrete signalen. In 2010 zijn 2.847 fraudeonderzoeken uitgevoerd. Deze onderzoeken zijn effectief gebleken en hebben 1.344 keer (47%) geleid tot gevolgen voor de klant. Teruggevorderd is €4,2 mln. Er zijn 286 uitkeringen beëindigd.

Klantgerichtheid

In het kader van 'Excellente Dienstverlening' worden vanaf 2008 periodiek klanttevredenheidsonderzoeken uitgevoerd. De onderzoeken moeten aangeven hoe de klanten de bejegening, bereikbaarheid en levertijden waarderen. In vergelijking met het vorige klanttevredenheidsonderzoek scoort de gemeente hoger op de fysieke en schriftelijke bereikbaarheid. In tegenstelling tot 2008 halen alle loketten de ambities op dit vlak. Uitdagingen zijn en blijven de telefonische bereikbaarheid en de redelijkheid van de levertijden.

Werkgelegenheidsprojecten

In 2010 lijkt het dieptepunt van de economische crisis te zijn gepasseerd. De werkloosheid neemt af en er is weer economische groei. Samen met het UWV zijn werkzoekenden begeleid van werk naar werk, waarvoor verspreid over Nederland 30 mobiliteitscentra zijn opgezet, waaronder ook in Den Haag. Vooral jongeren zijn sterk getroffen door de crisis. Zij zijn gestimuleerd terug te gaan school, door te leren of regulier werk of een stageplaats te aanvaarden. Burgers met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt is zo snel mogelijk een re-integratietraject naar werk aangeboden. Bij StartBaan waren gemiddeld 7.000 personen in begeleiding richting werk. Met behulp van marktbeperkingsplannen, sectorconvenanten en brancheservicepunten zijn werkzoekenden naar die sectoren en beroepen geleid waar de kans op een baan het grootst is.

Gesubsidieerd werk

In 2010 werd een aanvang gemaakt met de overgang naar een nieuw Haags re-integratiemodel: 'Het huis van de arbeid'. Dat betekent stoppen met een aantal relatief dure instrumenten, maar opbouwen van nieuwe vormen van gesubsidieerde arbeid.

In het collegeakkoord werd een versnelde afbouw van de ID banen opgenomen. In juni werden de betrokken organisaties daarover schriftelijk geïnformeerd. In die brief werd ook aangekondigd dat per 1 juli geen nieuwe ID-banen meer zouden worden ingezet. Eind 2010 besloot het college de ID-banen en WIW banen versneld af te bouwen. Ook werd per 1 oktober de inzet van Ooievaars- en opstapbanen beëindigd. Daarbij werd nog wel een regeling getroffen voor een verlenging van al gestarte trajecten. Aan de andere kant werd opgebouwd. De leerwerkplekken (werken met behoud van uitkering) werden verder ontwikkeld en eerste aanzetten voor een kwaliteitsverbetering zijn gemaakt. Het nieuwe instrument loonwaardesubsidie (loonkostensubsidie op basis van loonwaarde) is in 2010 van start gegaan. Dit vergt een zorgvuldige voorbereiding; de startdatum werd uiteindelijk 1 oktober.

In de loop van 2010 stapelden de bezuinigingen op het re-integratiebudget zich op. Hierdoor werd de gemeente genoodzaakt om de reeds in gang gezette afbouw te versnellen. Inzet van instrumenten in 2010 werken immers door in volgende jaren. Het aantal personen met een baan met loonkostensubsidie is dan ook blijven steken op 4.855. In de begroting was rekening gehouden met 6.000.

Jeugdwerkloosheid

De Wet Investeren in Jongeren (WIJ) beoogt meer jongeren sneller te laten terugkeren naar school of werk te aanvaarden. Veertig procent van de jongeren die zich melden voor een werkleeraanbod ziet van verdere dienstverlening af. De meeste van hen keren (op eigen kracht) terug naar het onderwijs of vinden een baan. Door de economische crisis aanvaardden meer jongeren wel een werkleeraanbod. Dankzij de intensieve aanpak en de inzet van tijdelijke extra middelen in het kader van de jeugdwerkloosheid heeft de gemeente de instroom kunnen beperken.

Aanpak jeugdwerkloosheid

De inrichting van het nieuwe dienstverleningsproces op Werkplein Sorghvliet is erop gericht om meer jongeren te stimuleren een startkwalificatie te behalen, verder door te leren, of werk te aanvaarden. In totaal zijn er in het afgelopen jaar ruim 880 jongeren uit de WIJ-inkomensvoorziening uitgestroomd. Voor jongeren met geringe opleidingskansen heeft de gemeente in nauwe samenwerking met het ROC Werkmaat ontwikkeld. In deze MBO-1 AKA opleiding (Arbeidsmarkt geKwalificeerd Assistent) krijgen jongeren

extra begeleiding en meer beroepsvorming in de praktijk. Werkmaat wordt uitgevoerd buiten de reguliere schoolmuren van het ROC, binnen het re-integratiebedrijf van de gemeente (StartBaan) of bij werkgevers in hun bedrijven. Momenteel lijken iets minder jongeren zich bij de gemeente te melden, getuige berichten van het UWV, het CBS en de media.

Samenwerking met ketenpartners en werkgevers

Vanaf 2010 is de dienstverlening van gemeente en UWV Werkbedrijf voor werkzoekenden die zich melden op de werkpleinen sterk geïntegreerd. Doelen van de geïntegreerde dienstverlening zijn: voorkomen van werkloosheid, voorkomen van doorstroom van WW naar de bijstand en één loket voor de werkzoekende. Via de WerkVoorop-methodiek houden we het arbeidspotentieel van de werkzoekende actief. Zo wordt er bijvoorbeeld begeleiding geboden bij het zoeken naar passende vacatures, het opstellen van het cv en het voeren van een sollicitatiegesprek. Daarnaast is in 2010 het 'Werkstratenmodel' ontwikkeld. Dit model helpt om de klant sneller een passende dienstverlening te kunnen bieden. Met marktbeperkingsplannen worden werkzoekenden naar de sectoren en beroepen toegeleid waar de kans op een baan het grootst is. De gemeente en het UWV werkbedrijf bekijken in nauw overleg hoe zij ondanks de beuizningen de kwaliteit van de dienstverlening aan de werkzoekenden ook voor de uitstroombevorderende maatregelen kunnen borgen.

Krachtwijken en Sociaal Economisch Fonds

De intensieve inzet op de participatie van personen uit krachtwijken is in 2010 voorgezet. De begrote 1.600 te starten re-integratietrajecten voor personen uit krachtwijken zijn vrijwel gerealiseerd. De ongunstige economische situatie van 2010 heeft zijn weerslag gehad op de uitplaatsingsmogelijkheden. Toch hebben 379 bewoners in de krachtwijken een gesubsidieerde plek gekregen. Gepland was een overschot uit het bijstandsbudget toe te voegen aan het Sociaal Economisch Fonds (SEF) en uit dit fonds 630 gesubsidieerde banen voor krachtwijkers te realiseren. Maar in 2010 was er geen overschot meer en dit wordt de komende jaren ook niet verwacht. Daarmee is het SEF in 2011 uitgeput. In de krachtwijken wonen nog veel mensen die niet of nog niet in staat zijn via een re-integratietraject actief mee te doen, omdat ze de taal onvoldoende beheersen. Voor deze groep was begroot om 2.000 tot 2.200 inburgeringstrajecten te starten. Er zijn uiteindelijk 2.541 mensen uit de krachtwijken met een inburgeringstraject gestart. De doelstelling voor 2010 is gehaald.

Kinderopvang SZW

Om meer kinderopvang te creëren voor inburgeraars en bijstandsgerechtigden heeft de gemeente in 2008 een overeenkomst gesloten voor extra kinderopvang voor de kinderen van deze zogenoemde doelgroepouders. Tevens zijn er in 2009 twee proeven gestart specifiek voor inburgeraars. Dit betrof opvang in het gebouw van de taalaanbieder en een voorschool met verlengde openingstijd. In de zomer van 2010 zijn de twee proeven geëvalueerd. Uit deze evaluatie bleek dat er voor bijstandsgerechtigden geen extra opvangplekken meer nodig zijn, omdat er bij de reguliere kinderopvanginstellingen afgelopen jaar meer en sneller opvangplekken beschikbaar zijn gekomen. Ook inburgeraars maakten maar beperkt van deze opvang gebruik. Ook de opvang op de voorschool werd weinig gebruikt. Daarom zijn per eind 2010 het contract voor de extra kinderopvang en het contract met de voorschool beëindigd. De opvang op de locatie van de taalaanbieder bleek wel goed aan te sluiten bij de opvangbehoefte van de ouders. Omdat er op de locatie van de taalaanbieder geen buitenruimte is, sluit deze opvang eind 2010. Het opzetten van een kinderopvang op een nieuwe locatie bij een taalaanbieder was financieel niet verantwoord. Onderzoek bij de ouders wees uit dat een deel van de ouders alternatieve oplossingen had. Alleen voor die ouders die geen alternatief hebben, wordt in 2011 op kleine schaal op een centrale locatie in de stad de opvang voortgezet. De cursus van de ouders is elders in de stad.

Sociale werkvoorziening

De Haaghe Groep voert voor de gemeente de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) uit. Ultimo 2010 werken er bij de Haaghe Groep 2.413 medewerkers met een SW-dienstbetrekking. Eind 2009 bedroeg de wachtlijst 273 personen, eind 2010 was dit opgelopen tot 396 wachtenden. De stijging wordt veroorzaakt door de tijdelijke instroomstop en door een groter aantal aanmeldingen voor een SW-indicatie. Dit laatste als gevolg van het verkorten van de wachttijd in de afgelopen jaren.

Werkgelegenheidsprojecten en sociale werkvoorziening

De Haeghe Groep voerde in 2010 in opdracht van de dienst SZW re-integratietrajecten uit. Op deze leerwerkplekken werken jaarlijks 600 tot 800 mensen met behoud van uitkering aan het verkorten van hun afstand tot de arbeidsmarkt. Zij doen dat in een productiegerichte omgeving, waar zij werknemersvaardigheden en competenties ontwikkelen.

De Haeghe Groep en de dienst SZW hebben in 2010 hun samenwerking nog verder geïntensiveerd. In het collegeprogramma staat dat de diensten Haeghe Groep en SZW moeten samengaan. Een project- en onderzoeksgroep zijn hiervoor gestart.

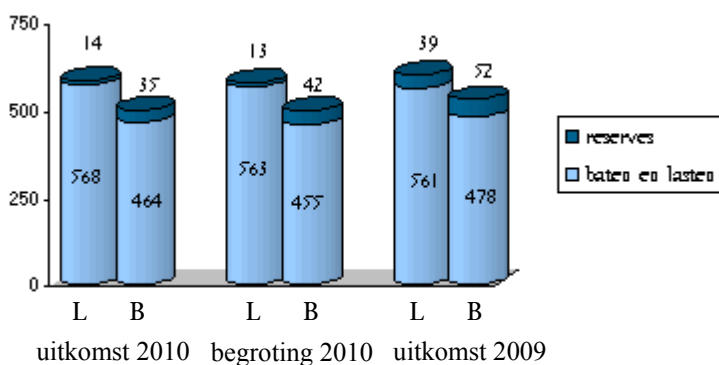
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Algemene bijstandsverlening	328.528	275.636	325.622	271.359	305.287	268.652
Sociale werkvoorziening	94.833	85.443	91.328	80.785	90.346	83.681
Werkgelegenheidsprojecten	-	-	-	-	144.044	112.452
Werkgelegenheidsprojecten (WSW)	6.984	5.703	6.564	5.770	7.833	6.553
Inkomensvoorzieningen	-	-	-	-	7.210	6.637
Werkgelegenheid	132.219	96.568	133.391	96.712	-	-
Kinderopvang SZW	5.889	391	5.998	100	5.913	390
Subtotaal	568.453	463.741	562.902	454.726	560.633	478.365
Verrekening met reserves	13.663	34.850	13.000	41.845	38.546	51.632
Totaal	582.116	498.591	575.902	496.571	599.179	529.997

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	35.943	28.284	57.130
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	5.615	1.067	1.067
Investerings	668	1.150	2.434

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.9 Programma Sociale voorzieningen en armoedebestrijding

Coördinerend portefeuillehouder: H.P.M. Kool

Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Sociale voorzieningen & armoedebestrijding	Duurzaam voorkomen en bestrijden van armoede en financiële problemen onder de Haagse	Lasten 63.052 Baten 16.879 Saldo 46.173N
Financiële dienstverlening	Voorkomen, hanteerbaar maken en oplossen van problematische schulden.	Lasten 21.050 Baten 12.376 Saldo 8.674N
Gemeentelijk minimabeleid	Het wegnemen van financiële belemmeringen voor actieve deelname aan de samenleving.	Lasten 41.663 Baten 4.503 Saldo 37.160N
Bijzondere hulpverlening huisvesting	Het opvangen van Haagse gezinnen met kinderen tot 18 jaar die door een calamiteit (tijdelijk) dakloos zijn geworden.	Lasten 126 Baten 0 Saldo 126N
Wet op lijkbezorging	Het regelen van de begrafenis/crematie en de afhandeling van de nalatenschap na overlijden, indien er geen nabestaanden zijn.	Lasten 213 Baten 0 Saldo 213N

Het doel van het programma Sociale voorzieningen en armoedebestrijding is het voorkomen en bestrijden van armoede en financiële problemen onder de Haagse bevolking. Dit stimuleert de zelfredzaamheid en bevordert de maatschappelijke participatie van mensen met een laag inkomen en/of schulden. Het armoedebeleid is gericht op het bevorderen van participatie en is ondersteunend bij de re-integratie naar werk. Zich gezond voelen, uit het isolement kunnen komen en financieel op orde zijn, zijn daarbij immers belangrijke basisvoorwaarden.

De financiële hulpverlening bestaat uit schuldhulpverlening en kredietverlening. Landelijk gezien groeit het aantal burgers dat een beroep doet op de schuldhulpverlening nog steeds. Terwijl het moeilijker wordt schuldeisers te bewegen tot kwijtschelding. Door preventiegericht en integraal te werken en door alternatieven voor een minnelijke of wettelijke schuldregeling aan te bieden, wil de gemeente deze trend doorbreken. Burgers die bij een commerciële kredietverstrekker geen lening kunnen krijgen of niet tegen redelijke voorwaarden, kunnen hiervoor terecht bij de gemeente.

Wat hebben we bereikt?

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Percentage huishoudens dat gebruikmaakt van de minimavoorzieningen ten opzichte van het aantal huishoudens met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum*	90%	90%	84%	84%

Bron: Armoede monitor

* Het betreft hier het gebruik van de ouievaarsregelingen behalve bijzondere bijstand.

Het bereik van de voorzieningen onder de doelgroep is hoog. In 2010 heeft 90% van de huishoudens met een laag inkomen gebruik gemaakt van één of meer van de voorzieningen. De acties gericht op tegen gaan niet-gebruik zijn zeer succesvol geweest. Er zijn bijna 85.000 Ooievaarspassen verstrekt in 2010 en de maatschappelijke participatie is gestegen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Financiële dienstverlening

In 2010 hebben 3.661 burgers een beroep gedaan op de schuldhulpverlening. Verder is fors geïnvesteerd in het optimaliseren van het dienstenaanbod en doorlooptijden. De workshop administratie sorteren (WAS) is één van de belangrijke eerste stappen die de klant moet nemen. Onder begeleiding van consultants van Den Haag OpMaat wordt in groepsverband de administratie van klanten geordend en overzicht gecreëerd in de schulden. De klant kan hier vrij snel, vaak binnen enkele dagen, terecht. Hierna volgt de intake. Onlangs is een proef gestart om deze direct na de WAS plaats te laten vinden. Voor 2010 was het inzicht in de doorlooptijden niet scherp. Een doorlooptijd van ruim tien weken was echter niet ongebruikelijk. In 2010 is de wachttijd, zoals gepland, verkort tot gemiddeld vier tot zes weken.

Daarnaast is geïnvesteerd in een effectief en efficiënt aanbod. Zo wordt met behulp van klantprofielen klantgericht gewerkt. Om de communicatie met schuldeisers te verbeteren is het Schuldeisers Team opgezet. In 2011 wordt de verbetering van de financiële hulpverlening gecontinueerd.

Het Pandhuis (voor sieraden en gebruiksgoederen) kent, mede dankzij de uitbreiding van het te belenen assortiment, een forse groei van 8% in het aantal beleningen (tot 113.000) en van 19% in het uitstaande saldo (€20,8 mln. per 31 december 2010). Belenings wordt gevraagd of zij financiële problemen hebben. Zeker 2.000 keer is hiervoor klantgerichte informatie over de gemeentelijke dienstverlening verstrekt.

Tot slot verwachtte men voor 2010 de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Deze is aangepast, en wordt nu medio 2011 verwacht.

Gemeentelijk minimabeleid

Economische crisis

Door de crisis hebben meer Haagse burgers een laag inkomen. Dit blijkt uit de Armoedemonitor 2010. Zo hebben 10,2% meer personen een bijstandsuitkering. 1 op de 5 huishoudens die al een laag inkomen hadden, ondervinden extra de gevolgen. In september 2010 verstrekte de Voedselbank 2.200 pakketten per week, dat is 13% meer dan een jaar ervoor. De omvang en de intensiteit van het gebruik van de gemeentelijke armoedevervoorzieningen zijn ook toegenomen.

Inzet armoedevervoorzieningen

Het harmoniseren van de aanvragen heeft de toegang tot verschillende armoedevervoorzieningen vereenvoudigd. De Ooievaarspas is een breed geaccepteerd en gewaardeerd instrument gericht op participatie met een activerend karakter. In 2010 hadden 84.770 personen een Ooievaarspas.

Veel meer 'Kinderen doen mee' aan sport of culturele activiteiten. Exclusief het leeszwellen deden 4.500 kinderen in het seizoen 2009/2010 daaraan mee. De Stichting Leergeld verstrekte in 2010 2.600 attributen voor sport en cultuur en voert het pc-plan (3.000 pc's voor schoolgaande jeugd) en het fietsenproject (800 fietsen) uit. Daardoor kunnen kinderen ondanks een laag inkomen van de ouder(s) volledig deelnemen.

De nadruk lag in 2010 op categoriale voorzieningen. Naast de Ooievaarspas wordt onder de Ooievaarsregelingen gerekend: (regeling en aantal personen)

• de Schoolkostenregeling,	12.969 personen
• het fonds voor Ouderen,	13.391 personen
• het fonds voor Chronisch zieken en gehandicapten,	5.105 personen
• de langdurigheidstoelage,	17.404 personen
• de collectieve ziektenkostenverzekering,	20.300 personen.

De laatste speelt een belangrijke rol bij het opvangen van medische kosten en voor de gezondheidssituatie van de doelgroep. Dit jaar kunnen Haagse burgers met een laag inkomen in december kiezen uit twee verzekeraars. In 2010 hebben ruim 20.000 personen gebruik gemaakt van de collectieve verzekering.

Bevorderen participatie

De aangeboden armoedeverzoeken stimuleren burgers met een laag inkomen om actief deel te nemen aan de samenleving door het wegnemen van financiële belemmeringen. De Ooievaarspas vormt hierbij het belangrijkste instrument. In de regel is voor volwassenen de korting op lidmaatschappen, abonnementen of toegangsprijzen 50%. Voor de jeugd tot 18 jaar is deelname aan sportieve en culturele activiteiten gratis (door het programma Kinderen doen mee).

Tegengaan niet-gebruik

Het promotieteam Den Haag OpMaat heeft de wijken bezocht waar het gebruik van armoedeverzoeken benedengemiddeld is. De bewoners en organisaties daar zijn voorgelicht over de mogelijkheden en de voorzieningen van Den Haag OpMaat. Ook zijn op basis van bestandskoppelingen burgers die recht hebben op een langdurigheidstoeslag aangeschreven om een aanvraag in te dienen. Deze laatste actie heeft ertoe geleid dat het beroep op de langdurigheidstoeslag met bijna een kwart is toegenomen.

Opvangen tekorten

Eind 2009/begin 2010 bleek dat er door het toegenomen gebruik van voorzieningen grote tekorten op het armoedebudget zouden ontstaan. Daarnaast wordt vanaf 2011 €5 mln. bezuinigd op de armoedeverzoeken. Om deze tekorten op te vangen zijn beleidswijzigingen noodzakelijk. Zo wordt de bijzondere bijstand aangescherpt, worden fondsen afgeschaft en bijdragen uit de schoolkostenregeling verlaagd. Het grootste deel van de maatregelen zal per 2011 in werking treden. In 2010 zijn wel al twee belangrijke maatregelen genomen, namelijk het beperken van bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen en woninginrichting en een halvering van de scholensubsidie in het kader van 'Kinderen doen mee'.

Bijzondere hulpverlening huisvesting

Noodopvang is een tijdelijke voorziening voor Haagse gezinnen met kinderen tot 18 jaar die door een calamiteit (tijdelijk) dakloos zijn geworden. In 2010 werden 120 gezinnen opgevangen. De Stichting Noodopvang Haaglanden heeft 60 panden, die altijd vol zitten. In de afgelopen jaren was de bezettingsgraad lager. De toename komt door meer echtscheidingen en gedwongen huisverkopen, en de toenemende complexiteit van problemen. De meeste gezinnen hebben, naast hun dakloosheid, meer problemen. Dat belemmert de doorstroom naar reguliere huisvesting. Om wachtlijsten voor de noodopvang te voorkomen heeft de gemeente geïnvesteerd in preventieve activiteiten (voorkomen van huisuitzettingen en vroegsignalering). Ook heeft de gemeente tijdens en na de noodopvang meer ondersteuning en hulpverlening geboden om de doorstroom te verbeteren en terugval te voorkomen.

Wet op de lijkbezorging

Van een overledene zijn niet altijd nabestaanden bekend. De politie of het uitvaartcentrum meldt dit bij de gemeente. De gemeente onderzoekt of er nabestaanden zijn. Als die er niet zijn, dan geeft de gemeente opdracht tot begraving of crematie. Ook draagt de gemeente dan zorg voor de afhandeling van de nalatenschap. Dit gebeurt steeds vaker, door de vergrijzing en verzakelijking van de maatschappij. In 2010 zijn ongeveer 140 uitvaarten (en nalatenschappen) georganiseerd door de gemeente.

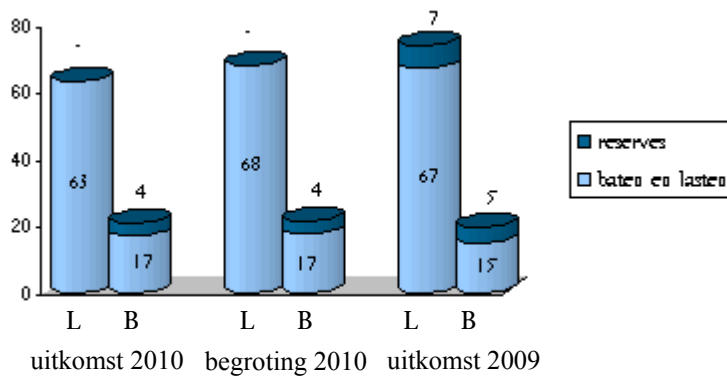
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Financiële hulpverlening	21.050	12.376	21.094	12.573	18.007	8.824
Gemeentelijk minimabeleid	41.663	4.503	46.404	4.815	48.588	5.837
Bijzondere hulpverlening huisvesting	126	-	123	-	138	-
Wet op de lijkbezorging	213	-	205	-	229	-
Subtotaal	63.052	16.879	67.826	17.388	66.962	14.661
Verrekening met reserves	-	3.904	-	3.937	6.936	5.007
Totaal	63.052	20.783	67.826	21.325	73.898	19.668

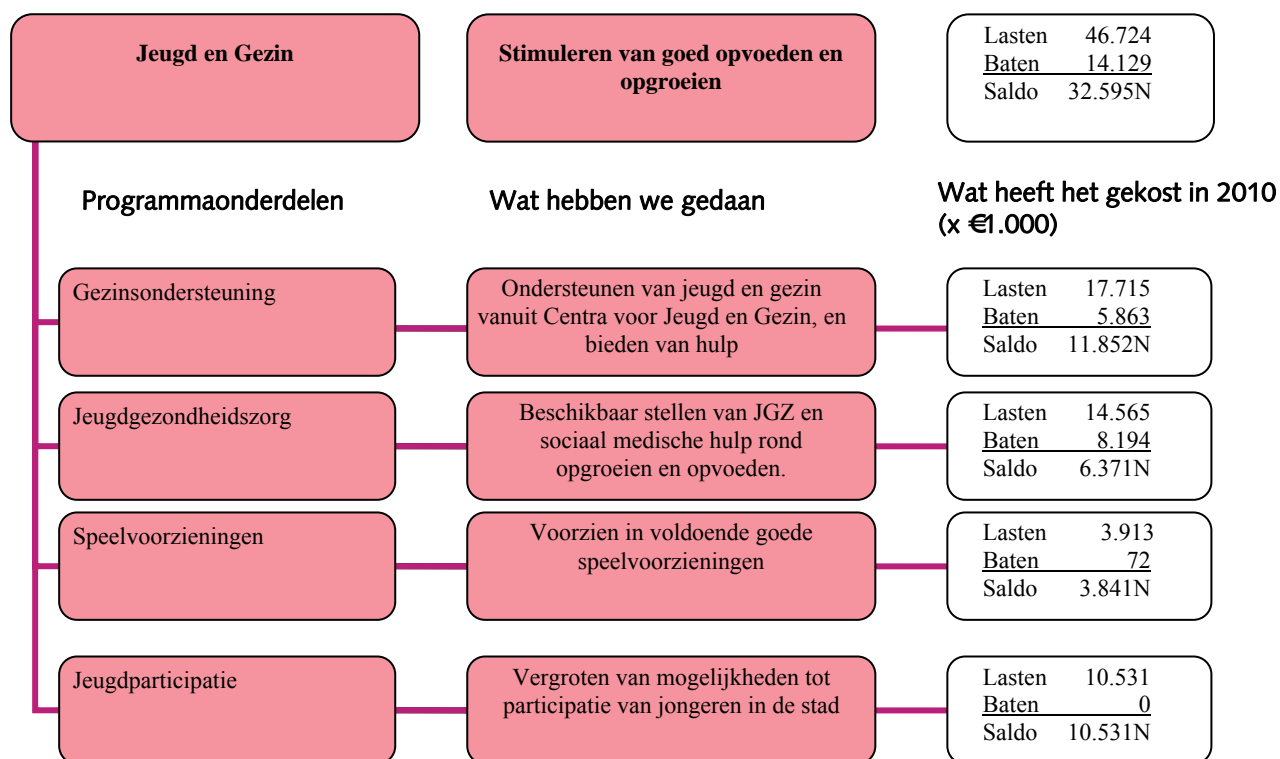
	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	33	0	3.937
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	3.947	4.214	3.984
Investerings	-	-	-

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.10 Programma Jeugd en Gezin

Coördinerend portefeuillehouder: K.P. Klein

Wat hebben we bereikt?

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Aantal door JGZ bereikte kinderen in het eerste jaar	98%	98%	98%	98%
Aantal kinderen tussen 4 en 19 jaar in beeld bij de JGZ (Bron: Registratie dienst OCW)	85%	90%	72%	n.v.t.

Een derde van de inwoners van Den Haag is jonger dan 26 jaar. De gemeente wil gezinnen ondersteunen bij het opvoeden en jeugdigen ondersteunen bij het opgroeien, en hun zo veel mogelijk kansen bieden voor een goede toekomst. Een kind dat gezond en gelukkig is, kan optimaal zijn talenten ontwikkelen. Gezondheidswinst verhoogt de kwaliteit van het leven. Ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen, maar moeten wel voldoende zijn toegerust op hun opvoedingstaak. Het voorkomen en tegengaan van problemen in gezinnen rond opvoeden en opgroeien zijn van essentieel belang. De zelfwerkzaamheid en de eigen kracht van jongeren en gezinnen worden gestimuleerd. Jongeren moeten in de stad kunnen spelen en hun vrije tijd op een aangename wijze kunnen doorbrengen. Tegelijkertijd kan hun de gelegenheid worden geboden om invloed uit te oefenen op hun leefomgeving, te participeren en zo een positief leefklimaat te bevorderen.

In 2010 zijn er inmiddels in zes van de acht stadsdelen Centra Jeugd en Gezin (CJG's) voor een toegankelijke ondersteuning. De uitbouw van de Regionale Verwijsindex Haaglanden maakt meer samenwerking en afstemming tussen hulpverleners mogelijk, ook die van de randgemeenten. In 2010 waren er 5.027 meldingen bij de verwijsindex, dat is ruim 2.000 meer dan in 2009. Het aantal matches is meer dan verdubbeld. Gezinscoaches en VIG-coaches (Vroegtijdige Interventie in gezinnen) hielpen in veel gevallen van opvoedproblemen met een oplossing of verlichting van de problemen. Het jeugd Interventie

team (JIT) hielp meer dan 600 jongeren individueel door problemen thuis, op school en werk of in de relatiesfeer heen. In de projecten MixxInn, Kamers met Kansen Zuidwest en Studerende Jonge Moeders werd de opvang van zogenaamde zwerfjongeren, met respectievelijk 15, 6 en 4 plaatsen, uitgebreid en gevarieerd.

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) werkte in 2010 achterstanden weg, waardoor meer jonge Haagse burgers bescherming kregen. Er kwam meer aandacht voor overgewicht, voor toeleiding naar Voorscholen en voor risico's tijdens de zwangerschap. Mede door uitbreiding van de betrokkenheid van JGZ op de scholen tot in het middelbaar beroepsonderwijs konden meer jongeren tussen de 4 en 19 jaar met raad en daad worden geholpen, namelijk 85% (was 72% in 2009). Meer kinderen en gezinnen kwamen bij de JGZ in beeld.

Haagse jongeren zijn al jarenlang betrokken bij hun stad, en de gemeente is al jarenlang betrokken bij haar jeugd. Met de jongerenambassadeurs en projecten als 'Voor mijn part' en 'Jouw idee – doe er wat mee' weet Den Haag een werkelijke wisselwerking tussen jongeren en de stad tot stand te brengen. Den Haag werd tweede in de Jong Lokaal Bokaal voor aansprekend jeugdbeleid

In 2010 zijn alle 43 actiepunten van het Actieprogramma Jeugd 2007-2010 afgerond. Een begin is gemaakt met het formuleren en uitvoeren van de actiepunten die een plaats krijgen in het Programma Jeugd en Gezin 2011-2014.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2010 is de laatste hand gelegd aan de uitvoering van het Actieprogramma Jeugd 2007-2010 en is een begin gemaakt met het uitvoeren van een Programma Jeugd en Gezin 2011-2014. Het jeugd- en gezinsbeleid wordt daarin vormgegeven rond de onderdelen Gezinondersteuning, Jeugdgezondheidszorg, Speelvoorzieningen en Jeugdparticipatie.

Gezinondersteuning

Centra Jeugd en Gezin

Een belangrijk fundament onder de ondersteuning wordt gelegd met de uitbreiding van de Centra Jeugd en Gezin (CJG's). Tot en met 2010 waren er zeven CJG's in zes stadsdelen. Doelstelling van het CJG is het effectief helpen van ouders bij het opvoeden en van kinderen bij het opgroeien, met als doel dat jeugdigen zich onbedreigd en evenwichtig kunnen ontwikkelen en optimaal mee kunnen doen in hun eigen leefomgeving, op school of bij werk. De CJG's bieden jeugdgezondheidszorg, ambulante hulp en verschillende vormen van gezins- en opvoedondersteuning aan. In 2011 komen er ook CJG's in de stadsdelen Centrum en Escamp, waarna er een dekkend netwerk is van tien vestigingen verdeeld over alle acht stadsdelen. Er zijn afspraken gemaakt over de samenwerking tussen de CJG's en het onderwijs, Den Haag Opmaat en het Veiligheidshuis.

Sluitende zorgstructuur

In alle stadsdelen realiseren we een sluitende zorgstructuur. Dit is vastgesteld in het beleidskader Sluitende zorgstructuur 0 – 23. Belangrijk uitgangspunt bij de aanpak van gezinnen en kinderen met meerdere problemen is: 'één kind (gezin), één plan, één zorgcoördinator'. Dat houdt in dat meerdere problemen in een gezin in samenhang worden opgelost. Een zorgcoördinator is het aanspreekpunt voor het gezin en de betrokken hulpverleners, en regelt waar nodig de samenwerking. Verder is begin 2010 met een groot aantal CJG-partners en andere partijen in het lokale veld een convenant gesloten waarin geregeld wordt welke partij wanneer zorgcoördinatie voert.

Sinds 1 augustus 2010 moeten gemeenten een verwijfsindex hebben. Daarmee worden hulpverleners rond één kind met elkaar in contact gebracht, zodat ze kunnen afstemmen. In Den Haag wordt al sinds 2007 gebouwd aan zo'n hulpmiddel. Eind 2009 heeft dit geresulteerd in een brede Regionale Verwijsindex Haaglanden. In 2010 zijn 161 lokale en 16 regionale instellingen met de verwijfsindex gaan werken. Er kwamen dit jaar 5.027 signalen binnen en er kwamen 1.629 matches tot stand.

Versterken zorg rond school

De aanpak van de zorg rond school heeft vorm gekregen met de inzet van leerplichtambtenaren, de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie en het schoolmaatschappelijk werk.

Intensiveren gezinsaanpak

Problemen van jongeren hangen vaak samen met de gezinssituatie. Daarom richt de gemeente zich daar steeds meer op. Bij de CJG's werken gezinscoaches van de jeugdgezondheidszorg. Zij treden op in gezinnen waar dringend noodzakelijke hulp niet van de grond komt, of waar een betere afstemming van de zorg wenselijk is. Deze gezinscoaches zijn in 2010 in 394 (zorgmijdende) gezinnen ingezet. De gezinscoach fungeren ook als zorgcoördinator. Naast het aanbod 'reguliere' gezinscoaching levert de JGZ sinds ca. driekwart jaar ook gezinsbegeleiding binnen het Project Marokkaanse Risicjongeren, op aanleiden van straatcoaches. De vraag hiernaar blijkt groot. Er was beoogd om 20 gezinnen tegelijk in behandeling te hebben. Dit wordt makkelijk gehaald en extra ondersteuning wordt geleverd vanuit de 'reguliere' gezinscoaches om aan de vraag te voldoen.

Verder is gewerkt met de intensieve gezinsaanpak van de VIG-methode (Vroegtijdige Interventie in Gezinnen), waarbij met dwang en drang in problematische gezinssituaties wordt ingegrepen. Na het ontstaan van een wachtlijst in 2009 zijn er in 2010 meer VIG-coaches gekomen. Zij hebben in 2010 86 gezinnen begeleid. Dit is inclusief 16 trajecten in het kader van de Impuls Marokkaanse Risicjongeren. Een VIG-traject duurt 6 maanden. Waar nodig kan een traject verlengd worden. In 2010 kon bij 35 gezinnen na een traject van zes maanden de begeleiding wegens succes stoppen. Bij 14 gevallen werd succes geboekt na een verlenging van het traject. De overige 37 trajecten lopen in 2011 nog, omdat ze pas na 1 juli 2010 zijn begonnen.

Individuele trajectbegeleiding

Jongeren met problemen met school, werk, schulden, politie, thuissituatie en dergelijke kunnen terecht bij het Jeugd Interventie Team (JIT). In 2010 hielp het JIT 641 jongeren. In 81% leidde dit tot positieve resultaten. In 63 gevallen bood het JIT daarbij gezinsondersteuning.

Jeugdgezondheidszorg

Gebaseerd op de Wet publieke gezondheid wordt Jeugdgezondheidszorg (JGZ) als collectieve preventieve gezondheidszorg aangeboden aan alle kinderen. De JGZ voert haar activiteiten vanuit de Centra Jeugd en Gezin uit.

Uitvoering wettelijke taken Jeugdgezondheidszorg

De JGZ volgde de lichamelijke, psychische, sociale en cognitieve ontwikkeling van alle kinderen. Ook voerde zij het rijksvaccinatieprogramma uit. De JGZ monitort de gezondheid van de kinderen in Den Haag, informeerde ouders en kinderen over een gezonde leefstijl en een gezonde ontwikkeling, signaleerde aandachtspunten en zorgde in overleg met ouders voor behandeling of verwijzing. Naast de individuele activiteiten bood de JGZ ook groepsgerichte activiteiten. Zo was er voor ouders voor elke leeftijdsfase van een kind een cursus over de ontwikkeling en opvoeding beschikbaar.

Relatief nieuw is dat de JGZ zich richt op de periode voor de geboorte door het geven van zwangerschapscursussen. Ook wordt op signaal van verloskundigen een huisbezoek gebracht aan zwangere vrouwen die bepaalde risico's lopen. Daarnaast vervult de JGZ een belangrijke rol in het signaleren van aandachtspunten bij en bieden van ondersteuning van het psychosociaal functioneren van kinderen en ouders. Dit kwam in 2010 wederom tot uiting in het aanbieden van de interventie 'Stevig Ouderschap'. Ook speelde de JGZ de verbindende rol tussen de Zorgadviesteams in het onderwijs en de CJG's. JGZ monitort het invullen van de zorgcoördinatie waar noodzakelijk. Begin 2010 heeft de JGZ de ontstane achterstand (door de massavaccinatie Mexicaanse griep) weer ingelopen. Gedurende het gehele jaar heeft de JGZ extra aandacht besteed aan de aanpak van Overgewicht en de toeleiding naar Voorscholen. Verder zijn vanuit de JGZ gezinscoaches ingezet ten behoeve van gezinnen die hulp en zorg mijden of moeilijk bereikbaar zijn.

Meer kinderen en gezinnen worden bereikt door de JGZ

In 2010 heeft de JGZ 98% van alle Haagse kinderen in hun eerste levensjaar bereikt. Van de kinderen tussen 4 en 19 jaar was 85% in beeld. In 2009 was dit nog 72%. Voorheen werd het 'bereik' afgemeten aan het daadwerkelijk verschijnen van kinderen op de reguliere contactmomenten. Vanaf 2010 wordt gekeken naar het aantal jeugdigen dat in beeld is bij de JGZ. JGZ neemt deel aan alle Interne Zorgcommissies op de basisscholen en Zorg Advies Teams (ZAT's) in het voortgezet onderwijs. De deelname aan het ZAT van het ROC Mondriaan werkt preventief. De bijna 20.000 leerlingen van Mondriaan zijn daarmee bij JGZ in beeld gebracht. JGZ neemt deel aan alle Interne Zorgcommissies op de basisscholen, Zorg Advies Teams (ZAT's) in het voortgezet onderwijs, en Commissies van Begeleiding op het speciaal onderwijs. De deelname aan het ZAT van het ROC Mondriaan werkt bovendien extra preventief voor een deel van de jeugd in de adolescentenleeftijd. De bijna 20.000 leerlingen van Mondriaan zijn daarmee bij JGZ in beeld gebracht.

Speelvoorzieningen

De gemeente Den Haag heeft als ambitie om in 2013 in alle stadsdelen uitdagende speelplaatsen te hebben die aansluiten bij de behoefte van kinderen en jongeren. In 2010 zijn twaalf speelplekken geselecteerd voor verbetering. Zes speelprojecten zijn opgeleverd. De overige 6 speelprojecten worden afgerond of uitgevoerd in 2011. Daarnaast zijn in 2010 de volgende speelnoviteiten opgeleverd: een multifunctionele (stedelijke) speelplek voor mindervaliden in het Melis Stokepark in Escamp, een speelplek voor mindervaliden in de Van Campervaart in Ypenburg, een natuurspeelplaats Segbroek op het Nachtegaalplein en een stedelijke natuurspeelplaats in het Zuiderpark.

Jeugdparticipatie

Realiseren project Crownies

In september 2009 is het proefproject Crownies gestart, waarbij kinderen en jongeren door het uitvoeren van klusjes in de wijk kunnen sparen voor leuke (actieve) beloningen. 1.344 jongeren hebben inmiddels een account aangemaakt op www.crownies.nl, het aantal accounts stijgt nog wekelijks. In het voorjaar van 2011 wordt besloten of het project in de hele stad gaat lopen.

Positioneren jeugd- en jongerenwerk

De welzijnsorganisaties en de zelfstandige buurthuizen hebben samen met de gemeente het plan 'Zichtbaar Jongerenwerk' opgesteld. Centraal staan de doelstellingen participatie, activering, signalering en overlastbestrijding. Een belangrijk uitgangspunt is dat jongeren zelf meer activiteiten organiseren en producent zijn in plaats van consument. Het plan omvat nascholing over de onderwerpen opleiding & kennis, veiligheid, samenwerking & doorverwijzing, pr & beeldvorming en registratie & meetbaarheid. Met de nascholing is in 2010 begonnen. Bovendien hebben de jongerenwerkers instructie gekregen over de Regionale Verwijsindex Haaglanden. In 2011 wordt de nascholing voortgezet en worden voorbeelden van een succesvolle aanpak uitgewisseld.

Stimuleren jongerenparticipatie

15 jongerenambassadeurs van 15 tot 25 jaar hebben in het kader van jongerenbelangen en jeugdbeleid onder andere meegedacht en gerapporteerd over discriminatie, loverboys en hoe de deelname van jongeren aan de gemeenteraadsverkiezingen vergroot kan worden. Ook waren ze aanwezig bij de expertmeeting van Programmabureau Jeugd op 13 oktober, waar werd gesproken over het gemeentelijke jeugdbeleid de komende jaren. Op 14 oktober 2010 namen 90 Haagse leerlingen deel aan een conferentie over medezeggenschap op school. In totaal hadden bij het verstrijken van 2010 ruim 200 leerlingen en 10 docenten mee gedaan aan trainingen voor leerlingenraden met als noemer 'Voor mijn part'. Om jonge vrijwilligers te stimuleren tot het zelfstandig ondernemen van sociale, culturele of sportieve activiteiten is er een klein fonds 'Jouw idee – doe er wat mee'. In 2010 zijn 34 activiteiten uitgevoerd.

Aanpak overlast

Ook met preventie probeert de gemeente de overlast door jongeren aan te pakken. Daartoe zijn in 2010 extra middelen beschikbaar gesteld voor het Stedelijk Mobiel Jongeren Team (SMJT). Dit team benadert jongeren, geeft grenzen aan, bemiddelt en begeleidt naar zinvolle activiteiten of hulpverlening. In het afgelopen jaar heeft het SMJT op 16 locaties ingegrepen. Daarbij zijn er 1.317 contacten met jongeren geweest en hebben er 427 doorverwijzingen plaatsgevonden.

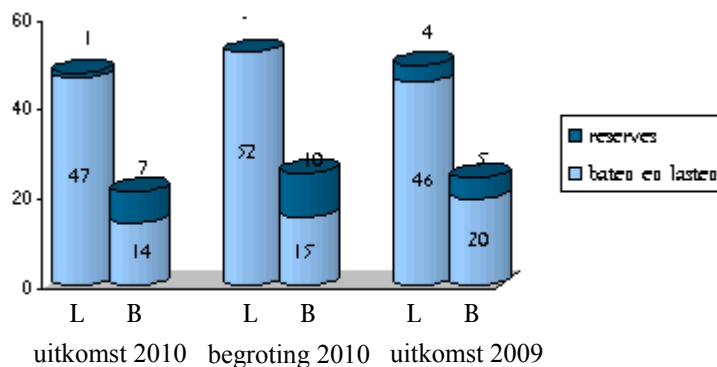
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Speelvoorzieningen	3.913	72	4.727	-	4.812	48
Hulpverlening aan jongeren	-	-	-	-	12.307	6.479
Jeugdparticipatie	10.531	-	10.938	-	9.703	-
Gezinsondersteuning	17.715	5.863	22.232	7.115	-	-
Peuterspeelzalen	-	-	-	-	3.513	5.616
Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	13.188	7.924	13.089	8.075	13.657	7.266
Jeugdgezondheidszorg (maatwerk deel)	1.377	270	1.414	292	1.815	173
Subtotaal	46.724	14.129	52.400	15.482	45.807	19.582
Verrekening met reserves	1.022	7.102	-	10.004	3.785	4.644
Totaal	47.746	21.231	52.400	25.486	49.592	24.226

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	4.534	611	10.614
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	-	-	-
Investerings	1.307	1.815	502

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

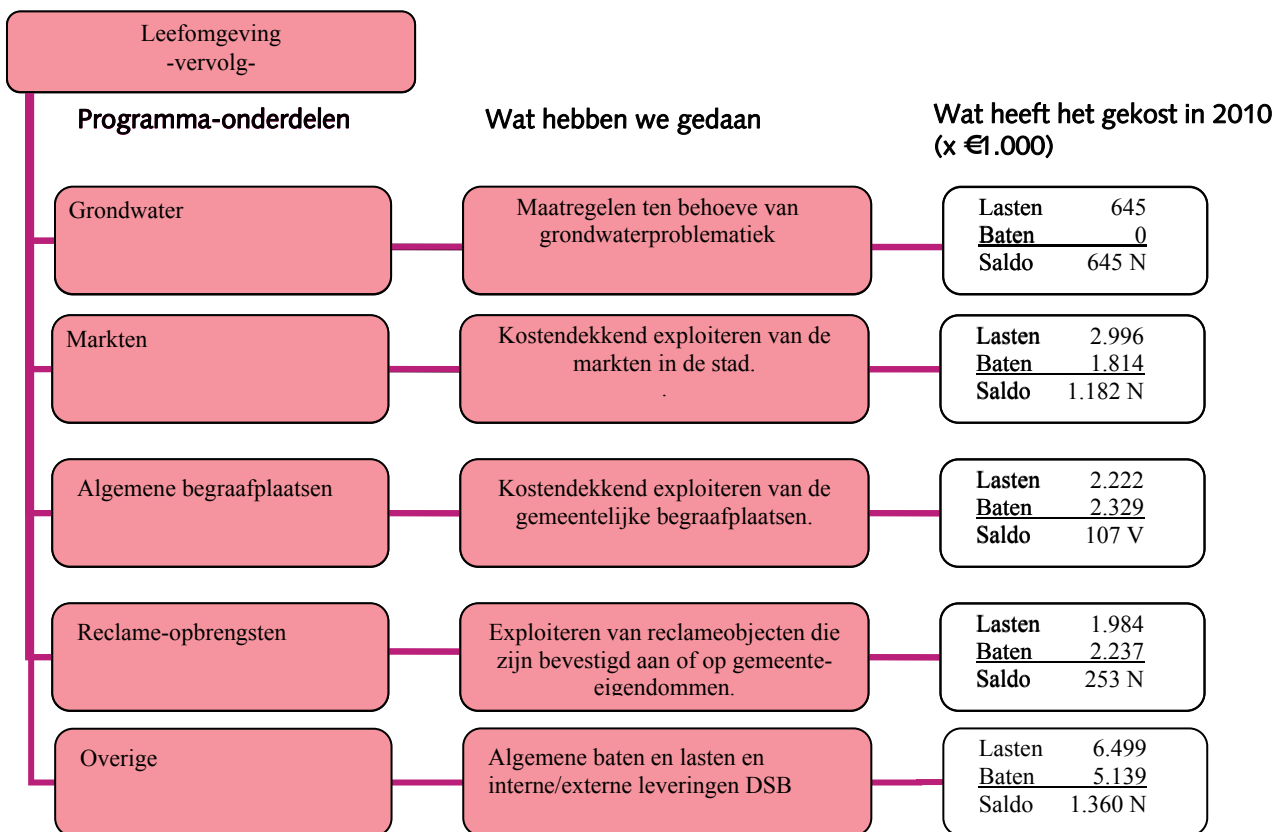

2.11 Programma Leefomgeving

Coördinerend portefeuillehouder: S. Dekker

Leefomgeving	Verbeteren van de leefbaarheid	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	
		Lasten 219.122 Baten <u>119.382</u> Saldo 99.740 N
Straatreiniging	Schoonhouden van de stad met maximaal rendement gelet op service, milieu en kosten	Lasten 22.262 Baten <u>101</u> Saldo 22.161 N
Onderhoud wegen, straten, en pleinen	Effectief en efficiënt wegonderhoud om de kwaliteit van wegverhardingen zo goed mogelijk te behouden	Lasten 18.256 Baten <u>2.932</u> Saldo 15.324 N
Onderhoud bruggen, viaducten en tunnels	Bijdragen aan doelmatig en veilig verkeer en vervoer.	Lasten 4.947 Baten <u>29</u> Saldo 4.918 N
Verlichting wegen	Aanleggen, in stand houden en exploiteren van een doelmatige openbare verlichting.	Lasten 6.687 Baten <u>81</u> Saldo 6.606 N
Gladheidsbestrijding	Zorgen voor een veilig gebruik van hoofdwegen en doorgaande fietspaden bij gladheid en sneeuwval.	Lasten 4.210 Baten <u>45</u> Saldo 4.165 N
Afvalverwijdering	Inzamelen en verwijderen van huishoudelijk afval, lettend op service, milieu en kosten.	Lasten 57.260 Baten <u>61.601</u> Saldo 4.341 V
Kwijtschelding van afvalstoffenheffing	Tegemoet komen van mensen met een laag inkomen.	Lasten 6.256 Baten <u>0</u> Saldo 6.256 N
Ongediertebestrijding	Bestrijden en voorkomen van ongedierte in de stad.	Lasten 270 Baten <u>10</u> Saldo 260 N
Gebruik openbare ruimte	HReguleren van (tijdelijk) gebruik van de openbare ruimte en de straathandel.	Lasten 1.728 Baten <u>4.144</u> Saldo 2.416 V
Leefbaarheid (toezicht)	Handhaven in de openbare ruimte om de leefbaarheid in de stad te verbeteren.	Lasten 11.764 Baten <u>2.074</u> Saldo 9.690 N

Leefomgeving -vervolg-		
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Wijkleefbaarheid	Betrekken van burgers bij het leefklimaat van de eigen buurt.	Lasten 919 <u>Baten 11</u> Saldo 908 N
Openbaar groen	Zorgen voor een basisoniveau van het openbaar groen, zowel in de grote groengebieden als in de wijken	Lasten 26.123 <u>Baten 1.404</u> Saldo 24.719 N
Recreatieve voorzieningen	Uitvoeren en optimaliseren van openluchtrecreatie en het verlevendigen van het strand.	Lasten 1.486 <u>Baten 1.647</u> Saldo 161 V
Stadsboerderijen	Beleving van en educatie over (levende) natuur en milieu	Lasten 1.993 <u>Baten 3</u> Saldo 1.990 N
Dierenbescherming	Opvang en preventie van zwerfdieren. Vervoer en destructie van kadavers.	Lasten 600 <u>Baten 0</u> Saldo 600 N
Zeehavens	Exploiteren, bevorderen, ontwikkelen en instandhouden van de zeehavens.	Lasten 2.474 <u>Baten 840</u> Saldo 1.634 N
Binnenhavens	Beheren van de binnenhavens en –wateren.	Lasten 617 <u>Baten 108</u> Saldo 509 N
Grachten en vaarten	Zorgen voor een doelmatige beheersing van het waterpeil en de hoeveelheid oppervlaktewater.	Lasten 6.117 <u>Baten 42</u> Saldo 6.075 N
Riolering en waterzuivering	Zorgen voor doelmatige inzameling en transport van het hemel- en afvalwater.	Lasten 30.521 <u>Baten 32.734</u> Saldo 2.213 V
Waterkering	De bescherming van het achterland tegen het water van de zee.	Lasten 285 <u>Baten 56</u> Saldo 229 N

Wat hebben we bereikt?

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Oordeel inwoners over woonomgeving (rapportcijfer) <i>Bron: Veiligheidsmonitor</i>	7,1	7,0	7,1	7,1

In 2010 is gewerkt aan het schoonmaken en schoonhouden van de stad. De inwoners van Den Haag beoordelen de woonomgeving in de veiligheidsmonitor met een ruime voldoende.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Straatreiniging

In het hofstadgebied zijn nieuwe afvalbakken geplaatst. De perceptie van de bewoners over de reinheid van de woonomgeving is een belangrijke indicator voor de mate van verloedering in de stad. Sinds 2007 neemt de waardering toe. Bewoners geven in de Stadsenquête van 2010 voor 'Vrij van zwerfvuil' een 6,9 (2007: 6,7) en voor 'Vegen door de gemeente' een 7,1 (2007: 6,9). Ook zijn in 2010 de besluiten genomen en de voorbereidingen getroffen om de komende jaren 60 buurtserviceteams in te gaan zetten.

Onderhoud wegen, straten en pleinen

De gemeente geeft voorrang aan het onderhoud van hoofdwegen en fietspaden. In 2010 is aan 6,5 ha weg onderhoud uitgevoerd. Daarnaast is aan nog eens 3 ha onderhoud gepleegd in combinatie met andere werkzaamheden, en is een bijdrage geleverd aan het omzetten van tegelfietspaden in rood asfalt. Zie verder ook het programma 17 Verkeer. In het najaar van 2010 is de tweejaarlijkse inspectie van de wegen afgerond. Hieruit blijkt dat de kwaliteit van de wegen lager is dan in 2008. De kwaliteit van de hoofdwegen

en fietspaden is toegenomen. De overige wegen, waaronder die in woonwijken/verblijfsgebieden, zijn achteruit gegaan.

Door de strenge winter van 2009/2010 is schade opgetreden aan de wegen in Den Haag. De schade van de winter 2010/2011 wordt nog berekend. Schade die de verkeersveiligheid in het geding bracht, is met klein onderhoud direct hersteld. De vorst heeft bovendien tot gevolg gehad dat wegen die nog niet direct voor groot onderhoud in aanmerking kwamen, nu toch versneld moeten worden aangepakt.

Onderhoud bruggen, viaducten en tunnels

In 2010 is de Utrechtsebaan van een nieuwe asfaltlaag voorzien. Deze laag gaat naar verwachting tien jaar mee waardoor de eerder voorgenomen renovatie kan worden uitgesteld tot na de ingebruikname van de Rotterdamsebaan. Daarnaast is het bedienen op afstand van bruggen mogelijk gemaakt.

Verlichting van de wegen

Het huidige budget voor de openbare verlichting is niet toereikend door de sterk gestegen energiekosten en kapitaallasten die zwaar drukken op het beschikbare budget voor onderhoud en vervanging. De focus ligt daarom op het oplossen van de grootste problemen in de stad. Het afgelopen jaar zijn ongeveer 1.200 armaturen en 150 schakelkasten vervangen. Het aantal klachten over de openbare verlichting blijft ook in onverminderd 2010 hoog.

Gladheidbestrijding

In de winterperiode staan de NV Haagse Milieu Services (HMS) en de gemeente klaar om bij gladheid en sneeuwval op alle hoofdrijbanen en doorgaande rijwielpaden te strooien. De weersomstandigheden in de afgelopen twee winters hebben voor behoorlijke hinder gezorgd bij bewoners, bedrijven en bezoekers van de stad. In januari, februari en maart 2010 waren er door het extreme winterweer 42 strooibeurten nodig, in november en december 2010 nog eens 43. De extreme winters zorgen daarmee voor een overschrijding van het beschikbare budget. In tegenstelling tot veel andere gemeenten heeft Den Haag altijd beschikt over strooizout.

Afvalverwijdering

De afvalinzameling en -verwijdering is van grote invloed op het schoonhouden van de stad. Daarom worden er de komende jaren ca. 3.500 ondergrondse inzamelcontainers voor restafval geplaatst. In 2010 is begonnen in Escamp. Er zijn inmiddels 555 ondergrondse afvalcontainers en ca. 400 (grotere) afvalbakken neergezet. Om meer afval gescheiden in te zamelen zijn in 2010 onder andere blauwe minicontainers voor papier en karton uitgezet en zijn meer detaillisten klein chemisch afval gaan verzamelen. Ook zijn er meer verzamelcontainers voor textiel gekomen. In de stadsenquête van 2010 wordt het 'Ophalen van huisvuil' beoordeeld met een 7,8. Begin 2010 is met de NV Afvalverwerking Rotterdam (AVR) voor de komende tien jaar een nieuw contract voor de overslag, het transport en de verwerking van het Haagse huishoudelijk afval afgesloten.

Leefbaarheid en Handhaving (toezicht)

Handhaven in de openbare ruimte verbetert de leefbaarheid. In 2010 is een verdere slag gemaakt met de professionalisering van de gemeentelijke handhaving. Er is gestart met het verhogen van het opleidingsniveau en met het surveilleren in burger om de pakkans te vergoten. De informatieuitwisseling met de andere handhavingsonderdelen binnen de gemeente is verbeterd; een verdere uitwisseling met bijv. politie moet nog volgen. Met de stadsdelen zijn nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt en de inzet is met name gericht op gebieden waar de overlast het grootst is. Ook samenwerkingsafspraken met de politie moeten volgen. In 2010 is een start gemaakt met het eerder inzetten van bestuursdwang en het terugvorderen van kosten. Het aantal uitgedeelde bekeuringen is met 21% gestegen van 5.812 (2009) naar 7.055.

Openbaar groen

Voor de aanplant van 4.400 bomen was € 6,5 miljoen beschikbaar. Het aanplanten wordt in maart/april 2011 afgerond. In 2010 zijn 3.700 nieuwe bomen aangeplant. Ook zijn 109 verzoeken van inwoners voor het verbeteren van de groenvoorziening ingewilligd en zijn 479 gratis voortuinbomen aangevraagd (Miljoen voor Groen).

In 2010 is volop gewerkt aan vier stedelijke ecologische zones:

- de herinrichting van de Erasmuszone en het Stadhoudersplantsoen;
- de aanleg van faunapassages onder de Bezuidenhoutseweg;
- de proef ecologisch maaibeheer voor de Haagse Beek en Lozerlaan;
- de inventarisatie van flora en fauna van tweederde van de stad. De uitkomst van de inventarisatie is opgenomen in de Nationale Databank Flora en Fauna.

De inwoners waardeerden het groen in Den Haag volgens de stadsenquête met een 7.

Recreatieve voorzieningen

In de zomer van 2010 zijn de bekende Nijntjepalen weer op het strand geplaatst. De palen ontbraken in 2009, omdat de eigenaar van de palen failliet was gegaan. De gemeente heeft de plaatsing nu zelf ter hand genomen waardoor plaatsing ook de komende jaren kan worden.

De hondenpoepoverlast is in een aantal buurten integraal aangepakt (communicatie, schoonmaken en handhaven). Daarmee zijn goede resultaten bereikt in bijvoorbeeld Duindorp en Biesland. De hotspots waren bij de tussen- en eindmeting aanzienlijk schoner. De aanpak zal de komende tijd stadsbreed worden uitgerold op de plekken met veel hondenuitwerpselen. Doordat de losloopgebieden ook in 2010 nog zijn uitgebreid, kunnen honden nu op circa 27 hectare méér los lopen vergeleken met voorgaande jaren.

Dierenbescherming

De uitvoering van de wettelijke taken opvang en vervoer van gezelschapsdieren is uitbesteed aan een aantal Haagse dierenwelzijnsorganisaties. In 2010 heeft de aanbesteding voor het uitvoeren van de opvang en vervoer van dieren in 2011 plaatsgevonden. Verder zijn meer dan 3.000 dieren opgevangen (inclusief zieke en gewonde dieren) en 5.679 kadavers vervoerd en gedestruerd.

Zeehavens en binnenhavens

Door diverse evenementen en werkzaamheden aan de kustversterking zijn er 271 meer schepen binnengekomen in de haven van Scheveningen. Daarnaast is de historische haven Zieken aangelegd. Eind 2010 is met de exploitatie gestart.

Riolering en waterzuivering

2010 was het laatste jaar van het gemeentelijke rioleringsplan 2006-2010. De geplande vervanging van 62 km slechte riolering in vijf jaar, is overtroffen. In totaal is 64 km vervangen, waarvan 17 km in 2010. Daarnaast is in vijf jaar 102 hectare ‘afgekoppeld’, regenwater wordt dan gescheiden opgevangen. Een groot deel is gerealiseerd met de stadsvernieuwing, zoals in Den Haag Zuid West en bij grootschalige rioolvervanging (Marlot/Vogelwijk).

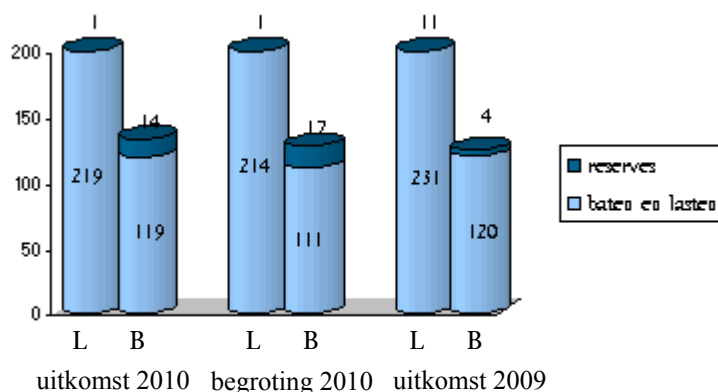
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Dierenbescherming	600	-	545	-	580	18
Gladheidbestrijding	4.210	45	2.616	-	1.717	-
Onderhoud wegen/straten/pleinen	18.256	2.932	18.791	849	29.112	4.199
Straatreiniging	22.262	101	22.138	-	22.401	216
Verlichting wegen	6.687	81	5.888	-	7.351	255
Onderhoud bruggen/ viaducten/ tunnels	4.947	29	4.783	-	5.404	15
Gebruik openbare ruimte	1.728	4.144	1.384	3.762	1.604	3.522
Zeehavens	2.474	840	2.345	716	4.919	814
Binnenhavens	617	108	752	100	288	130
Grachten en vaarten	6.117	42	6.338	-	5.033	7
Waterkering	285	56	401	-	373	93
Markten	2.996	90	2.653	-	3.269	31
Baten marktgeld	-	1.724	-	1.701	-	1.715
Stadsboerderijen	1.993	3	2.010	-	2.177	3
Openbaar groen	26.123	1.404	26.674	1.393	27.007	942
Recreatieve voorzieningen	1.486	1.647	1.352	1.567	1.122	1.335
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	6.256	-	6.500	-	6.514	-
Afvalverwijdering	57.260	1.943	57.262	1.670	60.537	1.051
Riolering en waterzuivering	30.521	32	30.970	-	29.866	14
Ongediertebestrijding (DSB)	270	10	243	-	301	-
Leefbaarheid GSB (toezicht)	11.764	2.074	11.328	600	12.470	4.014
Wijkleefbaarheid	919	11	1.037	25	1.029	-
Algemene begraafplaatsen	2.222	179	1.926	199	2.188	189
Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	-	59.658	-	60.177	-	64.135
Baten rioolrechten	-	32.702	-	33.215	-	30.823
Grondwater	645	-	676	-	525	-
Baten begraafplaatsrechten	-	2.151	-	1.840	-	2.131
Reclame-opbrengsten	1.984	2.237	310	2.107	-	-
Algemene baten en lasten (DSB)	4.901	5.139	1.598	786	2.344	2.207
Reclame-opbrengsten	-	-	-	-	330	2.266
Interne/ externe leveringen (DSB)	1.599	-	3.894	-	2.481	-
Subtotaal	219.122	119.382	214.413	110.707	230.942	120.125
Verrekening met reserves	959	13.641	1.079	16.671	11.281	4.395
Totaal	220.081	133.023	215.492	127.378	242.223	124.520

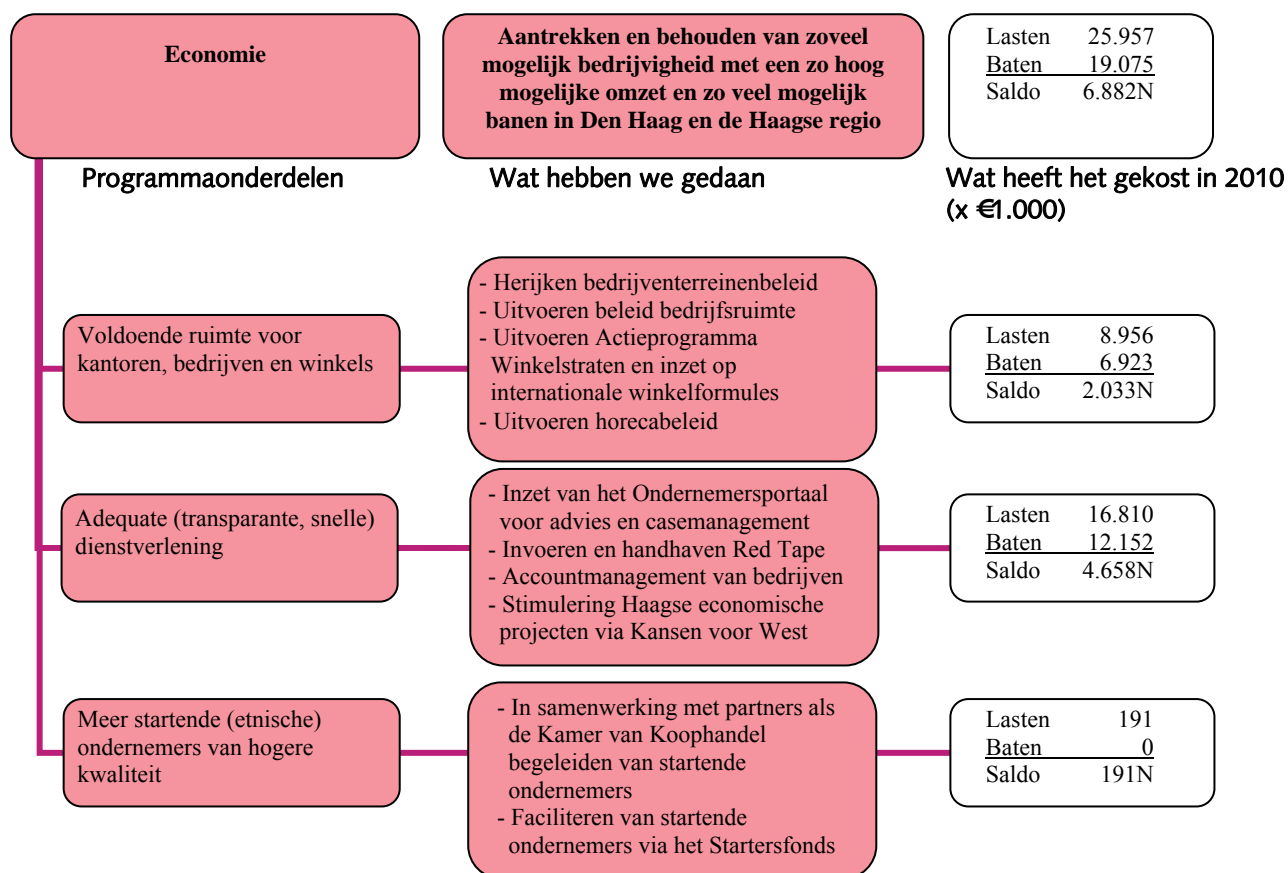
	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	6.206	3.296	18.888
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	23.890	22.717	22.245
Investerings	18.226	21.380	7.869

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.12 Programma Economie

Coördinerend portefeuillehouder: H.P.M. Kool

Wat hebben we bereikt?

Na enkele jaren van gestage groei is het aantal arbeidsplaatsen in Den Haag in 2010 licht teruggelopen. Hierin zijn de effecten van de economische crisis herkenbaar. Tegelijkertijd staan er in 2010 (meting halverwege het jaar) ook bijna 3.900 vacatures open in de regio Haaglanden. In 2010 hebben meerdere bedrijven zich mede door gemeentelijke inspanningen in Den Haag gevestigd. De behoefte aan passende ruimte voor kantoren, bedrijven en winkels is scherp in beeld. De kwaliteit van het ondernemersklimaat wordt door ondernemers als ruim voldoende beoordeeld, waarbij er ten opzichte van de nulmeting positiever wordt geoordeeld.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2005
Aantal arbeidsplaatsen in Den Haag <i>Bron: werkgelegenheidsregister</i>	263.845	266.000	266.174	225.000

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2004
Waardering van het ondernemersklimaat <i>Bron: Benchmark Ondernemersklimaat</i>	6,6	6,6	niet gemeten	6,4

Wat hebben we daar voor gedaan?

Voldoende ruimte voor kantoren, bedrijven en winkels

Bedrijventerreinen en bedrijfsruimte

In Zichtenburg, Kerketuinen en Dekkershoek (ZKD) is veel bereikt bij de revitalisering: zowel zichtbaar op straat als in de voorbereiding van de volgende fasen van de herinrichting. Daarnaast wees een grootschalig onderzoek naar de behoefte naar bedrijfsruimte in de wijken voor de hele stad uit dat de vraag hiernaar groot is. De herontwikkeling van Laakhavens en Den Haag Zuidwest is in de loop van 2010 in een ander vaarwater terecht gekomen in het licht van de bezuinigingen. Aan de ontwikkeling van Petroleumhaven is conform plan gewerkt.

In 2010 zijn onderwijs- en arbeidsmarktprojecten bij ondernemers op de Uitenhagestraat mogelijk gemaakt. Ook is hiervoor de voormalige bakkerij van der Zijden op de Uitenhagestraat ter beschikking gesteld. Fysieke ingrepen worden in het kader van Investeringsprogramma Stedelijke Ontwikkeling (IpSO) later uitgevoerd. In het IpSO zijn keuzes gemaakt. Dit leidt tot uitstel van de integrale gebiedsaanpak Transvaal/Lijn 11, waar het bedrijventerrein Uitenhagestraat onderdeel van is. Dit betekent niet dat de ontwikkeling van bedrijventerrein Uitenhagestraat stil komt te liggen. De ontwikkeling van de doodlopende straatjes en het pand Post (bedrijfsverzamelgebouw) gaan door. De ontwikkelingen aan de noordzijde (met name Aral/Wilkohaag en de kop Loosduinseweg/Monstersestraat) zijn afhankelijk van de kansen die de markt voor ontwikkelingen ziet.

Industrieschap De Plaspoelpolder (IPP)

In bedrijvenpark Hoornwijk is de openbare ruimte verbeterd. De kantoorontwikkeling op de N-kavel in Hoornwijk is vertraagd, omdat die afhankelijk is van de komst van de Rotterdamse Baan.

Op Ypenburg en Wateringseveld moeten nog enkele losse kavels worden uitgegeven. Het industrieschap heeft in 2010 een kavel in Wateringse Veld verkocht voor de bouw van het Achmea Health Center. Op Ypenburg is een kavel verkocht aan verhuisbedrijf Koot. Verder zijn er twee reserveringen afgesloten op Wateringseveld en twee reserveringen op Ypenburg. Een onderzoek loopt of het IPP kan uitgroeien tot een regionaal ontwikkelingsbedrijf dat zich naast de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen ook gaat toeleggen op herstructurering van bestaande terreinen. De proef is grotendeels uitgevoerd in 2010 en wordt de eerste helft van 2011 afgerond. In dit kader worden drie businesscases uitgewerkt: de Landtong, TH-locatie (beide in Plaspoelpolder) en ZKD (Den Haag).

Bedrijvenschap Harnaschpolder

Het bedrijvenschap Harnaschpolder realiseert in de periode tot 2016 ongeveer 50 hectare bedrijventerrein voor standaardbedrijven en hoogwaardige bedrijven. In 2010 hebben vier uitgiften aan de markt plaatsgevonden van samen ruim 13.000 m². Van de vier geplande gronduitgiften aan de bouwclaimhouders is alleen de uitgifte aan de gemeente Delft doorgedaan. Den Haag heeft besloten om de twee gereserveerde gronden niet af te nemen en de lopende reservering stop te zetten omdat er voorlopig geen bedrijven van de Binckhorst worden uitgeplaatst naar de Harnaschpolder. In 2010 heeft één noodzakelijke grondverwerving plaatsgevonden. Daarnaast zijn er gesprekken met grondeigenaren die op eigen grond een bouwplan willen realiseren. Er is een actieplan opgesteld om de uitgifte te verbeteren. Het schap maakt onder meer een positioneringsplan om Harnaschpolder meer bekendheid te geven. In september 2010 heeft het Rijk besloten dat de A4 tussen Delft en Schiedam wordt doorgetrokken. Dit is goed nieuws, omdat het bedrijventerrein Harnaschpolder direct aan de afslag van de A4 ligt.

Met TenneT lopen onderhandelingen over de aanleg van de 380kV-verbinding over de terreinen van het schap. Door de 380kV-verbinding kan er minder grond uitgegeven worden dan oorspronkelijk het plan was. Ook worden de kavels minder aantrekkelijk doordat ze minder diep zijn. De gemeente Rijswijk heeft besloten om het deel van de Sionsdreef op haar grondgebied niet aan te leggen. Omdat deze weg een verbinding zou moeten vormen tussen het bedrijvenschap en de gemeente Rijswijk, moet nu het stedenbouwkundig plan aangepast worden. Dit levert vertraging op.

Uitvoering Nota Duurzame bedrijventerreinen

Op de Haagse bedrijventerreinen is een duurzaamheidsadviseur ingezet. Daarmee hebben twee bedrijventerreinen nu een duurzamer inrichtingsplan en zijn enkele ondernemingen geholpen. In deelplan 24 Ypenburg en Uitenhagestraat is de markt niet tot ontwikkeling gekomen, daarmee kon het duurzame plan voor deze terreinen niet van de grond komen.

Scheveningen Haven

In het 'VISPACT' is een aantal projecten uitgewerkt waarmee de vissector een stevige impuls kan krijgen en kan groeien tot een landelijk viscentrum. De visserijsector, de ontwikkelende partijen en gemeente hebben in dit Vispact samengewerkt. De projecten worden meegenomen bij de herontwikkeling van het Noordelijk Havenhoofd.

Kantorenbeleid

In de Kantorenstrategie Den Haag 2010-2030 'De gebruiker centraal' is voor 2010 de prioriteit rond de realisatie en ontwikkeling van kantoren gelegd bij Den Haag Nieuw Centraal, Beatrixkwartier, Station Ypenburg en Leidschenveen. De economische crisis en de sterke opkomst van 'het nieuwe werken' hebben er uiteindelijk voor gezorgd dat het Koningin Julianaplein en de helft van station Ypenburg on hold zijn gezet. De Taskforce Transformatie Kantoren is in 2010 van start gegaan en boekt vooruitgang, al zijn er nog geen concrete transformatieresultaten te melden. Een hoge kantoorboekwaarde staat snel succes in de weg.

CV Starterspanden

De CV Starterspanden heeft in 2010 geen panden aangekocht of verkocht. De CV heeft eind 2009 € 300.000 subsidie ontvangen van de gemeente Den Haag om De Schilde een nieuwe impuls te geven. De subsidie is bedoeld om de veiligheid in en om het pand te verbeteren en het pand beter op de kaart zetten.

Winkels en winkelstraten

In 2010 zijn winkelstraatmanagers actief geweest in het Zeeheldenkwartier, Hofkwartier, Pleinkwartier, Paul Krugerlaan en Hobbemastraat/Hoefkade. Er is actief gewerkt aan de uitvoering van de Plannen van Aanpak in Zeeheldenkwartier, Hofkwartier, Fahrenheitstraat/Thomsonlaan en Paul Krugerlaan. De overige Plannen van Aanpak zijn in 2010 afgerond. Verder zijn, in samenwerking met de Kamer van Koophandel, initiatieven ondersteund voor Bedrijven InvesteringsZones, het Keurmerk Veilig Ondernemen, accountmanagement, de begeleiding van marktpartijen bij herontwikkelingsplannen voor winkelcentra en diverse kleinere acties gericht op de ondersteuning van winkelcentra. In het kader van 'Internationale Winkelstad' zijn actieve contacten onderhouden met retailers, makelaars, beleggers en ontwikkelaars.

Uit de detailhandelsmonitor blijkt dat de winkelstraten er beter voorstaan en de leegstand ondanks de economische crisis slechts beperkt is toegenomen. De afgeronde en lopende Plannen van Aanpak-winkelstraten staan er beter voor. In 2010 zijn nu 8 Bedrijven InvesteringsZones in winkelgebieden actief. In de binnenstad hebben zich vele nieuwe retailers gevestigd, waardoor ook de leegstand weer is afgenomen. Bovendien zijn op en rondom de Grote Marktstraat nieuwe winkelprojecten in voorbereiding die inspelen op de ruimtebehoefte van internationale retailers.

Horecabeleid

In 2010 is de 'Toekomstvisie Horeca 2010-2015, Den Haag Culinaire Stad!' door de raad vastgesteld. Dit biedt horecaondernemers meer ruimte om te ondernemen, onder andere door ruimere openingstijden.

Adequate (transparante, snelle) dienstverlening

Dienstverlening aan ondernemers

De Bedrijvenbalie is eind 2009 opgegaan in het Ondernemersportaal. De formatie is uitgebreid en er is een directe link gelegd met het Werkgeversservicepunt voor het thema werkgelegenheid. De meeste vragen van ondernemers aan het Ondernemersportaal gingen over gemeentelijke procedures en richtlijnen, vergunningen en subsidies. Voor complexe en meervoudige vragen is een casemanager aangesteld die als smeerolie fungeert tussen gemeentelijke dienstonderdelen. Medio 2010 is de vernieuwde en verbeterde versie van www.denhaag.nl/ondernemen online gegaan. Deze pagina van de gemeente Den Haag fungeert

als een startpagina voor ondernemend Den Haag. Ondernemers kunnen hier allerhande informatie vinden over bijvoorbeeld het starten van een bedrijf, financiën en netwerken.

Businesscenter 't Kleine Loo in Mariahoeve en het Ondernemershuis aan de Vaillantlaan zijn in 2010 operationeel geworden. In het Ondernemershuis aan de Vaillantlaan zijn gehuisvest: de Kamer van Koophandel, Qredits, SZW/Startersplein, Student & Zaak, BD Solutions, VBM Businessclub en het Ondernemersportaal. Deze partijen werken nauw samen en verwijzen ondernemers naar elkaar door.

Den Haag had in het kader van het Grotestedenbeleid twee doelstellingen voor het ondernemersklimaat. De eerste doelstelling was een 6 voor de tevredenheid van ondernemers over de gemeentelijke dienstverlening. Deze doelstelling is behaald met een score van 6,2. De tweede doelstelling was een 6 voor het algemene oordeel van het ondernemingsklimaat. Deze doelstelling is behaald met een 6,6. Belangrijk is dat Den Haag bij elke meting beter werd beoordeeld. Er is dus sprake van duidelijke vooruitgang in de waardering van het ondernemersklimaat.

Accountmanagement Bedrijven

Naast de reeds gevestigde sectoren Energie, ICT&Telecom en Banken & Verzekeringswezen is extra aandacht besteed aan opkomende clusters als Veiligheid en Water. Ook het accountmanagement richting de Rijksoverheid is versterkt. Om de relatie tussen het college en de grotere werkgevers verder te verbeteren is een nieuwe opzet voor collegebezoeken en –ontvangsten gerealiseerd. In 2010 is een nieuwe strategie ontwikkeld voor de businessmarketing, het profileren van Den Haag als een zakenstad. In 2011 worden de concrete middelen hiervan gerealiseerd, in samenwerking met intermediairs als de WestHolland Foreign Investment Agency (WFIA), makelaars en ontwikkelaars. Belangrijke resultaten op het gebied van binnenlandse acquisitie zijn de komst van Mn Services en het CAK met opgeteld circa 1900 arbeidsplaatsen.

Aantrekken buitenlandse bedrijven

In 2010 heeft de WFIA 32 projecten met buitenlandse investeerders succesvol afgerond, waarvan 26 nieuwe vestigingen. Deze 32 projecten leverden in de opstartfase direct 100 nieuwe arbeidsplaatsen op. De betrokken bedrijven verwachten over drie jaar werk te bieden aan circa 760 werknemers. Uit China kwamen acht nieuwe projecten en een project betrof een reeds gevestigd bedrijf. Uit Noord Amerika kwamen vijf nieuwe bedrijven naar West Holland en een bedrijf breidde de activiteiten uit. De meeste succesvol afgeronde projecten waren bedrijven uit de IT & Telecomsector (9). Daarnaast onder andere Olie & gas (4), Life Science (3) en Safety & Security (3).

Red Tape

Ook in 2010 heeft de gemeente met het project Red Tape de administratieve lasten voor burgers en bedrijven omlaag gebracht. Van de 478 verbetervoorstellen die de gemeente in 2009 had opgesteld zijn er eind 2010 280 ingevoerd. Meerdere producten zijn geschrapt of omgezet naar algemene regels, veel producten zijn vereenvoudigd. In 2010 is bijvoorbeeld de ventvergunning uit de Straathandelsverordening gehaald, hoeft een groot aantal ondernemers in de toekomst geen Horeca Exploitatievergunning meer aan te vragen en zijn zes producten (onder andere de Vergunning alarminstallaties en Ontheffing sleuteladres) uit de Algemene Plaatselijke Verordening geschrapt. Daarnaast worden bij veel producten (veel) minder indieningsvereisten gevraagd. De tijd die Haagse burgers en ondernemers kwijt zijn met het verkrijgen van gemeentelijke producten is daarmee omlaag gebracht.

Kansen voor West

In 2010 zijn er vanuit het Europese subsidieprogramma Kansen voor West elf projecten gefinancierd. Binnen alle acht de doelen lopen nu projecten die positief bijdragen aan de kenniseconomie en de attractiviteit van de stad en regio. Zo is er met behulp van Kansen voor West het Humanity House opgericht, gaan we aardwarmte gebruiken voor de warmtevoorziening van een woonwijk en zijn het programma Creatieve Stad Den Haag en het Innosportlab Zeilen mogelijk gemaakt. In 2010 heeft een groot deel van de beschikbare middelen een concrete bestemming gekregen. Ook zijn er voldoende projecten in behandeling genomen die in 2011 kunnen starten. Gezien de vaak lange doorlooptijd van projecten geeft dat voldoende vertrouwen dat de door Europa beschikbaar gestelde middelen in 2015 daadwerkelijk uitgegeven zullen zijn.

Meer startende (etnische) ondernemers van hogere kwaliteit

MKB en startersbeleid

In 2010 hebben ruim 220 startende ondernemers deelgenomen in het Kamer van Koophandel Starterstraject en er zijn 193 KvK Coachtrajecten uitgevoerd voor recent gestarte ondernemers. Circa 400 ondernemers hebben via internet deelgenomen aan een test van ondernemersvaardigheden (e scan). Er zijn 32 trajecten gestart voor starters vanuit de bijstand en 109 WW of WWB-starters zijn voorzien van een bijstandsuitkering voor levensonderhoud. 38 (startende) ondernemers hebben een microkrediet en 10 ondernemers een Startersfondskrediet gekregen. Circa 250 deelnemers hebben de bijeenkomsten van Partners in Nieuw Ondernemerschap bijgewoond.

De Haagse Slag

Op 1 januari 2010 waren er 2.955 bijstandsgerechtigden minder dan op 1 januari 2006, en 48.156 arbeidsplaatsen (van 12 uur of meer per week) meer. De Haagse Slag heeft bijgedragen aan de betere samenwerking en ontkooking tussen gemeentelijke diensten als SZW, HGR, DSO, OCW en BSD. Aandachtsgebieden hierbij waren re-integratie en bemiddeling, opvolging van de Participatietop Krachtwijken en Ondernemerschap – werkgelegenheid.

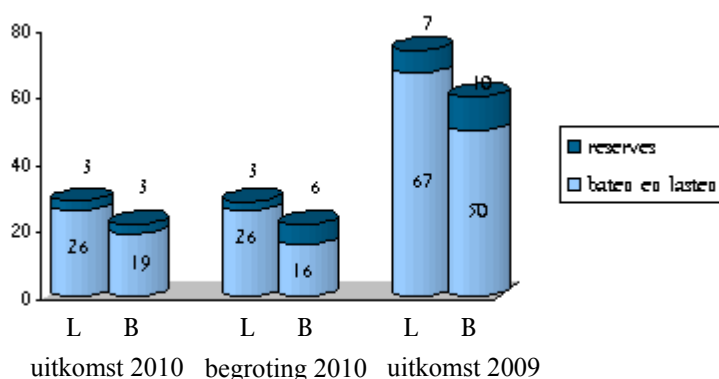
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
P12 050.0.00 Voldoende passende ruimte voor kantoren, bedrijven en winkels	8.956	6.923	11.871	8.391	51.086	44.070
Adequate (transparante, snelle) dienstverlening van de gemeente	16.810	12.152	13.493	7.225	15.197	5.637
P12 050.0.20 Meer startende (etnische) ondernemers van hogere kwaliteit	191	-	407	-	623	10-
Subtotaal	25.957	19.075	25.771	15.616	66.906	49.697
Verrekening met reserves	2.720	2.692	2.720	6.105	7.000	10.157
Totaal	28.677	21.767	28.492	21.721	73.906	59.854

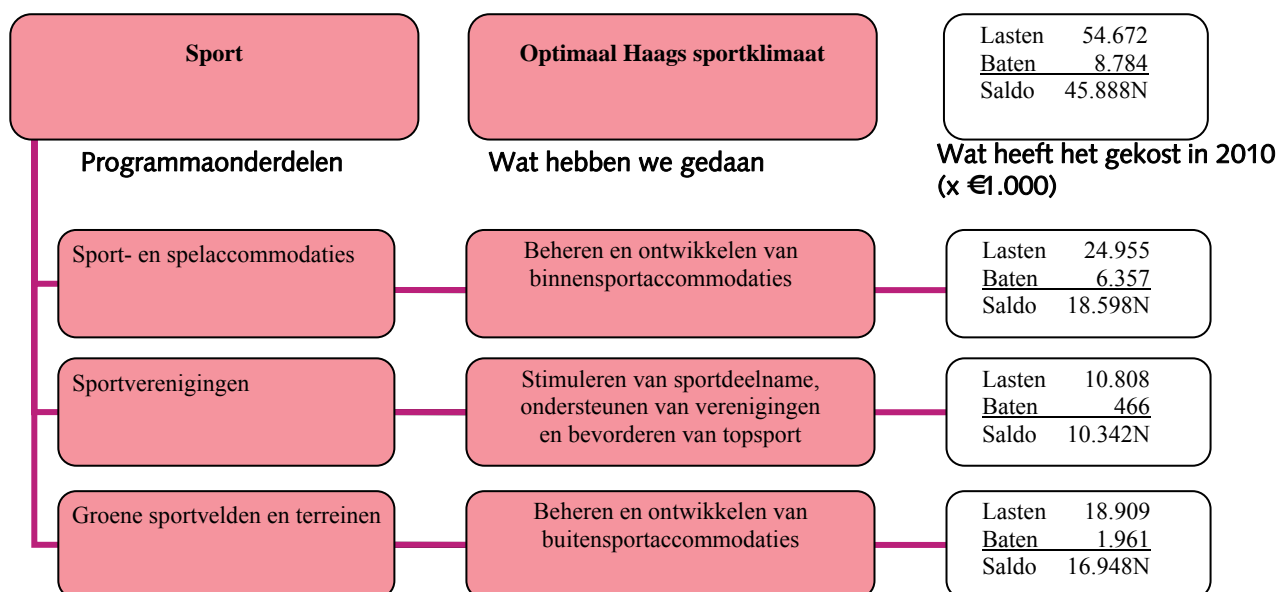
	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	13.729	10.317	13.701
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	-	-	-
Investerings	-	-	-

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.13 Programma Sport

Coördinerend portefeuillehouder: K.P. Klein

Het programma Sport is gericht op een optimaal sportklimaat, zodat zoveel mogelijk Hagenaars regelmatig en intensief sporten op een prettige verantwoorde manier en bij voorkeur in georganiseerd verband. Sport brengt immers mensen bij elkaar, activeert en draagt bij aan een gezonde leefstijl. Sportaccommodaties en sportverenigingen zijn ontmoetingsplaatsen bij uitstek en bieden een sociale structuur van en voor burgers. Daarnaast versterken topsportprestaties en evenementen de positieve beeldvorming van de stad en inspireren velen tot actieve sportdeelname.

Wat hebben we bereikt?

Op diverse manieren stimuleert de gemeente het sportgedrag van Hagenaars. Zo kunnen jongeren meedoen aan schoolzwemmen en krijgen zij lessen lichamelijke opvoeding op school. Vakleerkrachten en sportverenigingen organiseren na schooltijd sportactiviteiten in de directe woonomgeving van de jongeren. Sportstimuleringsprojecten zorgen dat diverse groepen Hagenaars kennismaken met sport en enthousiast worden voor sport. Den Haag kent een goede infrastructuur van sportorganisaties. Deze organisaties bieden veel sportactiviteiten aan en worden daarbij ondersteund door de gemeente. De gemeente zorgt voor goede sportvoorzieningen die bereikbaar, veilig en schoon zijn. Met al deze instrumenten en met de extra impuls vanuit het Haagse actieplan 'Sportief gezond' in 2010 zijn goede voorwaarden geschapen om Den Haag de komende jaren dichtbij Olympisch niveau te krijgen. De gemeente spant zich in om het sportgedrag van haar inwoners positief te beïnvloeden. De sportdeelname was in 2010 iets hoger dan in 2009. Daarmee liggen we op koers.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Nulmeting 2009
% Sportdeelname totaal Den Haag (Bron: Stadsenquête, RSO)	57%	57%	54%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Sportverenigingen

Nieuw beleidskader sport

In 2010 is de sportbeleidsnota 'Den Haag naar Olympisch Niveau 2011-2014' voorbereid. De nota is het gemeentelijke beleidskader voor sport voor 2011 tot en met 2014. Het college heeft de nota eind 2010 goedgekeurd. Begin 2011 is de nota voorgelegd aan de raad.

Bevorderen sportdeelname doelgroep jongeren 6-25 jaar

Als jongeren van jongs af aan kennismaken met sport, krijgen zij een duurzame sportieve leefstijl aangeleerd. De gemeente investeert in naschoolse sportstimulerings- en sportkennismakingsprogramma's dicht bij huis voor jongeren, verzorgd door vakleerkrachten en sportverenigingen. Dit gebeurt mede in samenwerkingsverbanden van school, wijk en sport. In het kader van de 'Impuls brede scholen, sport en cultuur' heeft de gemeente in 2010 40 fte combinatiefunctionarissen aangesteld: 19,5 fte schoolsportcoördinatoren op 62 basisscholen en 12 scholen voor voortgezet onderwijs, 18 fte jeugd sportcoördinatoren (34 functies) op 32 sportverenigingen en 2,5 fte medewerkers cultuur & school. Er zijn bij minder sportverenigingen jeugd sportcoördinatoren aangesteld dan verwacht. Eind 2010 waren er nog vier vacatures. Ook zijn bij enkele clubs twee jeugd sportcoördinatoren aangesteld of is de aanstelling verruimd. De combinatiefunctionarissen zijn verantwoordelijk voor verbinden van onderwijs, sport en cultuur. Zij vullen de Brede School programmatisch in (activiteiten na schooltijd) en ondersteunen sportverenigingen.

De gemeente heeft, zoals elk jaar, diverse sportstimuleringsprojecten uitgevoerd. Het gaat om 10 school sportclubs in het speciaal (basis)onderwijs, de nationale sportweek als beachvolleybalkennismaking voor scholen, scholiers sporttoernooien in 12 verschillende sporten in basisonderwijs en voortgezet onderwijs en vier school sport plusprojecten tussen meerdere scholen en sportverenigingen. Daarnaast heeft de gemeente intensief samengewerkt met de Richard Krajicek Foundation, de Johan Cruyff Foundation en Mondriaan om streetsportsactiviteiten te organiseren op sportief ingerichte buitenruimte. De rijksstimuleringsregeling Buurt-Onderwijs-Sport' is bedoeld om achterstanden van jongeren te verkleinen door aan hen sportactiviteiten aan te bieden. In 2010 zijn in Den Haag zes BOS-projecten uitgevoerd op initiatief van scholen, sportverenigingen, Richard Krajicek Foundation en een welzijnsorganisatie die via samenwerkingsverbanden binnen een wijk, voor jeugd en jongeren een uitgebreid sportaanbod hebben gerealiseerd.

Meedoen alle jeugd door sport

In 2010 is het convenant 'Meedoen alle jeugd door sport' voor het laatste jaar uitgevoerd. In samenwerking met negen sportbonden zijn 54 verenigingen ondersteund bij het werven van allochtone jeugdleden en het versterken van de vereniging. Volgens de tussenmeting in 2009 kregen de deelnemende verenigingen in Den Haag 20% meer leden. Gemiddeld zijn er 12 allochtone jeugdleden per vereniging bijgekomen. De gegevens van de eindmeting zijn begin 2011 bekend. Op acht vmbo-scholen zijn samen met de sportverenigingen naschoolse sportprogramma's uitgevoerd. In het schooljaar 2009-2010 waren er 1.093 deelnemers, dat is 13,5% meer dan in het vorige schooljaar. Ook hebben 11 lokale organisaties sportprojecten uitgevoerd voor kinderen uit hun achterban en hun ouders. In totaal deden 1.000 kinderen en ouders mee aan de wekelijkse sportactiviteiten.

Bevorderen sportdeelname doelgroepen met sportachterstand

De gemeente heeft de sportdeelname van Hagenaars met een beperking of een andere culturele achtergrond en van 55-plussers bevordert door diverse projecten. De inzet voor 2010 was om de sportdeelname te handhaven en mogelijk verder te laten groeien. Enkele voorbeelden: de gemeente reikte de tweede stimuleringsprijs voor sportorganisaties met activiteiten voor senioren uit, en opende een fitplaats in het Zuiderpark met een introductieprogramma afgestemd op senioren. Ook ondersteunde de gemeente een sportstimuleringsproject voor autistische kinderen met normale intelligentie en werden zeven reguliere sportverenigingen geholpen die sportactiviteiten voor gehandicapte Hagenaars organiseerden.

Vanaf 2010 doet Den Haag mee aan het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen. Deze impulsregeling wil mensen die onvoldoende bewegen en daardoor gezondheidsrisico's lopen, stimuleren tot meer sportieve

beweging. De gemeente heeft in overleg met diverse Haagse organisaties een eigen Haags actieplan 'Sportief gezond' opgesteld. Daarmee wil Den Haag minimaal 18.000 Hagenaars bereiken die te weinig actief zijn. De gemeente zet in op zowel jeugd, volwassenen als senioren. Naast projecten voor kwetsbare groepen zoals Hagenaars met beperkingen worden ook stimuleringsprojecten opgezet voor niet kwetsbare, maar wel onvoldoende actieve Hagenaars in diverse leeftijdsgroepen. Zo werkt de gemeente samen met werkgevers om hun werknemers sportief te beïnvloeden. De uitvoering van het actieplan is in het laatste kwartaal van 2010 gestart.

Sportverenigingsondersteuning en –stimulering

De gemeente heeft in 2010 de Haagse sportverenigingen zowel vraaggericht als pro-actief ondersteund. Er is een campagne Verenigingsondersteuning ontwikkeld met expertmeetings, themabijeenkomsten, vrijwilligerscampagne, digitale nieuwsbrief, column 'Den Haag spreekt' en het Sportcafé. Daarnaast is in 2010 een digitale producten- en dienstenetalage ontwikkeld. In totaal zijn door de Helpdesk Verenigingsondersteuning in 2010 meer dan 200 ondersteuningsvragen beantwoord, inclusief 15 begeleidingstrajecten. Bij 14 verenigingen is een Ooievaarsbaan gerealiseerd.

Topsport

Het plan van aanpak Topsport 2008-2010 is begin 2010 geëvalueerd. Het plan is voortvarend en succesvol uitgevoerd. Het topsportbeleid werpt haar vruchten af. Den Haag heeft in korte tijd een grote inhaalslag gemaakt en staat steeds meer op de nationale en internationale topsportkaart. Zo telde Den Haag begin 2010, 30 topsporters met een A of B topsportstatus, in 2008 waren dat er nog maar 10.

De topsport in Den Haag kende in 2010 nog meer hoogtepunten. Den Haag wist in samenwerking met de Nederlandse Hockeybond het WK hockey 2014 definitief binnen te halen. De stad sloot zowel een convenant met de Nederlandse Triathlon Bond als met internationale beachvoetbalbond voor een reeks van internationale beachtriathlon en -soccer toernooien voor 2011, 2012 en 2013. In de zomer was Den Haag het podium voor de World Tour beachvolleybal en het WK 470 zeilklasse. Op het gebied van wedstrijd- en trainingsfaciliteiten voor topsport is het Nationale Trainingscentrum voor zeilen officieel erkend door NOC*NSF, waardoor topzeilers trainen, wonen en studeren in Den Haag. Onderdeel van dit trainingscentrum is de aanleg van een hellingbaan in De Kom en een innosportlab voor zeilen dat gericht is op innovatieprojecten ter bevordering van topzeilen. In 2010 werd ook de eerste paal geslagen van het Hofbad, het vijftigmeterzwembad dat in 2012 in gebruik zal worden genomen. De komst van de tijdelijke turnhal en de aanpassing van Lindobeach voor beachsoccer zijn concrete stappen in voorbereiding op de komst van het Topsport-onderwijscluster in het Zuiderpark.

Ontwikkeling beachsporten

Met het beachstadion op het sportstrand van Scheveningen maakt de gemeente Den Haag nationale en internationale beach (top)sportevenementen in de zomerperiode mogelijk. Het beachstadion trok in 2010 bijna 20.000 bezoekers, dat was iets minder dan de voorgaande jaren. De belangrijkste reden hiervoor waren de slechte weersomstandigheden tijdens de World Tour Beachvolleybal, dat normaliter de grootste publiekstrekker is. In totaal namen circa 1.500 sporters uit 60 verschillende landen deel aan de verschillende toernooien. Als gevolg van de aanpak van de kustzeewering en Plan Moralis stond het beachstadion deze zomer op de nieuwe definitieve locatie. Op basis van een vijfjarig convenant met de Nederlandse Volleybal Bond en de KNVB Beachsoccer is Den Haag gaststad van de top- en talententeams. Met alle partijen werkt Den Haag samen aan het bevorderen van de deelname aan en de belangstelling voor beachsporten in Den Haag (zowel breedte- als topsport). Hierbij wordt extra ingezet op het uitbreiden van beachsporten in wijken en op scholen in de stad.

Ontwikkeling zeezeilhaven

De gemeente heeft in 2010 een advies laten opstellen voor een programma van eisen voor Scheveningen als Olympische zeilhaven. Dit programma geeft inzicht in de (on)mogelijkheden voor een Olympische zeileditie in de haven van Scheveningen en biedt daarmee aanknopingspunten voor de stedenbouwkundige planontwikkeling van Scheveningen Haven. Hieraan wordt invulling gegeven via de samenwerking met het Watersportverbond om nationale talenten en topzeilers te faciliteren. Deze samenwerking is erop gericht om marktpartijen te stimuleren om de zeilactiviteiten in Scheveningen verder te ontwikkelen.

Sport- en spelaccommodaties

Beheren en verbeteren bestaande sporthallen en zwembaden

Het afgelopen jaar is veel aandacht besteed aan verbetering van duurzaamheid, functionaliteit, veiligheid en uitstraling van de accommodaties. Er zijn verschillende maatregelen genomen om energie te besparen, waaronder het aanbrengen van ledverlichting in Boswijk. In Overbosch zijn zonnepanelen geplaatst en in Zuidhaghe zijn de voorbereidingen daarvoor getroffen. Daarnaast heeft in alle accommodaties regulier onderhoud plaatsgevonden. Groot onderhoud heeft plaatsgevonden in het Zuiderpark, Transvaal en Oranjeplein. Opvallend waren de uitgevoerde werkzaamheden in zwembad het Zuiderpark, waar de vloeren, kleedkamers en douches zijn gerenoveerd. In de sporthallen Transvaal en Oranjeplein zijn installatietechnische onderdelen vervangen en nieuwe luchtbehandelingssystemen geplaatst.

Herontwikkeling Zuiderpark

Den Haag wil in het Zuiderpark een nieuw (top)sport-/onderwijscluster realiseren. Naast een topsporthal, een beachhal en een turnhal moet er een onderwijsvoorziening komen met een doorlopende leerlijn van MBO, HBO en universiteit, alle sportgericht. In 2010 is de samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente, de Haagse Hogeschool en Vestia ondertekend. Verder is het definitief stedenbouwkundig plan vastgesteld. Begin 2011 zal een architectenkeuze worden gemaakt die het plan bouwkundig kan uitwerken, inclusief de wijze waarop de buitensportverenigingen gehuisvest gaan worden, in en buiten het Zuiderpark.

Ontwikkeling vijftigmeterzwembad

Voor het nieuwe vijftigmeterzwembad in Leidschenveen-Ypenburg is in 2010 de eerste paal geslagen. De oplevering van het nieuwe zwembad is voorzien in 2012.

Turnhal

In 2010 is een nieuwe, tijdelijke, turnhal aan de Groen van Prinstererlaan geopend.

Groene sportvelden en terreinen

Verbeteren gemeentelijke voorzieningen

De gemeentelijke aanpak is gericht op de verbetering van de kwaliteit van de sportvoorzieningen door onder andere planmatig onderhoud, nieuwbouw en subsidies aan verenigingen voor de vernieuwing of verbetering van hun accommodaties. Het wegwerken van het achterstallig onderhoud voor de buitensportcomplexen is volgens planning voortgezet. Zo is op diverse complexen het asfalt vervangen. Daarnaast heeft de gemeente twee kunstgrasvelden aangelegd en een kunstgrasveld vervangen. Er zijn circa 25 verenigingen met subsidie ondersteund bij het vernieuwen of verbeteren van hun verenigingsaccommodaties.

(Her)ontwikkeling sportvelden

Als gevolg van het raadsbesluit over de nieuwbouw van de Amerikaanse Ambassade aan de Waalsdorperlaan zijn de daar gevestigde verenigingen uitgeplaatst. Voor de fusievereniging SVC '08 is een nieuw complex ingericht met onder andere twee kunstgrasvelden. Haar nieuwe clubgebouw is in 2010 geopend.

Ontwikkeling multifunctionele accommodaties

Op initiatief van de Haagse sportvereniging Duno heeft de gemeente twee multifunctionele veldjes opnieuw ingericht. Deze veldjes zullen zowel door Duno, het Hofstad Lyceum en de jeugd uit de buurt gespeeld gaan worden. Als gevolg van de sloop van de school aan de Roemer Visscherstraat worden nieuwe kleedkamers voor het sportcomplex Aagje Dekenlaan gebouwd. Deze kleedkamers worden, inclusief een nieuw clubgebouw van TAC '90, geïntegreerd in de nieuwbouw van de multifunctionele voorziening van de school. Omdat de Scholengemeenschap Zuidwest als ontwikkelaar nog niet alle procedures heeft doorlopen, is er enige vertraging ontstaan. De start van de nieuwbouw is nu voorzien medio 2011. In het kader van de masterplanontwikkeling Erasmuszone/Leyweg is gestart met een onderzoek naar de haalbaarheid van een nieuw multifunctioneel (sport)complex door clustering van bestaande accommodaties. Na vaststelling van het Investeringsprogramma Stedelijke Ontwikkeling is de ontwikkeling echter voorlopig stilgezet. De gemeente wacht een eventuele private ontwikkeling af. Verder is in 2010 gewerkt aan de aanleg van een sporttuin in Duindorp. Deze multifunctionele sportvoorziening bij

een school wordt gemaakt naar het voorbeeld van de Haagse Sporttuin, bij basisschool Het Startpunt. De oplevering zal in 2011 plaatsvinden.

Ontwikkelen sportief recreatief ingerichte openbare ruimte

Op 13 oktober 2010 is het Cruyff Court Eljero Elia Veld op het Ketelveld in Laak/Molenwijk in gebruik genomen. Dit (vierde) Cruyff Court in de stad wordt omgeven door een rondloopbaan met naastgelegen fitplaats, jeu de boulesbanen en een speeltuin. Het sluit aan op de gelijktijdig verbeterde Richard Krajicek Playground die voor basisschool de Kameleon ligt. Activiteiten worden vanuit de beheerdersruimte met speluitleen georganiseerd. In Laak is aan de Linnaeusstraat een nieuw multifunctioneel veld 'Lipa' aangelegd. De semiopenbare gras-speelvoorziening in Spoorwijk, die ligt achter de sporthal 't Zandje, is geheel van kunstgras en nieuwe hekwerken en doeltjes voorzien. Met de eerder aangelegde lichtmasten is ook dit deel van Laak een goede multifunctionele voorziening rijker, waar druk gebruik van wordt gemaakt. De in 2009 aangelegde semiopenbare fitplaats Diamanthorst bij het Diamantcollege in Haagse Hout is in 2010 voor de playground verder verbeterd. Op het sportpark Steenwijklaan is de eerste fase van de totstandkoming van een beachcourt voor zowel enkele beachverenigingen (volleybal/korfbal/voetbal), maar ook voor semi-openbaar gebruik aangelegd. Vanuit de nota 'Spelen in de stad' zijn op diverse plekken in de stad sportief ingerichte ruimten heringericht of nieuw aangelegd.

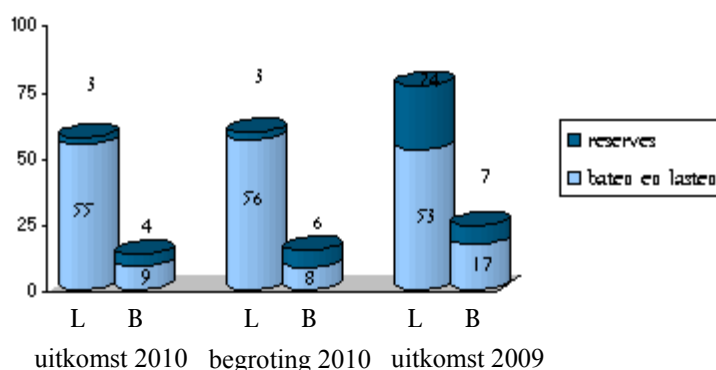
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Sport- en spelaccommodaties	24.955	6.357	24.491	6.015	25.194	6.351
Sportverenigingen	10.808	466	13.067	544	10.405	2.082
Groene sportvelden en terreinen	18.909	1.961	18.871	1.818	17.324	8.457
Subtotaal	54.672	8.784	56.429	8.377	52.923	16.890
Verrekening met reserves	2.732	4.385	2.732	6.378	24.013	7.291
Totaal	57.404	13.169	59.161	14.755	76.936	24.181

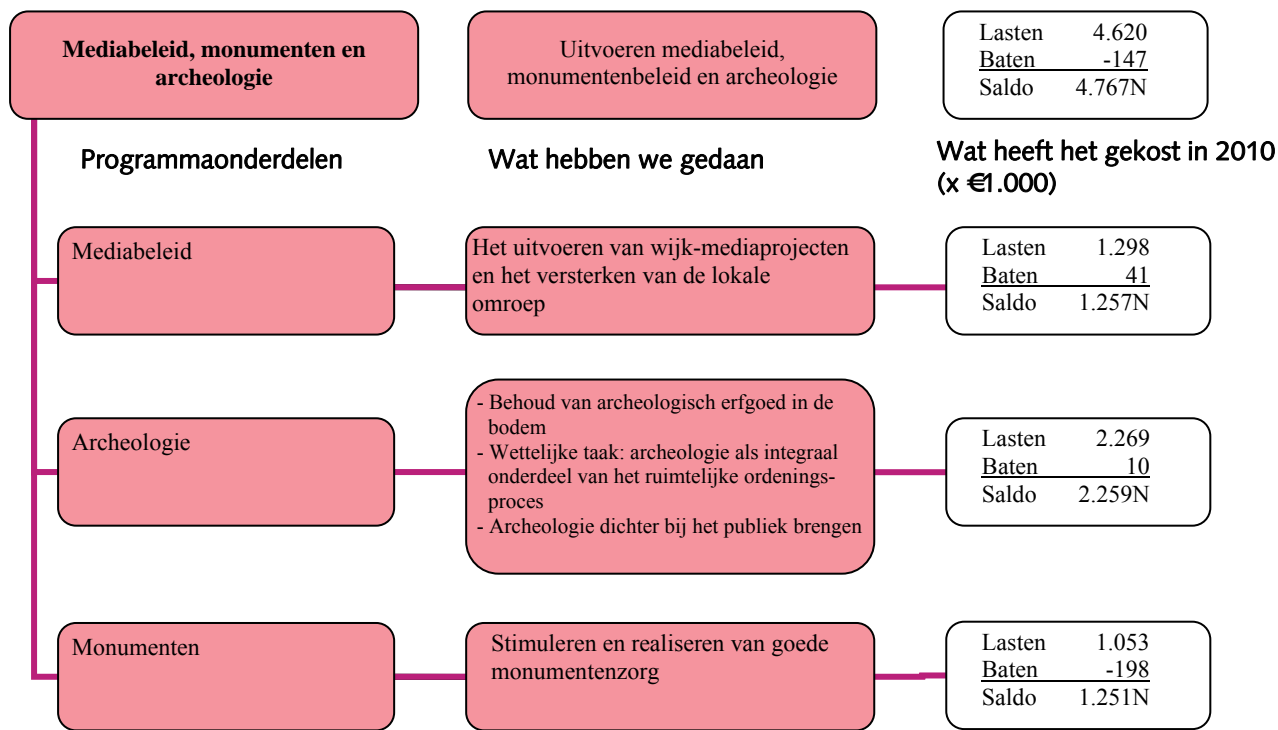
	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	14.736	12.743	16.389
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	5.198	3.553	4.794
Investerings	6.970	8.880	22.726

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.14 Programma Mediabeleid, monumenten, archeologie

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

Wat hebben we bereikt?

De gemeente werkt aan het zo lang mogelijk behouden van het archeologisch erfgoed in de bodem, en wil de bewustwording vergroten van het belang van het archeologisch erfgoed bij de bewoners van de stad. De Monumentenwet bepaalt dat gemeenten de archeologie integraal moeten meewegen in het ruimtelijke ordeningsproces en de vergunningprocedures. Op 17 december 2010 is daartoe het Paraplubestemmingsplan Archeologie door de Raad vastgesteld. Hiermee voldoet Den Haag aan de eis dat alle archeologie op bestemmingsplanniveau is geregeld.

De ontwikkelingen bij de Stadsomroep Den Haag hebben in 2010 een stempel gedrukt op de uitvoering van het mediabeleid. Uiteindelijk is het productiehuis van de stadsomroep in een faillissementsprocedure terecht gekomen. Dit had ook positieve effecten: aansluitend is een intensieve samenwerking met de regionale Omroep West tot stand gekomen. De gemeenteraad is over de loop van het proces uitgebreid geïnformeerd over de achtergronden en over de gemeentelijke inspanningen voor behoud van de lokale publieke programmering.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Mediabeleid

Na een turbulent jaar bij de Stadsomroep Den Haag, dat eindigde in een faillissement van de media BV die voor de Stadsomroep veel werkzaamheden uitvoerde, is er een definitieve oplossing gekomen voor de lokale omroep. De Stadsomroep werkt in de toekomst samen met de regionale zender Omroep West.

De gemeente Den Haag heeft ook bijgedragen aan twee grote evenementen. De uitreiking van de Tegels, de journalistieke jaarprijzen voor radio, tv, dag- en weekbladen vond in 2010 voor het eerst plaats in Den Haag en wel in de Nieuwe Kerk. Ruim 600 vertegenwoordigers van diverse landelijke, regionale en lokale

media waren aanwezig. Ook de Haagse Communicatiedag in februari was een groot succes. Ruim 400 communicatiespecialisten uit het hele land bezochten de dag in het ADO-stadion en luisterden naar vooraanstaande nationale en internationale sprekers.

Verder zijn er in 2010 twee bijeenkomsten in het kader van 'Meet the Press' georganiseerd. Tijdens Meet the Press ontmoet het college van B&W op informele wijze journalisten en medewerkers van landelijke media die in Den Haag werkzaam zijn. Gastsprekers waren (oud)hoofdredacteur van de Volkskrant Pieter Broertjes en (oud) Amerika-correspondent Max Westerman.

Digitale muurkranten en HDP

In 2010 is het project 'Digitale Muurkranten' verder inhoudelijk en technisch doorontwikkeld. 37 Haagse organisaties nemen nu deel in het project, dat worden er steeds meer. Door deze groei loopt de in eigen beheer ontwikkelde software tegen een fysieke grens aan. Eind 2010 is een begin gemaakt met het project Haags Digitaal Platform. In de eerste helft van 2011 wordt het project overgedragen aan de partners in de stad en wordt een vorm van samenwerking ingevuld met stichting Glaslokaal.

Archeologie

De archeologie in Den Haag richt zich op het behoud van het archeologisch erfgoed in de bodem. In 2010 is onderzoek uitgevoerd in/op het Wijndaelerplantsoen, Spui/Lamgroen, Bezuidenhoutseweg, Uithofslaan, het Fazantplein en de Kwartellaan. 96 aanvragen voor bouwprojecten of andere bodemingrepen zijn getoetst op archeologie. Waar archeologisch erfgoed werd verwacht is 32 keer een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd.

De resultaten van onderzoeken worden gebruikt voor bewustwording en kennisvermeerdering van de bewoners van de stad over het verleden. Het archeologisch erfgoed wordt daartoe op allerlei manieren dichterbij het publiek en de Haagse bewoners gebracht. Het kinderboek 'Ypenburg in de steentijd' is uitgekomen en er is een educatief project bij de scholen in Ypenburg uitgevoerd, waarbij alle hogere klassen van de basisschool twee lessen kregen over archeologie. In het atrium van het stadhuis zijn de tentoonstellingen 'Import Europa' en Madestein te zien geweest. Op de rotonde bij de Hubertustunnel is een vergroting van een pot geplaatst als herinnering aan het daar uitgevoerde onderzoek. De dvd 'Achter de schermen van Archeologie' is uitgekomen. Er zijn 34 lessen gegeven aan basisschoollklassen in het project Cultuurmenu. De afdeling archeologie is eind 2010 verhuisd naar de Tempel en probeert dat vorm te geven als archeologisch kenniscentrum van de stad. Van 1 tot en met 5 september is een groot internationaal congres van de European Association of Archaeologists in Den Haag gehouden. Het was voor het eerst in Nederland. Er waren 1.027 bezoekers. Tijdens de dag van de Haagse Geschiedenis is een informatiestand ingericht. Honderden mensen hebben de informatiestand over het archeologisch erfgoed bezocht. Tot slot zijn diverse (wettelijk verplichte) publicaties opgesteld. 60% van de bevolking blijkt archeologie in de openbare ruimte te waarderen.

Monumenten

De monumentenzorg van de gemeente bestaat in hoofdlijnen uit het voeren van cultuurwaardenonderzoek, het geven van beschermingsvoorstellen en -adviezen, het uitvoeren van structuurbeheer en objectbeheer en activiteiten gericht op educatie en communicatie.

Als onderdeel van het cultuurwaardenonderzoek is in 2010 het derde inventarisatierapport van het project instandhouding van graven van 'cultuurdragers' en/of monumentale graven op begraafplaatsen en in kerken afgerond. Dit betreft de inventarisatie van grafmonumenten in de middeleeuwse kerken. Daarnaast is een start gemaakt met het omvangrijke onderzoeks- en inventarisatieproject 'Sporen van smaragd. Het Indisch Erfgoed in het stadsbeeld'.

De gemeente heeft in 2010 vier nieuwe gemeentelijke monumenten aangewezen: de 'Doodencel' c.a. (Van Alkemadeaan 1256), de voormalige Gemeentelijke Telefooncentrale (De Constant Rebecquestraat 51-55), de Elektriciteitscentrale (De Constant Rebecqueplein 20) en de muurreclame van de firma M. Groen (Johannes Camphuisstraat 154-156).

Bij het objectbeheer werd als onderdeel van de recessiemaatregelen € 0,9 mln. ingezet voor twee deelrestauraties: aan de Grote Kerk en de Lutherse Kerk. Deze restauraties zijn gereed. Verder zijn 26 onderhoudsbijdragen verstrekt voor het planmatig onderhoud aan monumentale kerken. Een hoogtepunt was de voltooiing van de door rijk en gemeente gesubsidieerde restauratie van de RK kerk H. Jacobus de Meerdere (Parkstraat). Op het gebied van de educatie en communicatie was de jaarlijkse Open Monumentendag op 11 en 12 september het weer drukbezochte hoogtepunt. Het thema van dit jaar was 'De smaak van de 19^e eeuw'. Bij het Cultuurmenu werd inmiddels aan circa 30 groepen zes uit het basisonderwijs de les 'de stad als museum' gegeven.

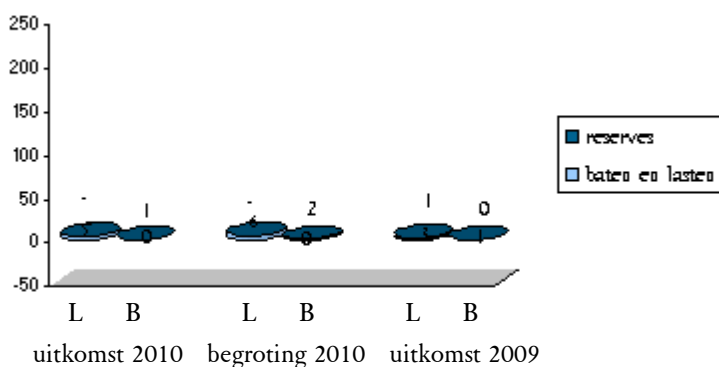
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Mediabeleid	1.298	41	1.242	1	1.143	752
Monumenten	1.053	198	1.428	-	-	-
Archeologie	2.269	10	3.159	-	1.549	8
Subtotaal	4.620	147	5.829	1	2.692	760
Verrekening met reserves	-	1.258	-	1.977	697	382
Totaal	4.620	1.111	5.829	1.978	3.389	1.142

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	1.023	154	2.281
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	-	-	-
Investerings	395	-	-

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.15 Programma Maatschappelijke ondersteuning

Coördinerend portefeuillehouder: K.P. Klein

Maatschappelijke ondersteuning	A. Bevorderen dat alle mensen deelnemen aan de samenleving B. ondersteunen van zelfstandigheid.	Lasten 169.917 Baten 17.151 Saldo 152.766N
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Vrijwilligerswerk	Participatie door middel van vrijwilligerswerk en maatschappelijke activering	Lasten 3.582 Baten -1 Saldo 3.583
Sociaal cultureel werk en emancipatie	Participatie van groepen, buurten en wijken door sociaal-culturele activiteiten, en van vrouwen en homo's door emancipatiebeleid	Lasten 33.349 Baten -30 Saldo 33.379N
Samenlevingsopbouw	Participatie van bewoners bij hun leefomgeving bevorderen. (opbouwwerk met name Boog)	Lasten 2.210 Baten 0 Saldo 2.210N
Ruimte biedende wijkcentra	Participatie bevorderen door het beschikbaar stellen van ruimte in wijkcentra.	Lasten 11.658 Baten 11.357 Saldo 301N
Ouderenbeleid en mantelzorg	Participatie van ouderen en het ondersteunen van mantelzorgers	Lasten 7.439 Baten 169 Saldo 7.270N
Sociaal cultureel werk gehandicapten	Participatie van gehandicapten bevorderen door het gebruik van sociaal-culturele activiteiten	Lasten 868 Baten 0 Saldo 868N
Maatschappelijk werk	Ondersteunen van mensen met complexe maatschappelijke problematiek.	Lasten 13.372 Baten 0 Saldo 13.372N
Advies, informatie en sociaal juridische diensten	Ondersteuning en advisering van mensen bij wet- en regelgeving en sociaal juridische diensten	Lasten 7.533 Baten 451 Saldo 7.082N
Hulp bij het huishouden ouderen en gehandicapten	Ondersteunen van ouderen en gehandicapten bij een zelfstandig huishouden	Lasten 51.779 Baten 4.867 Saldo 46.912N
Vervoer ouderen en gehandicapten	Ondersteunen van ouderen en gehandicapten door het aanbieden van vervoersvoorzieningen.	Lasten 25.344 Baten 301 Saldo 25.043N
Woonvoorzieningen ouderen en gehandicapten	Ondersteunen van ouderen en gehandicapten door het aanbieden van woonvoorzieningen.	Lasten 10.637 Baten 37 Saldo 10.600N
Overige	Interne/externe leveringen	Lasten 2.146 Baten 0 Saldo 2.146N

Iedere Hagenaar moet zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen, in de buurt waar hij of zij zich prettig voelt. En iedere Hagenaar moet kunnen meedoen in de samenleving, andere mensen ontmoeten, aan activiteiten deelnemen en vrijwilligerswerk doen. Dat geldt voor jonge en gezonde mensen, maar ook voor ouderen, voor mensen met een beperking, mensen met een chronische ziekte of mensen die tijdelijk niet over huisvesting beschikken. We streven naar een samenleving waaraan mensen actief deelnemen en voor elkaar klaarstaan, zich inzetten voor een ander, de buurt of een vereniging. We maken daarbij onderscheid tussen participatie en ondersteuning. Bij participatie gaat het om het aanbieden van faciliteiten om deelname van Hagenaars in de wijken en buurten te bevorderen. Bij ondersteuning gaat het om het bieden van voorzieningen voor Hagenaars in een kwetsbare positie, om zo zelfstandig mogelijk deel te kunnen nemen aan de samenleving. Deze centrale gedachte is verwoord in het meerjarenbeleidsplan Wmo 'Zorg voor elkaar' en geconcretiseerd in de uitvoeringsnota 'De Haagse Participatie maatschappij'. Eind 2010 is de inspraak voor beide nota's begonnen.

Wat hebben we bereikt?

Sinds 2010 is het percentage vrijwilligers in onze gemeente aan het stijgen. De tevredenheid van de deelnemers over de inrichting en het aanbod van de buurthuizen is toegenomen, het gebruik in % blijkt aan de lage kant. Met de invoering van budgetsubsidie en de werkwijze 'Welzijn in de wijk' voor de wijkgerichte instellingen is meer effect- en wijksturing vanuit de gemeente, minder bureaucratie en meer ruimte en verantwoordelijkheid voor het uitvoerende welzijnswerk verkregen. De kwaliteit van de zorg in verzorgingstehuizen en verpleeghuizen wordt verbeterd. Ouderenwerkers zijn beter toegerust om samen met zorg- en welzijnspartijen in de stad in te spelen op complexe vraagstukken van ouderen. Het bereik van mantelzorgers is verder verbeterd, ook onder allochtone mantelzorgers.

Het doel is dat iedereen zoveel mogelijk een zelfstandig bestaan kan leiden en optimaal kan participeren in de samenleving. Ook dit jaar heeft de gemeente meer mensen geholpen met vervoers- en woonvoorzieningen. Sinds 1 februari 2010 heeft de gemeente een nieuwe leverancier van Wmo-hulpmiddelen. Op 25 februari werd de vestiging aan de Kerketuinenweg geopend. De burger kan hier terecht om de diverse hulpmiddelen te bezichtigen en zich daarover te laten informeren. Ook worden burgers in de showroom door de gemeente geïnformeerd over diverse gemeentelijke regelingen.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Het aandeel klanten met een Wmo-voorziening dat aangeeft dat deze voorziening bijdraagt aan het zelfstandig kunnen blijven wonen. <i>Bron: SGBO-onderzoek tevredenheid cliënten WMO</i>	78%	85%	84%	84%

De topindicator geeft aan dat een afnemend deel van de mensen met een Wmo-voorziening vindt dat die voorziening bijdraagt aan het zelfstandig kunnen blijven wonen. Beleidsmatig gezien is er echter geen wijziging geweest in het beleid voor woonvoorzieningen of hulp bij het huishouden als gevolg waarvan burgers dat gevoel zouden kunnen krijgen. Het gebruik van de Wmo-voorzieningen neemt al jaren toe, zo ook in 2010, terwijl op grond van gegevens uit de Wmo-monitor blijkt dat het aantal mensen met een beperking dat zelfstandig woont, is toegenomen met bijna vier procent van 28.604 tot 29.703. We zullen de ontwikkelingen scherp blijven volgen

Wat hebben we daar voor gedaan?

Vrijwilligerswerk

In 2010 is de beleidsnota 'ruimte voor vrijwilligers' vastgesteld. Doel is dat alle bevolkingsgroepen meer vrijwilligerswerk doen. Dat is in 2010 gelukt. Meer Hagenaars zijn vrijwilligerswerk gaan doen. Meer vrijwilligersorganisaties hebben een onkostenvergoeding of subsidie gekregen. Vrijwilligersorganisaties konden gebruik maken van ruimte in de gesubsidieerde Haagse welzijnsaccommodaties. Het bemiddelen van vrijwilligers via de vrijwilligersvacaturebank van HOF Promotie Haagse Vrijwilligerswerk en via de

klussen van de stichting Present is verder uitgebreid. Er zijn 136 sociaal-culturele vrijwilligersorganisaties, dat is meer dan voorheen.

Sociaal cultureel werk en emancipatie

Club- en buurthuiswerk

In 2010 zijn drie welzijnsaccommodaties verder opgeknapt en attractiever gemaakt, waardoor meer wijkbewoners zijn uitgenodigd om binnen te komen en samen met andere bewoners activiteiten uit te voeren die de sociale samenhang in de wijk ten goede komen. De tevredenheid van de deelnemers over de inrichting van de welzijnsaccommodaties is toegenomen (rapportcijfer 7,4), de tevredenheid over het aanbod van de buurthuizen blijft constant (rapportcijfer 7,3). Er zijn 8 buurtkamers operationeel. In 2010 is gestart met de aanpak 'Welzijn in de wijk' om het welzijnswerk meer op wijkniveau aan te sturen. De welzijnsorganisaties werken met wijkprogramma's die gebaseerd zijn op de gemeentelijke wijkperspectieven en ambities. De wijkprogramma's hebben een looptijd van vier jaar met de mogelijkheid van een jaarlijkse bijstelling.

Emancipatie

De speerpunten van het emancipatiebeleid 2008-2010 voor vrouwen zijn: maatschappelijke participatie en werk, de voorbeeldfunctie van de gemeente, en voorlichting en communicatie. In 2010 zijn drie buurtvrouwenhuizen operationeel. Er is contact gelegd met 15.000 vrouwen die weinig sociale contacten hebben, en er is voorlichting gegeven aan vrouwen over het starten van een eigen bedrijf en het verkrijgen van een microkrediet hiervoor. Bij de gemeente zijn twee emancipatie-adviseurs aan de slag gegaan in het kader van gender mainstreaming in de gemeentelijke organisatie. De coördinator/intermediair Haagse Maatschap heeft verschillende belemmeringen voor vrouwen om een opleiding te volgen in beeld gebracht; een oplossing voor de verschillende knelpunten wordt gezocht. In het najaar van 2010 heeft de Visitatiecommissie Emancipatie haar eindrapport uitgebracht. Haar aanbevelingen worden verwerkt in de nieuwe nota emancipatie voor 2011-2014, die in juni 2011 wordt gepubliceerd.

Het doel van het homo-emancipatiebeleid in de nota 'Gewoon Anders' is dat homo- en biseksuelen zelfbewust en zichtbaar zichzelf kunnen zijn in Den Haag. Om de Haagse boodschap van tolerantie en respect uit te dragen zijn in 2010 dialoogbijeenkomsten georganiseerd, is een lespakket voor basisscholen ontwikkeld en verspreid en is door het bureau discriminatiezaken, het COC, de Politie Haaglanden en de gemeente volgens een protocol voor meldingen van homospecifiek geweld gewerkt. Er is crisisopvang voor homoseksuele jongeren.

Samenlevingsopbouw

In 2010 hebben 50 algemene bewonersorganisaties subsidie gekregen om de belangen van hun wijk te behartigen, actieve bewonersgroepen te ondersteunen en nieuwe initiatieven te stimuleren.

Er zijn vanuit de verschillende stadsdeelorganisaties activiteiten en initiatieven ontplooid met bewoners(groepen) over tal van onderwerpen zoals burgerschap, herstructurering, veiligheid en maatschappelijke ondersteuning. Via de verschillende stadsdeelorganisaties zijn intensieve contacten onderhouden met de 50 gesubsidieerde Haagse algemene bewonersorganisaties.

Ruimte biedende wijkcentra

Welzijnsaccommodaties zijn belangrijke plekken waar buurtbewoners elkaar ontmoeten. De activiteiten die in de buurthuizen worden uitgevoerd komen de sociale samenhang in de wijk ten goede. In 2010 exploiteerden de welzijnsorganisaties en zelfstandige buurthuizen ruim 60 welzijnsaccommodaties. In 2010 heeft 12% van de bevolking een buurthuis bezocht (2009 9%). De openingsuren en -tijden van de buurthuizen en ontmoetingscentra waren in 2010 hetzelfde als in 2009.

Ouderenbeleid en mantelzorg

Ouderenbeleid

Het ouderenbeleid in Den Haag is gericht op het ondersteunen van ouderen bij hun wens zich te ontwikkelen. 'Maatschappelijk betrokken, zelfstandig, zelfredzaam, meedoen en bijdragen' zijn daarbij

slutelbegrippen. Dit beleid is uitgewerkt in de nota seniorenbeleid 2008-2010, “Oud en wijs genoeg”. De volgende onderdelen uit deze nota zijn in 2010 aangepakt:

- De ambities van de gemeente op het gebied van cultuursensitiviteit bij instellingen voor maatschappelijke dienstverlening en zorg zijn neergelegd in het boek Bijzonder Dichtbij.
- De realisatie van de ambities vindt plaats in samenspraak met een brede stedelijke alliantie.
- Twee ontmoetingscentra voor dementerende ouderen en hun partners zijn gerealiseerd in het centrum van Loosduinen en in Wateringseveld.
- De ledenraad van het Stedelijke Ouderen Commissie is versterkt met adviseurs vanuit de vier welzijnsorganisaties. De inbreng van de stad en een proactieve inzet zijn hiermee verbeterd.
- Drie intergenerationele projecten zijn ontwikkeld.
- Een onderdeel van het seniorenbeleid is het stimuleren van vrijwilligerswerk door ouderen. Diverse initiatieven zijn hiervoor genomen en tot uitvoering gebracht.
- HOF Promotie Vrijwilligerswerk heeft in 2010 12 ouderen getraind als vrijwilligerswerver. Het project ‘senioren voor uw gemeente’, om in ieder stadsdeel 62- en 63 jarigen als vrijwilliger te werven, is gestart.
- In 2010 zijn 637 potentiële vrijwilligers bereikt via beurzen, markten, groepsvoorlichtingen en workshops. Er zijn 98 mensen doorgestroomd naar onder andere vacaturebank, talentenbeurs en de cursus ‘Op weg naar de Gouden Jaren’.
- Het doel om bij elke instelling een geformaliseerd vrijwilligersbeleid in te voeren, is bereikt. Van de 86 aangeschreven organisaties hebben 30 instellingen inmiddels een statuut ingevoerd. Ter vergelijking: landelijk beschikken 50 organisaties over een keurmerk.
- Het Centraal informatiepunt ouderen heeft op verzoek van de gemeente een vrijwilligerscommissie van senioren in het leven geroepen die gemeentelijke folders, brochures, nota’s toetst op leesbaarheid, begrijpelijkheid en informatiewaarde. De commissie heeft de nieuwe website van de gemeente al beoordeeld.
- Diverse projecten gericht op het bestrijden van eenzaamheid onder senioren zijn uitgevoerd, zoals ‘het maatjesproject’ van Buddynetwerk waarbij vrijwilligers gekoppeld worden aan een eenzame ouderen. In 2010 zijn 75 bestaande koppelingen tussen een klant en een vrijwilliger voortgezet en 85 nieuwe koppelingen gerealiseerd.

Naar aanleiding van enkele incidenten in Haagse verzorgings- en verpleeghuizen is in opdracht van de gemeente een onderzoek gehouden naar de kwaliteit van Haagse zorginstellingen en de gemeentelijke verantwoordelijkheid daarbinnen. De incidenten blijken op zich zelf te staan en niet specifiek grootstedelijk of Haags te zijn. Het ontwikkelde kwaliteitssysteem binnen de intramurale ouderenzorg draagt meer dan voldoende bij aan het waarborgen van verantwoorde zorg.

Mantelzorg

De nota ‘Zuinig op mantelzorg’ en het ‘Haags mantelzorgakkoord’ zijn uitgevoerd. Tien partijen hebben het ‘Haags Mantelzorgakkoord 2009-2010’ ondertekend. Zij werken nauw samen met de mantelzorgers om zo goed mogelijk op hun behoeften en wensen aan te sluiten. In 2010 zijn 6.000 mantelzorgpassen en magazines uitgereikt, waardoor mantelzorgers beter op de hoogte zijn geraakt van ondersteuningsmogelijkheden. Daarnaast zijn 1.475 mantelzorgers geregistreerd die in 2010 diensten van de steunpunten mantelzorg hebben afgenomen. Vrijwilligers van de mantelzorgbrigade hebben 1.702 keer respijtzorg geboden. De 18 allochtone mantelzorg ambassadeurs hebben in totaal 1.083 allochtone mantelzorgers bereikt.

Sociaal cultureel werk gehandicapten

Het gemeentelijke beleid is ook gericht op het gelijkwaardig en volwaardig meedoen van mensen met een lichamelijke of geestelijke handicap, afhankelijk van de individuele capaciteiten en interesses. Daarvoor zijn afzonderlijke sociaal-culturele vrijwilligersorganisaties nodig. Ongeveer 4.670 gehandicapten namen in 2010 deel aan het sociaal-cultureel werk.

Maatschappelijk werk

In 2010 hebben de decentrale welzijnsorganisaties subsidie ontvangen voor het uitvoeren van het maatschappelijk werk voor alle Haagse inwoners met materiële en immateriële problemen ter bevordering van hun welzijn en zelfredzaamheid. Voor specifieke doelgroepen hebben ook enkele categoriale instellingen (COC, Cardia, Joods maatschappelijk werk) voor de uitvoering van de hulpverlening subsidie ontvangen. Het maatschappelijk werk heeft in veel gevallen terugval en een beroep op de tweedelijnszorg voorkomen.

Maatschappelijk Activeringswerk

Het maatschappelijk activeringswerk mobiliseert mensen om zich als vrijwilliger in te zetten voor maatschappelijk achtergestelde en/of de sociaal kwetsbare groepen in onze stad. Voorts initieert en begeleidt het maatschappelijk activeringswerk projecten en initiatieven met het doel deelnemers naar zelfstandigheid te begeleiden. In 2010 is aan STEK, MARA, Humanitas en de stichting Dialoog Haaglanden hiervoor subsidie verleend. In 2010 zetten 860 vrijwilligers zich via kleinschalige, innoverende projecten hiervoor in; dit is evenveel als vorig jaar.

Advies, informatie en sociaaljuridische diensten

De gemeente heeft in het kader van Wmo de taak om aan haar burgers voorzieningen te bieden ten aanzien van advies, informatie en cliëntondersteuning. Sociaal juridische dienstverlening (SJD) is één van de voorzieningen waarmee invulling wordt gegeven aan deze taak. SJD is onderdeel van Den Haag OpMaat en wordt uitgevoerd door de medewerkers Advies en Informatie (A&I) en Sociaal Raadslieden. Ook worden veel vragen telefonisch beantwoord door de medewerkers van het Klant Contact Centrum (KCC). De A&I balie op alle stadsdeelkantoren vormt het gezicht van de gemeente naar de burger toe. De burger kan hier terecht met al haar vragen en problemen. De onderwerpen lopen uiteen van kinderopvangtoeslag, belastingvraagstukken, wonen, vervoer, werken, tot noodopvang. De werkzaamheden van de A&I medewerker variëren van informeren, adviseren, doorverwijzen, ondersteunen bij het invullen van formulieren tot het innemen van aanvragen. Als de vraag van de burger zeer complex is of meer juridische kennis vergt, dan wordt deze behandeld door één van de Sociaal Raadslieden. In 2010 was het totaal aantal hulpvragen 204.869. Dit is een stijging van 17% ten opzichte van 2009. Vooral bij het aantal telefonische hulpvragen is een stijging waar te nemen. Het aantal door Sociaal Raadslieden behandelde aanvragen bleef stabiel op 24.334. Uit onderzoek blijkt dat de Haagse burger een 8,2 geeft als waardering voor de toegankelijkheid en de kwaliteit van de geleverde diensten.

Meldcode en sociaal casemanagement

Voor alle Haagse burgers die te maken hebben met meerdere problemen, heeft de gemeente de Meldcode (centraal meldpunt) ingericht. Via de Meldcode komen ook de kwetsbare burgers in beeld die door de bezuinigingen in de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) zonder de juiste ondersteuning zijn komen te zitten. Het meldpunt behandelt sommige crisismeldingen zelf en zet andere meldingen door naar een sociaal casemanager. Deze legt een huisbezoek af, inventariseert de problemen en voert de benodigde acties uit om problemen van de burger op te lossen en/of beheersbaar te maken. Als er al verscheidene hulpverleners actief zijn met hem maar deze werken langs elkaar heen, dan maakt de sociaal casemanager met alle hulpverleners een totaalplan voor de burger/gezin en verbetert hiermee de efficiency in de hulpverlening. De Meldcode is toegankelijk voor alle intermediairen in Den Haag die problematiek signaleren die buiten hun eigen expertisegebied vallen. Door de vele voorlichtingen over de Meldcode weten intermediairs de hem steeds beter te vinden. In 2010 zijn er 2.951 meldingen binnen gekomen. 2.240 meldingen zijn opgepakt door sociaal casemanagers. Het meldpunt heeft 623 meldingen behandeld, waarvan 428 crisismeldingen. Dat is bijna 3 keer zo veel als in 2009.

Hulp bij het huishouden voor ouderen en gehandicapten

In 2010 is de hulp bij het huishouden in rustig vaarwater terechtgekomen. Ongeveer 12.000 mensen maken er gebruik van. Dat is iets meer dan in 2009. Conform de landelijke trend is ongeveer 60% van de geïndiceerde uren eenvoudiger hulp ('HH1') en ongeveer 40% complexere hulp ('HH2'). Voor de levering van hulp bij het huishouden heeft de gemeente contracten met dertien aanbieders.

Er zijn geen wachtlijsten voor de hulp bij het huishouden. Over het algemeen zijn de klanten (zeer) tevreden. De meeste klanten hebben een vaste hulp. Dit wordt positief gewaardeerd. Daarom worden de contracten, die eindigen op 17 april 2011, met een jaar verlengd. In 2010 is gestart met het automatiseren van de afhandeling van aanvragen, inclusief de controles daarop.

Vervoer ouderen en gehandicapten

De Taxibus voerde in 2010 ruim 500.000 ritten uit, bijna 9% meer dan in 2009. 94% van de ritten werd op tijd uitgevoerd, de norm was 93%. Er zijn 573 klachten over de Taxibus binnengekomen, dat is 0,13% van de uitgevoerde ritten. De norm was 0,18%. Er zijn 102 sporthulpmiddelen aangevraagd (29 in 2009). De mogelijkheid om een financiële tegemoetkoming te krijgen, is breder bekend geworden.

Woonvoorzieningen ouderen en gehandicapten

Er zijn in 2010 2.627 woningaanpassingen (inclusief trapliften) gerealiseerd. Dit is een toename van 5%. In 2010 werden 1.370 scootmobielen geleverd (even veel als in 2009) en 1.804 rolstoelen (9% meer dan in 2009).

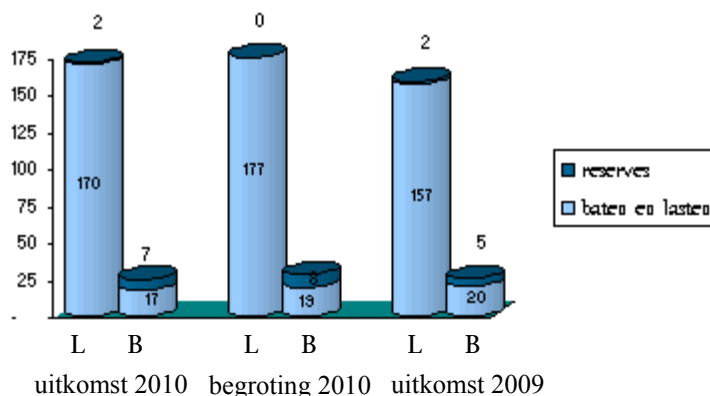
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Maatschappelijk werk	12.973	-	13.344	-	11.412	-
Advies, informatie en sociaal juridische diensten	7.533	451	7.845	482	5.951	684
Ouderenbeleid en mantelzorg	7.439	169	8.125	179	6.843	217
Vrijwilligerswerk	3.582	1-	3.829	1	-	-
Stimuleren maatschappelijk werk door vrijwilligers en instellingen	-	-	-	-	3.693	19
Hulp bij het huishouden ouderen en gehandicapten	51.779	4.867	53.352	7.062	46.308	7.523
Sociaal cultureel werk en emancipatie	33.349	30-	34.339	-	32.727	518
Maatschappelijk activeringswerk	399	-	483	-	350	-
Sociaal cultureel werk gehandicapten	868	-	896	-	824	-
Ruimtebedende wijkcentra	11.658	11.357	11.646	11.391	-	-
Samenlevingsopbouw (opbouwwerk m.n. Boog)	2.210	-	2.590	-	-	-
Vervoer ouderen en gehandicapten	25.344	301	26.143	252	25.424	232
Woonvoorzieningen ouderen en gehandicapten	10.637	37	11.397	60	11.775	10
Interne/ externe leveringen (OCW)	2.146	-	3.112	-	11.776	10.972
Subtotaal	169.917	17.151	177.100	19.427	157.083	20.175
Verrekening met reserves	1.881	7.467	290	8.305	1.710	5.042
Totaal	171.798	24.618	177.390	27.731	158.793	25.217

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	9.317	6.889	14.903
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	7.078	4.653	8.005
Investerings	9.331	15.916	5.226

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.16 Programma Volksgezondheid en Zorg

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)						
Volksgezondheid en Zorg	Bevorderen en beschermen van de gezondheid van Hagenaars en bevorderen van hun zelfstandigheid en deelname aan de samenleving	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>80.514</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>25.544</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>54.970N</td></tr> </table>	Lasten	80.514	Baten	25.544	Saldo	54.970N
Lasten	80.514							
Baten	25.544							
Saldo	54.970N							
Ambulancevervoer	Verzorgen van ambulancevervoer	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>15.098</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>12.826</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>2.272N</td></tr> </table>	Lasten	15.098	Baten	12.826	Saldo	2.272N
Lasten	15.098							
Baten	12.826							
Saldo	2.272N							
Openbare gezondheidszorg	Bevorderen en beschermen van de gezondheid van de Haagse burgers en terugdringen van gezondheidsverschillen	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>25.084</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>8.467</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>16.617N</td></tr> </table>	Lasten	25.084	Baten	8.467	Saldo	16.617N
Lasten	25.084							
Baten	8.467							
Saldo	16.617N							
Forensische geneeskunde in het kader van de Wet op de Lijkbezorging	Taken in het kader van de Wet op de Lijkbezorging en forensische geneeskunde	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>20</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>3</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>17N</td></tr> </table>	Lasten	20	Baten	3	Saldo	17N
Lasten	20							
Baten	3							
Saldo	17N							
Voorzieningen voor vrouwen in noodsituaties	Zorgen voor een adequate opvang, begeleiding en hulpverlening van vrouwen in geweldssituaties	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>5.312</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>2.955</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>2.357N</td></tr> </table>	Lasten	5.312	Baten	2.955	Saldo	2.357N
Lasten	5.312							
Baten	2.955							
Saldo	2.357N							
Thuisloenzorg	Verbeteren van gezondheidstoestand, het psychisch welbevinden en de reactivering van de MO-OGGZ-doelgroep	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>23.817</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>21</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>23.796N</td></tr> </table>	Lasten	23.817	Baten	21	Saldo	23.796N
Lasten	23.817							
Baten	21							
Saldo	23.796N							
Additioneel achterstandsbeleid ouderenbeleid	Mensen met beperkingen kunnen zo lang mogelijk meedoen, zelfstandig en geïntegreerd wonen en functioneren in de samenleving.	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>1.467</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>34</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>1.433N</td></tr> </table>	Lasten	1.467	Baten	34	Saldo	1.433N
Lasten	1.467							
Baten	34							
Saldo	1.433N							
Verslavingszorg	Preventie van probleemgebruik, tijdige aanpak en signalering, gevarieerd opvang- en zorgaanbod en ondersteunen van mantelzorgers	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>9.716</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>1.238</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>8.478N</td></tr> </table>	Lasten	9.716	Baten	1.238	Saldo	8.478N
Lasten	9.716							
Baten	1.238							
Saldo	8.478N							

Wat hebben we bereikt?

Het programma Volksgezondheid en Zorg is gericht op het verbeteren van de gezondheid van alle Hagenaars, vooral van risicogroepen onder jongeren, ouderen, en sociaal kwetsbaren en zwakkeren. De voorgenomen acties uit de Programmabegroting 2010 zijn vrijwel allemaal gerealiseerd. Tegengaan van sociaaleconomische gezondheidsachterstanden is van groot belang. Bijna alle actiepunten uit de nota volksgezondheid “Natuurlijk gezond” zijn ten uitvoer gebracht. De ervaringen en resultaten van deze nota vormen, samen met de gegevens van de gezondheidsmonitor, de input voor de nieuwe nota volksgezondheid, waarvan de voorbereiding in 2010 is gestart.

Doelstelling van het gehandicapten- en ouderenbeleid is dat mensen zo lang mogelijk kunnen meedoen, zelfstandig en geïntegreerd kunnen wonen en functioneren in de samenleving. Ook het beleid voor mensen met een beperking is gericht op de versterking van de eigen kracht en de mogelijkheden van het individu om op eigen wijze mee te kunnen doen aan de samenleving. De Nota Gehandicapten loopt tot en met 2011. In 2010 zijn 21 van de 40 actiepunten volledig of grotendeels afgerond.

Verder is de eerste fase van het Plan van Aanpak ‘Den Haag onder Dak’ afgerond. Eind 2010 hebben vrijwel alle 2.000 dak- en thuislozen een individueel trajectplan (zorg, inkomen en huisvesting). In 2010 is het plan voor de tweede fase ontwikkeld: ‘Den Haag Onder Dak II, voltooiën, bestendigen en verdiepen’. De focus in deze fase ligt op preventie en herstel. De inzet is om ook de hoogrisico groep (ongeveer 1.500 mensen) van een individueel trajectplan te voorzien in 2014. Per jaar gaat het vanaf 2011 om ongeveer 400 trajectplannen.

Topindicator	Realisatie 2010	Realisatie 2009	Nulmeting
Aantal dak- en thuislozen met trajectplan afgezet tegen het totaal aantal dak- en thuislozen <i>Bron: Centraal Coördinatie (CCP) Punt Maatsch. Opvang</i>	2.000/2.000	1.900/2.000	300/2.000

* Het betreft hier (cumulatief) de dak- en thuislozen behorende tot de doelgroep MO/OGGZ en die bij CCP aan het loket CCP/SZW komen (en een intake en trajectplan krijgen).

** In het kader van de nieuwe prestatieafspraken Rijk-G4 (Plan van aanpak Maatschappelijke Opvang, tweede fase) wordt de nieuwe instroom gerapporteerd. In deze tweede fase wordt de ambitie verbreed (preventie van dakloosheid). De hoogrisico groep (cliënten MO/OGGZ die dakloos dreigen te worden) omvat naar schatting 1.500 mensen; de doelgroep van de fase is 3.500 mensen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Ambulancevervoer

Den Haag beschikt over een publieke Ambulancedienst van de GGD. Deze dienst levert een hoogwaardige ambulancezorg. Eind 2007 verwierf de dienst het HKZ-certificaat (HKZ staat voor Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector). De gemeente kiest voor goede kwaliteit, spreiding en paraatheid van ambulancezorg. In de regio Haaglanden is het aantal parate ambulances zo ingericht dat de gemiddelde aanrijtijd voor spoedvervoer in de praktijk acht minuten is. Naast de reguliere ambulancezorg wordt er in de regio Haaglanden bij calamiteiten en grootschalige evenementen opgeschaalder wordt dan extra inzet van ambulances gevraagd. Dat gebeurt gemiddeld 150 tot 170 keer per jaar. De Ambulancedienst heeft in 2010 26.627 declarabele ritten uitgevoerd en 6.228 EHBO-ritten.

Openbare gezondheidszorg

Infectieziektebestrijding

De GGD heeft in 2010 onder meer een inhaalronde van vaccinatie ten behoeve van de influenza A (Mexicaanse griep) georganiseerd en er is inzet gepleegd bij enkele kleinschalige infectieziekte-uitbraken. Verder vond in 2010 ook de logistieke en financiële afwikkeling plaats van de grootschalige vaccinatiecampagne tegen de influenza A. De GGD Den Haag heeft daarnaast de regie in de uitvoering van TBC-bestrijding in de regio Haaglanden en bedient op basis van een overeenkomst met de Dienst Justitiële Inrichtingen de gevangenen en TBS-klinieken in de regio Noordelijk Zuid-Holland voor de TBC-bestrijding. Er zijn in 2010 in de regio Haaglanden 119 nieuwe TBC-gevallen gemeld.

Ook voert de GGD via het Regionaal soa-centrum in de regio de coördinatie op de uitvoering van de aanvullende curatieve SOA-zorg, de aanvullende seksualiteitshulpverlening en de Hepatitis B-vaccinaties aan risicogroepen. In 2010 voerde het regionaal soa-centrum Den Haag 9.204 consulten uit, dat is 19% meer dan in 2009). Hierbij zijn 1.349 soa's gevonden.

Daarnaast worden via het Regionaal soa-centrum Sense-sprekuren georganiseerd door de GGD'en en hun regionale partners Preterm Rutgers en Casa. Sense is het centrum voor seksuele gezondheid. Jongeren onder de 25 jaar kunnen hier terecht voor informatie, vragen en voorlichting over seksualiteit in het algemeen, anticonceptie, ongewenste zwangerschap, etcetera. De Sense-sprekuren vinden plaats bij de organisaties zelf, maar ook bij de drie Jongeren informatiepunten (JIP's) in de regio Haaglanden. In 2010 zijn via deze spreken 2.220 Sense-consulten uitgevoerd. Het Regionaal soa-centrum heeft 505 van deze consulten voor haar rekening genomen.

Van 26 november tot 1 december 2010 vond in Den Haag voor de tweede keer het *Love Life Festival* plaats. Daarin werd aandacht besteed aan de Wereld Aidsdag. In deze week werd via verschillende boodschappen en activiteiten aandacht gevraagd voor seksuele gezondheid. Onder het motto: 'Love Life? Use condoms!' werd het condoomgebruik onder jongeren onder de aandacht gebracht. Nieuw in 2010 was de uitreiking van de Love Life Award voor de beste actie om het condoomgebruik onder jongeren te stimuleren.

In 2010 is door de GGD Den Haag met succes het project '*China aan de Noordzee*' uitgevoerd. De publiekscampagne was gericht op het vergroten van de kennis en bewustwording over Hepatitis B bij in Den Haag wonende Chinezen. Zij zijn ook zoveel mogelijk gescreend op Hepatitis B door middel van een bloedonderzoek, en kregen zonodig een vaccinatie. De doelstelling was 500 Chinezen te screenen. Uiteindelijk zijn 1.296 personen gecontroleerd. Uit de screening bleek dat 5% van de deelnemers drager was van het virus.

Medische milieukunde (Gezondheid en Milieu)

Belangrijke projecten die in 2010 zijn uitgevoerd zijn 'binnenmilieu op Haagse scholen', 'voorlichtingscampagne gezond wonen', 'binnenmilieu in instellingen voor kinderopvang' en 'gezondheid en planvorming'.

Epidemiologie

De GGD voert (epidemiologisch) onderzoek uit en gebruikt monitorsystemen om inzicht te krijgen in de gezondheidssituatie, de gezondheidsverschillen en de oorzaken daarvan. In januari 2010 verscheen de vierde Gezondheidsmonitor. Andere belangrijke onderzoeken die in 2010 werden uitgevoerd en/of opgeleverd waren de OGGZ monitor Haaglanden, de eindevaluatie van het Advies en Steunpunt Huiselijk geweld (ASHG), het onderzoek naar het psychosociaal welbevinden van Turkse meisjes, het onderzoek naar de zorgvraag en het zorgaanbod van Turkse en Marokkaanse ouderen, het Haags Uitgaansonderzoek en vier wijkrapporten over de gezondheid, het zorggebruik en het zorgaanbod in de Haagse krachtwijken.

Gezondheidsbevordering

De nota 'Natuurlijk Gezond!' is de basis voor de preventieve programma's die de GGD met vele Haagse organisaties en instellingen voor Hagenaars ontwikkelt en uitvoert. In 2010 werden preventieve programma's ontwikkeld en uitgevoerd op het terrein van: het voorkomen van hart- en vaatziekten, soa's, misbruik van genotmiddelen, het vergroten van de zelfredzaamheid van ouderen, opvoedingsondersteuning aan ouders, voorkomen en bestrijden van depressie, huiselijk geweld, het voorkómen van zelfdoding (casemanagement van Suïcide Nazorg) en de wijkgerichte aanpak van overgewicht in de krachtwijken.

Het kenniscentrum en het casemanagement van Suïcide Nazorg voor jongeren tussen de 13 en 23 jaar is succesvol. Het doel is dat contact wordt opgenomen met alle jongeren van 13 tot 25 jaar die zichzelf verminken. Gelukkig worden steeds meer jongeren gezien en gevolgd. 167 Jongeren spraken in 2010 met de nazorg, of zijn door hen intensief gevolgd. Uit de evaluatie blijkt dat continue preventieve informatie voor de doelgroep en professionals essentieel is.

Wijkgerichte aanpak van gezondheidsachterstanden

De kansen op een goede gezondheid zijn niet gelijk over de stad verdeeld. De verschillen in gezondheid tussen de bewoners van rijke en arme wijken in Den Haag zijn nog steeds aanzienlijk. De Gezondheidsmonitor (maart 2010) laat zien dat achterstanden sociaaleconomische en sociaal-culturele oorzaken hebben. Gezondheidsproblemen zoals diabetes, vitamine D-tekort en psychosociale problemen komen veel voor bij specifieke groepen niet-westerse Hagenaars. De grootste problemen doe zich voor in de krachtwijken, maar ook in de wijken Regentesse/Valkenboskwartier en Laak-Noord. Met het programma 'Natuurlijk: gezonde wijken!' wordt de zelfredzaamheid van bewoners gestimuleerd. Ook zijn in 2010 ruim 50 initiatieven uitgevoerd van bewoners en professionals rond gezondheidsthema's zoals voeding, beweging, gezonde leefstijl en stress /psychosociale gezondheid. Na de succesvolle afronding van de proef wordt het project gezondheidsmakelaars in de stadsdelen Centrum en Escamp de komende vier jaar voortgezet. Verder vonden in 2010 uitwisseling en bundeling van kennis en expertise over de wijkaanpak plaats met de andere grote steden en organisaties in de stad. Verspreiding van die kennis vond op meerdere manieren plaats, waaronder via internet (www.welzogezond.nl, www.gezondgeweten.nl).

Aanpak van overgewicht jongeren

De aanpak van overgewicht onder jongeren tot 20 jaar werd in 2010 voortgezet met het actieprogramma 'Gezond Gewicht II'. Hiervoor ontvangt de gemeente een rijksbijdrage. In 2010 kregen 1.500 jongeren passende begeleiding. Daarnaast werden in het kader van vroegsignalering op 54 scholen kinderen gemeten en gewogen door de gymleraren. Zo nodig werden de kinderen doorverwezen en kregen ze gerichte interventie om op een gezond gewicht te komen. Voor iedere leeftijdsgroep is er een passende preventieactiviteit uitgevoerd. Ook heeft Den Haag zich in 2010, als een van de eerste grote gemeenten, aangesloten bij de beweging Jongeren op Gezond Gewicht. Daarbij zet iedereen in stad, dorp of wijk zich in om gezond te eten en om bewegen voor jongeren gemakkelijker en aantrekkelijker te maken. Jongeren, hun ouders en hun omgeving staan hierbij centraal.

Aanpak huiselijk geweld

Voor het aanpakken van huiselijk geweld is het van belang te kijken naar het hele gezin. In 2010 is de methode, de zogenaamde 'Haaglandse aanpak', verbeterd. Verder is in 2010 gestart met een onderzoek naar geweldplegerprofielen en het daarbij behorende aanbod. Daarbij is ook aandacht voor de motivatie van de geweldpleger. Eind november is onder de noemer '1 Happy Family?' voor een conferentie over de gezinsaanpak georganiseerd. Ook hebben de huisartsen in de regio Haaglanden in november het 'smash-protocol' ondertekend, waardoor de huisartsen die dienst hebben in de avonden en weekeinden huiselijk geweld kunnen herkennen en bespreekbaar kunnen maken met hun patiënten.

Het Steunpunt huiselijk geweld is verder versterkt met casemanagement voor eengerelateerd geweld en de coördinatie van huisverboden. In 2010 zijn meer dan 200 huisverboden opgelegd. Gestart is met een evaluatie van dit instrument. Ook werden informatiebijeenkomsten georganiseerd over ouderenmishandeling. Op 8 maart 2010 is een publiekscampagne gelanceerd onder de naam 'Eerste hulp bij huiselijk geweld', om de functie van het steunpunt beter onder de aandacht te brengen en om getuigen van huiselijk geweld, zowel professionals als 'omstanders', op te roepen dat te melden. In 2010 werden met de ketenpartners en regiogemeenten convenanten afgesloten over Preventie en Vroegsignalering en over een Meldcode huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

Forensische geneeskunde in het kader van de Wet op de Lijkbezorging

De GGD voert in het kader van de Wet op de lijkbezorging de forensisch geneeskundige taken uit. Hieronder vallen onder ander het verrichten van lijkschouwingen, het toetsen van de procedure van meldingen van artsen van gevallen van euthanasie en het afnemen van wangslimvlies (dna) voor het Nederlands Forensisch Instituut, de politie en de vreemdelingendienst. In 2010 zijn er 183 lijkschouwingen verricht met een natuurlijke doodsoorzaak en 181 lijkschouwingen met een niet-natuurlijke doodsoorzaak. 90 euthanasieverklaringen zijn in 2010 getoetst op de juiste procedure.

Voorzieningen voor vrouwen in noodsituaties

Vrouwenopvang is een onderdeel van de aanpak huiselijk geweld. De instelling voor vrouwenopvang vangt inmiddels ook, als proef, mannen op. Dit doet de gemeente samen met de andere drie grote gemeenten. Deze proef is in overleg met het Rijk verlengd tot eind 2011. Medio 2011 wordt een besluit genomen over

de structurele voortzetting en de manier waarop. In 2010 is veel aandacht besteed aan dagbesteding en ambulante zorg. Vrouwen en mannen worden bij voorkeur in hun eigen omgeving opgevangen, tenzij dit voor hun veiligheid onmogelijk is. Zo wordt de doorstroom bevorderd. De Stichting Wende heeft het laatste deel van haar nieuwe huisvesting betrokken. Met het Leger des Heils is de gemeente nog in overleg over nieuwe huisvesting voor de vrouwenopvang.

Thuislozenzorg

In Den Haag zijn ongeveer 2.000 dak- en thuislozen en ongeveer 1.500 mensen die tot de hoogrisico groep behoren (met veel problemen, niet-zelfredzaam, dreiging dakloosheid). Sinds 2006 zijn er veel opvangplaatsen bij gekomen, onder andere doordat er meer voorzieningen kwamen waaronder twee doorstroomvoorzieningen.

Additioneel achterstandsbeleid ouderenbeleid

In 2010 heeft de gemeente individuele en collectieve voorzieningen, zoals sportclubs en sociaal cultureel werk, voor gehandicapten gesubsidieerd. Zo konden vanaf 2010 sporthulpmiddelen voor mensen met een beperking worden aangevraagd. In 2010 zijn 54 van deze hulpmiddelen aangevraagd. Ook zijn er 241 bushaltes aangepast, zodat ook mensen met een beperking gebruik kunnen maken van de bus. Vanwege het themajaar 'toerisme en handicap' is in 2010 een campagne van start gegaan. Ook heeft de gemeente 17 culturele gebouwen en 21 welzijnsgebouwen toegankelijk(er) gemaakt voor mensen met een beperking. De geplande toetsing van 200 gebouwen is niet gehaald: in 2010 zijn 6 nieuwe woonprojecten door Voorall en SOC getoetst op de richtlijnen voor aanpasbaar bouwen.

In het najaar van 2010 is campagne gevoerd om de 'Stimuleringsregeling Toegankelijkheid' onder Haagse ondernemers bekender te maken. Dit heeft geresulteerd in meer aanvragen voor het toegankelijk maken van gebouwen voor gehandicapten. Verder hebben 17 jongeren met een licht verstandelijke handicap les gekregen in het versterken van hun persoonlijke competenties. Ook hebben 50 schoolklassen, op 16 scholen, gevraagd om voorlichting via workshops. Hieraan wordt, onder verantwoordelijkheid van de stichting MEE, uitvoering gegeven door gehandicapte vrijwilligers. Ook is een kerngroep voor cultuursensitieve zorg opgericht.

Verslavingszorg

Met het project 'Coke van Jou' zijn twee bijeenkomsten in Den Haag gehouden ter ondersteuning van mantelzorgers van druggebruikers. Het Haags Straatteam, dat is ondergebracht bij de GGD, draagt de zorg voor de toeleiding van cliënten vanaf de straat. Een gecoördineerde aanpak met beproefde bemoeizorg-methoden is hiermee gerealiseerd. Ook het proefproject 'Preventie en zorg' uit 2009 is voortgezet, waarmee voor 50 jeugdige probleemgebruikers de drempel naar de verslavingszorg is verlaagd. De voorlichting over de risico's van cannabis neemt sinds 2009 een gelijkwaardige plaats in naast die van alcohol bij cursussen als 'Gezonde school en genotmiddelen' en de voorlichtingen tijdens ouderbijeenkomsten en de puber-oudercursussen. Daarnaast worden voorlichtingsbijeenkomsten gehouden in de coffeeshops.

Voor chronische middelengebruikers worden 60% meer laagdrempelige veeg-projecten aangeboden, waardoor per dag 35 cliënten aan de slag waren. Van laagdrempelige dagbesteding wordt onder meer gebruik gemaakt door bewoners van Woodstock. Deze voorziening voor chronische gebruikers is in het afgelopen jaar steeds beter in de buurt ingebed, wat heeft geleid tot een handtekeningactie van omwonenden vóór handhaving van de voorziening op de huidige locatie. Met de betrokken organisaties is gestart met de voorbereiding voor de, in het coalitieakkoord aangekondigde, sluiting van de gebruikersruimte aan de Van der Vennestraat. Daartoe is als eerste stap het zorggebruik van de cliënten op individueel niveau in beeld gebracht.

Door het alcoholpreventieprogramma 'Natuurlijk: matig met alcohol!' en de campagne 'Den Haag, een Frisse Blik op alcohol' zijn de Haagse burgers zich bewuster van de schadelijke effecten van overmatig alcoholgebruik op de gezondheid en de Haagse samenleving. Dit is gebeurd door voorlichting, interventies en preventiemethoden om houding en gedrag te beïnvloeden, en door de beschikbaarheid van alcohol te

beperken, door handhaving van regels en het voeren van alcoholontmoedigingsbeleid. Zo zijn in 2010 diverse activiteiten uitgevoerd voor en door scholen van het voortgezet onderwijs in Den Haag zoals de 'Braingame' in het kader van de maand van de genotmiddelen. De Braingame is een interactief computerspel dat laat zien wat alcohol met het brein doet, zonder dat je het hoeft te drinken. In de zomer van 2010 is de deelcampagne 'Horeca schenkt verantwoord!' voortgezet. Tijdens 7 evenementen is via de Blauwe Kater aan veel mensen voorlichting gegeven. Ruim 60 vrijwilligers van 3 sportverenigingen hebben deelgenomen aan de cursus 'Verantwoord schenken'. De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) heeft 30 keer gerapporteerd wegens overtredingen van de Drank- en Horecawet. Deze hadden betrekking op overschrijding van de leeftijdsgrenzen (1), de afwezigheid van de leidinggevende (24), sterke drank aanwezig zonder vergunning (3), beschonken ondernemer (1), en vergunning niet in orde (1). Eind november is het keurmerk 'Frisse Sportclub' uitgereikt aan de sportclub die zich het meest vooruitstrevend heeft getoond op het gebied van alcoholmatiging.

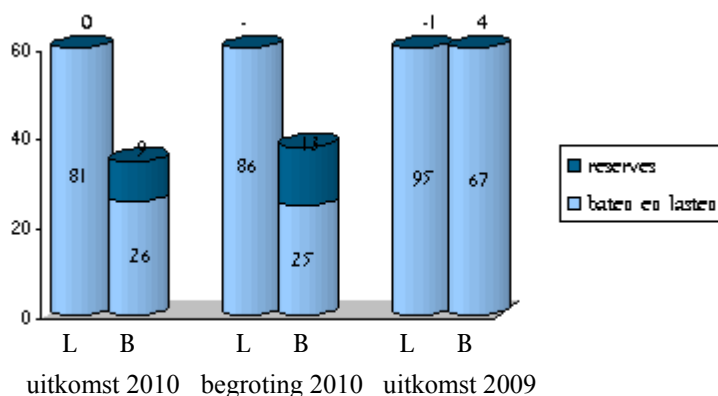
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Additioneel achterstandsbeleid	1.467	34	2.132	-	1.690	518
Voorzieningen voor vrouwen in noodsituaties	5.312	2.955	5.609	2.966	5.111	1.547
Thuislozenzorg	23.817	21	27.149	-	32.417	29.475
Ambulancevervoer	15.098	12.826	13.636	10.920	16.360	18.100
Openbare gezondheidszorg	25.084	8.467	25.026	9.347	30.142	10.282
Verslavingszorg	9.716	1.238	12.037	1.437	9.410	6.653
Forensische geneeskunde ihkv wet op de lijkbezorging	20	3	30	67	33	49
Subtotaal	80.514	25.544	85.619	24.737	95.163	66.624
Verrekening met reserves	335	9.007	-	13.134	2.541	4.300
Totaal	80.849	34.551	85.619	37.871	97.704	70.924

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	5.573	1.111	14.245
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	8.322	6.467	6.467
Investeringen	1.277	1.813	606

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.17 Programma Verkeer

Coördinerend portefeuillehouder: P. Smit

Verkeer	Waarborgen bereikbaarheid Den Haag	Lasten 138.397 Baten 76.357 Saldo 62.040N
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Groei fietsgebruik	<ul style="list-style-type: none"> - Opheffen ontbrekende schakels hoofdroutenet - Uitbreiden hoofdroutenet fiets - Aanleggen fietsenstallingen 	Lasten 1.474 Baten 35 Saldo 1.439N
Groei aandeel openbaar vervoer	<ul style="list-style-type: none"> - Netwerk Randstadrail - Directe treinverbinding Den Haag - Brussel - Betere kwaliteit haltes en stations - Kortere reistijden openbaar vervoer - Bevorderen vervoersmanagement - Aanleggen P+R-plaatsen - Verhogen kwaliteit taxivervoer 	Lasten 4.202 Baten 2.328 Saldo 1.874N
Betere doorstroming autoverkeer op hoofdroutes	<ul style="list-style-type: none"> - Planstudie Rotterdamsebaan - Aanpassen Neherkade (CentrumRing) - Verkennen internationale Ring West - Uitvoeren verkeerscirculatieplan 	Lasten 9.108 Baten 3.567 Saldo 5.541N
Minder verkeersslachtoffers	<ul style="list-style-type: none"> - Aanpak blackspots - Meer 30 km/u-gebieden - Verkeerseducatie op scholen 	Lasten 533 Baten 267 Saldo 266N
Voldoende parkeerplaatsen in minder openbare ruimte	<ul style="list-style-type: none"> - Meer gebieden met parkeerregulering - Nieuwe parkeerplaatsen aanleggen in wijken en buurten - Monitoren parkeerdruk op straat - Nieuwe parkeernormen 	Lasten 2.377 Baten 1.999 Saldo 378 N
Parkeren op straat	Zorgen voor voldoende parkeerplaatsen in de openbare ruimte	Lasten 25.055 Baten 14 Saldo 25.041N
Aanleg wegen, straten en pleinen	De functionele indeling van wegen, pleinen en voetpaden in stand houden om de bereikbaarheid van de stad te verbeteren.	Lasten 85.987 Baten 32.659 Saldo 53.328N
Verkeersregeling	Bevorderen van de verkeersveiligheid en goede afwikkeling van alle verkeer.	Lasten 7.812 Baten 487 Saldo 7.325N
Parkeergarages	Verantwoorden van de financiële gevolgen van de privatisering van parkeergarages.	Lasten 1.848 Baten 326 Saldo 1.522N
Baten parkeerbelasting	Administratie van de baten van de parkeerbelastingen	Lasten 0 Baten 34.676 Saldo 34.676V

Wat hebben we bereikt?

De aanpak Parkeren Woongebieden is in 2010 geëvalueerd in het Valkenboskwartier, Scheveningen Dorp-Oost en Regentessekwartier/Duinoord. In al deze wijken bleek de doelstelling gehaald om de parkeerdruk te laten dalen onder de 90% tijdens de uren dat er voor het parkeren betaald moet worden.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Nulmeting 2010
Objectieve bereikbaarheid Gemiddelde trajectsnelheid auto: - Internationale Ring + inprikkers (km/u) - Stedelijke hoofdwegen (km/u) Reistijd stadsrand tot toplocaties in minuten <i>Bron: Tellingen rijdend verkeer, DSO/V&I</i>	*	44,2 26,7 n.b.	44,2 26,7 n.b.
Het aantal buurten met een parkeerdruk met maximaal 90% <i>Bron: tellingen rijdend verkeer DSO/V&I</i>	**	n.b.	n.b.

* Voor deze nieuwe topindicator, die ook onderdeel uitmaakt van de monitoring van de Haagse Nota Mobiliteit, wordt momenteel een onderzoeksprogramma opgesteld en uitgevoerd. De resultaten van dit programma zijn nog niet beschikbaar. Dit hangt onder andere samen met het feit dat de HNM later wordt vastgesteld dan voorzien, waardoor ook de monitoring later van start zal gaan.

** In aanvulling op de bestaande tellingen in een aantal buurten, moeten vanaf 2011 ook de resterende buurten geïnventariseerd worden. Hiervoor wordt momenteel een onderzoeksprogramma opgesteld en uitgevoerd, waarbij de buurten die uit globale waarneming dicht rond de 90%-norm liggen met voorrang worden onderzocht. De resultaten van dit programma zijn nog niet beschikbaar.

Topindicator*	Vervoerswijzekeuze 2010 (in %)				
	te voet	(brom) fiets	OV	auto	Ander vervoer-middel
Woon-werkverkeer	4	37	22	35	2
Dagelijkse boodschappen	37	34	2	26	1
Bezoek Binnenstad - winkelen	15	33	37	13	2
Bezoek Binnenstad -	12	33	41	12	2
Sport, hobby en recreatie	10	49	6	33	2
Onderwijs	4	40	27	27	2
Bezoek familie/ vrienden in Den Haag	5	44	13	36	2
Bezoek familie/ vrienden buiten Den Haag	0	4	20	71	5

* Bij de begroting 2012 zal mogelijk een voorstel tot aanpassing van deze indicator worden voorgelegd zodat hiervoor ook begrotingswaarden en een nulmeting kunnen worden opgenomen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Groei fietsgebruik

Als meer mensen fietsen, kan (de groei van) het autoverkeer in de stad afnemen. De gemeente streeft ernaar dat er per jaar 2% tot 3% meer kilometers worden gefietst. Hiervoor zijn goede fietsvoorzieningen nodig. De twee belangrijkste verbeteringen van de fietsinfrastructuur zijn het stedelijke fietsroutenet en de uitbreiding van het aantal stallingplekken bij belangrijke publieke bestemmingen en bij de woningen.

Stedelijk fietsroutenet

Bij het voltooiën van het stedelijke fietsroutenet was in 2010 het Meerjarenprogramma Fiets 2007-2010 leidend. In 2010 zijn dat onder andere:

- het vrijliggende tweerichtingenfietspad langs het Malieveld aangelegd;
- vrijliggende fietspaden rondom het kruispunt Erasmusweg - Leyweg aangelegd;
- de rotonde De la Reyweg / Dierenselaan aangelegd;
- de fietsstraat Conradkade aangelegd;
- het voorontwerp van de fietsbrug over de A4 vastgesteld;
- plannen gemaakt voor een 'snelfietsroute' Den Haag - Rotterdam;
- een (rode) asfaltverharding op ongeveer 18 kilometer tegelfietspad aangebracht.

De aanleg van het Trekfietsstracé tussen Ypenburg en het centrum is in 2010 nog niet gestart, omdat het bestemmingsplan moest worden gewijzigd, het ontwerp van de brug bij de Laakkade nog verder uitgewerkt moest worden en het vervangen van de riolering mee moest liften met dit project. De uitvoering start nu in maart 2011.

Fietsenstallingen

In 2010 heeft de gemeente op diverse locaties in het centrum en in woonbuurten nieuwe fietsbeugels geplaatst, de zogenoemde 'nietjes'. Begin 2010 zijn er bij wijze van experiment twaalf fietstrommels geplaatst, zes langs de Schenkade en zes op het Abrikozenplein. Bewoners huren een plek in de trommel bij Biesieklette, die ook het klein onderhoud verricht. Uit de proef blijkt al dat de belangstelling van bewoners in de straten rond beide locaties het aanbod ruim overschrijdt. De fietstrommels hebben geen last gehad van vernieling of graffiti.

In 2010 is gewerkt aan een ontwerp voor een nieuwe buurtstalling aan de Goudsbloemlaan. Die zal in 2011 aangelegd worden. Het realiseren van (in pandige) fietsenstallingen in het centrum verloopt moeizaam. De gemeente is hierbij afhankelijk van de medewerking van verhuurders van ruimten, ook voor de gevraagde zowel ten aanzien van locaties als te betalen huurprijs. Eind 2010 is een nieuwe mogelijkheid ontstaan voor een fietsenkelder in parkeergarage De Laan.

Bij het Centraal Station wordt gewerkt aan structurele en tijdelijke stallingsmogelijkheden voor fietsen. Er komen steeds meer fietsen. Door het niet doorgaan van een grote fietsenkelder onder het Koningin Julianaplein is besloten tot het realiseren van een tijdelijke fietsenstalling bovengronds.

In februari 2010 is het stallingstarief voor de fietsenstallingen van Biesieklette in de binnenstad verlaagd van 60 naar 20 cent. Doel van deze prijsverlaging was om de capaciteit beter te benutten. De stallingen in de binnenstad zijn 23% meer gebruikt dan in 2009 (en 18% meer dan in 2008). In hoeverre dit komt door de stallingstarieven, is nog niet bekend. Ook het verkeerscirculatieplan kan een positieve bijdrage hebben gehad.

Groei aandeel openbaar vervoer

De gemeente streeft er ook naar dat het gebruik van openbaar vervoer sneller stijgt dan andere vervoerswijzen. Hiermee sluit de gemeente zich aan bij de doelstelling van het stadsgewest Haaglanden, die opdrachtgever is voor het OV in de Haagse regio. Per jaar moeten ongeveer 2% meer mensen met het openbaar vervoer reizen.

Netwerk Randstadrail

Onder de noemer 'Netwerk Randstadrail' wordt gewerkt aan diverse tramprojecten. Het is de bedoeling dat vrijwel het volledige tramnetwerk wordt opgewaardeerd naar het niveau van Randstadrail. Ook zal er trammaterieel worden vervangen door materieel met meer capaciteit (30 cm. breder, langer en zwaarder) om de beoogde reizigersgroei op te kunnen vangen. Deze trams gedragen zich daarom anders in de bochten dan de huidige trams. Tramlijn 2 is het eerste aan de beurt. Voor het bredere materieel moeten onder andere de perrons worden aangepast en de bovenleidingmasten verplaatst. In 2010 zijn de werkzaamheden aan het tracé in de gemeente Leidschendam-Voorburg gestart. Enkele haltes in Den Haag zijn ook aangepakt. Eind augustus 2011 moet heel lijn 2 gereed zijn voor breed materieel. Ook is gewerkt aan de tracés van de lijnen 11, 9/17/16 (CS – Wateringse Veld/Vrederust). Voor de lijn RandstadRail 4 is gewerkt aan de verkeerskundige ontwerpen voor het verlengen van de haltes tussen Zoetermeer en de remise Zichtenburg zodat het mogelijk wordt de trams in de spits te koppelen om meer reizigers te kunnen vervoeren.

Actieprogramma Regionaal openbaar vervoer

Het Rijk heeft in 2008 het Actieprogramma Regionaal Openbaar Vervoer vastgesteld. Daarin zijn zes projecten in Haaglanden opgenomen, waaraan het Rijk financieel zal bijdragen (€ 96 mln. van de benodigde € 200 mln.). Daarvan liggen er vier in Den Haag. In 2010 heeft de gemeente gewerkt aan de planvorming rond deze projecten:

- De keerlus bij Madurodam is in 2010 aangelegd;
- het Stationsplein (bij station HS) wordt heringericht. De tramperrons moeten worden verbreed voor de groeiende reizigersstroom. Het plan voor het Stationsplein en voor het brede deel van de Stationsweg is in 2010 vrijwel afgerond. In 2014 moet het Stationsplein gereed zijn om nieuwe tramvoertuigen op lijn 11 en 9 te kunnen laten rijden;
- voor het verbeteren van de doorstroming van het OV op de Koninginnegracht en het geschikt maken van het tracé voor nieuwe tramvoertuigen is € 100 miljoen beschikbaar. Er is in 2010 gewerkt aan een verkeerskundig ontwerp voor een tunnel onder de Koninginnegracht. Tegelijkertijd is, in nauwe samenwerking met belanghebbenden, een brede studie verricht naar alternatieve oplossingen voor het OV op de Koninginnegracht.

Toegankelijkheid

De Wet gelijke behandeling schrijft voor dat bushaltes voor openbaar vervoer geschikt moeten zijn voor gebruik door mindervaliden. Halteperrons moeten worden verhoogd, haltes worden verruimd en informatie en geleidingen worden beter zichtbaar gemaakt. Van de 600 bushaltes zijn er in 2010 105 haltes omgebouwd. In totaal zijn nu 300 haltes omgebouwd. De haltes op het busplatform Den Haag CS worden nog niet aangepast vanwege de ophanden zijnde werkzaamheden.

Taxistandplaatsen

Het voornemen was om in 2010 speciale standplaatsen ter beschikking te stellen aan taxi's met een kwaliteitskeurmerk. Maar het keurmerk voor taxi's is nog niet ingevoerd. De gemeente heeft hierover wel een akkoord met de taxibranche maar het wachten is nog op een wijziging van de Wet Personenvervoer. Vooruitlopend daarop is in 2010 wel gestart met de voorbereiding van taxistandplaatsen. Om het taxivervoer binnen Den Haag te verbeteren legt de gemeente drie standplaatsen aan die alleen toegankelijk zijn voor taxichauffeurs met een keurmerk, bij het Gevers Deynootplein, Den Haag CS en Den Haag HS. De kwaliteitstaxistandplaats Den Haag HS gaat samen met de herontwikkeling van dat gebied. De taxichauffeurs met een keurmerk krijgen naast toegang tot de kwaliteitstaxistandplaatsen ook een beperkte toegang tot de binnenstad.

Betere doorstroming autoverkeer op hoofdroutes

Ondanks de inzet van de gemeente op een forse groei van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer, zal ook het autoverkeer in de toekomst nog aanzienlijk toenemen. In de nieuwe Haagse Nota Mobiliteit zet de gemeente onder meer in op een gegarandeerde autobereikbaarheid van belangrijke (top)locaties in Den Haag. Hiervoor moet het stedelijke hoofdwegensysteem van voldoende kwaliteit zijn. Voor een aantal projecten en studies zijn in 2010 essentiële besluiten genomen.

Rotterdamsebaan

Om de bereikbaarheid van het centrum van Den Haag vanaf de rijkswegen te verbeteren wil de gemeente de Rotterdamsebaan (voorheen het Trekvliettracé) aanleggen. Deze wegverbinding tussen het knooppunt Ypenburg (aansluiting A4 en A13) draagt ook bij aan de ontsluiting van de Binckhorst en gaat sluipverkeer in dit gebied tegen. In 2010 heeft de gemeente de verkeersstudie grotendeels afgerond en zijn de eerste ontwerpen gemaakt. De planstudie zal in 2011 worden afgerond. Dan kan ook de subsidieaanvraag bij het Rijk ingediend worden. Aan subsidiering van de Rotterdamsebaan heeft het Rijk de voorwaarde verbonden dat ook de doorstroming van Neherkade verbetert. De gemeente heeft in 2010 een schetsontwerp van de Neherkade gemaakt. De kruisingen van de Neherkade met de Rijswijkseweg en de Calandstraat zullen gelijkvloers worden heringericht. De kruising met het Leeghwaterplein zal ongelijkvloers worden gemaakt.

Internationale Ring

Een ander onderdeel van de stedelijke hoofdwegenstructuur is de Internationale Ring. Deze Ring moet de autobereikbaarheid van de belangrijke ontwikkelingslocaties aan de kust vanaf de rijkswegen garanderen. Ook wordt gestimuleerd dat het autoverkeer tussen verschillende delen van de stad gebruik maakt van de Ring en niet dwars door de kwetsbare woon- en verblijfsgebieden rijdt. In 2010 is in nauwe samenspraak met belanghebbenden en omwonenden een verkenning gestart van de Internationale Ring West. Hiertoe behoren de N211/Lozerlaan en de Noordwestelijke Hoofdroute. Deze verkenning zal in 2011 worden afgerond met een voorkeursalternatief.

Minder verkeersslachtoffers

Om minder verkeersslachtoffers te hebben en de verkeersveiligheidsbeleving te verbeteren, voert de gemeente preventief beleid, gericht op het voorkomen van verkeersongevallen (aanpak onveilige routes), subjectief beleid, gericht op de verbetering van de verkeersveiligheidsbeleving, en curatief beleid, gericht op de aanpak van locaties waar veel ongevallen gebeuren (blackspots). Het verkeersveiligheidsbeleid concentreert zich op de aanpak van risicovolle trajecten en lokaties (black spots), het verbeteren van de veiligheid op school-thuisroutes, het inrichten van 30 km gebieden en het verbeteren van de (subjectieve) beleving van verkeersveiligheid. Ook verkeerseducatie en voorlichting heeft veel aandacht gekregen.

Hiervoor zijn in 2010 onder andere de volgende projecten uitgevoerd:

- Op 23 peuterspeelzalen en kinderdagverblijven is, in het kader van het project 'Jongleren in het verkeer', een verkeersthemawEEK gehouden, en er zijn 18 ouderavonden gegeven.
- Op 110 scholen zijn dodehoeklessen gegeven, waarbij werd geleerd wat de dode hoek is en dat je vooral uit de dode hoek van een vrachtauto moet blijven;
- 37 Haagse scholen hadden een verkeersleerkracht die gedurende drie jaar praktisch verkeersonderwijs gaf. Hierna wordt van de scholen verwacht dat ze deze lessen overnemen.
- 4286 leerlingen van 121 basisscholen hebben deelgenomen aan het praktische fietsexamen. Dat is 249 leerlingen meer dan in 2009.
- Het mondelinge theoretische examen voor het speciaal onderwijs op 7 scholen (123 leerlingen).
- In 2010 zijn 4 trainingsdagen voor jonge rijbewijsbezitters van 19-24 jaar georganiseerd en 1 finaledag.
- In 2010 werden 167 leerlingen uit de groepen 7 of 8 van 4 basisscholen ingezet als verkeerbrigadiers. 147 ouders en verzorgers zijn verkeersbrigadier.
- Op de website van Den Haag is een kaart te vinden met alle fietslespunten via Google Maps. Op deze kaart staan bovendien gegevens als voor wie de fietslessen bestemd zijn, de kosten van de fietslessen, de contactpersonen, en wanneer de lessen gegeven worden.

Voorlichting en gedragsbeïnvloeding vinden plaats door middel van circa 200 campagneborden met wisselende campagnes gericht op snelheid, gordelgebruik, fietsverlichting en alcoholgebruik. In 2010 zijn er 10 snelheidsinformatie displays aangeschaft. De gemeente heeft nu 20 displays, die rouleren over 80 locaties. Nieuw in 2010 is de aanschaf van een mobiele snelheidsdisplay dat flexibel ingezet kan worden in woongebieden en bij scholen.

Voldoende parkeerplaatsen in minder openbare ruimte

In het Parkeerkader Den Haag heeft de gemeente haar nieuwe parkeerbeleid tot 2020 gepresenteerd. Indien de parkeerdruk op straat 90% of hoger is, zal de gemeente ingrijpen door betaald parkeren in te voeren of nieuwe parkeerplaatsen aan te leggen. Bij (nieuw)bouwontwikkelingen in de stad is de ontwikkelaar verantwoordelijk voor de aanleg van nieuwe parkeerplaatsen. Hiervan kan alleen worden afgeweken als dit op langere termijn niet leidt tot een parkeerdruk van 90% of meer.

Herijking parkeernormen

Het eerste onderdeel waaraan gewerkt is in 2010 is een actualisering van de Haagse parkeernormen. Doel is ook om die normen flexibeler toe te passen. Tegelijkertijd is in de prestatieafspraken over de Haagse Krachtwijken overlegd met de woningbouwcorporaties over een flexibelere toepassing van de parkeernormen bij grootschalige herstructureringsprojecten. Het resultaat hiervan wordt in 2011 verwacht.

2500 nieuwe parkeerplaatsen

In het kader van het programma 'P2500' gaat de gemeente 2.500 parkeerplaatsen aan het parkeeraanbod toevoegen. In eerste aanleg is deze inspanning gericht op de buurten Oud-Leyenburg, Oud-Scheveningen, Vruchtenbuurt, Heesterbuurt en Laakkwartier-oost. In deze buurten is sprake van een dermate ernstig parkeertekort dat toevoegen van extra parkeerplaatsen noodzakelijk is, alvorens betaald parkeren kan worden ingevoerd. Echter, ook op andere plaatsen in de stad is – op kleinere schaal – sprake van zeer ernstige parkeerproblemen. Ook hier kan het programma P2500 een bijdrage leveren. Bij het toevoegen van parkeerplaatsen kan gedacht worden aan het door middel van herinrichtingen creëren van extra ruimte op straat, waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten bij andere ingrepen in de openbare ruimte (bijv. vervanging riool, aanleg fietsvoorzieningen). In sommige gevallen zal de gemeente genoodzaakt zijn te kiezen voor (duurdere) gebouwde voorzieningen. Bij de aanpak wordt enerzijds gekozen voor pragmatisme; meeliften danwel versnellen van reeds voorgenomen ingrepen in de openbare ruimte. Grotere bouwkundige ingrepen anderzijds, vergen meer voorbereiding en tijd. In september zal het college een investeringsprogramma Parkeren presenteren.

Parkeren op straat

In de Schilderswijk is betaald parkeren ingevoerd, in mei in Schilderswijk-Noordwest tussen de Loosduinsekade en Delftselaan, en in november in Schilderswijk/Haagse Mart en Schilderswijk-Midden. De invoering van betaald parkeren in de Heesterbuurt en het Valkenboskwartier heeft geleid tot ernstige uitwijk naar de randgebieden. Op 1 januari 2010 is daarom de kraagregeling in Heesterbuurt-Noord ingevoerd. Dit is een specifieke regeling met afwijkende tijden (17.00-21.00 uur) en afwijkende tarieven voor parkeervergunningen (€ 1) om de uitwijk te minimaliseren.

Na veel reacties uit de Bomenbuurt als gevolg van de invoering van betaald parkeren, is een onderzoek gedaan naar de invoering van betaald parkeren in deze wijk. Aan de grote doorgaande wegen was een meerderheid voor de invoering. Tussen de Valkenboskade en de Goudenregenstraat was er begin 2010 nog geen draagvlak voor betaald parkeren. Per 1 juli is daarom tussen de Groot Hertoginnelaan en de Valkenboskade betaald parkeren ingevoerd. Ook op de Laan van Meerdervoort, tussen deze twee straten, moet per 1 juli betaald worden om te parkeren.

Aanleg wegen, straten en pleinen

In 2010 is het nieuwe voetgangersgebieden aangelegd, als uitvloeisel van het verkeerscirculatieplan. Voornaamste gebieden zijn het Spui, de Grote Markt en de Lutherse Burgwal. In het kader van de recessieprojecten van De Kern Gezond zijn banken geplaatst op de Lange Poten. Ook zijn de herinrichtingen van de Zuidwal en het Westeinde afgerond.

In 2010 zijn op acht plekken knelpunten voor de fietsers verminderd. Deze varieerden van het ontbreken van opstelgelegenheden bij kruispunten en plekken waar fietsers klem gereden worden tot onveilige oversteeksituaties en abrupt eindigende fietsstroken

In 2010 is het eerste deel van de dijk aangelegd voor de nieuwe boulevard Scheveningen. In het najaar is gestart met de herinrichting van de openbare ruimte op dat deel van de dijk. De zandsuppletie is afgerond.

Verkeersregeling

Om de doorstroming op de Centrumring (en Internationale Ring) te verbeteren zijn ruim 25 verkeerslichteninstallaties vervangen of gemoderniseerd. Ook zijn er vier netwerkregelingen aangelegd; twee op de Centrumring en twee op de Internationale Ring. In het voorjaar van 2011 worden de netwerkregelingen geëvalueerd.

Het dynamische parkeerroute-informatiesysteem in de binnenstad is vervangen. Hiermee worden automobilisten vanaf de centrumring via de parkeerroutes naar de parkeergarages geleid. Ook worden zij tijdig over de bezetting van deze garages geïnformeerd.

Parkeergarages

Met Q-Park zijn afspraken gemaakt over de aanpak van de tien garages in de schilderswijk die het meeste onderhoud behoeven. Bovendien zijn er afspraken gemaakt over regulier uit te voeren onderhoud.

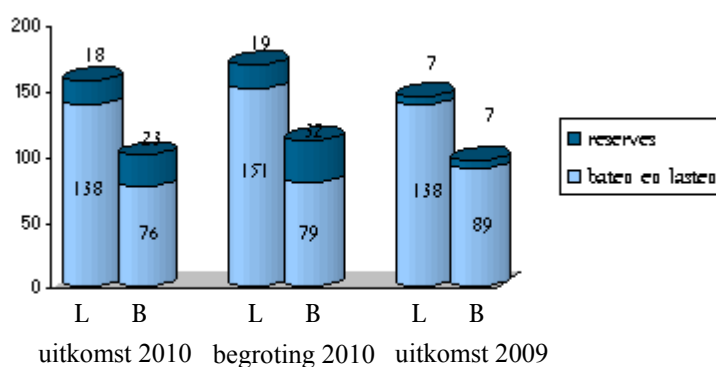
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
P17 050.0.01 Groei fietsgebruik	1.474	35	2.598	1.583	1.060	259
P17 050.0.11 Groei aandeel openbaar vervoer	4.202	2.328	6.927	3.311	4.940	533
P17 050.0.21 Betere doorstroming autoverkeer op hoofdroutes	9.108	3.567	8.845	5.886	7.341	3.069
P17 050.0.31 Minder verkeersslachtoffers	533	267	607	268	471	160
P17 050.0.41 Voldoende parkeerplaatsen in minder openbare ruimte	2.377	1.999	6.268	5.736	407	272
Aanleg wegen, straten en pleinen	85.988	32.659	90.416	29.074	91.130	52.148
Verkeersregeling	7.812	487	7.522	-	9.799	184
Parkeren op straat	25.055	14	25.128	-	22.319	23
Parkeergarages	1.848	326	2.204	-	482	-
Baten parkeerbelasting	-	34.675	-	33.462	-	32.840
Subtotaal	138.397	76.357	150.513	79.319	137.949	89.488
Verrekening met reserves	18.454	23.412	18.741	31.783	6.581	6.606
Totaal	156.851	99.769	169.254	111.102	144.530	96.094

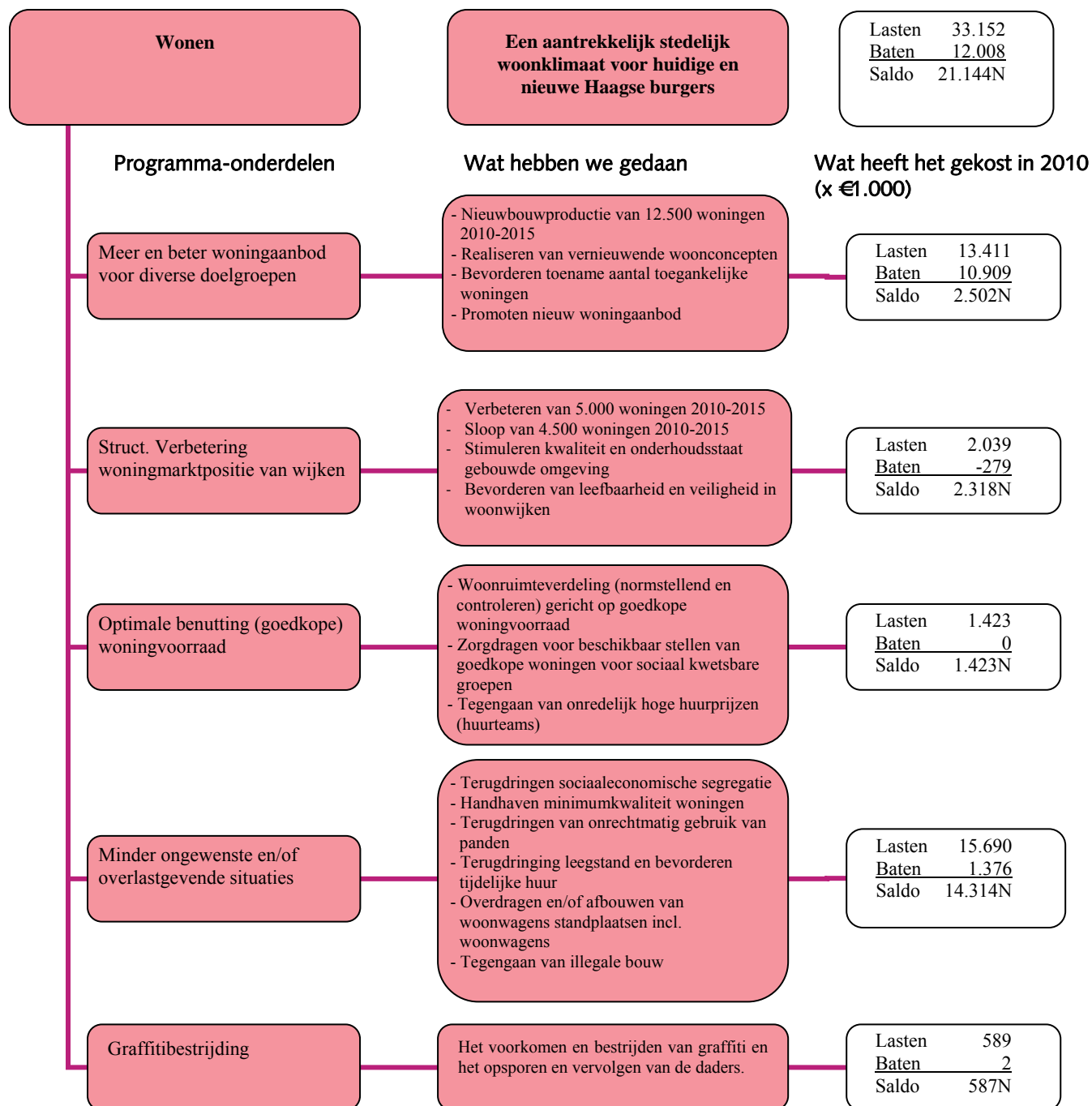
	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	21.061	12.977	26.019
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	572	580	580
Investerings	24.959	56.943	32.044

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.18 Programma Wonen

Coördinerend portefeuillehouder: J.M. Norder

Wat hebben we bereikt?

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2006
Wijziging woningvoorraad				
Opgeleverde nieuwbouw	1.973	2.500	3.669	2.471
Totaal toevoeging aan woningvoorraad	2.495	2000	4.075	2.662
Totaal onttrekkingen aan woningvoorraad	598	900	963	1.622
Saldo wijziging woningvoorraad	1.897	1800	1.800	1.040
<i>Bron: CBS woningvoorraad, bewerking DSO/onderzoek</i>				

Wat hebben we daar voor gedaan?

Meer en beter woningaanbod voor diverse doelgroepen

Woonvisie Den Haag 2009-2020

In 2010 heeft de gemeente in het kader van het actieprogramma van de woonvisie voor verschillende doelgroepen (ouderen, gezinnen, studenten, expats) geïnventariseerd wat de wensen voor hun woning en woonomgeving zijn. Deze wensen zijn in de nota's als 'stedelingen en woonbeleving' en 'woonkwaliteit en woonconcepten' vastgelegd. Daarnaast is er gewerkt aan de prestatieafspraken met corporaties en wordt er door middel van gebiedsadvisering advies op maat gegeven. Hierdoor wordt het niet alleen voor huidige Hagenaars aantrekkelijker om in Den Haag te wonen, maar ook voor toekomstige Hagenaars.

Woningbouwproductie 2010

De gevolgen van de financiële crisis op de woningbouwproductie en de betrokken ontwikkelende partijen en corporaties zijn in 2010 duidelijk merkbaar geweest. Het aantal mensen dat op korte termijn wil verhuizen is scherp teruggelopen. Consumenten zien de mogelijkheden om hun woonwensen te realiseren veranderen. Tegelijkertijd stijgen de prijzen niet meer (zo snel), waardoor het risicobesef bij kopers toeneemt. Het aantal woningverkoop is daardoor sterk teruggelopen. In deze nieuwe realiteit met een afgenomen en veranderde vraag kijken marktpartijen opnieuw naar hun projecten. Projecten worden opgeknipt in kleinere delen, gefaseerd, herontwikkeld en in het uiterste geval gestopt.

De bouw is een laatcyclische sector, waardoor de gevolgen van de economische crisis pas in een later stadium (2011 e.v.) in het aantal opgeleverde woningen tot uiting komt. Het ambitieniveau voor de nieuwbouwproductie in de komende jaren is bijgesteld van 2.500 naar 1.500 op te leveren woningen per jaar.

In 2010 zijn 2.495 woningen opgeleverd, waarvan 522 anders dan nieuwbouw (verbouw, splitsing, omzetten van kantoren in woningen). Tegenover de 2.495 woningen die zijn opgeleverd, staan 598 woningen die onttrokken zijn aan de voorraad met name door sloop van woningen. De netto toevoeging aan de woningvoorraad in 2010 bedraagt daarmee 1.897 woningen.

Om de productie niet te ver in te laten zakken, heeft het rijk in 2009 een tijdelijke stimuleringsregeling woningbouw ingesteld. Deze regeling had betrekking op projecten met koop- en markthuuronwoningen, die als gevolg van de crisis zijn vertraagd, maar kunnen starten in 2010. Samen met het gemeentelijke pakket van maatregelen om de bouwproductie te stimuleren zijn projecten in 2010 aangejaagd. In 2010 zijn in totaal 1.329 woningen gestart.

Woonpromotie

Om Den Haag als aantrekkelijke woonstad te promoten investeerden we in 2010 in de opzet van de nieuwbouweurs, waarbij de woonconsument centraal staat. Via deze weg voorziet de gemeente in het faciliteren van de wensen uit de markt. Daarnaast werd er in 2010 de nieuwe woonwebsite www.wonenindenhaag.nl gelanceerd. Deze is gepromoot door middel van een campagne op Funda en op een HTM tram. Via deze verschillende media wordt een krachtig beeld van 'Den Haag als Woonstad' neergezet.

Jongeren en studenten

Onder studenten is er kwantitatief geen woningnood, maar er is wel een kwalitatief tekort. Om hier verandering in aan te brengen is er afgelopen jaar, in samenwerking met o.a. de Haagse corporaties de vernieuwde 'ik zit hier'-website opgezet. Daarnaast is er een accounthouder studentenhuisvesting actief. Deze heeft een actieprogramma 'jongeren en studentenhuisvesting' opgezet, om de belangen van deze doelgroepen op de Haagse woningmarkt te verbeteren. Dit heeft ertoe geleid dat er in 2010 in totaal 138 studentenwoningen zijn opgeleverd. Daarnaast is volop verbouwd aan de Wolterbeekstraat. Hier komen 43 conservatoriumstudenten te wonen. Ook is in oktober gestart met de bouw van het studentencollege De Klok aan het Enthovenplein. In de zomer van 2011 zullen deze 178 kamers worden opgeleverd voor studenten van het Leiden University College. De ambitie voor deze collegeperiode is om 1.500 kamers in Den Haag te realiseren. In totaal zitten er 1.977 eenheden in de planning.

Tijdelijke huisvesting arbeidsmigranten

In 2010 is voor de locatie aan de Lozerlaan een bouwvergunningsprocedure gestart voor de huisvesting van arbeidsmigranten. In Laakhaven gaat Otto Workforce een voorstel maken voor een nieuw aangeboden locatie. In overleg met de partijen in de Binckhorst wordt er onderzoek gedaan hoe het voormalige gebouw van het AZL beschikbaar en in beheersmatig opzicht geschikt kan worden gemaakt voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

Optimale benutting (goedkope) woningvoorraad

In 2010 zijn 1138 aanvragen voorrangsverklaring behandeld. Op basis hiervan zijn 877 voorrangsverklaringen afgegeven en 261 aanvragen zijn afgewezen. In 2010 is het experiment om stathouders via een voorrangsverklaring in Den Haag te huisvesten geëvalueerd (experiment gestart in 2003). De belangrijkste conclusie is dat alle betrokkenen deze aanpak positief ervaren en dat deze voorrangsverklaring regulier beleid wordt. Er wordt nu gekeken naar de mogelijkheid dit regionaal in te voeren. In 2010 zijn 298 stathouders, met gebruikmaking van een voorrangsverklaring, gehuisvest. Hiermee heeft de gemeente Den Haag haar taakstelling volbracht.

In lijn met het coalitieakkoord is de gemeente in de tweede helft van 2010 bezig geweest met een analyse van het scheefwonen. De intentie is om in 2011, samen met de corporaties, tot een voorstel voor het terugdringen van scheefwonen te komen.

In 2010 zijn er met de corporaties in de regio Haaglanden regionale prestatieafspraken vastgesteld. In deze prestatieafspraken zijn regels omtrent de benutting, productie en verdeling van de sociale voorraad opgenomen.

Structurele verbetering woningmarktpositie van wijken

Verbeteren van particuliere woningen

In 2010 is het actieprogramma 'Bestaande woningen, duurzame woningen' vastgesteld. Van hieruit lopen er op dit moment tal van acties en twee duurzaamheids subsidies voor particulieren in Den Haag: een subsidie voor dak en vloerisolatie en een subsidie voor de aanleg van groene daken. Van beide subsidies wordt goed gebruik gemaakt.

In 2010 is het uitvoeringsprogramma Onderhoud en kwaliteitsverbetering Particuliere Woningvoorraad 2010-2014 opgesteld. Deze notitie vraagt nadrukkelijk aandacht voor onderhoud en kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad, in particulier bezit. Met deze nota verleggen we het accent van een gesubsidieerde aanpak van de woningverbetering naar beheer en onderhoud waarbij duurzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van de eigenaar voorop staan. Ook is er extra aandacht voor de gevolgen van de recessie, ondersteuning van VvE's, het borgen van het basisonderhoud en de samenwerking met particuliere partijen. De ambitie is ten minste tussen 2010-2014 2.500 woningen te verbeteren en 2.500 VvE's te activeren. In 2010 zijn door de VvE-Balie 754 VvE's geadviseerd. Dit heeft het afgelopen jaar geleid tot 372 (door de VvE-Balie) geactiveerde VvE's.

Stedelijke vernieuwing

In 2010 is met de vaststelling van het gemeentelijk MOP ISVIII de derde ISV-periode begonnen. Deze periode loopt van 2010-2014. Er is minder rijkssubsidie dan voorheen beschikbaar. Een aanzienlijk deel van het geld zal in de Krachtwijken geïnvesteerd worden

Verruiming kamerbewoningsbeleid

Het verruimde kamerbewoningsbeleid is afgelopen jaar gemonitord. Een ruwe schatting is dat er in de periode 2009-2010 circa 600 vergunde kamers bij zijn gekomen. Dit levert meer woonruimte op voor groepen als studenten en arbeidsmigranten. In 2010 zijn 215 onttrekkingvergunningen ten behoeve van kamerbewoning afgegeven.

Kraken en leegstand

In 2010 is er een initiatief wet van kracht geworden, waardoor kraken strafbaar is geworden. De wet biedt ook de mogelijkheid om leegstand te bestrijden. Er is vooralsnog afgezien van een leegstandsverordening. Wel wordt er op dit moment actief aan de aanpak van leegstand van kantoren gewerkt (wonen in kantoren).

Leefbaarheid en veiligheid in woonwijken

Het project Pandbrigade kenmerkt zich door een integrale gemeentebrede aanpak: behalve de woonsituatie worden ook de inschrijving in het GBA en de uitkeringssituatie gecontroleerd. Achterstanden op al deze gebieden van handhaving lopen we in bepaalde wijken in. De handhaving hebben we en houden we op een adequaat niveau.

In 2010 is gestart met de aanpak in Den Haag ZuidWest. In 2010 zijn er 6362 integrale controles op adresniveau uitgevoerd. Er zijn 590 juridische producten (aanschrijvingen en waarschuwingsbrieven) de deur uitgegaan en 205 hennepkwekerijen aangeschreven. In 2011 zullen de Haagse krachtwijken Transvaal, Schilderswijk, Stationsbuurt/Rivierenbuurt in beheerfase van de HPB worden opgenomen zoals al op dit moment ook geldt voor de wijken Regentes/Valkenbos, Rustenburg-Oostbroek en Laak. Vanwege het grote succes van de Haagse Pandbrigade zetten we dit beleid in 2011 voort. De Pandbrigade is actief in drie Haagse krachtwijken: Transvaal, Schilderswijk, Stationsbuurt/ Rivierenbuurt.

Meld- en Steunpunt Woonoverlast

Burgers kunnen bij het Meld- en Steunpunt Woonoverlast overlast melden of vragen wat ze kunnen doen bij overlast. De meldingen komen centraal binnen zodat een beeld ontstaat van de woonoverlast in Den Haag. Vervolgens worden de meldingen uitgezet bij de meest geschikte partner om de overlast op te lossen. Dit kan bijvoorbeeld zijn de politie, gezondheidszorg (GGD/Parnassia), de woningbouwcorporaties of bij persoonlijke conflicten het Bureau Bemiddeling & Mediation. Overlast veroorzaakt door onrechtmatig wonen wordt aangepakt door de handhavingsteams van de gemeente en de Haagse Pand Brigade. In 2010 zijn er 1218 overlast meldingen binnengekomen, waarvan er 815 het karakter hadden van onrechtmatig gebruik van de woning of pand. In 403 gevallen ging het om een melding van woonoverlast.

Quick Scan woonoverlast in corporatiecomplexen

Naar aanleiding van signalen over toenemende woonoverlast in de stad is er eind 2010 een verkennend onderzoek naar woonoverlast uitgezet. De resultaten van het onderzoek bevestigen de toenemende irritatie in de stad. In 2011 zullen er voorstellen worden gedaan om woonoverlast te bestrijden.

Minder ongewenste en/of overlastgevende situaties

Handhaven minimum kwaliteit woningvoorraad (intensief beheer)

Intensief beheer Wonen (IBW) zorgt dat de kwaliteit van de woningen op peil blijft. We gaan hierbij uit van Bouwbesluiten en Woningwet. Projectmedewerkers handhaving beoordelen particuliere woningen op bouwkundige/constructieve gebreken en achterstallig onderhoud. Is het niet in orde, dan volgt een aanschrijving. In deze wijken pakken we momenteel het particuliere bezit aan: Duindorp, Heesterbuurt, Rustenburg-Oostbroek, Regentes-Valkenbos, Laak midden en Bezuidenhout. In 2010 zijn 846 woningen na een aanschrijving in goed beheer en onderhoud teruggebracht, waaronder 21 rotte kiezen en brandpanden.

Terugdringen leegstand en bevorderen tijdelijke verhuur

Om de leegstand tegen te gaan, met name in herstructureringsgebieden kan op basis van de Leegstandwet gebruik gemaakt worden van een vergunning om woningen tijdelijk te verhuren. In 2010 zijn 151 vergunningen aan de corporaties afgegeven. Daarnaast is voor 399 eerder afgegeven vergunningen de looptijd verlengd. Ook in het particuliere segment is in 2010 een toename van dit instrument zichtbaar, de oorzaak hiervoor is te vinden in de stagnerende woningmarkt. Hier zijn 59 vergunningen verleend.

Terugdringen van onrechtmatig gebruik van panden en illegale bouw

Met het project Onrechtmatig Wonen verbeteren we de veiligheid en leefbaarheid van buurten. Dit doen we door alle bewoning die niet volgens de wetgeving rondom bouwen en wonen bestaat, aan te pakken. In 2010 heeft de gemeente 986 controles en hercontroles uitgevoerd op onrechtmatig gebruik en illegale kamerverhuur. Er zijn 175 aanschrijvingen verstuurd en 122 woningen in goed beheer gebracht. Ook zijn in 2010 zestig gevallen voor illegale bouw aangeschreven.

Overdragen woonwagencentra

Het aantal woonwagencentra binnen de gemeentegrenzen is vorig jaar met één verminderd. Met de opheffing van de Escamplaan (62 standplaatsen) zijn er anno 2011 nog elf locaties. Met de overdracht van de Bob Oosthoeklaan, een kleine locatie met 5 standplaatsen medio 2010 aan WoonInvest, hebben de woningcorporaties acht van de elf centra in beheer.

Graffiti bestrijding

Bij de aanpak van graffiti- en plakvandalisme is sprake van een vijfsporenbeleid. Het verwijderen van graffiti draagt bij aan het tegengaan van verloedering en vervuiling en het bevorderen van leefbaarheid en veiligheid in woonwijken.

Graffiti-schoonmaakregeling

In 2010 is ongeveer 13.500 m² graffiti en posters verwijderd. In totaal zijn 2.563 deelnemers aangesloten bij de graffiti-schoonmaakregeling. In 2010 is gestart met de samenwerking met bewonersorganisaties. Met acht bewonersorganisaties is een collectief contract afgesloten, waardoor alle bewoners binnen deze gebieden gratis kunnen deelnemen. De samenwerking met bewonersorganisaties heeft het aantal deelnemers sterk bevorderd.

Voorkomen van graffiti en wildplak / daderaanpak

In 2010 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de manier waarop kan worden gehandhaafd op wildplak. Het blijkt dat handhaven wel mogelijk, maar zeer tijdsintensief is. Ook andere manieren om wildplak tegen te gaan (meer in preventieve sfeer) zijn en worden onderzocht.

In 2010 zijn (minimaal) zeven legale muurschilderingen aangebracht om illegale graffiti tegen te gaan. Deze muurschilderingen zijn allemaal voortgekomen uit particuliere initiatieven en gelden. De muurschilderingen blijven allemaal goed intact en worden niet beplakt of ondergespoten. De reacties van omwonenden zijn positief.

Het meldpunt doet aangifte bij de politie van graffiti op panden van deelnemers als de tag te lezen is. In 2010 is 33 keer aanstootgevende of racistische graffiti verwijderd.

Voorlichting

Bureau Halt verzorgt preventielessen graffiti in groep 7/8 basisschool en klas 2 voortgezet onderwijs. Uit de evaluatie blijkt dat jongeren de lessen leerzaam en leuk vinden. Verder zijn door Halt twee jongeren doorgestuurd naar het Meldpunt Graffiti om excuses aan te bieden voor de vernielingen die zij hadden aangericht.

Legale oefenplaatsen

Het Haags Graffiti Platform (onderdeel van stichting Aight) benadert de groep jongeren die illegaal spuit en stimuleert deze jongens richting legale oefenplekken. In 2010 zijn er vijf legale graffiti- oefenplekken in gebruik. Voor stadsdeel Laak zijn de voorbereidingen voor een legale oefenplek in volle gang. De keuze is gevallen op een muur van pro-rail. Deze hebben toegezegd mee te willen werken. De noodzaak voor een legale oefenplek in Leidschenveen-Ypenburg wordt nog onderzocht.

Gezamenlijke aanpak met grooteigenaren

In de samenwerking met de woningcorporaties is geen verandering te melden. Verder zijn er gesprekken gestart met Stedin over de manier waarop het bedrijf verantwoordelijk is voor het uiterlijk van zijn bezit.

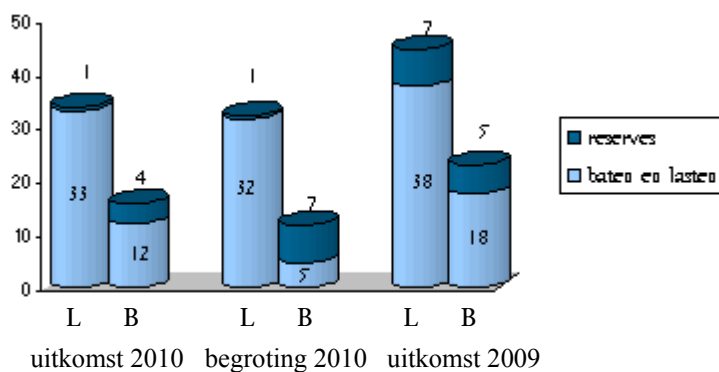
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
P18 050.0.02 Meer en beter woningaanbod voor diverse doelgroepen	13.411	10.909	8.835	2.933	13.307	13.458
P18 050.0.12 Structurele verbetering woningmarktpositie van wijken	2.039	279-	2.523	0	3.679	1.036
P18 050.0.22 Optimale benutting (goedkope) woningvoorraad	1.423	-	1.345	-	1.586	36
P18 TD050.0.32 Minder ongewenste en/of overlastgevende situaties	15.690	1.376	18.257	1.773	18.579	3.092
Graffitibestrijding	589	2	671	-	557	1
Subtotaal	33.152	12.008	31.631	4.706	37.708	17.623
Verrekening met reserves	625	3.860	625	7.113	6.998	5.443
Totaal	33.777	15.868	32.256	11.819	44.706	23.066

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	11.717	17.095	14.952
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	-	2.300	2.300
Investerings	-	-	-

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.19 Programma Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling

Coördinerend portefeuillehouder: J.M. Norder, M. de Jong, P.W.M. Smit

Programma-onderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling	Een duurzame groei en vitalisering van de stad	Lasten 364.954 Baten <u>233.594</u> Saldo 131.360N
Uitwerken Structuurvisie Den Haag	Uitwerken masterplannen	Lasten 16.205 Baten <u>10.222</u> Saldo 5.983N
Gebieds- en projectontwikkeling voor intensief en meervoudig gebruik	- Herstructurering woonmilieu's - Herstructurering bedrijventerreinen - Projectontwikkeling - Locaties voor bijzondere voorzieningen	Lasten 269.087 Baten <u>172.228</u> Saldo 96.859N
Regulering van de gebouwde omgeving	- Bestemmingsplannen en beheersverordeningen - Toetsen bouwprojecten aan regelgeving - Erfpacht - Landmeten en vastgoed	Lasten 45.438 Baten <u>29.795</u> Saldo 15.643N
Bovengemeentelijk afstemming van grensoverschrijdende vraagstukken en programma's	Op peil brengen van kustverdediging	Lasten 1.398 Baten <u>94</u> Saldo 1.304N
Attractieve Haagse binnenstad	- Opstellen en uitvoeren kaderconvenant - Opstellen en uitvoeren - Agenda Binnenstad 2010-2014 - Uitvoeringsconvenant Binnenstadsplan - Intensivering marketing en promotie van de Haagse binnenstad	Lasten 3.902 Baten <u>1.586</u> Saldo 2.316N
Transformatie Binckhorst	Vastleggen beoogde ontwikkeling voor aantrekkelijk wonen, werken, recreëren en bereikbaarheid	Lasten 12.893 Baten <u>6.155</u> Saldo 6.738N

Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling
-vervolg-

Programma-onderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Den Haag Centraal	Gebiedsontwikkeling Den Haag centraal	Lasten 1.024 <u>Baten 3.892</u> Saldo 2.868V
Internationale zone	Gebiedsontwikkeling Internationale zone	Lasten 3.802 <u>Baten 2.173</u> Saldo 1.629N
Kijkduin	Gebiedsontwikkeling Kijkduin	Lasten 766 <u>Baten 11</u> Saldo 755N
Vlietzone	Gebiedsontwikkeling Vlietzone	Lasten 7.936 <u>Baten 5.022</u> Saldo 2.914N
Overige	Optimaliseren van de inkomsten en inzet in bestede middelen en prestaties DSO	Lasten 2.503 <u>Baten 2.416</u> Saldo 87N

Wat hebben we bereikt?

Als gevolg van de crisis en de daarmee samenhangende apparaatsbezuinigingen, was er in 2010 nauwelijks tot geen ruimte om te investeren in nieuwe ontwikkelingen. Het in oktober vastgestelde Investeringsprogramma Stedelijke Ontwikkeling (IpSO) heeft zich vooral gericht op de bestaande portefeuille. Dat de woning- en kantorenmarkt weer eenzelfde dynamiek gaan vertonen als de laatste decennia, is zeer onwaarschijnlijk mede daarom heeft het college zich georiënteerd op een nieuwe strategie voor gebiedsontwikkeling, waarbij de faciliterende rol van de gemeente voorop staat.

De differentiatie van de woningvoorraad in Transvaal is toegenomen waarbij de doelstelling van gemengde wijk verder handen en voeten is gegeven. Met de komst van goede huurwoningen en betaalbare koopwoningen wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het aantrekkelijker maken van de woningmarkt in Transvaal zodat doorstromers een plek kunnen vinden en ook meer kapitaalkrachtiger bewoners aan deze krachtwijk te binden. Voor Transvaal is deze aanpak succesvol te noemen. Echter het tempo is beïnvloed door de kredietcrisis en de gevolgen hiervan voor de vastgoedmarkt.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2008
Aantal vestigers in en vertrekkers uit Den Haag				
- aantal vestigers uit het binnenland	19.008	19.500	18.259	18.259
- aantal vestigers uit het buitenland	15.710	13.000	16.593	16.593
- aantal vertrekkers naar het binnenland	18.028	19.500	17.947	17.947
- aantal vertrekkers naar het buitenland	12.605	10.500	12.619	12.619
<i>Bron realisatie: GBA, bron prognose: Bevolkingsprognose 2010-2030</i>				

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Uitwerken Structuurvisie Den Haag

De verkenningen van de gebiedsuitwerking uit de Structuurvisie laten zien dat de gemeente de planvorming voor alle ontwikkelingsgebieden vrijwel gelijktijdig moet starten. De uitvoering vindt uiteraard wel gefaseerd plaats. Per ontwikkelingsgebied wordt een masterplan opgesteld, in samenspraak met de stad. Met het Investeringsprogramma Stedelijke Ontwikkeling (IpSO), dat op 28 oktober 2010 door de raad is vastgesteld, zijn keuzes gemaakt over de ontwikkeling van de verschillende masterplannen.

Masterplan Kijkduin

In 2010 zou het Masterplan Kijkduin verder worden uitgewerkt. In de besluitvorming rondom het IpSO is besloten dat Kijkduin geen prioritair gebied is. Wel zullen marktinitiatieven worden ondersteund.

Masterplan Scheveningen-Kuststrook

Na de vaststelling van het masterplan door de gemeenteraad in januari 2010 is de uitvoering van het masterplan door de besluitvorming over het IpSO 2011 bijna volledig stil komen te liggen, met uitzondering van de plannen voor het Norfolkterrein en het Noordelijk Havenhoofd. De ambities uit het masterplan bestaan nog steeds, maar voor de uitvoering ligt het initiatief vooral bij marktpartijen.

Nota van uitgangspunten Internationale zone

De Internationale Zone moet het vestigingsklimaat van Den Haag versterken en de internationale aantrekkingskracht vergroten. De gemeente geeft prioriteit aan de ontwikkeling van dit gebied. De nota van uitgangspunten is de fysieke pijler van het programma Den Haag Internationale Stad. In 2011 werken we het plan verder uit.

Masterplan Erasmusveld-Leywegzone

Nadat het Masterplan in 2008 is vastgesteld door de Raad, is verder gewerkt aan de verschillende deelgebieden. Voor het winkelgebied van de Leyweg zijn, in overleg met de vastgoedeigenaren, de eerste verkenningen uitgevoerd voor maatregelen die moeten leiden tot een verdere revitalisering. In overleg met Haag Wonen, Staedion en Vestia is de gebiedsontwikkeling Haveltestraat verder uitgewerkt. Deze gebiedsontwikkeling is ook een businesscase in het kader van de Krachtwijkenaanpak. De realisatie van het Stadskantoor Leyweg is in 2010 bouwkundig afgerond. Het pand zal medio 2011 in gebruik kunnen worden genomen. In 2010 zijn de voorbereidingen gestart voor de inrichting van de openbare ruimte rondom het Stadskantoor. Ter nadere duiding van het nieuwe gebied zijn in Villa Escamp veel programma's georganiseerd zoals literaire avonden, lezingen en tentoonstellingen.

Voor het Erasmusveld zijn in 2010 vooral activiteiten ontplooid voor de verdere ontwikkelstrategie. Door het Rijk is een subsidie toegekend vanuit de 'excellentegebiedenregeling'. In 2010 is gestart met het opstellen van de Nota van Uitgangspunten. Deze activiteiten zijn niet afgerond door de gewijzigde uitvoeringsstrategie IpSO. Daaropvolgend is gestart met het opstellen van een toetsingskader Duurzaamheid Erasmusveld, zodat marktinitiatieven mogelijk worden.

Masterplan Lijn 11, Transvaal en Regentesse-Zuid

Transvaal maakt deel uit van het huidige multicultureel hart van Den Haag vanwege de huidige bevolkingsamenstelling, de vele ondernemers en de voorzieningen. De ambities om dit hart verder te versterken hebben een meerjarig perspectief. De projecten waar de focus op ligt zijn in meer of mindere mate voortvarend aangepakt.

Voor de Haagse Markt is een Nota van uitgangspunten vastgesteld. Op basis hiervan is een grondplan voor de herinrichting opgesteld. Door het IpSO zijn de ambities voor vernieuwing van de kopgebouwen en een aanvullende parkeergarage voorlopig losgelaten. Voor de Paul Krugerlaan is een projectdocument vastgesteld. Er zijn vorderingen gemaakt met de gevelaanpak en met de totstandkoming van een Bedrijven Investeringszone. Verder is een ontwerp gemaakt voor de herinrichting van de laan, maar de uitvoering hiervan is vertraagd, evenals de start van de integrale handhaving daar. Door het IpSO is de voortgang van het project afhankelijk gesteld van de marktpartijen. Staedion en Dexa hebben een initiatiefplan ingediend,

maar dat komt onvoldoende tegemoet aan de ambities van de gemeente. Een onderzoek is gestart naar de mogelijkheid om meerdere marktpartijen te interesseren om hier te investeren.

Regentesse-Zuid

In 2010 is met partner Staedion gewerkt aan de haalbaarheid van de transformatie van Regentesse-Zuid. Tevens is, samen met bewoners en gebruikers, een nieuw ontwerp gemaakt voor het park “De Verademing”.

Masterplan Knoop Moerwijk

In 2010 is door een zelfrealisator gewerkt aan plannen voor de herontwikkeling van een deel van de Fruithaven. De investeringen in Laakhaven West zijn als gevolg van het IpSO beperkt gebleven. De kavels in de Petroleumhaven konden nog niet worden uitgegeven omdat er nog geen bestemmingsplan is vastgesteld.

Masterplan Binckhorst

Met het IpSO 2011 is onder andere besloten dat de gemeente een ondersteunende en reactieve rol zal vervullen bij initiatieven uit de markt in de Binckhorst, en zich inzet voor de Rotterdamsebaan en de Neherkade. Hiervoor is geld beschikbaar gesteld.

A4/Vlietzone

Als gevolg van het IpSO 2011 wordt geen masterplan voor de A4/Vlietzone opgesteld. Eind 2010 heeft het college een nieuwe koers ingeslagen voor de nota van uitgangspunten voor het gebied. Het college kiest ervoor om niet méér te willen vastleggen dan nu noodzakelijk en overzienbaar is. In de eerste helft van 2010 is ambtelijk een intensieve consultatieronde gehouden met maatschappelijke groeperingen en betrokken overheden. Deze heeft een helder en krachtig beeld opgeleverd van de huidige kwaliteiten van het gebied. Dat zal gebruikt worden in de Nota van uitgangspunten.

Gebieds- en projectontwikkeling voor intensief en meervoudig gebruik

Laakhaven West

De woningbouw aan de Calandstraat is niet gestart omdat te weinig mensen interesse hadden. Met het vaststellen van het IpSO is ervoor gekozen eerst de Petroleumhaven te ontwikkelen. In Laakhaven West worden de investeringen beperkt totdat zicht is op grondopbrengsten. Daarom zijn de voorgenomen investeringen daar niet uitgevoerd. Een deelplan is in 2010 verder uitgewerkt in de vorm van een advies voor de ontwikkeling van een Hindoestaans mandircomplex in combinatie met woningen.

Den Haag Zuidwest

In 2010 is met de corporaties afgesproken dat de vernieuwingsambitie in Den Haag Zuidwest blijven bestaan, maar dat ze langzamer worden uitgevoerd. In 2010 zijn in Escamp/Den Haag Zuidwest 286 woningen opgeleverd en waren 281 woningen in aanbouw. Dat is veel minder woningen dan in 2009. De vernieuwing van Den Haag Zuidwest is goed zichtbaar in De Raden, Morgenstond Midden en Moerwijk Zuid. Het Stads kantoor Leyweg is bouwkundig opgeleverd. De krachtwijken-businesscases Mixx Inn met aangrenzende herinrichting van de openbare ruimte en de vernieuwing van het complex Otterrade zijn in 2010 afgerond. De bouw van het Cultuuranker Zuid 57, met een theater, het Koorenhuis en creatieve bedrijvigheid is gestart in 2010. Voorts zijn vorig jaar voor de Sportcampus Zuiderpark intentionele overeenkomsten aangegaan met de Haagse Hogeschool en Vestia en voor Haga met de ontwikkelingscombinatie Proper Stok/Ceres (OCL) en het Haga Ziekenhuis.

Meeuwenhof en Pluvierhof

De eengezinswoningen in de Meeuwenhof zijn in 2010 opgeleverd. De oplevering van de appartementen is doorgeschoven naar maart 2011. De plannen voor de Pluvierhof wijken af van het bestemmingsplan. Er is een bouwaanvraag ingediend met het verzoek voor een vrijstelling op het bestemmingsplan. De verkoop van woningen in de Meeuwenhof verloopt moeizaam. Vestia start de bouw van de Pluvierhof pas als de woningen in de Meeuwenhof zijn verkocht.

Transvaal

In de fysieke pijler in de krachtwijkenaanpak is in 2010 een stevige stap gezet. De projecten Via Salsa en Cabo Verde zijn opgeleverd (inclusief heringerichte openbare ruimte van fase 2). De plannen de Orient en de Hertzogstraat zijn in 2010 gestart. Slechts het laatste plan in fase 3, de koppen Morgenzonlaan, is vertraagd door de recessie. Fase 4 daarentegen heeft vertraging ondervonden van de interne herijkingsoperatie binnen Staedion. Uiteindelijk is de discussie in het voorjaar vlotgetrokken. De planontwikkeling voor de vernieuwing van het bedrijventerrein Uitenhagestraat loopt ook achter. Vooral bij de gronduitgifte van de Plots A1 en A2 aan de zogenoemde doodlopende straatjes zijn nog geen grondreserveringsovereenkomsten afgesloten. Wel is het overleg hierover verder gevoerd zodat er wel uitzicht blijft op dit resultaat.

Mariahoeve

Samen met HaagWonen, Vestia en Staedion knapt de gemeente in 2009 tot en met 2015 Mariahoeve op, zowel fysiek als sociaal en economisch. Woningen, openbare ruimte en groen- en wijkvoorzieningen worden vernieuwd. Het projectdocument Isabellaland is in 2010 vastgesteld en gestart met de uitvoering.

Beatrixkwartier

Het Beatrixkwartier maakt onderdeel uit van de Centrale zone en Nieuw Centrum. Het kantorenareaal moet uitgebreid en/of vernieuwd worden. De Monarch, KPN Kavel en de Grotiusplaats maken daar onderdeel van uit. Eind 2010 is de eerste fase van de vernieuwing van de Monarch gestart, dit omvat de realisatie van ca. 20.000 m² kantoorruimte.

Herstructurering bedrijventerreinen

De locatie SDU-3e fase is afgebouwd en de oplevering is gestart. Voor de Maasstraat is een mediationtraject gevolgd, wat heeft geleid tot vertragingen in het planproces. Er zijn nieuwe afspraken over de herstructurering gemaakt. Hiermee is gestart met de uitwerking van de samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente en Haag Wonen.

De plannen om Scheveningen Haven te transformeren van een bedrijfsterrein naar een authentiek stedelijk centrum, met een mix van visserij, horeca, leisure en wonen, zijn verder gevorderd. Voor het Noordelijk Havenhoofd is een Vispact opgesteld om gezamenlijk met de visserij te werken aan een plan voor het gebied. Medio 2011 zullen de plannen aan de raad worden voorgelegd.

Wijnhavenkwartier en Internationaal Cultuurforum Spui

De bouw van de torens in de eerste fase van het Wijnhavenkwartier vordert gestaag. De oplevering van het onderdeel de Kroon is doorgeschoven naar 2011. De ministeries verhuizen eind 2012. Over het nieuwe dans- en muziekcentrum, dat deel uitmaakt van het project Internationaal Cultuurforum Spui (Spuiplein tot en met Rabbijn Maarsenplein), heeft de raad besloten het versoberde basisplan als uitgangspunt te hanteren. Een definitief besluit wordt medio 2012 genomen over de realisatie.

The Hague University College

The Hague University College gaat naar het Anna van Buerengebouw achter het Centraal Station. Er komen een Onderzoek & Onderwijsprogramma van ruim 5.000 m², horeca, dienstverlening en detailhandel van circa 1.600 m², en bijna 400 studentenwoningen. De bouw start 1 augustus 2011, de oplevering is 1 augustus 2013. De eerste studenten zullen er in het schooljaar 2013-2014 starten met hun opleiding. In februari 2011 worden de contracten tussen de gemeente en Fortress projectontwikkeling met de Universiteit Leiden ondertekend.

World Forum Gebied

Het Rijk, The Hague World Forum BV en de gemeente hebben in 2004 een overeenkomst gesloten voor nieuwbouw voor Europol en een parkeergarage met circa 590 parkeerplaatsen. Ook spraken we af dat de openbare ruimte van 3,2 hectare in het The Hague World Forum wordt vernieuwd. We troffen hiervoor een gezamenlijke financiële regeling. De parkeergarage is inmiddels opgeleverd, het nieuwe hoofdkantoor van Europol wordt begin 2011 opgeleverd. Aansluitend hierop wordt gestart met de aanleg van openbare ruimte. Eurojust heeft haar voorkeur uitgesproken voor de Jan Willem Frisolaan. Het college heeft op basis hiervan de Nota van Uitgangspunten voor deze locatie vastgesteld.

Fokkerterminal en RAC-Hallen

In 2010 is de Fokker Terminal ontdekt door de zakelijke markt. Veel door ministeries georganiseerde congressen hebben hier plaatsgevonden, maar ook productpresentaties. Er is zelfs een videoclip opgenomen. Het pand is een waar vliegwiel voor de Binckhorst en draagt bij aan de benodigde imagoverbetering. In de RAC-Hallen is in 2010 verder geïnvesteerd om beter culturele publieks-evenementen te kunnen bedienen. Ook is de kwaliteit verbeterd zodat zakelijke evenementen hier ook terecht kunnen. Eind 2010 heeft de eerste programmering plaatsgevonden.

Hollands Spoor, Stationsbuurt en oude Centrum

In 2010 is in het IpSO de keuze gemaakt om projecten aan de Laakhaven-zijde van Hollands Spoor te stoppen dan wel aan de markt over te laten. Wel is verder gewerkt aan de planontwikkeling aan de centrumzijde. Het schetsontwerp voor de herinrichting van de openbare ruimte van het Stationsplein is afgerond. De particuliere ontwikkelingen rondom het Stationsplein zijn verder uitgewerkt. Voor de Margadant en Sigmalocatie zijn beginselplannen ingediend. Besluitvorming over de renovatie van het Rode Dorp voor studentenhuisvesting heeft plaatsgevonden. De projecten van de Gestegroep zijn in 2010 stil komen te liggen, begin 2011 worden deze herstart.

Om ruim 300 panden in de Stationsbuurt Oude Centrum samenhangend te kunnen beheren en ontwikkelen is de Wijkontwikkelingsmaatschappij Stationsbuurt Oude Centrum (WOM) opgericht. Tot en met 2010 zijn 120 panden opgeknapt. 20 panden van de WOM vragen extra aandacht. Hiervan zijn er 9 volledig gerestaureerd en worden er 5 in 2011 opgeleverd. De WOM is in 2010 gestart met haar visie over de bijdrage aan de invulling van het beleidskader voor de Stationsbuurt en het Oude Centrum, zoals Quartier Latin en Creatieve bedrijvigheid.

Regulering van de gebouwde omgeving

Bestemmingsplannen

De Wet op de ruimtelijke ordening (Wro) verplicht gemeenten om voor het hele grondgebied bestemmingsplannen vast te stellen. Bestemmingsplannen mogen niet ouder zijn dan tien jaar. Gemeenten krijgen enkele jaren de tijd om alle oude bestemmingsplannen te actualiseren. Daarnaast stellen gemeenten bestemmingsplannen op om nieuwe ontwikkelingen in de stad mogelijk te maken. Een deel daarvan is weer gebaseerd op een uitwerking van de masterplannen. In 2010 zijn in Den Haag 10 bestemmingsplannen vastgesteld, zoals het bestemmingsplan Woonwagenlocaties, Regentesse- Valkenboskwartier en Houtrust. Bovendien had Den Haag met de vaststelling van de beheersverordening Westduinpark in 2010 de primeur van de eerste beheersverordening van Nederland. Ook zijn nieuwe plannen in behandeling genomen. Voor negen plannen is in 2010 het vooroverleg gestart.

Toetsen bouwprojecten aan regelgeving

De Wabo (Omgevingsvergunning) is op 1 oktober 2010 ingevoerd. De aanvrager hoeft nu voor zijn activiteit nog maar één vergunning aan te vragen, bij één loket. Op 1 februari 2010 is het gemeentelijke Wabo-loket gestart. Vanaf 1 oktober is er ook een digitaal loket, hierdoor kan de klant zijn hele vergunningaanvraag vanuit huis regelen. Een paar maanden na invoering is al de helft van de aanvragen digitaal. Toezicht en handhaving worden geleidelijk beter gecoördineerd en op elkaar afgestemd. Ambtelijk is overgestapt op een digitaal werkproces. Hierdoor kan de dienstverlening professioneler worden.

Erfpacht

In het huidige Gronduitgiftesysteem is het mogelijk om grond in volle eigendom van de gemeente te verwerven of het bestaande recht van erfpacht om te zetten naar volle eigendom door middel van aankoop van het zogenoemde bloot eigendom. In december 2010 heeft de raad besloten dat deze aankoop voor de erfpachter aantrekkelijker moest worden, door een verlaging van de aankoopkosten van het bloot eigendom.

Landmeten en vastgoed

In 2010 is het belangrijkste proces van Landmeten en Vastgoed (L&V) ISO gecertificeerd. Het betreft het beheerproces basisregistratie Digitale Topografie. Een andere belangrijke mijlpaal is de oplevering van het BAG-programma (Basisregistratie Adressen Gebouwen). Met het afsluiten van dit omvangrijke programma

heeft de Gemeente Den Haag voldaan aan de eisen die de wet hieraan stelt. Belangrijk hierin waren het realiseren een volledige BAG conforme registratie en het inrichten van onderliggende processen en systemen, waarna een succesvolle aansluiting op de Landelijke voorziening onlangs is gerealiseerd. Met name het laatste halfjaar is door de economische crisis de vraag naar landmeetkundige ondersteuning, juridisch tekenwerk en leveranties teruggelopen.

Bovengemeentelijke afstemming van gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken en programma's

Den Haag op de kaart

Sinds april 2009 wordt gewerkt aan de Metropoolregio Rotterdam – Den Haag. De metropoolregio is in 2010 zichtbaar geworden bij de naamswijziging van Rotterdam-The Hague Airport en de opening van de Randstadrail van Den Haag Centraal naar Rotterdam Centraal met recent een shuttleverbinding naar het vliegveld. Rijk en de betrokken regio's in de zuidelijke randstad hebben in 2010 het inhoudelijke verstedelijkingsprogramma Zuidvleugel vastgesteld en de Meerjaren Infrastructuur en Transport (MIRT) Gebiedsagenda Zuidvleugel gemaakt. Deze beschrijft de opgaven voor Rijk en regio in het komende decennium. Voor Den Haag ligt hier de focus op de Centrale Zone.

Versterking zeevering Scheveningen en Delflandse kust

Ter versterking van de zeevering in Scheveningen wordt tussen de Scheveningse Slag en de keerlus van lijn 11 een zeedijk aangelegd. Daar overheen en doorlopend tot aan de haven vindt een ingrijpende kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte plaats. De uitvoering is in 2009 gestart en loopt door tot in 2011. Ook de Delflandse kust (van Hoek van Holland tot Kijkduin) wordt versterkt. De uitvoering daarvan is gestart in 2008 en loopt door tot eind 2011. De duinen worden verbreed en het strand wordt opgehoogd.

Betere samenhang stedelijke en regionale groenstructuur

De planvorming voor de Nieuwe Driemanspolder is afgerond. Het project is uitvoeringsgereed, maar recent is een probleem ontstaan doordat het Rijk mogelijk het contract wil openbreken. In de regio Haaglanden is het groenfonds operationeel geworden. Voor Hof van Delfland is de ruimtelijke visie vastgesteld en het investeringsprogramma is in concept gereed. Een onderdeel daarvan zijn de Hoffietsroutes van Den Haag naar Rotterdam. Het plan voor de stad-landverbindingen in G4 verband is afgerond en in MIRT-verband geagendeerd.

Attractieve Haagse binnenstad

De binnenstad is bepalend voor de Haagse economie qua imago, bestedingen en werkgelegenheid. Per jaar trekt de Haagse binnenstad zo'n 32,5 miljoen bezoekers wat van belang is voor heel Den Haag. In het Coalitieakkoord Den Haag 2010-2014, Aan de slag! wordt dan ook ingezet op de binnenstad als economisch topgebied. Voorop staat dat gemeente en private partijen gezamenlijk doelgericht en creatief te werk gaan. In de binnenstad worden op kansrijke locaties interessante vernieuwende concepten toegevoegd in de combinatie van winkels, horeca, cultuur en vermaak.

Binnenstadsplan 2010-2020; Naar een complete Haagse binnenstad!

In 2010 heeft de gemeenteraad ingestemd met het Binnenstadsplan Den Haag 2010-2020; 'Naar een complete Haagse binnenstad!'. Gekozen is voor vijf speerpunten: (1) versterken van de woonfunctie; (2) cultuur een sterkere stempel laten drukken op de binnenstad; (3) winkels, horeca en toerisme versterken; (4) de sfeergebieden herkenbaarder maken en de oriëntatie voor de bezoekers verbeteren; (5) intensiveren van de marketing van de (binnen)stad. Belangrijk is duidelijk de eigen identiteit (de Haagse Signatuur) van de Haagse binnenstad ten opzichte van andere binnensteden.

De regie op de uitvoering van het Binnenstadsplan 2010-2020 is een gezamenlijke opgave en een gedeelde verantwoordelijkheid van publieke en private partijen. In december 2010 is dan ook het Kaderconvenant Binnenstadsplan Den Haag 2010-2020; Naar een complete Haagse binnenstad! getekend door de Kamer van Koophandel, Stichting Binnenstad en gemeente Den Haag. Partijen onderschrijven daarin de visie, missie en doelstellingen in het Binnenstadsplan Den Haag 2010-2020. Verder is in 2010 als eerste stap in de vernieuwing van de marketingcampagne van de stichting Marketing Haagse Binnenstad gebruik gemaakt van beelden die karakteristiek zijn voor de Haagse binnenstad.

Marketing, promotie en communicatie

De Haagse binnenstad moet door velen nog worden (her-)ontdekt. Er is gewerkt aan het vergroten van de bekendheid bij consumenten, ondernemers en investeerders. Zo zijn vanuit het project Internationale Winkelstad Den Haag retail- en onderscheidende horecaformules actief benaderd. In 2010 zijn in de binnenstad weer veel nieuwe aansprekende ondernemingen bijgekomen. In de horeca waren dit onder andere 7 O' Clock, de Weduwe van Indië, Burgerz, Millers en de Bakkerswinkel. Bij mode en desingwinkels zijn nieuw geopend Caroline Biss, Come il faut en Sketch. Via de Stichting Marketing Haagse Binnenstad is de promotie en consumentenmarketing samen met het bedrijfsleven voortgezet. De binnenstad profileert zich hierbij als winkel-, uitgaans- en cultuurstad. In juni werd wederom de succesvolle Shopping Night georganiseerd (100.000 bezoekers) en in december de Winterse Warmtedagen. De binnenstad was ook het podium voor aansprekende evenementen zoals Den Haag Sculptuur, Dag van de Vrede, The Hague Pride en Today's Art, waarvan een aantal onderdeel is van The Hague Festivals. Verder is door publicaties, artikelen, congressen en bijeenkomsten gewerkt aan het imago en de bovenlokale bekendheid van de binnenstad. Het informeren van de partners in de binnenstad vindt onder meer plaats via www.binnenstad-den Haag.nl. De digitale nieuwsbrief Binnenstad wordt zeer gewaardeerd, blijkt uit een onderzoek onder de abonnees. Er komen steeds meer lezers. Ook de Binnenstadsborrel van de Stichting Binnenstadmanagement, een grote netwerkborrel, blijft een waardevol communicatie-instrument: politiek, ambtenaren, bedrijfsleven en bewoners treffen elkaar steeds op een andere locatie in de Haagse binnenstad.

Fysieke vernieuwingen van de binnenstad

De ontwikkeling van de binnenstad is een continu proces met voortdurende vernieuwingen in de fysieke omgeving. In 2010 is gewerkt aan de voorbereiding van de herinrichting van de Grote Marktstraat en het realiseren van een podium op de Grote Markt. Ook is gewerkt aan de herontwikkeling van de Nieuwe Haagse Passage. De bouwvergunning is in september 2010 aangevraagd. Verder zijn in 2010 voor Korte Voorhout de stedenbouwkundige randvoorwaarden en de samenwerkingsovereenkomst met het Rijk gereedgekomen. De Rijksgebouwendienst heeft in 2010 de procedure voor de aanbesteding opgestart. In 2010 is nog geen budget vrijgekomen voor de nieuwbouw van de Amerikaanse ambassade. Ten slotte is in 2010 gesproken met diverse ontwikkelaars over nieuwe bouwinitiatieven aan de Grote Markt, in de Grote Marktstraat en aan het Spui.

Beheer en onderhoud

Met de herinrichting van het Spui is eind 2010 het openbare ruimte programma De Kern Gezond afgerond. Met dit plan, gestart in 1989, is flink geïnvesteerd in de Haagse binnenstad. Er is meer ruimte voor fietsers en voetgangers, meer groen, en de winkelstraten en pleinen zijn aanzienlijk opgeknapt. In 2010 is gestart met het opstellen van een nieuw openbareruimteprogramma voor de binnenstad dat inspeelt op de ambities en doelen van het Binnenstadsplan Den Haag 2010-2020.

Transformatie Binckhorst

De afgelopen jaren heeft de gemeente een gebiedsontwikkeling van de Binckhorst voorbereid. De gemeente voerde daarbij de regie, heeft haar toekomstvisie voor het gebied vertaald in uitgewerkte plandocumenten en heeft grondbezit verworven in het gebied. Met het IpSO 2011 is besloten dat de gemeente een faciliterende en reactieve rol zal vervullen bij initiatieven uit de markt, in de Binckhorst en zich gaat inzetten op het in voorbereiding nemen in uitvoering brengen van de Rotterdamsebaan en Neherkade. Hiervoor is geld beschikbaar gesteld. De gewijzigde strategie voor de Binckhorst is de afgelopen maanden vertaald in een nieuwe aanpak. Deze nieuwe aanpak betekent het afscheid van de uitgewerkte toekomstvisie voor de Binckhorst en het herformuleren van de rol van de gemeente.

De autosloopbedrijven op de Binckhorst kunnen verhuizen naar het bedrijventerrein Heron in Pijnacker-Nootdorp. Er wordt niet meer gewerkt aan of gestreefd naar uitplaatsing van de grote watergebonden bedrijven, zoals de beton-, asfalt- en afvalcentrales. Deze bedrijven blijven voorlopig in de Binckhorst gevestigd. De aanleg van een park in de Binckhorst is afhankelijk gemaakt van de eventuele toekomstige woningbouw.

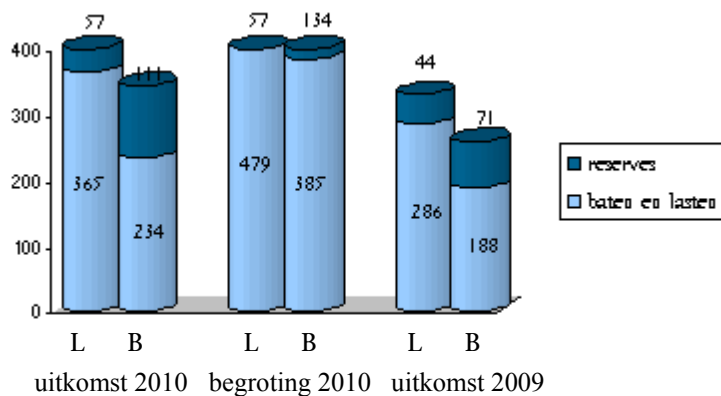
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Uitwerken Structuurvisie Den Haag	16.205	10.222	30.394	23.706	44.785	30.110
Optimaliseren van de inkomsten	687	535	689	815	580	606
P19 050.0.13 Gebieds- en projectontwikkeling voor intensief en meervoudig gebruik	269.087	172.228	281.921	215.385	170.159	110.789
P19 050.0.23 Regulering van de gebouwde omgeving	45.438	29.795	59.059	54.399	37.400	32.803
P22 050.0.26 Inzicht geven in de besteding van de middelen en geleverde prestaties	1.816	1.881	1.621	-	15.134	3.574
P19 050.0.33 Bovengemeentelijke afstemming van grensoverschrijdende vraagstukken en programma's	1.398	94	1.360	670	2.142	21
P19 050.0.43 Attractieve Haagse binnenstad	3.902	1.586	5.952	2.668	3.274	1.212
P19 050.0.53 Transformatie Binckhorst	12.893	6.155	13.576	9.868	12.991	8.829
Vlietzone	7.936	5.022	44.677	41.517	-	-
Internationale zone	3.802	2.173	9.427	7.158	-	-
Kijkduin	766	11	4.443	3.333	-	-
Den Haag Centraal	1.024	3.892	25.478	25.478	-	-
Subtotaal	364.954	233.594	478.597	384.998	286.465	187.944
Verrekening met reserves	57.380	110.964	57.442	134.057	44.382	70.535
Totaal	422.334	344.558	536.039	519.056	330.847	258.479

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	246.860	215.135	300.444
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	74.918	40.697	29.054
Investerings	1.359	3.771	43

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.20 Programma Milieu & Duurzaamheid

Coördinerend portefeuillehouder: R. S. Baldewsingh

Milieu & Duurzaamheid	Duurzaam beschermen en verbeteren van de milieukwaliteit	Lasten 26.955 Baten 6.382 Saldo 20.573N
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Bijdragen aan klimaatdoelen en duurzame energie	Den Haag, klimaatneutrale stad in 2040, een betrouwbare, duurzame en betaalbare energievoorziening.	Lasten 65 Baten 41 Saldo 24N
Milieueducatie (exclusief stadsboerderij)	Vergroten kennis en geven van handelingsperspectief over natuur- en milieuthema's	Lasten 5.861 Baten 421 Saldo 5.440N
Milieubeleid en milieubeheer	Het duurzaam verbeteren van de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving.	Lasten 8.047 Baten 2.869 Saldo 5.178N
Bestrijding geluidshinder	Terugdringen en tegengaan van structurele geluidsoverlast door bedrijven en verkeer.	Lasten 999 Baten -87 Saldo 1.086N
Milieuvergunningen	Beschermen van het (leef)milieu tegen effecten van het bedrijfsleven.	Lasten 4.791 Baten 9 Saldo 4.782N
Bodembescherming en bodemsanering	Saneren/beheersen van alle bodemverontreinigingen met risico's.	Lasten 7.192 Baten 3.129 Saldo 4.063N

Wat hebben we bereikt?

De gemeentelijke organisatie is in 2010 voor het eerst klimaatneutraal. Naast de energiebesparende maatregelen en het opwekken en inkopen van duurzame energie is 7296 ton CO₂ gecompenseerd in het Klimaatfonds Den Haag.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2007
CO ₂ -reductie (%)	-46	4	-44	0
Uitstoot CO ₂ in kton	3.226	2.115	3.184	2.203

In 2010 is de CO₂-emissie van Den Haag als stad bepaald. Dat is de emissie door het wonen, werken en de mobiliteit in Den Haag. De emissie over 2010 was 3226 kton en over 2009 3184 kton. De nullijn die is vastgesteld voor 2007 bedroeg 2203 kton. De grote stijging in 2009 is te verklaren door de aanpassingen in het verkeersmodel waardoor de CO₂ emissies van het verkeer nauwkeuriger konden worden bepaald. De stijging in emissies voor 2010 is te verklaren door een toename van het aantal woningen en arbeidsplaatsen

(voornamelijk in de industrie) in Den Haag. In 2010 is er hiermee een CO₂-neutraliteit bereikt van -46%. Hiermee is niet voldaan aan de gewenste CO₂-reductie.

De norm is dat maximaal 24.000 mensen ernstige hinder van wegverkeerslawaai mogen hebben. In tegenstelling tot voorgaande jaren hebben in 2010 iets meer mensen ernstige hinder ondervonden dan in 2009, namelijk 24.614 mensen. De oorzaak hiervan is de stijging van het aantal inwoners. De acties uit het actieplan luchtkwaliteit hebben tot resultaten geleid. Volgens de laatste berekening zijn er in 2011 geen knelpunten voor fijnstof meer in Den Haag, maar is er nog wel een lichte overschrijding van de NO₂-norm (stikstofdioxide) geconstateerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bijdragen aan klimaatdoelen en duurzame energie

Op 12 scholen van het voortgezet onderwijs zijn zonnepanelen geplaatst. Iedere school heeft 30m² zonnepanelen gekregen. Daarnaast is de geothermiebron in Den Haag Zuidwest succesvol aangeboord. De temperatuur en de capaciteit van deze geothermiebron zijn goed. Om partijen in de stad te stimuleren duurzame maatregelen te treffen is de milieuprojectenpot 2010-2011 van start gegaan. Partijen kunnen maximaal € 25.000 krijgen voor een milieuproject. Om beter inzicht te krijgen in het energieverbruik van de gemeentelijke panden zijn er slimme energiemeters geplaatst. Het energieverbruik wordt voor de gebouwbeheerders inzichtelijk gemaakt.

Milieueducatie (exclusief stadsboerderij)

Ongeveer 150 groepen/scholen voor het primair en voortgezet onderwijs in Den Haag hebben op het gebied van klimaat, energie en duurzaamheid gebruik gemaakt van de educatieve producten van de gemeente. De leerlingen doen kennis en ervaring op, met als belangrijk uitgangspunt dat ze zelf ernaar gaan handelen. Voorbeelden zijn leskisten met materialen, lessen en proefjes, het doen van onderzoek met (digitale) verslaglegging, het Zonne-energiepad met opdrachten in het Zuiderpark, tuinierprogramma's, het zelf organiseren van een Cradle to Cradle Party, de bewustwordingscampagne 'Electric Heroes' over duurzaam vervoer en de Haagse versie van het jaarlijkse landelijke project Energy Survival. Er is een intensieve samenwerking met het Zuidhollands overleg voor Natuur- en Milieueducatie, de provincie Zuid-Holland en 'Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling'.

Milieubeleid en milieubeheer

Het Verkeerscirculatieplan is in werking. De resultaten voor onder meer de luchtkwaliteit worden in 2011 geëvalueerd. De sloopregeling voor oude voertuigen is in 2010 succesvol afgerond. Sinds 2008 zijn ruim 5900 vervuilende Haagse voertuigen van de weg gehaald. De gemeente heeft tot eind 2010 al 144 aardgasvoertuigen aangeschaft of in lease genomen. De HTM heeft in 2010 45 aardgasbussen erbij gekregen, en heeft er nu 90. Alle streekbussen rijden al op aardgas. De autovrije dag is geslaagd, met veel aandacht voor realistische vervoersalternatieven.

Bestrijding geluidshinder

De maatregelen voor het tegengaan van omgevingslawaai zijn gericht op twee sporen. Voor het aanpakken van geluid bij de bron is Den Haag via Eurocities en VNG/G4 actief betrokken geweest bij de lobby voor stille voertuigen en banden. In het Europese milieulabel voor autobanden is een indicatie voor de mate van geluidproductie opgenomen. Dit milieulabel wordt binnenkort verplicht voor alle autobanden. Ook is begin dit jaar via garagehouders in Den Haag invulling gegeven aan een landelijke campagne voor de stimulering van stille banden. Voor het aanpakken van de belangrijkste knelpunten door gerichte maatregelen, is op de Valkenboslaan bij de reconstructie gekozen voor de aanleg van stil asfalt. In het najaar is met een actie onder scholieren het gebruik van de stille elektrische scooter gepromoot.

Milieuvergunningen

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is op 1 oktober 2010 in werking getreden. Aanvragen voor een Wabovergunning voor een milieuactiviteit worden vanaf deze datum volgens een nieuw werkproces behandeld. De aanvrager heeft daarmee nog maar één loket en aanspreekpunt. Van de ruim 8000 bedrijven die moeten voldoen aan specifieke milieuwetgeving (Wet Milieubeheer) in Den Haag, zijn er in 2010 1644 bedrijven gecontroleerd. Er is op toegezien dat vastgestelde tekortkomingen zijn hersteld. Daarmee is een bijdrage geleverd aan de duurzame bescherming van het milieu. In 2010 is onder andere opgetreden bij een ammoniaklekkage in de vriesinstallatie van de Uithof.

Bodembescherming en bodemsanering

Het landelijke beleid vereist dat alle spoedeisende bodemverontreinigingen voor 2015 zijn gesaneerd of onder controle gebracht. In 2010 is de uitvoering van het bodemsaneringsprogramma doorgezet. Nagenoeg alle spoedeisende en potentieel spoedeisende gevallen op basis van humane risico's in Den Haag zijn in beeld gebracht. Met het project Oriënterende Onderzoeken zijn nu vrijwel alle van bodemverontreiniging verdachte locaties onderzocht. Waar nodig wordt nader onderzoek uitgevoerd om te bepalen of er sprake is van een spoedeisende bodemverontreiniging.

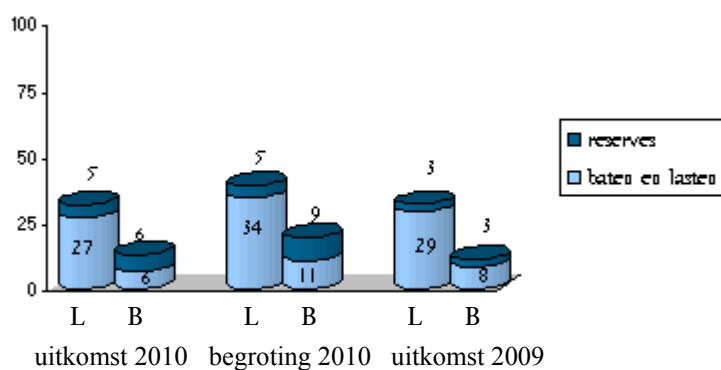
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
P20 050.0.14 Bijdragen aan klimaatdoelen en duurzame energie	65	41	1.051	-	593	64
Milieueducatie (exclusief stadsboerderij)	5.861	421	6.039	346	6.069	357
Milieubeleid en milieubeheer	8.047	2.869	11.271	4.255	4.413	104
Bestrijding geluidshinder	999	87	2.494	1.360	4.451	2.799
Milieuvergunningen	4.791	9	4.868	-	4.924	9
Bodembescherming en bodemsanering	7.192	3.129	8.623	4.550	8.498	5.003
Subtotaal	26.955	6.382	34.346	10.511	28.948	8.208
Verrekening met reserves	4.651	6.260	4.651	8.740	2.868	2.835
Totaal	31.606	12.642	38.997	19.251	31.816	11.043

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	6.710	4.230	8.319
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	-	-	-
Investerings	-	2.816	-

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.21 Programma Citymarketing en Internationale stad

Coördinerend portefeuillehouder: M. de Jong en J.J. van Aartsen

Wat hebben we bereikt?

Ook in 2010 is Den Haag verder op de kaart gezet als aantrekkelijke internationale stad, voor zakelijke en toeristische bezoekers, congressen en evenementen en internationale instellingen. Het succes van bijvoorbeeld The Hague Festivals en het programma Creatieve Stad maken van Den Haag een sterk merk, met inhoud.

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2007
Aantal toeristen				
- hotelgasten uit het buitenland	293.300	275.000	284.000	315.000
- aantal hotelovernachtingen van buitenlandse gasten	570.000	580.000	530.000	633.600
<i>Bron: CBS</i>				

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2007
Aantal instellingen in het cluster vrede en recht	84	82	79	71
<i>Bron: Jaarplan BIZ/International Desk 2007</i>				

Wat hebben we daar voor gedaan?

Verbetering van de marketing & promotie van Den Haag

Uitvoeren project Citymarketing

In het collegeprogramma 2010-2014 “Aan de slag!” heeft het college aangegeven door te gaan met citymarketing. De eerste vier pioniersjaren hebben het nut en de meerwaarde van citymarketing bewezen. Bij Citymarketing gaat het om de marketing van de stad Den Haag als integraal merk. Het betreft het imago en de marketing als aantrekkelijke stad om in te wonen, studeren, werken en om te bezoeken. Nationaal en internationaal. Het project gastvrije stad “Be My Guest” heeft een prominente plaats gekregen in de strategie.

Meer bezoekers en (verblijfs- en zakelijke) toerisme

Uitvoeren Actieprogramma Toerisme

In 2010 zijn in het kader van het Actieprogramma Toerisme verschillende projecten uitgevoerd. De internationale vlaggenparade is in 2010 gerealiseerd en er is een realisatieplan opgesteld voor de bewegwijzering van de binnenstad. Daarnaast is gestart met de ontwikkeling van het bezoekerscentrum bij het Vredespaleis. Er is een aantal verlichtingsprojecten uitgevoerd zoals de Chinese poorten en het Hofkwartier. Nieuwe aanmeervoorzieningen voor vaarroutes zijn aangelegd. Fietsknooppunten zijn bewegwijzerd. Ook is ingezet op extra marketingactiviteiten zoals de Haagse Hotelmaand, de Dutch Fashion Awards en de mobiele stadsgids. In 2010 is de website met toeristische informatie sterk verbeterd en is de eerste shop-in-shop gerealiseerd. Het VVV-kantoor in Scheveningen heeft een prominente plek gekregen op de pier. In 2010 waren er minder hotelovernachtingen door de recessie, maar de daling was veel minder dan in andere Nederlandse steden.

Evenementenbeleid

Den Haag is in 2010 uitgeroepen tot evenementenstad van het jaar. In totaal zijn er 61 aanvragen voor grootschalige evenementen binnen gekomen. 39 evenementen ontvingen in 2010 subsidie. Hiervan waren 10 evenementen nieuw. Ook is een bijdrage geleverd aan de collectieve marketing bij The Hague Festivals en het Beachstadion. Evenementen zoals Parkpop, Festival Classique, Den Haag Sculptuur en The Hague Jazz trokken onder de vlag The Hague Festivals in juni 2010 ruim 900.000 bezoekers

In 2010 zijn de uitgangspunten voor het nieuwe evenementenbeleid vastgesteld. Nieuwe subsidiecriteria voor publiekevenementen zijn vastgesteld, het belang van de economische spin-off van evenementen staat hierin centraal. Evenementen moeten ook aantonen financieel grotendeels op eigen benen te kunnen staan. Vanwege het belang van een goede promotie voor evenementen via citydressing heeft de gemeente op 40 strategische plaatsen in de stad in totaal 200 baniermasten geplaatst. De RAC-hallen in Laakhaven en de Anthony Fokkerschool op de Binckhorst zijn in 2010 verder geschikt gemaakt als evenementenlocatie voor binnenevenementen en congressen.

Versterken acquisitie congresmarkt

Den Haag wil meer congressen naar de stad halen. Om dit te bewerkstelligen is in 2009 een meerjarige overeenkomst gesloten tussen de gemeente Den Haag en het World Forum met als doel de continuïteit van de congreslocatie te handhaven. De exploitatie van het World Forum is in 2010 in handen gekomen van GL Events, een internationaal congresbureau.

In 2010 is het stimuleringsfonds internationale congressen actief ingezet om internationale congressen naar de stad te trekken. Dit heeft een aantal grote meerdaagse congressen opgeleverd. Daarnaast is actief ingezet op goed gastheerschap vanuit de gemeente en de stad (onder andere welkomstrecepties en citydressing, openstelling van bijzondere gebouwen), extra acquisitie in het buitenland (o.a. Genève en Noord-Amerika) en nog meer inzet op promotie/PR. Ook is de opzet van het internationale ambassadeursnetwerk verder opgepakt.

In 2010 heeft de gemeente met de vereniging 3/4/5 sterren hotels, de Kamer van Koophandel en World Forum besloten de komende drie jaar extra in te zetten op internationale acquisitie. De marktpartijen dragen hier financieel aan bij.

Versterking internationale karakter van Den Haag

Uitvoeren eerste fase programma Internationale stad

Het investeringsprogramma Internationale Stad is onderverdeeld in gastvrijheidsinvesteringen, kennisinvesteringen en fysieke investeringen.

- Gastvrijheid: Het Tienpuntenplan is uitgevoerd, waaronder de Peace Philosopher en de vlaggenparade. Nieuwe projectvoorstellen zijn voorbereid, waarvan Humanity House en Haagse Brug de belangrijkste zijn.
- Kennisinvesteringen: Op de terreinen vrede, recht en veiligheid zijn zes subsidieaanvragen begeleid voor de innovatieregeling Pieken in de Delta. Vijf van deze innovatieprojecten gaan over veiligheid, waarmee kennis en innovatie hierin - net als in 2008 en 2009 - een stevige extra impuls heeft gekregen. Een onderzoek 'Economie en Veiligheid' is gestart. Diverse innovatieprojecten die al eerder (2008-2009) zijn gestart, hebben de nodige begeleiding gekregen en leiden tot innovatieve producten bij betreffende instellingen en bedrijven.
- Fysiek: Europol nieuwbouw bijna afgerond, nieuwe locaties voor Eurojust en Internationaal Strafhof zijn in ontwikkeling.

Deze resultaten hebben bijgedragen aan meer samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven, een groei van het aantal hoogwaardige arbeidsplaatsen in de regio, en een versterking van de concurrentiepositie van Den Haag als internationale stad van vrede en recht.

Creatieve Stad

2010 startte met de lancering van het programma Creatieve Stad. De gemeente heeft vier ambassadeurs van de creatieve stad aangewezen om Den Haag binnen hun internationale netwerk te promoten. Er is in 2010 gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe 'creatieve kaart' waar creatieven en opdrachtgevers elkaar kunnen vinden. Er zijn stimuleringssubsidies verstrekt en twee beurzen uitgereikt aan toptalenten van de creatieve industrie. Op het Ondernemersplein zijn gedurende twee dagen gesprekken gevoerd met creatieven over de zakelijke kant van hun onderneming. Ondernemers zijn op weg geholpen naar bijvoorbeeld de creatieve panden/broedplaatsen, het Starterstraject van de Kamer van Koophandel of verwezen het Startersfonds en Qredits.

De aandacht voor Den Haag is ook vergroot door presentaties van de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten en meubelontwerpers die zich presenteerden op dé interieurbeurs van de wereld, Salone Internazionale del Mobile in Milaan. Daarnaast zijn workshops en lezingen over het ontwerpvak gehouden op de Wereldtentoonstelling in Sjanghai tijdens de Dutch Creative Week. Ruim 350 Chinese ontwerpers hebben deelgenomen aan dit specifieke Haagse programmaonderdeel. Aan het einde van 2010 vond de tweede editie van Résidence de la Mode plaats, met de uitreiking van de Dutch Fashion Awards, een moderoute met presentatie van jonge ontwerpers en een gallery store waar de mode van ontwerpers te koop was.

Internationale Stad

Internationale Stad van Vrede en Recht

Het Rijk verstrekt subsidie voor de ontwikkeling van het academisch cluster internationaal recht, veiligheid en vredesopbouw The Hague Institute for Global Justice. De kwartiermakersfase is in volle gang. Het tijdelijke bestuur, bestaande uit vertegenwoordigers van de Gemeente en Haagse kennisinstellingen, de zogenaamde founding fathers, hebben de stichting The Hague Institute for Global Justice opgericht en een tijdelijke 'dean' aangesteld. Daarnaast is er een werkprogramma opgesteld, en zijn leden voor de internationale Adviesraad en de Raad van Toezicht uitgenodigd. Naast een versterking van de kennispijler 'internationaal recht en vredesopbouw' via het The Hague Institute for Global Justice, is de opbouw van de kennispijler 'veiligheid' doorgezet: het groeiend netwerk en toenemend aantal innovatieprojecten op het terrein van veiligheid krijgen hopelijk een structurele versteviging en uitbreiding met het project The Hague Security Delta.

Eind november 2010 is het Haagse voorzitterschap van Eurocities beëindigd. Meest tastbare resultaat van het Haagse voorzitterschap was de oprichting van het European Metropolitan Network Institute, waarvan de grote lancering door Eurocommissaris Hahn van Regio's in oktober 2010 in Brussel plaatsvond. Naar

aanleiding van het rapport Grip op Europa en het einde van het Eurocities-voorzitterschap is er een nieuwe Haagse aanpak van Europa opgesteld, de 'Haagse EU-agenda'. In de Haagse EU-agenda staan zes Europese prioriteiten waar de gemeente zich de komende jaren op zal richten.

Om Den Haag nog meer op de kaart te zetten als internationale stad (VN-stad en Europese stad), is in 2010 de derde internationale 'Open Day' georganiseerd voor alle inwoners van Den Haag in het kader van de VN-Day of Peace. De open dag was succesvol gezien het grote aantal belangstellenden en deelnemende organisaties. Daarnaast heeft het Europa Direct Centrum Den Haag in 2010 diverse Europese events in de stad georganiseerd en samen met Europol, Eurojust en het EMI begint er steeds meer een Europese wind te waaien.

Het gastheerschap van de belangrijke internationale instellingen heeft in 2010 veel aandacht gekregen. Enkele ontvangsten werden gehouden voor de internationale doelgroep, alsmede burgemeesterlunches en een aantal 'welcome to the Hague'-bijeenkomsten, waarbij (top)diplomaten kennismaakten met de stad Den Haag. Ook werd in het atrium van het stadhuis het (vernieuwde) The Hague International Centre voor expats geopend. In dit centrum participeren naast de gemeente ook de IND en de expat-vrijwilligersorganisatie Access.

Vestiging Internationale organisaties

Eind 2010 nam de Veiligheidsraad van de VN het besluit over de organisatie die de resttaken en archieven van het Joegoslavië Tribunaal (ICTY) gaat overnemen. Dit zogenoemde Residual Mechanism komt voor ICTY in Den Haag en start naar verwachting haar activiteiten in juli 2013. De afgelopen jaren heeft de gemeente hierover bestuurlijk en ambtelijk nauw contact gehad met Buitenlandse Zaken en de VN. Het Nationaal Archief beheert inmiddels het archief van het Special Court for Sierra Leone. De nieuwbouw van Europol is in 2010 in volle gang. Over de nieuwbouw van het Internationaal Strafhof en Eurojust zijn de gesprekken doorgegaan. Het Vredespaleis is begonnen met het bouwen van het nieuwe Poortgebouw.

Vijf nieuwe niet-gouvernementele organisaties (ngo's) hebben zich als gevolg van acquisitie-inspanningen in de stad gevestigd, met name in de twee ngo-verzamelgebouwen aan de Laan van Meerdervoort 70 en Zeestraat 100. Het concept ngo-verzamelgebouw bewijst zich. Gezien de economische situatie hebben ngo's, die voor hun financiering afhankelijk zijn van betaalde (overheids)projecten en charitas, het moeilijk.

De Haagse Brug

De Haagse Brug heeft in 2010 Laak en Scheveningen bezocht en is begin december gestart in Escamp (loopt door tot 3 maart 2011). In beide stadsdelen hebben buurtbewoners en expats een aantal gezamenlijke activiteiten ondernomen. Rode draad in alle stadsdelen zijn de internationale lessen die de burgemeester, diverse wethouders en ambtenaren op basisscholen en middelbare scholen geven. In 2010 is de Haagse Brug in kranten en op websites van diverse media meer dan 50 keer genoemd.

Leiden University College

Den Haag is de officiële tweede locatie van de Universiteit Leiden geworden. De verbouwing van het gebouw Casuariestraat is gestart. Er zijn ruimtes bijgehuurd, onder andere in het gebouw Stichthage (Centraal Station). Het Leiden University College in The Hague is gestart met een eerste lichting van circa 120 studenten. Met de verdere uitbouw van de twee genoemde Haagse kennispijlers en met de officiële locatie van de Universiteit Leiden in Den Haag, heeft het academisch cluster van Den Haag een structurele impuls gekregen. Kennisuitwisseling en samenwerking tussen kennisinstellingen onderling en met bedrijven in de regio zijn gegroeid, en daarmee ook het bewustzijn van het ontwikkelingspotentieel van dit academisch cluster.

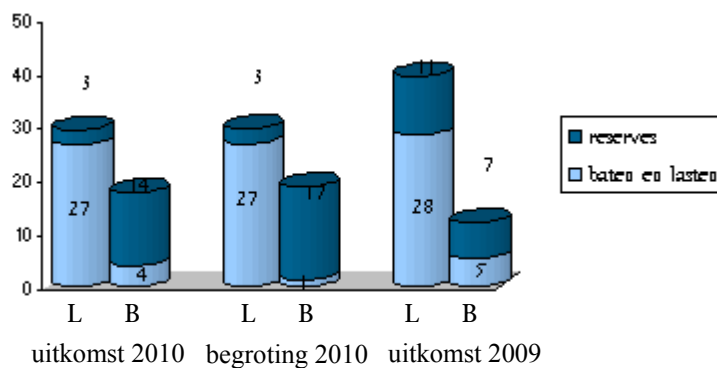
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
P21 050.0.05 Verbetering van de marketing en promotie van Den Haag	7.146	1.347	6.749	-	7.267	565
P21 050.0.15 Meer bezoekers en (verblijfs- en zakelijk) toerisme	12.160	2.438	11.491	1.115	13.586	3.704
P21 050.0.25 Versterking internationale karakter van Den Haag	1.566	103-	1.450	-	1.424	256
Internationale Stad	5.661	359	7.010	372	6.064	777
Subtotaal	26.533	4.041	26.700	1.487	28.341	5.302
Verrekening met reserves	2.815	13.625	2.815	17.294	11.065	6.746
Totaal	29.348	17.666	29.515	18.781	39.406	12.048

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	13.569	10.262	24.378
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	-	-	-
Investerings	-	-	-

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.22 Programma Financiën

Coördinerend portefeuillehouder: S. Dekker

Financiën	Huishoudboekje op orde	
Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
		Lasten 204.145 Baten <u>1.260.176</u> Saldo 1.056.031V
Algemene uitkering gemeentefonds	Inkomsten van het Rijk die de gemeente vrij en naar eigen inzicht mag besteden	Lasten 0 Baten <u>876.576</u> Saldo 876.576N
Geldleningen (lang en kort) en activa-financiering	Financiering mogelijk maken tegen minimale kosten en risico's	Lasten 64.815 Baten <u>132.830</u> Saldo 68.015N
Beleggingen en nutsbedrijven	Het bezit van aandelen in deelnemingen levert dividend op	Lasten 3.503 Baten <u>20.790</u> Saldo 17.287N
Onroerendezaakbelasting (OZB) voor eigenaren en gebruikers	Uitvoeren van de wet en innen van de OZB	Lasten 15 Baten <u>80.364</u> Saldo 80.349N
Overige belastingen: honden, toeristen, precario, uitvoering Wet WOZ, heffing en invordering en overig	Heffen van de belastingen	Lasten 13.034 Baten <u>23.363</u> Saldo 10.329N
Onderlinge leveringen	In- en externe leveringen van GBD en GAD	Lasten 122.336 Baten <u>125.926</u> Saldo 3.590N
Gemeentebrede onderzoeken en ondersteuning	Uitvoering van onderzoeken en leveren van ondersteuning	Lasten 442 Baten <u>327</u> Saldo 114N

Wat hebben we bereikt?

De gemeente heeft al jaren een gezonde financiële huishouding. Om ook in de toekomst een gezonde financiële huishouding te houden, heeft de gemeente in het coalitieakkoord 'Aan de slag' een aantal intensiveringen en ombuigingen aangekondigd. Verder wil de gemeente, ondanks de gestegen inflatie, goede kwaliteit blijven bieden voor relatief lage lasten. De gemeente Den Haag staat in 2010 op nummer twee op de ranglijst van goedkope gemeentelijke woonlasten van de grote gemeenten:

Topindicator	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009	Nulmeting 2009
Positie op de ranglijst van gemeentelijke woonlasten van de grote gemeenten <i>Bron: COELO</i>	2	2	5	5

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Algemene uitkering gemeentefonds

De gemeente ontvangt inkomsten van het Rijk in het gemeentefonds. Deze middelen zijn vrij besteedbaar. Ze bedragen in 2010 bijna € 877 mln. De hoogte van het gemeentefonds hangt af van de taken die de gemeente moet bekostigen. Zo heeft de gemeente in 2010 extra middelen ontvangen voor onder andere tegengaan van polarisatie en radicalisering, voor mannen- en vrouwenopvang, en voor bestrijden van de jeugdwerkloosheid.

Geldleningen (lang en kort) en activa-financiering

Om te voorkomen dat er te veel bestemmingsreserves komen en recht te doen aan één financieringsfunctie voor de hele gemeente (geconcentreerd bij de Centrale Treasury (CT)), heeft de gemeente een gemeentebrede activa-reserve ingesteld. Deze reserve dient voor incidentele afschrijvingslasten van activa. Verder voorziet de CT in de financieringsbehoefte van gemeentelijke diensten voor korte en lange termijn. Zo heeft de CT per ultimo 2010 voor € 1,3 mld. aan leningen verstrekt aan diensten. Dit is voor de financiering van vaste activa.

Beleggingen en nutsbedrijven

De gemeente bezit (delen van) aandelen van een aantal bedrijven. In de paragraaf Verbonden partijen zijn de relevante ontwikkelingen op deze deelnemingen toegelicht. In 2010 heeft de gemeente ca. € 6,1 mln. aan dividend ontvangen, voornamelijk van de Bank Nederlandse Gemeenten en de NV Haagse Milieu Services.

Onroerendezaakbelasting (OZB) voor eigenaren en gebruikers

Het OZB-tarief voor woningen (eigenaren) is in 2010 6% lager dan in 2009. De woningen en niet-woningen zijn gemiddeld 1,63% minder waarde geworden. De OZB-opbrengst was circa € 80,4 mln.

Overige belastingen

Onder de overige belastingen vallen de uitvoering Wet WOZ, toeristenbelasting, de hondenbelasting en de precariobelasting. Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere heffingen die door de gemeente worden geheven, zoals begraafrechten, marktgelden, leges en binnenhavenbelasting.

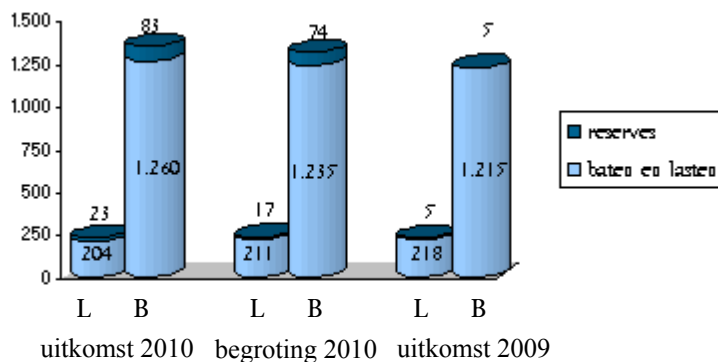
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Gemeentebrede onderzoeken en ondersteuning	442	327	415	340	432	379
Nutsbedrijven	1.193	14.646	1.193	14.650	1.193	22.513
Geldleningen en uitzetting korter dan 1 jaar	548	3.217	556	1.989	1.239	6.640
Beleggingen	2.310	6.144	2.126	4.963	4.198	38.904
Geldleningen en uitzetting langer of gelijk aan 1 jaar	64.267	124.035	64.080	109.883	76.478	116.514
Activafinanciering	-	5.578	-	5.596	-	-
Algemene uitkering gemeentefonds (CTR)	-	876.576	-	864.044	-	802.690
Lasten en baten Algemene reserve	-	-	-	-	-	-
Uitvoering Wet WOZ	6.608	195	5.651	125	6.502	219
Baten onroerende zaakbelasting gebruikers	9	20.637	-	20.465	10	20.556
Baten onroerende zaakbelasting eigenaren	6	59.727	-	58.220	3	61.942
Baten toeristenbelasting	-	4.127	-	3.916	-	3.712
Baten hondenbelasting	71	1.507	35	1.750	43	1.293
Baten precariobelasting	-	15.833	-	15.235	-	15.890
Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	5.351	956	5.116	558	5.772	952
Overige activiteiten gemeentebelastingen	1.004	745	52	23	56	149
Interne / Externe leveringen (GAD)	3.971	4.285	4.572	4.643	4.183	4.381
Interne/ externe leveringen (GBD)	118.365	121.641	127.400	128.829	117.553	118.032
Subtotaal	204.145	1.260.176	211.196	1.235.229	217.662	1.214.766
Verrekening met reserves	22.959	82.515	16.691	74.444	4.687	5.164
Totaal	227.104	1.342.691	227.887	1.309.673	222.349	1.219.930

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	254.380	255.939	313.937
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	15.998	8.943	8.971
Investerings	-	-	-

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.23 Programma Overige beleidsvoornemens

Coördinerend portefeuillehouder: S. Dekker

Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)						
Overige beleidsvoornemens	Structurele beleidsintensivering zonder kaderbesluit van de raad	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>14.962</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>2.007</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>12.955N</td></tr> </table>	Lasten	14.962	Baten	2.007	Saldo	12.955N
Lasten	14.962							
Baten	2.007							
Saldo	12.955N							
Overige beleidsvoornemens	Structurele intensivering vanaf € 1,25 mln. reserveren totdat de raad heeft besloten	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>0</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>0</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>0</td></tr> </table>	Lasten	0	Baten	0	Saldo	0
Lasten	0							
Baten	0							
Saldo	0							
Post onvoorzien	Budget beschikbaar houden voor onvoorzien knelpunten	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>0</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>0</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>0</td></tr> </table>	Lasten	0	Baten	0	Saldo	0
Lasten	0							
Baten	0							
Saldo	0							
Trend en overig onverdeeld	Stelpost ramen	<table border="1"> <tr><td>Lasten</td><td>14.962</td></tr> <tr><td>Baten</td><td>2.007</td></tr> <tr><td>Saldo</td><td>12.955N</td></tr> </table>	Lasten	14.962	Baten	2.007	Saldo	12.955N
Lasten	14.962							
Baten	2.007							
Saldo	12.955N							

Wat hebben we bereikt?

Dit programma heeft de raad in de raadsperiode 2006-2009 toegevoegd aan de begroting om tijdelijk middelen te parkeren waar het college een bepaalde bestemming aan wil geven maar die nog niet zijn voorzien van een beleidskaderbesluit door de raad. De post onvoorzien wordt hier ook opgenomen, omdat dit een structurele raming is van een bedrag dat beschikbaar is voor onvoorzien knelpunten gedurende een begrotingsjaar. Tot slot valt in dit programma de gemeentelijke stelposten voor trend (dat wil zeggen loon- en prijsstijgingen) en overig onverdeelde zaken als kapitaallasten en nog naar de beleidsprogramma's correct in te vullen bezuinigingen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Overige Beleidsvoornemens

Afwikkeling boekencontrole btw-compensatiefonds 2003- 2008

De rijksbelastingdienst is medio 2008 gestart met een boekenonderzoek naar de juistheid van de aangiften voor het btw-compensatiefonds over 2003 tot en met 2008. De voorlopige bevindingen kwamen neer op een terugvordering van te veel gedeclareerde btw van circa € 10 mln., exclusief heffingsrente. Op basis van dit conceptrapport heeft de gemeente intensief overleg gevoerd met de rijksbelastingdienst. Op basis daarvan is de naheffing aangepast, en mocht de gemeente € 2 mln. méér declareren. Verder zijn enkele langlopende fiscale dossiers over btw en openbaar vervoer, zoals Randstadrail en het Souterrain, afgewikkeld. Het convenant Horizontaal Toezicht tussen de gemeente Den Haag en de rijksbelastingdienst is van groot belang geweest voor de gunstige afwikkeling van de fiscale risico's uit het verleden.

Post onvoorzien

Gemeenten zijn verplicht om in de begroting een post voor onvoorziene uitgaven op te nemen voor eventuele calamiteiten. Omdat zich in 2010 geen calamiteiten hebben voorgedaan valt dit bedrag van € 5,3 mln. vrij in de rekening 2010.

Trend en overig onverdeeld

Via de uitkering van het gemeentefonds compenseert het Rijk de gemeenten voor de kosten van de loon- en prijsstijgingen. De gemeente begroot loon- en prijscompensatie bij de desbetreffende beleidsprogramma's. De basis hiervoor zijn de gemeentelijke cao en de prijsontwikkeling in de Macro Economische Verkenningen van het Centraal Planbureau.

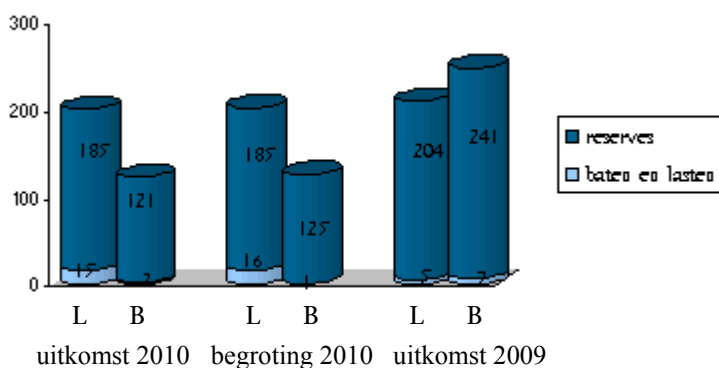
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Overige Beleidsvoornemens	-	-	-	-	-	-
Post onvoorzien	-	-	5.300	-	-	-
Trend en overig onverdeeld	14.200	1.245	10.069	-	4.250	5.764
Interne / Externe leveringen (BSD)	762	762	891	891	767	765
Subtotaal	14.962	2.007	16.260	891	5.017	6.529
Verrekening met reserves	185.001	120.942	185.325	125.036	204.137	241.159
Totaal	199.963	122.949	201.585	125.927	209.154	247.688

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	423.152	419.382	359.093
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	-	2.300	2.300
Investerings	-	-	-

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

2.24 Programma Interne Dienstverlening

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

Programmaonderdelen	Wat hebben we gedaan	Wat heeft het gekost in 2010 (x €1.000)
Interne dienstverlening	Verzorgen van interne dienstverlening binnen de gemeente	Lasten 113.606 Baten <u>102.682</u> Saldo 10.924N
Collectieve Huisvesting	Het huisvesten van de gemeentelijke diensten in de kantoor-verzamelgebouwen.	Lasten 35.929 Baten <u>35.466</u> Saldo 463N
Overige Huisvesting	Het beheren en exploiteren van aan diensten en derden verhuurde panden en monumenten.	Lasten 23.370 Baten <u>23.842</u> Saldo 472N
Facilitaire producten	Het verlenen van facilitaire diensten in de gemeentelijke gebouwen.	Lasten 54.307 Baten <u>43.374</u> Saldo 10.993N
Overige	Interne/Externe leveringen	Lasten 0 Baten <u>0</u> Saldo 0

Wat hebben we bereikt?

De interne dienstverlening van de gemeente Den Haag is in 2010 in programma 24 ondergebracht. Het Intern Dienstencentrum (IDC) is verantwoordelijk voor de facilitaire dienstverlening. Het IDC heeft in 2010 met de integratie van het Kenniscentrum EOS in het cluster Automatisering haar definitieve vorm gekregen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De dienst werkte in 2010 aan de invoering van zijn meerjarenplan, waarmee een professionalisering van de dienstverlening wordt nagestreefd. Dit loopt door in 2011. Ook wordt gewerkt aan een verbetering van de interne efficiency, de versoering van de producten/diensten en de standaardisatie van werkprocessen en producten.

Het gemeentelijke werkplektarief, waarin onder andere huisvestingskosten, kosten werkplekautomatisering en kosten HR-Services zijn verdisconteerd, noemt het IDC het basispakket. Dit basispakket zal de komende jaren verder uitgebreid worden en hierbij is het streven dat dit basispakket zo groot mogelijk wordt. Uitzonderingen hierop zullen dan mogelijk zijn, maar via aparte afspraken (het pluspakket) met de afnemende diensten worden uitgevoerd.

Collectieve huisvesting

De collectieve panden bestaan uit dertien gemeentelijke kantoorgebouwen waarin het IDC alle facilitaire taken vervult. In 2010 hebben de voorbereidingen plaatsgevonden voor de inhuizing in het stadskantoor Leyweg. In dit gebouw zullen ca. 1.250 medewerkers gehuisvest worden. Medio 2011 zullen deze medewerkers naar dit nieuwe pand gaan verhuizen.

De lasten van de collectieve panden zijn onderdeel van het gemeentelijke werkplektarief. In dit werkplektarief zijn de kosten opgenomen van de faciliteiten die nodig zijn voor een kantoorwerkplek.

Overige huisvesting

Naast de collectieve panden is het IDC eigenaar of huurder van een groot aantal andere kantoorgebouwen. Deze kantoorgebouwen worden veelal gebruikt door één specifieke dienst. Door de inhuizing in de Leyweg medio 2011 zal een aantal panden uit deze categorie worden verkocht, of de huur wordt opgezegd. Hierdoor zal er een verdere concentratie van het gemeentelijk kantoorgebouwenbezit optreden.

Facilitaire producten

Het gaat hierbij onder meer om de kosten van de automatisering van alle gemeentelijke werkplekken. Daarnaast worden hier alle kosten geadmistreerd van het zogenaamde pluspakket, dat zijn alle niet standaardleveringen van het IDC. Te denken valt daarbij aan drukwerk en postverzending. Mede als gevolg van de bezuinigingen die in 2010 in het gemeentelijk apparaat werden doorgevoerd, ontstaat er een terugloop in omzet in met name het pluspakket. De dienst past hier zo veel mogelijk haar kosten op aan.

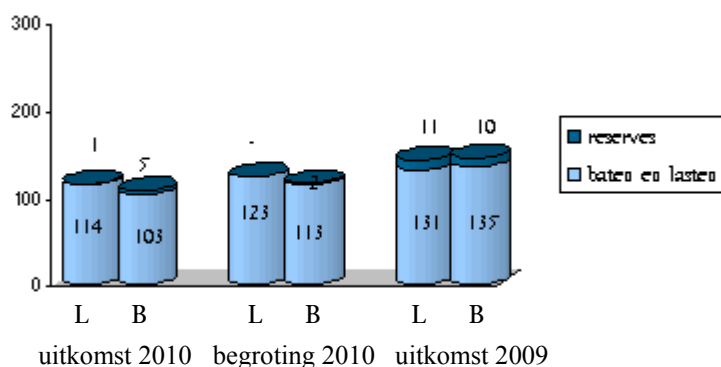
Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Programma-activiteiten in 2010	Uitkomst 2010		Begroting 2010		Uitkomst 2009	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Interne / Externe leveringen (FAD)	-	-	-	-	-	-
Collectieve Huisvesting	35.929	35.466	42.981	40.973	34.598	35.597
Overige Huisvesting	23.370	23.842	21.450	21.564	21.135	21.236
Haagnet	-	-	-	-	-	-
Facilitaire producten	54.307	43.374	58.623	50.632	75.543	77.722
Subtotaal	113.606	102.682	123.054	113.169	131.276	134.555
Verrekening met reserves	1.350	4.595	-	2.379	10.857	9.799
Totaal	114.956	107.277	123.054	115.548	142.133	144.354

	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
Eindsaldo 31-12 Reserves	18.634	19.499	21.879
Eindsaldo 31-12 Voorzieningen	725	263	418
Investerings	9.124	91.742	8.805

Overzicht lasten en baten (incl. reserves)

3 Bedrijfsvoering

3.1 Inleiding

De financiële positie van de gemeente maakt het noodzakelijk om ook in de bedrijfsvoering ingrijpende veranderingen door te voeren. Daarbij kijken we kritisch naar het ambtelijk apparaat; effectiviteit en efficiency moeten de komende vier jaar fors toenemen. In 2010 is al veel werk verzet om de gevolgen voor de bedrijfsvoering in beeld te brengen. We gaan twee dingen doen: ten eerste brengen we mede door besparingen in de bedrijfsvoering ons huishoudboekje verder op orde, en ten tweede blijven we investeren in de organisatie met het oog op de lange termijn ontwikkeling. Dit perspectief is terug te zien in alle facetten van de bedrijfsvoering.

3.2 Organisatiebeleid

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

3.2.1. Organisatieontwikkeling

Het mag duidelijk zijn dat de ombuigingen een belangrijk thema zijn in de ontwikkeling van de organisatie. Daarbij kiezen we voor ontkokerd en integraal werken. Deze keuze is richtinggevend voor de structurele ontwikkeling naar een innovatieve gemeentelijke organisatie met een sterke externe oriëntatie, resultaatgericht en met een passende efficiënte bedrijfsvoering. Daarnaast zijn twee andere ontwikkelingen van belang. Ten eerste de invoering van het generiek functiehuis. In een functiehuis zijn de taken en functies vastgelegd. Met de invoering van het functiehuis kunnen we het aantal functies flink terugbrengen (van 1.600 naar ongeveer 90) en vergroten we op deze wijze ook in het functiegebouw de eenheid van de organisatie. De tweede relevante ontwikkeling betreft de totstandkoming in 2010 van een nieuw Sociaal Beleidskader (SBK) en het akkoord hierover met de vakorganisaties.

Organisatie

Een belangrijke ontwikkeling is de teruggang van twaalf naar vijf diensten: DPZ, OCW, DSB, DSO en SZW, een ondersteunende bestuursdienst en een op uitvoering gerichte shared service organisatie (het IDC). In 2010 is het onderzoek gestart naar de toekomst van de Haeghe Groep en de mogelijke aansluiting bij SZW. De uitkomst wordt in de loop van 2011 bekend. Ten aanzien van de Openbare Bibliotheken wordt verkend hoe de organisatorische ophanging en aansturing geregeld worden in de toekomst. De Gemeentelijke Accountants Dienst houdt zijn onafhankelijke positie in de organisatie.

Publiekszaken

In 2010 is een nieuwe dienst Publiekszaken gevormd uit de voormalige organisatiedelen Publieksservice, Gemeentelijke Belastingen en Stadsdelen. Deze is begin 2011 van start gegaan.

3.2.2. Bezuinigingen op de apparaatskosten

Het college bezuinigt vanaf 2011 een bedrag op de apparaatskosten, oplopend tot € 48 miljoen structureel vanaf 2014, door vergroting van de doelmatigheid. De bezuiniging wordt als volgt verdeeld over de jaren (bedragen x € 1 miljoen)

2011	2012	2013	2014	2015
8,9	14	28	48	48

Deze besparing van € 48 mln. betekent een jaarlijkse korting op de apparaatskosten van in totaal 10% en dient in principe gerealiseerd te worden zonder dat het beleid en de uitvoering voor de stad worden aangetast. Het is essentieel in de voortgang de vinger aan de pols te houden en de raad tenminste twee maal per jaar met een voortgangsrapportage te informeren. De eerste voortgangsrapportage verschijnt juni 2011. Daarna zal de raad steeds in het halfjaarbericht en de jaarrekening worden geïnformeerd.

3.3 Doelmatigheid en doeltreffendheid

Coördinerend portefeuillehouder: S. Dekker

Onderzoeken

Ter uitvoering van artikel 213a van de Gemeentewet onderzoekt het college de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid. In 2010 zijn de volgende onderzoeken afgerond:

- Topindicatoren
- Energieonderzoek zwembaden en sporthallen
- Bestemmingsreserves (twee onderdelen)

Samen met de raad zijn 30 topindicatoren ontwikkeld. Met deze topindicatoren worden de speerpunten van het collegebeleid in beeld gebracht en gevolgd door de raad. In het Energieonderzoek zwembaden en sporthallen is gekeken naar de oorzaken van de stijging van de energiekosten van zwembaden en sporthallen en de mogelijkheden voor energiebesparing. Uitkomst was dat de energieprijzen sneller blijken te stijgen dan de inflatie. En binnensport is energiegevoelig. Dit is nu gecompenseerd. Daarnaast werd aanbevolen onderzoek te doen naar energiebesparende maatregelen als zonnepanelen op daken sporthallen voor het opwekken van duurzame elektriciteit.

Het onderzoek naar de bestemmingsreserves werd in drie achtereenvolgende delen uitgevoerd. Het eerste en tweede deel betroffen een doorlichting van de bestaande bestemmingsreserves. Deze hebben een vrijval van in totaal € 37,9 mln. opgeleverd. Het derde deel volgt in 2011. De bovengenoemde onderzoeken betreffen onderzoeken naar de bedrijfsvoering. In 2010 zijn nieuwe onderzoeken gestart die in 2011 zullen worden afgerond:

- Bestemmingsreserves (effectiviteit en efficiency, deel 3)
- Citymarketing
- Inhuur Externen

In 2010 zijn 58 onderzoeken naar doelmatigheid uitgevoerd binnen diensten. Onderwerpen waren onder meer: beleid, organisatie en sturing, kwaliteitszorg, personeelsbeleid en financiën.

3.4 Personeelsbeleid

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

3.4.1 De omvang van de formatie

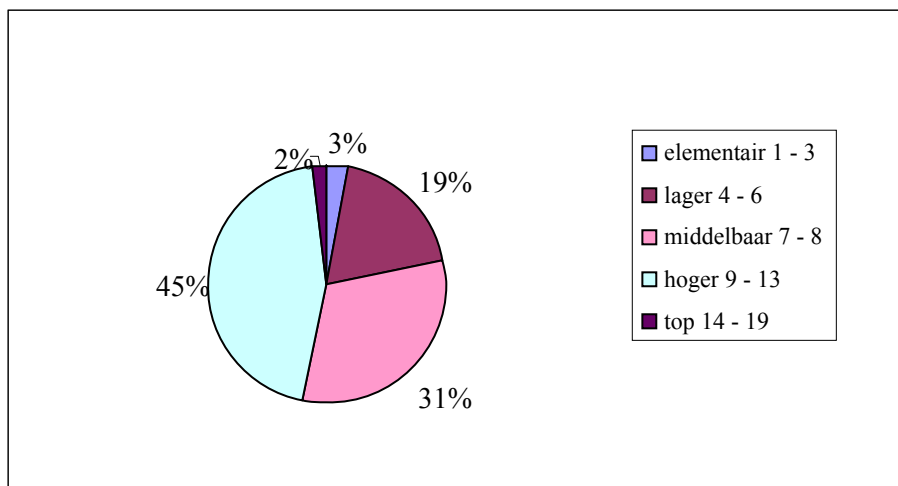
De ontwikkeling van de organisatie hangt ten dele samen met de ombuigingen. Een eerste becijfering van de totale daling in personeelsformatie komt neer op een vermindering van circa 1.000 formatieplaatsen (fte) in 2015 ten opzichte van de formatie van 1 januari 2010.

We splitsen de formatiedaling als volgt op:

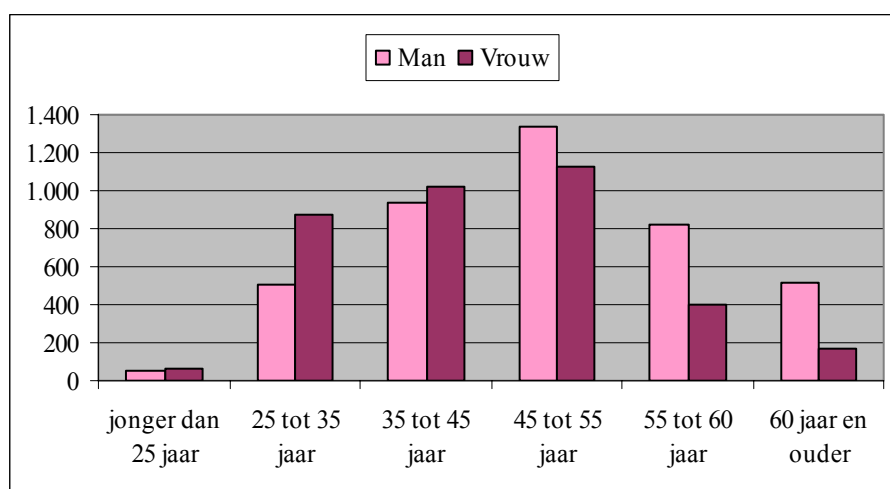
- a) formatiedaling als gevolg van bezuinigingen op apparaatskosten zoals opgenomen in het coalitieakkoord (omvang 48 mln. euro): circa 550 fte in 2015;
- b) formatiedaling als gevolg van andere bezuinigingen (coalitieakkoord, economische ontwikkeling en Rijksbeleid): circa 450fte in 2015.

Formatie

De formatie per 1 januari 2010 betrof 7.510 fte. Per 31 december 2010 was de formatie gestegen met 33 fte tot 7.543 fte. Deze stijging is een gevolg van taakverzwaringen bij SZW en DPZ. Bij SZW gaat het vooral om het opvangen van extra vraag naar dienstverlening mede als gevolg van de crisis. Het betreft medewerkers met een tijdelijke aanstelling. Bij DPZ gaat het om een toename van registratieverzoeken van mensen in eigen land en landgenoten die tijdelijk in het buitenland verblijven (bijvoorbeeld voor werk). Zie figuur 1 en 2.

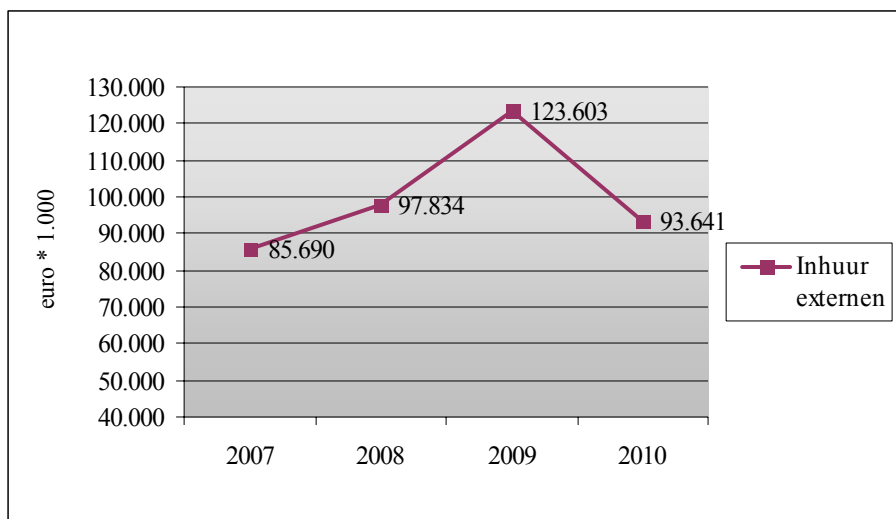
Figuur 1 Medewerkers verdeeld over salaris-categorie

Figuur 2 Medewerkers verdeeld over geslacht en leeftijdscategorie.

Externe inhuur

In 2010 gaf de gemeente € 93,6 mln. uit aan inhuur externen. In 2009 was dat nog € 123,6 mln. Dat is een daling van € 30 mln. ten opzichte van 2010 (zie figuur 3). Met name de Dienst Stedelijke Ontwikkeling (€ 12,8 mln.), de Bestuursdienst (€ 7 mln.) en de dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten (€ 4,6 mln.) leverden een grote bijdrage aan deze daling. Bij DSO is er in 2010 bewust gestuurd op een daling van de kosten van inhuur externen. Bij de Bestuursdienst ook. Bij SZW lag de daling vooral aan vermindering van rijksmiddelen. Zie figuur 3.

Figuur 3 Inhuur externen.

3.4.2 Vorming, opleiding en beloningsbeleid

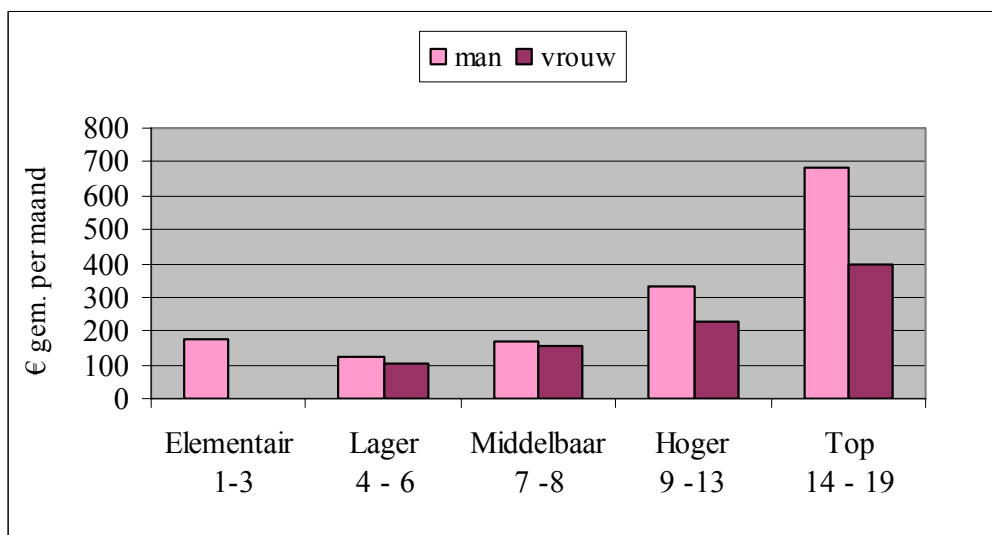
Om haar ambities te kunnen realiseren heeft de gemeente Den Haag goed personeel nodig. Belangrijke voorwaarden hiervoor zijn goede faciliteiten voor vorming en opleiding en een motiverende inzet van instrumenten in het beloningsbeleid.

Vorming en opleiding

In 2010 heeft de gemeente € 7,2 miljoen besteed aan vorming en opleiding. Dat is 1,7% van de loonsom, de norm van 2,0% is niet behaald.

Beloningsbeleid

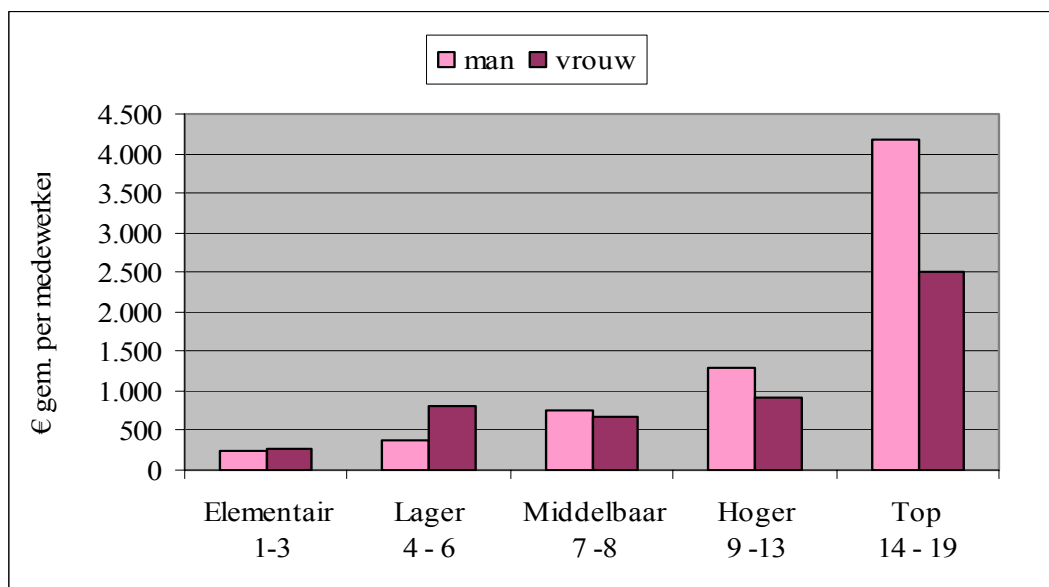
In 2010 is een aantal mensen beloond voor buitengewoon presteren. De concrete gegevens vind u in figuur 4 en 5.

Figuur 4: Beloningsbeleid: Gemiddelde van de toelage (per maand) per salariscategorie.

Aantal	Elementair	Lager	Middelbaar	Hoger	Top
Man	1	11	17	101	19
Vrouw	0	12	41	52	9

Toelage per maand verdeeld naar opleidingsniveau (man/vrouw)

Figuur 5 Beloningsbeleid in 2010, het gemiddelde bedrag per medewerker.

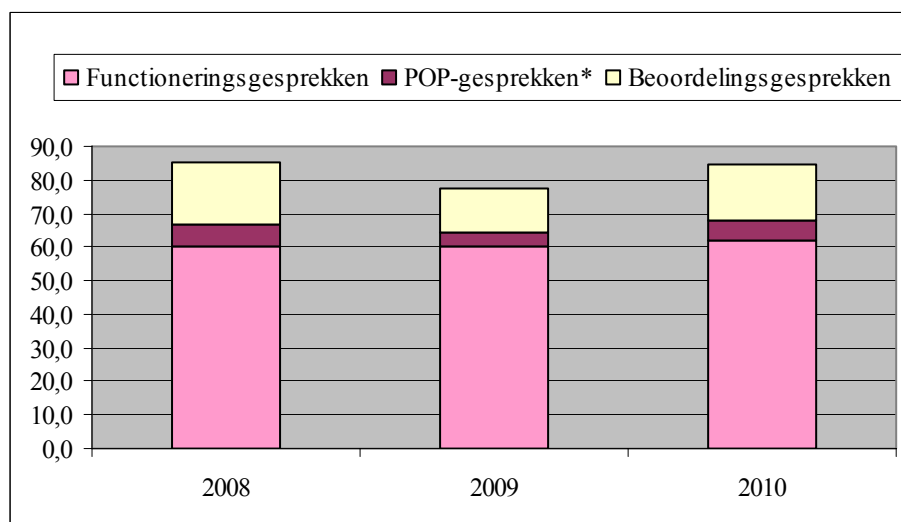
Aantal	Elementair	Lager	Middelbaar	Hoger	Top
Man	137	318	109	274	19
vrouw	9	110	166	176	12

Gemiddeld beloningsbedrag verdeeld naar opleidingsniveau (man/vrouw)

3.4.3 Duurzaam inzetbaar

Een centrale doelstelling in het personeelsbeleid is het verbeteren van de match tussen benodigde kwaliteiten en capaciteiten en behoeften van de medewerker. In de nieuwe CAO gemeenten is in 2010 grote aandacht besteed aan duurzame inzetbaarheid. Daarbij kunt u denken aan:

- gesprekscyclus (zie figuur 6),
- personeelsschouw,
- arbeidsverzuim'
- 'van werk naar werk'

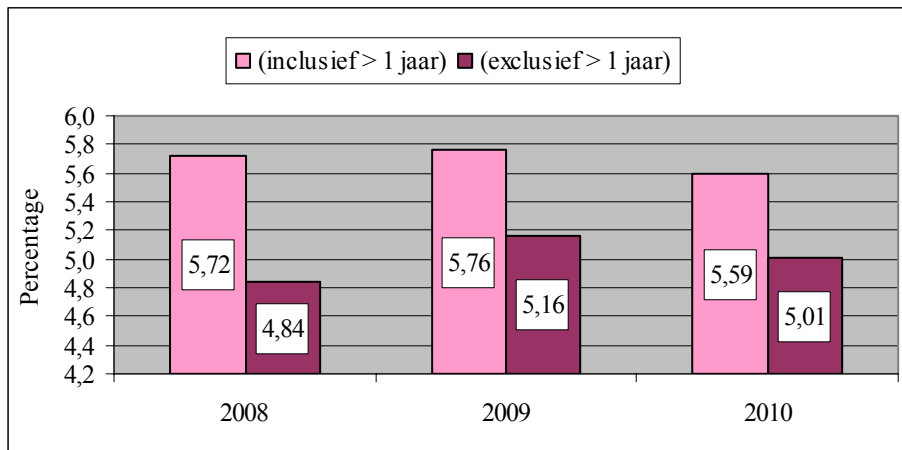
Figuur 6 Gesprekscyclus: gevoerde gesprekken

Personeelsschouw

In 2010 zijn pilots gestart met het instrument personeelsschouw. Doel is een betere match tussen vraag van de organisatie en aanbod van personeel. In 2011 vindt een evaluatie plaats.

Arbeidsverzuim

Vanaf 2008 stabiliseert het verzuim rond de 5%. Zie figuur 7.

Figuur 7 Arbeidsverzuim: langdurig en kort durend ziekteverzuim in percentages

Van werk naar werk

Er is een mobiliteitsbureau ‘van werk naar werk’ ingericht. Doel is om natuurlijk verloop optimaal te benutten en mobiliteit te bevorderen (‘werk naar werk’). Desondanks kunnen gedwongen ontslagen niet helemaal worden uitgesloten.

Met het SBK hebben we de beschikking over flankerende middelen om de vrijwillige mobiliteit te stimuleren. Door het stimuleren van vrijwillige mobiliteit beogen we gedwongen mobiliteit (boventaligheid en re-integratie) zoveel mogelijk te voorkomen.

3.4.4 Leiderschap

Het afgelopen jaar is een Haags Leiderschapsprofiel tot stand gekomen. Dit profiel biedt inzicht in wat we van managers in de gemeente Den Haag verwachten. Daarnaast geeft het profiel richting aan werving en selectie, ontwikkeling en beoordeling van leidinggevenden.

Ambtelijke top

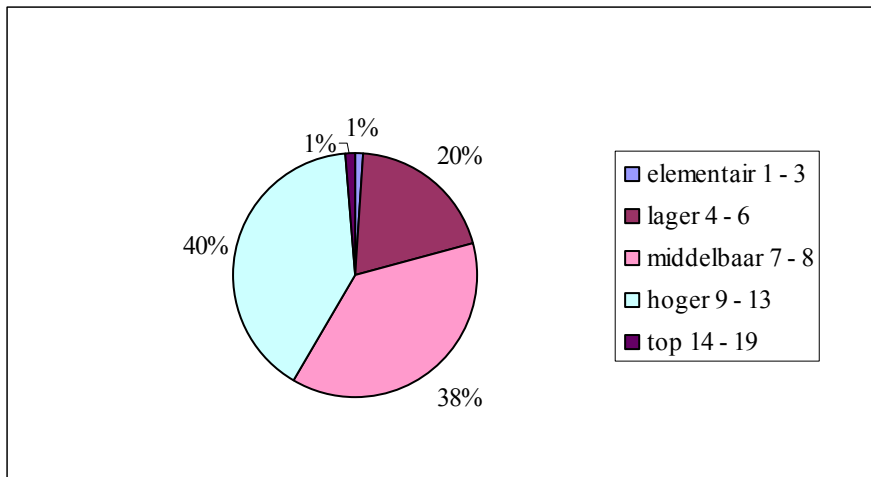
Het IDC en de Haeghe Groep hebben in 2010 een nieuwe directeur gekregen. Het aantal vrouwelijke directeurs - inclusief de vervullingen op interim-basis - bleef in het jaar 2010 gelijk. Het percentage vrouwen op directieniveau (inclusief de Stadsdeeldirecteuren) bleef liggen op 30%.

3.4.5 Diversiteit

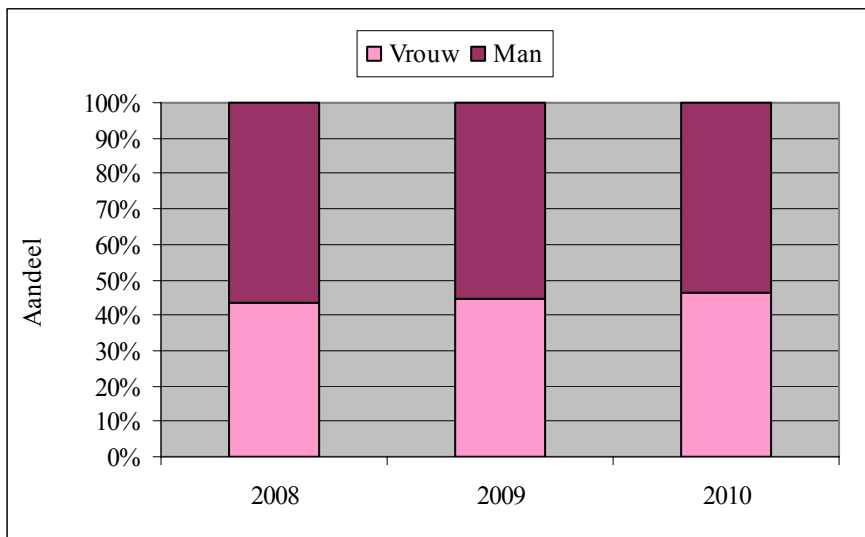
Het gemeentelijk personeelsbeleid is erop gericht de samenstelling van het personeelsbestand een afspiegeling te laten zijn van beroepsbevolking in Den Haag.

Diversiteit aan de (sub)top

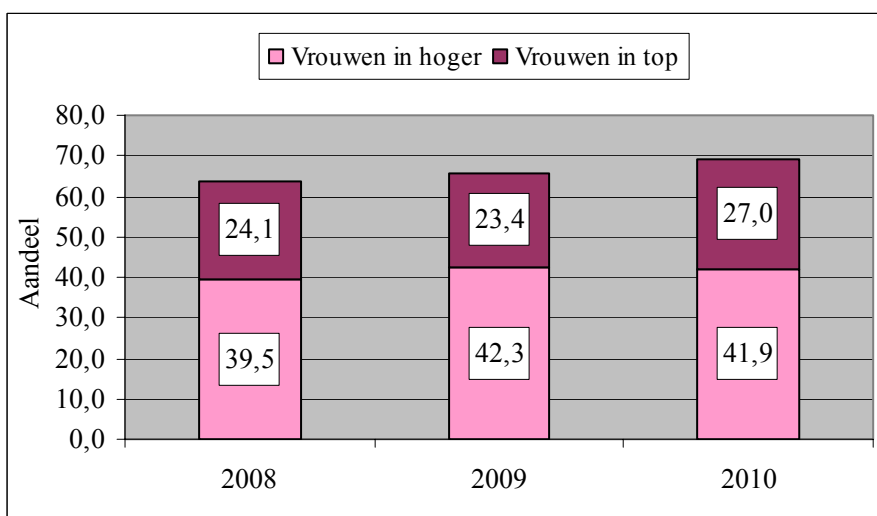
Diversiteit aan de top van de gemeente is gerealiseerd: vrouwen en niet-westerse allochtonen maken er deel van uit. In 2010 werden de contouren van de ombuigingen duidelijk: de komende jaren zijn de mogelijkheden om nieuw (allochtoon) talent aan te trekken uiterst beperkt. Het investeren in en laten doorstromen van het zittende talent is daarom van groter belang. Er wordt dan ook een programma gemaakt voor de ontwikkeling van (allochtoon) management potentieel functieschaal 10-12. Dit wordt gebaseerd op het nieuwe Haagse leiderschapsprofiel. Meer concrete informatie vindt u in figuur 8, 9 en 10.

Figuur 8 Diversiteit: vrouwelijke medewerkers, per salariscategorie.

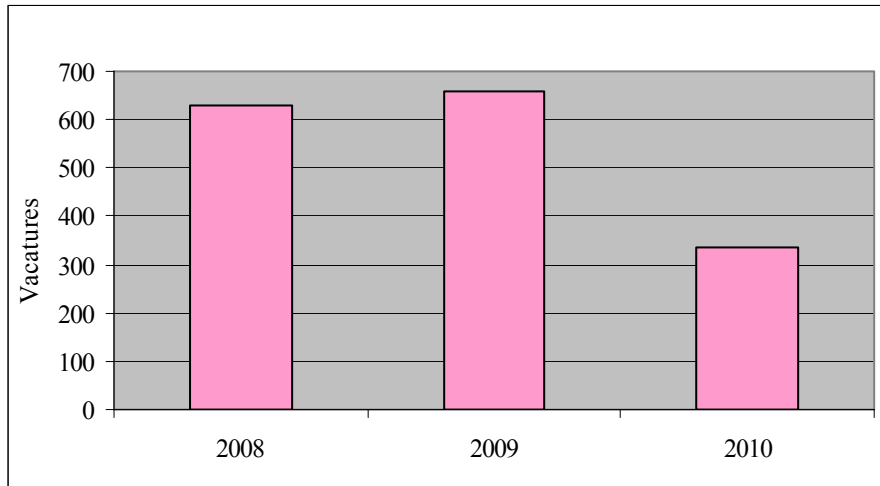

Figuur 9 Diversiteit: Verdeling vrouw-man in het totale personeelsbestand.

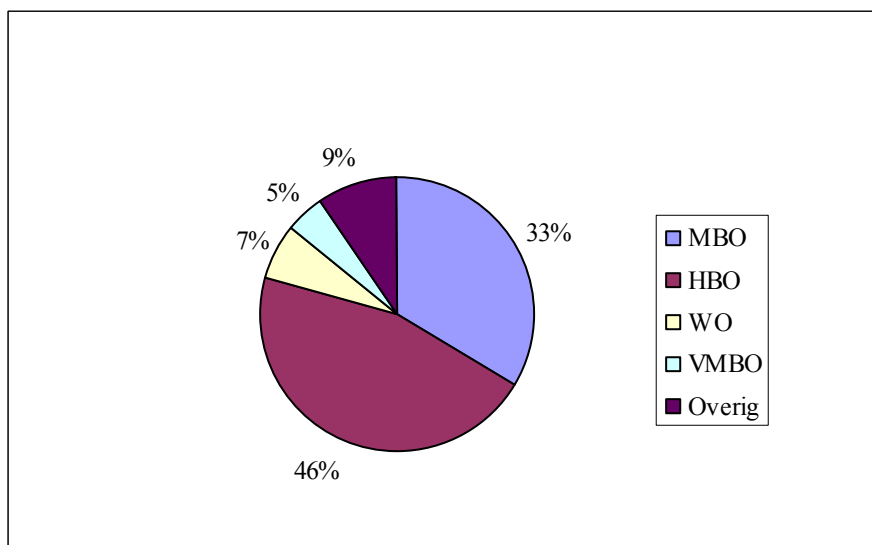

Figuur 10 Diversiteit: vrouwen in de salariscategorieën hoog (9 – 13) en top (14 – 19).

Voor het beperkte aantal gevallen dat wel extern wordt geworven voor vacatures van functieschaal 13 en hoger zijn afspraken gemaakt. Om als werkgever een positief imago te hebben bij allochtone talenten wordt het contact onderhouden met verschillende netwerken. Regelmatig worden werkgeversbezoeken georganiseerd voor allochtone studenten. In 2010 is gestart met het voeren van exitgesprekken met allochtonen functieschaal 10 en hoger die de gemeente verlaten. Meer concrete informatie vindt u in figuur 11 en 12.

Figuur 11 Arbeidsmarkt: vacatures

Figuur 12 Arbeidsmarkt: stageplaatsen in 2010 naar opleidingsniveau.

3.4.6 Overig personeelsbeleid

Medewerkerbetrokkenheid

In 2010 heeft 73% van de medewerkers deel genomen aan het onderzoek naar de medewerkerbetrokkenheid (1x per 2 jaar). Zij gaven hun betrokkenheid bij de gemeente gemiddeld een 7.0, een stijging ten opzichte van de 6.7 in 2008.

Integriteit

De Haagse ambitie luidt: De gemeente Den Haag wil komen tot een organisatiecultuur waarin medewerkers zich veilig voelen om elkaar aan te spreken op gedrag, en waarin regelmatig aandacht wordt besteed aan integriteitsrisico's en -dilemma's. In 2010 heeft het Bureau Integriteit de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Integriteitscampagne ‘Vind jij dit normaal?’ is afgesloten Eind 2010 kreeg de campagne een vervolg door praktijkvoorbeelden van ongewenst gedrag en misstanden op het intranet te plaatsen.
- Registratie; Besloten is voor de registratie van alle meldingen van ongewenst gedrag, ook van bedrijfsartsen en bedrijfsmaatschappelijk werk, gebruik te blijven maken van het bestaande systeem.
- Versterking netwerk van vertrouwenspersonen; De vertrouwenspersonen en coördinatoren voor ongewenst gedrag en integriteit zijn in netwerkbijeenkomsten bij elkaar gekomen.

Meer informatie over meldingen ongewenst gedrag vindt u in onderstaande tabel.

Tabel 1 Integriteit: meldingen in de verschillende categorieën.

jaar	seksuele intimidatie	discriminatie	agressie en geweld	intimidatie	pesten	ander ongewenst gedrag	Onterechte meldingen	totaal
2005	23	7	3	30	14	16	12	105
2006	19	8	5	27	5	10	27	101
2007	15	8	1	28	14	11	24	101
2008	9	9	9	20	8	23	25	103
2009	11	3	5	27	11	22	37	116
2010	10	3	5	55*	15	17	18*	124

*verschuiving wegens andere categorie-indeling

3.5 Huisvestingsbeleid

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

In 2010 is het Uitvoeringsbesluit Huisvesting en Facilitaire dienstverlening vastgesteld. Doel is het behalen van efficiencyvoordelen door het bundelen van de huisvesting, het invoeren van meer innovatieve werkplekken en verdergaande standaardisering. Dit zal in 2011 en volgende jaren zijn beslag krijgen.

3.6 Inkoopbeleid

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

3.6.1 Inkoop

In 2010 is doelmatigheid en efficiency van de inkoopfunctie verbeterd. De bundeling van inkoop is in 2010 voortgezet, door verdere standaardisering en door de inzet van raamcontracten.

Aanbestedingsprocedures

De gemeentelijke praktijk laat nog steeds toenemende zorg en aandacht zien voor het correct toepassen van de Europese aanbestedingsregels. De in de gemeentelijke aanbestedingsrichtlijn omschreven procedure wordt goed nageleefd. Op verschillende manieren is er aandacht voor het borgen van de naleving van de gemeentelijke aanbestedingsrichtlijn, nationale en Europese aanbestedingsregels.

3.6.2 MKB

Net als in voorgaande jaren is in 2010 geprobeerd om het MKB een gelijkwaardige positie te geven in de gunning van gemeentelijke opdrachten. Onder meer door bij grote opdrachten waar mogelijk te werken met 1 aanbesteding met meerdere percelen. Daarnaast wijst de gemeente het MKB op de mogelijkheden van het vormen van combinaties.

3.7 Duurzaamheid en milieuzorg

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

3.7.1 Duurzaamheid

In 2010 zijn bij alle door de inkoopbureaus begeleide aanbestedingen duurzaamheidscriteria toegepast. Per 1 januari 2010 is de gemeentelijke organisatie CO-2 neutraal. Dit is gerealiseerd door het besparen, verduurzamen en compenseren van het directe energieverbruik door de gemeente. De emissie die gecompenseerd wordt in 2010 is 7.296 ton. (In 2009 was dit 9.736 ton). De uitstoot van CO2 is dus teruggebracht.

3.7.2 Milieuzorg

De gemeente heeft in 2010 een groot aantal projecten uitgevoerd die expliciet beoogden de bedrijfsvoering op onderdelen te verduurzamen.

Hierna geven wij enkele voorbeelden van energiebesparende en milieumaatregelen:

- Renovatie koelinstallatie van het Stadhuis/Bibliotheekcomplex. Hierdoor wordt jaarlijks 430.000 m³ aardgas bespaard. De reductie van uitstoot van koolstofdioxide (CO₂) en stikstofoxiden (NO_x) bedraagt op jaarbasis circa 750 ton (60%) respectievelijk circa 850 kg (80%)
- De liften in het Stadhuis hebben nieuwe frequentieregelaars, motoren en een nieuw besturingssysteem gekregen. Hierdoor is het elektraverbruik verminderd met 155.000Kwh.
- Analoge energiemeters zijn vervangen door digitale. Zo kan overmatig energieverbruik worden beperkt.
- In 2010 is gestart met nauwkeurig inregelen van CV-installaties in diverse panden.
- Het gehele gemeentelijke wagenpark gaat over op aardgas; een deel daarvan is al over. Voor leaseauto's is een gemeentebreed raamcontract gesloten waarin dit ook is geregeld.

De Haaghegroep heeft het bestaande milieumanagementsysteem verder uitgebreid.

3.8 Informatiebeleid

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

3.8.1 Informatiearchitectuur: Excellente Dienstverlening, bezuinigingen

Het programma Excellente Dienstverlening is gebaseerd op technische ontwikkelingen die vernieuwing van bedrijfsprocessen mogelijk maken. Vanuit de architectuur wordt de realisatie van de ombuigingsmaatregelen ondersteund.

3.8.2 Informatiesystemen

Het Stelsel van kern- en basisregistraties is in ontwikkeling om 'het principe van eenmalige inwinning en meervoudig gebruik van gegevens binnen de gemeente' verder in te vullen. De gegevens worden verwerkt in processen. Op termijn worden de traditionele, minder flexibele, processpecifieke informatiesystemen vervangen door meer flexibele oplossingen, ondersteund door generieke services. In 2010 zijn meerdere projecten gestart en afgerond waarbij dergelijke services zijn opgeleverd.

3.9 Beheer ICT processen

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

3.9.1 Subsidieproces

We hebben gekozen voor de interne beheersing van het subsidieproces via het systeem ABBA, Aanvragen, Beschikken, Betalen en Afrekenen. Dankzij dit systeem is inzichtelijk wanneer een instelling een dubbele aanvraag indient en wordt 'shoppen' van subsidies voorkomen. De invoering van het ABBA-systeem wordt in het voorjaar van 2011 afgerond. Een deel van de gemeentelijke organisatie maakt er inmiddels gebruik van. De rest volgt later.

3.9.2 Uitkeringsproces

Het uitkeringsproces is tot in detail beschreven in de administratieve organisatie en verregaand geautomatiseerd. SZW voert interne controles uit naar de uitvoering. Hierin worden onder meer hoogte, recht en duur van de verstrekte uitkeringen meegenomen.

3.9.3 Infrastructurele werken

Het gaat om fietspaden, de wegen, de bruggen, de viaducten en tunnels, de grachten en de riolering. Hiervoor worden periodiek meerjarenbeleids- en onderhoudsplannen opgesteld. In 2010 is de tweejaarlijkse wegeninspectie uitgevoerd. Met behulp van de inspectieresultaten wordt het onderhoudsplan voor wegen en fietspaden momenteel geactualiseerd. Voor waterwegen is in 2010 gewerkt aan een nieuw meerjarenplan. Datzelfde geldt voor het rioleringsplan en het meerjarenplan civiele constructies (bruggen, viaducten, tunnels, grachten).

3.10 Juridische zaken

Coördinerende portefeuillehouder: J.J. van Aartsen

3.10.1 Juridische expertise

Belangrijke doelstellingen zijn: adequate en betrouwbare behandeling van burgers en bedrijven, rechtmatig gebruik van bevoegdheden en het beheersbaar maken en houden van risico's.

In 2010 zijn naar aanleiding van een visitatierapport enkele verbeteracties uitgevoerd.

- De diensten zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun eigen producten. Deze kwaliteit is nu verbeterd omdat éérs binnen diensten juridische toetsing plaatsvindt. Daarna vindt nog een toetsing plaats aan gemeentebrede juridische kwaliteitseisen.
- Er is een juridisch auditsysteem ontwikkeld en ingevoerd. Daarin wordt periodiek en planmatig onderzoek gedaan naar de juridische kwaliteit van de organisatie.
- De verschillende hoofdstukken van het Mandaatbesluit zijn beter op elkaar afgestemd en toegankelijker gemaakt.
- Om de kosten van de huisadvocaten substantieel in te perken zijn er meer advocaten in gemeentedienst en is met ingang van 1 januari 2011 de eerste juridische bestuursadviseur aan de slag, die gevraagd en ongevraagd het college en de ambtelijke top adviseert.

3.10.2 Europese wet- en regelgeving

Externe ontwikkelingen, zoals nieuwe Europese regelgeving, hebben ook gevolgen voor de gemeente. De gemeente is betrokken bij het evaluatieproces van de Europese aanbestedingsrichtlijnen en staatssteunregels. Tevens leveren wij bijdragen aan de Europese Commissie en het Comité van de Regio's voor verbetering van de Europese regels. Voorbeelden hiervan zijn Innovatie en Publiek-Private samenwerking. Brussel heeft aangekondigd de Europese aanbestedingsrichtlijnen te gaan herzien. De consequenties daarvan voor de Aanbestedingswet die door Nederland wordt voorbereid, zijn nog niet duidelijk. Op het niveau van de gemeente worden onze eigen aanbestedingsregels goed nageleefd, de kwaliteit is voldoende geborgd en de registratie is op orde.

3.10.3 Deregulering en lastendruk

Om de administratieve lasten voor bedrijven en burgers terug te dringen, is vanaf 2009 het aantal gemeentelijke voorschriften verminderd. In 2010 zijn er bijna 260 verbetervoorstellen ingevoerd. Invoering van nog eens 130 voorstellen vindt plaats in 2011. Effect zal onder meer zijn een reductie van indieningsvereisten bij vergunningen en afschaffing van een aantal vergunningstelsels.

3.10.4 Bezwaarschriften

In 2010 was het streven om 90% van de bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn af te doen. Het resultaat voor de hele gemeente was 95%. Het aantal bezwaarschriften volgt de landelijke trend en stijgt nog steeds (10% in 2010). Het aantal gegrondverklaringen in beroep en hoger beroep daalt ten opzichte van voorgaande jaren verder. Dat geeft een indicatie van de kwaliteit van beslissingen op bezwaar en de goede zeefwerking van de bezwaarprocedure. In 2010 vond de evaluatie plaats van de pilot "Bellen bij bezwaar". Gelijk na ontvangst van een bezwaarschrift belt een medewerker van de gemeente de indiener van het bezwaarschrift op en bekijkt in overleg of een oplossing van het geschil buiten de bezwaarprocedure mogelijk is. Dat leidde in veel gevallen tot herziening van het primaire besluit of tot intrekking van het bezwaar. Door de positieve resultaten van de proef is in 2010 besloten deze vorm van premediation breder in te zetten.

Voor civiele procedures geldt dat in slechts 1% van de gevallen in het nadeel van de gemeente werd beslist.

3.11 Betalingsproces

Coördinerende portefeuillehouder: S. Dekker

Algemeen

De gemeente heeft een bankrekeningstructuur bij een drietal banken, te weten Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Royal Bank of Scotland (RBS, voorheen ABN AMRO Bank) en ING Bank (voorheen Postbank). De gemeentelijke organisaties hebben een eigen verantwoordelijkheid op de uitvoering van het betalingsverkeer van de eigen dienst. Alle betalingen die zowel de diensten als de Centrale Treasury (CT) doen vinden plaats middels Electronic Banking-pakketten. Bij het verrichten van betalingen dient uit beveiligingsoverwegingen en functiescheiding een tweetal handtekeningen te worden geplaatst. Deze handtekeningen kunnen niet door eenzelfde persoon worden gezet. In de administratieve organisatie van de dienst dient de uitvoering van het betalingsverkeer vastgelegd te worden. Na het plaatsen van de finale handtekening wordt de betaling door de bank ontvangen en in verwerking genomen. Het advies van de Centrale Treasury aan de diensten is altijd om tussen de eerste en tweede handtekening interne controle te verrichten. De Centrale Treasury kan als achtervang fungeren indien diensten door omstandigheden geen betaling volledig kunnen fiat/autoriseren.

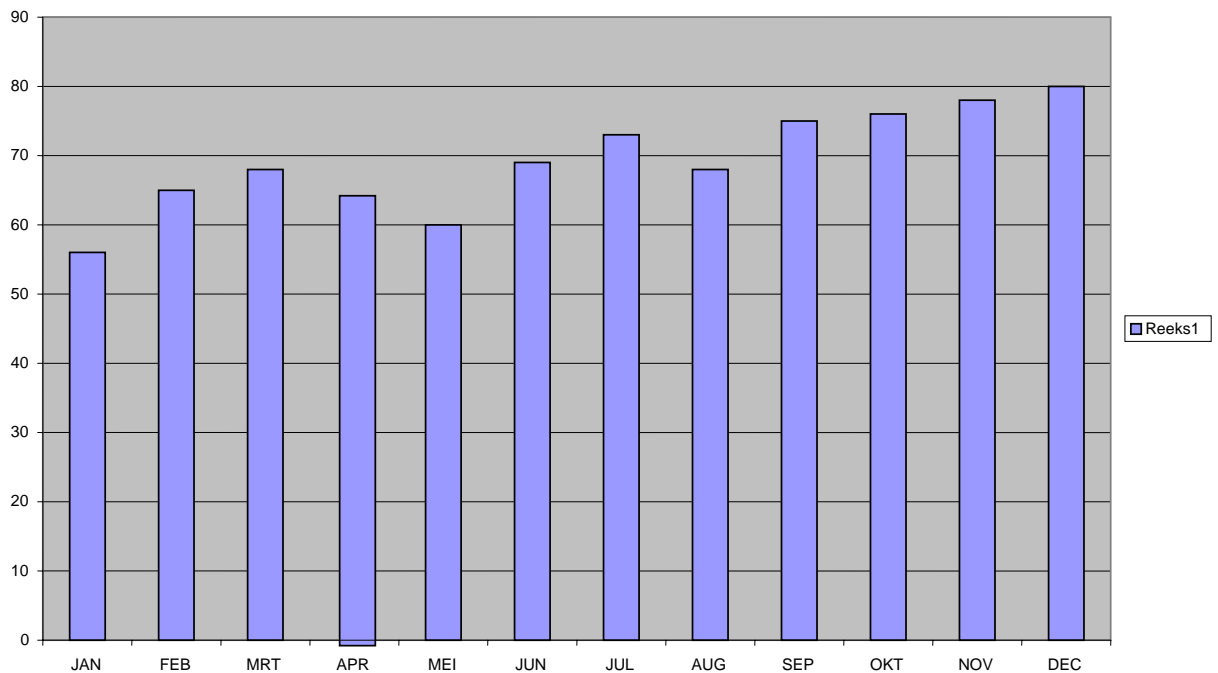
Daarnaast draagt de Centrale Treasury zorg voor het formele beheer van de externe bank- en girorekeningen van de gemeente Den Haag, evenals van de interne rekening-courantstructuur en de daaruit voortvloeiende operationele taken (controle, afstemming e.d.). De Centrale Treasury is ook belast met:

- De actualisering van de competentiebevoegdheid (tekeningsbevoegdheid) bij de diensten.
- De beheerorganisatie van credit cards.
- Bankpassen.
- Betalingsverkeer en bankrekeningen.
- Beheer van rekening-courant overeenkomsten van de Centrale Treasury met de diensten en derden.

Betalingstermijn facturen 30 dagen:

In onderstaande grafiek is per maand het percentage facturen weergegeven dat binnen 30 dagen is betaald.

Gemeentebrede betaalsnelheid 2010

Uit de grafiek blijkt dat in het eerste halfjaar van 2010 de betaalsnelheid uitkomt op gemiddeld 65%. Dit percentage wordt negatief beïnvloed door een lage score in de maanden januari en mei 2010. Door extra inspanningen van de diensten zien we in het tweede halfjaar dat de betaalsnelheid verder is toegenomen, waardoor de gemiddelde betaalsnelheid over geheel 2010 is uitgekomen op 69%. Vooral in de laatste maanden van 2010 is sprake van een versnelling van betalen, waarin de maand december zelfs uitkomt op 80%.

Extra onderzoek betaaltermijn tussen 30 en 45 dagen

De Centrale Treasury heeft ook voor 2010 de betaaltermijn van de facturen geanalyseerd tussen 30 en 45 dagen. Aanleiding is de (antwoord)brief (BSD/2010.304 van 9 maart 2010) van het college aan het MKB, waarin gesteld wordt dat betalingen van facturen met een doorlooptijd van langer dan 45 dagen absoluut onacceptabel zijn. In 2010 is 85% van de facturen binnen 45 dagen betaald (2009 76%). Ook hier is een lichte verbetering van de betaalsnelheid te zien.

Aangrijpingspunten voor verbetering

Zoals reeds gemeld is in de laatste maanden van 2010 een verbetering te zien van de betaalsnelheid. Het is zaak deze opgaande lijn structureel door te trekken. Het college van B&W heeft de ambitie uitgesproken om in 2011 80% van de facturen binnen 30 dagen te betalen en voor 2012 90% van de facturen. Het college van B&W sluit hiermee aan op de doelstelling van het kabinet. Dit vereist verdere gemeentebrede acties. Eén van de acties is het verkennen van de mogelijkheden van e-facturatie. In februari 2011 start er een pilot. Elektronische facturatie maakt het mogelijk om het proces van factuurafhandeling verder te automatiseren, waardoor een snellere betaling kan plaatsvinden.

Meting debiteuren vanaf 2011

Het is al sinds jaar en dag bekend dat de 'invorderingsdruk' op externe debiteuren verbeterd kan worden en dat dus op dit terrein nog veel te winnen is. Vanuit de Centrale Treasury zal met ingang van 2011 een meetproces worden opgestart om de gemeentelijke invorderingssnelheid in kaart te brengen. Over de resultaten daarvan zullen de gemeentelijke controllers per maand en het GMT per kwartaal worden geïnformeerd.

4 Paragrafen

4.1 Gemeentelijke inkomsten

De gemeente Den Haag heeft over 2010 €2.655,4 mln. aan baten verantwoord in de rekening. De verdeling van deze gemeentelijke baten in 2010 is op hoofdlijnen als volgt:

(bedragen x € miljoen)

Baten	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
1. Algemene dekkingsmiddelen	1.166,5	1.133,4	1.127,5
2. Specifieke uitkeringen	553,8	524,2	740,2
3. Tarieven, leges en heffingen	161,8	166,0	170,7
4. Bouwgrondexploitatie	60,1	146,7	116,9
6. Onttrekkingen aan reserves	490,7	571,7	479,2
5. Overige inkomsten	222,5	303,6	119,1
Totaal	2.655,4	2.845,6	2.753,6

Een toelichting op de gemeentelijke inkomsten wordt hieronder per onderdeel gegeven.

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente bestaan uit:

(bedragen x € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen	Baten Rekening 2010	Baten Begroting 2010	Baten Rekening 2009
Algemene uitkering Gemeentefonds	876.576	864.044	802.690
Onroerend Zaakbelasting (incl. Wet WOZ)	80.559	78.810	82.717
Hondenbelasting	1.507	1.750	1.293
Toeristenbelasting	4.127	3.916	3.712
Precariobelasting	16.368	16.019	15.890
Parkeerbelasting	14.524	13.666	14.563
Overige belastingen	1.701	581	1.101
Dividend (beleggingen)	20.790	19.613	61.417
Rente	127.252	111.872	123.154
Erfpachtinkomsten	20.834	21.019	18.700
Overige dekkingsmiddelen	2.237	2.107	2.266
Totaal	1.166.475	1.133.397	1.127.503

Gemeentefonds

Ruim 33% van de gemeentelijke inkomsten komt uit het gemeentefonds (€876,6 mln.). Het gemeentefonds is in principe vrij besteedbaar, al moet de gemeente natuurlijk rekening houden met doorlopende verplichtingen en met voorgeschreven wettelijke taken.

Gemeentelijke belastingen

De inkomsten uit gemeentelijke belastingen (de OZB, parkeer-, toeristen-, precario-, honden en overige belasting) bedragen €18,2 mln., dat is circa 4,5 % van het totaal aan inkomsten van de gemeente.

Dividend en rente

De gemeente ontvangt dividend uit deelnemingen. Ook heeft de gemeente rente-inkomsten op leningen.

Specifieke uitkeringen (inkomsten van derden)

Gemeenten zijn financieel grotendeels afhankelijk van inkomensoverdrachten van het Rijk en van andere overheden. Ruim 20,9 % van de Haagse inkomsten (€ 2.655,4 mln.) bestaat uit specifieke uitkeringen van het Rijk en Europa. Dat zijn uitkeringen waarvan het Rijk de besteding voorschrijft. Deze specifieke uitkeringen kunnen verschillende vormen hebben. Bij sommige vormen van specifieke uitkeringen is er geen beleidsvrijheid en fungeert de gemeente eigenlijk als uitvoeringsorganisatie van het Rijk. Bij andere vormen hebben de gemeenten meer bestedingsvrijheid en, daarmee samenhangende, grotere risico's zoals het Grote stedenbeleid. Gerangschikt naar programma zijn de specifieke uitkeringen (onder vermelding van de grootste):

(Bedragen x (€ 1.000))

Programma	Omschrijving	Rekening 2010
3.Dienstverlening en stadsdelen	diversen	977
4.Openbare orde en veiligheid	Pardonregeling	2.612
	overig	1.161
6.Onderwijs	Volwasseneneducatie	6.345
	Verbetering Binnenmilieu Scholen	0
	overig	3.048
7.Integratie en krachtwijken	Inburgering	9.523
	overig	54
8.Werk en inkomen	Inkomensregelingen	263.036
	re-integratie	95.876
	Sociale werkvoorziening	53.022
9.Sociale voorzieningen en armoedebestrijding	schuldhulpverlening	3.811
10.Jeugd en gezin	Jeugdgezondheidszorg	7.976
	Centra voor Jeugd en gezin	5.278
	overig	585
11.Leefomgeving	diversen	3.800
12. Economie	EFRO	2.413
13.Sport	diversen	304
15.Maatschappelijke ondersteuning	diversen	-41
16.Volksgezondheid en zorg	Huiselijk geweld	4.633
	overig	3.812
17.Verkeer	fiets	12.861
	openbaar vervoer	9.127
	waterkeren	-994
	Verkeersveiligheid	3.020
	overig	3.850
18.Wonen	Nieuwbouw woningen	9.750
19.Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling	Stedelijke vernieuwing	36.283
	diversen	5.662
20.Milieu en duurzaamheid	Bodemsanering	2.790
	overig	3.236
Totaal		553.810

Op hoofdlijnen wordt de daling van de inkomsten uit specifieke uitkeringen verklaard door de volgende ontwikkelingen:

- Na afloop van de GSB-3 in 2009 periode worden de bijdragen voor onder meer de thuislozenzorg, jeugd en het onderwijsachterstandenbeleid via het gemeentefonds bekostigd en zijn dus niet langer een specifieke uitkering.
- In 2009 zijn eenmalige bijdragen voor Randstadrail, Hubertustunnel, Den Haag Nieuw Centraal en De Put ontvangen. In 2010 zijn geen bijdragen voor dergelijke grote eenmalige projecten ontvangen.

- De rijksbijdragen voor woninggebondensubsidies, volwasseneducatie, WWB-I en Inburgering zijn lager dan voorheen. Dit hangt samen met de verdeling van de WWB-I middelen en de lagere woningbouwproductie.

Inkomsten uit tarieven, leges en heffingen

De gemeente brengt tarieven in rekening voor het gebruik van de gemeentelijke infrastructuur of voor het verlenen van diensten aan de burgers. Het gaat om circa 6,1 % van de totale inkomsten. De inkomsten uit tarieven betreffen een grote variëteit aan activiteiten, zoals de afgifte van vergunningen, verstrekken van paspoorten en rijbewijzen en het ophalen van huisvuil. In de onderstaande tabel zijn de opbrengsten van de, qua omvang, belangrijkste tarieven weergegeven.

(bedragen x € miljoen)

Tarieven, leges en heffingen	Uitkomst	Begroot	Uitkomst
	2010	2010	2009
Parkeren op straat	20,2	19,8	18,3
Afvalstoffenheffing	59,7	60,2	64,1
Rioolrechten	32,7	33,2	30,8
Bouwleges	10,4	15,8	8,1
Burgerzaken	7,2	7,3	9,9
Sport/zwembaden	8,3	7,8	8
Ambulancehulpverlening	13,7	11,2	11,4
Tarieven gezondheidszorg	1	1,6	1
Overige tarieven	8,6	9,1	19,1
Totaal	161,8	166,0	170,7

Bouwgrondexploitatie

De inkomsten uit bouwgrondexploitatie bedraagt € 60,1 mln. Hiertegenover staan ook de lasten voor het aankopen en bouwrijp maken van gronden.

Onttrekkingen aan reserves

Reserves zijn ingesteld om middelen met een specifiek doel over de jaargrens heen te kunnen vasthouden. In totaal zijn in 2010 voor circa € 490,7 mln. aan reserves onttrokken, waar er voor bijna € 571,7 mln. was begroot.

Overige inkomsten

De gemeente heeft ook inkomsten uit onder andere opbrengt Haeghe Groep, huisvesting, huren, terug ontvangen bijstand uitkeringen, baten leges en facilitaire producten. Hiertegenover staan dan ook gelijke lasten.

4.2 Lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten. Deze paragraaf geeft informatie over het beleid en de ontwikkeling van de tarieven van de lokale heffingen en bevat informatie over het kwijtscheldingsbeleid.

4.2.1 Beleid lokale heffingen

Voor de lokale heffingen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- aanvullend op het beleidsakkoord 2006-2010 “Meedoen” is het OZB-tarief voor woningen (eigenaren) in 2010 met 6% verlaagd rekening houdend met de gemiddelde waardestijging van de woningen.
- de OZB-tarieven voor de niet-woningen (eigenaren- en gebruikersbelasting) zijn in 2010 budgettair neutraal aangepast voor de gemiddelde waardestijging van de niet-woningen.
- in verband met het aangaan van een nieuw contract voor het opslaan, transporteren en verwerken van huishoudelijk afval is het tarief van de afvalstoffenheffing in 2010 verlaagd met 9%;
- in navolging op het gestelde in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2006 – 2010 (GRP) is het tarief in 2010 voor de rioolheffing eigenaren met € 8,33 verhoogd. Het tarief voor de rioolheffing grootafvoer is in 2010 ten opzichte van 2009 niet gewijzigd;
- de tarieven voor de hondenbelasting en de toeristenbelasting bleven in 2010 ongewijzigd.

4.2.2 Kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten hebben de vrijheid om te bepalen welke gemeentelijke belastingen onder het kwijtscheldingsbeleid vallen. In de gemeente Den Haag is kwijtschelding mogelijk voor de OZB, de afvalstoffenheffing, de rioolheffing eigenaren en de hondenbelasting (alleen voor de eerste hond). De kwijtscheldingsnorm in Den Haag is 100% van de bijstandsnorm (dit is het wettelijk maximum).

In Den Haag komt kwijtschelding hoofdzakelijk voor bij de afvalstoffenheffing. Bij de OZB-eigenarenbelasting en de rioolheffing eigenaren komt kwijtschelding nauwelijks voor, omdat huiseigenaren in de meeste gevallen niet voldoen aan de vermogenstoets van de kwijtscheldingsregeling.

In Den Haag wordt een actief kwijtscheldingsbeleid gevoerd. Dit bestaat uit:

- Kwijtscheldingsverzoeken voor één van de heffingen worden, met uitzondering van de hondenbelasting, automatisch gelijktijdig ook beoordeeld voor de andere heffingen. Daardoor hoeven burgers geen afzonderlijke kwijtscheldingsverzoeken te doen.
- Degene aan wie in het voorafgaande jaar kwijtschelding is verleend en die uitsluitend een WWB- of een AOW-uitkering ontvangt en geen bezittingen/vermogen heeft, hoeft voor het aanslag-/beschikkingsbiljet gemeentelijke belastingen geen afzonderlijke aanvraag voor kwijtschelding in te dienen. Bij het opleggen van het aanslagbiljet wordt bij de personen in kwestie direct kwijtschelding van de aanslag afvalstoffenheffing verleend. Jaarlijks worden de gegevens van deze personen getoetst aan andere bestanden van de gemeente en het Rijk.
- Personen die in een eerder jaar kwijtschelding hebben gekregen en bij wie er sindsdien in de persoonlijke en financiële situatie niets is veranderd krijgen, na het insturen van de laatste inkomensspecificatie, een versnelde behandeling.

Als gevolg van het gecombineerde aanslagbiljet ‘OZB, afvalstoffenheffing en rioolrecht eigenaren’ is ook in 2010 het aantal kwijtscheldingstoewijzingen hoog. In 2010 gaat het om afgerond 25.100 toewijzingen afvalstoffenheffing.

4.2.3 Ontwikkelingen lokale heffingen 2010

Herwaardering onroerend goed (WOZ)

Het Haagse onroerend goed wordt jaarlijks gewaardeerd voor de Wet WOZ. De peildatum ligt één jaar voor de aanvang van het kalenderjaar. De herwaardering 2010 heeft plaatsgevonden naar peildatum 1 januari 2009. De woningen en niet-woningen zijn tussen het prijspeil 1 januari 2008 en 1 januari 2009 gemiddeld met -1,63% gewijzigd.

BIZ-bijdrage

Op 1 mei 2009 is de Experimentenwet Bedrijven Investerings Zones (BIZ) in werking getreden. Een BI-zone is een afgebakend gebied, waarbinnen ondernemers gezamenlijk investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. De gemeente stelt – bij voldoende draagvlak onder de ondernemers – een bestemmingsheffing in, de BIZ-bijdrage. De opbrengst van deze heffing wordt als subsidie uitgekeerd aan de vereniging of stichting die de met de gemeente afgesproken activiteiten namens de ondernemers uitvoert.

In 2010 zijn de eerste drie BI-zones in Den Haag van start gaan. Verder hebben verschillende gebieden in 2010 in Den Haag interesse getoond om een BI-zone op te starten. Dit heeft er uiteindelijk in geresulteerd dat met ingang van 2011 er zeker 5 gebieden bijkomen. In 2010 hebben de voorbereidingswerkzaamheden voor het aanwijzen van deze gebieden plaatsgevonden.

Dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen

Met ingang van 1 oktober 2009 is de wet Dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen in werking getreden. Deze wet maakt het mogelijk dat de overheid bij overschrijding van de beslistermijnen een dwangsom verbeurt, zonder dat de rechter er aan te pas hoeft te komen. In 2010 heeft de toepassing van deze wet op het gebied van gemeentelijke heffingen niet geleid tot betaling van een dwangsom. Alle zaken zijn binnen de gestelde termijnen afgedaan.

Afschaffing precario

Op 7 december 2010 heeft de Tweede Kamer ingestemd met een motie van het lid Van den Burg, die de regering verzoekt het wetsvoorstel vrijstelling precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven zo spoedig mogelijk in te dienen, opdat dit voor 1 januari 2012 in werking kan treden. Minister Donner heeft toegezegd hier in 2011 op terug te komen. Het afschaffen van precario op netwerken van nutsbedrijven heeft voor de gemeente Den Haag tot gevolg dat er een structureel tekort op de begroting van circa € 15 mln. ontstaat. De Kamer wil gemeenten namelijk niet van rijkswege compenseren.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing mag maximaal 100% kostendekkend zijn. Voor het jaar 2010 heeft er een nieuwe aanbesteding van het contract voor het overslaan, transport en verwerking van huishoudelijk afval plaatsgevonden. Daardoor zijn de kosten ongeveer € 9,6 mln. lager uitgevallen ten opzichte van de raming in de begroting 2010 (waar 1% verhoging was voorzien). Besloten is van het voordeel 65% te verwerken in de tarieven. De tarieven zijn daardoor met 9% gedaald. Het resterende voordeel is gebruikt om extra inspanningen te verrichten gericht op een schoner Den Haag.

Rioolrecht

De raad heeft met raadsbesluit rb 160/2006 het Gemeentelijk Rioleringsplan 2006 - 2010 (GRP) vastgesteld. De gemeente draagt zorg voor de aanleg en het onderhoud van het gemeentelijke rioleringsnetwerk waarmee huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater wordt afgevoerd. De kosten die hiermee gemoeid zijn mag de gemeente verhalen via het rioolrecht. Uitgangspunt bij de heffing van rioolrecht is dat de tarieven kostendekkend moeten zijn. Het rioolrecht mag, net als de afvalstoffenheffing, maximaal 100% kostendekkend zijn. Het eigenarentarief is in overeenstemming met het GRP verhoogd met € 8,33.

In 2010 is het saldo van inkomsten en uitgaven € 0,9 mln. negatief. Hiermee komt de totale waarde van geactiveerde vervangingsrioleringen gedurende de planperiode 2006-2010 op € 4,4 mln. Voor de periode 2011 -2015 is een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan opgesteld. Het doel voor de komende planperiode is minimaal het met het voorgaande plan bereikte kwaliteitsniveau te behouden.

4.2.4 Ontwikkeling lokale lastendruk

Tariefsontwikkeling

In de onderstaande tabellen zijn de tarieven van een aantal belangrijke gemeentelijke heffingen (de afvalstoffenheffing, het rioolrecht/rioolheffing, de hondenbelasting en de toeristenbelasting) voor de periode 2007-2010 weergegeven.

OZB	2007	2008	2009	2010
Eigenaren woningen	€ 1,86	€ 1,73	0,0659%	0,0619%
Tariefwijziging	- 10%	0%	0%	- 6%
Eigenaren niet-woningen	€ 4,91	€ 4,91	0,1810%	0,1810%
Gebruikers niet-woningen	€ 3,92	€ 3,92	0,1445%	0,1445%
Tariefwijziging	0%	0%	0%	0%

Tarieven 2006, 2007 en 2008 per eenheid van €2.500, tarieven 2009 als percentage van de WOZ-waarde.

Afvalstoffenheffing	2007	2008	2009	2010
Éénpersoonshuishoudens	€ 259,92	€ 263,52	€ 275,04	€ 250,20
Tweepersoonshuishoudens	€ 282,36	€ 286,20	€ 298,68	€ 271,68
Drie- en meerpersoonshuishoudens	€ 304,80	€ 309,00	€ 322,56	€ 293,52
Tariefwijziging	+ 9,85%	+ 1,39%	+ 4,4%	- 9 %

Rioolrechten/rioolheffing	2007	2008	2009	2010
Eigenarentarief per zaak	€ 101,48	€ 109,81	€ 118,14	€ 126,47
Gebruikerstarief per 500 m3 afvalwater*	€ 160,61	€ 164,95	€ 173,00	€ 173,00
Tariefwijziging	Zie noot	Zie noot	Zie noot	Zie noot

* = de eerste 500 m3 is vrij.

2007: eigenarentarief is verhoogd met: € 16,66; gebruikerstarief is verhoogd met 1,6%.

2008: eigenarentarief is verhoogd met: € 8,33; gebruikerstarief is verhoogd met 2,7%.

2009: eigenarentarief is verhoogd met: € 8,33; gebruikerstarief is verhoogd met 4,88%.

2010: eigenarentarief is verhoogd met: € 8,33; gebruikerstarief is ongewijzigd gebleven.

Hondenbelasting	2007	2008	2009	2010
Tarief eerste hond	€ 106,80	€ 106,80	€ 111,96	€ 111,96
Tarief tweede hond	€ 167,28	€ 167,28	€ 175,44	€ 175,44
Tarief derde en volgende hond	€ 212,16	€ 212,16	€ 222,48	€ 222,48
Tariefwijziging	0%	0%	4,88%	0%

2009: tarieven zijn trendmatig verhoogd.

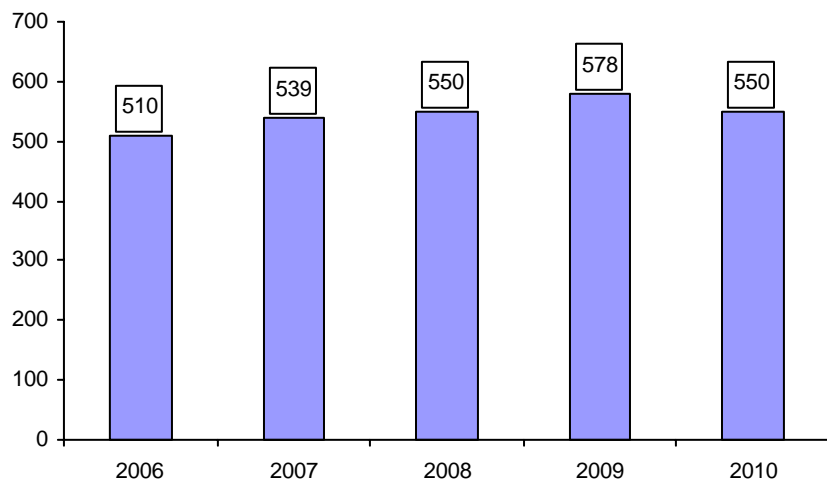
Toeristenbelasting*	2007	2008	2009	2010
Camping/haven	€ 1,27	€ 1,27	€ 1,27	€ 1,27
Hotel 3 sterren (< 31 kamers)	€ 2,24	€ 2,24	€ 2,24	€ 2,24
Hotel 3-sterren (> 30 kamers)	€ 2,54	€ 2,54	€ 2,54	€ 2,54
Jongerentarium	€ 0,49	€ 0,49	€ 0,49	€ 0,49
Tariefwijziging	0%	0%	0%	0%

* = voor een volledig overzicht zie de belastingverordeningen.

Ontwikkeling Woonlasten Den Haag

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) doet jaarlijks onderzoek naar de omvang van de gemeentelijke woonlasten. De resultaten worden onder andere gepubliceerd in de Atlas van de Lokale Lasten en het Belastingoverzicht grote gemeenten. Uit het Belastingoverzicht 2010 voor grote gemeenten blijkt dat de woonlasten in Den Haag tot één van de laagste behoren in deze categorie gemeenten. Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling aan van de gemiddelde woonlasten per huishouden in Den Haag over de periode 2006-2010.

Gemiddelde woonlasten per huishouden

Uitgangspunten 2010:

1. daling met OZB-lastendruk woningen met 6%.
2. 3-persoonshuishouden afvalstoffenheffing.

Voor 2010 dalen de lasten als gevolg van de afvalstoffenheffing (-9%) en de rioolheffing (+8,33 euro).

4.2.5 Inkomsten lokale heffingen

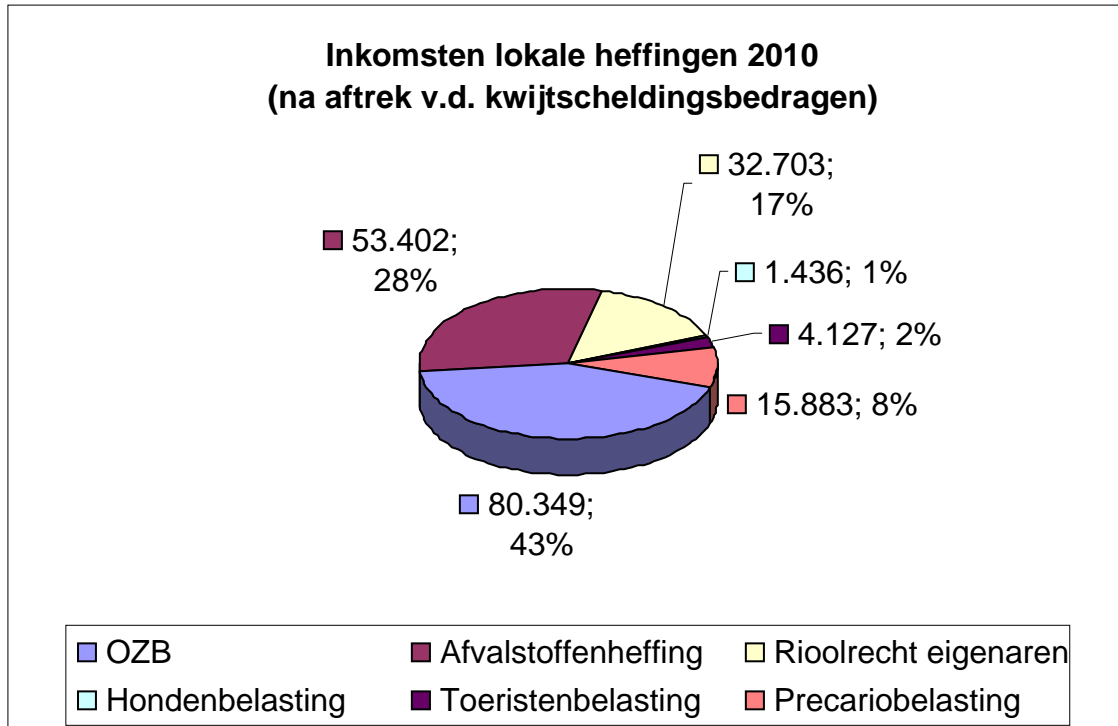
De begrote en gerealiseerde opbrengsten van de belangrijkste gemeentelijke heffingen, te weten de onroerende-zaakbelastingen (OZB), de afvalstoffenheffing, het rioolrecht/rioolheffing, de honden-, de toeristen- en de precariobelasting 2009 en 2010 (raming) en 2010 (uitkomst), na aftrek van de kwijtscheldingsbedragen inclusief de “oude” belastingjaren, zijn:

(bedragen x € 1.000)

Belastingsoort	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Uitkomst 2009
OZB	80.349	78.685	81.658
Afvalstoffenheffing *	53.402	53.677	58.207
Rioolheffing eigenaren	32.703	33.215	29.452
Hondenbelasting	1.436	1.715	1.250
Toeristenbelasting	4.127	3.916	3.712
Precariobelasting	15.883	15.235	15.890
Totaal	187.850	186.438	190.169

*De begrote kwijtschelding afvalstoffenheffing voor 2010 bedraagt € 6,500 miljoen. De gerealiseerde kwijtschelding voor 2010 bedraagt € 6,256.

Grafisch geeft dit de volgende weergave.

4.2.6 Samenhang met programma's en paragrafen

De lokale heffingen worden begroot in de programma's Leefbaarheid (baten afvalstoffenheffing), Milieu (baten rioolheffing), Financiën (baten onroerende-zaakbelasting gebruikers en eigenaren, baten toeristenbelasting, baten hondenbelasting en baten precariobelasting). In het programma Armoedebestrijding worden de kwijtscheldingen geraamd; immers, dit programma heeft als doel het voorkomen en bestrijden van armoede en financiële problemen onder de Haagse bevolking. Het kwijtscheldingsbeleid vormt een onderdeel hiervan. Tot slot geeft de paragraaf Gemeentelijke inkomsten een totaal overzicht van de gemeentelijke baten, inclusief de baten uit de gemeentelijke heffingen.

4.3 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van de gemeente is bedoeld om incidentele tegenvallers te kunnen opvangen zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast hoeven te worden. Om vast te kunnen stellen of de weerstandscapaciteit voldoende is, moeten gemeentelijke risico's duidelijk zijn. Daarom inventariseert de gemeente periodiek de beleidsmatige en financiële risico's. Deze paragraaf geeft daarvan de uitkomst. De genoemde bedragen zijn inschattingen.

Risicomanagement Den Haag

Niet alle risico's zijn opgenomen in de risicoparagraaf. Veel gebeurtenissen zijn weliswaar onverwacht, maar doen zich zo regelmatig voor dat over meerdere jaren bekeken vrij goed is aan te geven wat de financiële gevolgen daarvan zijn. Dit zijn 'reguliere' risico's. Hiervoor neemt de gemeente bedragen op in de begroting. Deze gereserveerde bedragen zijn voor onvermijdbare uitgaven in de toekomst.

Dit geldt ook voor treasuryrisico's. Den Haag heeft voor circa € 688 mln. voor langere tijd (langer dan een jaar) uitgeleend en uitgezet. Op basis van normen van het Basel II-akkoord is een voorziening nodig van € 20,5 mln. voor het risico van oninbaarheid. Daarnaast staat de gemeente garant voor leningen aan derden voor € 215 mln. De normen van het Basel II-akkoord vereisen een voorziening hiervoor van € 13,9 mln. Deze beide voorzieningen zijn getroffen, en daarmee zijn deze risico's adequaat afgedekt. Ook heeft de gemeente een reserve Financiering, van momenteel € 20 mln., voor het afdekken van renterisico's in de toekomst en het opvangen van boetes bij vervroegde aflossingen.

Bij grote bouwprojecten en investeringen voert de gemeente actief risicomanagement. Er wordt van tevoren nagedacht over de mogelijke risico's die de gemeente loopt en de mogelijkheden om die te beperken. Risicobeheer is een vast onderdeel van projectmanagement. De maatregelen bestaan onder andere uit het afsluiten van verzekeringen en de opname van de post onvoorzien in projectbudgetten.

Hoogte weerstandscapaciteit Den Haag

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de structurele en de incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de begrotingspost onvoorzien. Deze bedraagt structureel € 5,3 mln. Gemeenten zijn volgens de gemeentewet verplicht om in de begroting een post onvoorzien uitgaven op te nemen voor eventuele calamiteiten. In 2010 is geen beroep gedaan op de post onvoorzien.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit van Den Haag bestaat uit:

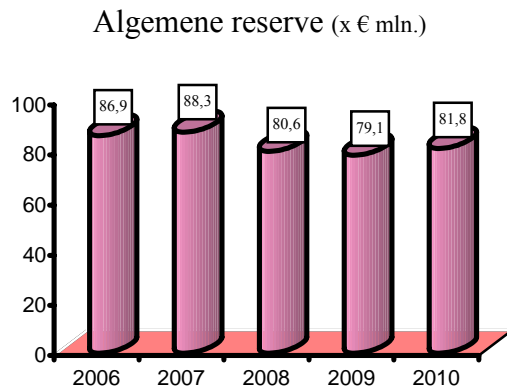
- de algemene reserve;
- de dienstcompensatiereserves (voor incidentele rekeningnadelen);
- de reserve grondbedrijf (voor risico's op grondexploitaties).

De stand van deze reserves is als volgt:

Incidentele weerstandscapaciteit	Stand per 31-12-2010 (voor resultaatverdeling)
Algemene reserve	€ 81,8 mln.
Dienstcompensatie reserves	€ 10,2 mln.
Reserve grondbedrijf	€ 68,4 mln.
Totaal	€ 160,4 mln.

Algemene reserve

Geld uit de algemene reserve is incidenteel geld. Het kan maar één keer worden gebruikt. De algemene reserve is bedoeld voor het afdekken van tekorten in de gemeentelijke jaarrekening. Hiermee wordt voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot onmiddellijke bezuinigen. De huidige stand van de algemene reserve is € 81,8 mln. Bij behandeling van de jaarrekening wordt voorgesteld het onverdeelde resultaat te verrekenen met de algemene reserve.

De algemene reserve in de afgelopen vijf jaar.

Dienstcompensatiereserves

Gemeentelijke diensten hebben eigen dienstcompensatiereserves (DCR) voor het opvangen van bedrijfsvoeringsrisico's. Aan de DCR wordt 20% van het positieve rekeningresultaat van een dienst op een programma toegevoegd. Een tegenvaller in de begrotingsuitvoering die leidt tot een negatief resultaat op een programma, wordt volledig verrekend met de DCR. De ondergrens van de DCR is bij alle diensten € 0. Indien een DCR onder deze grens komt, wordt de dienst als 'kritiek' aangemerkt. De dienst dient dan een plan van aanpak op te stellen om deze negatieve stand weg te werken. Op deze manier zijn (in omvang) kleinere risico's in de begrotingsuitvoering eveneens adequaat afgedekt.

Grondbedrijf

De reserve Grondbedrijf fungeert als financiële buffer voor het grondbedrijf. De reserve is nodig om te verhinderen dat fluctuaties in de financiële resultaten van het grondbedrijf de totale gemeentelijke financiële huishouding verstoren. Opbrengsten uit grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd, verliezen uit grondexploitaties worden hiermee verrekend. De paragraaf Grondbeleid gaat uitgebreid in op de reserve Grondbedrijf.

Gemeentelijke risico's

De gemeente Den Haag inventariseert periodiek de beleidsmatige en financiële risico's. Deze risico's worden zoveel mogelijk gekwantificeerd. Hierdoor is het mogelijk de risico's mee te laten wegen in de berekening van de hoogte van de weerstandscapaciteit.

In de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting 2012-2015 zal een kwantitatieve onderbouwing van de benodigde weerstandscapaciteit worden opgenomen. De berekening vindt plaats aan de hand van een risicocumulatiemodel. Hiermee worden veel kansberekeningen gemaakt op alle relevante risico's. De risico's die voor de gemeente relevant zijn worden in het model verwerkt. Dit betreft in ieder geval de risico's uit de paragraaf weerstandsvermogen van dit jaarverslag 2010.

Opname in de risicoparaagraaf betekent geen automatische verrekening met de weerstandscapaciteit als het risico zich voordoet. In eerste instantie worden nadelen binnen een programma opgevangen. Maatregelen ter voorkoming of beperking van de mogelijke gevolgen zijn dan ook per risico zoveel mogelijk aangegeven.

Onderstaand is een opsomming weergegeven van de voornaamste risico's groter dan € 0,5 mln.

Druk op de vastgoedmarkt

De aanhoudende druk op de vastgoedmarkt kan (grote) financiële consequenties hebben. In 2010 is al een aantal gemeentelijke plannen voor woningbouw en ruimtelijke ontwikkeling aangepast aan veranderde marktomstandigheden. Dergelijke "plankaderwijzigingen" moeten ook in 2011 nog plaatsvinden, waarbij zo goed mogelijk wordt aangesloten op de actuele vraag in de markt. De gevolgen van dergelijke wijzigingen (zoals mogelijk lagere inkomsten en toenemende rentekosten door vertraging van projecten) zullen opnieuw aanzienlijk zijn. Ook het beheer van de omvangrijke gemeentelijke vastgoedportefeuille vereist de nodige aandacht.

Geschatte financiële impact:	€ 40 - € 60 mln.
Kans:	Hoog
Maatregelen:	Grondexploitaties worden zodanig bijgesteld dat het verlies wordt geminimaliseerd onder de gewijzigde omstandigheden. Daarnaast is er overleg met ontwikkelaars en worden de uitgaven beperkt tot noodzakelijke verplichtingen. Het bijstellen van grondexploitaties zodanig dat deze (meer) negatief worden, wordt opgevangen door de voorziening negatieve plannen. Deze wordt gevoed uit de reserve Grondbedrijf en specifieke bestemmingsreserves.

Friciekosten bezuinigingen

De gemeente zal als gevolg van de bezuinigingen geconfronteerd worden met aanzienlijke kosten. Deze frictiekosten treden op als gevolg van de begeleiding van personeel naar ander werk. Bovenop de in het collegeakkoord afgesproken ombuigingen krijgt de gemeente te maken met Rijksombuigingen. Daarnaast is er sprake van een aanhoudende druk op de vastgoedmarkt. Dit leidt tot een verdere krimp van het gemeentelijke apparaat. Dit gaat gepaard met frictiekosten. Hiermee is nog geen rekening gehouden.

Geschatte financiële impact:	€ 30 - € 40 mln.
Kans:	Hoog
Maatregelen:	Niet van toepassing

Afwikkeling bezuinigingen

De kans bestaat dat uiteindelijk niet iedereen succesvol van werk naar werk zal kunnen worden begeleid. Al zal de gemeente er alles aan doen om dit wel voor elkaar te krijgen. De gemeente is eigen risicodragers voor de WW. Dit houdt in dat als onverhoopt mensen gedwongen ontslagen moeten worden, hier mede afhankelijk van de lengte van het dienstverband een aanzienlijk bedrag mee is gemoeid.

Geschatte financiële impact:	€ 40 - € 50 mln.
Kans:	Laag
Maatregelen:	Niet van toepassing

Gemeentefonds

Gemeenten krijgen elk jaar geld uit het gemeentefonds om een deel van hun uitgaven te betalen, de algemene uitkering. De verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt waarschijnlijk per 2013 gewijzigd. Hoe en wat er wordt veranderd, is nog niet duidelijk. Het ministerie van BZK doet momenteel onderzoek naar het gemeentefonds; dat onderzoek zal mede bepalen hoe de wijzigingen eruit komen te zien. Onder andere het vaste bedrag van de vier grote steden staat ter discussie. Het is per definitie moeilijk om daar algemene verdeelmaatstaven voor te vinden. Daarom wordt een daling van 5% (structureel) niet uitgesloten (60% kans). De algemene uitkering in 2010 bedroeg € 876 mln.

Geschatte financiële impact:	€ 24 - € 28 mln.
Kans:	Hoog
Maatregelen:	Niet van toepassing

Korting op subsidies

Het gemeentebestuur heeft een pakket bezuinigingen op subsidies voorzien in de meerjarenbegroting. Naar verwachting zullen uit de te treffen maatregelen frictiekosten voortvloeien, bijvoorbeeld door het versneld moeten afstoten van vastgoed, gedeelde huuropbrengsten uit vastgoed omdat instellingen hun huurcontract met de gemeente opzeggen en verplichtingen ten opzichte van voormalig gemeentepersoneel dat in verzelfstandigde organisaties werkzaam is. Deze kosten lopen op met de hoogte van de te realiseren bezuinigingen.

Geschatte financiële impact: € 20 - € 25 mln.
Kans: Hoog
Maatregelen: Niet van toepassing

Inkomensvoorzieningen

Als gevolg van de economische recessie in combinatie met de korting op de rijksmiddelen had de gemeente in 2010 een groot tekort op de middelen voor bijstandsverlening. De risico's op de bijstandsverlening worden afgedekt met de reserve Inkomensvoorzieningen. In 2010 is ruim € 8 mln. ingeteerd op deze reserve, waardoor nog maar € 12 mln. resteert. De invloed van de recessie loopt in 2011 door.

Geschatte financiële impact: € 15 - € 25 mln.
Kans: Hoog
Maatregelen: Door effectieve inzet van maatregelen, zoals poortwachters en integratie werkt de gemeente er aan om de stijging van het aantal bijstandsgerechtigden zo laag mogelijk te houden.

Overheveling en verandering van gemeentetaken

Het Rijk gaat mogelijk een aantal taken decentraliseren, zoals de jeugdzorg en de begeleiding binnen de AWBZ. Daarnaast zijn plannen in ontwikkeling voor één regeling voor de (onderkant) van de arbeidsmarkt. De verwachting is dat taakoverhevelingen en -veranderingen gepaard gaan met efficiencykortingen. Voor de gemeente is dit een risico. Temeer omdat de ervaring met de taken nog moet worden opgedaan.

Geschatte financiële impact: € 5 - € 15 mln.
Kans: Hoog
Maatregelen: Onder andere via de VNG wordt gelobbyd voor een toereikende vergoeding.

Bezuiniging Wsw

De bezuiniging op de sociale werkvoorziening is een belangrijk onderwerp in het huidige regeerakkoord. Momenteel is onduidelijk met welk tempo de beoogde landelijke bezuiniging van € 0,7 miljard gerealiseerd wordt. Ook is onduidelijk welke effecten de gemaakte beleidskeuzes gaan hebben op de huidige uitvoering van de Wsw in Den Haag en of en wanneer er een nieuwe verrekensystematiek van de Rijkssubsidie gehanteerd gaat worden. Een afbouw van de Rijkssubsidie heeft grote gevolgen voor de gemeente Den Haag in verband met de vaste, CAO-gebonden loonkosten van de Wsw-medewerkers.

Geschatte financiële impact: € 3 - € 7 mln.
Kans: Hoog
Maatregelen: Via diverse kanalen (brancheorganisaties VNG, Cedris, Divosa en G4) worden de ontwikkelingen op Rijksniveau geanalyseerd.

Schadeprocedure project Huis van de Democratie

Door een ontwikkelingsmaatschappij is een schadeclaim ingediend voor het niet doorgaan van het project Huis van de Democratie aan de Kalvermarkt te Den Haag.

Geschatte financiële impact: € 3 - € 4 mln.
Kans: Laag
Maatregelen: Niet van toepassing.

Openbaar Vervoer Terminal 2

De gemeente is opdrachtgever van het project Openbaar Vervoer Terminal 2. Prorail is namens de gemeente de gedelegeerde opdrachtgever en de aanbestedende dienst. De realisatie van het project vindt geheel plaats voor risico van de gemeente. Er is een risico wanneer de NS besluit om Stichthage niet te verbouwen. Er zijn dan extra investeringen nodig die de gemeente voor haar rekening zal moeten nemen.

Geschatte financiële impact: € 2 - € 3 mln.
Kans: Hoog
Maatregelen: Niet van toepassing

Besluit Woninggebonden Subsidies

Door een wijziging in de landelijke regelgeving kan de gemeente de woninggebonden subsidies afkopen. Het gaat voor de gemeente om 130 dossiers van de corporaties (Sociale Huur). Op dit moment is nog onbekend of de corporaties hiermee instemmen; de afkoop kan niet worden opgelegd. De afkoop kan worden gerealiseerd binnen de beschikbare financiële middelen in de Voorziening BWS. Als niet wordt ingestemd met afkoop, ontstaat een extra renterisico voor tien dossiers van corporaties in stand plus 37 dossiers van individuele particuliere sociale kopers.

Geschatte financiële impact: € 1 - € 2 mln.
Kans: Middel
Maatregelen: Corporaties en particuliere kopers ertoe bewegen dat ze overgaan tot afkoop.

Gratis ID-kaarten

Het Gerechtshof in 's-Hertogenbosch heeft op 7 oktober 2010 beslist dat gemeenten Nederlandse ID-kaarten gratis moeten verstrekken. De zaak ligt nu bij de Hoge Raad. Wanneer de Hoge Raad zou besluiten dat de gemeente hiervoor geen leges meer mag heffen, dan mist de gemeente aanzienlijke inkomsten. De gemeentelijke leges per ID-kaart zijn € 25.

Geschatte financiële impact: € 0,75 - € 1,25 mln.
Kans: Middel
Maatregelen: De VNG heeft op 22 november 2010 een brief aan minister Donner van Binnenlandse Zaken gestuurd, waarin gesteld wordt dat het verstrekken van de NIK een uitvoerende taak ter nakoming van rijksbeleid is. De kosten van zulke taken dient de gemeente volledig te kunnen verhalen.

Maximumprijs van het rijbewijs

De kosten die gemeenten in rekening brengen voor een rijbewijs lopen uiteen van € 23 tot € 65. Den Haag vraagt € 45,25. Het Rijk overweegt een maximumprijs van € 36.

Geschatte financiële impact: € 0,5 - € 1 mln.
Kans: Middel
Maatregelen: In samenwerking met de VNG en de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken wordt gewerkt aan een objectieve bepaling van de kostprijs.

Schilderij Jan Steen

In februari 2010 heeft het college, na een rechterlijke uitspraak, besloten om de mogelijkheid te onderzoeken om het aandeel van de erven Goudstikker van het schilderij 'De huwelijksnacht van Tobias en Sara' te verwerven en te herenigen met het ervan losgesneden schilderij 'De Aartsengel Rafaël'. Op basis van een testamentaire last uit een legaat van Abraham Bredius moet dit schilderij permanent tentoongesteld worden in het Museum Bredius. De onderhandelingen met de erven Goudstikker over de verwerving zijn nog niet afgerond.

Geschatte financiële impact: € 0,5 - € 1 mln.

Kans: Hoog

Maatregelen: De mogelijke aankoopprijs van het aandeel van de erven Goudstikker zal deels kunnen worden gedekt uit verzekeringspenningen, uitgekeerd na verlies van twee schilderijen uit de collectie Bredius en mogelijke bijdragen van het Rijk en externe fondsen. Het verschil tussen deze bijdragen en de uiteindelijke verwervingsprijs zal ten laste van de gemeente komen.

Calamiteiten

Enschede werd tien jaar geleden getroffen door een vuurwerkramp. Recenter brandde in Moerdijk een chemisch bedrijf af. Er is altijd een risico dat ook de gemeente Den Haag getroffen wordt door een ongeval of een ramp van enige omvang. Binnen beleidsprogramma's valt hiermee geen rekening te houden, zodat in zulke gevallen een beroep zal worden gedaan op de weerstandscapaciteit.

Geschatte financiële impact: € 100 mln.

Kans: Zeer laag

Maatregelen: Niet van toepassing

4.4 Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente Den Haag wil haar kapitaalgoederen goed onderhouden. De wijze waarop dit in 2010 is gebeurd, wordt in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen beschreven. Ook is aangegeven wat het heeft gekost. De volgende kapitaalgoederen komen in dit hoofdstuk aan bod:

- Gebouwen
- Straten, wegen en pleinen
- Groen
- Bruggen, viaducten en tunnels
- Riolering

4.4.1 Gebouwen

4.4.1.1 Collectieve en overige huisvesting

In 2008 is het meerjaren investerings- en -onderhoudsprogramma (MIP/MOP) voor de gemeentelijke panden vastgesteld. Het MOP geeft een beeld van de noodzakelijke onderhoudsactiviteiten en de daarmee gepaard gaande kosten voor de komende tien jaar. Het MOP is onderverdeeld in jaarplannen waarmee de uit te voeren onderhoudsactiviteiten goed ingepland kunnen worden. Een MOP bevat werkzaamheden van bouwkundige-, werktuigkundige- en elektrotechnische aard, waaronder onderhoud aan liften/ roltrappen, aan beveiligings- en toegangscontrolesystemen en aan terreinvoorzieningen. Ook het onderhoud aan de inventaris en aan de inrichting van het gebouw is geschouwd. In het MIP zijn posten opgenomen voor het vervangen van grote componenten als gevolg van het verstrijken van de technische- en economische levensduur; de investeringen zijn meestal omvangrijk. Voorbeelden zijn het vervangen van verwarmingselementen en -leidingen, van luchtbehandelingkasten en van dakbedekkingen. Ook het vervangen van delen van de inventaris, dan wel het vervangen van de liftinstallaties en roltrappen kan aan de orde zijn.

(bedragen x € 1.000)

Collectieve en overige huisvesting	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Collectieve huisvesting	8.094	8.853	759
Overige huisvesting	673	833	160
Kosten onderhoud	8.767	9.686	919

Het onderhoud van collectieve en overige huisvesting wordt verantwoord in het programma Interne dienstverlening.

4.4.1.2 Cultuurpanden

In het kader van het eigenarenonderhoud aan de cultuuraccommodaties zijn in 2010, naast vele kleinere werkzaamheden, ook meer ingrijpende onderhoudsactiviteiten verricht. Conform het meerjaren-onderhoudsprogramma zijn diverse buitenschilderwerkzaamheden verricht aan de panden van de Stichting DCR, De Acteerstudio en de Abraham van Beyerenstraat, en is bij het Museon en het Filmhuis Den Haag groot onderhoud gepleegd aan de liften. Bij het Haags Gemeentemuseum is de vervanging van het lichtbesturingssysteem afgerond die de lichtsterkte in de expositiezaal regelt in combinatie met natuurlijk zonlicht. Ook is de isolatie vervangen van de luchtkanalen, de CV leidingen en het gekoelde watersysteem en zijn de drycoolers op het dak vervangen. Bij het Museon is de complete klimaatinstallatie vervangen en zijn de depots uitgebreid met twee technische ruimten. Bij het Theater aan het Spui is de laatste hand gelegd aan de versterking van de dakconstructie van de grote zaal t.b.v. de theatertechniek en zijn bij het Haags Historisch Museum twee zalen voorzien van een nieuwe houten vloer.

(bedragen x €1.000)

Cultuurpanden	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kunstzinnige Vorming	23	98	75
Kunstwerken Openbare Ruimte	307	312	5
Acc. voor Kunstbeoefening	1267	726	-541
Musea	595	561	-34
Kosten onderhoud	2.192	1.697	-495

Het onderhoudsbudget 2010 bedraagt € 1,7 mln. Er is in 2010 € 2,2 mln. aan onderhoud besteed. Per saldo is € 0,5 mln. onttrokken aan de onderhoudsvoorzieningen cultuurpanden. Het onderhoud van cultuurpanden wordt verantwoord in het programma Cultuur.

4.4.1.3 Sportaccommodaties

Bij sportcentrum De Houtzagerij is de complete dakbedekking inclusief de isolatie vervangen. Ook sporthal Gaslaan heeft een nieuwe laag dakbedekking gekregen. Bij sporthal Transvaal is begonnen met het vervangen van de dakbedekking inclusief de isolatie. De luchtbehandelings-installaties van sporthallen 't Zandje en Lipa zijn vervangen. Sporthal Loosduinen is voorzien van een nieuwe cv-installatie. Bij zwembad het Zuiderpark is een noodketelhuis geplaatst in verband met het vervangen van de cv-installatie medio 2011.

Daarnaast is er veel aandacht besteed aan de uitvoering van de kwaliteitsverbetering van de complexen. Dit is gebeurd door o.a. de aanleg en/of vervanging van een aantal kunstgrasvelden (RAS/ODB; Wanica Star; Groen Geel en HDS). Ook zijn er op enkele sportcomplexen veld- dan wel complexafrasteringen geplaatst en zijn er verhardingen vernieuwd.

(bedragen x €1.000)

Sportaccommodaties	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Zwembaden	384	225	-159
Sporthallen	1252	1.000	-252
Sportzalen	19	30	11
Buitensportaccommodaties	2.792	3.653	861
Kosten onderhoud	4.447	4.908	461

De totale onderhoudsbegroting in het kader van de MOP-eigenarenonderhoud bedraagt € 4,9 mln. In 2010 is voor € 4,4 mln. aan onderhoudsuitgaven gedaan in het kader van de MOP. Per saldo is € 0,5 mln. aan de onderhoudsvoorzieningen sportaccommodaties gedoteerd ten einde pieken in de onderhoudsuitgaven in de komende jaren te kunnen opvangen. Het onderhoud van sportaccommodaties wordt verantwoord in het programma Sport.

4.4.1.4 Ambulancedienst

Het pand van de ambulancedienst is nieuw. Er heeft in 2010 nog geen onderhoudsactiviteit plaatsgevonden. Om de onderhoudsbehoefte op lange termijn inzichtelijk te maken zal in 2011 een MOP worden opgesteld.

(bedragen x € 1.000)

Gebouwen Ambulancedienst	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kosten onderhoud	0	76	76

Het saldo is aan de onderhoudsvoorziening gebouwen ambulancedienst toegevoegd om pieken in de onderhoudsuitgaven in de komende jaren te kunnen opvangen. Het onderhoud van de gebouwen van de ambulancedienst wordt verantwoord in het programma Volksgezondheid en Zorg

4.4.1.5 Welzijnsaccommodaties

De welzijnsaccommodaties worden door de gemeente kostendekkend verhuurd. Het eigenarenonderhoud wordt uit de huuropbrengsten bekostigd. Voor dit onderhoud is per pand een meerjaren-onderhoudsplan opgesteld. Van de per 1 januari 2008 in exploitatie genomen panden met een welzijnsfunctie (voormalig bezit OCW panden CV/BV) wordt het achterstallig onderhoud weggewerkt, waarna per accommodatie een meerjaren-onderhoudsplan wordt opgesteld.

In het kader van het eigenarenonderhoud aan de welzijnsaccommodaties zijn in 2010, naast vele kleinere werkzaamheden, ook meer ingrijpende onderhoudsactiviteiten verricht. Diverse werkzaamheden zijn conform het meerjaren-onderhoudsprogramma uitgevoerd. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om vernieuwing van buitenterreinen, groot schilderwerk, vernieuwing van gevelkozijnen, vervanging van dakbedekking en plaatsing van nieuwe HR-verwarmingsketels. Tevens zijn bij diverse panden de toegangen en toiletten aangepast ten behoeve van gehandicapten.

Voor een deel van de per 1 januari 2008 in exploitatie genomen panden (voormalig bezit OCW panden CV/BV) zijn in 2010 werkzaamheden gestart en/of afgerond ten behoeve van het wegwerken van achterstallig onderhoud. De diverse werkzaamheden zijn voornamelijk gericht op de buitenschil. Metselwerkherstel, houtrotherstel, schilderwerk en vernieuwen dakbedekking zijn voorbeelden van veel voorkomende werkzaamheden.

(bedragen x € 1.000)

Welzijnsaccommodaties	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kosten onderhoud	6.058	4.470	-1.588

Het onderhoudsbudget 2010 bedraagt € 4,5 mln. In 2010 is € 6,1 mln. aan onderhoud besteed. Per saldo is € 1,6 mln. onttrokken aan de onderhoudsvoorzieningen welzijnsaccommodaties. Het onderhoud van welzijnsaccommodaties wordt verantwoord in het programma Maatschappelijke ondersteuning.

4.4.1.6 Schoolgebouwen

Bij het programma onderwijshuisvesting 2010 zijn voor een aantal schoolgebouwen middelen toegekend voor (groot) onderhoud en kleine bouwkundige aanpassingen. Voor het openbaar onderwijs is dat het schoolgebouw Laagveen 22. Voor het bijzonder basisonderwijs gaat het hierbij om de schoolgebouwen Paets van Troostwijkstraat 83, Willem Dreespark 307, Amalia van Solmsstraat 155, Laan van Wateringse Veld 462 en de gymzaal Woonstede 96.

(bedragen x € 1.000)

Schoolgebouwen	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kosten onderhoud	5.836	5.836	0

Het onderhoud van schoolgebouwen wordt verantwoord in het programma Onderwijs

4.4.1.7 Strategische panden

Voor ieder object dat tot de strategische portefeuille behoort, en een verwachte beheertermijn heeft van meer dan vijf jaar, stelt de afdeling Vastgoedmanagement een Meerjaren Onderhoud Plan (MOP) op. In het MOP staat een planning van de werkzaamheden die nodig zijn om de kwaliteit van de verschillende bouwdelen op een bepaald niveau te houden. Het MOP heeft een looptijd van tien jaar. De lijst met herstelwerkzaamheden is in het MOP vertaald in een kostenoverzicht, welke wordt opgenomen in de vastgoedexploitatie van het betreffende pand. Dit beleid is vastgelegd in de Nota Vastgoedmanagement zoals vastgesteld in 2008.

(bedragen x € 1.000)

Strategische panden	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kosten onderhoud	715	739	24

Het onderhoud van strategische panden wordt verantwoord in het programma Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling

4.4.2 Straten, wegen en pleinen

In het Beleidskader Wegonderhoud van 2006 is door de raad besloten dat bij besteding van de beschikbare middelen voorrang gegeven wordt aan het onderhoud van hoofdwegen en fietspaden. Aansluitend op het grootschalig omzetten van tegelfietspaden in 2009 zijn in 2010 nog eens 18 km aan (in mindere staat verkerende) tegelfietspaden omgezet naar asfaltfietspaden. In 2010 is aan 6,5 ha wegareaal onderhoud uitgevoerd. Daarnaast is aan nog eens 3 ha extra areaal onderhoud gepleegd in combinatie met andere werkzaamheden.

Outputkengetallen	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2008	Nulmeting 2006
Kwaliteitsniveau wegen in de stad (in % van het totale areaal verhardingen)				
- Voldoende	69 %	77 %	73 %	68 %
- Matig	6 %	6 %	6 %	7 %
- Onvoldoende	25 %	17 %	21 %	25 %
<i>Bron: rationeel wegbeheersysteem</i>				

In het najaar van 2010 is de tweejaarlijkse inspectie van de wegen afgerond. Hieruit blijkt dat de kwaliteit van de wegen is teruggelopen ten opzichte van 2008. Daarbij is wel sprake van een divers beeld. De kwaliteit van de hoofdwegen en fietspaden is toegenomen. De overige wegen, waaronder die in woonwijken/verblijfsgebieden, zijn verder achteruit gegaan.

(bedragen x € 1.000)

Onderhoud Straten, wegen en pleinen	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kosten onderhoud	18.256	18.791	535

Door de relatief strenge winter van 2009/2010 is voor circa € 0,75 mln. schade opgetreden aan de wegen in Den Haag. De schade van de winter 2010/2011 wordt nog berekend. Daar waar de schade de verkeersveiligheid in het geding bracht, is deze door inzet van klein onderhoud direct hersteld. De vorst heeft bovendien tot gevolg gehad dat wegen, die nog niet direct voor groot onderhoud in aanmerking kwamen, nu toch versneld moeten worden aangepakt. Het onderhoud van straten, wegen en pleinen wordt verantwoord in het programma Leefomgeving.

4.4.3 Groen

Door de raad is voor de aanplant van 4.400 bomen € 6,5 miljoen beschikbaar gesteld. Het aanplanten wordt in maart/april 2011 afgerond. Voor de Grote Groengebieden is een meerjarenprogramma voor het beheer van kracht. In 2010 zijn uitdunningen uitgevoerd in De Uithof, Madestein, Meer en Bos, Bosjes van Pex en Ockenburgh.

In de nota Stedelijke Ecologische Verbindingszones 2008-2018 is een verbeterprogramma voor de stedelijke ecologische zones opgenomen. In 2010 is gewerkt aan:

- de herinrichting van de Erasmuszone en het Stadhoudersplantsoen;
- de aanleg van vier faunapassages onder de Bezuidenhoutseweg;
- de pilot ecologisch maaibeheer voor de Haagse Beek en Lozerlaan;
- de inventarisatie van flora en fauna van tweederde van de Stad. De uitkomst van de inventarisatie is opgenomen in de Nationale Databank Flora en Fauna.

(bedragen x € 1.000)

Openbaar Groen	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kosten onderhoud	26.121	26.674	553

Het onderhoud van openbaar groen wordt verantwoord in het programma Leefomgeving.

4.4.4 Bruggen, viaducten en tunnels

In 2010 is de Utrechtsebaan van een nieuwe asfaltlaag voorzien. Deze laag gaat naar verwachting tien jaar mee waardoor de eerder voorgenomen renovatie kan worden uitgesteld tot de ingebruikname van de Rotterdamsebaan. Daarnaast is het bedienen op afstand van bruggen mogelijk gemaakt.

In 2010 is een meerjaren programma kunstwerken voorbereid waarin de vervangingen en het grootschalig onderhoud van de kunstwerken is opgenomen. Besluitvorming over het meerjaren programma wordt in 2011 verwacht.

(bedragen x €1.000)

Bruggen, viaducten en tunnels	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kosten onderhoud	4.258	4.086	- 172

Het onderhoud van bruggen, viaducten en tunnels wordt verantwoord in het programma Leefomgeving.

4.4.5 Water

De vervangingen en het grootschalig onderhoud maken onderdeel uit van het hierboven genoemde meerjaren programma kunstwerken. Het aantal schepen dat Scheveningen Haven aan heeft gedaan is met 271 gestegen. Door diverse evenementen en werkzaamheden aan de kustversterking zijn er meer aanlandingen geweest. Daarnaast is de historische haven Zieken aangelegd. Eind 2010 is met de exploitatie gestart.

(bedragen x €1.000)

Water	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kosten onderhoud Zeehavens	763	913	-150
Kosten onderhoud Binnenhavens	713	579	133
Kosten onderhoud Grachten en vaarten	5.233	5.024	209
Kosten onderhoud Waterkering	230	93	137
Totaal	6.939	6.609	330

Water wordt verantwoord in het programma Leefomgeving.

4.4.6 Riolering

De raad heeft in 2006 het Gemeentelijk Rioleringsplan 2006 - 2010 (GRP) vastgesteld. In dat plan zijn maatregelen opgenomen die nodig zijn om invulling te kunnen blijven geven aan een verantwoorde en efficiënte rioleringszorg. Verder zijn (tot en met 2010) de financiële kaders gegeven voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. Vanaf 2011 zal worden gewerkt met het GRP voor de periode 2011 -2015. In dat plan zal naast het afvalwater aandacht worden besteed aan afvloeiend hemelwater en grondwater. Het GRP zal dan worden verbreed tot een beleidsplan dat zowel vuil water, afvloeiend hemelwater als maatregelen voor de grondwaterstand omvat, een zogenaamd "Verbreed GRP".

(bedragen x €1.000)

Riolering	Uitkomst 2010	Begroting 2010	Saldo
Kosten onderhoud	31.434	30.970	-464
Inkomsten (na aftrek BTW)	30.521	30.970	-449
Totaal	-913	0	- 913

In 2010 zijn de uitgaven € 0,9 mln. hoger dan het ontvangen baten. Omdat een negatieve voorziening niet is toegestaan, is conform de voorschriften Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) € 0,9 mln. geactiveerd als activa met een economisch nut zodat de voorziening per eind 2010 op 0 komt te staan. In 2010 heeft geen versnelde afschrijving plaatsgevonden (stand geactiveerde activa bedroeg eind 2009 € 3,5 mln.). Hiermee komt de totale waarde van geactiveerde vervangingsrioleringen gedurende de planperiode 2006-2010 op € 4,4 mln. De geactiveerde vervanging riolering ad € 4,4 mln. wordt in de planperiode 2011-2015 ingelopen.

Het geactiveerde bedrag van € 4,4 mln. uit GRP 2006-2010 kan als volgt worden toegelicht:

- er is 2 km extra riool vervangen (64 km i.p.v. 62);
- er zijn extra kosten gemaakt om aan milieuverplichtingen te voldoen. Gedurende de afgelopen planperiode is een extra € 4,6 mln. besteed om aan milieudoelstellingen te voldoen. Zo is in de afgelopen planperiode 102 hectare afgekoppeld. Afkoppelen is het scheiden van het hemelwater en het afvalwater Hiervoor was 0 begroot;
- de kosten voor het beheer en onderhoud zijn sterk gestegen. Zo zijn de inningskosten over de planperiode gestegen van € 0,996 mln. in 2006 tot € 2,051 mln. in 2010.

Volgens de in het waterplan aangegeven beleid zou het Hoogheemraadschap van Delfland voor 50% bijdragen aan deze afkoppelkosten. Omdat besluitvorming over de toekenning nog genomen moet worden door Delfland, is dit uit voorzichtigheidsoverwegingen getalsmatig nog niet verwerkt. Indien deze claim van € 2,5 mln., wordt toegekend zal deze ingezet worden om de geactiveerde vervanging riolering versneld af te schrijven.

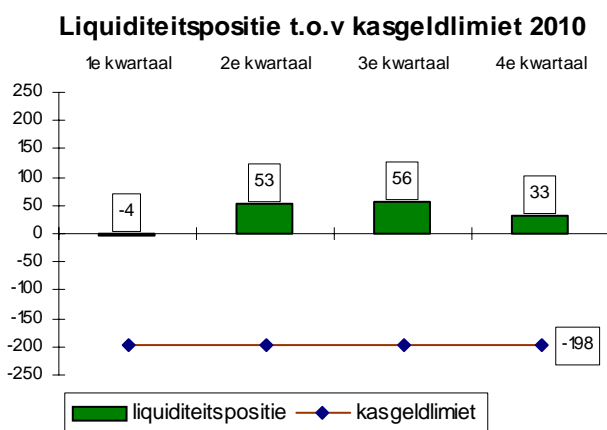
Het onderhoud van riolering wordt verantwoord in het programma Leefomgeving.

4.5 Financiering

De gemeente krijgt dagelijks miljoenen binnen en moet miljoenen betalen. De inkomsten en uitgaven lopen echter niet gelijk op. Voor sommige uitgaven, bijvoorbeeld investeringen, worden de uitgaven gedaan voor de inkomsten binnenkomen; bij ander posten, bijvoorbeeld rijksbijdragen, komen de inkomsten vaak al binnen voordat ze besteed worden. Door optimale financiering streeft de gemeente naar zoveel mogelijk rente-inkomsten en zo weinig mogelijk rentelasten op lange termijn. Voorwaarde hierbij is dat de risico's beheersbaar blijven. Daarvoor bestaan wettelijke normen. Daarnaast heeft de gemeenteraad in het Treasurystatuut aanvullende voorwaarden vastgelegd. In 2010 heeft het college in het uitvoeringsbesluit treasurybeheer de wettelijke en raadsnormen vertaalt naar de dagelijkse gang van zaken. De Haagse Rekenkamer deed in 2010 onderzoek naar de treasury. De belangrijkste conclusie van de Rekenkamer was dat de treasury voldoet aan de normen.

Kasgeld

Ten opzichte van 2009 daalde de gemiddelde kasgeldpositie van de gemeente van circa € 178 mln. naar € 30 mln. De belangrijkste oorzaak van deze daling is de in de loop van 2009 gestarte actie onze crediteuren sneller te betalen. De 3 maandsrente is gedaald van gemiddeld 1,8 procent in 2009 naar gemiddeld 0,85 procent in 2010. Door het lagere gemiddelde saldo en de lagere rente, nam de renteopbrengst in 2010 af. Wettelijk mag de gemeente maximaal voor 8,5 procent van het begrotingstotaal kortlopende lening aantrekken; de zogenaamde kasgeldlimiet. De Haagse kasgeldlimiet is € 198 mln. Den Haag had, uitgezonderd, het eerste kwartaal een positief banksaldo zodat niet of nauwelijks kortgeld geleend hoefde te worden. Het positieve banksaldo is uitgezet bij andere gemeenten en overige partijen met een hoge kredietwaardigheid.

Renterisiconorm

Wettelijk mag Den Haag maximaal een renterisico hebben van € 467 mln. Eind 2010 was het renterisico van de gemeente € 131 mln., waarmee ruim aan de norm werd voldaan.

(bedragen x € mln.)

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld in 2010	Realisatie 2010	Begroting 2010
Renterisiconorm		
1 Begrotingstotaal 1-1-2010	2.333	2.333
2 Het percentage van de renterisiconorm	20%	20%
3 Renterisiconorm (1*2)	467	467
Toets renterisiconorm		
4 Renterisico op vaste schuld	131	125
5 Ruimte (+) / Overschrijding (-); (3-4)	336	342

Verstreckte leningen

De gemeente heeft € 688 mln. uitgeleend. Ook hier geldt dat alleen geleend wordt aan kredietwaardige partijen en dat in beginsel zekerheden worden verlangd in de vorm van recht op hypotheek of andere garanties die het risico voor de gemeente beperken. De gemeente heeft een voorziening getroffen voor het risico dat een lening onverhoopt niet terug wordt betaald. Eind 2010 was deze voorziening € 20 mln. De hoogte van de voorziening wordt elk jaar aangepast en is mede bepaald op dezelfde norm die banken ook hanteren voor het bepalen van risicovoorzieningen: de zogenaamde BASEL II norm. Voor € 208 mln. zijn leningen verstrekt zonder hypothecaire zekerheid. Dit bedrag bestaat hoofdzakelijk uit een deposito bij de Royal Bank of Scotland van € 69 mln. en een leningen aan HTM van € 130 mln.

(bedragen x € mln..)

Uitgezette middelen per risicogroep (x €1 mln.)	Restantbedrag per eind 2010
Langlopende leningen u/g met hypothecaire zekerheid	105
Langlopende leningen u/g zonder zekerheden	208
Fonds Uiver 2006	285
Maatschappelijk Verantwoord Beleggen	80
Belegging Meewind	10
Totaal	688

Voorziening belegging Fonds Uiver 2006 en Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het Fonds Uiver 2006 bestaat uit gekochte obligaties van banken met een hoge kredietwaardigheid. De portefeuille bestaat uit 45% aan instellingen met een triple A, 2% met een dubbel A en 53% met een single A. Het risico van het fonds Uiver is hierdoor laag.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In 2007 en 2008 is voor € 149 mln. belegd in een tiental duurzame garantieproducten. Bij deze beleggingen is sprake van hoofdsomgarantie waardoor de gemeente geen risico loopt. In 2010 is van deze portefeuille € 79 mln. verkocht omdat anders de gemeente eind 2010 een negatieve kasgeldpositie zou hebben. De verkoop leverde een boekwinst op van € 4,2 mln. Deze is aan de reserve financiering toegevoegd.

Belegging Meewind

In 2008 kocht de gemeente een participatie in Meewind. Meewind is een windmolenpark op zee. Deze participatie draagt bij aan de klimaatdoelstelling van de gemeente. Eind december 2010 is het project Meewind opgeleverd en in exploitatie genomen. Hierdoor zijn de onderzekerheden teruggebracht en kon € 8,9 mln. uit de gevormde risicovoorziening vrijvallen ten gunste van het resultaat.

Gegarandeerde geldleningen

De afgelopen decennia heeft de gemeente aan diverse maatschappelijke sectoren borgstellingen verleend voor investeringen in hun materiële activa. Het gaat om maatschappelijk relevante investeringen met een publiek belang. In 2010 is geen beroep gedaan op de verstrekte garanties. Ook zijn er geen aanwijzingen dat dit op korte termijn alsnog gebeurt. Voor het risico dat deze leningen niet worden terugbetaald heeft de gemeente een voorziening van € 14 mln. getroffen. In 2010 is € 7,1 mln. voor de aan HTM verstrekte leningen aan de voorziening toegevoegd. Dit was nodig door de verslechterde bedrijfsresultaten van HTM, de toegenomen risico's door de rijkbezuinigingen op het openbaar vervoer en de verplichte aanbesteding per 1 januari 2013 van de busconcessie in het stadsvervoer. De voorziening is een extra zekerheid als de gemeente in de toekomst onverhoopt wordt aangesproken.

Omschrijving (* €1.000)	Restant per 31-12-2010	Restant per 31-12-2009
Accommodaties sportverenigingen	287	311
Sociaal pedagogische zorg	191	208
Inburgering (asielzoekers)	55	62
Kinderopvang	226	284
Zieken- en verpleeghuizen	2.517	3.024
Geestelijke gezondheidszorg/bejaardenoorden	9.499	10.422
Stadsvernieuwingsfonds	6	14
Openbaar vervoer HTM	166.797	198.103
(Aanvullende) achtervangovereenkomst met de stichting waarborgfonds	pm	pm
Sociale Woningbouw (WSW)		
Stichting Nationaal Restauratiefonds	5.224	5.527
Stichting Monumentenfonds Den Haag	40	51
Grondexploitatie Vroondaal C.V.	20.000	
Diverse verstrekte kredieten GKB inzake ouderen en problematische schulden onder garantstelling van het borgstellingsfonds	0*	280
Totaal	204.842	218.286

*In 2010 is deze garantstelling niet meer opgenomen omdat tegenover de garantie een voorziening staat bij de Gemeentelijke Kredietbank.

De verstrekte garanties eind 2009 zijn hoger dan in het jaarverslag 2009 omdat dit jaar voor het eerst de garanties Nationaal Restauratiefonds en Monumentenfonds zijn opgenomen. Ook bleek achteraf de versterkte garanties Geestelijke gezondheidszorg € 1,3 mln. hoger dan eerder gemeld.

Financieringspositie

In 2010 is € 277 mln. aan nieuw lang vreemd vermogen aangetrokken voor de herfinanciering van een langlopende lening, de financiering van de investeringen in het stadskantoor Leyweg en voor twee langlopende leningen aan de grondexploitatie maatschappij Vroondaal. De gemiddelde financieringspositie is als volgt opgebouwd:

Gemiddelde standen (x €1 mln.)	Rekening 2010	Begroting 2010
Financiering gemeentelijke activiteiten	1.245	1.165
Deelnemingen	83	83
Uitgezette middelen	730	671
	2.058	1.919
Beschikbare middelen:		
Reserves, voorzieningen	1.418	1.351
Opgenomen leningen	751	649
	2.169	2.000
Overschot	111	81

De gemiddelde stand van de reserves en voorzieningen is gecorrigeerd met € 100 mln. Dit is het geraamde bedrag van reserves en voorzieningen die niet op kasbasis aanwezig zijn.

Opgenomen leningen

In 2010 namen de opgenomen leningen toe met € 145 mln. tot € 823 mln. De toename wordt verklaard door de nieuw aangetrokken leningen voor stadsdeelkantoor Leyweg, en de deelneming Vroondaal.

	Bedrag	Gemiddelde portefeuillerente
Stand per 31 december 2009	677,3	4,23 %
Nieuwe leningen	276,8	3,65 %
Reguliere aflossingen	- 124,6	3,83 %
Vervroegde aflossingen	- 6,7	4,50 %
Stand per 31 december 2010	822,8	4,12 %

(bedragen x € miljoen)

Verstreckte leningen

De toename van de verstreckte geldleningen wordt volledig verklaard door de leningen aan Vroondaal.

(bedragen x € miljoen)

	Bedrag	gemiddelde portefeuillerente
Stand per 31 december 2009	248,9	4,28 %
Nieuwe leningen	100,0	3,55 %
Reguliere aflossingen	-35,5	3,81 %
Stand per 31 december 2010	313,4	4,18%

4.6 Grondbeleid

Inleiding

De Gemeente Den Haag voert een actieve grondpolitiek. Dit betekent op hoofdlijnen dat de gemeente grondposities verwerft, het bouwprogramma formuleert en de bouwgrond uitgeeft aan ontwikkelaars of corporaties. Alle bijbehorende kosten en opbrengsten worden verrekend via de gemeentelijke grondexploitatie. Indien sprake is van aanzienlijke risico's dan zoekt de gemeente een of meerdere partners voor een samenwerkingsverband, zodat de risico's gespreid kunnen worden. In deze paragraaf wordt gerapporteerd over eventuele afwijkingen in de saldi van de lopende grondexploitaties welke zich in het afgelopen half jaar hebben voorgedaan. Voor de uitvoering van de actieve grondpolitiek zijn kaderstellingen geformuleerd. De belangrijkste kaders zijn neergeschreven in de nota Grondbeleid 2006, de nota Uitgiftebeleid 2008-2009, de nota Vastgoedmanagement en het Nieuw Haags Gronduitgiftesysteem. Deze zijn in 2010 toegepast bij de totstandkoming en uitvoering van de grondexploitaties. In 2011 zal een nieuwe nota Grondbeleid verschijnen.

Vastgoedcrisis

2010 was een bewogen jaar voor de grondexploitaties. De vastgoedcrisis werd in 2010 in volle omvang duidelijk waardoor er in het Investeringsprogramma Stedelijke Ontwikkeling (IpSO) 2011 belangrijke keuzes zijn gemaakt. De gemeente kan niet meer de actieve rol vervullen van voorheen. Voor veel gebieden zal de gemeente zich faciliterend opstellen richting de markt, omdat de huidige financiële kaders een actieve rol niet meer toelaten.

Een ander belangrijk gevolg van de vastgoedcrisis is dat de opbrengst van veel grondexploitaties lager zal zijn dan bij aanvang van de exploitatie werd geraamd. Deloitte heeft in november het rapport 'Financiële effecten crisis gemeentelijke grondbedrijven' uitgebracht. Hierin wordt het effect van de crisis voor de grondexploitaties in Nederland onderzocht. Mede op basis van dit rapport is een landelijke discussie gaande over de waardering van de grondexploitaties. Deze discussie heeft onder meer ervoor gezorgd dat bij deze jaarrekening een aantal verliezen zijn genomen die conform IPSO pas later genomen zouden worden (bij de eerst volgende plankaderwijziging). De verliezen zijn genomen door het vormen van een voorziening plankaderwijzigingen grondexploitaties. Daarnaast worden de voorziening risico's Harnaschpolder, de voorziening risico's OBL en de voorziening risico's grondexploitaties geactualiseerd. In de loop van 2011 zal het effect van de crisis op de grondexploitaties nader worden verwerkt. Voor een aantal grondexploitaties zal dit leiden tot een forse neerwaartse bijstelling.

Uitvoering 2010

In 2010 is uitvoering gegeven aan de actieve grondpolitiek door middel van nieuwe operationele grondexploitaties. In de tweede helft van 2010 is er één grondexploitatie operationeel geworden: HA-83 Gebiedsontwikkeling Isabellaland. Daarnaast zijn in de 2e helft van 2010 vier projecten herzien, te weten Wijndaelerplantsoen, Korendijkstraat, Gevers Deynootweg 59 (Huize Helena) en Ypenburg. Het project Korendijkstraat is reeds in de eerste helft van 2010 herzien. Tevens zijn per 1-1-2011 38 projecten afgesloten. 21 projecten hadden een positief resultaat voor in totaal € 29,5 mln. en 17 plannen hadden een negatief resultaat van in totaal € 7,8 mln.

In 2010 zijn nieuwe beheersregels voor de grondexploitaties opgesteld. Het doel van de beheersregels is het stellen van regels waarmee zorg kan worden gedragen voor de beheersing van de projecten van het Grond- en Ontwikkelingsbedrijf en tijdige en juiste informatievoorziening aan de gemeenteraad over deze projecten. In de Beheersregels zijn de verantwoordingszaken en autorisatiezaken tussen de Raad en het College vastgelegd.

Leeswijzer

Eerst volgt in deze paragraaf een toelichting op de verschillen tussen de stand van de Marap 2010 en die van de Jaarrekeningstand 2010 (stand per 31-12-2010). Er wordt op hoofdlijnen ingegaan op de oorzaken van de verschillen. Vervolgens worden de ontwikkelingen van alle grondexploitaties aangaande volume van de kosten en opbrengsten en de cashflow toegelicht. Daarna wordt een toelichting gegeven over de ontwikkeling van het Weerstandsvermogen Reserve Grondbedrijf per 1-1-2011. In bijlage 4 is de lijst opgenomen met de Netto Contante Waarde van de operationele grondexploitaties. In de Jaarrekening is in

bijlage 9 de bestuurlijke verschillenverklaring opgenomen van de Top 40 en de overige grondexploitaties met een saldo of omzet hoger dan € 0,25 mln.

Ontwikkeling operationele grondexploitaties

In de Jaarrekening 2010 wordt verslag gedaan over de gevolgen voor de wijziging van projectsaldi. Voor de saldi met een significant verschil ten opzichte van het laatst vastgestelde saldo is een verschillenverklaring opgenomen. De verschillen worden verklaard tussen de stand van de Marap 1-7-2010 en de stand bij de jaarrekening per 31-12-2010. In bijlage 4 van het jaarverslag is de ontwikkeling van de saldi van de positieve en negatieve per project weergegeven. Het overzicht geeft per project het verschil tussen de stand van de Marap 2010 (1 juli 2010) en de stand per Jaarrekening 2010 (31 december 2010). Tevens geeft het overzicht de stand per 1-1-2011 incl. autonome mutaties. Dit zijn in totaliteit 54 projecten. Voor operationele grondexploitaties welke een negatief projectsaldo hebben is de Voorziening Negatieve lopende Plannen MPG (rv 95/1996) ingesteld. Het tekort in de grondexploitaties wordt opgevangen door de voorziening.

Het totaal geprognosticeerde saldo van alle operationele projecten bij elkaar opgeteld (zowel projecten met een positief en een negatief saldo) bedraagt bij de Jaarrekening € 165,9 miljoen negatief. Dit is een verschil met de Marap van 39,1 miljoen negatief.

Het verschil van € 39,1 miljoen NCW wordt veroorzaakt door één nieuwe grondexploitatie (€ 0,3 mln. V), drie herziene grondexploitaties (€ 3,9 mln. N) en overige projecteffecten (€ 35,5 mln. N). De overige projecteffecten bevatten ten eerste verslechterde grondexploitaties (€ 6,8 mln. N) door het doorvoeren van een drietal kaderwijzigingen.

- Den Haag Nieuw Centraal (€ 2,8 mln.) gedekt door een onttrekking aan de Bestemmingsreserve Risico Leidschenveen ten gunste van de voorziening negatieve plannen (Risnummer 176229).
- Binckhorst Noord West: In dit project zal de gemeente de grondreserverings-overeenkomsten uit 2003 niet na komen. Voor de schadeloosstelling en de bijbehorende afdekking op het btw risico, is aan de Voorziening Negatieve Plannen een bedrag van € 2,5 mln. toegevoegd. Dit bedrag is afkomstig uit de Bestemmingsreserve financiële risico's strategische aankopen Binckhorst (Risnummer 175064).
- Laakhaven Petroleumhaven: In verband met de planontwikkeling voor het Masterplan Knoop Moerwijk is besloten om geen grond uit te geven voor een benzinestation aan het Hildebrandplein. Besloten is om het tekort (€ 1,6 mln.), dat hierdoor ontstaat op de grondexploitatie Petroleumhaven te dekken uit de in de Reserve Grote Projecten geormerkte middelen voor het Masterplan Knoop Moerwijk. (Risnummer 169363)

Naast de bovengenoemde effecten resteren de reguliere risico's en kansen binnen het vastgestelde plankader die een negatief of positief effect hebben gehad op de grondexploitaties. Per saldo heeft dit over alle operationele grondexploitaties een negatief effect gehad van € 28,7 miljoen. Door het plaatsvinden van reguliere risico's verslechteren de positieve grondexploitaties € 15,2 miljoen en de negatieve grondexploitaties verslechteren € 13,5 miljoen.

Bij de positieve grondexploitaties is de verslechtering met name veroorzaakt vanwege de oprichting van de GEM Vroondaal (maart 2010). De gemeentelijke grondexploitatie LO-62 Madestein is ontmanteld zodat deze per 1-1-2011 kan worden afgesloten. De administratieve afwikkeling (verdeling van alle kosten en baten naar de GEM en Grondbank) is afgelopen half jaar afgerond. Door de verplaatsing van de kosten en opbrengsten naar de GEM Vroondaal is de NCW ten opzichte van de Marap stand met € 16,0 miljoen gedaald van € 27,99 miljoen naar € 12,0 miljoen NCW. Op 1 januari 2011 is definitieve afsluiting van de grondexploitatie LO-62 een feit en wordt het project definitief afgesloten met een winst van € 12,0 miljoen.

De grootste verslechteringen in de overige projecten hebben plaatsgevonden op de hoofdstukken uitgifte (- € 8,1 miljoen), plankosten (- € 3,6 mln.) en CTW (- € 3,9 mln.). Daarnaast is de fasering van veel projecten aangepast als gevolg van het IpSO 2011 en zijn hierdoor veel negatieve rente- en inflatie verschillen opgetreden (- € 8,6 mln.). De mutaties op overige hoofdstukken (zoals verwerving, sloop en bodem) zijn positief (€ 11,4 mln.).

Een nadere toelichting per project is beschikbaar in de bestuurlijke verschillenverklaringen die als bijlage bij de jaarrekening is gevoegd.

Plankosten

Bij de Marap 2010 bedroegen de plankosten op totaalniveau € 148 miljoen (excl. Madestein). Op totaalniveau zijn de plankosten per 31-12-2010 gestegen tot ca. € 156 miljoen (bestaande uit realisatie t/m 2010 € 122 miljoen, restant begroting € 34 miljoen). Deze stijging is onderdeel van de hierboven genoemde verschillen in de projecten. De stijging in de projecten is onder te verdelen in twee oorzaken. In de 2e helft van 2010 zijn er nieuwe en herziene grondexploitaties geoperationaliseerd waardoor het totaal aan plankosten is gestegen. Voor deze projecten is indien nodig extra dekking gezocht (ook ten behoeve van de plankosten). Daarnaast waren de resterende plankosten voor een aantal projecten onvoldoende voor de voortgang van het project (extra opgevoerde plankosten € 3,6 miljoen).

De oorzaak van de stijging van de plankosten is deels een gevolg van de crisis. Doordat de gronduitgifte niet volgens de verwachting plaatsvindt, vertraagt het project. Dit betekent niet dat er niet meer aan de projecten gewerkt wordt. In veel gevallen wordt er hard getrokken om de projecten weer vlot te trekken. Dit heeft effect op de begroting van de plankosten. Daarnaast veroorzaakt de vertraging dat veel projecten een langere doorlooptijd krijgen. Om dit op te vangen is in veel gevallen de restant begroting opgehoogd om de plankosten voor de 'extra' jaren op te kunnen vangen. De ophoging van de restant begroting plankosten is beter onderbouwd dan de afgelopen jaren omdat de informatievoorziening uit de planning en control cyclus verbeterd is. Daarbij moet nog wel aangegeven worden dat de systematiek van het bepalen van de plankosten komend jaar gaat wijzigingen. Om de plankosten beter onder controle te krijgen zal vanaf 2011 gewerkt worden aan een nieuwe systematiek voor het bepalen van het financiële kader van plankosten op basis van de plankostenplan die ontwikkeld is t.b.v. de Nieuwe Wet Ruimtelijke ordening.

Effecten IpSO 2011 op lopende projecten

Het Investeringsprogramma Stedelijke Ontwikkeling analyseert de totale projectenportefeuille in het licht van beleidsambities, marktontwikkelingen en financiële kaders. De gewijzigde marktomstandigheden en nieuwe budgettaire kaders maken het noodzakelijk drastisch in te grijpen in de projecten in voorbereiding en in de lopende projecten.

In het IpSO 2011 (RIS 175589) is het besluit genomen om met de Jaarrekening 2010 een aantal projecten (versneld) af te sluiten. Het gaat om 11 rest- en verzamelplannen waarin geen activiteiten meer zullen plaatsvinden en 27 operationele grondexploitaties waarvan het grootste deel van de kosten reeds is gerealiseerd.

Tevens is voorgesteld in het IpSO 2011 een aantal projecten "on hold" te zetten. Dit betekent dat deze projecten voor 4 jaar stil worden gezet en in de tussentijd alleen worden beheerd. Daarnaast betekent dit dat er alleen plankosten mogen worden gemaakt in relatie met het tijdelijke beheren van de grondexploitatie waarmee beoogd wordt de plankosten te beheersen. Voor onderstaande (deel) projecten is het "on hold" zetten geëffectueerd in de Jaarrekening 2010:

- Uitenhagestraat (kavels Aral/Wilkohaag en Loosduinsekade/Monstersestraat)
- Forepark (perceel 2, RWS kavel, Rest Wegener kavel)
- A12 zone (woningbouw gedeelte en Deelplan 26 Oost)
- Grotiusplaats
- Den Haag Nieuw Centraal (KJ plein, kantoren boven busplatform)
- Laakhaven Hollands Spoor
- Laakhaven west

Door het "on hold" zetten ontstaan negatieve rente effecten voor de betreffende projecten. Dit effect is onderdeel van de eerder genoemde verslechtering van de projecten door de aanpassing van de fasering (€ 8,6 miljoen negatief voor alle grondexploitaties). De projecten die "on hold" staan krijgen de komende jaren maar een beperkt plankostenbudget uitsluitend voor het beheer van het vastgoed. Control op plankosten zal de komende jaren daarom ook een steeds grotere rol gaan spelen.

De doorlichting van alle projecten ten behoeve van het IpSO 2011 is tevens aangegrepen om een bedrag te bepalen wat benodigd is voor op handen zijnde onvermijdelijke plankaderwijzigingen. Dit zijn wijzigingen in de programma's of kaders van lopende projecten waartoe de marktsituatie ons dwingt. Met het doorrekenen van verschillende scenario's is een bandbreedte aangegeven van de benodigde totale dekking van € 22,1 miljoen tot € 54,4 miljoen. Na het IpSO2011 is er één kaderwijziging doorgevoerd die onderdeel

uitmaakte van de bovengenoemde bandbreedte (SC-87 Gevers Deynootweg 59 (Huize Helena)). De overige kaderwijzigingen worden de komende jaren verwacht en aan het bestuur voorgelegd waarvan het merendeel in 2011. Naar aanleiding van het onderzoek naar de waardering van grondexploitaties is besloten € 45,3 miljoen van de bovengenoemde bandbreedte bij de Jaarrekening te verwerken. Dit heeft geresulteerd in een dotatie aan de voorziening kaderwijzigingen grondexploitaties⁷ van € 31,8 miljoen. Daarnaast is voor € 13,5 miljoen aan middelen beklemd binnen ISV3. Hiermee is vooruitgelopen op de uitgangspunten van het IpSO2011 waarbij pas bij het te nemen besluit over de kaderwijziging de dekking zou worden toegevoegd aan het project.

Realisatie operationele grondexploitaties

Gekeken naar het afgelopen half jaar zijn net als in 2009 de effecten van de crisis op de vastgoedmarkt nog steeds merkbaar in de grondexploitaties. Het vertragen van de uitgaven en inkomsten in de projecten veroorzaken per saldo dat er minder gerealiseerd is dan geprognosticeerd bij de Marap 2010. Aan de opbrengstenkant is 41% gerealiseerd en aan de kostenkant 25%. De realisaties worden in onderstaande tabel toegelicht. Vooral ten aanzien van de gronduitgifte en de plankosten is het percentage gerealiseerd ten opzichte van vorig jaar licht gestegen. De cijfers in onderstaande tabel zijn excl. LO-62 Madestein

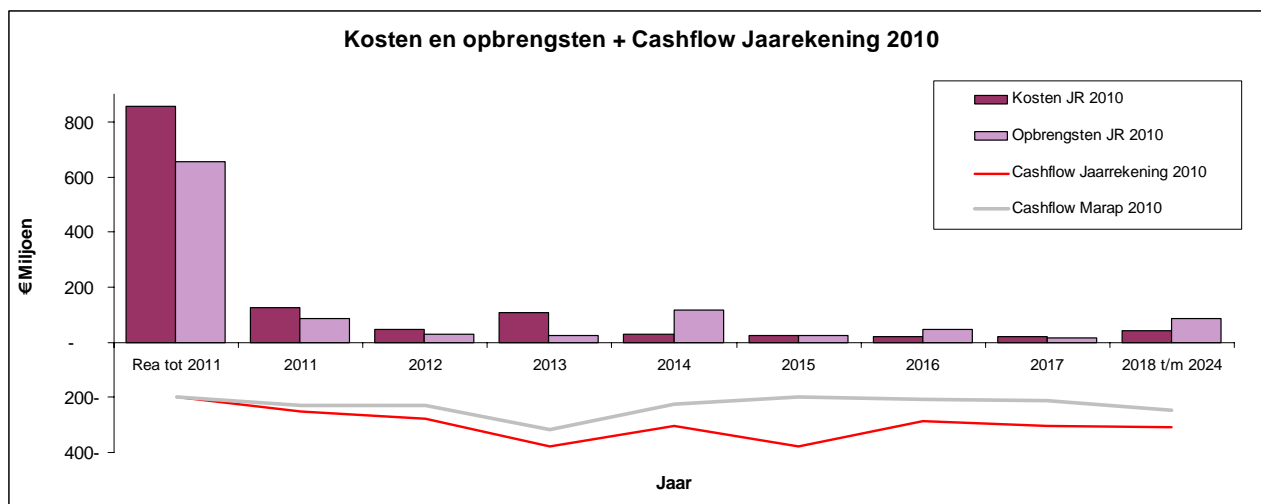
	Bedragen * € 1 mln.			
	Realisatie 2010	Begroting 2010	Verschil	
Opbrengsten				
Gronduitgifte	28,5	67,5	39	42%
Subsidies	9,6	28,7	19,1	33%
Overige opbrengsten	22	51,6	29,6	43%
Totaal	60,1	147,8	87,7	41%
Kosten				
Verwerving	4,4	18,3	13,9	24%
Vastgoedbeheer	-0,3	0	0,3	0%
Sloopwerken	1,6	5,6	4	29%
Bodem	1,6	7	5,4	23%
CTW	17,2	71,6	54,4	24%
Plankosten	12,5	19,5	7	64%
Overige kosten	5,0	48,3	43,3	10%
Totaal	42,0	170,3	128,3	25%

* Bij deze opbrengsten zijn de baten uit Madestein (€ 58 mln.) niet meegenomen. Dit verklaart grotendeels het verschil met de opbrengsten gemeld in paragraaf 4.1 Gemeentelijke inkomsten.

Cashflow operationele grondexploitaties

De onderstaande grafiek geeft de gerealiseerde en geprognosticeerde kosten en opbrengsten weer voor alle operationele grondexploitaties o.b.v de cijfers van de Jaarrekening 2010 (stand per 01-01-2011). Tevens geeft de grafiek de cashflow (oftewel de meerjarige ontwikkeling van de Onder Handen Werk stand van alle operationele grondexploitaties) weer. De OHW stand was het afgelopen jaar circa € 250 miljoen negatief. Per 01-01-2011 is hij echter € 200 miljoen negatief omdat we eind 2010 veel projecten hebben afgesloten.

De afgelopen jaren liet de cash flow grafiek vaak een boeggolf zien in het eerst volgende jaar omdat resterende kosten en opbrengsten aan het eind van het jaar doorgeschoven worden naar het volgende jaar. Voor komend jaar is de boeggolf minder groot dan de voorgaande jaren omdat een groot aantal projecten is afgesloten of on hold is gezet. Tevens is LO-62 Madestein geen operationele grondexploitatie meer en dit geeft ook een positief effect. Ter vergelijking: bij de Jaarrekening 2009 was de verwachte omzet in de jaarschijf 2010 nog geprognosticeerd op circa € 480 miljoen. Nu bedraagt verwachte voor de jaarschijf 2011 circa € 200 miljoen. Omdat er in 2010 veel positieve grondexploitaties zijn afgesloten (o.a. Madestein LO-62) is de cash flow negatiever dan bij de Marap 2010 het geval was.

Saldo van operationele grondexploitaties

In het overzicht in bijlage 4 van het jaarverslag zijn alle operationele grondexploitaties weergegeven. De ontwikkeling van de saldi van de positieve en negatieve grondexploitaties zijn weergegeven in onderstaande tabel. Op grond van dit voorzichtigheidsbeginsel c.q. de rekenregels dient het verschil op het cumulatieve saldo per 1-1-2011 te worden opgesplitst in een winstprognose (€ 14,4 mln. N) en een bijdrage aan de voorziening voor de negatieve plansaldi € 28,1 mln. N).

Stand	Positieve grondexploitaties	Negatieve grondexploitaties
Marap 2010 stand 1-7-2010 ¹	57.539.000	-187.946.000
Jaarrekening 2010 stand 1-1-2011 incl. autonome effecten	43.161.945	-216.003.383
Vershil	-14.377.055	-28.057.383
Effect af te sluiten plannen	29.376.945	17.021.383
Jaarrekening 2010 stand 1-1-2011 ²	13.785.000	-198.982.000

1 incl. herzieningen en nieuwe projecten

2 incl. autonome effecten en incl. af te sluiten plannen

Conform de bedrijfseconomische opzet Grondbedrijf (rv 95/1996) is het uitgangspunt dat verliezen gedekt moeten worden zodra deze bekend zijn, terwijl winsten pas worden genomen als deze daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Dit betekent dat voor de negatieve mutatie op een negatieve grondexploitatie een dotatie aan de Voorziening Negatieve lopende Plannen MPG moet worden gedaan of dat aanvullende dekking moet worden vastgesteld. Voor negatieve mutaties op positieve grondexploitaties hoeven echter geen voorzieningen te worden getroffen. Dit gebeurt pas wanneer het saldo onder de € 0 komt.

Uitkomsten onderzoek naar de waardering van grondexploitaties

Deloitte heeft in november het rapport 'Financiële effecten crisis gemeentelijke grondbedrijven' uitgebracht. Hierin wordt het effect van de crisis voor de grondexploitaties in Nederland onderzocht. Mede op basis van dit rapport is een landelijke discussie gaande over de waardering van de grondexploitaties. Deloitte heeft in opdracht van de GAD een opdracht uitgevoerd naar de waardering van de Haagse grondexploitaties.

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek zijn diverse aanpassingen in de Jaarrekening 2010 verwerkt. Deze correcties zijn niet administratief in de plannen verwerkt. De standen van de grondexploitaties waren al bevroren voordat de uitkomsten van het onderzoek bekend waren. De correcties zijn dus niet verwerkt in de grondexploitaties (en/of deelnemingen), dit zal indien nodig met de Marap 2011 gebeuren.

Vanuit de Reserve Grondbedrijf hebben dotaties plaatsgevonden naar de volgende voorzieningen:

- Voorziening risico's grondexploitaties (€ 4,2 mln) voor projecten Spuikwartier, Laakhaven West, Laakhaven Petroleumhaven en A-12 zone.
- Voorziening Harnaschpolder (€ 9 miljoen);
Deze voorziening is bedoeld voor het opvangen van verwachte marktrisico's binnen de deelneming Harnaschpolder.
- Voorziening Vroondaal (€ 12 mln.);
Deze voorziening is bedoeld voor het risico dat Vroondaal de lening niet zal terugbetalen.
- Voorziening risico's OBL (€ 3 mln.). Deze voorziening is bedoeld voor het risico dat OBL niet kan voldoen aan de terugbetaling van de lening.

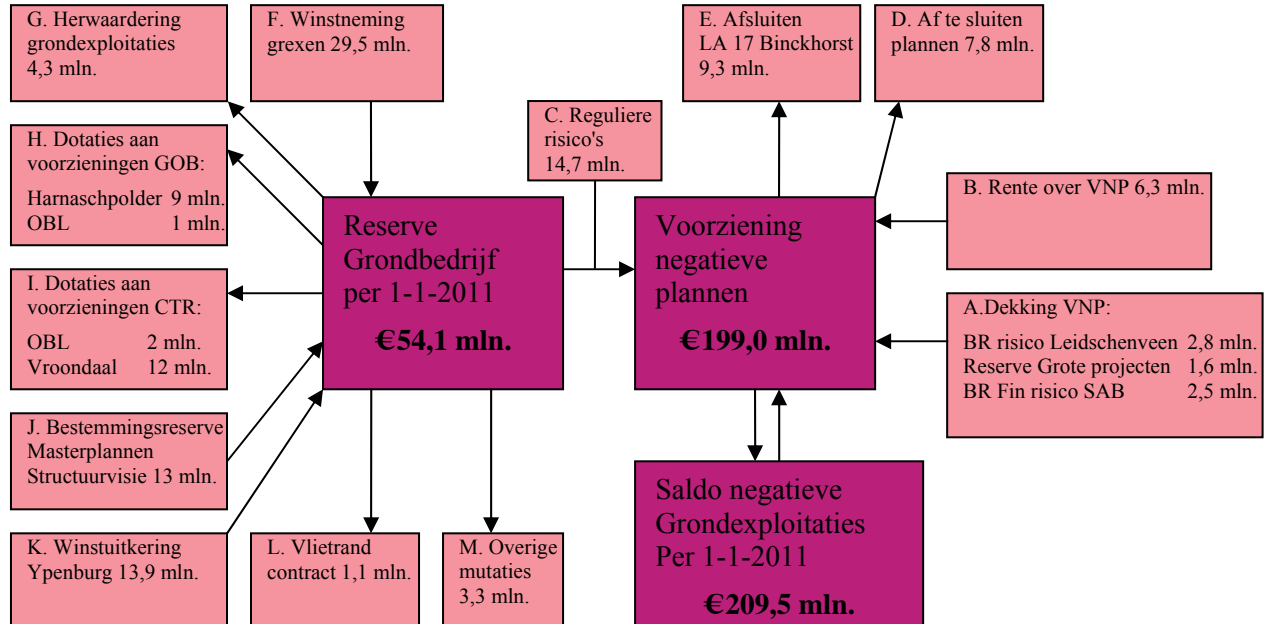
ISV-3

Daarnaast zijn er een negental projecten die in het IPSO2011 uit ISV3 worden gedekt voor een totaal van € 13,5 miljoen. Omdat ISV3 ook aan de passiva-kant van de balans staat, zijn deze kaderwijzigingen niet toegevoegd aan de voorziening. Het gaat hierbij om de projecten:

CE-79 Nieuw Schoolstraat	€ 0,6 miljoen negatief
CE-81 Wijnhaven	€ 5,0 miljoen negatief
ES-115 MTS Leyweg	€ 2,0 miljoen negatief
LA-9 Laakhaven Centraal	€ 6,0 miljoen negatief
LA-38 Laakhaven West	€ 1,0 miljoen negatief
LO-72 Escamplaan	€ 0,4 miljoen negatief
K-256 Uitenhagestraat	€ 1,5 miljoen negatief
SC-49 Dr. Lelykade	€ 0,6 miljoen negatief
CE-53 Centraal Station	€ 3,6 miljoen positief
Totaal	€ 13,5 miljoen

Weerstandsvermogen Reserve Grondbedrijf per 1/1/2011

In het onderstaande figuur 'verloop weerstandsvermogen reserve grondbedrijf' zijn alle dotaties tussen de reserves en voorzieningen met elkaar in beeld gebracht.

N.B. De Voorziening Negatieve Plannen is in werkelijkheid € 10,5 miljoen lager (namelijk € 198.982.000) dan het saldo negatieve operationele grondexploitaties in verband met diverse correcties. Deze correcties zullen met de Marap 2011 in de plannen verwerkt worden.

- Uit onderzoek is gebleken dat de Voorziening Negatieve Plannen voor € 1,2 miljoen kan vrijvallen. Deze vrijval komt ten gunste van de reserve Grondbedrijf (zie punt C voor meer informatie). Deze verlaging van de voorziening Negatieve Plannen heeft reeds in 2010 plaatsgevonden.
- Daarnaast is het project LA-17 Binckhorst Noord-West naar aanleiding van het Deloitte onderzoek in opdracht van de Gemeentelijke Accountantsdienst afgesloten met een saldo van € 9,3 miljoen negatief. Van de € 9,3 miljoen wordt € 7,3

miljoen afgeboekt op de Onderhanden Werk Stand en wordt € 2,0 miljoen overgeboekt naar de nieuwe voorziening plankaderwijzigingen grondexploitaties (zie punt F voor meer informatie).

De verschillende dotaties en onttrekkingen zijn aangeduid met de letters A tot en met M. In de volgende paragrafen worden deze letters toegelicht.

Toename saldo van alle negatieve plannen.

- A. Een deel van de saldi van de negatieve grondexploitaties (in verband met plankaderwijzigingen en herzieningen) wordt gedekt uit diverse reserves, voorzieningen en algemene middelen in plaats vanuit de Reserve Grondbedrijf. Het betreft hier een bedrag van € 6,8 miljoen:
- o Bestemmingsreserve Risico Leidschenveen (plankaderwijziging CE-53 Den Haag Nieuw Centraal) Het totale negatieve verschil van € 2.756.000 op de grondexploitatie Den Haag Centraal wordt gedekt door de onttrekking van een bedrag van € 2.756.012 aan de Reserve Risico Leidschenveen ten gunste van de voorziening negatieve plannen (Risnummer 176229, rv 128/2010).
 - o Bestemmingsreserve Financieel Risico Strategische Aankopen Binckhorst (plankaderwijziging LA-17 Binckhorst Noord West) In dit project zal de gemeente de grondreserverings-overeenkomsten uit 2003 niet na komen. Voor de schadeloosstelling en de bijbehorende afdekking op het btw risico, is aan de Voorziening Negatieve Plannen een bedrag van € 2.465.470 toegevoegd. Dit bedrag is afkomstig uit de Bestemmings Reserve financiële risico's strategische aankopen Binckhorst (Risnummer 175064, rv 123/2010).
 - o Reserve Grote Projecten (plankaderwijziging LA-39 Laakhaven Petroleumhaven) In verband met de planontwikkeling voor het Masterplan Knoop Moerwijk is besloten om geen grond uit te geven voor een benzinstation aan het Hildebrandplein. Besloten is om het tekort (€ 1.550.000), dat hierdoor ontstaat op de grondexploitatie Petroleumhaven (LA-39), te dekken uit de in de Reserve Grote Projecten geoordeelde middelen voor het Masterplan Knoop Moerwijk. (rv 9/2010)
- B. Ten tweede is de rente over de Voorziening Negatieve lopende Plannen MPG, een bedrag van € 6,3 miljoen, door het concern gedoteerd aan de Voorziening Negatieve Plannen;
- C. Ten slotte hebben er in de 2e helft van 2010 € 16,2 miljoen aan reguliere risico's op de negatieve grondexploitaties plaatsgevonden. Het effect van de positieve herzieningen is € 0,3 miljoen. Daarnaast heeft er een correctie op de Voorziening Negatieve Plannen plaatsgevonden. Uit onderzoek is gebleken dat de Voorziening Negatieve Plannen voor € 1,2 miljoen kan vrijvallen. Deze vrijval komt ten gunste van de reserve Grondbedrijf. Dit zorgt voor een uiteindelijke 'geldstroom' vanuit het resultaat Grondbedrijf ten gunste van de voorziening negatieve plannen van € 14,7 miljoen.

Effect af te sluiten plannen

- D. De negatieve af te sluiten plannen hebben een resultaat van € 7,8 miljoen negatief. In 2010 zijn 17 negatieve plannen afgesloten. Vanuit de Voorziening Negatieve Plannen worden middelen gedoteerd aan de desbetreffende plannen om deze af te kunnen sluiten.
- E. Daarnaast is het project LA-17 Binckhorst Noord-West naar aanleiding van het onderzoek naar de waardering van grondexploitaties afgesloten met een saldo van € 9,3 miljoen negatief. Van de € 9,3 miljoen wordt € 7,3 miljoen afgeboekt op de Onderhanden Werk Stand en wordt € 2,0 miljoen overgeboekt naar de nieuwe voorziening plankaderwijzigingen grondexploitaties (dit punt staat los van het punt van LA-17 onder A. aangaande de grondreserverings-overeenkomsten).
- F. De positieve af te sluiten plannen hebben een resultaat van € 29,5 miljoen positief. Dit wordt gedoteerd aan de Reserve Grondbedrijf. In 2010 zijn 21 positieve plannen afgesloten. De winstneming bij het afsluiten van Madestein (LO-62) bedraagt € 12,0 miljoen. Deze winstneming komt weer terug bij punt L. Daarnaast wordt er aan het resultaat Grondbedrijf € 0,1 mln uit de reserve Anticiperende Werkzaamheden MPG gedoteerd wegens voordelen op de projecten.

Onderzoek waardering grondexploitaties

- G. Naar aanleiding van onderzoek naar de waardering van grondexploitaties is er door DSO een bedrag van € 4,3 miljoen vanuit het resultaat Grondbedrijf gedoteerd aan de (nieuwe) voorziening risico's grondexploitaties.
- Spuikwartier: risico bijdrage aan openbare ruimte (€ 0,7 miljoen)
 - Laakhaven West: plankosten (€ 0,6 miljoen);
 - Laakhaven Petroleumhaven: plankosten (€ 0,4 miljoen);
 - A-12 zone: risico's door extra kosten bodemsanering en verleggen gasleiding (€ 0,7 miljoen)
 - A-12 zone: afdekken risico grondwaarde (€ 1,9 miljoen).
- H. Naar aanleiding van onderzoek naar de waardering van grondexploitaties zijn er dotaties gedaan vanuit het resultaat Grondbedrijf aan nieuw getroffen voorzieningen ten behoeve van risico's in beheer bij het Grond- en Ontwikkelingsbedrijf (10,0 miljoen). Deze voorzieningen zijn getroffen voor het opvangen van marktrisico's in de betreffende deelnemingen:
- Voorziening risico's Harnaschpolder: (€ 9,0 mln.);
 - Voorziening risico's OBL (€ 1,0 mln.).
- I. Naar aanleiding van onderzoek naar de waardering van grondexploitaties zijn er dotaties gedaan vanuit het resultaat Grondbedrijf aan nieuw getroffen voorzieningen ten behoeve van risico's in beheer bij het concern (€ 14,0 miljoen). Deze voorzieningen zijn getroffen voor het opvangen van marktrisico's in de betreffende deelnemingen. Deze voorziening is gekoppeld aan de CTR omdat daar de lening wordt geadministreerd:
- Voorziening risico's OBL: (€ 2,0 mln.)
 - Voorziening risico's Vroondaal: (€ 12,0 mln.).
- Het bedrag wat nu wordt voorzien is gelijk aan de winst die is gedoteerd aan de RGB bij het afsluiten van LO-62 Vroondaal. Zie ook punt F. Effect af te sluiten plannen.

Overige mutaties

- J. Strategische aankopen Structuurvisie obv MPG € 13,0 miljoen gedoteerd aan de RGB. Dotatie is onderdeel van de voorstellen 'Financiële versterking Reserve Grondbedrijf' zoals besloten bij het MPG 2010 (Risnummer 173759, rv 125/2010). In de brief 'Financiële versterking Reserve Grondbedrijf' (Risnummer 172208) zijn maatregelen gepresenteerd die op de RGB op korte en lange termijn een positief effect hebben. Als onderdeel van de directe maatregelen is besloten tot herlabeling van de reserve strategische aankopen structuurvisie met € 13,0 miljoen t.g.v. de Reserve Grondbedrijf.
- K. Winstuitkering Ypenburg van € 13,9 miljoen. Conform bestaande afspraken wordt deze winstafdracht gedoteerd aan de Reserve Grondbedrijf (Risnummer 134633, rv 11/2006). Voor € 0,2 mln is deze dotatie nog niet uitgevoerd, maar opgenomen in het resultaat Grondbedrijf. Dit omdat de begrote winstuitkering iets lager was dan de uiteindelijke winstuitkering.
- L. Afkoop bouwclaim Vlietrandcontract, € 1,1 miljoen betaald vanuit de Reserve Grondbedrijf. Omdat het Vlietrandcontract, waartoe B&W op 1 februari 2005 heeft besloten (RIS 122952) op 1 augustus 2010 is beëindigd, dient de gemeente 50% van het resterend deficit te betalen aan Bouwfonds MAB Ontwikkeling B.V./ Schouten de Jong.
- M. Overige mutaties t.l.v. Reserve Grondbedrijf (€ 3,3 mln.):
- € 1,0 mln. is reeds ten laste van de Reserve Grondbedrijf gebracht in verband met het afsluiten negatieve anticiperende projecten wordt op basis van het IpSO 2011 besluit (DSO/2010.2147).
 - € 1,3 mln. is via het plan van aanpak kritieke dienst t.l.v. de reserve Grondbedrijf gebracht voor de kosten NGBIS 2009.
 - €1,0 mln. is t.l.v. de reserve Grondbedrijf gebracht voor de kosten NGBIS 2010.

Stand Reserve Grondbedrijf per 1-1-2011

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de ontwikkeling van de Reserve Grondbedrijf over het gehele boekjaar 2010. De reserve Grondbedrijf is per 1 januari 2010 (na resultaatbestemming) vastgesteld op € 44,3 miljoen. In onderstaand overzicht is de huidige stand van de reserve per 1 januari 2011 (stand jaarrekening, na resultaatbestemming) opgenomen. De stand van de Reserve Grondbedrijf per 01-01-2011 is € 54,1 miljoen.

(bedragen x € 1 mln.)

	Mutaties in 2010 Reserve Grondbedrijf	Mutaties in 2010 Resultaat Grondbedrijf	Bestedings- voorstellen 2010
STAND RESERVE GRONDBEDRIJF PER 1-1-2010	51,5		
Resultaatverdeling 2009: Resultaat Grondbedrijf 2009	-7,6		
Resultaatverdeling 2009: Verkoop Bloot Eigendom (Erfpacht)	0,3		
STAND RESERVE GRONDBEDRIJF PER 1-1-2010 NA RESULTAATVERDELING	44,3		
MUTATIES IN 2010 REEDS DOORGEVOERD			
Winstuitkering Ypenburg	13,9		
Dotatie reserve SAS	13,0		
Overige mutaties	-2,8		
STAND RESERVE GRONDBEDRIJF PER 31-12-2010	68,4		
RESULTAAT GRONDBEDRIJF			
Afsluiten positieve plannen		29,5	
Dotatie Voorziening negatieve plannen		-14,7	
Voorzieningen Vroondaal, OBL en Harnaspolder		-24	
Overige mutaties		-4,1	
RESULTAAT GRONDBEDRIJF PER 31-12-2010		-13,3	
Bestedingsvoorstellen JR 2010			
Onttrekking: NGBIS (onderdeel PKS)			-1,0
Mutatie Reserve Grondbedrijf bij resultaatsverdeling 2010		-14,3	
STAND RESERVE GRONDBEDRIJF PER 1-1-2011	54,1		

Bandbreedte weerstandsvermogen

In de Meerjaren Prognose Grondbedrijf 2010 (MPG) is voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen van de reserve Grondbedrijf een risico-analyse uitgevoerd (op basis stand operationele grondexploitaties 1-1-2010). De analyse heeft betrekking op de veertig belangrijkste bestuurlijk vastgestelde grondexploitaties die samen 93% van de nog te realiseren kosten en opbrengsten bevatten. Voor de algemene risico's is een korte markt- en beleidsanalyse uitgevoerd voor de functies wonen, bedrijven en kantoren. Voor de projectspecifieke risico's is een scan uitgevoerd aan de hand van de elementen tijd, geld en inhoud. Met de MPG update wordt een actueel beeld gegeven van de ontwikkeling van de risico-analyses operationele grondexploitaties, het benodigd weerstandsvermogen en het vierjarig perspectief RGB. In dit vierjarig perspectief is rekening gehouden met reguliere effecten op RGB en benodigd weerstandsvermogen, (gerealiseerde) effecten van de besluitvorming uit het MPG 2010 aangaande de directe en aanvullende maatregelen en met de effecten van besluitvorming uit het IpSO 2011.

Om stapeling van risico's te voorkomen zijn de risico's die door de IpSO besluitvorming worden verwerkt in de grondexploitatiebegrotingen niet meer meegenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen. Voorbeelden daarvan zijn de effecten van het 'on hold' zetten van een aantal projecten met als gevolg renteverlies en het inboeken van extra plankosten (beide t.l.v. de RGB). Haagse deelnemingen: de cijfers van de Haagse Deelnemingen zijn voor het eerst meegenomen in de berekening van het benodigd weerstandsvermogen;

Het benodigde weerstandsvermogen MPG2010 wordt uitgedrukt in een bandbreedte en komt uit op € 77,4 miljoen tot € 89,9 miljoen. De stand van de Reserve Grondbedrijf per 01-01-2011 bedraagt

€ 54,1 miljoen en ligt ver onder de minimale waarde van de risicobandbreedte (€ 77,4 miljoen). De financiële risicobuffer voor het Grondbedrijf is onvoldoende van omvang om mogelijke fluctuaties van de financiële resultaten in de toekomst op te kunnen vangen.

Het MPG 2011 wordt momenteel gemaakt. Uit het MPG2011 zal een geactualiseerde bandbreedte volgen waarmee de huidige stand van de RGB wordt geconfronteerd.

Conclusie

In 2010 werd de vastgoedcrisis in zijn volle omvang zichtbaar, waardoor de realisatie op operationele grondexploitaties in 2010 ver achter bleef bij de begroting (opbrengsten 41% en kosten 25%). De Reserve Grondbedrijf komt na resultaatbestemming uit op € 54,1 mln., wat ver onder het huidige minimale weerstandsvermogen voor grondexploitaties zit. Bij de jaarrekening is een aantal voorzieningen gevormd om de negatieve effecten als gevolg van de veranderde marktsituatie op te kunnen vangen. Het totale saldo van alle negatieve grondexploitaties bedraagt € 209 mln.

Om in te spelen op deze negatieve ontwikkelingen is in het IpSO 2011 een belangrijke koerswijziging op gang gezet. Den Haag zal in veel gebieden niet langer een actieve rol gaan vervullen, maar stelt zich faciliterend op richting de markt. Plankaderwijzigingen zijn onvermijdelijk, in 2011 zal een groot aantal lopende grondexploitaties herzien worden om ze aan de huidige omstandigheden aan te passen. Voor een aantal grondexploitaties zal dit leiden tot een forse neerwaartse bijstelling.

4.7 Verbonden Partijen

Deze paragraaf gaat in op de partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij tevens een financieel belang heeft. Onder bestuurlijke relatie wordt verstaan: een zetel in het bestuur en/of stemrecht. Van een financieel belang is sprake als de gemeente middelen aan de verbonden partij ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van die partij, of wanneer financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente. De gemeente kent drie soorten verbonden partijen: deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en publiek-private samenwerkingsverbanden.

Deelnemingen

Eneco N.V.

Op 22 juni 2010 heeft het Gerechtshof in Den Haag de bepalingen uit de Elektriciteits- en Gaswet die toezien op een gedwongen splitsing van de Nederlandse energiebedrijven in een Netwerkgroep en een Energiebedrijf, onverbindend verklaard. Deze bepalingen zijn in strijd met het Europese recht, zo heeft de rechter geoordeeld. Dit betekent dat de splitsing per 1 januari 2011 wettelijk gezien niet langer verplicht is. Eneco heeft op basis van de uitspraak van het Gerechtshof aangekondigd af te zien van splitsing per 1 januari 2011. In een gesprek met de drie grootste aandeelhouders (Rotterdam, Den Haag en Dordrecht) heeft de Raad van Bestuur van Eneco laten weten dat zij zich beraden op de consequenties van de uitspraak. Tot die tijd zijn alle formele stappen om te komen tot de splitsing en de invulling van de Aanwijzing van de minister voorlopig stopgezet. Ook de Aandeelhouderscommissie beraadt zich op de uitspraak van het Gerechtshof. Deze deelneming is verantwoord in programma 22 Financiën.

HTM Personenvervoer N.V.

De motie Roefs, die investering van het openbaar vervoer in de vier grote steden mogelijk had moeten maken, is door het Kabinet Rutte naast zich neergelegd. Conform de Wet Personenvervoer 2000 moet het openbaar busvervoer bij afloop van de huidige concessie (per 1-1-2012) worden aanbesteed. Het stadsgewest Haaglanden heeft de aanbesteding eind 2010 dan ook in gang gezet. Om de vervoerbedrijven in de drie grote steden meer tijd te geven om zich voor te kunnen bereiden op deze aanbesteding heeft de minister van Infrastructuur deze bedrijven begin 2011 een jaar uitstel gegeven. De nieuwe concessie voor het openbaar busvervoer in Den Haag wordt dus per 1-1-2013 gegund. De railconcessie loopt nog tot en met 31-12-2016. Deze deelneming is verantwoord in programma 22 Financiën.

N.V. Woningbeheer

Oorspronkelijk was de liquidatie van Woningbeheer N.V. gepland voor de zomer van 2010. De afwikkeling van de liquidatie neemt echter meer tijd in beslag. Naar verwachting zal de liquidatie medio 2011 zijn afgerond. Deze deelneming is verantwoord in programma 22 Financiën.

N.V. ADO Den Haag

De gemeente Den Haag heeft een prioriteitsaandeel in ADO, op basis waarvan het goedkeuring moet verlenen aan de begroting en het jaarplan sociaal maatschappelijke activiteiten van ADO. De afspraken hierover zijn nader uitgewerkt en vastgelegd in een Memorandum of Understanding 2. Deze deelneming is verantwoord in programma 22 Financiën.

Dunea N.V. (voorheen Duinwaterbedrijf Zuid Holland N.V.)

In 2008 is de Eerste Kamer begonnen met de behandeling van de nieuwe Drinkwaterwet. In december 2009 heeft de toenmalige minister van VROM volgens de zogenaamde voorhangprocedure het Drinkwaterbesluit aan de beide Kamers van de Staten-Generaal voorgelegd. Beide Kamers hebben inmiddels overleg gevoerd met de minister. De Eerste Kamer is akkoord gegaan met de Drinkwaterwet. Er komt een normering voor vermogenskosten en de hoogte van de solvabiliteit in de Drinkwaterwet. Deze deelneming is verantwoord in programma 22 Financiën.

N.V. Haagsche Milieu Services (HMS)

In 2009 is evenals in het voorafgaande jaar veel aandacht besteed aan kwaliteit, veiligheid en kostenbeheersing. Dit heeft tot een positief resultaat geleid. Onderhandelingen zijn gevoerd met de gemeente en Van Gansewinkel N.V. (voorheen AVR-Van Gansewinkel) om de in de samenwerkingsovereenkomst vastgelegde afspraken te continueren. In 2010 is besloten om de samenwerkingsovereenkomst te continueren. De gemeente streeft naar verdere optimalisatie van HMS. Deze deelneming is verantwoord in programma 22 Financiën.

United Fish Auctions N.V. (UFA)

In 2009 laat UFA een verlies zien. Dit wordt veroorzaakt door ontslag van één administratieve werknemer wegens verstoorde arbeidsverhoudingen. De solvabiliteit van UFA is in 2009 gedaald ten opzichte van 2008 naar 25%. De liquiditeitspositie is krap doch toereikend. Scheveningen doet het bijzonder goed en laat wederom een groei in omzet zien. Deze deelneming is verantwoord in programma 22 Financiën.

N.V. Stadsherstel Den Haag en Omgeving

Teneinde toekomstige restauratieprojecten te financieren en de financiële positie van Stadsherstel gezond te houden, heeft Stadsherstel met een emissie het aandelenkapitaal met €2 mln. vergroot. Op 26 oktober 2010 (BSD/2010.1580) heeft het college van B&W ingestemd met de deelname van de gemeente Den Haag in de aandelenemissie voor een bedrag van €1,5 mln. De gemeenteraad heeft met Rv. 11/2011 d.d. 12 januari 2011 aangegeven geen wensen of bedenkingen te hebben. Aan het bestuur van de provincie Zuid-Holland is goedkeuring gevraagd voor de deelname in de aandelenemissie van €1,5 mln. Deze deelneming is verantwoord in programma 22 Financiën.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

De BNG blijft stabiel op koers, ondanks de aanhoudende turbulentie op de financiële markten. Ook de BNG moet voldoen aan de stringenter eisen met betrekking tot BASEL III akkoord. Dit kan betekenen dat er mogelijk lagere of geen dividenduitkeringen plaatsvinden om het eigen vermogen van de BNG in overeenstemming te brengen met de eisen vanuit BASEL III akkoord. Deze deelneming is verantwoord in programma 22 Financiën.

OCW Panden BV / CV

Als tijdelijke maatregel zijn panden van de NV Stedelijk Belang en Woningbeheer NV in de CV gebracht, teneinde de belangen van doelgroepen van de gemeente te waarborgen. Te denken valt aan ateliers voor kunstenaars, blijf-van-mijn-lijf huizen, opvang dak- en thuislozen, begeleid wonen. De vennoten van een CV mogen geen beheersdaden verrichten. Hiervoor is een BV in het leven geroepen

N.V. Zuid Hollands Investeringsfonds

Geen ontwikkelingen in 2010. Het ZIF leidt een ‘slapend’ bestaan en neemt geen nieuwe participaties.

World Trade Center BV

In 2010 is de heer N. Royer, directeur GOB, benoemd tot vertegenwoordiger van de aandeelhouder. Hij volgt hiermee de heer H. Neeft op die met pensioen is gegaan. De gemeente was tot 2010 contractueel verbonden met een marktpartij m.b.t. de overdracht van de WTC-licentie en daarmee het ontwikkelrecht voor een WTC formule. Partijen hebben in 2010 afgesproken af te zien van verdere verbondenheid. Hiermee is de weg vrij voor de gemeente om te onderzoeken of en op welke wijze en met wie een overeenkomst zal worden aangegaan om de licentie te effectueren en een WTC formule in Den Haag te realiseren. Een werkgroep binnen de gemeente is met de voorbereiding begonnen.

Gemeenschappelijke regelingen

Ypenburg (BOY) (Pijnacker-Nootdorp)

In 2010 is de liquidatie van de Gemeenschappelijke Regeling tussen de gemeente Den Haag en de gemeente Pijnacker Nootdorp administratief afgewikkeld.

Harnaschpolder (Delft , Midden-Delfland)

In 2010 hebben vier uitgiften aan de markt plaatsgevonden ter waarde van € 3,6 miljoen. Van de vier geplande gronduitgiften aan de bouwclaimhouders is alleen de uitgifte aan de gemeente Delft doorgegaan. Den Haag heeft besloten om de twee gereserveerde gronden niet af te nemen en de lopende reservering stop te zetten. Er is een actieplan opgesteld om de uitgifte te verbeteren. Zo komt er onder meer een positioneringsplan om Harnaschpolder meer bekendheid te geven. In 2010 heeft één noodzakelijke grondverwerving plaatsgevonden. Daarnaast zijn er gesprekken met grondeigenaren die op eigen grond een bouwplan willen realiseren. Met TenneT lopen onderhandelingen over de aanleg van de 380kV-verbinding over de terreinen van het schap. Door de 380kV-verbinding kan er minder grond uitgegeven worden dan oorspronkelijk het plan was. Ook worden de kavels minder aantrekkelijk doordat ze minder diep zijn.

De gemeente Rijswijk heeft besloten om de Sionsdreef niet aan te leggen. Hierdoor verandert het profiel van de de Sionsdreef op de Harnaschpolder en moet het stedenbouwkundig plan aangepast worden. Dit levert vertraging op.

Financiële risico's: De risico's in de gemeenschappelijke regeling Harnaschpolder worden vooral veroorzaakt door vertraging in de uitgifte. In 2010 is dan ook gestart met uitvoeren van een reeks maatregelen om de uitgifte te verbeteren. Bovendien wordt het risico beperkt door afwendbare uitgaven te beperken (investerings stopzetten en niet meer aankopen).

Het verwachte verlies op deze gemeenschappelijke regeling wordt afgedekt met de voorziening negatieve plannen.

Industrieschap Plaspoelpolder (IPP) (Rijswijk)

De bedrijventerreinen Ypenburg en Wateringse Veld naderen hun voltooiing. De laatste kavels worden uitgegeven in 2011. In bedrijvenpark Hoornwijk hebben werkzaamheden plaatsgevonden om de openbare ruimte te verbeteren. De gronduitgifte van de N-kavel in Hoornwijk is afhankelijk van de ontwikkeling van de Rotterdamse Baan. De onderhandeling met de gemeente Den Haag over schadeloosstelling voor de vertraging van de uitgifte wordt opgestart. Het IPP heeft in het kader van de taskforce herstructurering bedrijventerreinen en het programma Mooi Nederland van het ministerie van VROM een pilot uitgevoerd. Deze pilot had als doel om te onderzoeken of het IPP kan uitgroeien tot een regionaal ontwikkelingsbedrijf dat zich naast de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen ook gaat toeleggen op herstructurering van bestaande terreinen. De pilot wordt het eerste kwartaal van 2011 afgerond. In dit kader worden drie business cases uitgewerkt: de Landtong, TH-locatie (beide in Plaspoelpolder) en ZKD (Den Haag).

Financiële risico's: De Landtong (Plaspoelpolder) en de N-kavel (Hoornwijk) zijn complexe opgaven waar de verwachtingen in de grondexploitaties waarschijnlijk bijgesteld moeten worden. Het IPP heeft een opgebouwde reservepositie die deze risico's kan afdekken.

Stadsgewest Haaglanden 1995

Het coalitieakkoord van het college van 21 mei 2010: "Aan de slag", bevat voor het Stadsgewest Haaglanden een taakstellende korting op de gemeentelijke bijdrage van 10% over 4 jaar, gefaseerd in te voeren, te beginnen in 2011. Hiertoe is de begroting 2011 van Stadsgewest Haaglanden bij de eerste begrotingswijziging verlaagd. Het regeerakkoord van het kabinet Rutte bevat het voornemen om - ter vermindering van de bestuurlijke drukte - in deze regeerperiode de wettelijke WGR-plus-status van de samenwerkingsverbanden, waaronder van Stadsgewest Haaglanden, te beëindigen en de daarbij behorende wettelijke taken (waaronder die op het gebied van het regionale openbaar vervoer en de jeugdzorg) elders neer te leggen. Het kabinet is nog niet met een nadere uitwerking hiervan gekomen. Deze voornemens zullen hun weerslag hebben op positie en functioneren van Haaglanden. Er wordt in het kader van de uitwerking van de metropoolgedachte door Stadsgewest Haaglanden samenwerking gezocht met het WGR-plus-samenwerkingsverband in de Rotterdamse regio.

Veiligheidsregio Haaglanden

Op 1 januari 2009 is de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden in werking getreden. De besturen van de deelnemende gemeenten hebben besloten dat de gemeentelijke brandweerkorpsen in de regio Haaglanden per 1 januari 2010 onder bestuur van de regio worden gebracht en als Brandweer Haaglanden verder gaan. Binnen de regio is de operationele brandweertzorg georganiseerd in lokale korpsen zoals voor 1 januari 2010 het geval was. Bestuurlijk gezien is het Algemeen Bestuur echter verantwoordelijk. De forse bezuinigingen waarvoor de deelnemende gemeenten staan, zullen ook hun

weerslag hebben op organisatie en takenpakket van de VRH. Het bestuur van de VRH beraadt zich op eventuele bezuinigingen.

Publiek Private Samenwerking

Wateringse Veld

In steeds meer delen van Wateringse Veld heeft de Ontwikkelings-combinatie haar werkzaamheden afgerond en het stokje overgedragen aan het Stadsdeel Escamp. Een echte blikvanger is de oplevering van het centrale plein in Hoge Veld met de prachtige vlonder en waterpartij. Een andere mijlpaal was de oplevering van de 7.000ste woning in december 2010. Met een kleine slagvaardige organisatie zal vanaf 2011 de OCWV haar werkzaamheden in Wateringse Veld afronden. De ontwikkelende partijen hebben samen met de OCWV in het afgelopen jaar de puntjes op de spreekwoordelijke i gezet voor de invulling van de resterende woningbouwopgave, zonder in te boeten op de gewenste kwaliteit. De realisatie daarvan zal in de komende anderhalf jaar zal plaats vinden.

Financiële risico's: De ontwikkeling van Wateringse Veld loopt op zijn eind, waardoor de financiële risico's die de gemeente loopt zeer beperkt zijn. De grondexploitatie heeft een positief saldo en hiernaast heeft OCWV een passende risicovoorziening getroffen.

Ontwikkelingsbedrijf Leidschenveen (OBL)

De bouwopgave van het OBL is grotendeels gerealiseerd. Vanaf 2011 resteren nog ontwikkellocaties in het OBL met een verwachte opbrengst-waarde in de huidige grondexploitatie van circa €24,8 mln. Het betreft globaal 50.000 m² bvo kantorenprogramma, drie appartementencomplexen (totaal circa 220 woningen) en twee vrije kavels.

Financiële risico's: Het gemeentelijke risico in het OBL richt zich nog met name op het afzetrisico van deze resterende ontwikkellocaties, die in de grondexploitatie van het OBL zijn opgenomen voor een inmiddels verouderde waarde van €24,8 miljoen. Het verwachte eindresultaat van de grondexploitatie bedraagt €5,9 miljoen positief (op basis van 3e kwartaalrapportage OBL) gebaseerd op de voorlopige aanname dat de resterende ontwikkellocaties door de aandeelhouders eind 2011 worden afgenomen tegen de geprognosticeerde opbrengst van €24,8 miljoen. Deze grondafname zou de liquidatie van de participatie OBL CV/BV mogelijk maken eind 2012. De aandeelhouders hebben inmiddels aangegeven dat deze grondafname tegen de gevraagde waarde van €24,8 miljoen door het OBL in de huidige marktsituatie onaanvaardbaar is. Vooral nog is er geen duidelijkheid te geven over de exacte gevolgen hiervan voor de grondexploitatie.

Het OBL zal in 2011 op basis van de actuele marktwaarde van de resterende ontwikkellocaties een nieuw liquidatievoorstel van de onderneming voorbereiden voor de aandeelhouders, om de afzetrisico's in de grondexploitatie zoveel mogelijk te beperken en te komen tot een keuze voor de toekomst van het OBL. De gevolgen van een eventuele herwaardering van de gronden in relatie tot het eindresultaat van de grondexploitatie van het OBL worden daarin meegenomen. Daarbij zal ook een heroverweging van het kantoor- en appartementenprogramma in het stedenbouwkundig masterplan voor het centrumgebied worden betrokken. De raad is hierover in december 2010 geïnformeerd.

Winkelpanden Den Haag B.V. / C.V.

In 2010 zijn de onderhoudsprojecten, Wagenstraat 179, Funderings-herstel Stationsweg 69/75 en een groot deel van het Gevelplan Paul Krugerlaan uitgevoerd. De voorbereiding van de verdere renovatie Stationsweg 69 en 75 is in gang gezet. Daarnaast zijn twee verkooptransacties gedaan. Dit betreft de verkoop van het perceel Kepplerstraat 217-219 verkocht en het pand Weimarstraat 362 (onder voorbehoud goedkeuring commissarissen, vennoten en college van B&W van de gemeente Den Haag). Beide panden zullen in 2011 geleverd worden. Deze panden dragen niet (meer) bij aan de doelstellingen van Winkelpanden Den Haag en voor beide is een goede partij gevonden. Verder is Winkelpanden Den Haag in onderhandeling over de verkoop van de Paul Krugerlaan 97,101 en 103 op verzoek van de huidige huurders en de gemeente Den Haag.

De financiële risico's voor de gemeente zijn beperkt tot de kapitaalbreng. De CV laat tot nog toe een kleine winst zien; de prognose is dat dit de komende jaren zo blijft.

Starterspanden Den Haag B.V. / C.V.

Starterspanden Den Haag heeft eind 2009 een subsidie gekregen van de gemeente Den Haag om het pand De Schilde aan de Televisiestraat 2-4 een nieuwe impuls te geven. Deze subsidie is bedoeld om de veiligheid in en om het pand te verbeteren en het gebouw op de kaart te zetten. Het gebouw zal gerevitaliseerd worden door o.a. het plaatsen van een nieuwe entree, en aanpassing van (algemene) ruimten en (buiten) verlichting. In 2010 is hiervoor een voorlopig ontwerp gerealiseerd. Verdere uitwerking naar een definitief ontwerp en realisatie hiervan zal plaatsvinden in 2011. Vooruitlopend hierop is een nieuw beveiligingsbedrijf in de arm genomen. Tevens is een aanvang gemaakt met de invoering van een pasjessysteem in het gebouw. Verder is een lang-lopend conflict met de zittende huurders over de afrekeningen service-kosten over de jaren 2004 tot 2009 afgewikkeld.

In De Schilde, dat kampt met grote leegstand, heeft Starterspanden Den Haag in 2010 een groot aantal units op de 6e etage kunnen verhuren aan de Dienst OCW van de gemeente Den Haag voor het huisvesten van een creatief cluster voor een periode van 10 jaar voor met name de economisch geprofileerde disciplines, zoals fotografie, media en mode-ontwerp.

Financiële risico's: De CV laat tot nog toe een klein verlies zien; de prognose is dat dit de komende jaren zo blijft. Het eigen vermogen is echter ruim voldoende om dit verlies te dekken, zodat het financiële risico voor de gemeente beperkt is tot de kapitaalbreng.

WOM. Stationsbuurt - Oude Centrum B.V. / C.V.

In 2010 heeft de WOM de Financiële Meerjaren Prognose uit het business-plan van 2007 geactualiseerd. De prognose is verlengd tot en met 2017 en alle projecten zijn nu meegenomen in de prognose. Deze prognose geeft aan dat de WOM in 2017 een cumulatief resultaat behaald zal hebben wat ongeveer neutraal uit zal komen. Dat is conform het uitgangspunt uit Businessplan uit 2007.

In 2010 heeft de WOM de eerste grote door de gemeente aangewezen renovatieprojecten (de zogenaamde prioriteitspanden) afgerond. Het gaat hierbij om de Stille Veerkade 14/16 en de Prinsegracht 8/Boekhorststraat 13b. Dit laatste pand is een gemeentelijk monument en is ingrijpend verbouwd voor het Humanity House van het Nederlandse Rode Kruis. Verder zijn de werkzaamheden aan een aantal andere prioriteitspanden gestart. In het kader van het Meerjaren Onderhouds-programma is tot en met 2010 bij in totaal circa 110 panden het achterstallig onderhoud weggewerkt (eind 2009 waren dit er circa 60). Het streven is dat al het achterstallig onderhoud aan WOM panden in 2011 is weggewerkt.

De financiële risico's voor de gemeente zijn beperkt tot de kapitaalbreng. De risico's binnen de CV zijn zeer beperkt: de panden zijn verzekerd en leveren (toekomstige) huuropbrengsten.

Vroondaal

Op 8 maart 2010 is de PPS Vroondaal formeel opgericht, bestaande uit een GrondExploitatieMaatschappij (GEM) en een VastgoedMaatschappij (VEM), beide ondergebracht in een CV/BV. Organisatorisch fungeert de PPS Vroondaal als één geheel. De samenwerking is aangegaan op 50/50 basis tussen enerzijds gemeente en anderzijds een combinatie van marktpartijen: RaboBouwfonds en Synchron. Ter verlaging van de financieringsbehoefte van de onderneming zijn gronden die nog niet fiscaal bouwrijp zijn gemaakt in een gemeentelijke groundbank ondergebracht. Deze gronden worden op afroep aan de GEM uitgegeven. Het jaar 2010 was voor de PPS Vroondaal een moeilijk jaar. Van de verwachte verkoop van 6.000 m² bouwgrond voor vrije kavels is slechts 2.800 m² daadwerkelijk gerealiseerd. Daarnaast werd de PPS Vroondaal geconfronteerd met extra rentekosten. Door het beperken van investeringen is gepoogd de verliezen te beperken. De actieve verwerving van gronden van particulieren is tijdelijk gestaakt en investeringen in bouw- en woonrijp waren in 2010 lager dan begroot.

Financiële risico's: De gemeente heeft leningen en garanties verstrekt van totaal € 120 mln. De marktpartijen hebben als zekerheid een bankgarantie van totaal € 15 mln aan de gemeente afgegeven. Hiernaast heeft de Gemeente als extra zekerheidstelling de eerste rechten van hypotheek en pand op alle door GEM Vroondaal verkregen onroerende en/of roerende goederen.

Haagsche Hitte /Aardwarmte BV/CV

In het project geothermie zijn in 2010 de volgende stappen gezet:

- de oplevering van de gedempte waterpartij en daarmee de beschikbaarheid als boorterrein
- de verwerving van het bouwterrein voor de aardwarmtecentrale tpv keerlus tram 6
- de start en afronding van de boring met een positief resultaat
- de oplevering van een schoon boorterrein na afvoer van de boortoren
- de start van de bouw van de warmtecentrale

- de toekenning van de EFRO subsidie
- een onderzoek naar mogelijkheden voor aansluiting van bestaande bouw op geothermie
- diverse communicatie-activiteiten waaronder verspreiding nieuwsbrieven en voorlichting tijdens werkbezoeken van derden

Financiële risico's: In de planning is opgenomen dat er 4.000 nieuwbouwwoningen aangesloten dienen te worden om deze deelneming rendement op te laten leveren. Vanwege de kredietcrisis wordt momenteel door de corporaties onderzocht of de bestaande bouw kan worden aangesloten. Indien de corporaties niet aan hun aansluitverplichtingen kunnen voldoen, zullen zij een boete moeten betalen.

Bovendien is door omwonenden beroep ingediend tegen de bouwvergunning voor de aardwarmtecentrale. Indien dit beroep overeind blijft kan er vertraging ontstaan in het aansluiten van woningen op de aardwarmtebron.

Wigo4it

Ontwikkelingen

Na de implementatie van Socrates in Amsterdam en Utrecht bleken er problemen te zijn ontstaan met het onderdeel ITP dat de brieven en beschikkingen genereert. Er werd een G4 brede Taskforce ingesteld om de knelpunten op te lossen. Doordat de afgelopen jaren de focus lag op G4 brede implementatie van RMW en Socrates, waarvoor in de 1e helft van 2010 nog de nodige nazorg nodig was, stond de tweede helft van 2010 in het teken van het op orde brengen van de basis. Hiervoor is het programma Next Level van start gegaan, gericht op het wegwerken van achterstallige wijzigingsverzoeken en probleemkaarten. Wigo4it heeft tot doel gesteld zich te ontwikkelen tot een professionele ICT-partner van de sociale diensten van de G4. Verder is in 2010 gestart met het Automatisch Beslissysteem (ABS) waarmee medewerkers zelfstandig aanvragen kunnen afhandelen.

Beheersing en sturing

De deelnemende gemeentes sluiten iedere aansprakelijkheid uit van Wigo4it, tenzij de schade het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van Wigo4it. Verder is Wigo4it beperkt aansprakelijk als zij ter zake van de schade van de deelnemende gemeente verhaal heeft op een derde. De aansprakelijkheid van Wigo4it is dan beperkt tot het door Wigo4it daadwerkelijk ontvangen bedrag van het verhaal verminderd met de kosten ter zake van het verhaal. Voor het overige zijn er geen specifieke afspraken gemaakt.

Dit betekent dat er dus in ieder geval risico wordt gelopen over het geld dat gemeente Den Haag in Wigo4it heeft gestoken (deel startkapitaal á €25.000 en het aandeel van de gemeente Den Haag in de exploitatielasten van Wigo4it). De kosten die de gemeente Den Haag maakt voor Wigo4it, bestaan uit de jaarlijkse contributie en de verrekening van de bewezen diensten/producten die direct toe te wijzen zijn aan een gemeente. De jaarlijkse contributie wordt verrekend naar rato van het aantal WWB-ers per gemeente. Dit percentage lag voor de gemeente Den Haag in 2010 op 19%.

Doordat de Algemeen directeur van de dienst SZW Den Haag bestuurslid is van Wigo4it, kan de Gemeente Den Haag invloed uitoefenen op het (financiële) beleid van de coöperatie. Verder heeft de wethouder SWEI zitting in de ledenvergadering.

4.8 Investerings

Meerjaren Investerings Programma

Het meerjaren investerings programma (MIP) bevat investeringen voor de gemeentelijke huisvesting, cultuur, onderwijshuisvesting, herinrichting openbare ruimte, water, welzijns- en sportaccommodaties, verkeer, stedelijke ontwikkeling, milieu, natuur en financiën. Het MIP bevat met name het gemeentelijk financieel aandeel in de investeringen.

In 2010 is voor € 110 miljoen geïnvesteerd. Dat is 57% (€ 146 miljoen) minder dan begroot. De onderuitputting was in 2009 nog 28%. Toch betekent dit niet dat er meer dan de helft van de geplande investeringen geen doorgang heeft gevonden. Slechts € 37,6 mln. van de onderbesteding (15% van de totale geplande investeringen) is het gevolg van vertraging, met als belangrijke projecten Onderwijshuisvesting, de Kesslerstichting en het VCP. De belangrijkste andere verklaringen voor de onderbesteding in het MIP zijn ten eerste projecten die bouwkundig in 2010 zijn opgeleverd, maar pas in 2011 financieel worden afgehandeld (€ 88,4 mln. met als belangrijkste projecten Leyweg, Beatrixkwartier en Kruispunt De Put) en ten tweede inzet van middelen van derden in plaats van investeringsmiddelen (€ 12,3 mln. met als belangrijkste projecten het Meerjarenplan Fiets, het Verkeersveiligheidsplan en het actieplan luchtkwaliteit). Verder is er bij drie grote projecten een overbesteding, hier is dus meer geïnvesteerd dan gepland. Het betreft de projecten Overslagstation Binckhorst, Boulevard Scheveningen en Parkeren op straat. In totaal is aan deze projecten € 9,7 mln. meer besteed dan was opgenomen in het MIP. Het overslagstation is een rendabele investering, en bij de andere twee projecten worden geplande investeringen in komende jaren naar voren gehaald waardoor er een herfasering plaatsvindt binnen het MIP.

De achterblijvende uitgaven zijn in financiële zin 'onderuitputting'. In wezen is echter sprake van vertraging: investeringsprojecten komen langzamer tot stand dan is gepland. Het budget per investeringsproject (kredieten) blijft beschikbaar voor de desbetreffende investeringen, en de beschikbare kredieten worden na 2010 alsnog uitgegeven. Uiteindelijk worden derhalve alle investeringen alsnog gerealiseerd. De oorzaken van de vertraging bij de verschillende projecten ligt meestal in langer durende voorbereidingsprocedures en/of inhoudelijke wijzigingen van het project.

(bedragen x € 1.000)

Programma	realisatie 2010	begroting 2010	Middelen van derden 2010
03 - Dienstverlening en Stadsdelen	148	456	-
05 - Cultuur	8.222	9.390	-
06 - Onderwijs	29.041	39.880	100
08 - Werk en inkomen	668	1.150	-
10 - Jeugd en gezin	1.307	1.815	-
11 - Leefomgeving	18.226	21.380	-
13 - Sport	6.970	8.880	-
14 - Media, monumenten en archeologie	395	-	-
15 - Maatschappelijke ondersteuning	9.331	15.916	21-
16 - Volksgezondheid en Zorg	1.277	1.813	-
17 - Verkeer	24.959	56.943	22.901
19 - Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling	1.359	3.771	-
20 - Milieu & Duurzaamheid	-	2.816	2.847
24 - Interne dienstverlening	9.124	91.742	-
Eindtotaal	111.027	255.952	25.827

Hierna volgt een overzicht van alle projecten uit het investeringsplan met een gemeentelijke realisatie die meer dan € 1 mln. afwijkt van de begroting. In lijn met de presentatie van het MIP wordt onderuitputting als voordeel gepresenteerd. In lijn met voorgaande jaren wordt in het jaarverslag eveneens gerapporteerd over de voortgang van de grote investeringsprojecten (totale investeringsbedrag meer dan € 2,5 mln. of bestuurlijk relevant). De rapportage over deze grote investeringsprojecten is te vinden in bijlage 6.

Toelichting afwijkende realisatie

Dienstverlening en Stadsdelen

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Overig	148	456	308
	148	456	308

Cultuur

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Overig	8.222	9.390	1.168
	8.222	9.390	1.168

Onderwijs

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Onderwijshuisvesting	28.662	39.880	11.218
Overig	379	0	-379
	29.041	39.880	10.839

Onderwijshuisvesting

Concrete verklaringen voor de afwijkingen bij de reeds uitgevoerde projecten zijn, dat het schoolbestuur als opdrachtgever van de bouw aan het eind van de termijn de eindafrekening instuurt. De ingediende afrekening is niet altijd compleet en daarnaast treedt er soms discussie op over onderdelen van de afrekening. Ook komt het voor dat schoolbesturen goedgekeurde investeringen in zijn geheel achteraf declareren. Voor nog te starten of in uitvoering zijnde projecten ligt de verklaring in vertraging in het bouwproces, zoals de aanvraag bouwvergunning (stedenbouwkundige eisen, welstand), bezwaren buurt tegen de bouw, aanbestedingsprocedure (te hoge kosten ten opzicht van budget), niet geaccepteerde oplevering wegens onvoldoende kwaliteit en aannemers die failliet gaan.

Werk en Inkomen

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Overig	668	1.150	482
	668	1.150	482

Jeugd

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Overig	1.307	1.815	508
	1.307	1.815	508

Leefomgeving

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Ondergrondse afvalcontainers	2.069	10.763	8.694
Overslagstation Binckhorst	6.812	0	-6.812
Onderhoud Utrechtse Baan	1.101	2.500	1.399
Overig	8.244	8.117	-127
Totaal	18.226	21.380	3.154

Ondergrondse afvalcontainers(ORAC's)

De kosten voor de civieltechnische investeringen van de ORAC's zijn aangemerkt als investeringen met een maatschappelijk nut en zijn rechtstreeks ten laste van de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing gebracht. Hierdoor ontstaat een onderbesteding in het meerjarig investeringsprogramma.

Overslagstation Binckhorst

Met ingang van 1 maart 2010 is het Overslagstation Binckhorst eigendom van de Gemeente Den Haag. Dit is vastgelegd in de nieuwe overeenkomst met AVR-Van Gansewinkel inzake OTV. Het overslagstation is tegen boekwaarde overgenomen en uiteindelijk gewaardeerd op €6,8 mln.. Als eigenaar van het overslagstation ontvangt de gemeente een huurvergoeding. Deze rendabele investering was niet geraamd in het MIP, en leidt dus tot een overschrijding. De dekking van de hieruit vloeiende kapitaallasten komt uit de afvalstoffenheffing.

Onderhoud Utrechtse Baan

De werkzaamheden zijn vertraagd en aangepast in de fasering als gevolg van weersomstandigheden. De uitvoering is gestart in het 4de kwartaal 2010. Afronding van de laatste werkzaamheden aan de afrit Centrum vindt plaats in het 2e kwartaal 2011.

Sport

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Leidschenveen/Ypenburg 50m bad	6.390	7.950	1.560
Overig	580	930	350
Totaal	6.970	8.880	1.910

Leidschenveen/Ypenburg 50m bad

De financiële fasering is voor het jaar 2010 te optimistisch gebleken. De einddatum is goed in te plannen (oplevering in het jaar 2012). De momenten van declaratie door de aannemer is gelet op de complexiteit van het project minder goed in te schatten. Gebleken is dat er in 2010 minder gedeclareerd is dan verwacht.

Media, monumenten en archeologie

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Overig	395	0	-395
	395	0	-395

Maatschappelijke Ondersteuning

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Pand Kesslerstichting	5.358	10.587	5.229
Buitenschoolse opvang	1.333	2.403	1.070
Overig	2.640	2.926	286
Totaal	9.331	15.916	6.585

Pand Kesslerstichting

De fasering van het nieuw te bouwen pand aan De La Reyweg is onjuist gebleken. De eerste paal is geslagen in februari 2010. De feitelijke bouw is later in het jaar gestart. Deze latere start wordt ingelopen lopende het bouwtraject, zodat de oplevering nog steeds eind 2011 kan plaatsvinden.

Buitenschoolse opvang

Een school in aanbouw in Wateringse Binnentuinen kon niet op de geplande datum (1 februari 2010) worden opgeleverd vanwege technische problemen. Op 18 mei 2010 is een uitgebreid technisch onderzoek afgerond. In dat onderzoek zijn er problemen geconstateerd met de dragende muren. Eerder waren er problemen met de fundering geconstateerd waardoor de bouw vertraging opliep. Vanaf augustus 2010 is er begonnen met herstelwerkzaamheden.

Volksgezondheid en Zorg

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Overig	1.277	1.813	536
	1.277	1.813	536

Verkeer

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Boulevard Scheveningen	1.094	0	-1.094
Haags Startstation Erasmuslijn	0	2.000	2.000
Herinrichting Callandstraat	559	1.731	1.172
Hubertustunnel	0	5.337	5.337
Kruispunt de Put	-219	3.492	3.711
Meerjarenplan Fiets	773	7.240	6.467
Taxikeurmerk	196	1.500	1.304
Toegankelijkheid OV	1.087	2.277	1.190
Verkeerscirculatieplan	13.089	22.906	9.817
Verkeersveiligheidsplan	77	2.135	2.058
Parkeren op straat	2.953	1.171	-1.782
Overig	5.350	7.154	1.804
Totaal	24.959	56.943	31.984

Boulevard Scheveningen

Het project Boulevard Scheveningen is sneller uitgevoerd dan oorspronkelijk geraamd. De uitgaven waren in het MIP opgenomen in de jaarschijf 2011, dit zal met een herfasering worden rechtgezet.

Haags Startstation Erasmuslijn

De voorbereiding van het project HSE is verlengd door planwijzigingen. Waar in eerste instantie het startstation was gepland onder het station CS, is uiteindelijk een variant uitgewerkt met het startstation boven het station. De start van de uitvoering wordt doorgeschoven naar 2011.

Herinrichting Callandstraat

Dit project zit in de nazorgfase en de financiële afwikkeling wordt begin 2011 verwacht.

Hubertustunnel

De uitvoering van de kademuur heeft vertraging opgelopen in de ontwerpfase. Hierdoor is de uitvoering later begonnen. Afronding zal plaatsvinden in 2011.

Kruispunt De Put

Het project De Put is in 2010 opgeleverd, maar niet volledig financieel afgerond. De planning is dat uiterlijk 2de kwartaal 2011 het project definitief wordt beëindigd.

Meerjarenplan Fiets

In het kader van het omzetten van fietspaden binnen de gemeente werkt de gemeente nauw samen met het stadsgewest Haaglanden. De gemeente ontvangt hiervoor subsidies. De ontvangen subsidies in 2010 zijn als eerste ingezet als dekking van de gerealiseerde fietsprojecten, in plaats van de geraamde inzet van MIP middelen. Dit verklaart de lagere uitgaven ten opzichte van de jaarschijf 2010 in het MIP.

Taxikeurmerk

Het project Taxikeurmerk heeft meerdere dekkingbronnen. Er is naast het MIP ook een reserve en twee subsidies van het Ministerie beschikbaar. De subsidie en reserve zijn ingezet voordat de investeringsmiddelen worden aangesproken. Daarnaast is de uitvoer opgeschoven in de tijd door vertraging in de landelijke wetgeving. In 2011 zullen de drie resterende taxistandplaatsen worden uitgevoerd.

Toegankelijkheid OV

In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid van het openbaar vervoer binnen de gemeente werkt de gemeente nauw samen met het stadsgewest Haaglanden. De gemeente ontvangt hiervoor subsidies. De ontvangen subsidies in 2010 zijn als eerste ingezet als dekking van de gemaakte kosten, in plaats van de geraamde inzet van MIP middelen. Dit verklaart de lagere uitgaven ten opzichte van de jaarschijf 2010 in het MIP.

Verkeerscirculatieplan

Als gevolg van een gewijzigde fasering van het Verkeerscirculatieplan is de jaarschijf 2010 niet volledig uitgeput. Diverse projecten binnen het VCP worden in 2011/2012 uitgevoerd.

Verkeersveiligheidsplan

In het kader van het de verkeersveiligheid in de gemeente werkt de gemeente nauw samen met o.a. het stadsgewest Haaglanden. De gemeente ontvangt hiervoor subsidies. De ontvangen subsidies in 2010 zijn als eerste ingezet als dekking van de gemaakte kosten, in plaats van de geraamde inzet van MIP middelen. Dit verklaart de lagere uitgaven ten opzichte van de jaarschijf 2010 in het MIP.

Parkeren op straat

Betaald parkeren in de Schilderswijk is ingegaan in 2010. In de raming stonden deze uitgaven voor 2011.

Ruimtelijke ordening en Gebiedsontwikkeling

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Beatrixkwartier	1.219	3.450	2.231
Overig	140	321	181
Totaal	1.359	3.771	2.412

Beatrixkwartier

De uitvoering van dit project ligt op schema, maar de financiële afwikkeling wordt gekoppeld aan de eindafronding. Dit zal in 2011 plaatsvinden.

Milieu en Duurzaamheid

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Actieplan Luchtkwaliteit	0	1.300	1.300
Verkeerscirculatieplan	0	1.600	1.600
Overig	0	-84	-84
Totaal	0	2.816	2.816

Actieplan Luchtkwaliteit

Het geld voor dit project komt uit de VCP investeringsmiddelen een reserve en overige financieringsbronnen. De overige financieringsbronnen in 2010 zijn als eerste ingezet als dekking van de gemaakte kosten, in plaats van de geraamde inzet van MIP middelen. Dit verklaart de lagere uitgaven ten opzichte van de jaarschijf 2010 in het MIP. Daarnaast komt begin 2011 een herijking van het actieplan luchtkwaliteit, waardoor het project is vertraagd.

Verkeerscirculatieplan

In de begroting is opgenomen dat het Verkeerscirculatieplan tot investeringen leidt binnen het programma Verkeer en het programma Milieu en Duurzaamheid. Inmiddels is bekend dat het VCP zich beperkt tot het programma Verkeer. Dit leidt tot een onderbesteding bij Milieu en Duurzaamheid. Bij de begroting 2012-2015 zal dit worden gecorrigeerd, zodat de investeringen voor het VCP alleen nog in Verkeer landen.

Interne Dienstverlening

	Realisatie 2010	MIP 2010	Vershil
Leyweg afbouw	2.854	15.164	12.310
Leyweg casco	0	67.800	67.800
Leyweg infrastructuur	1.121	2.300	1.179
Overig	5.149	6.478	1.329
Totaal	9.124	91.742	82.618

Leyweg

Het Stadskantoor Leyweg is in 2010 bouwkundig opgeleverd, maar niet financieel afgerond. De planning is dat in 2011 het project definitief wordt beëindigd.

4.9 Krachtwijken

Inleiding

In 2008 is de gemeente Den Haag in samenwerking met drie Haagse corporaties en het Rijk gestart met de wijkaanpak in Transvaal, Schilderswijk, Zuidwest en Stations-/Rivierenbuurt. Deze wijken scoren op veel onderdelen slechter dan de rest van Den Haag. De vier wijken worden met diverse projecten en aanpakken (in de vorm van businesscases) in maximaal tien jaar op het niveau van het 'Haags gemiddelde' gebracht en gehouden.

Stand van zaken Krachtwijkenfonds

Het project Krachtwijken is beheersmatig ondergebracht bij de Bestuursdienst en wordt door meerdere diensten uitgevoerd. Het programma betreft dienstoverstijgende activiteiten, met meerdere in- en externe actoren en financieringsbronnen. De rekeningencommissie heeft in haar 'Rapport van de rekeningencommissie over het jaar 2009' verzocht om meer diepgaande financiële informatie over het programma wijkaanpak. Hierbij gaat het om bestedingen en bijdragen voor de verschillende onderdelen van het programma (business cases) en de ontwikkeling van de Reserve Krachtwijken (ook wel 'Krachtwijkenfonds').

De reserve Krachtwijken is in 2008 ingesteld voor de convenantperiode 2008-2018. De reserve bevat de gemeentelijke bijdrage aan de Haagse wijkaanpak en de eenmalige rijksbijdrage aan dit programma van € 25 miljoen. De reserve is in de eerste plaats ingesteld voor uitvoering van businesscases. Ook andere kosten die een relatie hebben met de wijkaanpak, zoals de kosten van het Programmabureau Krachtwijken, worden (deels) betaald uit de reserve. De basis voor de bijdragen aan het fonds ligt in de raamovereenkomst Investeringsprogramma Krachtwijken. Het Rijk, Gemeente en corporaties hebben daarin afgesproken in 10 jaar tijd € 2,7 miljard te investeren in de drie wijken. Op dit moment is door besluitvorming bij de verschillende partners totaal € 1,4 miljard bestemd voor het programma. Een deel van deze middelen is ook al aangewend voor uitvoering. Het totaal aan middelen bestemd voor business cases vanuit het Krachtwijkenfonds is € 118,3 miljoen. De gemeente heeft tot nu toe vanuit de bestemmingsreserve Krachtwijken € 44,1 miljoen operationeel gemaakt. De realisatie uit dit operationele budget is voor 2010 € 19,6 miljoen (vanaf 2008 cumulatief € 26,6 miljoen). Daarnaast is er uit overige gemeentelijke middelen in 2010 € 32,7 miljoen gerealiseerd (vanaf 2008 cumulatief € 66,9 miljoen).

Overzicht dekkingen en realisatie Krachtwijkenprogramma 2008-2010 (x € mln.)

Dekking

Totaal	Dekking uit Krachtwijkenfonds	Waarvan operationeel	Dekking overig gemeente + Rijk	Dekking derden
€1.448,1	€118,3	€44,1	€195,8	€1.133,9

Realisatie 2010

Krachtwijkenfonds	Overig gemeente + Rijk
€19,6	€32,7

Realisatie t/m 2010

BR KRW	Overige gemeente + Rijk	Totaal overig gemeente + Rijk
€26,6	€66,9	€93,5

Het college stelt een integraal financieel overzicht op van het programma Krachtwijken, waarin zowel de uitgaven per business case als de bestemmingen binnen het Krachtwijkenfonds worden opgenomen. Doel van dit overzicht is te komen tot een herprioritering van beschikbare middelen binnen het programma om actuele onderdelen van het programma te kunnen dekken. Deze herprioritering wordt meegenomen in de komende begrotingsretraite van het college en wordt opgenomen in de programmabegroting 2012-2015. Het overzicht van de uitgaven per business case en de bestemmingen wordt binnen het Krachtwijkenfonds

wordt zo snel mogelijk verstrekt aan de raad. Hieronder wordt op hoofdlijnen ingegaan op de activiteiten per pijler in 2010.

Pijlers

De gemeente heeft aan de hand van vijf pijlers haar doelstellingen in de vier krachtwijken geformuleerd. Deze pijlers zijn uitgewerkt in 77 businesscases. In de volgende alinea's zal per pijler worden ingegaan op activiteiten die in 2010 zijn uitgevoerd. Elk half jaar ontvangt de raad een voortgangsrapportage. Hierin worden de prestaties per business case uitgebreid geëvalueerd. (Zie voor meest recente voortgangsrapportage RIS 176569).

Pijler 1: Schoon, heel en veilig

Binnen deze pijler spelen twee thema's een belangrijke rol: Schoon & heel en Veiligheid & handhaving. De doelstelling van het eerste thema is om de leefomgeving in de krachtwijken schoon te houden, geen zwerfvuil meer in de straten te hebben, de vuilafvoer ondergronds te laten plaatsvinden en de openbare ruimte goed te onderhouden. In de krachtwijken zijn in 2010 inmiddels 555 ondergrondse afvalcontainers geplaatst. In 2009 waren er al 44 geplaatst, zodat er eind 2010 in totaal 599 zijn geplaatst.

Vanaf oktober 2009 worden de straten van gevel tot gevel integraal geveegd. De uitvoering van dit onderdeel van de businesscase Schoon, heel en veilig wordt vanaf juli 2011 in de vorm van de Buurtserviceteams voortgezet. De beschikbaar gestelde middelen voor 2009 en 2010 zijn volledig besteed.

Handhaving

De doelstelling van het thema Veiligheid & handhaving is om de bewoners zich veilig te laten voelen in hun eigen wijk. Dit gebeurt door een stevige aanpak van criminaliteit en overlast, controle op overbewoning, oneigenlijk gebruik van sociale voorzieningen, onderhoudsgebreken aan panden en op de naleving van horeca- en milieuwetten.

Het afgelopen jaar zijn in de Schilderswijk, Transvaal en Stations-/Rivierenbuurt 3.247 adressen bezocht door de Haagse Pandbrigade. In totaal is er voor 821 personen een adresonderzoek gestart. Het gaat om personen die wel ingeschreven zijn op een adres, maar na controle daar fysiek niet blijken te wonen. 166 frauduleuze WWB-uitkeringen werden beëindigd, teruggevorderd of verlaagd.

Ook onrechtmatig wonen wordt regelmatig geconstateerd. Kamers mogen onder bepaalde omstandigheden verhuurd worden, mits hiervoor een vergunning is afgegeven en de brandveiligheid in orde is. In totaal werd er 412 keer onrechtmatige bewoning aangetroffen. Bij 163 adressen bestaat de mogelijkheid de bewoning via een vergunning rechtmatig te maken. De Haagse Pandbrigade controleert ook op hennepkwekerijen. In de Schilderswijk, Transvaal en Stations-/Rivierenbuurt zijn er dit jaar 26 kwekerijen ontmanteld. Voor heel Den Haag waren dit er 205.

Veiligheid

Deze businesscase heeft vier doelstellingen:

- 25% minder hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen in de krachtwijken
- sluitende aanpak detentieverlaters: niemand verlaat de gevangenis zonder afspraken en nazorg
- betrekken bewoners bij wijkveiligheid
- beveiliging van woningen, winkels en bedrijven en aanpak volumecriminaliteit

Om jeugdoverlast aan te pakken, worden verschillende middelen ingezet, zoals outreachend jongerenwerk en begeleiding van jeugdige detentieverlaters. Naast nazorg voor jeugdige detentieverlaters worden ook volwassen detentieverlaters begeleid.

Bewoners krijgen meer invloed op het veiligheidsbeleid in hun buurt, bijvoorbeeld binnen het project buurtlab Transvaal worden bewoners en ondernemers betrokken bij inventarisatie van veiligheidsproblemen. Volumecriminaliteit wordt op projectbasis aangepakt, zoals het project advies inbraakpreventie conform politiekeurmerk veilig wonen (PKVW). Daarnaast worden corporaties gestimuleerd om het PKVW te realiseren.

Pijler 2: Jongeren en gezondheid

De businesscases in deze pijler hebben tot doel jongeren in krachtwijken het best denkbare perspectief op de arbeidsmarkt en een bestendige toekomst te geven. Dit doen we onder andere door het

‘Leerkansenprofiel’ (verlenging van onderwijstijd met 6 uur) in te voeren op 8 basisscholen, door het realiseren van een voorziening voor jongeren van 15 tot 27 jaar waarin zij hun talenten leren herkennen, verbeteren en professionaliseren (bijvoorbeeld in het Urban Centre) en door de combinatiefunctionarissen Sport in het kader van de ‘Impuls brede scholen, sport en cultuur’.

Daarnaast worden gezondheidsachterstanden in de krachtwijken aangepakt door in te zetten op gezonder leven en beweging (sport) te stimuleren, preventie toegankelijker te maken (collectieve zorgpolis, wijkverpleegkundige) en de re-integratie voor uitkeringsgerechtigden met psychische problemen te verbeteren.

Brede buurtscholen

Realisatie van brede buurtscholen door de gemeente is grotendeels gedekt vanuit de reguliere programma’s voor onderwijs (huisvesting) en vroeg- en voorschoolse educatie.

Met de Impuls brede scholen, sport en cultuur heeft het Rijk gemeenten de mogelijkheid geboden om het beleid op het terrein van brede scholen, sport en cultuur te bundelen en te intensiveren door middel van combinatiefuncties.

Met de beschikbare € 14,05 mln. worden tussen 2008 en 2013 73 fte combinatiefuncties aangesteld door schoolbesturen. In 2010 is 41 fte aangesteld voor € 2,2 mln.

Verder ligt de ontwikkeling van de brede buurtscholen in de krachtwijken op schema. Het betreft hierbij de scholen Jan van Nassau (Rivierenbuurt), Erasmus & Petrus Donders, De Kleine Wereld, Krullebaar (alle drie in Zuidwest), Onze Wereld, Springbok en de Brede Buurtzone Spionkopveld (alle drie in Transvaal). In de Schilderswijk is in een samenwerking tussen de schoolbesturen de Brede Buurtschool Zone Schilderswijk in ontwikkeling. Hier is de Campus Tenierplantsoen al een actief samenwerkingsverband tussen verschillende partners waarin voorzieningen worden aangeboden voor jongeren onder en boven de twaalf jaar.

Gezondheid en sport

In 2009 en 2010 is van start gegaan met de businesscase Gezondheid & sport door de uitvoering van zes quick wins. De gemeente besteedt met haar partners in 2010 tot en met 2014 € 24 mln. aan deze businesscase met het meerjarenprogramma ‘Gezondheid en sport’ (incl. combinatiefunctionarissen).

De gemeente streeft naar meer sportlessen in basis-, beroeps- en voortgezet onderwijs. Bij wijkplannen wordt bevorderd dat sport en sportvoorzieningen een integraal onderdeel vormen van het verbeteren van de leefbaarheid. Ook steunt het Rijk maatregelen die bijdragen aan een topsportklimaat.

In 2010 zijn onder meer de volgende resultaten op het gebied van gezondheid en sport bereikt:

- organisatie sportbegeleiding op pleinen en laagdrempelige locaties;
- verbeteracties binnenmilieu voor 24 scholen;
- de campagne ‘Gezond Binnenmilieu’ is gecontinueerd: het informeren van bewoners over gezond leefklimaat in elke woning
- plan van aanpak voor afvoerloze geisers gereed;
- bezoek 18 basisscholen in de campagne Ga voor Gezond;
- preventiesteunpunt in Schilderswijk geopend;
- ‘Gezondheid in de krachtwijken’, een analyse op wijkniveau van de Krachtwijken (boekje)
- zijn er 11 verschillende preventieactiviteiten op het gebied van sport, voeding en bewegen meerdere keren aangeboden (programma JOGG, integrale aanpak rond het Oranjeplein)
- zijn op 5 basisscholen in de Schilderswijk (Oranjeplein) kinderen ten behoeve van vroegsignalering van overgewicht door de vakleerkracht lichamelijke opvoeding gemeten en gewogen; indien nodig zijn kinderen doorverwezen (project Wat Is Jouw Stijl (WIJS))
- opdracht gegeven voor een ontwerp voor een nieuwbouwcomplex aan de Aagje Dekenlaan in het kader van de businesscase Sportcomplexen in Den Haag Zuidwest. Doel van deze businesscase is bestaande sportaccommodaties te moderniseren en multifunctioneel in te richten.
- heeft de gemeente Den Haag twee aanbieders, Azivo en Iza Cura, collectieve zorgverzekeringen afgesloten, zodat zorg én preventie, toegankelijk en betaalbaar zijn.
- is via de Woonservicewijken Centrum en Escamp 16 fte formatie aan wijkverpleegkundigen ingevuld.

Cultuur

De volgende businesscases hebben bijgedragen aan de cultuurimpuls.

- het opzetten en nader uitwerken van de exploitatie van het Urban Center (talentenontwikkelcentrum);
- realisatie van het Tweede Koorenhuis;
- realisatie clustervoorziening voor brede ontwikkeling en ontplooiing (Campus Teniersplantsoen).

Het Tweede Koorenhuis is gevestigd in het voormalige Stevincollege. Het pand is inmiddels overgedragen aan Vestia. Vestia is verantwoordelijk voor de verbouwing van het Stevincollege.

Het Campus Teniersplantsoen is zeer succesvol. In 2010 kunnen onder andere de volgende resultaten worden genoemd:

- Programma 24/7: De Zomerschool 2010 is georganiseerd, met aanbod voor kinderen vanaf 2,5 jaar (zomervoor school) tot volwassenen. Er waren in totaal 350 aanmeldingen. Voor de Zaterdagsschool wordt onder andere verbinding gezocht met de gezondheidsmakelaar, ondernemers als gastdocenten en de stadsboerderij. Voor de Zaterdagsschool zijn in totaal 400 aanmeldingen gekomen.
- De buurt fysiek aantrekkelijker maken (voorstel en voorbereidingen haalbaarheidsstudies rondom 't Paletje en Hobbemastraat)
- Informatie en communicatie bieden aan Campusgemeenschap (huisstijlhandboek ontwikkeld, website is in oprichting en coördinator is benoemd).

Kern van de ontwikkelstrategie voor het Campus Teniersplantsoen is een systematische (stap-voor-stap) uitbouw van de ambitie. Jaarlijks wordt op drie hoofdsporen (programma, fysieke aanpak, organisatie) de ambitie verder uitgerold.

Pijler 3: Multiprobleemgezinnen

Het doel van deze pijler is het verbeteren van de situatie van gezinnen, huishoudens en probleemjongeren met meerdere problemen (financieel, zorg, onderwijs, huisvesting, etc.) door een integrale aanpak, zodat zij (weer) in staat zijn zelfstandig deel te nemen aan de maatschappij. Daarmee wordt aan kwetsbare groepen perspectief geboden en wordt tevens de overlast in de wijk vermindert. De Haagse aanpak gaat uit van één huishouden, één plan van aanpak en één casemanager. Centraal in deze aanpak staan 'vinden, verbinden en aanpakken'.

Voor 2010 was de taakstelling 2.204 meldingen. In totaal zijn er 2.240 meldingen door sociaal case-managers opgepakt. Van deze 2.240 meldingen waren 428 meldingen crisismeldingen. Hiermee is onder meer bij deze gezinnen voorkomen dat zij hun huis uitgezet worden en/of hun water, gas en licht wordt afgesloten.

Pijler 4: Werk, inburgering en wijk economie

Om inburgering inspirerend te maken is het vraaggerichte inburgeren ontwikkeld. De inburgeraar kan kiezen voor een inburgeringstraject dat tegemoet komt aan zijn persoonlijke mogelijkheden en ambities. Door een aanbod op maat neemt zowel de kwaliteit als de wervingskracht van de inburgering toe. In de afgelopen periode meldden steeds meer klanten zich spontaan aan voor een traject. Mede door deze spontane instroom zijn in 2010 2.612 bewoners met inburgering gestart. Dit is ruim meer dan de ambitie van 2.000 inburgeraars.

1.664 werklozen zijn gestart met een traject gericht op arbeidsre-integratie. De ambitie was 1.600. In 2010 zijn 379 deelnemers begonnen in een baan met loonkostensubsidie. Dit is minder dan de ambitie van 630 gesubsidieerde trajecten per jaar. Dit is gelegen in het feit dat gesubsidieerd werk in toenemende mate wordt vervangen door leerwerkplekken.

Voor de wijk economie worden verschillende business cases uitgevoerd. Door fysieke ingrepen en winkelstraatmanagement hebben de winkelgebieden in Transvaal (Paul Krugerlaan) en Schilderswijk (Hobbemastraat en omgeving en Hoefkade) een extra impuls gekregen.

In 2010 stonden voor de Schilderswijk twee speerpunten centraal:

- versterking en de professionalisering van de ondernemersvereniging;
- 'branding' en imagoverbetering van de winkelgebieden in de Schilderswijk als aantrekkelijke Haagse Winkelgebieden.

Tal van activiteiten en initiatieven zijn in 2010 ondernomen in het kader van deze speerpunten, waaronder de Braderie Plus op de Hoefkade, oprichting van Hobbemagisch (ondernemersvereniging Hobbemastraat), lancering van de website Hobbemagisch, de ondernemerslounge, de Nieuwsbrief, de winkelgebieden in het teken van Oranje en het WK, het ontvangen en rondleiden van delegaties, lobby voor de openstelling van de Haagse markt op zondag en start met het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Pijler 5: Leefbaar wonen en een gedifferentieerd woningaanbod

Met een gedifferentieerd woningaanbod kunnen sociale stijgers in de wijk worden vastgehouden en kunnen nieuwe bewoners van buiten de wijk, die al goed op de sociale ladder staan, worden aangetrokken. Voor alle bewoners dient een prettig woon- en leefklimaat te worden geboden.

In 2010 zijn in dit kader onder andere de volgende resultaten geboekt:

- Fakonahof: Het bestek is gemaakt en de herinrichting is aanbesteed. In maart 2011 zal de uitvoering door de aannemer starten. Het nieuwe HOP gebouw op het Fakonahof was al begin 2010 gebouwd (uitleen van buitenspeelgoed).
- Betaald parkeren: Ter verbetering van de leefbaarheid en bereikbaarheid is in de Schilderswijk betaald parkeren ingevoerd en wordt er gewerkt aan een betere benutting van de beschikbare stallinggarages. Het uitgevoerde onderzoek naar de veiligheid in parkeergarages heeft geleid tot inventarisatie van mogelijke aanpassingen om deze garages aantrekkelijk te maken voor bewonersparkeren. Inmiddels zijn vrijwel alle garages opengesteld.
- Transvaal: de Oriënt: In het hart van de wijk Transvaal, wordt het nieuwbouwproject De Oriënt gebouwd met 100 woningen en ca 600 m2 commerciële ruimte. Dit project maakt deel uit van de herstructurering fase 2/3. Het project is in een vergevorderde fase en wordt in 2011 opgeleverd.
- Vijverzicht/Mixx Inn: Vijverzicht, de herontwikkeling en exploitatie van de Mixx Inn, is door corporatie Haag Wonen gerealiseerd. De gemeente draagt hier financieel niet aan bij.
- Geothermie (Zuidwest): De werkzaamheden voor het boren zijn in oktober afgerond. Alleen de planning van de aan te sluiten nieuwbouwwoningen blijft achter. Momenteel wordt onderzocht of en welke bestaande woningen kunnen worden aangesloten. Dit gaat in 2011 in gang gezet worden.

Programmabureau Krachtwijken

De organisatie en uitvoering wordt gedragen door gemeentelijke diensten, corporaties, de wijkteams en het Programmabureau Krachtwijken. Onderdeel van het programmabureau is een klein kernteam dat de integrale aanpak aanstuurt en coördineert en voortgang bewaakt.

4.10 Subsidiebeleid

In deze paragraaf wordt ingegaan op de dienstbrede aspecten van het subsidiebeleid, en daarbij vooral op ontwikkelingen in good governance, administratieve verplichtingen, de effectiviteit en doelmatigheid en het subsidieproces.

Good Governance

Voortgang Abba

‘Abba’ is een workflowsysteem dat het hele subsidieproces digitaal ondersteunt. Abba staat voor: Aanvraag Beschikken Betalen Afrekenen.

Het systeem biedt de volgende voordelen:

- dubbele aanvragen door een instelling zijn direct zichtbaar (voorkomen shoppen);
- alle logische stappen in het subsidieproces zijn ingebouwd, voorzien van de relevante termijnen. Het systeem wordt hiermee een belangrijke schakel in de administratieve organisatie;
- eenduidige werkprocessen op subsidiegebied;
- de behandelende ambtenaar beschikt digitaal over alle relevante gegevens.

De ambitie is dat scholen en besturen van instellingen in 2011 gebruiksvriendelijk en veilig subsidie via internet kunnen aanvragen. Doelstelling hiervan is een efficiencyverbetering bij de instelling en de gemeente. De instelling ontvangt vervolgens de toekenning digitaal. Na een evaluatie in mei 2011 zal beoordeeld worden in hoeverre deze voorziening geschikt is.

Voortgang Relatie Beheer Systeem (RBS)

Het relatiebeheersysteem (RBS) is een gemeentebreed systeem, waarin de gegevens van externe relaties op een eenduidige wijze worden ontsloten. Het RBS wordt op dit moment gereed gemaakt voor de koppeling aan Abba. Een groot voordeel hiervan is dat de gemeente in alle fasen van Abba deze informatie kan opvragen. De Kamer van Koophandel (KvK) heeft meer tijd nodig om de kwaliteit van de registratie van de niet natuurlijke personen te verbeteren. Dit traject moet leiden tot een nieuw handelsregister. In 2013/2014 zal worden bekeken hoe de registers van de KvK kunnen worden gebruikt voor het gemeentelijke RBS. De komende jaren zal het RBS nog worden gevoed met de gegevens die de gemeente op grond van de Haagse Kaderverordening Subsidies (HKS) ontvangt van de instellingen.

Informatie belangen bestuurders bij ingehuurde organisaties

Per 1 januari 2010 is het Uitvoeringsbesluit Subsidies aangepast op het gebied van de good governance. Instellingen geven in de jaarrekening informatie over de inhuur van derden voor een bestuursfunctie. Daarnaast geven zij inzicht in het aangaan van overeenkomsten met organisaties waarin bestuurders of andere betrokkenen een aanmerkelijk belang hebben.

Topinkomens

Via een aanpassing van de Haagse Kaderverordening Subsidieverstrekking (HKS) is in 2010 de meldingsplicht voor topinkomens geregeld. Bij het niet melden kan de subsidie worden gekort met 5%. In de jaarrekeningen 2010 van de instellingen was de meldingsplicht voor het eerst van toepassing. In februari 2011 is gemeentebreed via de Wopt¹-rapportage inzicht geboden in de topinkomens bij gesubsidieerde instellingen. Daarbij is ook een aanscherping van het beleid door de raad geaccordeerd. Dit betekent dat de door de gemeente gesubsidieerde instellingen de Wopt-norm² danwel een geldende, door de minister geaccordeerde, sectornorm in acht moeten nemen. De gemeente zal de subsidie korten als een instelling dit niet doet.

¹ Wet Openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde

² In 2009 was deze norm €188.000,- (incl.. pensioenbijdrage, (evt.) ontslagvergoedingen en overige vergoedingen).

Administratieve verplichtingen

Grens verplichte accountantsverklaring

De grens van de verplichte accountantsverklaring is in 2009 verhoogd van € 50.000 tot € 100.000. De gemeente heeft de effecten hiervan onderzocht. De aanbevelingen zullen al in 2011, bij de subsidieafwikkeling 2010, effect hebben.

Bundeling kleine regelingen

In 2011 zal worden voorgesteld om 16 subsidieregelingen op het gebied van de leefbaarheid en participatie te bundelen in één regeling. Hierdoor treedt een vereenvoudiging op voor de aanvragers

Effectiviteit en doelmatigheid

Beleidskaders

In 2010 is prioriteit gegeven aan de prestatieverantwoording van de gemeente in het kader van de afrekening van de rijksbudgetten voor het grotestedenbeleid.

Bezuinigingen

In het collegeprogramma is een bezuiniging op subsidies op diverse beleidsterreinen opgenomen. Bij de invulling van de bezuinigingen zal uiteraard ook worden gekeken naar de effectiviteit en doelmatigheid van de subsidies.

5. Stadsdelen

Meer betrokken bewoners door stadsdeelgericht werken

Hagenaars moeten meer betrokken en verbonden raken bij en met de buurt. De nota De Stad Delen geeft de kaders voor het gedeconcentreerd werken in Stadsdelen. Zo worden delen van beleid op stadsdeelniveau uitgevoerd en zijn ook door burgers te beïnvloeden. De stadsdeelplannen zijn hiervan een goed voorbeeld. Die zijn voor de periode 2008-2011 in samenspraak met burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen tot stand gekomen. Ook in 2010 hebben burgers en andere betrokkenen een belangrijke bijdrage geleverd voor de jaarlijkse activiteitenprogramma's.

Naast regie en budgetverantwoordelijkheid voor de in deze paragraaf verantwoorde gedeconcentreerde budgetten zijn de Stadsdelen verantwoordelijk voor de uitvoering van diverse werkzaamheden onder met name het programma Leefomgeving. In 2010 ging dat totaal om ruim 10 miljoen aan onderhanden werk, bijvoorbeeld voor speelvoorzieningen, kredietcrisis, afvalverwijdering en aanpak verloederde plekken.

In 2010 is een reorganisatie uitgevoerd waarbij de projectdirectie deconcentratie is ondergebracht in de nieuwe kerndienst Publiekszaken. Per 1 januari 2011 is dit een feit. Daarmee is structurele verankering gerealiseerd, en dus geen sprake meer van een projectdirectie maar van een reguliere directie Stadsdelen en Wijken.

	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
<i>Stadsdelen Algemeen</i>	6.380.737	5.969.528	94%
<i>Loosduinen</i>	7.192.298	7.162.223	100%
<i>Escamp</i>	16.153.377	16.086.133	100%
<i>Segbroek</i>	7.469.800	7.412.882	99%
<i>Scheveningen</i>	7.548.641	7.583.439	100%
<i>Centrum</i>	18.097.616	18.064.241	100%
<i>Laak</i>	7.257.187	7.288.103	100%
<i>Haagse Hout</i>	8.568.395	8.951.319	104%
<i>Leidschenveen-Ypenburg</i>	7.823.770	7.786.310	100%
<i>Totaal</i>	86.491.821	86.304.178	100%

Het resultaat van de stadsdelen blijft binnen de daarvoor afgesproken kaders. De budgetten bij Stadsdelen Algemeen worden door diverse stadsdelen beheerd. Doordat een deel van de kosten voor Stadsdelen Algemeen bij het beherende stadsdeel Haagse Hout terecht is gekomen (product Groen) staat bij Haagse Hout een overschrijding en bij Stadsdelen Algemeen een onderuitputting. Sturing op de budgetten vindt in eerste instantie plaats per stadsdeel, mochten er onvoorziene omstandigheden optreden waardoor bijsturing nodig is, dan vindt afstemming tussen de stadsdelen plaats om binnen de afgesproken budgetten te blijven.

5.1 Stadsdelen Algemeen

Coördinerend portefeuillehouder: mw I. van Engelshoven

Het budget Stadsdelen Algemeen bevat de budgetten benodigd voor aan de stadsdelen verbonden kosten voor onder andere informatisering, de projectdirectie, het centrale bedrijfsbureau en de gezamenlijke communicatie. Daarnaast bestaat het uit enkele budgetten voor het programma Leefomgeving die op basis van (technisch) schouwen in de loop van het jaar in de stad worden ingezet. Tenslotte bevat het budget Stadsdelen Algemeen de budgetten voor de subsidiering van de Buurtinterventieteams / Nachtpreventie.

Programma	Omschrijving	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
College & bestuur	Apparaatskosten projectdirectie	869.000	986.165	113%
	Bestuursondersteuning Stadsdelen	148.000	110.666	75%
Dienstverlening en stadsdelen	Apparaatskosten	426.000	143.612	34%
Openbare orde en veiligheid	Bestrijding onveiligheid (oa BIT teams)	397.000	412.705	104%
Jeugd en Gezin	Speelvoorzieningen	302.000	371.222	123%
Verkeer	Aanleg straten, wegen, pleinen	15.000	0	0%
Leefbaarheid	Onderhoud straten, wegen, pleinen	2.768.869	2.709.379	98%
	Beheer groengebieden	1.453.868	1.253.982	86%
	Gebruik openbare ruimte (ACON)	1.000	-18.203	-1820%
Totaal		6.380.737	5.969.528	94%

Negatieve bedragen = opbrengsten.

5.2 Stadsdeel Loosduinen

Coördinerend portefeuillehouder: K.P. Klein

Leefbaarheid

Loosduinen is een prachtig groen stadsdeel met een grote betrokkenheid van bewoners. In 2010 is samen met bewoners geïnvesteerd in beheer en onderhoud. Enkele sprekende voorbeelden:

- Ter gelegenheid van de Nationale Boomplantdag zijn een groot aantal bomen geplant op het voormalige voetbalveldje aan de Muurbloemweg in het landgoed Meer en Bos.
- De snoei- en dunningswerkzaamheden aan de Heliotrooplaan zijn afgerond en er zijn verschillende soorten nieuwe bomen en struiken aangeplant, waardoor een gevarieerd straatbeeld is ontstaan.
- In het landgoed Meer en Bos is de “aarde wal” hersteld, en zijn bij twee ingangen van het landgoed bomen geplant.
- Het opknappen van het De Savorin Lohmanplein is afgerond (snoeien en vervangen van beplanting en bestrating).
- In het kader van de actie Miljoen voor Groen zijn op diverse locaties bloembakken geplaatst en zijn er op verzoek van bewoners ongeveer 35 bomen geschonken.
- Aan de Jules Massenetstraat en Catherina van Renessestraat is het plantsoen opgeknapt. In de Architect Berlagelaan is in samenwerking met bewoners de openbare ruimte opgeknapt.
- In de Jan le Griepstraat is in samenwerking met bewoners het plantsoen opnieuw ingericht.
- Ook is in samenwerking met de bewoners van Nieuw Waldeck de actie Snoei en Bloei gehouden. De werkzaamheden bestonden o.a. uit het knotten van wilgen en het planten van narcisbollen.
- Op diverse andere locaties in Loosduinen zijn eveneens narcisbollen geplant. Aan de gebruikers van de Wijk tuin Houtwijk is divers plantmateriaal beschikbaar gesteld.
- In samenwerking met Bewoners Overleg Kraayenstein is een wijkwandeling voor schoolkinderen uit de buurt gehouden. Op verzoek van de gebruikers van de jeu de boulesbaan aan de Mozartlaan is een nieuw hekwerk geplaatst.
- Tijdens de algemene jaarvergadering van de wijkorganisatie KOM Loosduinen en Nieuw Waldeck is een presentatie gegeven over het beheer en onderhoud van de openbare groen- en speelvoorzieningen.
- De herinrichting van de speelplekken aan het Petuniaplein en Rietvoorndaal is uitgevoerd. Voor de speellocaties Billie Hollidaystraat, Cantateplein en Kleine Hout, zijn in overleg met omwonenden en stichting Boog, plannen in ontwikkeling.

Naast de aanpak bovengenoemde zaken, investeert de gemeente in een drietal grotere onderwerpen:

1. Aanpak van fietspaden en wegen: in de Lisztstraat is groot onderhoud uitgevoerd aan de asfaltverharding en de fietspaden. Voorts zijn ook op de Lozerlaan, het gedeelte tussen Escamplaan en Loosduinse Hoofdstraat, aan weerszijde de fietspaden geasfalteerd. Ook het gedeelte fietspad op de Oude Haagweg, tussen Groen van Prinstererlaan en de Lisztstraat, is van een nieuwe asfaltlaag voorzien en het fietspad tussen de Monsterseweg en de Madesteinweg is opnieuw bestraat inclusief het aangrenzende parkeerterrein.

2. Goed kunnen recreëren & genieten van de natuur: de dagcamping Madestein is weer opengesteld voor gebruik: de toilethuisjes zijn opgeknapt en in de recreatieplas zijn nieuwe drijflijnen aangebracht. In het duingebied Wapendag zijn vier Shetlandpony's losgelaten. De inzet van Shetlandpony's is een vorm van natuurbeheer, waarbij de pony's er voor zorgen dat de ongewenste grassoorten verdwijnen. Behalve dat de pony's goed werk verrichten, zodat de oorspronkelijke natuur de ruimte krijgt, verlevendigen ze ook de buurt.

3. Investeren in ondernemers: Er is een convenant voor het beheer en onderhoud van vier Haagse bedrijventerreinen ZKD (Zichtenburg, Kerketuinen en Dekkershoek), Forepark, Binckhorst/Laakhaven, Fruitweg en Westvlietweg afgesloten. In het convenant is aangegeven welk basisniveau van onderhoud er door de gemeente wordt gerealiseerd. Desgewenst kunnen bedrijvenverenigingen met de gemeente afspraken maken om dat basisniveau op te hogen. De méérkosten van dat hogere onderhoudsniveau worden dan gezamenlijk betaald door de bedrijvenvereniging en de gemeente.

Maatschappelijke ondersteuning

Op zaterdag 29 mei is er, in het kader van ontmoeting, dialoog en participatie, in de wijk Nieuw Waldeck een ontmoetingsfestival georganiseerd door diverse wijkbewoners, zowel jong als oud, voor de wijkbewoners. Dit met gemeentelijke financiële ondersteuning en begeleiding en samenwerking met Boog en VÓÓR Welzijn.

De voorziening voor Dak- en Thuislozen Mi Casa in Loosduinen aan de Zichtenburglaan is in oktober officieel geopend. Het Wijkberaad Houtwijk en de Bedrijvenvereniging ZKD hadden zitting in de klankbordgroep bij de realisering van deze voorziening. Zij zullen ook deelnemen in de op te richten begeleidingsgroep Mi Casa.

Jeugd en gezin

Er zijn maatregelen getroffen in de aanpak van de overlast door hangjongeren rondom het Cantateplein. Daarbij is afgesproken dat de politie actief blijft rondom het Cantateplein. Er mag nog steeds niet worden gehangen in de portieken en als dat gebeurt worden er bekeuringen geschreven. Het jongerenwerk blijft straatwerk verrichten om jongeren aan te spreken op hun gedrag en samen met jongeren uit de wijk aantrekkelijkere activiteiten te organiseren. Als een jongere problemen heeft wordt hulp aangeboden aan deze jongere en/of het gezin. Speciaal voor tienermeisjes wordt op maandagmiddag activiteiten aangeboden. Door het kinderwerk wordt extra openstelling gerealiseerd in 't Eiland. Hulp van bewoners en de bewonersorganisatie Kom Loosduinen bij de aanpak is en blijft essentieel. Bewoners zijn daarom opgeroepen mee te doen bij de aanpak van de problemen of aardige ideeën voor een leefbare omgeving aan te melden bij de contactpersoon van (de werkgroep Cantateplein van) het Wijkberaad Kom Loosduinen.

Als teken van goodwill naar de omwonenden met gevoelens van onveiligheid en/of ervaren overlast van op het plein hangende jongeren, organiseerden de jongeren uit de Notenbuurt op zaterdag 12 juni met gemeentelijke financiële ondersteuning en begeleiding van het opbouwwerk van Stichting Boog en het jongerenwerk van Stichting VÓÓR, op het Notenplein een feestdag met sport- en spel voor de kinderen. Een actieve participatie van de volwassenen en omwonenden bleef jammer genoeg achterwege en bleef beperkt tot 'consumenten'. De keerzijde van deze succesvolle activiteit was dat er in de zomervakantie op het plein door volwassenen een partytent werd geplaatst waar zij tot in de nacht rondhingen, alcohol dronken en veel overlast veroorzaakten. Dit gedrag kreeg navolging van jongeren die hierop af kwamen. Op 26 augustus jl. zijn met alle betrokken partijen afspraken gemaakt over de aanpak om de situatie op het plein te normaliseren en herhaling te voorkomen.

Participatie

Op zaterdag 18 december hebben ruim 40 kinderen, 10 jongeren en 25 volwassenen deelgenomen aan de activiteiten van de Eindejaars Fair Bokkefort, georganiseerd door de bewonersgroep Bokkefort rondom het wijkcentrum Bokkefort en winkelcentrum Houtwijk.

Wethouder Klein houdt maandelijks een "Klein gesprek". Tijdens dit "Klein Gesprek" kunnen bewoners wethouder Karsten Klein gedurende een wandeling praten over zaken die spelen in een wijk. Na de wandeling worden kleine problemen direct opgelost en eventuele toezeggingen gedaan over de aanpak van grote(re) problemen. Op www.denhaag.nl/home/bewoners/to/Klein-Gesprek.htm wordt terugkoppeling gegeven aan bewoners.

In Loosduinen zijn de bewonersorganisaties georganiseerd in de "Commissie Loosduinen". De commissie heeft een zittingsperiode van 4 jaar. In 2010 zijn de nieuwe commissieleden voor de periode 2010-2014 geïnstalleerd.

Cultuur

Op 25 september heeft de uitvoering plaats gevonden van een bijzonder cultureel project genaamd "De zingende flat". De gehele maand september hebben circa 200 bewoners in de Abdijkerk gerepeteerd. Onder artistieke leiding van de bekende dirigent Gregor Bak is het gelukt om op 25 september het publiek (naar schatting 1000 mensen) een mooi muzikaal programma aan te bieden. Het bijzondere aan dit project is dat het een samenwerking betreft tussen het stadsdeel en de bibliotheek met de winkeliersvereniging en de Abdijkerk. In de maand juni hebben de kunstenaars van Loosduinen de deuren van hun ateliers voor het publiek geopend. Dit project zal eveneens in 2011 georganiseerd worden.

Programma	Omschrijving	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
College & bestuur	Flexibel, initiatieven en voucherbudget	220.000	213.261	97%
	Commissie Loosduinen	71.000	57.728	81%
Cultuur	Cultuurprojecten in de wijk	15.000	15.000	100%
Dienstverlening en stadsdelen	Apparaatskosten	1.039.000	1.119.892	108%
	Subsidiëring bewonersorganisaties	139.121	139.121	100%
Jeugd en gezin	Speelvoorzieningen	217.901	211.968	97%
	Jeugd- en jongerenwerk	537.011	537.011	100%
Verkeer	Aanleg straten, wegen, pleinen	36.000	36.660	102%
	Verkeersregeling	42.000	42.000	100%
Leefbaarheid	Onderhoud straten, wegen, pleinen	169.645	143.351	85%
	Beheer groengebieden	1.843.581	1.798.780	98%
	Straatreiniging	66.000	71.998	109%
	Gebruik openbare ruimte	-72.000	-73.975	103%
	Grachten en vaarten	21.000	21.000	100%
	Waterkering	54.000	54.000	100%
	Recreatieve voorzieningen	32.000	32.000	100%
	Ongediertebestrijding	35.000	20.054	57%
Wijkleefbaarheid	54.000	50.335	93%	
Maatschappelijke ondersteuning	Bejaardenzorg	329.445	329.445	100%
	Algemeen maatschappelijk werk	439.251	439.251	100%
	Stimuleren maatschappelijk werk door vrijwilligers en instellingen	58.837	58.837	100%
	Club & buurthuiswerk	1.746.692	1.746.692	100%
	Samenlevingsopbouw (opbouwwerk m.n. Boog)	97.814	97.814	100%
Totaal		7.192.298	7.162.223	100%

Negatieve bedragen = opbrengsten.

5.3 Stadsdeel Escamp

Coördinerend portefeuillehouder: R.S. Baldewsingh

Leefbaarheid

In stadsdeel Escamp is dit jaar veel geïnvesteerd in speelvoorzieningen. De opening van de natuurspeelplaats in het Zuiderpark was feestelijk en goed bezocht. Een aangebracht trimpark wordt intensief gebruikt. Ook is er een speelplaats gekomen voor mindervaliden in het Melis Stokepark. Diverse speelplekken hebben een opknapebeurt gehad. De afronding van het aanvalsplan bomen heeft in 2010 plaatsgevonden. Aanvragen voor een boom in de voortuinen van bewoners uit het budget “miljoen voor groen” is 75 maal gehonoreerd. Opmerkelijk dit jaar was dat er veel gesnoeid is naar aanleiding van verzoeken om de sociale veiligheid te vergroten. Over de gehele lengte van de Laan van Wateringseveld is een bloemenlint aangelegd. Volgens plan is een groot deel van de krachtwijken nu van ondergrondse restafval containers (ORAC's) voorzien. Het kost wat tijd voordat de containers juist gebruikt worden door bewoners maar uiteindelijk leiden ORAC's tot minder zwerfvuil en meeuwenoverlast.

De eerste maatregelen om de parkeeroverlast in Leyenburg terug te dringen zijn genomen. De Vreeswijkstraat is heringericht en met de herinrichting van de Veenendaalkade is begonnen. Aan de Harmelenstraat is een klein parkeerterrein aangelegd. Ruim honderd parkeerplaatsen zijn er zo bijgekomen. De meeste straten in Rustenburg-noord zijn heringericht. In Oostbroek-noord is gestart met de herinrichting van verschillende woonstraten. Deze werkzaamheden worden in 2011 afgerond. De Laan van Wateringseveld heeft zijn definitieve vorm gekregen. Uit veiligheidsoverweging zijn op diverse locaties kleine aanpassingen aan de openbare weg uitgevoerd. Zo zijn verkeersdrempels in het Zuiderpark en Wateringseveld aangebracht om de snelheid uit het verkeer te halen. Een fietsoversteekplaats op de Laan van Wateringseveld kruising Bovendijk is veiliger gemaakt door de oversteek iets te verschuiven, hierdoor zijn snelheden van brommers verminderd en de opstelstroken voor fietsers verbreed.

Maatschappelijke ondersteuning

In een aantal wijken van Escamp is de methodiek Dialoog jong en oud uitgevoerd, om de dialoog tussen jong en oud op gang te brengen. Daarbij zijn diverse werkvormen gebruikt zoals samen koken en eten, debat/discussie rond zelfgemaakte films van jongeren over de openbare ruimte of gezamenlijk een culturele activiteit ondernemen. Zowel het welzijnswerk als het opbouwwerk heeft met speciale vrouwenactiviteiten en –bijeenkomsten extra ingezet op vrouwen en meisjes die achterblijven in maatschappelijke participatie. Dat heeft er toe geleid dat een aantal van deze vrouwen vaker deelnemen aan de activiteiten van het welzijnswerk. Ook is een aantal vrouwen in samenwerking met ROC-Mondriaan opgeleid tot buurtconsulenten. In een aantal wijken zijn meidengroepen opgezet die zelf activiteiten organiseren. Ook diverse vrijwilligersorganisaties die zich speciaal op vrouwen richten zijn het afgelopen jaar succesvol geweest in het vinden en verbinden van vrouwen. Het proces van empowerment van vrouwen in een geïsoleerde positie vraagt echter een lange adem. Op dit moment is men vooral op buurtniveau actief. Om deze reden is het niet haalbaar gebleken om een breder vrouwen netwerk te ontwikkelen. Het welzijnswerk biedt vanuit de diverse locaties meerdere malen per week diverse activiteiten voor ouderen aan die goed worden bezocht. Daarnaast heeft men via huisbezoeken en samenwerking met partners in de wijk, zoals de Zichtbare Schakels, meer kwetsbare ouderen bereikt en verder geholpen. Zo zijn in een aantal wijken casuïstieknetwerken voor ouderen opgericht om gesignaleerde problematiek eerder door te verwijzen naar de juiste hulp- en dienstverlening. Voorbeelden van succesvolle projecten voor ouderen zijn Help's Even in Bouwlust-Vrederust, waarbij vrijwilligers en stagiairs bij een oudere thuis diverse hand- en spandiensten verlenen en de telefooncirkel in Morgenstond. Bij een telefooncirkel spreekt een vast groepje mensen af om elkaar op een bepaald tijdstip te bellen. Meestal zijn dit kwetsbare ouderen.

In het kader van de aanpak jongerenoverlast zijn in samenwerking met het jongerenwerk, het Mobiel Jongerenteam, stichting BOOG, de corporaties en de politie diverse overlastlocaties in het stadsdeel aangepakt. De aanpak per locatie kan verschillen. Soms lag het accent meer op bijvoorbeeld de rol van het jongerenwerk en het Mobiel Jongeren Team, in andere gevallen meer op de rol van de politie of bewoners die zich organiseren onder begeleiding van het opbouwwerk. Het Mobiel Jongeren Team is in alle wijken van Escamp actief. In Bouwlust, Vrederust en Leyenburg zijn Jeugd Preventie Teams opgericht, waaraan

jongeren deelnemen die onder begeleiding van het jongerenwerk klussen doen voor de wijk. Ook in Rustenburg-Oostbroek/Leyenburg zijn jongeren actief geweest voor en in de wijk, in het project Jongeren aan de ROL.

Participatie

In Wateringse Veld en Moerwijk zijn de Parel-projecten succesvol geweest, met veel bewoners die hun talenten en passies wilden delen met hun medebewoners. Uit deze projecten zijn duurzame bewonersnetwerken voortgekomen. Andere voorbeelden zijn de kinderraad in Vrederust, de buurtkamer Vrederust, het Koffie- en theeterras, workshops door en voor bewoners, acties met bewoners ter verbetering van de openbare ruimte. In alle wijken hebben diverse wijkevenementen plaatsgevonden die veelal werden georganiseerd door de bewonersorganisaties in samenwerking met partners uit de wijk, waarbij ontmoeting en culturele uitwisseling centraal stonden. Ook zijn in alle wijken van Escamp Buurt Interventie Teams actief geweest, teams van bewoners die zich één of meerdere avonden inzetten voor het verbeteren van de leefbaarheid in hun wijk, in samenwerking met politie en gemeente. De 'rolmodellen' van Bouwlust-Vrederust hebben het afgelopen jaar een belangrijke bijdrage geleverd aan veiligheid en het voorkomen van overlast tijdens verschillende WK-activiteiten voor de jeugd en tijdens Oud & Nieuw.

De stadsdeelorganisatie heeft bijgedragen aan diverse culturele projecten die op wijk- en op stadsdeelniveau hebben plaatsgevonden, met het doel cultuurparticipatie, culturele uitwisseling en talentontwikkeling te bevorderen. Een aantal zelforganisaties heeft op verschillende manieren de cultuur van het herkomstland gepresenteerd op het Escampfestival. Het project Licht op Escamp heeft plaatsgevonden, waarbij 12 Escampse bewoners van diverse culturele achtergronden naar een uitvoering hebben toegewerkt. Meerdere malen is in een uitverkochte locatie opgetreden. Deze bewoners gaan als zelfstandige toneelgroep verder. In de herfstvakantie van 2010 heeft Festival de Betovering voor het eerst theaterproducties voor kinderen in Escamp georganiseerd. De 15 voorstellingen in Escamp waren volledig uitverkocht. In het project Mooier dan Toneel werden 10 Escampse talentvolle jongeren in de leeftijd van 13 tot 21 jaar in de gelegenheid gesteld zich verder te ontwikkelen in de podiumkunst. Bij het project De Grote Tekentoonstelling heeft een kunstenaar uit Wateringse Veld op een basisschool een aantal cursussen gegeven aan klassen in het kader van het boekenweek thema. Het project is afgesloten met een tentoonstelling van de door de kinderen gemaakte kunst in Dakota. Verder is in september een project van start gegaan om bewoners van Escamp op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met het Gemeentemuseum. In de laatste maanden van 2010 hebben al minimaal 8000 bewoners van Escamp het museum bezocht.

Programma	Omschrijving	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
College & bestuur	Flexibel, initiatieven en voucherbudget	463.000	476.141	103%
Cultuur	Cultuurprojecten in de wijk	15.000	15.000	100%
Dienstverlening en Stadsdelen	Apparaatskosten	1.818.000	1.870.161	103%
	Subsidiëring bewonersorganisaties	716.481	716.481	100%
Jeugd en gezin	Speelvoorzieningen	404.154	405.757	100%
	Jeugd- en jongerenwerk	1.841.357	1.841.357	100%
Verkeer	Aanleg straten, wegen, pleinen	48.000	48.000	100%
	Verkeersregeling	62.000	62.422	101%
Leefbaarheid	Onderhoud straten, wegen, pleinen	287.574	309.591	108%
	Beheer groengebieden	3.018.405	2.968.168	98%
	Straatreiniging	256.000	251.097	98%
	Gebruik openbare ruimte	-181.000	-227.010	125%
	Grachten en vaarten	133.000	133.000	100%
	Recreatieve voorzieningen	29.000	29.000	100%
	Ongediertebestrijding	48.000	65.232	136%
	Wijkleefbaarheid	395.000	322.782	82%
Maatschappelijke ondersteuning	Bejaardenzorg	903.297	908.157	101%
	Algemeen maatschappelijk werk	1.427.894	1.427.894	100%
	Stimuleren maatschappelijk werk door vrijwilligers en instellingen	125.070	122.258	98%
	Club & buurthuiswerk	3.814.683	3.812.183	100%
	Samenlevingsopbouw (opbouwwerk m.n. Boog)	528.462	528.462	100%
Totaal		16.153.377	16.086.133	100%

Negatieve bedragen = opbrengsten.

5.4 Stadsdeel Segbroek

Coördinerend portefeuillehouder: S. Dekker

Leefbaarheid

In 2010 is de aanpak van hondenpoep en fietswrakken gecontinueerd. Het aantal klachten over hondenpoep is verder afgenomen. Er wordt 6500 kilo hondenpoep per week opgehaald. Er zijn ongeveer 1100 fietswrakken van straat gehaald. In de Weimarstraat heeft in heel 2010, tot grote tevredenheid van winkeliers en bewoners, extra lediging van afvalbakken op zaterdag plaatsgevonden. Qua grote projecten zijn in 2010 de Valkenboslaan, de Jasmijnwijk en de Vogelwijk tussen de Kwartellaan en de Nieboerweg opnieuw ingericht. Vanaf 2010 beheert het stadsdeel Segbroek het Westduinpark, het beheer hiervan is overgenomen van het stadsdeel Loosduinen. De herinrichting van de speelplekken aan de Appelstraat en een natuurspeelplek op het Nachtegaalplein zijn met succes afgerond in 2010. Verder is in 2010 gestart met de herinrichting van de speelplekken Copernicuslaan en Daguerrestraat. Door de vorst is dit niet afgerond, dit zal in het 1e kwartaal van 2011 gebeuren. De nieuwe speelplek aan de Ieplaan, aangelegd vanwege een burgerinitiatief, is een succes. De plek wordt goed gebruikt en de door de bewoners verwachte overlast valt mee. De ontwerpgroep Verademing, bestaande uit bewoners, gemeente en Staedion, heeft gewerkt aan een ontwerp voor de herinrichting van de Verademing als deelplan van het Masterplan Lijn 11. Het voorlopige ontwerp is met succes afgerond en zal begin 2011 gepresenteerd worden aan de bewoners

Maatschappelijke ondersteuning

In 2010 is het armoedeproject in Segbroek maakt werk van armoede” structureel in de wijken ingebed. De aanpak wordt gerealiseerd door de inzet van intermediairs, die door het contact met de inwoners van Segbroek armoede en sociaal isolement bespreekbaar maken. Afgelopen jaar is er voor multiprobleemgezinnen in de wijken Regentesse- en Valkenboskwartier een buurtaanpak gerealiseerd (achter de voordeur methodiek). Door de aanpak komen multiprobleemgezinnen eerder in beeld en krijgen ze vervolgens sneller de noodzakelijke hulp. Samen met de buurtaanpak Heesterbuurt hebben twintig gezinnen hulp gekregen. Eind 2010 is het programma thuisadministratie van start gegaan. Vrijwilligers worden opgeleid om bij ouderen structureel de thuisadministratie te verzorgen. De vrijwilligers worden professioneel door het welzijnswerk begeleid. In de Vruchtenbuurt en in de Vogelwijk zijn het afgelopen jaar straatcoördinatoren gestart. Zij zijn de oren en ogen van de straat en de wijk. We zijn voornemens om de straatcoördinatoren verder te vormen tot buurtinterventieteams.

Participatie

Het afgelopen jaar is een begin gemaakt om Midden- en Oost-Europeanen meer te betrekken bij de wijk. Zo gaan tientallen Midden- en Oost-Europeanen naar taal in de buurt. Er is in het Valkenboskwartier een helpdesk voor Midden- en Oost-Europeanen. Een Midden- en Oost-Europeaanse sociaal cultureel vrijwilligers organisatie (MPVV) heeft zich aangesloten bij het Intercultureel Platform Segbroek. In de Vogelwijk en in de Bloemenbuurt zijn social sofa's gerealiseerd. In 2010 hebben we in het kader van schoon, heel en veilig op het Kastanjeplein en het Hazelaarsplein convenanten met bewoners en wijkorganisatie afgesloten. Op gebied van cultuur hebben kleinschalige culturele activiteiten plaatsgevonden in de wijk, waar met name burgers bij zijn betrokken voor wie participatie en cultuur nieuwe thema's zijn. Zo is bijvoorbeeld in het stadsdeel een gedichtenbundel geschreven door bewoners over het stadsdeel Segbroek. Daarnaast is door een kring betrokken bewoners samen met stroom nagedacht over een nieuw Kunstwerk op het Koningsplein. Tot slot heeft ook dit jaar het culturele evenement “de Weimarkt” in de Weimarstraat plaatsgevonden waar enkele duizenden bezoekers zijn geweest. Vanuit de St. Besef en Balans is een cursus kalligrafie gegeven aan 36 jongeren van 12 tot 18 jaar om hen zo te interesseren voor kunst en cultuur en zich ook te uiten door middel van deze cursus. Met Stichting Vóór wordt bekeken of deze cursus in te bedden is in hun organisatie zodat de afstand tussen de jongeren en de activiteiten van Stichting Vóór verkleind zal worden. Stichting Africa Life heeft de enige grote parade die Den Haag kent met diverse andere culturele instellingen. Op 5 juni 2010 is een culturele parade georganiseerd door de stad waarbij de grote variëteit aan culturen die Den Haag rijk is, duidelijk zichtbaar werd. Project Zeg Segbroek heeft een aanvullende subsidie gekregen, waarbij door schoolkinderen een inventarisatie is gemaakt van alle kunstuitingen in het stadsdeel. De hieraan gekoppelde website is ge-update en meer interactief gemaakt voor de geïnteresseerde burger.

Programma	Omschrijving	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
College & bestuur	Flexibel, initiatieven en voucherbudget	347.000	313.561	90%
Cultuur	Cultuurprojecten in de wijk	15.000	15.000	100%
Dienstverlening en Stadsdelen	Apparaatskosten	1.082.000	1.073.365	99%
	Subsidiëring bewonersorganisaties	339.979	339.979	100%
Jeugd en gezin	Speelvoorzieningen	237.310	271.159	114%
	Jeugd- en jongerenwerk	699.422	699.422	100%
Verkeer	Aanleg straten, wegen, pleinen	36.000	36.000	100%
	Verkeersregeling	38.000	38.000	100%
Leefbaarheid	Onderhoud straten, wegen, pleinen	141.192	138.742	98%
	Beheer groengebieden	1.231.890	1.214.943	99%
	Straatreiniging	20.000	17.647	88%
	Gebruik openbare ruimte	-84.000	-89.663	107%
	Grachten en vaarten	2.000	2.000	100%
	Ongediertebestrijding	11.000	11.708	106%
Maatschappelijke ondersteuning	Wijkleefbaarheid	69.000	53.047	77%
	Bejaardenzorg	339.065	339.065	100%
	Algemeen maatschappelijk werk	551.484	551.484	100%
	Stimuleren maatschappelijk werk door vrijwilligers en instellingen	85.022	80.022	94%
	Club & buurthuiswerk	2.006.456	2.006.456	100%
	Samenlevingsopbouw (opbouwwerk m.n. Boog)	301.980	300.945	100%
Totaal		7.469.800	7.412.882	99%

Negatieve bedragen = opbrengsten.

5.5 Stadsdeel Scheveningen

Coördinerend portefeuillehouder: J.M. Norder

Leefbaarheid

In het voorjaar is gestart met de zandsuppletie op het strand van Scheveningen. Ook werd begonnen met de werkzaamheden tot herinrichting van de boulevard (plan Morales). Het gaat hier om ingrijpende werkzaamheden die ook gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van het stadsdeel Scheveningen in het algemeen en de kuststrook in het bijzonder. Dank zij de inzet van verkeersregelaars op de drukke weekeinden in het zomerseizoen is de bereikbaarheid van de parkeergarages goed gebleven. Het aantal evenementen in het stadsdeel wordt jaarlijks groter. In juni 2010 is voor de eerste keer het Royal Beach Concert op het strand gehouden. Het is een geslaagd evenement geworden. Opvallend is ook de toename van het aantal bezoekers aan de vrijmarkten in het stadsdeel op Koninginnedag (Frederik Hendriklaan en Belgisch Plein). De speellocaties Sunny Court, Abbenbroekweg en de Malle Mok aan de Westduinweg zijn gerenoveerd. De aanleg van de speelvoorziening in het Stadhoudersplantsoen is gestart. De oplevering vindt in 2011 plaats. De bomen op de Pompstationsweg zijn drastisch gesnoeid. Er zat veel dood hout in de bomen wat een gevaar opleverde voor verkeer en passanten. Op nadrukkelijk verzoek van de bewonersorganisatie Noordelijk Scheveningen zijn begin 2010 op de Zwolsetraat t.h.v. het Bilderberghotel, een zestal eiken geplant, die de omgeving een groener aanzien moeten geven. In verscheidene wijken van het stadsdeel zgn. hondenpoepacties uitgevoerd. De voormalige toezichthouders werkzaam bij het Haags Werkbedrijf zijn omgeschoold tot Medewerkers Openbare Ruimte en verrichten tot tevredenheid diverse werkzaamheden in de openbare ruimte waaronder toezicht op het op verkeerde tijdstippen aanbieden van afval en illegaal plaatsen van afval naast papierbakken en ondergrondse containers.

Maatschappelijke ondersteuning

In 2010 zijn de thema's vanuit Welzijn In De Wijk geactualiseerd in overleg met de bewoners(organisaties). De welzijnsorganisatie heeft in 2010 met alle wijken geregeld contact gehad over de vorderingen op het gebied van welzijn. Het Trefpunt in Duindorp heeft zich, passend in het werkprogramma van "Werken Aan De Stad" door middel van de nodige promotie, ontwikkeld tot een vitaal en goed bezochte voorziening. In de Kompasbuurt is in 2010 een 40-tal bewoners individueel benaderd en op de hoogte gebracht van mogelijkheden van maatschappelijke ondersteuning en (schuld)hulpverlening. Evenals in voorgaande jaren is ook in 2010 veel gebruik gemaakt van de regeling straatspeeldag. Het zogeheten "Kernteam Noord" (Noordelijk Scheveningen en Wittebrug/Duttendel) heeft, onder regie van het stadsdeel en met ondersteuning van bewoners, welzijns- en zorginstellingen initiatieven ontwikkeld om ouderen adequater te informeren over voorzieningen en maatregelen ter ondersteuning van ouderen. De werkvorm van het huidige "seniorenoverleg" is verlegd naar het hele stadsdeel Scheveningen. In 2010 is gestart met het project Dagstructurering. Bewoners die buiten de regelingen van de AWBZ vallen, worden deels door het welzijnswerk ondersteund.

De Stichting Welzijn Scheveningen ontwikkelt een projectmatige aanpak gericht op bestrijding van discriminatie. Het programma is in november 2010 beschreven en klaar voor uitvoering. In grote lijnen zal ingezet worden op het vertrouwd raken van jongeren met de breder georiënteerde samenleving dan de wijken in Scheveningen. Het stadsdeel heeft met relevante partijen die zich richten op zorg voor jongeren, tweewekelijks afspraken om gesignaleerde knelpunten van jongeren op te pakken.

Participatie

Scheveningen kent het hoogste percentage vrijwilligerswerk in Den Haag: 21% van de bevolking is vrijwilliger. Deze participatie strekt zich uit over een veelheid van maatschappelijke terreinen: van sportclubs, welzijnsorganisaties, scouting, burenhulp tot ondersteuning van ouders op scholen. De onderstaande opsomming van voorbeelden is een greep uit vele voorbeelden in de praktijk. Er is in het stadsdeel een "ouderenbezoekgroep" van circa 100 mensen, die geregeld ouderen bezoeken waarvan de kans op vereenzaming groot is. De Welzijnsorganisatie Scheveningen heeft 350 vrijwilligers. Vele taken in het welzijnswerk worden uitgeoefend door vrijwilligers, en dat gedurende een lange reeks van jaren. Niet alleen heeft Scheveningen het hoogste percentage vrijwilligers, ook is de "duurzaamheid" van dat vrijwilligerswerk een factor van belang: vele vrijwilligers verrichten hun taak al meer dan 10 jaar.

Ook bij de sportclubs is het in dit stadsdeel verhoudingsgewijs niet al te moeilijk om vrijwilligers(kader) te werven en te behouden. In dit stadsdeel zijn ook diverse maaltijdprojecten waaraan ruim 100 eenzame ouderen gebruik van maken.

De verbondheid van bewoners in het stadsdeel uit zich ook bij de jaarwisseling: de grote vuurstapels en de ordewaking worden door bewoners onderling geregeld.

Programma	Omschrijving	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
College & bestuur	Flexibel, initiatieven en voucherbudget	327.000	300.195	92%
Cultuur	Cultuurprojecten in de wijk	15.000	15.000	100%
Dienstverlening en Stadsdelen	Subsidiëring bewonersorganisaties	214.882	214.882	100%
	Apparaatskosten	1.253.000	1.297.971	104%
Jeugd en gezin	Speelvoorzieningen	102.725	108.215	105%
	Jeugd- en jongerenwerk	904.201	904.201	100%
Verkeer	Aanleg straten, wegen, pleinen	47.000	42.496	90%
	Verkeersregeling	76.000	75.692	100%
Leefbaarheid	Onderhoud straten, wegen, pleinen	197.381	210.210	106%
	Centraal budget plaskruizen	103.000	88.755	86%
	Beheer groengebieden	1.343.889	1.373.257	102%
	Straatreiniging	25.000	37.131	149%
	Gebruik openbare ruimte	-269.000	-277.682	103%
	Grachten en vaarten	21.000	21.000	100%
	Waterkering	85.000	77.895	92%
	Recreatieve voorzieningen	32.000	23.308	73%
	Ongediertebestrijding	8.000	14.653	183%
	Wijkleefbaarheid	37.000	30.697	83%
Maatschappelijke ondersteuning	Bejaardenzorg	408.013	408.013	100%
	Algemeen maatschappelijk werk	419.857	419.857	100%
	Stimuleren maatschappelijk werk door vrijwilligers en instellingen	28.546	28.546	100%
	Club & buurthuiswerk	2.071.333	2.071.333	100%
	Samenlevingsopbouw (opbouwwerk m.n. Boog)	97.814	97.814	100%
Totaal		7.548.641	7.583.439	100%

Negatieve bedragen = opbrengsten.

5.6 Stadsdeel Centrum

Coördinerend portefeuillehouder: Mw. M. de Jong

Leefbaarheid

De uitvoeringsoverleggen binnen de acht wijken van het Centrum dragen steeds meer bij aan de betrokkenheid van de bewoners bij de kwaliteit van hun leefomgeving. In het kader van de Pleinenaanpak hebben ingrepen plaatsgevonden op het Hannemanplantsoen, Meester de Bruinplein, Nicolaas Penninghof, 's-Gravenzandelaan, Jan Blankenstraat/Kraayenhofstraat Aletrinopplantsoen en Kaapseplein. Bijzonder vermeldenswaard is de oplevering van twee nieuwe Haagse Hopjes, uitgevoerd in een opvallend ontwerp, op het Fakonahof en het Hannemanplantsoen. Het Hopje aan het Fakonahof kreeg zelfs Koninklijke waardering, ter gelegenheid van de opening ervan door HKH Prinses Máxima. In alle genoemde gevallen is de (her-) inrichting tot stand gekomen met nauwe betrokkenheid van de betrokken bewoners/gebruikers.

Maatschappelijke ondersteuning

De bovengenoemde uitvoeringsoverleggen spelen ook een belangrijke rol in de inrichting en aansturing van het welzijnswerk. Zo is er veel energie gestoken in de aanpak van overlastgevende groepen in de Frans Halsbuurt, omgeving Delftselaan, Paul Krugerlaan, Joubertplantsoen en van Ostadestraat. Op al deze plekken zijn zichtbare vorderingen geboekt, en dat niet in het minst door de betrokkenheid van de bewoners. De voorgenomen bezuinigingen wierpen hun schaduw vooruit. Het wordt steeds belangrijker met een kritische blik te kijken naar de beschikbare welzijnsaccommodaties, en een efficiënt gebruik daarvan. Een eerste begin is daarmee gemaakt. Uitgangspunt is dat, waar bezuinigd moet worden, dat nog altijd beter kan geschieden op stenen dan op activiteiten.

Participatie

Het collegeakkoord besteedt veel aandacht aan de positie van de bewonersorganisaties. In de gesprekken die de betrokken wethouder daarover in het stadsdeel heeft gevoerd werd veel verhelderd, maar daarmee is nog niet alle onzekerheid binnen het veld verdwenen. Met name de vooruitzichten rond de administratieve ondersteuning houdt de gemoederen nog steeds bezig. Daartoe gestimuleerd door de aanpak van overlast hebben zich ook nieuwe bewonersgroepen gevormd; vooral rond de Delftselaan, het Joubertplantsoen en de Frans Halsbuurt zijn bewonersinitiatieven ontstaan, die een bijdrage leveren aan de veiligheid in de buurt.

Programma	Omschrijving	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
College & bestuur	Flexibel, initiatieven en voucherbudget	487.000	479.513	98%
Cultuur	Cultuurprojecten in de wijk	15.000	15.000	100%
Dienstverlening en Stadsdelen	Subsidiëring bewonersorganisaties	857.539	857.539	100%
	Apparaatskosten	2.024.000	2.025.349	100%
Jeugd en gezin	Speelvoorzieningen	401.017	383.646	96%
	Jeugd- en jongerenwerk	1.605.744	1.605.744	100%
Verkeer	Aanleg straten, wegen, pleinen	46.000	37.109	81%
	Verkeersregeling	106.000	123.037	116%
Leefbaarheid	Onderhoud straten, wegen, pleinen	644.755	637.973	99%
	Regeringsstad Den Haag	313.000	330.002	105%
	Beheer groengebieden	1.573.675	1.542.433	98%
	Wijkleefbaarheid	48.000	46.102	96%
	Straatreiniging	94.000	132.501	141%
	Gebruik openbare ruimte	-415.000	-420.411	101%
Maatschappelijke ondersteuning	Ongediertebestrijding	15.000	16.984	113%
	Bejaardenzorg	554.611	554.611	100%
	Algemeen maatschappelijk werk	1.963.956	1.963.956	100%
	Stimuleren maatschappelijk werk door vrijwilligers en instellingen	347.629	317.635	91%
	Club & buurthuiswerk	6.833.513	6.833.341	100%
	Samenlevingsopbouw (opbouwwerk m.n. Boog)	582.177	582.177	100%
Totaal		18.097.616	18.064.241	100%

Negatieve bedragen = opbrengsten.

5.7 Stadsdeel Laak

Coördinerend portefeuillehouder: H.P.M. Kool

Leefbaarheid

De zgn. 'kredietcrisisgelden' zijn in overleg met bewoners ingezet om de openbare ruimte in Laak aan te pakken. In onder andere de volgende straten zijn projecten gerealiseerd: de Schimmelweg, Bontekoekade, het plein voor de Jeroenschool, het sportveld achter sporthal 't Zandje. Samen met partners en bewoners(organisaties) zijn delen van Laak waar de leefbaarheid onder druk staat integraal aangepakt, bijvoorbeeld: Stieltjesstraat, Molenslootstraat en de Elboogstraat. Veel energie is gestoken in het schoonmaken en houden van Laak. Deze aanpak is effectief geweest, de gestelde normen zijn gehaald. In specifieke straten en op specifieke tijden doen zich echter nog problemen voor. Het realiseren van ondergrondse containers kan een bijdrage leveren aan het structureel aanpakken van deze problemen. Voor wat betreft de aanpak van hondenpoep is extra ingezet op handhaving en schoonmaken. De leegstand (winkelruimte) en leefbaarheid in de Goeverneurlaan blijft een prioriteit voor 2011. Om dit effectief aan te pakken is een goed functionerende winkeliersvereniging van groot belang. Laak had in 2010 geen winkeliersvereniging(en). De parkeerproblemen in Laak Centraal (parkeren op stoep/in het groen, dubbelparkeren) deden zich onverminderd voor. In 2010 is door politie en het (gemeentelijk) handhavingsteam opgetreden tegen parkeerexcessen. In Laak wordt (vooralsnog) geen betaald parkeren ingevoerd. Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) in de Binckhorst is geëvalueerd en omgezet in een periodiek beheeroverleg met alle betrokken partijen (ondernemers, gemeente, politie).

Maatschappelijke ondersteuning

In het kader van 'Welzijn in de wijk' is met bewoners, verenigingen en instanties de vraag naar welzijn voor 2010 geformuleerd. Dit is per wijk vertaald in een op de verschillende leeftijdsgroepen toegesneden aanbod aan welzijnsactiviteiten. Extra is ingezet op het verminderen van eenzaamheid onder ouderen in Laak en verschillende initiatieven voor kinderen '12 - ' (Laat op straat, jeugdwijk-krant, week van het buitenspelen). De (integrale) aanpak van overlast van jongeren in Laak Noord, Spoorwijk en het Schipperskwartier was in 2010 een belangrijke prioriteit. De samenwerking met de verschillende partners is verbeterd. Tegen asociaal gedrag is daadkrachtig opgetreden. Het overlastgevend en criminele gedrag van een deel van de jongeren in bovengenoemde wijken blijft zorgelijk. De integrale aanpak (jongeren, bewoners, politie, gemeente) van overlast tijdens oud en nieuw 2010-2011 heeft goed gewerkt. Jongeren zijn actief betrokken bij het organiseren van sportactiviteiten (voetbal, muurschilderingen, brassband) en het realiseren van sport- voorzieningen (bijv. Spoorwijk, Schipperskwartier).

Participatie

Het flexibel budget van Laak is ingezet om tientallen initiatieven van bewoners(organisaties), verenigingen e.d. te ondersteunen en vrijwilligerswerk te stimuleren. Bestaande structuren en activiteiten zijn gekoesterd en waar mogelijk verder verbreed. Daarnaast werd bijvoorbeeld geïnvesteerd in de Haagsche Brug, de gezondheidsmarkt, het vrijwilligerscafé en verscheidene jubilea van belangrijke voorzieningen in Laak (De Veegpost, Vadercentrum, HVV Laakkwartier).

In 2010 zijn verscheidene initiatieven van bewoners betreffende wijkcultuur ondersteund (bijv. literaire middag voor ouderen). Cineac Laak heeft Laak Journaals geproduceerd en uitgezonden. Theater Pierrot en de bibliotheken hebben een extra programma voor de basisscholen uitgevoerd.

Programma	Omschrijving	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
College & bestuur	Flexibel, initiatieven en voucherbudget	342.000	308.495	90%
Cultuur	Cultuurprojecten in de wijk	15.000	15.000	100%
Dienstverlening en Stadsdelen	Subsidiëring bewonersorganisaties	296.278	296.278	100%
	Apparaatskosten	1.007.000	1.073.480	107%
Jeugd en gezin	Speelvoorzieningen	96.653	63.489	66%
	Jeugd- en jongerenwerk	715.346	715.346	100%
Verkeer	Aanleg straten, wegen, pleinen	28.000	22.579	81%
	Verkeersregeling	29.000	36.799	127%
Leefbaarheid	Onderhoud straten, wegen, pleinen	128.157	129.682	101%
	Beheer groengebieden	601.889	591.072	98%
	Straatreiniging	38.000	50.391	133%
	Gebruik openbare ruimte	-94.000	-72.028	77%
	Ongediertebestrijding	9.000	8.153	91%
	Grachten en vaarten	4.000	4.000	100%
	Wijkleefbaarheid	43.000	47.820	111%
Maatschappelijke ondersteuning	Bejaardenzorg	294.176	294.176	100%
	Algemeen maatschappelijk werk	583.477	583.477	100%
	Stimuleren maatschappelijk werk door vrijwilligers en instellingen	60.327	60.327	100%
	Club & buurthuiswerk	2.830.883	2.830.566	100%
	Samenlevingsopbouw (opbouwwerk m.n. Boog)	229.001	229.001	100%
Totaal		7.257.187	7.288.103	100%

Negatieve bedragen = opbrengsten.

5.8 Stadsdeel Haagse Hout

Coördinerend portefeuillehouder: Mw. I. van Engelshoven

Leefbaarheid

Het succesvolle project Straat voor de mens is ook in 2010 weer gecontinueerd. In een interactieve bewonersavond in Bezuidenhout Midden is de buurt uitgenodigd medeverantwoordelijk te zijn voor de woonomgeving en de leefbaarheid te vergroten. Bewoners gaan bijvoorbeeld een rol spelen in het beheer van de nieuwe Jeu des Boulesbaan aan de Loudonstraat. Bij de handhaving is veel aandacht gegeven aan hondenbeleid, fietswrakken in de wijken en aan chaotisch gestalde en weesfietsen in de aangewezen gebieden. De Medewerkers Openbare Ruimte van het Haags Werkbedrijf hebben bijgedragen aan de uitvoering van de handhaving en aan het verwijderen van vervuiling. In april is het Fietsdepot Haaglanden geopend. Dit depot verwerkt alle in Den Haag en Zoetermeer verwijderde fietsen. Het depot zal naar verwachting in 2011 zijn regionale rol verder uitbreiden. De uitvoering van de herinrichting van groenvoorziening Catharinaland en Zwedenburg is afgerond. In de groenvoorziening Catharinaland is o.a. een rosarium en een speeltuin gerealiseerd. De gebruikswaarde van dit buurtpark heeft daarmee een grote impuls gekregen. De planvorming voor het aantrekkelijk maken van de groenvoorziening aan het Isabellaland is gestart. Doelstelling is hier ook een aantrekkelijk hondenlosloopgebied te realiseren ter compensatie van het gebied aan Catharinaland. In landgoed Marlot is bij het landhuis de vernieuwde speeltuin geopend. De imkervereniging heeft binnen de gerenoveerde tuinmuren van landgoed Reigersbergen zijn nieuwe onderkomen betrokken. De uitvoering van de herinrichting van de speel/groenvoorziening aan de Gerstkamp is voorbereid. De hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte van het Beatrixkwartier is bijna geheel afgerond. De bouwactiviteiten van de Monarch zijn gestart. In het gebied rondom het Centraal Station zijn nog steeds volop bouwactiviteiten. Voor de gebieden Beatrixkwartier en Den Haag Nieuw Centraal is het omgevingsmanagement gericht op het hoogwaardig beheren van de gebieden. Zo wordt de overlast beperkt en de bereikbaarheid gegarandeerd. De in 2008 gestarte werkzaamheden ter vervanging van de rioleringen in Bezuidenhout-Midden hebben in 2010 stil gelegen. In 2009 werd er bij de bebouwing een zetting geconstateerd die de norm daarvoor overschreed. De uitvoering wordt in 2011 weer opgestart. De planvorming voor soortgelijke werkzaamheden voor Bezuidenhout-Oost hebben ook stil gelegen in afwachting van Bezuidenhout Midden. Zodra deze rioleringswerkzaamheden zijn afgerond wordt tegelijkertijd de openbare ruimte op residentiekwaliteit ingericht en wordt een oplossing geboden aan enkele leefbaarheidsknelpunten. Zo wordt een oplossing gezocht voor het ontbreken van straatbomen in een aantal straten, parkeren in de bochten en fietsstal overlast in de openbare ruimte. Plannen voor het opwaarderen van een deel van de Theresiastraat zijn gestart. Het groot onderhoud aan het asfalt, wat hier onderdeel van uitmaakt, is al uitgevoerd in 2010.

Maatschappelijke ondersteuning

De welzijnsorganisaties hebben, samen met overige partners (zorginstellingen, de wijkvereniging, scholen en bewoners), de problematiek van de ouderen in Benoordenhout opgepakt. In een breed overleg, Platform Benoordenhout worden verschillende acties besproken en uitgevoerd. Zo is er in de wijk het project "Kennismaken met de personal computer" van start gegaan waarbij leerlingen van het Maerlant Lyceum aan een groep van 40 ouderen computerles hebben verzorgd. Een bijkomstig effect van dit project was dat de doelgroep op deze manier uit hun isolement gehaald is waarbij ook de relatie tussen jong en oud is verbeterd. Ook de Burenhulpcentrale Mariahoeve, een methode waarbij buurtbewoners eenvoudige klusjes voor elkaar uitvoeren, is dankzij een doorslaand succes uitgerold in andere buurten van Mariahoeve.

Via het jongerenwerk zijn jongeren(groepen) aangespoord hun bijdrage te leveren aan de eigen leefomgeving. Zo zijn er klusjes verricht in het wijkpark de Horst, hebben ze meegewerkt aan de schoonmaak van verkeers- en straatnamenborden. Verder hebben jongeren in de kerstvakantie een diner bereid voor de ouderen uit de wijk, kerststukjes gemaakt voor de bewoners van het verzorgingshuis en oliebolletjes gebakken. Dankzij een goede samenwerking tussen jongerenwerkers en wijkagenten is de overlast structureel verminderd.

Participatie

Vele bewoners uit het stadsdeel hebben ook in deze periode zich vrijwillig ingezet voor hun buurt. In Buurthuis de Landen komen buurtbewoners het hele jaar door bijeen om vandaar uit allerlei activiteiten, uiteenlopend van sportochtenden tot goede doelenfestival, te ontplooiën.

Dankzij het budget voor wijkcultuur was het mogelijk verschillende initiatieven van wijkbewoners te honoreren: een klassiek openluchtconcert bij Parkflat Marlot, een weekend lang vol kunst en ontmoeting in Galerie Maritiem, verschillende tentoonstellingen en activiteiten door kunstenaarsgezelschap de KunstPost Mariahoeve, klassieke concerten in een verzorgingstehuis in Mariahoeve.

Programma	Omschrijving	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
College & bestuur	Flexibel, initiatieven en voucherbudget	225.000	215.513	96%
Cultuur	Cultuurprojecten in de wijk	15.000	15.000	100%
Dienstverlening en Stadsdelen	Subsidiëring bewonersorganisaties	206.651	206.651	100%
	Apparaatskosten	1.015.000	1.249.205	123%
	Regionaal Fietsendepot	735.000	970.691	132%
Jeugd en gezin	Speelvoorzieningen	185.613	185.743	100%
	Jeugd- en jongerenwerk	576.073	576.073	100%
Verkeer	Aanleg straten, wegen, pleinen	36.000	46.721	130%
	Verkeersregeling	47.000	46.645	99%
Wonen	Graffitibestrijding (RIS 147706) en zwerfvuil	564.000	483.046	86%
	Apparaatskosten	107.000	105.704	99%
Leefbaarheid	Onderhoud straten, wegen, pleinen	442.000	373.541	85%
	Onderhoud bruggen, viaducten en tunnels	60.000	59.993	100%
	Beheer groengebieden	1.748.842	1.899.659	109%
	Budget iepziekte tbv alle stadsdelen	276.000	173.669	63%
	Straatreiniging	328.000	320.194	98%
	Gebruik openbare ruimte	-135.000	-98.516	73%
	Grachten en vaarten	35.000	35.000	100%
	Recreatieve voorzieningen	-223.000	-242.984	109%
	Ongediertebestrijding	42.000	55.860	133%
	Wijkleefbaarheid	79.000	71.064	90%
Maatschappelijke ondersteuning	Bejaardenzorg	307.314	307.314	100%
	Algemeen maatschappelijk werk	223.877	223.877	100%
	Stimuleren maatschappelijk werk door vrijwilligers en instellingen	23.128	23.128	100%
	Club & buurthuiswerk	1.497.288	1.496.919	100%
	Samenlevingsopbouw (opbouwwerk m.n. Boog)	151.609	151.609	100%
Totaal		8.568.395	8.951.319	104%

Negatieve bedragen = opbrengsten.

*Doordat een deel van de kosten voor Stadsdelen Algemeen bij het beherende stadsdeel Haagse Hout terecht is gekomen (product Groen) staat bij Haagse Hout een overschrijding en bij Stadsdelen Algemeen een onderschrijding.

5.9 Stadsdeel Leidschenveen – Ypenburg

Coördinerend portefeuillehouder: P.W.M. Smit

Leefbaarheid

Het Winkelcentrum Ypenburg kampt al een aantal jaren met verschillende problemen. Samen met bewoners, gebruikers en winkeliers is een ontwerp gemaakt voor de herinrichting van de openbare ruimte. Uitgangspunt hierbij was: de straat is van iedereen. In dit verband zijn op het noordplein plantvakken gerealiseerd, op de Plesmanlaan opnieuw bomen en op de Vuursteen extra bomen tegen de windhinder geplaatst. De integrale aanpak van jeugdoverlast lijkt zijn vruchten af te werpen. Het winkelcentrum 't Hoge Veer trekt veel publiek. Om problemen aan te pakken en oplossingen te borgen is een traject Keurmerk Veilig Ondernemen gestart. Hierin hebben de winkeliers, gemeente, politie, brandweer en HTM zitting. Naar de parkeerplaats/ toegang van het winkelcentrum staat vaak een file. Na onderzoek is een oplossing voor alle partijen gevonden en uitgetekend. In 2011 wordt dit definitieve ontwerp uitgevoerd. Leidschenveen-Ypenburg heeft in vergelijking met andere stadsdelen veel hondenbezitters. Hondenpoep is dan ook een veel gehoorde klacht. In Biesland heeft de gemeente in samenwerking met bewoners een pilot aanpak hondenpoep uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in een aanzienlijke afname van de overlast in Biesland. Er zijn in het stadsdeel verschillende nieuwe speelplekken gerealiseerd. Op de Van Campenvaart-Nijkampvaart is een bijzondere speelvoorziening aangelegd, uitdagend voor valide én mindervalide kinderen. Op diverse plaatsen fietsstroken aangelegd. Op de Mosselsingel-Libelsingel is de brug verlaagd en zijn snelheidsbeperkende maatregelen getroffen. De halfverharding in Bosweide was na regenval erg modderig. De voetpaden zijn geasfalteerd en voorzien van parelgrind. Dit draagt bij aan het rustieke karakter van de wijk. In Singels is begonnen met vervanging van de ondergrondse containers. De nieuwe containers hebben een grotere inworpklep (60 in plaats van 35 liter) waardoor de kans op verstopping kleiner is. In De Vroomedijk is het Keurmerk Veilig Wonen uitgedeeld. De openbare ruimte voldoet aan alle veiligheidseisen.

Maatschappelijke ondersteuning

In 2010 is het Centrum voor Gezondheid en Maatschappelijk dienstverlening (CGM) opgeleverd. In het CGM zijn diverse instellingen gehuisvest: het gezondheidscentrum, de apotheek, het Centrum voor Jeugd en Gezin en stichting VOOR. Door de fysieke aanwezigheid wordt de samenwerking tussen de verschillende instellingen gestimuleerd. Ook het kinderwerk, Algemeen Maatschappelijk Werk, volwassenenwerk en ouderenwerk is hier ondergebracht. Het jongerenwerk wordt momenteel uitgevoerd vanuit de tijdelijke accommodatie, het voormalige informatiecentrum van het Ontwikkelingsbedrijf Leidschenveen. Op basis van de ervaringen in Ypenburg en op advies van professionals en bewoners, is gekozen om het jongerenwerk voorlopig niet in het CGM te huisvesten. In 2010 is onderzocht of er een jongerenvoorziening te realiseren is op kavel K te 's-Gravendreef in combinatie met de al geplande skatebaan. De woningcorporaties, de politie, het welzijnswerk en de gemeente hebben intensief samengewerkt om de overlast door jongeren te verminderen en de problemen in de leefomgeving aan te pakken. Ten opzichte van 2009 is de overlast afgenomen. Ook bewoners hebben tijdens de samenspraakrondes aangegeven tevreden te zijn over de aanpak.

Participatie

In 2010 zijn zes wijkschouwen gehouden. Het ging hierbij om verbeterpunten in de wijk. Veel zaken zijn opgepakt. Voor het activiteitenprogramma van 2011 zijn 12 samenspraakbijeenkomsten georganiseerd op verschillende locaties in de wijk. Hiervoor is een rode dubbeldekker ingezet. In totaal hebben 250 bewoners de bus bezocht. In 2010 zijn diverse initiatieven vanuit de bewoners gefaciliteerd die leiden tot elkaar ontmoeten op straat- en buurtniveau. Vier initiatieven zijn vanuit het fonds Burgerschap gesubsidieerd voor kortlopende projecten ter bevordering van de sociale cohesie. Succesvol waren onder andere de activiteiten van de diverse bewonersinitiatieven in Leidschenveen en Ypenburg zoals de buurtoverleggen en de activiteiten die door de senioren zijn georganiseerd. Op dit moment treft stichting BOOG voorbereidingen om een bewonersorganisatie voor Leidschenveen te vormen. Alle actieve wijkbewoners en alle in de wijk werkzame organisaties en instellingen zijn hiervoor benaderd. In 2010 zijn drie buurtoverleggen gestart waarin de actieve bewoners van de buurt participeren, zo kennen de buurten De Velden, De Vissen en De Lanen nu een eigen buurtoverleg.

Veel bewoners van Leidschenveen-Ypenburg maken gebruik van de straatfeestenregeling. In 2011 waren dat er ongeveer 40. Ook tijdens kerst en oud en nieuw worden in de diverse buurten veel activiteiten georganiseerd. De bewoners van Leidschenveen kennen al enkele jaren een succesvol cultureel project, te weten de Parels van Leidschenveen. Sinds 2010 organiseren de bewoners deze activiteit zelfstandig. Door de positieve ervaringen in Leidschenveen met bovengenoemd project is in Ypenburg een soortgelijk project opgestart. In oktober 2010 heeft stichting BOOG samen met bewoners van Ypenburg dit project uitgevoerd. De respons was, ondanks het slechte weer, enorm en voor herhaling vatbaar.

Programma	Omschrijving	Begroting 2010	Realisatie 2010	Percentage
College & bestuur	Flexibel, initiatieven en voucherbudget	222.000	208.377	94%
Cultuur	Cultuurprojecten in de wijk	15.000	15.000	100%
Dienstverlening en Stadsdelen	Subsidiëring bewonersorganisaties	111.414	111.414	100%
	Apparaatskosten	1.179.000	1.240.407	105%
Jeugd en gezin	Speelvoorzieningen	424.126	421.398	99%
	Jeugd- en jongerenwerk	178.433	178.433	100%
Verkeer	Aanleg straten, wegen, pleinen	28.000	27.228	97%
	Verkeersregeling	69.000	68.999	100%
Leefbaarheid	Onderhoud straten, wegen, pleinen	410.150	383.233	93%
	Beheer groengebieden	2.120.962	2.080.630	98%
	Straatreiniging	25.000	11.817	47%
	Gebruik openbare ruimte	5.000	2.785	56%
	Grachten en vaarten	11.000	11.000	100%
	Ongediertebestrijding	6.000	8.477	141%
	Wijkleefbaarheid	24.000	22.424	93%
Maatschappelijke ondersteuning	Algemeen maatschappelijk werk	321.123	321.123	100%
	Stimuleren maatschappelijk werk door vrijwilligers en instellingen	5.000	5.000	100%
	Club & buurthuiswerk	2.368.430	2.368.430	100%
	Samenlevingsopbouw (opbouwwerk m.n. Boog)	97.814	97.814	100%
	Middelen herindeling (jongerenwerk)	202.318	202.321	100%
Totaal		7.823.770	7.786.310	100%

Negatieve bedragen = opbrengsten.

6. Afronding recessie-aanpak

Door de recessiegelden die beschikbaar waren gesteld voor “Den Haag pakt de recessie aan” is een bestedingsimpuls gegeven aan de Haagse economie. Den Haag was de eerste gemeente die met speciale recessie maatregelen kwam. Tevens werden de economische ontwikkelingen in Den Haag gevolgd. Deze Haagse Financieel Economische monitor wordt in het vervolg opgenomen in de jaarrekening en het Halfjaarbericht (zie bijlage 7).

Destijds is een totaal pakket van maatregelen vastgesteld voor een recessie-impuls van € 106 mln. Dit bedrag is in twee tranches beschikbaar gesteld. Een eerste tranche van € 95 mln. is begin 2009 beschikbaar gesteld en met het halfjaarbericht 2009 is nog eens € 11,5 mln. extra beschikbaar gekomen. De doelstelling was uiterlijk eind 2010 alle recessieprojecten te hebben afgerond. In onderstaande tabel is aangegeven hoe de financiële uitputting er uit ziet aan de hand van de volgende punten:

- Eind 2010 is ruim € 83 mln. aan recessiemiddelen gerealiseerd.
- Voor vier projecten is vooraf afgesproken dat deze ook na 2010 doorlopen. Ons motto is: “waar we aan begonnen zijn, maken we af”.
- Een aantal projecten was eind 2010 wel in een vergevorderd stadium van uitvoering, maar nog niet volledig (financieel technisch) afgerond. De middelen voor cultuurprojecten zijn daarom niet in deze jaarrekening vrijgevallen en worden gebruikt voor de afronding van deze projecten. Voor de projecten in uitvoering bij de thema’s bouwen en wonen, openbare ruimte en de extra maatregelen wordt bij deze jaarrekening voorgesteld de middelen alsnog aan te wenden voor het afronden van deze projecten.
- Een aantal projecten wordt voor een lager bedrag gerealiseerd dan is begroot of is niet succesvol afgerond. Dit resulteert in een vrijval van € 3,9 mln., welke onderdeel is van het gemeentelijke jaarrekeningresultaat.

Totaal					
Maatregelen	Begrote uitgaven (€)	Realisatie 31-12-2010	Status doorlopend	In uitvoering	Vrijval
Sociaal en werkgelegenheid/ Werk en inkomen	5,4	5,4	0,0	0,0	0,0
Schuldhelpverlening en armoedeveroorziening	5,0	5,0	0,0	0,0	0,0
Aansluiting onderwijs/ arbeidsmarkt	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0
Bouwen en wonen	26,9	17,4	4,2	3,4	1,9
Openbare ruimte	36,7	36,2	0,0	0,4	0,1
Verkeersprojecten	6,0	2,0	4,0	0,0	0,0
Economie	3,9	2,1	0,6	0,0	1,2
Toerisme	1,0	0,9	0,0	0,0	0,1
Welzijn	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0
Jeugd, sport, cultuur, burgerschap en	8,5	6,6	0,0	1,6	0,3
Extra maatregelen door herprioritering	11,5	6,2	2,2	2,8	0,3
Totaal	106,4	83,3	11,0	8,2	3,9

Met de recessiemiddelen zijn tientallen projecten uitgevoerd. Per thema worden hieronder enkele concrete en zichtbare projecten uitgelicht.

Sociaal en werkgelegenheid

Met recessiemiddelen is geïnvesteerd in werkgelegenheidsprojecten en passende oplossingen voor het begeleiden van mensen van werk naar werk. Ook is geïnvesteerd in het begeleiden van jongeren naar werk, scholing of stage.

Schuldhelpverlening en armoedeveroorziening

De recessiegelden voor Schuldhelpverlening en armoedeveroorziening zijn geheel uitgevoerd. Dankzij de middelen is onder meer ingezet op voortzetting en intensivering van het programma ‘Kinderen doen Mee’: een programma om kinderen van ouders met een laag inkomen gratis mee te laten doen aan sport- en cultuuractiviteiten.

Aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt

Met de recessiemiddelen is de vorming van vakscholen mede mogelijk gemaakt. Uit overleg met de schoolbesturen bleek dat hiervoor belangstelling was voor verschillende sectoren: techniek, zorg, welzijn

en dienstverlening. De afronding van de vakscholen vindt, zoals in oktober aan de raad gemeld, de komende jaren plaats. Hiervoor gebruiken we de rijkscofinancieringsmiddelen.

Bouwen en Wonen

De aanpak van de winkelstraten heeft een goed resultaat opgeleverd. Zo was grote belangstelling vanuit ondernemers aan de Paul Krugerlaan om deel te nemen aan de aanpak van gevels. In totaal zijn 44 gevels van particuliere panden met subsidie aangepakt. Binnen dit thema zijn door de hele stad talloze projecten uitgevoerd. Voorbeelden zijn de herinrichting van Vijverzicht in Den Haag Zuid, de aanlichting van de Grote Kerk en de herinrichting van het wijkpark in Mariahoeve. Het project dynamiek op maat woningbouw (€ 4,2 mln.) loopt door tot en met 2013. Dit project bestaat uit twee onderdelen: koperssubsidie en stimuleringsregeling voor woningbouwprojecten. In de recessiemonitor van oktober is gemeld dat dit project doorloopt tot 2013. Een aantal projecten worden in 2011 afgerond. De grootste hiervan zijn: de herinrichting van de Conradkade (€ 0,6 mln.), Vijverzicht (€ 0,5 mln.) en Oostbroek-Noord (€ 0,5 mln.). De vrijval op dit thema bestaat uit het niet doorgaan van het project Wonen op stand zonder leegstand (€ 1,3 mln.) en diverse uitvoeringsvoordelen op verschillende projecten.

Openbare ruimte

Door de hele stad zijn noodzakelijke investeringen in het riool, gemalen, bruggen en havens voor € 5,1 mln. naar voren gehaald. Daarnaast is 30 kilometer fietspad geasfalteerd. Lantarenpalen zijn versneld vervangen en van energiezuinige verlichting voorzien. Tot slot heeft een grote “voorjaars schoonmaak” van de hele stad plaatsgevonden waarbij talloze kleine aanpassingen en herstelwerkzaamheden hebben plaatsgevonden. Binnen het thema openbare ruimte zijn enkele projecten voor een lager bedrag gerealiseerd, dit resulteert in een vrijval.

Verkeersprojecten

De Haagse bushaltes zijn beter toegankelijk gemaakt voor minder validen. De overige € 4 mln. is gereserveerd voor de uitvoering van de Volautomatische parkeerberging Veenkade. De werkzaamheden starten in 2011 en het project loopt door tot 2013. De gemeenteraad heeft op 14 januari 2010 hiermee ingestemd.

Economie

€ 1,9 mln. is gestoken in het verbeteren van de Haagse Markt: de infrastructuur is verbeterd en het afval kan beter worden afgevoerd. Ook zijn de kramen, branchering en de handhaving verbeterd. In het kader van het verruimen van de voorwaarden van het Startersfonds zijn de kredieten van Qredits, het Startersfonds Den Haag én BBZ (bijstand zelfstandigen) beter op elkaar afgestemd waardoor meer ondernemers worden bereikt. Voor het project Fibre to the home zijn € 2,0 mln. uit de recessiemiddelen beschikbaar gesteld. Hiermee is een projectorganisatie opgericht. De gemeente was in 2010 met twee partijen in onderhandeling. De onderhandelingen leidden niet tot het gewenste resultaat, waarna deze zijn stopgezet. Bij amendement van 16 december 2010 heeft de raad besloten maximaal € 0,6 mln. in de bestemmingsreserve Fibre to the home beschikbaar te houden om voor 2011 de continuïteit van de ondersteuning van het project vanuit de projectorganisatie te garanderen. Na aftrek van al gemaakte kosten is conform het amendement € 1,2 mln. vrijgevallen ten gunste van het jaarrekeningresultaat.

Toerisme

Door extra inzet van PR/promotie en gerichte acties in kranten, tijdschriften en internet zijn de winter en kerstactiviteiten extra onder de aandacht gebracht van het publiek. Ook zijn er promotieacties uitgevoerd voor de Dutch Fashion Awards en de Hotelmaand (acties van 3,4 en 5 sterren hotels).

Jeugd, Sport en Cultuur

Vanuit het calamiteitenfonds zijn ruim vijftig evenementen, instellingen en verenigingen op het gebied van jeugd, sport en cultuur extra ondersteund in verband met tegenvallende sponsorinkomsten. Voorbeelden zijn de North Sea Regatta 2009 en 2010, Festival Clasiq 2009 en 2010 alsmede Kinderparkpop. Op sportgebied zijn vijf kunstgrasvelden aangelegd en zijn voor diverse sportverenigingen clubgebouwen en kleedkamers opgeknapt. Ook bij cultuur zijn zichtbare resultaten geboekt. Stroom en Architectuur Lokaal zijn bezig met de uitvoering van de architectuurprijsvraag voor verplaatsbare atelierruimtes. De nog beschikbare € 0,6 mln. is nodig voor de realisatie van het beschikbare ontwerp en vindt plaats in 2011. Daarnaast zijn atelierruimtes aan de Televisiestraat gerealiseerd. De financiële afwikkeling van dit project

vindt de komende tien jaar plaats. Hiermee is € 0,8 mln. gemoeid. Verder bevinden zich nog diverse kleinere projecten in de afrondende fase.

Extra maatregelen

Voor de tweede tranche maatregelen zijn verschillende resultaten geboekt. Door deze recessiemiddelen zijn in 2010 de zogenaamde stadsdoordouwers mogelijk gemaakt en zijn extra leerwerkplekken gerealiseerd bij o.a. de Haeghe Groep. Het project huisvesting arbeidsmigranten (€ 2,2 mln.) loopt door tot en met 2013. In december 2010 heeft de gemeenteraad met de verlenging van het project ingestemd. Momenteel zijn er drie locaties waar tijdelijke huisvesting gerealiseerd zal worden: de Lozerlaan, het AZC/Binckhorst en de Petroleumhaven. Ondanks de tegenslagen bij de ontwikkeling van de locaties zet het college nog steeds in om de huisvesting voor arbeidsmigranten op deze locaties te realiseren. Voor de herinrichting van de openbare ruimte na oplevering van het nieuwe stadsdeelkantoor aan de Leyweg is vanuit de recessiemiddelen € 1,8 mln. beschikbaar gesteld. Deze werkzaamheden worden in 2011 uitgevoerd. De raad is middels de recessiemonitor van oktober hierover geïnformeerd. Tevens is het project rondom de naamswijziging in Rotterdam-The Hague Airport in uitvoering. Dit project zal in 2011 worden afgerond. Tot slot, het project rondom de openbare ruimte stadsdelen resulteert in een vrijval van € 0,3 mln., omdat het project voor een lager bedrag is gerealiseerd dan in eerste instantie was voorzien.

Bijlagen

Bijlage 1 Waarderingsgrondslagen en grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

De kaders van de waarderingsgrondslagen zijn bepaald in de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV), de verordening Financieel Beheer en Beleid (raadsbesluit 172/2010 en raadsmededeling 2010.278) en het uitvoeringsbesluit Financieel Beheer (RIS 176955).

De jaarrekening is net als de begroting opgesteld volgens het stelsel van baten en lasten. In de jaarrekening zijn de baten en lasten opgenomen die toe te rekenen zijn aan het begrotingsjaar. Het moment van betaling of ontvangst van het geld is daarbij niet van belang. In enkele voor de concernrekening in materiële zin ondergeschikte gevallen worden ontvangsten als baten verantwoord.

De waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders is aangegeven. Bij de bepaling van het resultaat wordt onder andere rekening gehouden met het voorzichtigheidsprincipe, het matchingprincipe en het realisatieprincipe.

Voor de activa wordt de verkrijgings- of vervaardigingsprijs als waarderingsgrondslag toegepast. De passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover niet anders is vermeld.

De baten en lasten van interne gemeentelijke leveringen tussen de diensten onderling zijn, evenals bij de begroting, niet geëlimineerd. Voor het inzicht is in de staat van lasten en baten op totaalniveau het bedrag van deze posten als consolidatie-eliminatie specifiek tot uitdrukking gebracht.

Materiële vaste activa

Het BBV maakt onderscheid tussen materiële vaste activa met een maatschappelijk nut en materiële vaste activa met een economisch nut.

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut

De verordening Financieel Beheer en Beleid maakt een indeling naar drie categorieën van materiële vaste activa met een maatschappelijk nut, waarbij de volgende maximale afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

- a. 25 jaar voor civiele kunstwerken (zoals tunnels, bruggen en viaducten);
- b. 20 jaar voor de eerste aanleg van wegen, fietspaden, voetpaden, rotondes, rails;
- c. 15 jaar voor technische installaties (waaronder verkeersregelinstallaties) en openbare verlichting;
- d. 10 jaar voor reconstructies en inrichting van de openbare ruimte (activering vindt pas plaats vanaf een bedrag van € 150.000).

Materiële vaste activa met een economisch nut

Vaste activa met economisch nut zijn activa die bijdragen in de mogelijkheid om middelen te genereren en/of die verhandelbaar zijn. De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de lineaire afschrijvingen. De eerste afschrijving vindt plaats in het jaar volgend op de investering, met uitzondering van ambulances. Hiervoor vindt afschrijving plaats in de maand volgend op in gebruikneming.

Conform de Richtlijnen (Notities) van de cie BBV en de gemeentelijke richtlijnen worden de vervaardigingskosten (waaronder de implementatiekosten) van nieuwe geautomatiseerde systemen geactiveerd onder materiële vaste activa.

Bij een duurzame waardevermindering zijn de desbetreffende materiële vaste activa tegen de lagere waarde gewaardeerd. De ontvangen investeringsbijdragen van derden zijn in één keer in mindering gebracht op de activering. Voor investeringen met een economisch nut hanteert de gemeente de volgende standaard afschrijvingstermijnen, die in beginsel zijn gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur:

- a. 40 jaar voor nieuwbouw gebouwen (permanent), rioleringen; Een uitzondering hierop vormt het stadhuis-/ bibliotheekcomplex waarvoor met raadsbesluit 172/1997 (RIS 20092) een gebruiksduur van 50 jaar is vastgesteld;
- b. 25 jaar voor sportterreinen, renovatie gebouwen, restauratie monumenten, aankoop gebouwen;
- c. 20 jaar voor parkeerterreinen; betonnen bakken voor ORAC's;
- d. 15 jaar voor technische installaties in gebouwen (elektrische voorzieningen, verwarming, liften, machines);
- e. 10 jaar voor (brandveiligheid)voorzieningen aan gebouwen, energiebesparende maatregelen in gebouwen, kunstopdrachten, telefooninstallaties, kantoormeubilair (nieuwe inrichting), aanleg terreinwerken (semi-permanent of tijdelijk), nieuwbouw gebouwen (semi-permanent, tijdelijk of verplaatsbaar), groot onderhoud aan gebouwen (mits levensduurverlengend); stalen bakken voor ORAC's
- f. 5 jaar voor zware transportmiddelen/aanhangwagens en schuiten, personenauto's/lichte motorvoertuigen/motoren, automatiseringssystemen plus omvangrijke applicaties, duurzame productiemiddelen;
- g. 3 jaar voor software.

Met ingang van 1 januari 2010 worden materiële vaste activa met een aanschafwaarde die lager is dan € 50.000 per stuk niet als materiële vaste activa verantwoord, maar rechtstreeks ten laste van de exploitatierekening gebracht. Tot en met 2009 was de activeringsgrens € 10.000 per stuk. Op (bedrijfs)activa in uitvoering en gronden wordt niet afgeschreven. Uitzondering hierop is de grond van het stadsdeelkantoor Galeria waarop 2,5 % per jaar wordt afgeschreven in overeenstemming met raadsbesluit 9/1994 (RIS 14576)

Een actief dat buiten gebruik wordt gesteld wordt afgewaardeerd op het moment van buitengebruikstelling, indien de restwaarde lager is dan de boekwaarde.

Erfpacht

- a. In erfpacht uitgegeven gronden volgens voorwaarden 1911 en 1923 zijn gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs.
- b. In erfpacht uitgegeven gronden volgens voorwaarden 1977 zijn gewaardeerd tegen marktwaarde op het moment van uitgifte in plaats van tegen de voorgeschreven waardering tegen vervaardigingsprijs.
- c. In erfpacht uitgegeven gronden volgens voorwaarden 1986 tegen canonbetaling zijn gewaardeerd tegen marktwaarde op moment van uitgifte
- d. In erfpacht uitgegeven gronden volgens voorwaarden 1986 die zijn afgekocht komen niet voor activering in aanmerking.
- e. Heruitgiften tegen canonbetaling blijven geregistreerd tegen de waardering van het oorspronkelijk recht.
- f. De vooruit ontvangen canons zijn berekend tegen contante waarde. Bij de berekening van de afkoop van de canonverplichting is de afkoopsom contant gemaakt tegen een op dat moment geldend rentepercentage. De jaarlijks toe te voegen rente wordt ten laste van het resultaat gebracht; de in het verslagjaar vervallen canon termijnen zijn ten gunste van het resultaat gebracht.

Riolering

De gemeente heeft haar beleid tot en met 2010 vastgelegd in het gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Uitgangspunt is een kostendekkende exploitatie. Over de gehele GRP-periode zijn de bestedingen aan beheer, investeringen en groot onderhoud gelijk aan de in rekening gebrachte rioolrechten.

Uitbreidingsinvesteringen in het rioleringsstelsel worden in beginsel ten laste van de grondexploitatie gebracht. De bestedingen voor groot onderhoud en voor vervangingsinvesteringen (waaronder pompinstallaties en gemalen) worden verantwoord onder de materiële vaste activa met economisch nut. Er wordt niet afgeschreven op deze rioleringsinvesteringen. De ontvangen rioolrechten worden via de Egalisatievoorziening Riolering en na aftrek van de exploitatielasten (voor beheer, klein onderhoud en eventuele rentelasten) als bijdragen van derden in mindering gebracht op de geactiveerde vervangingsinvesteringen opdat uiteindelijk de boekwaarde nihil wordt en geen afschrijvingen noodzakelijk zijn.

Activa in ontwikkeling (algemeen)

Vaste (bedrijfs)activa in uitvoering zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, onder aftrek van vooruitontvangen bedragen van derden zoals subsidies en een voorziening voor niet te innen subsidies op uitgevoerde projecten die niet voldoen aan de declaratie-eisen.

Financiële vaste activa

Deelnemingen zijn tegen verkrijgingsprijs gewaardeerd. Ingeval van duurzame waardevermindering worden deelnemingen gewaardeerd tegen lagere marktwaarde. Als de deelneming wordt afgestoten wordt de actuele waarde in de toelichting vermeld.

De verstrekte langlopende leningen aan derden, aan deelnemingen en overige uitzettingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, zonodig onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid van de lening.

De langlopende beleggingen zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. In de toelichting op de balans is de actuele waarde van deze beleggingen vermeld.

Vlottende activa

Voorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, vervaardigingsprijs of standaard verrekenprijs, zo nodig onder aftrek van een voorziening voor incourantheid van de voorraden. Eventuele waarderingsverschillen tussen standaard verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als bedrijfsresultaat verantwoord. Ingeval van duurzame waardevermindering worden voorraden gewaardeerd tegen lagere marktwaarde.

Grond- en hulpstoffen

De grond- en hulpstoffen zijn gewaardeerd tegen standaard verrekenprijzen, gebaseerd op de betaalde inkoopprijs. Waarderingsverschillen tussen standaard verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als bedrijfsresultaat verantwoord.

Gereed product

Het gereed product, halffabricaat en orders in bewerking worden gewaardeerd tegen de fabricagekostprijs of indien lager de verwachte marktwaarde. De fabricagekostprijs bestaat uit de kosten van grond- en hulpstoffen en uitbestede werk, met daarop een opslag voor indirecte kosten. Bij de waardering wordt rekening gehouden met het stadium waarin het productieproces zich bevindt.

Onderhanden werk bij grondexploitaties

De investeringen in onderhanden werken grondexploitaties zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De investeringen bestaan uit verwervings- en apparaatskosten en kosten voor het bouw- en woonrijp maken. Eventuele bijdragen van derden en baten voor gronduitgiften zijn in mindering gebracht op de investeringen.

Bij plannen die gefinancierd zijn met een lening wordt jaarlijks rente geactiveerd.

Positieve uitkomsten bij het afsluiten van grondexploitaties worden niet rechtstreeks gedoteerd aan de reserve grondbedrijf. Deze worden opgenomen in het resultaat vóór resultaatbestemming en na resultaatbestemming toegevoegd aan de reserve grondbedrijf. Tussentijds wordt geen winst genomen bij grondexploitaties vanwege het ontbreken van de vereiste zekerheid.

Het geprognosticeerde 'plansaldo' is het verwachte resultaat op een plan. Ter dekking van verwachte negatieve saldi op operationele plannen is de voorziening negatieve plannen gevormd. Deze voorziening wordt verantwoord als correctiepost op het saldo van het onderhanden werk.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Ook de vorderingen voor meerjarige subsidies zijn nominaal gewaardeerd.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is het verschil tussen de activa en het vreemd vermogen. Binnen het eigen vermogen wordt onderscheid gemaakt in de algemene reserve, de compensatiereserves, de reserve grondbedrijf, de egalisereserves (reserves die dienen om tussentijdse schommelingen in tarifiering of financiering op te vangen), de bestemmingsreserves (reserves, waarvan de raad de bestemming heeft vastgesteld), de activafinanciering (reserves t.b.v. afschrijvingen op activa) en het onverdeeld resultaat.

Conform de richtlijn van de Commissie BBV worden dotaties en onttrekkingen aan bestemmingsreserves verwerkt tot maximaal het bedrag dat via de begroting (swijzigingen) door de raad is goedgekeurd. Uitzondering hierop vormen de egalisereserves die met een raadsbesluit zijn aangewezen voor het verrekenen ter egalisatie van lasten en baten (specifiek benoemde saldi) over meerdere jaren heen. Voorts vallen de resterende middelen bij bestemmingsreserves waarvan de door de raad vastgestelde levensduur per balansdatum is verstreken of waarvan de door de raad vastgestelde doelstelling is gerealiseerd in alle gevallen vrij ten gunste van het resultaat.

De met een raadsbesluit aangewezen egalisereserves zijn:

- Reserve WWB I-deel
- Reserve Actieprogramma jeugd
- Reserve Preventief jongerenwerk in Krachtwijken
- Reserve Welzijnsaccommodaties
- Reserve WAO (eigen risico drager)
- Reserve voorziening WMO
- Reserve Aanvaardbare kosten Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en Afschrijvingssystematiek
- Reserve Financiering ambulancedienst
- Reserve Financiering
- Reserve Tarieven Verzekeringen
- Reserve Collectieve Huisvesting
- Reserve Wachtlijstbeheer

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gevormd voor verplichtingen, verwachte verliezen of risico's, waarvan de omvang redelijk is in te schatten op de balansdatum.

Verder worden de van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden opgenomen onder de voorzieningen. Uitzondering hierop vormen de van Europese en Nederlandse overheidslichamen verkregen middelen.

De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van de voorziening negatieve plannen bij de grondexploitatie. Deze is gewaardeerd tegen de contante waarde. De voorziening negatieve plannen bij grondexploitatieprojecten is gerubriceerd als correctiepost op het onderhanden werk naar analogie van de voorziening voor dubieuze debiteuren.

De voorziening voor aan derden verstrekte langlopende leningen en voor afgegeven garantstellingen wegens door derden aangetrokken leningen bij bankinstellingen c.a. wordt bepaald op basis van risico-inschatting per individuele lening. Bij deze risico-inschatting worden onder meer de normen van BASEL 2 gehanteerd. Indien er 100 % zekerheden zijn gesteld wordt geen voorziening getroffen. Zonodig worden op basis van de risico-inschatting afwijkende percentages toegepast.

Uitzondering hierop vormen de belegging in het Fonds Uiver (obligatieleningen) en de lening aan de Royal Bank of Scotland waarvoor op basis van geldende ratings risicoanalyses hebben plaatsgevonden die geleid hebben tot lagere percentages van respectievelijk 0,0% en 0,28%. Voor de duurzame beleggingen waarbij de hoofdsom is gegarandeerd is het risico gesteld op 0%.

De belegging bij de IJslandse bank Landsbanki is voor 100% voorzien.

In de verordening Financieel Beheer en Beleid (RIS 176954) is opgenomen dat bij het verstrekken van leningen en garanties aan derden de voorziening wordt gevormd uit het betreffende beleidsprogramma. Deze bepaling geldt voor nieuwe leningen en garanties die vanaf 1 januari worden verstrekt. Voor de al bestaande leningen en garanties is de reserve financiering aanspreekpunt.

Langlopende en kortlopende schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Wijzigingen ten opzichte van vorig jaar

Materiële vaste activa met een aanschafwaarde < € 50.000

Met ingang van 1 januari 2010 worden materiële vaste activa met een aanschafwaarde die lager is dan € 50.000 per stuk niet als materiële vaste activa verantwoord, maar rechtstreeks ten laste van de exploitatierekening gebracht. (In sommige gevallen kan sprake zijn van investeringen in onderdelen die per stuk minder dan € 50.000 kosten, maar die samen één geheel vormen dat wel meer dan € 50.000 waard is en als zodanig geactiveerd kan worden.) Voor materiële vaste activa aangeschaft voor 1 januari 2010 blijft de activeringsgrens € 10.000 en daarom verantwoord onder de materiële vaste activa zolang het activum niet volledig is afgeschreven.

Investerings in Ondergrondse RestAfval Containers (ORAC's)

In 2010 zijn 600 ORAC's geplaatst. De met de plaatsing gemoeide kosten zijn onder te verdelen in 2 categorieën.

- De kosten van de betonnen- en stalenbak. Deze kosten worden geactiveerd (economisch nut) en de kapitaallasten hiervan worden ten laste van de voorziening afvalstoffenheffing gebracht. Voor de betonnen bak wordt een maximale afschrijvingstermijn gehanteerd van 20 jaar en voor de stalen bak een maximale termijn van 10 jaar.
- Alle kosten welke gemoeid zijn met het plaatsen van de ORAC's. Deze kosten worden gezien als investeringen met een maatschappelijk nut (openbare ruimte) waarvoor gekozen is deze niet te activeren. Deze kosten worden rechtstreeks ten laste van de voorziening afvalstoffenheffing gebracht.

Nieuwe spelregels begrotingsuitvoering

Met ingang van 2010 gelden nieuwe spelregels voor de begrotingsuitvoering. Begrotingswijzigingen vinden voortaan nog maar één keer per jaar plaats en wel bij de samenstelling van de ontwerpbegroting (1 juni). Dit is hét wijzigingsmoment voor de lopende en de nieuwe begroting. Er zijn geen gebundelde raadsvoorstellen meer in voor- en najaar en ook bij het concernbericht wordt de begroting niet meer gewijzigd. Bij jaarrekening zullen hierdoor de verschillen tussen de laatst vastgestelde begroting en de realisatie waarschijnlijk groter zijn dan in voorgaande jaren. Voor het kunnen aantonen van de rechtmatigheid van deze verschillen is het belangrijk dat deze inhoudelijk toereikend zijn onderbouwd.

In de jaarrekening 2010 wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen dienst- en concernresultaat (de limitatieve lijst is leeggemaakt). Bij de gemeentelijke jaarrekening wordt per programma het resultaat vastgesteld.

Bijlage 2 EMU-saldo

Vraag	2010
1 De exploitatiesaldo voor toevoeging aan cq. onttrekking uit reserves is (zie BBV, artikel 17c):	-158.324
2 De afschrijvingen ten laste van de exploitatie zijn:	87.409
3 De bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie is:	225.823
4 De uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd bedragen:	162.036
5 De in mindering op de onder vraag 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen zijn:	1.299
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:	
a De verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs) zijn:	7.913
b De gerealiseerde boekwinst daarin is:	5.900
7 De uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. bedragen:	42.000
8 Grondverkopen:	0
a De verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs) zijn:	6.692
b De gerealiseerde boekwinst is:	0
9 De betalingen ten laste van de voorzieningen zijn.	153.644
10 Er zijn er geen betalingen die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande punten	0
11 Bij de berekening van het EMU-saldo wordt gecorrigeerd voor verkoop van deelnemingen en aandelen.	
a In 2010 zijn geen deelneming verkocht.	N
b Er is geen boekwinst gerealiseerd	0
Berekend EMU-saldo	-192.768

Emu saldo uitgedrukt in percentage van het BBP (indicatie)

-0,03%

Bijlage 3 Gemeentelijke tarieven

Omschrijving tarief	Dienst	Tarief 2010	Begrote opbrengst (x €1.000)	Gerealiseerde opbrengst (x €1.000)	Toegerekende lasten (x €1.000)	Kosten-dekking
Programma Excellente dienstverlening						
<i>Publiekrechtelijk</i>						
Paspoorten)*	DPS	49,60	1.858	1.775	1.981	90%
Nederlandse identiteitskaart)*	DPS	41,75	752	991	1.231	81%
Vermissing reisdocument	DPS	34,95	273	251	292	86%
Rijbewijzen)*	DPS	44,25	1.832	1.575	1.549	102%
Vermissing rijbewijs	DPS	34,95	129	129	144	90%
Huwelijken/Partnerschapsregistratie	DPS	diverse	623	714	736	97%
Afschrift/uittreksel burgerlijke stand)*	DPS	11,10	408	372	412	90%
Verlof eerder/later begraven	DPS	71,55	50	2	2	100%
Gezinsstaat	DPS	12,40	6	0	0	0%
Legalisatie handtekening	DPS	13,05	178	172	177	97%
Gedragsverklaring)*	DPS	30,05	130	128	179	72%
Algemene verklaring	DPS	12,40	842	707	766	92%
Attestatie de vita	DPS	12,00	26	32	36	89%
Nationaliteitsbewijs	DPS	12,40	1	0	0	0%
Verklaring < A4 / >A4	DPS	11,95	15	20	23	87%
Naturalisatie)*	DPS	diverse	226	296	293	101%
Totaal			7.349	7.164	7.821	
*) De hoogte van het tarief is niet (volledig) beïnvloedbaar door de gemeente als gevolg van Rijksvoorschriften						
Programma Openbare orde en veiligheid						
<i>Publiekrechtelijk</i>						
Vergunning prostitutieinrichting	BSD	1.314	100	99	135	73%
Leges raads- en commissiestukken	ROR	diverse	18	8	24	33%
Diverse leges OOV	BSD	diverse	720	590	827	71%
Totaal			838	697	986	
Programma Onderwijs						
<i>Publiekrechtelijk</i>						
Dienstverlening door HGA	BSD	diverse	77	36	143	25%
Basisabonnement bibliotheek	DOB	28,65	1.152	1.190		8%
Leengeld cd-roms	DOB	2,00	10	3		8%
Leengeld compact-discs	DOB	1,00	70	57		8%
Leengeld avm	DOB	2,00	6	9		8%
Leengeld DVD	DOB	2,00	150	160		8%
Boetegeld	DOB	0,12	450	507		8%
Overige inkomsten gebruikers bibliotheek	DOB		144	140		8%
Totaal			2.059	2.102	143	

Omschrijving tarief	Dienst	Tarief 2010	Begrote opbrengst (x €1.000)	Gerealiseerde opbrengst (x €1.000)	Toegerekende lasten (x €1.000)	Kosten-dekking
Programma Leefomgeving						
<i>Publiekrechtelijk</i>						
Afvalstoffenheffing (huisvuil)						
<i>tarief 1-pers. huishouding</i>	DSB	250,20	60.177	59.658	59.658	100%
<i>tarief 2 pers. huishouding</i>	DSB	271,68				
<i>tarief 3+ pers. huishouding</i>	DSB	293,52				
Binnenhavenbelasting	DSB	diverse	100	108	617	18%
Rioolrecht						
<i>Rioolrecht, grootafvoer</i>	DSB	173,00	} 33.215	32.702	33.648	97%
<i>Rioolrecht, eigenaren</i>	DSB	126,47				
Zeehavenheffing	DSB	diverse	716	840	2.474	34%
Marktgelden-warenmarkten	DSB	diverse	1.701	1.724	1.879	92%
Begraafrechten	DSB	diverse	1.840	2.151	2.151	100%
Totaal			97.749	97.183	100.427	
Programma Sport						
<i>Publiekrechtelijk</i>						
Zwembaden	OCW	diverse	4.430	4.661	13.875	34%
Sporthallen	OCW	diverse	1.585	1.697	11.074	15%
Sportterreinen	OCW	diverse	1.818	1.961	18.903	10%
Totaal			7.833	8.319	43.852	
Programma Volksgezondheid en zorg						
<i>Publiekrechtelijk</i>						
Ambulancedienst	OCW	diverse	11.218	13.713	14.498	95%
Vaccinaties	OCW	diverse	951	808	878	92%
Wettelijke taken infectiebestrijding	OCW	diverse	423	15	191	8%
Overige tarieven infectiebestrijding	OCW	diverse	156	156	156	100%
Uitvoering lijkbezorging/forensische geneeskunde	OCW	diverse	64	3	20	15%
Totaal			12.812	14.695	15.743	
Programma Verkeer						
<i>Publiekrechtelijk</i>						
	DSB	diverse	19.796	20.165		
Parkeren op straat						
Parkeerbelasting (vergunningen en naheffing)	DSB	diverse	13.666	14.524	25.055	138%
Totaal			33.462	34.689	25.055	
Programma Wonen						
<i>Publiekrechtelijk</i>						
Woonruimteverdeling	DSO	diverse	361	183	948	19%
Leges (bouwen) Aanvragen en controle op de uitvoering	DSO	diverse	15.780	10.397	22.308	47%
<i>Subtotaal</i>			16.141	10.580	23.256	
<i>Privaatrechtelijk</i>						
Uitvoering aanschrijving van gemeentewege (incl. opslag)	DSO	diverse	1.411	925	5.523	17%
<i>Subtotaal</i>			1.411	925	5.523	
Totaal			17.552	11.505	28.779	

Omschrijving tarief	Dienst	Tarief 2010	Begrote opbrengst (x €1.000)	Gerealiseerde opbrengst (x €1.000)	Toegerekende lasten (x €1.000)	Kosten-dekking
Programma Financiën						
<i>Publiekrechtelijk</i>						
Opbrengst precario	DSO	diverse	784	535	687	78%
OZB gebruikers niet-woningen	GBD	0,1445%	20.465	20.637		
OZB eigenaren woningen	GBD	0,0619%	58.220	59.727		
OZB eigenaren niet-woningen	GBD	0,1810%				
	GBD	diverse	-	4.127		
Toeristenbelasting			-	3.916		
Hondenbelasting	GBD	diverse	-	1.750	1.507	
Precariobelasting	GBD	diverse	15.235	15.833		
Totaal			100.370	102.366	0	
Totaal			280.024	278.720	222.806	

Bijlage 4 NCW standen operationele grondexploitaties

Project-nummer	Projectnaam	Opmerkingen	stand Concernbericht 2010 of laatst vastgestelde stand (afgerond)	stand Jaarrekening 31-12-2010	Verschil t.o.v. CB 2010	Top 40	Verklaren top 40 saldo >250.000 omzet > 250.000	Stand 1-1-2011 Incl. autonome mutaties	Autonoom verschil
			1	2	(2-1)			3	(3-2)
C - 87	RIVIERENBUURT		478.000-	683.000-	205.000-	ja	*	696.000-	13.000-
CE- 43	SPUIMARKT		1.331.000-	1.207.000-	124.000	ja	*	1.232.000-	25.000-
CE- 48	SPIJKWARTIER FASE 2 EN 3		12.015.000-	12.181.000-	166.000-	ja	*	12.663.000-	482.000-
CE- 53	DEN HAAG NIEUW CENTRAAL		8.691.000-	11.446.000-	2.755.000-	ja	*	12.057.000-	611.000-
CE- 79	NIEUWE SCHOOLSTRAAT E.O.		2.525.000	1.418.000	1.107.000-	ja	*	1.479.000	61.000
CE- 81	WIJNHAVENKWARTIER		3.002.000-	3.131.000-	129.000-	ja	*	3.288.000-	157.000-
CE- 95	SCHEDELDOEKSHAVEN 1E FASE	1	999.000-	1.003.000-	4.000-				
CE- 98	ZUSTERSTRAAT NIEUWBOUW SCHOOL	1	785.000	712.000	73.000-				
CE- 101	ZEESTRAAT HILTONHOTEL	1	316.000	387.000	71.000				
CE- 103	SCHEEPERSSTRAAT 54		815.000	761.000	54.000-			787.000	26.000
CE- 106	HOEK BOOMSLUITERSKADE/PLETTERIJKADE	1	1.424.000-	561.000-	863.000		*		
CE- 110	HERSTRUCTURERING TRANSSVAAL FASE 4A		741.000-	1.039.000-	298.000-	ja	*	979.000-	60.000
D - 170	NOORDPOLDERKADE/CYLINDERSTRAAT		277.000-	327.000-	50.000-			343.000-	16.000-
E - 146	DE VERADEMING (PARK)		466.000	454.000	12.000-	ja	*	475.000	21.000
E - 172	VERADEMING BODEM ENECO		14.000-	13.000-	1.000			14.000-	1.000-
E - 173	VERADEMING BODEM VROM		46.000-	45.000-	1.000			43.000-	2.000
E - 198	KOPPEN BEEKLAAN	1	1.258.000	1.376.000	118.000		*		
E - 250	KAREL ROOSSTRAAT, DE WASSERIJ	1	146.000-	174.000-	28.000-				
ES- 101	AMBACHTSGAARDE WINKELCENTRUM		297.000	362.000	65.000			366.000	4.000
ES- 102	HERTENRADE SCHOOL-/KINDERTUINS	1	1.290.000	1.285.000	5.000-				
ES- 103	UITHOFSLAAN		8.677.000-	10.789.000-	2.112.000-	ja	*	11.160.000-	371.000-
ES- 108	LOEVESTEIJNLN/ZWEMBAD MORGENST	1	1.755.000	1.925.000	170.000				
ES- 115	LEYWEG MTS-LOCATIE		6.049.000-	6.236.000-	187.000-	ja	*	6.511.000-	275.000-
ES- 119	MORGENSTOND MIDDEN		149.000	42.000	107.000-	ja	*	38.000	4.000-
ES- 120	AMBACHTSGAARDE KORTE BLOK		401.000-	291.000-	110.000-	ja	*	282.000-	9.000
ES- 121	GAARDEN NOORDOOST SCHOLENVELD		235.000	329.000	94.000			299.000	30.000-
ES- 123	NAARDERSTRAAT READY LOKATIE		4.427.000-	4.392.000-	35.000	ja	*	4.553.000-	161.000-
ES- 125	DE STEDE WINKELCENTRUM		2.825.000-	2.784.000-	41.000-	ja	*	2.893.000-	109.000-
ES- 128	DRENTSE HOEK (OCW-CLUSTER)		625.000-	629.000-	4.000-			652.000-	23.000-
ES- 129	SERVICEZONE LEYWEG EUROCINEMA		267.000-	547.000-	280.000-		*	567.000-	20.000-
ES- 130	BERESTEINLAAN 625	1	1.115.000	1.213.000	98.000				
ES- 131	MEPPELRADE 55	1	86.000-	98.000-	12.000-				
F - 87	MEEUWENHOF F2		236.000-	347.000-	111.000-		*	359.000-	12.000-
F - 88	WIERINGSE/MARKENSE L DUINSTRF3	1	1.474.000-	1.416.000-	58.000				
F - 90	WIERINGSE/MARKENSE R DUINSTRF4	1	1.248.000-	1.249.000-	1.000-				
F - 93	PLUVIERHOF F6		1.015.000-	1.117.000-	102.000-	ja	*	1.151.000-	34.000-
G - 97	POELDIJKSESTRAAT NWB		18.000-	99.000-	81.000-			95.000-	4.000
HA- 37	BEATRIXKWARTIER (OPENB.RUIMTE)		321.000-	410.000-	89.000-	ja	*	449.000-	39.000-
HA- 53	KONINGIN SOPHIEPARK EN OMGEV.	1	530.000-	467.000-	63.000				
HA- 56	GROTIUSPLAATS		1.198.000-	2.102.000-	904.000-	ja	*	2.176.000-	74.000-
HA- 62	GROTIUSPLAATS (RES BIJ HA-56)		762.000-	762.000-	-			793.000-	31.000-
HA- 76	SCHENKKADE 50	1	2.124.000	2.490.000	366.000		*		
HA- 78	THEO MANN BOUWMEESTERLAAN		74.000	272.000	198.000			273.000	1.000
HA- 79	NATIONAAL AUTOMOBIEL MUSEUM	1	34.000	22.000	12.000-				
HA- 86	BEATRIXKWARTIER	1	2.328.000	2.417.000	89.000				
I - 97	STATIONSWEG/ORANJELAAN 1E FASE	1	619.000-	249.000-	370.000		*		

Project-nummer	Projectnaam	Opmerkingen	stand Concernbericht 2010 of laatst vastgestelde stand (afgerond)	stand Jaarrekening 31-12-2010	Verschil t.o.v. CB 2010	Top 40	Verklaren top 40 saldo >250.000 omzet > 250.000	Stand 1-1-2011 Incl. autonome mutaties	Autonoom verschil
			1	2	(2-1)			3	(3-2)
I - 113	STATIONSWEG/ORANJELAAN 2E FASE	1	99.000-	410.000	509.000		*		
I - 117	STATIONSWEG 67 T/M 75		68.000-	107.000-	39.000-			117.000-	10.000-
I - 148	HET OUDE CENTRUM HORECA BESTPL		727.000-	749.000-	22.000-			780.000-	31.000-
K - 51	VILJOEN-/PIETERBURGSTR 1E NWB		969.000-	979.000-	10.000-			1.010.000-	31.000-
K - 252	TRANSSVAAL FASE 1	1	863.000-	633.000-	230.000				
K - 253	TRANSSVAAL FASE 2 EN 3		6.582.000-	5.680.000-	902.000	ja	*	5.813.000-	133.000-
K - 256	UITENHAGESTR. BEDRIJFSTERREIN		5.080.000-	4.960.000-	120.000	ja	*	5.143.000-	183.000-
LA - 9	LAAKHAVEN CENTRAAL		11.211.000-	11.127.000-	84.000	ja	*	11.569.000-	442.000-
LA - 17	BINCKHORST NOORD-WEST	13	6.521.000-	8.912.000-	2.391.000-	ja	*	9.261.000-	349.000-
LA - 19	LAAKHAVENHOLLANDS SPOOR		34.130.000-	35.101.000-	971.000-	ja	*	36.508.000-	1.407.000-
LA - 38	LAAKHAVEN WEST		25.601.000-	25.769.000-	168.000-	ja	*	26.575.000-	806.000-
LA - 39	LAAKHAVEN PETROLEUMHAVEN		7.184.000-	11.534.000-	4.350.000-	ja	*	11.970.000-	436.000-
LA - 41	NEHERKADE/GEMAALSTRAAT		679.000-	670.000-	9.000			700.000-	30.000-
LA - 49	BINCKHORST, HOTSPOT VROM		99.000	139.000	40.000	ja	*	148.000	9.000
LA - 50	BINCKHORST, BODEM ENECO LA 17		41.000-	40.000-	1.000			41.000-	1.000-
LA - 51	BINCKHORST BODEM VROM LA 17		208.000-	206.000-	2.000			211.000-	5.000-
LA - 60	BEETSSTRAAT 200		1.964.000-	2.274.000-	310.000-	ja	*	2.369.000-	95.000-
LA - 63	KETELSTRAAT 21-23		31.000-	114.000-	83.000-			117.000-	3.000-
LO - 52	WIJNDAELERPLANTS/LVM1762-1779	10	225.000	222.000	3.000-	ja	*	153.000	69.000-
LO - 56	NIEUWE ROZENBURGSTRAAT 8 EN 10		150.000	4.000	146.000-			8.000	4.000
LO - 57	OCKENBURG LANDGOED (JEUGDHERB.)		1.172.000-	1.512.000-	340.000-	ja	*	1.572.000-	60.000-
LO - 62	MADESTEIN	1	27.999.000	11.952.000	16.047.000-		*		
LO - 65	GROEN V.PRINSTERERL.MONDRIAAN		163.000	277.000	114.000			290.000	13.000
LO - 69	WIJNDAELERWEG SPORTPARK (THIS)	1	225.000	1.395.000	1.170.000		*		
LO - 71	WINKELCENTRUM LOOSDUINEN		1.950.000-	1.964.000-	14.000-			2.038.000-	74.000-
LO - 72	ESCAMPLAAN FASE 2		166.000-	216.000-	50.000-	ja	*	245.000-	29.000-
M - 46	SPOORWIJK FASE 1, 2 EN 3		95.000	86.000	9.000-			140.000	54.000
N - 28	HOUTZAGERSSNG/REMBRANDT/POTTER	1	54.000	583.000	529.000		*		
N - 79	HOEFKADE KOPPEN FASE I EN II	1	357.000	703.000	346.000		*		
P - 184	HOBBERMASTRAAT FASE 5	1	145.000-	100.000	245.000				
SC - 43	LAAN VAN MEERDERVOORT 211		499.000-	450.000-	49.000			467.000-	17.000-
SC - 49	DR.LELYKADE PAV.+HOR		803.000-	897.000-	94.000-	ja	*	910.000-	13.000-
SC - 50	LANDHOOFD C, BEDRIJFSLOCATIES		1.356.000-	1.347.000-	9.000			1.370.000-	23.000-
SC - 68	DOORNSTRAAT 9-25 (ACHTERZIJDE)	1	26.000	31.000	5.000				
SC - 83	HELLINGWEG 127 E.O.		562.000-	570.000-	8.000-			585.000-	15.000-
SC - 85	KORENDIJKSTRAAT	1+10	135.000-	129.000-	6.000				
SC - 87	GEVERS DEYNOOTWEG 59 (HELENA)	10	957.000-	1.004.000-	47.000-			1.042.000-	38.000-
SC - 91	CHURCHILLPLEIN, WORLD FORUM		3.100.000-	3.206.000-	106.000-	ja	*	3.342.000-	136.000-
SC - 93	DR.DE VISSERPLEIN 103 (SCHOOL)		188.000-	246.000-	58.000-			254.000-	8.000-
SC - 94	KWALITEITSIMPULS OR THWF		-	-	-	ja	*	7.000-	7.000-
SC - 95	NIEUWE KERK		9.000-	4.000-	5.000			43.000-	39.000-
SE - 21	DE VERADEMING/MACKAYSTRAAT	1	107.000	276.000	169.000				
SE - 22	DE VERADEMING BEDRIJFSKW GIT		1.239.000-	1.575.000-	336.000-	ja	*	1.624.000-	49.000-
SE - 24	HOUTRUSTWEG/HOUTRUSTHALLEN		1.348.000-	1.309.000-	39.000	ja	*	1.360.000-	51.000-
SE - 28	MIENT 351 VORMIDABEL		262.000	544.000	282.000	ja	*	566.000	22.000
X - 800	NAZORG BODEM AFSLUITEN PLANNEN		199.000-	204.000-	5.000-			212.000-	8.000-
X - 997	UITGIFTEN AFGESL.PLANNEN 2004	2	408.000	407.000	1.000-				

Projectnummer	Projectnaam	Opmerkingen	stand Concernbericht 2010 of laatst vastgestelde stand (afgerond)	stand Jaarrekening 31-12-2010	Verschil t.o.v. CB 2010	Top 40	Verklaren top 40 saldo >250.000 omzet > 250.000	Stand 1-1-2011 Incl. autonome mutaties	Autonoom verschil
			1	2	(2-1)			3	(3-2)
X - 998	UITGIFTEN AFGESL. PLANNEN 2005	2	1.206.000	1.206.000	-				
X -2003	AFSLUITEN PLANNEN 2003	2	116.000-	116.000-	-				
X -2004	AFSLUITEN PLANNEN 2004		876.000	868.000	8.000-			901.000	33.000
X -2005	AFSLUITEN PLANNEN 2005		347.000-	348.000-	1.000-			367.000-	19.000-
X -2006	AFSLUITEN PLANNEN 2006	3	406.000-	357.000-	49.000			159.000-	198.000
ZZ- 20	FOREPARK		6.750.000	4.951.000	1.799.000-	ja	*	4.932.000	19.000-
ZZ- 25	WESTLANDSE ZOOM		553.000	638.000	85.000	ja	*	515.000	123.000-
ZZ- 26-31	A 12 ZONE TOTAAL		6.780.000-	13.805.000-	7.025.000-	ja	*	14.768.000-	963.000-
ZZ- 33	AMERIKAANSE AMBASSADE		648.000-	639.000-	9.000			809.000-	170.000-
ZZ- 34	YPENBURG	10	64.000-	42.000	106.000	ja	*	53.000	11.000
ZZ- 800	BODEM AFGESLOTEN PLANNEN		31.000-	482.000-	451.000-		*	492.000-	10.000-
ZZ- 901	AFSL.PLANNEN CE-01/LA-23		390.000-	385.000-	5.000			383.000-	2.000
ZZ- 998	UITGIFTEN AFGESL. PLANNEN 2005	2	1.171.000-	1.171.000-	-				
ZZ-2003	AFSLUITEN PLANNEN 2003	2	330.000	354.000	24.000				
ZZ-2004	AFSLUITEN PLANNEN 2004		1.774.000	1.743.000	31.000-			1.817.000	74.000
ZZ-2005	AFSLUITEN PLANNEN 2005		2.146.000-	2.149.000-	3.000-			2.186.000-	37.000-
ZZ-2006	AFSLUITEN PLANNEN 2006	4	110.000-	79.000-	31.000		*	76.000-	3.000
ZZ-2007	AFSLUITEN PLANNEN 2007	5	21.000	227.000	206.000			194.000	33.000-
ZZ-2008	AFSLUITEN PLANNEN 2008	6	7.000	14.000-	21.000-			10.000-	4.000
ZZ-2009	AFSLUITEN PLANNEN 2009	7	9.000-	25.000-	16.000-		*	15.000	40.000
Afgesloten plannen 2010									
ZZ-2010	AFSLUITEN PLANNEN 2010	8						9.000	9.000
Operationeel in 2010									
HA- 83	GEBIEDSONTWIKKELING ISABELLALAND	9	286.000	312.000	26.000	ja	*	327.000	15.000
TOTAAL			130.406.000-	165.917.000-	35.511.000-			195.676.000-	7.781.000-
	totaal stand genoemd bij marap		-126.833.000						
	VNP genoemd bij marap		-187.479.000						
	Voorziening Negatieve Plannen		187.946.000-	208.852.000-	20.906.000-			209.461.000-	¹²
	positieve projecten		57.539.000	42.935.000	14.604.000-			13.785.000	

Opmerkingen

- Deze projecten zijn afgesloten bij de Jaarrekening 2010 per 31-12-2010. Hiervan is dus geen stand meer per 1-1-2011.
- Deze restplannen (.99 plannen) zijn afgesloten bij de Jaarrekening 2010 per 31-12-2010. Hiervan is dus geen stand meer per 1-1-2011.
- X-2006 Afsluiten plannen 2006 bestaat uit de voormalige SV-plannen: D-3.99, E-338.99, L-100.99, N-112.99 en R-149.99
- ZZ-2006 Afsluiten plannen 2006 bestaat uit de voormalige RGB-plannen: CE-88.99, ES-105.99, ES-98.99, HA-47.99, HA-65.99 en HA-75.99
- ZZ-2007 Afsluiten plannen 2007 bestaat uit de plannen CE-84.99, SC-92.99, SC-88.99 en LO-61.99
- ZZ-2008 Afsluiten plannen 2008 bestaat uit de plannen: D-101.99, ES-132.99, I-98.99, en LO-46.99
- ZZ-2009 Afsluiten plannen 2009 bestaat uit de plannen: CE-36.99, E-299.99, ES-96.99, I-57.99, LO-55.99, P-50.99, SC-51.99 en SC-78.99.
- ZZ-2010 Afsluiten plannen 2010 bestaat uit de plannen CE-101.99, CE-106.99, CE-95.99, CE-98.99, E-198.99, ES-102.99, ES-108.99, ES-130.99, ES-131.99, F-88.99, F-90.99, HA-53.99, HA-76.99, HA-79.99, HA-86.99, I-113.99, I-97.99, K-252.99, LO-62.99, LO-69.99, N-28.99, N-79.99, P-184.99, SC-68.99, SC-85.99, SE-21.99
- HA-83 is na de Marap 2010 operationeel geworden
- LO-52, SC-85, SC-87 en ZZ-34 zijn na de Marap herzien
- (2-1) tenzij grondexploitatie is vastgesteld na Marap 2010 (ivm herziening of operationeel in 2010)
- De Voorziening Negatieve Plannen is in werkelijkheid € 10,5 mln lager (namelijk € 198.982.000) in verband met diverse correcties, met de Marap 2011 zullen deze correcties in de plannen verwerkt worden
- Bij het IpSO 2011 is besloten om LA-17 Binckhorst Noord-West af te sluiten. De afsluiting is nog niet administratief verwerkt in het project, maar het saldo is al wel verrekend met de Voorziening Negatieve Plannen

Bijlage 5 Subsidies

Bestuursdienst	Uitkomst 2010
STICHTING PARNASSIA BAVO GROEP	2.550
STICHTING STADSOMROEP DEN HAAG	888
OVERIG WIJK- EN BUURTINSTELLINGEN	630
OVERIG MEDIA BELEID	350
SLACHTOFFERHULP HAAGLANDEN	254
STICHTING HAAGSE ACADEMISCHE COALITIE	250
POLITIE HAAGLANDEN	200
STICHTING BOOG	159
STICHTING STEUNPUNT SABR	150
RECLASSERING NEDERLAND, REGIO DEN HAAG	137
STICHTING MOOI	136
WILLIAM SCHRIKKER STICHTING	135
HALT HAAGLANDEN	125
STICHTING MORGENSTOND	125
STIOM	123
STICHTING TRIX	122
VESTIA DEN HAAG ZUID-WEST	100
CENTRUM 16/22	94
BUREAU SAMEN	93
BEWONERSPLATFORM BOUWLUST	90
OVERIG VEILIGHEID	125
NEXT PROJECTEN	70
STICHTING INVULLING STEDENBAND DEN HAAG-JUIGALPA	69
GEZIN IN BALANS/ HUMANITAS	67
STICHTING HAAGSE HOPJES TRANSVAAL	64
STICHTING ZEBRA	59
OVERIG INTERNATIONALE ZAKEN	58
CLUBHUIS DE MUSSEN	58
STICHTING BUREAU MHR	53
STICHTING AIGHT	52
STICHTING JAARPRIJZEN VOOR DE JOURNALISTIEK	45
IN BALANS "LEEFBAARHEID & PARTICIPATIE"	44
LEGER DES HEILS	42
STICHTING YOUTH FOR CHRIST NEDERLAND	40
STICHTING PROJONG	40
BEWONERSORGANISATIE TRANSVAAL ZUID	39
STICHTING SCHILDERSWIJK CULTUURRIJK	38
STICHTING MOOI	38
STICHTING INDIAN CULTURE SOCIETY	35
DE BONTE VLINDER	35
WIJKBEHEER SCHILDERSWIJK STICHTING	31
STICHTING IDENTITY NEXT ASSOCIATION	30
CINEAC LAAK	30
NATIONAAL RAPPORTEUR MENSENHANDEL	30
STICHTING VOOR STAD EN KERK	29
STICHTING STEDENBAND DEN HAAG-WARSCHAU	27
STICHTING INTERNATIONAL COMMUNITY	25
DEN HAAG CENTRAAL B.V.	25
DE VOLHARDING	25
STICHTING FEDERATIE EEKTA	25
ISLAMITISCHE STICHTING NEDERLAND AHI EVRAN	25
STICHTING WIJKBERAAD VREDERUST	25
Totaal Bestuursdienst	8.109

Stadsbeheer	Uitkomst 2010
STICHTING TAXIBELANG HAAGLANDEN	60
STICHTING BUURTBEHEER EN ONTWIKKELINGSMIJ	410
STICHTING INVESTERINGS & ONTWIKKELINGSMIJ LAAK	793
STICHTING BOBOR ZUIDWEST	624
STICHTING BUURTBEHEERMAATSCHAPPIJ SCHEVENINGEN	529
STICHTING WIJKBEHEER SCHILDERSWIJK	949
STICHTING HAAGS WERKBEDRIJF	4.126
FUWELL ENERGY GROUP (VULPUNTEN AARDGAS)	200
CNG NET (VULPUNTEN AARDGAS)	140
HAAGS MILIEUCENTRUM	273
STICHTING DIERENAMBULANCE DEN HAAG	138
STICHTING HAAGS DIERENASIEL	395
STICHTING PARKEER VERWIJS SYSTEEM (PVS) BINNENSTAD DEN NUT & GENOEGEN	500
FLORENCE NIGHTINGALE	114
STIMULERINGSMAATREGEL VOLKSTUINEN (AVVN)	21
OVERIGE M.B.T. KLIMAATPROJECTEN IN DE STAD	298
OVERIGE M.B.T. HULP AAN DIEREN	55
OVERIGE SUBSIDIES	25
Totaal	9.764

Raadsorganisatie	Uitkomst 2010
HAAGSE CDA FRACTIE (GEHEEL 2010)	119
FRACTIEONDERSTEUNING CHRISTEN UNIE/SGP (TOT 11 MAART	16
STICHTING ONDERSTEUNING FRACTIE ISLAM DEMOCRATEN (TOT	16
STICHTING FRACTIE ONDERSTEUNING PARTIJ VD EENHEID (VANAF	68
STICHTING ONDERSTEUNING FRACTIE ID (VANAF 11 MAART 2010)	68
HAAGS STEUNPUNT GEMEENTERAADSFRACHTIE PVDA (GEHEEL	229
STICHTING ONDERSTEUNING SP FRACTIE DEN HAAG (GEHEEL 2010)	105
STICHTING ONDERSTEUNING GEM. FRACTIE DEMOCRATEN '66	146
STICHTING GROENMARKT LIBERAAL (FRACHTIE VVD) (GEHEEL 2010)	180
STICHTING ONDERSTEUNING FRACTIE GROEN LINKS (GEHEEL 2010)	113
STICHTING ONDERSTEUNING FRACTIE HAAGSE STADSPARTIJ	96
STICHTING ONDERSTEUNING FRACTIE LIJST PIM FORTUYN (LIJST VD VELDEN) (TOT 11 MAART 2010)	16
STICHTING ONDERSTEUNING FRACTIE PPS (TOT 11 MAART 2010)	16
STICHTING ONDERSTEUNING FRACTIE NIEUWE POLITIEKE PARTIJ SCHEVENINGEN (VANAF 11 MAART 2010)	68
STICHTING ONDERSTEUNING FRACTIE SOLIDAIR NEDERLAND (TOT	16
STICHTING ONDERSTEUNING GEMEENTEFRACTIE PVV (VANAF 11	150
STICHTING FRACTIE PVVD DEN HAAG (VANAF 11 MAART 2010)	68
Totaal	1.490

Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten	Uitkomst 2010
DE HAAGSE SCHOLEN BO	196
E-TEAM	250
HOF PROMOTIE HAAGS VRIJWILLIGERSWERK	241
HTM (65+)	1.007
MONDRIAAN ONDERWIJSGROEP (NIVEAUVERHOGING)	100
SSSF HAAGS NOODFONDS VLUCHTELINGEN	141
STICHTING CHR. ONDERWIJS HAAGLANDEN	108
STICHTING DE HAAGSE SCHOLEN DEN HAAG	188
STICHTING LEERGELD DEN HAAG	986
STICHTING LUNA	133
STICHTING SAMENWERKENDE SOCIALE FONDSEN (SSSF)	750
STICHTING SCHOLENGROEP DEN HAAG ZUIDWEST	58
STICHTING STEK	56
STICHTING VO HAAGLANDEN	241
VLUCHTELINGEN WERK DEN HAAG (PERSPECTIEF)	123
VLUCHTELINGENWERK DEN HAAG	476
VLUCHTELINGENWERK ZUIVLEUGEL (PERSPECTIEF LEEFGELD)	140
WEGGEEFWINKEL	61
DIVERSE INBURGERINGSGERELATEERDE SUBSIDIES	114
DIVERSE SUBSIDIES ARMOEDE BELEID	91
AANBOUW RIJNMOND BV	56
ALEXANDER CALDER REÏNTEGRATIE	864
B. KADHEM INZ. TAXIBEDRIJF AL-GADIR VOF	51
BIESIEKLETTE DEN HAAG BV	1.498
BOODSCHAPPEN BEGELEIDINGSDIENST	670
H+B OFFICE SOLUTIONS BV	53
H+B THUISZORG BV	114
HAAGS WERKBEDIJF	7.330
KRINGLOOP DEN HAAG	416
PARNASSIA BAVO GROEP	57
RESPECT ZORGGROEP SCHEVENINGEN	82
SCHROEDER V.D. KOLK	7.611
SERVICE CENTRUM HAAGS BUURTBEHEER	1.228
STICHTING BBOZ	419
STICHTING IO LAAK	1.189
STICHTING CHRISTELIJK ONDERWIJS HAAGLANDEN	128
STICHTING DE HAAGSE SCHOLEN	316
STICHTING HINDOE ONDERWIJS	68
STICHTING LUCAS ONDERWIJS	219
STICHTING MOOI	85
STICHTING TRAVAIL	126
STICHTING VOOR WELZIJN	51
STICHTING WERKBIJ	29.568
UITZENDBUREAU FLEXIBEL BV	70
WIJKBEHEER SCHILDERSWIJK	1.410
WOON ZORGCENTRA HAAGLANDEN	55
DIVERSE WERKGELEGENHEID	3.100
Totaal	62.294

Stedelijke Ontwikkeling	Uitkomst 2010
AMPYX POWER	85
ARCADE MENSEN EN WONEN	270
BUURTSCHAP CENTRUM	83
CERES PROJECTEN	1.227
DB AKTIVITEITEN	65
DE HAAGSE HOGESCHOOL	567
DEN HAAG MARKETING	7.216
DR ANTON PHILIPSAAL	135
DUCOS PRODUCTIONS	391
ERA BOUW B.V.	745
EUROPEES CENTRUM VOOR CONFLICTPREVENTIE STICHTING	529
EYKENBURG VASTGOED B.V.	648
HAAGWONEN KRISTAL B.V.	243
HAGUE INSTITUTE FOR THE INTERNATIONALISATION OF LAW	1.096
HET NEDERLANDSE RODE KRUIS	2.000
HOTELSCHOOL DEN HAAG	100
IB CONSULTANCY	545
INT. TENNISKAMPIOENSCHAPPEN SCHEVENINGEN	100
KAMER VAN KOOPHANDEL	314
KANTERS BOUW EN VASTGOED B.V.	53
KAVEL PROJECTONTWIKKELLING HAAGLANDEN.BV	511
KNVB BEACH SOCCER B.V.	77
LA GALLERIA	65
LIFE EXHIBITIONS APS	294
MEEUS VASTGOEDMANAGEMENT	150
NEDERLANDSE VOLLEYBAL BOND	113
ONTWIKKELINGSCOMBINATIE WATERINGSE VELD C.V.	859
OVERIG CITYMARKETING	717
OVERIG ECONOMIE	315
OVERIG MILIEU	35
OVERIG MONUMENTENZORG	256
OVERIG VERKEER	26
OVERIG WONEN	32
PARTICULIEREN	9.138
PASAR MALAM BESAR B.V.	56
PRONK & VAN OOSTERHOUT	78
ROAD CONSULTANTS BV	990
SCHOLENGROEP DEN HAAG ZUID-WEST	450
STAEDION HOOFDKANTOOR	7.108
STARTERSPANDEN DEN HAAG B.V.	270
STEEDS v/h TRESFA CONSULT B.V.	98
STICHTING BEHOUD PANORAMA MESDAG	563
STICHTING CITY MONDIAL	269

Stedelijke Ontwikkeling	Uitkomst 2010
STICHTING CONCOURS HIPPIQUE DEN HAAG	90
STICHTING DIEMENSIE	212
STICHTING EVENEMENTEN GROTE MARKT	144
STICHTING FESTIVAL CLASSIQUE	630
STICHTING HAAGSE KONINGINNENACH	301
STICHTING HUMANITY HOUSE	600
STICHTING IKW	250
STICHTING KONINKLIJK KABINET VAN SCHILDERIJEN	90
STICHTING MICROKREDIET NEDERLAND	1.800
STICHTING NORTH SEA REGATTA	153
STICHTING OTHER WORLD PRODUCTIONS (CROSSING BORDER)	90
STICHTING PRINSES BEATRIX FONDS	90
STICHTING PROMOTIE WONEN DEN HAAG	97
STICHTING ROZE STAD DEN HAAG	162
STICHTING SCHEVENINGEN BAD	124
STICHTING STADSTUIN EMMA'S HOF	360
STICHTING THE GENERATOR	154
STICHTING TONG TONG	60
STICHTING VLAGGETJESDAG SCHEVENINGEN	91
STICHTING WALK THE LINE	170
STICHTING WORLD FORESIGHT FORUM	350
STROOM HAAGS CENTRUM VOOR BEELDENDE KUNST	117
THE HAGUE JAZZ	68
TRIGION BEVEILIGING B.V.	366
UNIVERSITEIT LEIDEN	63
VERGEER REEUWIJK B.V.	233
VESTIA GROEP DEN HAAG	1.903
VESTIA GROEP ROTTERDAM	413
WIJKONTWIKKELINGS MIJ STATIONSBUURT-OUDE CENTRUM DEN HAAG C.V. (WOM)	4.877
WONINGSTICHTING HAAG WONEN	2.523
WORLD LEGAL FORUM	255
ZANDACADEMIE	54
Totaal	55.772

Onderwijs Cultuur en Welzijn	Uitkomst 2010
ALOYSIUSSTICHTING	144
ATRIUM DEN HAAG STICHTING	168
BEWONERS ORGANISATIE LAAKHAVENS	51
BEWONERS ORGANISATIE SPOORWIJK	58
BEWONERSORG. RIVIERENBUURT SPUIKW.	51
BEWONERSORGANISATIE DE GROENE ELAND	109
BEWONERSORGANISATIE REGENTES-VALKENBOS	233
BEWONERSPLATFORM WATERINGSE VELD	70
BOODSCHAPPENBEGELEIDINGSDIENST	340
BUREAU DISCRIMINATIEZAKEN	616
BUREAUS JEUGDZORG HAAGLANDEN/ZUID-HOLLAND STICHTING	5.181
COC HAAGLANDEN NEDERLANDSE VERENIGING TOT INTEGRATIE VAN HOMOSEKSUALITEIT	257
DE HAAGSE HOGESCHOOL (STG. HBO HAAGLANDEN & DE HAAGSE KOEPEL	79
DIENST OCW - SECTOR SPORT	193
DIENST OCW - SECTOR VASTGOED	1.262
DIENST OCW - SECTOR VOLKSGEZONDHEID & ZORG	638
DOEN EVENEMENTEN B.V.	3.799
DR ANTON PHILIPSAAL LUCENT DANSTHEATER (STICHTING EXPLOITATIE MUZIEKCENTRUM)	150
FLORENCE (ZORGGROEP HORST EN VLIETSTREEK)	1.211
GDH-BSD	104
GDH-DOB	510
GDH-HGR	525
GDH-SZW	597
GEMEENTE DELFT	160
GEMEENTE LEIDSCHENDAM - VOORBURG	613
GEMEENTE PIJNACKER-NOOTDORP	106
GEMEENTE RIJSWIJK	58
GEMEENTE WESTLAND	57
GEMEENTE ZOETERMEER	94
GOODWILLWERK LEGER DES HEILS REGIO DEN HAAG	803
HAAGS MUSEUM PLATFORM	6.233
HAAGSE KUNSTSTICHTING HET NATIONALE TONEEL	100
HAAGSE WIJK- EN WOONZORG	3.434
HAGUE INSTITUTE FOR THE INTERNATIONALISATION OF LAW	274
HEDEN (ARTOTEEK) DEN HAAG	125
HEILPEDAGOGISCHE SAMENWERKINGSSCHOOL "J.C. PLEYSIER"	349
HET BESTUUR VAN HAAGSE NUTSSCHOLEN	96
HUMANITAS HAAGLAND	109
IMPEGNO B.V.	263
ISLAMITISCHE STICHTING NEDERLAND YUNUS EMRE	108
JAN CAMPERTSTICHTING	146
JOHAN WAGENAAR STICHTING	68
JONG FLORENCE ZORGGROEP	208
KESSLER STICHTING	100
KINDEROPVANG DAK STICHTING	7.767
KOERDISCHE ARBEIDERS VERENIGING	402
KORZO THEATER STICHTING	60
LEGER DES HEILS RECLASSERING EN DAGTRAININGSCENTRUM	1.415
LEREN DOEN	160
	56

Onderwijs Cultuur en Welzijn	Uitkomst 2010
MOOI ESCAMP	12.778
MOOI LAAK	6.485
MUSEUM BEELDEN AAN ZEE	170
NEDERLANDS DANS THEATER	2.155
R.G. RUIJS STICHTING	205
RECLASSERING NEDERLAND, REGIO DEN HAAG	252
RKSV GRAAF WILLEM II VAC	100
S&O STICHTING VOOR OPVOEDINGSONDERSTEUNING (JIP, JSO)	661
SCHOLENGROEP ZUID-WEST (TERRA-COLLEGE)	355
SOMETZ SPECIAAL ONDERWIJS MET ZORG	66
SPD ZUID-HOLLAND NOORD	124
SPORTVERENIGING LAAK NOORD	95
STEDELIJKE OUDEREN COMMISSIE - SOC	75
STG ED, BER- EN CONTRACTONDW VOOR DE REGIO HAAGL E.O. "DE MONDRIAAN ONDERWGR"	9.247
STICHTING DE GRAFISCHE WERKPLAATS	79
STICHTING VOOR STAD EN KERK	419
STICHTING <TAG>	137
STICHTING ACKU	116
STICHTING AIGHT	87
STICHTING ALBA THEATERHUIS	345
STICHTING BALLEET VAN LETH	58
STICHTING BAZART	133
STICHTING BELANGENBEHARTIGING VERSTANDELIJK	50
GEHANDICAPTEN HAAGLANDEN (STICHTING PLATFORM VG HAAGLANDEN)	
STICHTING BEWONERSONDERSTEUNING (BOOG)	2.547
STICHTING BEWONERSORGANISATIE LAAKKWARTIER NOORD	57
STICHTING BEWONERSORGANISATIE RUSTENBURG-OOSTBROEK	111
STICHTING BEWONERSORGANISATIE SCHILDERSWIJK DE PARAPLU	359
STICHTING BEWONERSORGANISATIE TRANSVAAL	96
STICHTING BEWONERSORGANISATIE TRANSVAAL-ZUID	121
STICHTING BOEKIDS	80
STICHTING BORDERKITCHEN	185
STICHTING BREDIUS GENOOTSCHAP	96
STICHTING BRIDGE OF CULTURE	79
STICHTING BRIZA	201
STICHTING BUDDY NETWERK	528
STICHTING BUREAU HALT HAAGLANDEN	313
STICHTING BUURTBEHEER EN -ONTWIKKELING	209
ZEEHELLENKWARTIER (BBOZ)	
STICHTING BUURTOVERLEG HET OUDE CENTRUM	54
STICHTING CARDIA	96
STICHTING CENTRAAL INFORMATIE PUNT OUDEREN (CIPO)	575
STICHTING CENTRALE VOOR KINDEROPVANG TRIODUS	373
STICHTING CENTRUM 16/22	1.293
STICHTING CHRISTELIJK ONDERWIJS HAAGLANDEN (SCOH)	2.816
STICHTING COS ZUID-HOLLAND	95
STICHTING CULTURALIS	3.424
STICHTING CULTUREEL CENTRUM 'T PAARD	1.402
STICHTING CULTUURANKER ESCAMP	1.783
STICHTING CULTUURLAB	288
STICHTING DALMAR	79
STICHTING DE WINTERNACHTEN	210
STICHTING DE BETOVERING	81
STICHTING DE CHINESE BRUG	117

Onderwijs Cultuur en Welzijn	Uitkomst 2010
STICHTING DE DUTCH DON'T DANCE DIVISION	208
STICHTING DE HAAGSE SCHOLEN, VOOR PRIMAIR EN SPECIAAL OPENBAAR ONDERWIJS	7.596
STICHTING DE JUTTERS CENTRUM VOOR JEUGD-GGZ	824
STICHTING DE KONINKLIJKE SCHOUWBURG	3.115
STICHTING DEN HAAG & MIDDEN-EUROPA	52
STICHTING DEN HAAG 2018	65
STICHTING DEN HAAG SCULPTUUR (BEELDEN VOORHOUT)	294
STICHTING DIALOOG HAAGLANDEN	67
STICHTING DR. SCHROEDER VAN DER KOLK	1.355
STICHTING D'ROEM	60
STICHTING DRUGPUNT DEN HAAG	239
STICHTING DUWO	275
STICHTING ESCHER COLLECTIE	485
STICHTING EXODUS DEN HAAG	107
STICHTING EXPERTISECENTRUM ETV.NL	93
STICHTING FEDERATIE EEKTA	751
STICHTING FILMHUIS DEN HAAG	862
STICHTING GASTPROGRAMMERING	1.114
STICHTING GEMEENTEMUSEUM DEN HAAG	9.811
STICHTING GEREFORMEERD JEUGDVERBAND SCHEVENINGEN	324
KOMMUNIKA	
STICHTING GLASLOKAAL	300
STICHTING HAAGS HISTORISCH MUSEUM	1.594
STICHTING HAAGS KINDERATELIER	288
STICHTING HAAGS PLATFORM CLIENTENORGANISATIE IN DE GGZ	297
STICHTING HAAGS POP CENTRUM (HPC)	660
STICHTING HAAGSE HOPJES TRANSVAAL	79
STICHTING HCO; 2554EM 146	5.497
STICHTING HET KLOKHUIS	62
STICHTING HET NIEUWE ZUIDERPARKTHEATER	143
STICHTING HINDOE ONDERWIJS	269
STICHTING HOF PROMOTIE HAAGS VRIJWILLIGERSWERK	2.126
STICHTING HOLI SAMEN	60
STICHTING HOLLAND DANCE FESTIVAL	523
STICHTING HULPVERLENING OPVANG PROSTITUEES (SHOP)	1.608
STICHTING IEDUL FITR	60
STICHTING IMPORTANTE	494
STICHTING INLOOPHUIS HAAGLANDEN	63
STICHTING INSTELLING VOOR MAATSCHAPPELIJKE OPVANG EN RESOCIALISATIE (LIMOR)	1.630
STICHTING INTERZUILAIR SAMENWERKINGSVERBAND WSNS LEIDSCHENV.-YPENB. 3505	200
STICHTING INVESTERINGS- & ONTWIKKELINGSMAATSCHAPPIJ LAAK	224
STICHTING ISLAMITISCHE BASISCHOLEN IQRA	51
STICHTING JEUGD VAKANTIE ACTIVITEITEN	131
STICHTING JEUGDFORMAAT	651
STICHTING JEUGDWERK 'S-GRAVENHAGE OOST	1.886
STICHTING JONG FLORENCE (VOORHEEN STICHTING OPGROEIENDE KINDEREN (STOK))	9.363
STICHTING JONGEREN4YOU(TH)	67
STICHTING JOODS MAATSCHAPPELIJK WERK (JMW)	87
STICHTING KATHOLIEK ONDERWIJS "DE ZWERM"	2.014
STICHTING KINDEROPVANG 2SAMEN	396

Onderwijs Cultuur en Welzijn	Uitkomst 2010
STICHTING KINDERTHEATER VAN ALLES WAT/RABARBER	538
STICHTING KOMP U TER HULP	94
STICHTING KOMPASSIE	225
STICHTING KOORENHUIS, CENTRUM VOOR KUNST EN CULTUUR	7.583
STICHTING KOSMOPOLIS DEN HAAG	280
STICHTING KUNSTKRING DILIGENTIA PEPIJN	772
STICHTING LITERAIR THEATER BRANOUL	70
STICHTING LUCAS ONDERWIJS	4.304
STICHTING LUNA	294
STICHTING MANTELZORG DEN HAAG	859
STICHTING MARA (Hiervoor KASO)	111
STICHTING MEE ZUID-HOLLAND NOORD	80
STICHTING MENS EN TUIN	97
STICHTING MONUMENT "PULCHRI STUDIO"	73
STICHTING MOVIES THAT MATTER	100
STICHTING MUSEON	6.241
STICHTING MUSICA ANTICA DA CAMERA	70
STICHTING MUSICON PRODUCTIONS	204
STICHTING MUZEE SCHEVENINGEN	316
STICHTING NEDERLANDS MUZIEK INSTITUUT	445
STICHTING NEST FOUNDATION	56
STICHTING NETWERK WONEN ZORG WELZIJN LOOSDUINEN	91
STICHTING NEW DUTCH ACADEMY	102
STICHTING NUFFIC	90
STICHTING ONTMOETING MET BUITENLANDSE VROUWEN "HET OBV"	477
STICHTING OTHER WORLD PRODUCTIONS (CROSSING BORDER)	471
STICHTING PARKPOP	70
STICHTING PARNASSIA BAVO GROEP	8.643
STICHTING POLIKLINIEK VOOR ZWANGERSCHAPSONDERBREKING (PRETERM RUTGERS)	114
STICHTING PREVENTIE & CURATIE	570
STICHTING PRINSES CHRISTINA CONCOURS	100
STICHTING PROJECT SPACE 1646	80
STICHTING PROJONG	87
STICHTING PROSPERO	79
STICHTING PROTESTANTS CHRISTELIJKE PEUTERSPEELZALEN	2.226
STICHTING PURE JAZZFEST	198
STICHTING REAKT	927
STICHTING REGIONALE OMROEP WEST	99
STICHTING RESIDENTIE ORKEST	5.990
STICHTING RIJSWIJKSE KINDEROPVANG	405
STICHTING RIVIERDUINEN	110
STICHTING RUKUN BUDI UTAMA	149
STICHTING SAMEN STERK	255
STICHTING SAMENWERKINGSVERBAND VO/VSO ZUID-HOLLAND WEST	999
STICHTING SARNAMI INSTITUUT NEDERLAND	95
STICHTING SCHOOL MET DE BIJBEL	336
STICHTING SHOOT ME	153
STICHTING SLEUTELN MET JONGEREN	96

Onderwijs Cultuur en Welzijn	Uitkomst 2010
STICHTING SOCIAAL CULTUREEL WERK BUURTHUIS BOERENPLEIN	888
STICHTING SPORTBELANG GEHANDICAPTEN SGK	319
STICHTING STEINMETZ-DE COMPAAN	655
STICHTING STELLA DEN HAAG	508
STICHTING STRAATPASTORAAT DEN HAAG	106
STICHTING STROOM, HAAGS CENTRUM VOOR BEELDENDE KUNST	2.842
STICHTING TELETRUST (TELEF. HULPD. & TELEFOONTR.)	352
STICHTING THE GENERATOR (STICHTING TODAY'S ART)	220
STICHTING THE HAGUE PROCESS ON REFUGEES AND MIGRATION	100
STICHTING THEATER PIERROT	663
STICHTING TRAVAIL	559
STICHTING UNIE VAN VRIJWILLIGERS, AFD. DEN HAAG - UVV	71
STICHTING VAKANTIEPAS	136
STICHTING VANHARTE	53
STICHTING VENANCIO	122
STICHTING VILLANUTS	55
STICHTING VITALIS	73
STICHTING VÓÓR (VOORHEEN VOOR HAAGSE	16.315
HOUT/LEIDSCHENVEEN - YPENBURG, VOOR SEGBROEK	
STICHTING VOOR INNOVATIES BINNEN VORMEN VAN	306
GEMEENSCHAPPELIJK WONEN - SING	
STICHTING VOORALL	387
STICHTING VOORTGEZET ONDERWIJS HAAGLANDEN	2.291
STICHTING VRIJE TIJD EN VORMING	502
STICHTING WENDE (FUSIE: PEPITA VAN RIJN & VROUWENOPVANG	5.869
ZOETERMEER)	
STICHTING WERELDVENSTER	349
STICHTING WERKGEVER SPORTCLUBS DEN HAAG i.o.	982
STICHTING WERKWINKEL KORTENBOS	66
STICHTING WEST (GALERIE WEST)	105
STICHTING WIJKBEHEER SCHILDERSWIJK (TEAM TRANSVAAL)	409
STICHTING WIJKBERAAD BEZUIDENHOUT	89
STICHTING WIJKBERAAD HEESTERBUURT	51
STICHTING WIJKBUS GROOT SCHEVENINGEN	51
STICHTING WIJKPLATFORM MORGENSTOND	156
STICHTING WOONSERVICEWIJKEN ESCAMP	124
STICHTING YASMIN	353
STICHTING YOUTH FOR CHRIST NEDERLAND	297
STICHTING ZEBRA	15.163
STICHTING ZEEBELT	197
STICHTING ZWEMBAD DE REGENTES	1.061

Onderwijs Cultuur en Welzijn	Uitkomst 2010
STIOM STICHTING TER ONDERST. VAN DE GEZONDH.ZORG EN MAATSCH. DIENSTVERL.	611
SURINAAMSE SOCIAAL CULTURELE VERENIGING DE MOLENWIJK	57
THE GLOBAL GUEST CARD BV	114
THE HAGUE JAZZ	75
THEATER AAN HET SPUI	1.840
THEATERGROEP DRANG	298
TONEELGROEP DE APPEL	2.056
TRAUB STUC	76
TURKS PLATFORM DEN HAAG	114
UVA-FACULTEIT GEESTESWETENSCHAPPEN (ITTA)	126
VERENIGING ALGEMEEN HINDOE ONDERWIJS NEDERLAND	133
VERENIGING BEWONERSPLATFORM BOUWLUST	126
VERENIGING EREDIVISIE IJSHOCKEY DEN HAAG	61
VERENIGING HAAG ATLETIEK	100
VERENIGING VOOR DE HAAGSE JEUGD CLUBHUIZEN DE MUSSEN	1.240
VERENIGING VOOR MONTESSORIONDERWIJS	64
VERENIGING WIJKBERAAD MARIAHOEVE	95
VERKAART GROEP B.V.	58
VRIJE ACADEMIE BEELDENDE KUNSTEN	712
WELZIJSORGANISATIE SCHEVENINGEN	4.394
WIJKBERAAD LAAK CENTRAAL STICHTING	144
WIJKBERAAD LEYENBURG STICHTING; 2547LK 83	63
WIJKBERAAD VREDERUST STICHTING	117
WIJKONTW.MIJ. STATIONSBUURT-OUDE CENTRUM DEN HAAG C.V.	75
WIJKORGANISATIE MOERWIJK STICHTING	156
WONINGSTICHTING HAAG WONEN	81
OVERIG	8.117
Totaal	269.857

Bijlage 6 Grote investeringsprojecten

Programma / project	Actuele fase	Geplande oplevering	Realisatie gemeente 2010	Realisatie derden 2010	Toelichting
Cultuur					
Korzo	Oplevering	2011-2	3.523		0 De projectuitvoering is nagenoeg gereed. Oplevering en financiële afwikkeling zullen binnenkort plaatsvinden. Op 1 februari 2011 is het vernieuwde pand door prinses Maxima geopend. Op 5 februari weer toegankelijk voor publieksvoorstellingen.
Museon	Start bouw	2011-2	3.461		0 Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.
Dans en Muziekcentrum Spuiplein	Vorbereiding	N.B	0		0 De gemeenteraad heeft medio 2009 (RIS 164033) ingestemd met de keuze om op de huidige locatie van het Lucent Dans Theater (LDT) en de Dr Anton Philipszaal (DAPZ) een nieuw Dans- en Muziekcentrum te realiseren, waar ook het Koninklijk Conservatorium onderdeel van zal uitmaken. In het raadsvoorstel 'Voorstel college inzake Dans- en Muziekcentrum Spuiplein (RIS 178616)' heeft de raad ingestemd met het hanteren van het versoberd basisplan als uitgangspunt en de raad heeft ook het college verzocht een financieringsplan op te stellen voor het theaterdeel. De raad neemt medio 2012 een definitief besluit over de realisatie van het Dans- en Muziekcentrum.
Onderwijs					
Onderwijs Huisvestingsplan diverse jaren	n.v.t.	diverse jaren	28.662		100 Schoolbesturen zijn zelf opdrachtgever voor de bouw. De kleinere investeringen worden doorgaans in zijn geheel achteraf door de schoolbesturen gedeclareerd. Vrijval door afrekening wordt overgeheveld naar programma's van 2010 en verder in verband met afspraken binnen het college op basis van het indicatief investeringsplan onderwijshuisvesting 2008-2012 (BOW/2007.597).
Huisvestingsplan voorschool peuterspeelzalen diverse jaren	n.v.t.	diverse jaren	0		0 De toewijzing van investeringsmiddelen aan schoolbesturen wordt jaarlijks besloten door het college en vloeit voort uit rv 100 2003. In de Verordening Personele en Materiële Voorzieningen en Onderwijs (hoofdstuk 2C) zoals die tot 1 december 2008 van kracht was, bestond er geen mogelijkheid tot bevoorschotting. Met de meest recente wijziging van de verordening is dit m.i.v. 1 december 2008 aangepast (rv 221 2008) en kan er op verzoek van het schoolbestuur een voorschot worden verleend. De genoemde verordening geldt tot en met 31 december 2012. Middelen die eventueel vrijvallen door afrekening, worden voor hetzelfde doel opnieuw ingezet.
Jeugd en Gezin					
Speeltoestellen	Uitvoering	2014-1	1.307		0 De nota Spelen in de Stad loop van 2009 tot en met 2013. Elk jaar worden een aantal projecten uit de nota uitgevoerd. Vanwege lange voorbereidingstrajecten kunnen niet alle projecten afgerond worden in het betreffende jaar. Deze schuiven door naar het volgende jaar. Hierdoor is ook een verschuiving in de MIP uitputting zichtbaar.
Leefomgeving					
Ondergrondse restafval containers	Start bouw	2015-4	2.069		0 In de oorspronkelijke planning was alleen rekening gehouden met het plaatsen van de containers in de Krachtwijken. Inmiddels is dit uitgebreid naar andere wijken in Den Haag, waardoor de planning van het totale project is verschoven naar eind 2015.
Vervanging Openbare verlichting	Nazorg	2011	4.817		0 Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.
Vervanging Verkeersmanagement	Nazorg	2011	2.644		0 Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.
Noordwal/Veenkade	Definitief ontwerp	2015	0		0 De aanbesteding van de installaties voor de VAB Veenkade is uitgesteld in afwachting van een oplossing voor de problemen in de VAB Apeldoornsealaan. Sinds de zomer van 2010 werkt het systeem aan de Apeldoornsealaan weer naar tevredenheid en is de aanbesteding van de VAB Veenkade weer in gang gezet.
Onderhoud Utrechtse Baan	Uitvoering	2011-3	1.124		0 In het derde kwartaal 2010 bestekvoorbereiding en aantrekken projectmanager, vierde kwartaal 2010 aanbesteding, vertraging en aangepaste fasering i.v.m. weersomstandigheden. Uitvoering gestart 4e kwartaal 2010, afronding laatste werkzaamheden aan afrit Centrum 2e kwartaal 2011.
Sport					
Beach stadion	Start bouw	2011-1	25		0 Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.
Leidschenveen/Ypenburg 50m bad	Start bouw	2012-3	6.390		0 Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.
Sportkwadrant Zuiderpark	Vorbereiding	2015-1	0		0 Naar verwachting zal nu medio 2011 een voorbereidingskrediet worden aangevraagd en zullen de investeringen inzichtelijk worden gemaakt voor Zuiderpark en Aagje Dekenlaan. Het is op dit moment nog niet bekend wanneer de investeringen in het Zuiderpark alsmede Aagje Dekenlaan zullen gaan starten.
Bestedingsimpuls sportaccom.	Eindafrekening	2010-4	493		0 Project is opgeleverd
Maatschappelijke ondersteuning					
Pand Kesslerstichting	Start bouw	2011-4	5.358	0	
Sportzaal bij School (diverse locaties)	Divers	2013 e.v.	0	0	
Escampade	Start bouw	2011-2	1.247	-100	Geen bijzonderheden. De investeringsprojecten lopen op schema.
Naschoolse opvang (diverse locaties)	Divers	2013 e.v.	1.333	0	
Westhovenplein	Eindafrekening	2010-3	683	0	Afgerond
Leerlingbouwplaats Mijtenstraat	Eindafrekening	2010-2	22	79	Afgerond
Den Haag Onder dak	Eindafrekening	2010-2	506	0	Afgerond
Programma / project					
Actuele fase					
Geplande oplevering					
Toelichting					
Volksgesondheid en zorg					
Aanschaf ambulances, defibrillatoren en piketauto's	Aanschaf	Gefaseerd	1.277		0 Levering van de ambulances heeft vertraging opgelopen als gevolg van een productievermindering van de chassis bij de toeleverancier in Duitsland (gevolg recessie). In 2010 zijn uiteindelijk drie van de elf verwachte ambulances geleverd. In 2011 is daardoor de aanschaf van nog eens tien ambulances voorzien. Na proefplaatsing in 2009 heeft definitieve aanschaf van negentien Lifepak15 defibrillatoren begin 2010 plaats gevonden, geleverd door de firma Medtronic. Er loopt nog een gerechtelijke procedure tussen de Gemeente Den Haag en het bedrijf Corpuls. (oneens met gevolgde aanbestedingsprocedure). Piketauto's worden vanaf 2011 vervangen. De voorgenomen aanschaf van een couveuse is in afwachting van een advies van de materiaalcommissie. Naar verwachting zal dit in 2011 plaatsvinden.

Programma / project	Actuele fase	Geplande oplevering	Realisatie gemeente 2010	Realisatie derden 2010	Toelichting
Verkeer					
De Kern Gezond	Eindafrekening	2010-4	2.521	0	De kern gezond zit in de afrondende fase
Laan van Meerdervoort	Vorbereiding	N.B.	0	0	Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.
MJP Fiets	Vorbereiding	N.B.	773	5.917	Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.
Verkeer en Milieunormering	Vorbereiding	N.B.	63	0	Gezien het stadium van het project, is er nog geen nauwkeurige planning af te geven.
Rotterdamsebaan	Vorbereiding	N.B.	0	0	Het project is nog niet in uitvoering.
Noordwestelijke Hoofdroute	Vorbereiding	N.B.	0	0	Gezien het stadium van het project, is er nog geen nauwkeurige planning af te geven.
Toegankelijkheid OV	Uitvoering	2013-2	1.087	10.077	Er komt een screening op urgente bushaltes.
Verkeers Circulatie Plan (VCP)	Uitvoering	2012-2	13.089	0	Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.
Haags Startstation Erasmuslijn	Vorbereiding	N.B.	0	0	Het project is nog niet in uitvoering.
Koninginnetunnel	Vorbereiding	N.B.	0	0	Het project is nog niet in uitvoering.
Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling					
Verbeterplan Spuiplein	Oplevering	2011-1	140	0	Het Verbeterplan Spuiplein heeft enige tijd stilgelegen. In 2008 is het project opgepakt en in 2009 en 2010 worden de veranderingen in de openbare ruimte alsnog gerealiseerd, conform rv176/1999. Een groot deel van het investeringsplan (het plaatsen van kunstobjecten die uitnodigen om te gaan zitten) zal vooral in 2010 gerealiseerd worden. De financiële afrekening vindt plaats begin 2011.
Beatrixkwartier Openbare Ruimte	Oplevering	2011-1	0	0	Uitvoering is conform rv285/2002. De inhoudelijke vorderingen van de uitvoering op het project lopen volgens schema.
Milieu en Duurzaamheid					
Actieplan Luchtkwaliteit	Oplevering	2015-4	0	2.847	Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.
Financiën					
Feniks (vervanging belastingsysteem IBS2000)	Vorbereiding	N.B.	0	0	Door verschillende gemeentebrede ontwikkelingen zoals digitalisering en Excellente dienstverlening zijn de eerdere uitgangsposities herzien. Het automatiseringssysteem IBS2000 zal nu gefaseerd worden vernieuwd, beginnend bij de randen van het systeem. Hierbij zal IBS2000 zo min mogelijk worden aangepast. De uitvoering van de vernieuwing zal plaatsvinden in drie fases (kort, middenlang en lage termijn). Gezien de lengte van het totale project zal elk van de fases als volgtijdig project worden uitgewerkt, ieder met zijn eigen PID. De planning van het totale project is hiermee vertraagd, een einddatum is vooralsnog niet aan te geven.
Interne Dienstverlening					
Leyweg	Start bouw	2011-2	3.975	0	Geen bijzonderheden. Het investeringsproject loopt op schema.

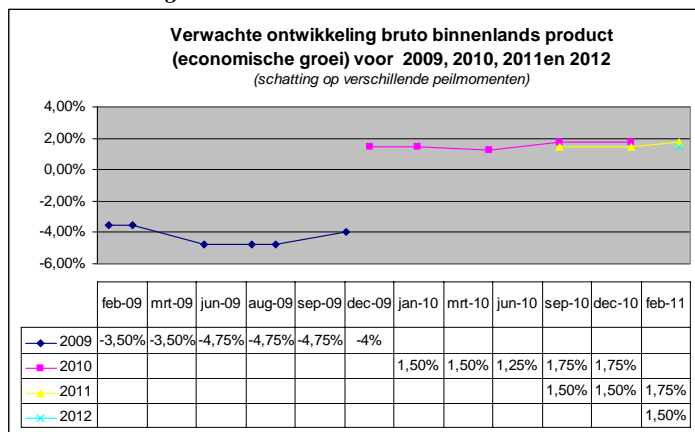
Bijlage 7 Financieel Economische monitor

April 2011

Deze monitor geeft zowel prognoses als gerealiseerde cijfers weer. Het vaststellen van gerealiseerde cijfers kost tijd, maar worden, zodra deze bekend zijn, in de monitor opgenomen. Ook kan de set indicatoren iets verschillen ten opzichte van de vorige versie van de monitor. Door voortschrijdend inzicht, maar ook in hoeverre betrouwbare en/of actuele cijfers beschikbaar zijn, speelt een rol.

Landelijke economische ontwikkelingen

1. Economische groei

Economische groei

De voorlopige CEP-raming (febr. 2011) laat voor 2011 een iets hogere groei van het bruto binnenlands product (bbp) zien dan in december 2010 werd geraamd (1¾% versus 1½%).

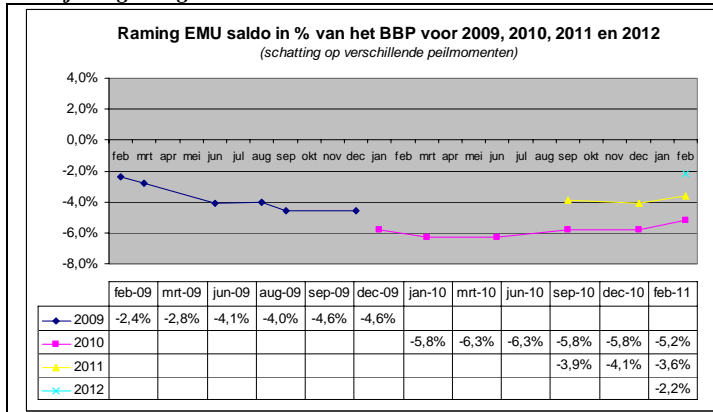
In tegenstelling tot het jaar 2009 was in heel 2010 sprake van economische groei.

In de voorlopige CEP-raming presenteert het CPB ook de eerste (voorlopige) raming voor 2012. De voorziene groei van het bbp blijft gematigd: 1½%.

De inflatie valt met 2% iets hoger uit dan eerder werd geraamd. Dit is een gevolg van de recente stijging van de prijs voor olie en andere grondstoffen. Mede daardoor daalt de koopkracht in 2011 met (in doorsnee) ¾%.

Bron: CPB

2. Rijksbegroting

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid.

Het begrotingstekort (EMU-saldo) voor 2011 wordt geraamd op 3,6% bbp, een verbetering van 0,5%-punt bbp ten opzichte van de raming van december. Dit komt voornamelijk door hogere belastinginkomsten en gasbaten, waardoor ook het tekort voor 2010 lager uitvalt.

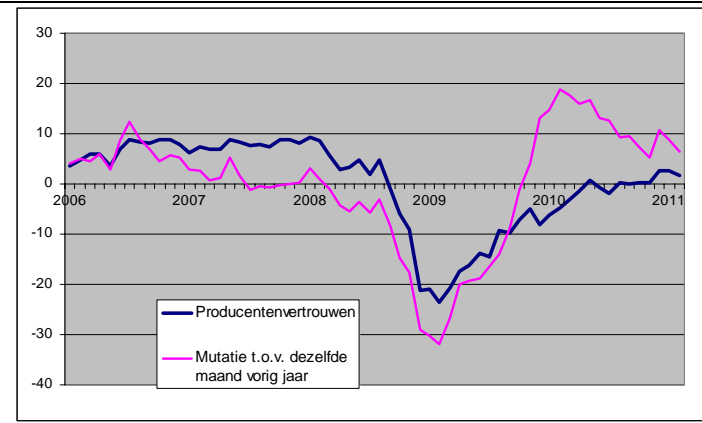
Het begrotingstekort voor 2012 wordt geraamd op 2,2% bbp.

De signaalwaarde van het regeerakkoord is een tekort van -2%. Het maximaal toegestane tekort volgens het verdrag van Maastricht is -3%.

Bron: CPB

3. Vertrouwen in de economie

3.1 Producentenvertrouwen

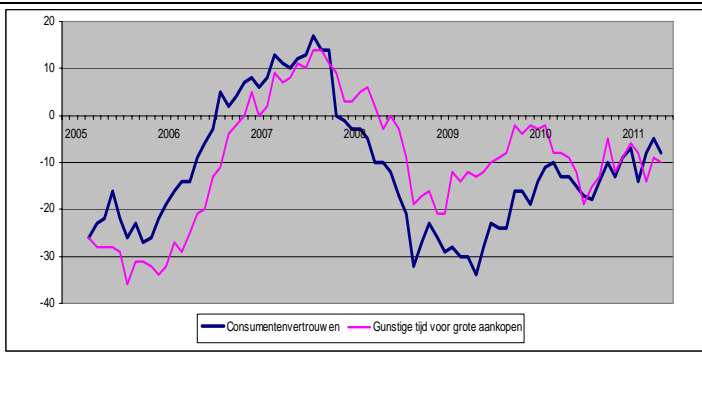

Producentenvertrouwen

Na een scherpe daling van het producentenvertrouwen eind 2008, lijkt dit vertrouwen langzaam te herstellen. In de eerste maanden van 2011 is het producentenvertrouwen weer licht positief.

Bron: CBS, bewerking DSO/Onderzoek

3.2 Consumentenvertrouwen

Consumentenvertrouwen*

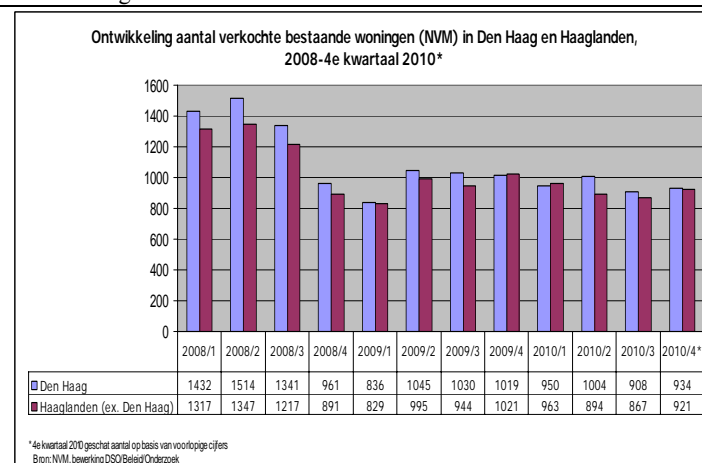
Na de sterke terugval van het consumentenvertrouwen in 2008 lijkt het zich – hoewel het nog steeds negatief is - langzaam te herstellen. Vanaf 2008 geeft de consument - ondanks een opleving eind 2009 - nog steeds aan dat het een relatief ongunstige tijd is voor grote aankopen.

Bron: CBS, bewerking DSO/ Onderzoek

*De cijfers zijn gecorrigeerd voor seizoensinvloeden

4. Woning- en kantorenmarkt

4.1. Woningtransacties

Aantal verkochte bestaande woningen in Den Haag en Haaglanden, 2008 - 4^e kwartaal 2010

Ten opzichte van het 4^e kwartaal 2009 is het aantal verkochte bestaande woningen in Den Haag in het 4^e kwartaal van 2010*¹ gedaald van 1019 naar 934 woningen, een daling van -8,3%. In Haaglanden*² is het aantal verkochte woningen in de bestaande voorraad gedaald van 1021 verkopen in het 4^e kwartaal van 2009 naar 921 woningverkopen in het 4^e kwartaal van 2010*¹, een daling van -9,8%.

Ten opzichte van het 3^e kwartaal 2010 stijgt het aantal verkopen in Den Haag en Haaglanden. In Den Haag stijgt het aantal verkopen met 2,9% en in Haaglanden met 6,2%.

Qua volume is het aantal transacties in het 4^e kwartaal 2010 vergelijkbaar met het aantal transacties in het 4^e kwartaal 2008.

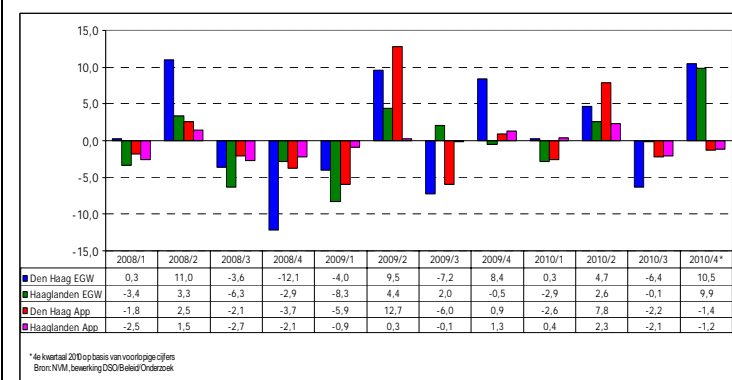
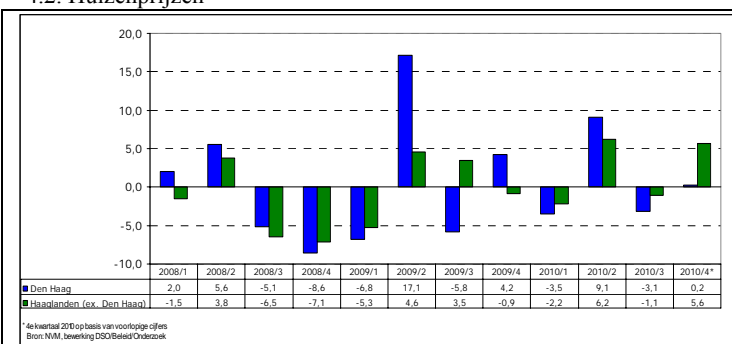
Bron: NVM, bewerking DSO/Beleid/Onderzoek

De NVM verkoopt bijna 70% van alle verkopen in Den Haag.

*¹ 4e kwartaal 2010 geschat aantal op basis van voorlopige cijfers

*² Onder Haaglanden wordt hier verstaan alle gemeenten die deel uitmaken van het stadsgewest Haaglanden, exclusief de gemeente Den Haag.

4.2. Huizenprijzen

Ontwikkeling huizenprijzen

Ten opzichte van het 4^e kwartaal 2009 is de verkoopprijs in Den Haag met 2,3% gestegen tot een verkoopprijs van € 257.000. In Haaglanden is de verkoopprijs met 8,5% gestegen tot een verkoopprijs van € 277.500.

Ten opzichte van het 3^e kwartaal 2010 is de verkoopprijs in Den Haag in het 4^e kwartaal van 2010*¹, met een prijsstijging van 0,2%, nagenoeg gelijk gebleven, in Haaglanden is de verkoopprijs met 5,6% gestegen.

Bron: NVM, bewerking DSO/Beleid/Onderzoek

*1 4e kwartaal 2010 op basis van voorlopige cijfers

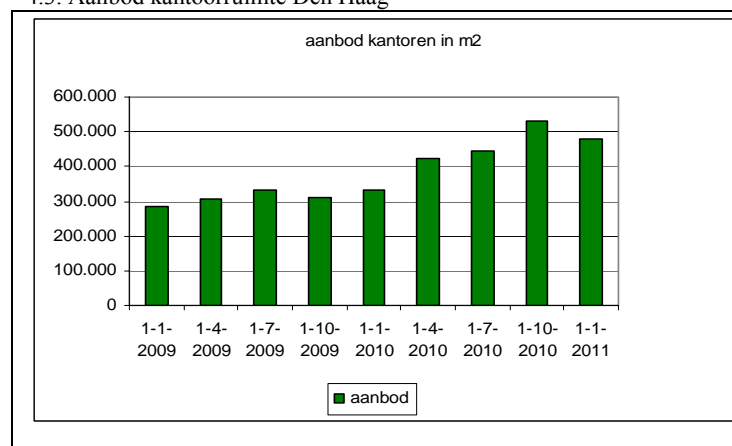
In Haaglanden is in het 4^e kwartaal 2010 de verkoopprijs van appartementen met -1,2% gedaald. In Den Haag is de verkoopprijs van dit woningtype met -1,4% eveneens gedaald. De verkoopprijs van verkochte eengezinswoningen is in Haaglanden is met 9,9% en in Den Haag met 10,5% gestegen.

Voor een appartement wordt in Den Haag in het 4^e kwartaal van 2010 € 192.000 betaald en in Haaglanden € 171.000. Voor een eengezinswoning wordt in het 4^e kwartaal van 2010 in Den Haag € 483.500 betaald en in Haaglanden € 370.500.

Bron: NVM, bewerking DSO/Beleid/Onderzoek

*1 4e kwartaal 2010 op basis van voorlopige cijfers

4.3. Aanbod kantoorruimte Den Haag

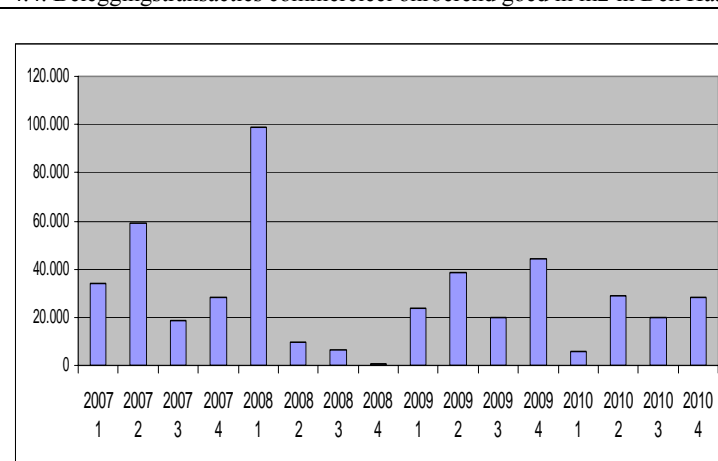

Aanbod kantoorruimte

Het betreft het op de markt aangeboden volume aan kantoorruimte in de bestaande voorraad. Een oplopend aanbod duidt op een achterblijvende ontwikkeling van de kantoorwerkgelegenheid. Per 1 januari 2011 komt het aanbod aan kantoorruimte neer op 477.450 m². Ten opzichte van 1 oktober 2010 (530.800 m²) is dit een afname met 53.350 m². In percentage van de bestaande kantorenvoorraad komt de huidige leegstand neer op ruim 10%.

Bron: Steenworp Haaglanden, bewerking DSO/Onderzoek

4.4. Beleggingstransacties commercieel onroerend goed in m2 in Den Haag

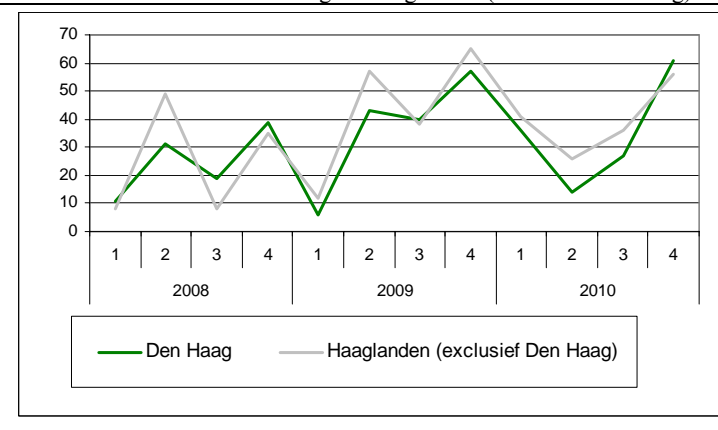
Beleggingstransacties onroerend goed

Dit is de som van het aantal (bruto) vierkante meters van kantoren, detailhandel, horeca en vrijetijdsvoorzieningen dat van eigenaar is gewisseld. Transacties van minder dan 500m2 zijn niet meegerekend. De belangrijkste beleggingstransacties vonden plaats in het 2^e en 4^e kwartaal. Het totaal van de beleggingstransacties (in m2) is in 2010 achtergebleven bij voorgaande jaren.

Bron: Property.nl bewerking DSO/ Onderzoek

5. Financiering van ondernemers

5.1. Faillissementen in Den Haag en Haaglanden (exclusief Den Haag)

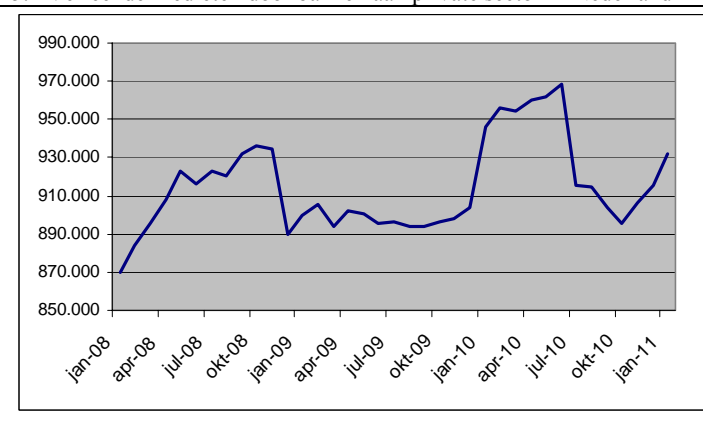
Faillissementen *

Het aantal faillissementen per kwartaal vertoont in Den Haag een grillig verloop. Na een stijging over het jaar 2009 is sprake van een lichte daling over het jaar 2010. Dit geldt zowel voor Den Haag als voor heel Haaglanden.

* Door het gebruik van een 'non mailing indicator' bij de KvK, geven de voorgaande edities met de crisiscijfers een vertekend beeld. Vanaf heden zijn alle faillissementen via de KvK beschikbaar. Het klopt dus dat het aantal weergegeven faillissementen afwijkt met de voorgaande edities.

Bron: KvK bewerking DSO /Onderzoek

5.2 Verleende kredieten door banken aan private sector in Nederland

Verleende kredieten door banken (mln)

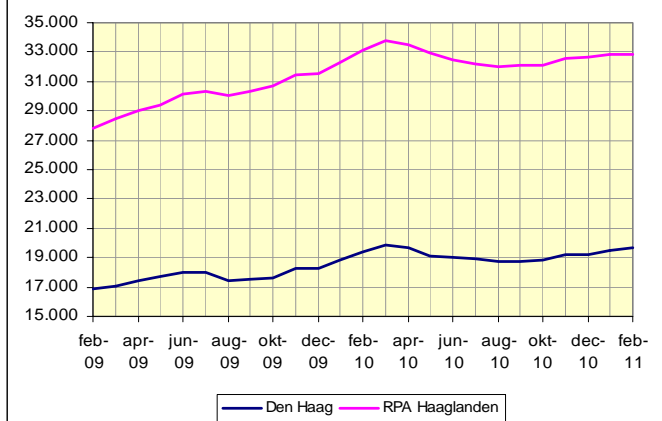
Weergegeven wordt geleend geld van monetaire financiële instellingen in Nederland aan de private sector.

Het totale bedrag aan verleende kredieten vertoont na de scherpe terugval eind 2008, een sterke stijging eind 2009 gevolgd door weer een terugval medio 2010, opnieuw een stijging. Begin 2010 is het totale bedrag aan verleende kredieten weer op het niveau van eind 2008.

Bron: Statistiek Nederlandse Bank bewerking DSO/ Onderzoek

6. Werkgelegenheid en arbeidsmarkt

6.1 NWW (niet-werkende werkzoekenden) februari 2009 – februari 2011

Werkloosheid

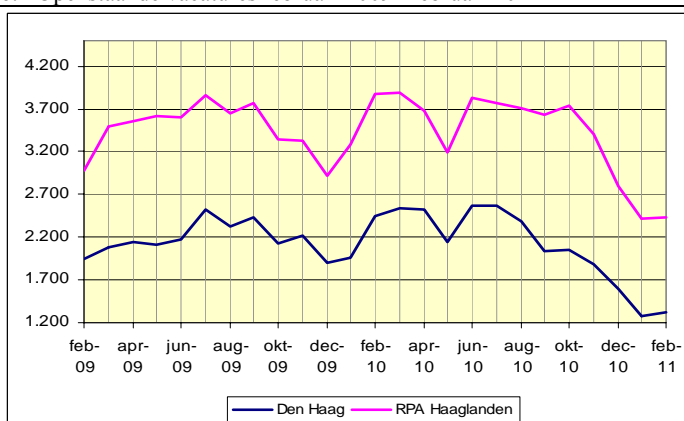
Tussen december en januari steeg het aantal niet werkende werkzoekenden in Den Haag met 1,4 procent en in de maand daarna met 0,6 procent. Eind februari bedroeg het aantal niet werkende werkzoekenden in Den Haag 19.641 personen.

In de regio Haaglanden steeg het aantal nww-ers in januari met 0,8 procent en in februari daalde het aantal met 0,1 procent. Stand in februari: 32.870.

Landelijk steeg het aantal nww-ers in januari met 1,2 procent in februari nam het aantal met 0,1 procent af. De stand eind februari: 495.690 personen.

Bron: SZW monitor

6.2 Openstaande vacatures februari 2009 – februari 2011

Vacatures

In januari daalde het aantal vacatures in Den Haag met 19,7 procent. In februari nam het aantal vacatures weer iets toe (met 3,6 procent). In de regio Haaglanden is dezelfde beweging zichtbaar. Een afname in januari (13,3 procent) en een kleine toename in februari (0,3 procent).

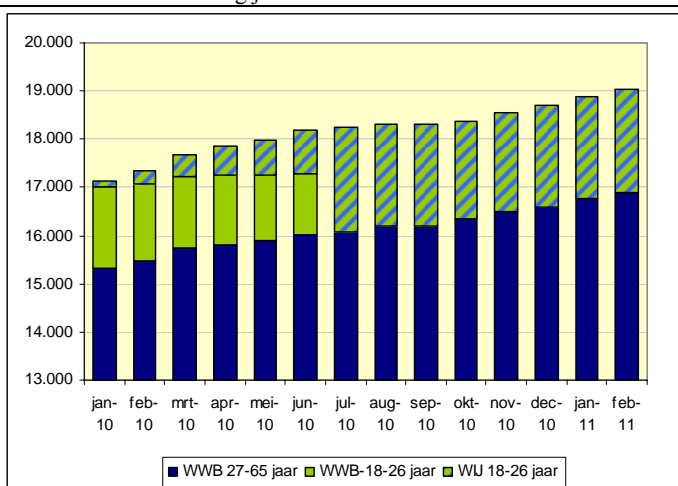
Landelijk nam het aantal vacatures tussen januari en februari toe met 6,9 procent. De stand eind februari bedraagt 40.863 openstaande vacatures.

Bron: SZW monitor

7. Bijstandsuitkeringen

7.1 Aantal huishoudens met bijzondere bijstand december 2008 - juli 2009 wordt niet meer bijgehouden niet informatief genoeg, zie laatste indicator: aandeel jongeren met WWB uitkering.

7.2 WWB/WIJ Den Haag januari 2010 – februari 2011

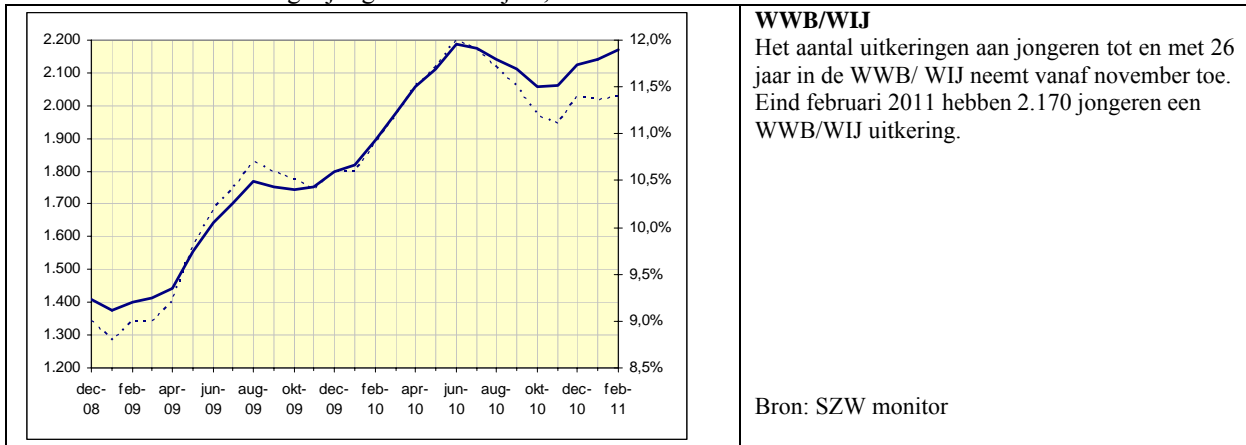
WWB/WIJ

De stijging van het aantal uitkeringen in oktober, heeft zich in de maanden daarna voortgezet. Het aantal WWB/ WIJ uitkeringen nam in januari met 169 uitkeringen toe en in februari met 168 uitkeringen.

De stand eind februari bedraagt 19.040 uitkeringen.

Bron: SZW monitor

7.3. WWB/WIJ Den Haag – jongeren t/m 26 jaar, december 2008 – februari 2011

WWB/WIJ

Het aantal uitkeringen aan jongeren tot en met 26 jaar in de WWB/ WIJ neemt vanaf november toe. Eind februari 2011 hebben 2.170 jongeren een WWB/WIJ uitkering.

Bron: SZW monitor

Bijlage 8 Begrippenlijst

Activa met maatschappelijk nut

Activa met een maatschappelijk nut leveren in economische zin geen geld op en zijn niet verhandelbaar. Zij leveren echter wel gedurende meerdere jaren een bijdrage aan het maatschappelijk nut. Voorbeelden van activa met maatschappelijk nut zijn wegen, water en bruggen.

Activeren

Het op de balans presenteren van de financiële waarde van het aangeschafte of vervaardigde kapitaalgoed met meerjarig nut dat vanaf dat moment als bezitting kan worden beschouwd.

Afschrijving

Het bedrag van waardevermindering in de boekhouding van (een) kapitaalgoed (eren).

Afwaarderen

Wanneer een bezitting (bijvoorbeeld een gebouw) minder waard is geworden of een vordering oninbaar blijkt te zijn, moet deze worden verlaagd. De verlaging van de boekwaarde heet afwaarderen.

Algemene middelen

Gelden die de gemeenten vrij kan besteden met inachtneming van wet- en regelgeving, voornamelijk de algemene uitkering en belastingen.

Apparaatskosten

Kosten gemaakt om de gemeentelijke organisatie in stand te houden en te laten functioneren.

Balans

Een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente op een bepaald moment. De balans is onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft aan waarin is geïnvesteerd en hoe deze investeringen zijn gefinancierd. Zowel de activa als het vermogen kunnen verder worden onderverdeeld.

Baten

Inkomsten die aan een periode zijn toegerekend. De baten in een begrotingsjaar zijn inkomsten die in dat jaar of een ander jaar hebben plaatsgevonden of zullen plaatsvinden, maar die op het begrotingsjaar betrekking hebben, omdat hetzij de uitvoering van een taak die tot opbrengsten leidde in het begrotingsjaar plaatsvond, hetzij omdat het voordeel in het begrotingsjaar plaatsvond. De definitie van baten omvat zowel opbrengsten als andere voordelen. Zie ook lasten.

Begroting

Een door de raad vastgesteld document dat aangeeft welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, welke activiteiten ter realisatie daarvan moeten worden ondernomen, hoeveel middelen met de realisatie daarvan zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingswijziging

Besluit van de raad tot wijziging van de begroting per programma. Bij wijziging van de productenraming wordt gesproken van een administratieve wijziging cq een productaanpassing.

Beschikking

In de Algemene wet bestuursrecht (Awb) wordt onder beschikking verstaan "een besluit dat niet van algemene strekking is, met inbegrip van het afwijzen van een aanvraag daarvan".

Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Algemene maatregel van bestuur inhoudende regels voor de begroting, jaarstukken, productenraming, productenrealisatie en informatie voor derden door gemeenten, provincies en wgr's.

Bestemmingsreserve

Door de raad voor een specifiek doel gereserveerde middelen. Is een onderdeel van het eigen vermogen. Zolang de raad de bestemming kan veranderen is er sprake van een vrij aanwendbare (bestemmings)reserve. Een deel van de bestemmingsreserves kan niet vrij aanwendbaar zijn als sprake is van ‘dekkingsreserves’ of andere reeds bestaande verplichtingen.

Boekwaarde

Waarde van een activum of meerde activa in de financiële administratie en dus op de balans.

Bouwgrondexploitatie

De activiteit waarbij ruwe onbebouwde gronden dan wel voor stad en dorpsvernieuwing bestemde gronden onder aanwending van arbeid, materialen en kapitaalgoederen worden omgevormd tot een gevarieerde hoeveelheid aan derden te verkopen dan wel in erfpacht uit te geven bouwterreinen.

Cofinanciering

Overeenkomst waarbij overheden en eventueel bedrijven afspraken maken over de gezamenlijke financiering van een investering.

Doeluitkering (specifieke uitkering)

Vergoeding van andere overheidslichamen (veelal het Rijk) bestemd voor een vooraf bepaald en voorgeschreven doel. Een andere benaming is specifieke uitkering.

Dotatie

Toevoegingen aan reserves en voorzieningen.

Egalisatiereserve

Reserve waarmee ongewenste schommelingen (in tarieven of lasten) kunnen worden opgevangen, bij bijvoorbeeld rioolrechten.

Eindbeschikking

De eindbeschikking geeft de definitieve hoogte van het subsidiebedrag aan en vormt het sluitstuk van het project.

Exploitatie

De bedrijfseconomische baten en lasten van alle gemeentelijke taken die tot uitdrukking komen in de begroting, de meerjarenraming en de jaarrekening.

Gemeentefonds (algemene uitkering)

Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden. Dit ter onderscheid van doeluitkeringen met een gebonden besteding.

Financiering

De wijze waarop (geld) middelen worden ingezet om activa aan te schaffen. Financiering kan met eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) geschieden dan wel met externe financieringsmiddelen (opgenomen geldleningen).

Investing

Het vastleggen van vermogen in een object waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt.

Kapitaallasten

De rente- en afschrijvingslasten van de investering in (een) kapitaalgoed(eren).

Lasten

Lasten zijn uitgaven welke aan een periode zijn toegerekend. De lasten in een begrotingsjaar zijn de uitgaven die in dat jaar of in een ander jaar hebben plaatsgevonden of zullen plaatsvinden, maar die op het begrotingsjaar drukken, omdat hetzij de uitvoering van een taak die zal leiden tot kosten in het begrotingsjaar plaatsvond, hetzij omdat het verlies in het begrotingsjaar plaatsvond.

Leges

Leges worden geheven ter dekking van de kosten van gemeentelijke dienstverlening (bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing en het rioolrecht). Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

Neutraal

Kosten en opbrengsten zijn in evenwicht: er is geen positief of negatief resultaat

Onderbesteding

Achterblijven van de feitelijke lasten bij de in de begroting opgenomen bedragen.

Onttrekking

Beschikken over de reserves ten gunste van het resultaat.

Overschrijdingen

Hogere lasten voor een bepaald doel dan in de begroting is geraamd. Soms ook gebruikt bij hogere baten dan geraamd.

Passiva

Vermogensbestanddelen (eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (voorzieningen en schulden))

Programma

Een samenhangend geheel van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, waaraan idealiter indicatoren gekoppeld zijn.

Risico's

Kans op gevaar of schade met financieel gevolg van substantiële omvang.

Single information Single audit

Geen aparte verantwoording over *specifieke uitkeringen* maar gebruikmaken van het eigen *jaarverslag* en gebruikmaken van de reguliere controle van de *jaarrekening* door de accountant.

Specifieke uitkeringen

Vergoeding van andere overheidslichamen (veelal het Rijk) bestemd voor een vooraf bepaald en voorgeschreven doel. Een andere benaming is doeluitkering.

Subsidie

Niet vrij te besteden bedrag maar is gekoppeld aan activiteiten waarover achteraf in enigerlei vorm verantwoording moet worden afgelegd; de subsidiegever wil achteraf weten hoe het geld is besteed en welke effecten daarmee zijn bereikt.

Verplichtingen

Door opdrachtverstrekking ontstaat voor de gemeente de verplichting tot betaling op enig moment.

Voorzieningen

Afgezonderde vermogensbestanddelen (vreemd vermogen) die gevormd worden wegens:

- a) verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten; b) risico's waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten;
- b) fluctuaties in kosten (gelijkmatige verdeling van kosten) op te vangen;
- c) nog niet bestede middelen die specifiek besteed moeten worden, voor zo ver zijnde bijdragen van andere overheidslichamen.

Bijlage 9 Afkortingenlijst

SHG	Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAG	Basisregistratie Adressen Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BIBOB	Bevordering Integriteit Beoordelingen door het Openbaar Bestuur
BIZ	Bedrijven Investerings Zones
BOS	Buurt-Onderwijs-Sport
BWS	Verdeelbesluit woninggebonden Subsidies
CBS	Centraal Bureau Statistiek
CCP	Centraal Coördinatiepunt
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CO ₂	Kooldioxide
COC	Nederlandse vereniging tot integratie van homosexualiteit
COELO	Centrum Onderzoek Lagere Overheden
CT	Centrale Treasury
CV-starterspanden	Commanditaire Vennootschap - starterspanden
DCR	Dienstcompensatiereserve
DigiD	Digitale Identiteit
DeCo	Deconcentratie
€	Euro
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHBO	Eerste Hulp Bij Ongelukken
EU	Europa
G4	Grote Vier Steden (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag)
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GKB	Gemeentelijke Kredietbank
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GSB	Grotestedenbeleid
HAVO	Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HDP	Haags Digitaal Platform
HEIT	Haags Economisch Interventieteam
HHC	The Hague Hospitality Center
HIIL	Hague Institute for the Internationalisation of Law
HKS	Haagse Kaderverordening Subsidies
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de zorgsector
HMS	Haagse Milieu Service NV
HNM	Haagse Nota Mobiliteit
HRM	Human resource management
HS	Hollands Spoor
HTM	Haagsche Tramweg Maatschappij
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
ID-banen	Instream-Doorstroom banen
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IOAW	Inkomensvoorziening voor Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
IOAZ	inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IpSO	Investeringsprogramma Stedelijke Ontwikkeling
IPP	Industrieschap De Plaspoelpolder
ISO	International Organization for Standardization

IWB	Intensief Beheer Wonen
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JIP	Jongeren Informatie Punt
JIT	Jeugd Interventie Team
JJO	Jongeren Overleg
JOGG	Jongeren Op Gezond Gewicht
KNHB	Koninklijke Nederlandse Hockeybond
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbalbond
KvK	Kamer van Koophandel
KVO	Keurmerk Veilig Ondernemen
LIEC	Landelijk Informatie en Expertise Centrum
Loko	Landelijk Overleg Kunst in Opdracht
L&V	Landmeten en Vastgoed
Marap	Managementrapportage
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MFC	Multifunctioneel Centrum
MIP	Meerjaren Investerings Programma
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MKB	Midden- en Klein Bedrijf
Mkba	Maatschappelijke kosten en baten analyse
MOE-landers	(arbeids)migranten uit Midden- en Oost-Europa
MOP	Meerjaren onderhoudsprogramma
MPG	Meerjaren Prognose Grondexploitatie
NCTB	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding
NCW	Netto contante waarde
NGO	Niet-gouvernementele organisatie
NIK	Nederlandse Identiteitkaart
NOC*NSF	Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie
NT1	Nederlands als eerste taal
NT 2	Nederlands als tweede taal
NS	Nederlandsche spoorwegen
OBL	Ontwikkelingsbedrijf Leidschenveen
OGGZ	Openbare geestelijke gezondheidszorg
OHW	Onder Handen Werk
ORAC 's	Ondergrondse restafval containers
OTV	Overslag Transport en Verwerking
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerend zaakbelasting
PKVW	Politiekeurmerk veilig wonen
Plv	Plaatsvervangend
P&O	Personeel en Organisatie
RAC-panden	Panden voormalige Rijks Automobiel Centrale
RIEC HHM	Regionaal Informatie en Expertise Centrum Haaglanden/Hollands Midden
RBS	Relatie Beheer Systeem
RIS	Raadsinformatiesysteem
RJO	Risicojongerenoverleg
RGB	Reserve Grondbedrijf
RK	Rooms Katholiek
RNI	Registratie niet-ingezetenen
ROC	Regionaal Onderwijs Centrum
SBK	Sociaal Beleidskader
SEF	Sociaal Economisch Fonds
SJD	Sociaal Juridische Dienstverlening
SMJT	Stedelijk Mobiel Jongeren Team
SOA	Seksueel overdraagbare aandoeningen

SXSW	South by South West festival
TBC	Tuberculose
TBS	Terbeschikkingstelling
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VAVO	Voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
VCP	Verkeers Circulatie Plan
VIG	Vroegtijdige Interventie in Gezinnen
VMBO	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs
VN	Verenigde Naties
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VROM	Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VVE	Vroeg- en voorschoolse educatie
VWO	Vorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
Wmo	Wet maatschappelijke Ondersteuning
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wajong	Uitkering voor jonggehandicapten
WB	Waterbeheer
WAS	Workshop administratie sorteren
WFIA	Westholland Foreign Investment Agency
WGR	Wet Gemeenschappelijke Regelingen
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
WIJS	Wat is jouw stijl
wk	Wereldkampioenschappen
WOPT-norm	Balkenende norm
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning/ Wet Markt en Overheid
Wro	Wet Ruimtelijke Ordening
WOM	Wijkontwikkelingsmaatschappij Stationsbuurt Oude Centrum
WOZ	Wet waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWB	Wet Werk en Bijstand
YMCA	Young Men's Christian Association
ZAT	Zorg Advies Teams
ZKD	Bedrijventerreinen Zichtenburg, Kerketuinen en Dekkershoek